

Terminološki slovar **živinoreje in zootehnike**

A
B
C
Č
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
Š
T
U
V
W
X
Y
Z

Terminološki slovar **živinoreje in zootehnike**

Založba ZRC

Zbirka Slovarji

Urednik zbirke

Kozma Ahačič

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike

© 2026, avtorji in ZRC SAZU

Glavni uredniki

Mitja Trojar, Simon Atelšek, Antonija Holcman, Ajda Kermauner Kavčič

Avtorji

Andreja Čanžek Majhenič, Peter Dovč, Antonija Holcman, Stane Kavčič, Ajda Kermauner Kavčič, Tanja Kunej, Špela Malovrh, Jože Osterc, Tatjana Pirman, Jurij Pohar (do 2020), Klemen Potočnik, Nataša Siard, Mojca Simčič, Dušan Terčič, Silvester Žgur, Simon Atelšek, Mitja Trojar

Recenzenti

Drago Babnik, Bojana Bogovič Matijašič, Martin Dobeic, Damjan Glavač, Vlasta Jenčič, Dušanka Jordan, Marija Klopčič, Dragomir Kompan, Marjan Kosec, Milena Kovač, Peter Kozmus, Martina Perše, Anica Rojec, Dejan Škorjanc, Miroslav Štruklec, Andrej Udovč, Jože Verbič, Olga Zorman Rojs

Avtorica ilustracij

Andrejka Čufer

Avtorji fotografij

Klavdija Kancler, Boris Kete, Primož Kokovica, Matjaž Mesarič, Nežika Petrič Popič, Darja Prevalnik, Vida Rezar, Mojca Simčič, Daniel Skaza, Jože Smolinger, Aleš Snoj, Irena Ule, Blaž Vehovar, Karmen Zmrzlak, Metka Žan, Jaka Žgajnar, SimonKr, d. o. o., Shutterstock (fotografija na naslovnici)

Terminografski pregled

Tanja Fajfar, Mateja Jemec Tomazin, Jera Oman, Mojca Žagar Karer

Urejanje literature in virov

Mitja Trojar

Tehnična sodelavka

Karmen Nemec

Oblikovanje naslovnice in zasnova preloma

Dušan Grobovšek, Idejološka ordinacija

Prelom

Simon Atelšek

Izdajatelj

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik
Frana Ramovša

Zanj

Kozma Ahačič

in

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za zootehniko

Zanj

Marina Pintar

Založnik

Založba ZRC

Zanj

Oto Luthar

Glavni urednik založbe

Aleš Pogačnik

Tisk

Cicero Begunje, d. o. o.

Naklada

300 izvodov

Cena

39 evrov

Prva izdaja, prvi natis
Ljubljana 2026

Izid slovarja je podprla Javna agencija za
znanstvenoraziskovalno in inovacijsko
dejavnost Republike Slovenije.

Slovar je nastal v okviru raziskovalnih pro-
gramov P6-0038 in P5-0217, ki ju financira
Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije,
ter v okviru programa Naravna in kulturna
dediščina slovenskega naroda, ki ga financira
Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Slovar je nastal z računalniško aplikacijo
SlovarRed 2.1 Tomaža Seliškarka in
Borislave Košmrlj - Levačič.

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in
univerzitetni knjižnici v Ljubljani

ISBN 978-961-05-1106-9

COBISS.SI-ID 269477891

E-knjigi

ISBN 978-961-05-1107-6 (pdf)

ISBN 978-961-05-1110-6 (html)

COBISS.SI-ID 269196291

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons
CC BY-NC-ND 4.0 prosto dostopna (razen slikovnega
gradiva, za katero velja ©):

<https://doi.org/10.3986/9789610511076> (pdf)

<https://doi.org/10.3986/9789610511106> (html)

Terminološki slovar **živinoreje in zootehnike**

Avtorji

Andreja Čanžek Majhenič

Peter Dovč

Antonija Holcman

Stane Kavčič

Ajda Kermauner Kavčič

Tanja Kunej

Špela Malovrh

Jože Osterc

Tatjana Pirman

Jurij Pohar

Klemen Potočnik

Nataša Siard

Mojca Simčič

Dušan Terčič

Silvester Žgur

Simon Atelšek

Mitja Trojar

Ljubljana 2026

Kazalo

6	Iz recenzij
9	Uvod
11	Zasnova in zgradba slovarja
18	Krajšave in oznake
19	Slovar
239	Slikovno gradivo
245	Angleško-slovenski slovar
286	Latinsko-slovenski slovar
287	Viri in literatura

Iz recenzij

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike je dobrodošel priročnik, ki bo rejcem, raziskovalcem in študentom v pomoč pri branju, razumevanju in pisanju strokovnih in znanstvenih besedil s tega področja kmetijstva. V delo so vključeni termini vseh najpomembnejših živinorejskih panog v Sloveniji, poleg tega pa še nekaj osnovnih terminov s povezanih področij, kot sta genetika in veterina. Delo torej ni pomembno le za živinorejce, temveč bo uporabno tudi za strokovnjake z drugih povezanih področij, s katerimi pogosto sodelujemo. Živinoreja je namreč izrazito interdisciplinarno področje, na katerem se prepletajo in povezujejo znanja različnih strok. Zlasti v kontekstu skrbi za dobrobit živali in vse bolj očitnih podnebnih sprememb, ki vplivajo tudi na živinorejo, je tovrstno sodelovanje in povezovanje nujno. Le z razvojem stroke in povezovanjem se bomo namreč lahko učinkovito soočili s prihodnjimi izzivi, za kar pa je pomembna tudi popisana in urejena terminologija. *Terminološki slovar živinoreje in zootehnike* bo s sistematičnim pristopom k izboru in definiranju terminov prispeval k poenotenju terminologije na tem področju, kar je ključno za jasno strokovno komunikacijo, ki je pomembna na vseh ravneh, od vsakodnevne komunikacije med rejci do izobraževanja in znanstveno-raziskovalnega dela. Dodatna vrednost dela je v tem, da vsebuje tudi angleške ustreznike, kar bo v pomoč pri strokovni komunikaciji v mednarodnem prostoru. Slednje je pomembno zlasti zato, ker je

slovenska živinoreja kot pomemben dejavnik pri zagotavljanju prehranske varnosti, ohranjanju podeželja in kulturne krajine vse bolj vpeta v mednarodne tokove. Po mojem mnenju bo slovar dragocen pripomoček za vse, ki so tako ali drugače povezani z živinorejo in kmetijstvom.

znan. svet. dr. Drago Babnik,
upokojeni raziskovalec na Kmetijskem inštitutu Slovenije

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike je namenjen različnim uporabnikom. Zajema izredno široko področje izrazov v živinoreji, ki so natančno opisani in pojasnjeni. V slovenskem jeziku smo do sedaj na enem mestu težko našli razložene besede in pojme, vezane na živinorejo. V pričujočem delu, ki obsega 292 strani, pa najdemo definirane termine, ki se nanašajo na pojme od ravni celice, celičnih organelov, hormonov in njihovega delovanja, različnih žlez, metabolizma, razvoja v prenatalnem in postnatalnem obdobju življenja, genetike, vse do klavne kakovosti in kakovosti mesa. Spomnim se, da je davnega leta 1999 prof. dr. Franc Ločniškar z Oddelka za zootehniko na BF UL objavil *Katalog znanj: splošna živinoreja, biološke osnove, genetika*, ki je vseboval opise pojmov, angleške ter nemške ustreznike in je obsegal okoli 250 strani. To je bilo takrat moje prvo srečanje s tovrstnim slovenskim slovarjem, pri čemer se nisem niti zavedal, koliko truda in časa potrebuje človek, da termine zbere in smiselno uredi. Takrat je bila uporaba interneta, različnih brskalnikov in podatkovnih baz zelo omejena,

še v razvoju. Veljala je predvsem tiskana različica. Danes pa *Terminološki slovar živaloreje in zootehnik* podarjamo v rabo človeškemu umu in ponujamo v potencialno uporabo umetni inteligenci. Menim, da je bilo delo s paleto izbranih recenzentov opravljeno odlično. V *Terminološkem slovarju živaloreje in zootehnik* vidim tudi strateški pomen, ker ohranja slovensko strokovno izrazje s področja živaloreje, po drugi strani pa sledi njegovemu razvoju. Ker prihajam iz visokošolskega prostora, vidim njegovo veliko uporabnost za študente in visokošolske učitelje v procesu izobraževanja kot tudi pri strokovnem in znanstvenoraziskovalnem delu.

prof. dr. Dejan Škorjanc,

*Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede
Univerze v Mariboru*

Velika pohvala avtorjem, da so v *Terminološki slovar živaloreje in zootehnik* vključili tudi področje reje laboratorijskih živali, ki sicer zajema tudi druge živali, uporabljene v raziskavah. Znanost o laboratorijskih živalih je relativno mlada veda, ki pokriva številna področja, posledično pa tudi številne strokovne izraze, ki pogosto opredeljujejo kompleksnejše pojme ali stanja. Avtorjem je na enostaven način uspelo definirati najpogostejše uporabljene izraze s tega področja in verjamem, da bo slednje pripomoglo tudi k poenotenju slovenske terminologije na tem področju.

znan. sod. dr. Martina Perše,

Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani

Več kot 50 let po izidu *Kmetijskega tehniškega slovarja* za področje živaloreje je pred nami *Terminološki slovar živaloreje in zootehnik*. Kljub anekdotni konservativnosti kmetijstva se je v tem času na področju živaloreje veliko spremenilo. Trenutna realnost presega meje takratne najbolj futuristične znanstvene fantastike. Z razvojem živalorejske znanosti, stroke in prakse se je razvijala tudi terminologija, ki je zbrana v tem slovarju.

Nekoč je imelo kmetijstvo pri razvoju slovenskega jezika pomembnejšo vlogo kot danes. S kmetijstvom se je ukvarjala večina prebivalstva. Iz enostavne potrebe po komuniciranju se je razvilo bogato kmetijsko izrazje s prijetnim pridihom lokalnosti. V zadnjem času postaja strokovni jezik vse bolj mednarodni in dolgočasen. Slovenci večino znanstvenih del napišemo v angleščini. Skrb za strokovni jezik je prepuščena požrtvovalnim posameznikom. Premalo se zavedamo, da je strokovna terminologija ogledalo stroke. Brez ustrezne terminologije je stroka neobogljena. Terminologija ni pomembna le za jasnejše in nedvoumno sporazumevanje strokovnjakov, pomembno vlogo ima tudi pri informiranju in izobraževanju laične javnosti.

Terminološki slovar živaloreje in zootehnik pomembno prispeva k razvoju in ustrezni rabi strokovne terminologije. Ob bogati zakladnici slovenskega kmetijskega izrazja definira strokovne izraze, ki so nastali v številnih z rejo živali povezanih strokah. V njem najdemo tudi izraze, za

katere so avtorji menili, da jih je treba oblikovati na novo. Slovar bo prispeval k ohranitvi strokovnih izrazov, ki se jim zaradi dvomov v njihovo ustreznost raje izogibamo. Pri tem ne gre le za živinorejsko stroko – gre tudi za lepoto, pestrost in izrazno moč slovenskega jezika.

znan. svet. dr. Jože Verbič,
Kmetijski inštitut Slovenije

Živinoreja in zootehnika sta se v zadnjih desetletjih zelo razvili in terminološki slovar je temeljni del vsake stroke. Hkrati predstavlja tudi pomemben prispevek k ohranjanju in razvoju slovenskega strokovnega jezika, saj je v sedanjem času le-ta zelo podvržen tujim vplivom. Ena od pomembnih nalog strokovnjakov pa je, da gojijo strokovno izrazje v maternem jeziku.

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike vsebuje izrazje, ki se uporablja v živinorejski stroki in na področju zootehnike, poleg tega pa vključuje tudi nekatere izraze iz veterine. Prikazani so angleški izrazi in v določenih primerih sinonimi ter kratice.

Menim, da bo ta terminološki slovar pomembno prispeval k pripravi skript, učbenikov in drugih učnih pripomočkov kot tudi k širjenju znanstvenih spoznanj v domačem okolju.

prof. dr. Olga Zorman Rojs,
upokojena profesorica Veterinarske fakultete
Univerze v Ljubljani

Uvod

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike je rezultat sodelovanja med Oddelkom za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pobudo za izdelavo terminološkega slovarja je dala izr. prof. dr. Antonija Holcman in leta 2013 se je vzpostavila delovna skupina avtorjev. Skupino strokovnjakov za zootehniko, ki so sodelovali pri slovarju, so sestavljali (navedeni so po abecednem vrstnem redu): izr. prof. dr. Andreja Čanžek Majhenič, prof. dr. Peter Dovč, izr. prof. dr. Antonija Holcman, prof. dr. Stane Kavčič, viš. pred. mag. Ajda Kermauner Kavčič, prof. dr. Tanja Kunej, dr. Špela Malovrh, zasl. prof. dr. Jože Osterc, prof. dr. Tatjana Pirman, pokojni izr. prof. dr. Jurij Pohar (do 2020), izr. prof. dr. Klemen Potočnik, dr. Nataša Siard, izr. prof. dr. Mojca Simčič, doc. dr. Dušan Terčič in doc. dr. Silvester Žgur. Terminografsko vodenje projekta sta prevzela sodelavca Oddelka za terminologijo (takrat še Sekcije za terminološke slovarje) dr. Simon Atelšek in dr. Mitja Trojar.

Delo je v začetnih fazah večinoma potekalo po elektronski pošti, zlasti v fazi usklajevanja in pregledovanja slovarskih sestavkov pa je bilo veliko dela opravljenega na skupnih usklajevalnih sestankih uredniškega odbora slovarja. Od leta 2021 dalje je večina sestankov potekala v obliki videokonferenc. Avtorjem so pri slovarskem delu, zlasti pri razreševanju strokovnih dilem, pomagali tudi njihovi kolegi z različnih področij (navedeni so po abecednem vrstnem redu): viš. pred. mag. Marko Čepon, prof. dr. Emil Erjavec, zasl. prof. dr. Franc Habe, prof. dr. Simon Horvat, prof. dr. Luka Juvančič, Tomaž Klinar, izr. prof. dr. Andrej Lavrenčič, asist. dr. Jakob

Leskovec, doc. dr. Alenka Levart, znan. sod. dr. Matjaž Mesarič, prof. dr. Janko Mrkun, dr. Nežika Petrič Popič, izr. prof. dr. Vida Rezar, prof. dr. Irena Rogelj, prof. dr. Janez Salobir, znan. svet. dr. Aleš Snoj, asist. dr. Mojca Voljč in izr. prof. dr. Jaka Žgajnar. Do leta 2021 je s skupino avtorjev sodeloval tudi prof. dr. Ivan Štuhec, ki je bil vključen v začetne faze dela, pri pripravi prvih slovarskih sestavkov in njihovem pregledovanju. Avtorji se vsem naštetim strokovnjakom in strokovnjakinjam iskreno zahvaljujemo za pomoč in njihov doprinos k slovarju.

Nekatere slovarske definicije so dopolnjene tudi z ilustracijami in fotografijami. Ilustracije, ki so vključene v slovarsko besedilo, je pripravila akademska kiparka in grafična oblikovalka Andrejka Čufer. Barvne fotografije slovenskih avtohtonih in lokalno prilagojenih pasem, ki so zbrane na koncu slovarja, pa so prispevali: Klavdija Kancler, Boris Kete, Primož Kokovica, znan. sod. dr. Matjaž Mesarič, dr. Nežika Petrič Popič, mag. Darja Prevalnik, izr. prof. dr. Vida Rezar, izr. prof. dr. Mojca Simčič, Daniel Skaza, Jože Smolinger, znan. svet. dr. Aleš Snoj, Irena Ule, Blaž Vehovar, Karmen Zmrzlak, strok. svet. dr. Metka Žan, izr. prof. dr. Jaka Žgajnar in SimonKr, d. o. o. Vsem se najlepše zahvaljujemo, da so s svojim prispevkom grafično obogatili slovar.

Spomladi leta 2024 je bilo besedilo slovarja poslano v recenzijo. Slovarske sestavke so recenzentsko pregledali naslednji strokovnjaki in strokovnjakinje (navedeni so po abecednem vrstnem redu s pripisom pregledanega področja oz. področij): znan. svet. dr. Drago Babnik (govedoreja), znan. svet. dr. Bojana Bogovič Matijašič

(mlekarstvo), prof. dr. Martin Dobeic (etologija in zaščita živali), prof. dr. Damjan Glavač (molekularna genetika), prof. dr. Vlasta Jenčič (ribogojstvo), doc. dr. Dušanka Jordan (živinorejski objekti in oprema), prof. dr. Marija Klopčič (živinorejski objekti in oprema), prof. dr. Dragomir Kompan (reja drobnice), prof. dr. Marjan Kosec (konjereja), prof. dr. Milena Kovač (kvantitativna genetika in selekcija), doc. dr. Peter Kozmus (genetika čebel), znan. sod. dr. Martina Perše (reja laboratorijskih živali), Anica Rojec (konjereja), prof. dr. Dejan Škorjanc (prašičereja, splošna živinoreja), izr. prof. dr. Miroslav Štruklec (kunčereja), prof. dr. Andrej Udovč (ekonomika v živinoreji), znan. svet. dr. Jože Verbič (prehrana živali), prof. dr. Olga Zorman Rojs (perutninarstvo). Prof. dr. Dejan Škorjanc in znan. svet. dr. Jože Verbič sta opravila tudi recenzijo celotnega besedila slovarja. Vsem recenzentom in recenzentkam smo zelo hvaležni za natančen pregled slovarskih sestavkov in podane pripombe, ki so pomembno prispevale k izboljšanju kakovosti slovarja.

Poleti 2025 so besedilo slovarja terminografsko pregledale sodelavke Oddelka za terminologijo ISJFR (navedene so po abecednem vrstnem redu): dr. Tanja Fajfar, doc. dr. Mateja Jemec Tomazin, Jera Oman in doc. dr. Mojca Žagar Karer. Kolegicam se za številne pripombe in predloge izboljšav najlepše zahvaljujemo.

Zahvaljujemo se tudi Karmen Nemec za tehnično pomoč in pregled sinonimije, Dušanu Grobovšku za oblikovanje naslovnice in zasnove preloma slovarja ter dr. Simonu Atelšku za prelom slovarja.

Kmalu po izidu slovarja v tiskani obliki je načrtovana tudi objava slovarja v elektronski obliki, ki bo prosto dostopna na Terminologišču (<http://isjfr.zrc-sazu.si/terminologisce>). Iskanje po slovarju bo omogočeno tudi prek slovarskega portala Fran (<http://www.fran.si/>).

Ker je terminologija nenehno razvijajoče se področje jezika, vse uporabnike slovarja prosimo, da spremembe terminološke rabe, nove termine in popravke sporočijo na elektronski naslov zivinoreja@zrc-sazu.si. Tovrstni podatki so za nas dragoceni in jih bomo upoštevali pri morebitni novi izdaji slovarja.

Zasnova in zgradba slovarja

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike je razlagalni terminološki slovar, ki popisuje terminologijo s področja živinoreje in zootehnike. Termini so razloženi s terminološkimi definicijami. Gre za normativni terminološki slovar, ker s kazalkami priporoča rabo prednostnih terminov, s čimer poskuša poenotiti terminologijo s področja živinoreje in zootehnike.

Zootehnika in živinoreja sta – tako kot večina drugih ved – močno vpeti v mednarodno raziskovalno sfero in zelo hitro sprejemata konceptualne ter praktične novosti. Ker prenos znanja v mednarodnem prostoru danes pretežno poteka v angleškem jeziku, je bila razumljiva odločitev avtorjev, da se slovarske sestavke v *Terminološkem slovarju živinoreje in zootehnike* opremi tudi z angleškimi ustrezniki.

V slovarju je zajeta terminologija z naslednjih področij živinoreje in zootehnike: ekonomika v živinoreji, etologija in zaščita živali, genetika čebel, govedoreja, konjereja, kunčereja, kvantitativna genetika in selekcija, mlekarstvo, molekularna genetika, perutninarstvo, prašičereja, prehrana živali, reja drobnice, reja laboratorijskih živali, ribogojstvo, splošna živinoreja ter živinorejski objekti in oprema.

Slovar vsebuje 3911 iztočnic, ki so urejene po abecednem vrstnem redu. Vsi slovarski sestavki vsebujejo iztočnico, zaglavje z oblikoslovnimi podatki o rodilniški obliki termina in pripisom slovničnega spola. Polni slovarski sestavki pa poleg tega še definicijo, morebitne sinonime, kratice in angleške ustreznike, pri taksonomskih poimenovanjih pa tudi latinske ustreznike. V slovarju je navedenih 3593 angleških in 55 latinskih ustreznikov.

V slovar je vključena sodobna terminologija s področja živinoreje in zootehnike, zato termini, ki so se uporabljali v starejših obdobjih, niso vključeni v slovar. Slovar ne navaja ponazarjalnih zgledov in terminoloških kolokacij. Vključuje le občnoimensko gradivo brez lastnih imen, npr. imen organizacij, združenj, pravnih oseb. V slovar niso vključeni termini drugih strokovnih področij, ki se sicer uporabljajo na področju živinoreje in zootehnike, a so definirani enako kot na izvirnem področju. Ker je področje živinoreje in zootehnike interdisciplinarno, slovar vsebuje tudi termine, ki segajo na druga področja, npr. *diskontna stopnja* s področja ekonomije, *afriška prašičja kuga* s področja veterine.

Pri izdelavi terminološkega slovarja je bila pregledana relevantna slovenska in tuja strokovna literatura, zlasti novejše strokovne in znanstvene monografije, strokovni in znanstveni članki, visokošolski učbeniki, zaključna dela visokošolskih programov, slovarji, enciklopedije in drugi elektronski viri. Izbor uporabljene literature je naveden na koncu slovarja.

Naslovniki slovarja

Slovar je namenjen visokošolskim učiteljem, raziskovalcem in študentom s področja živinoreje in zootehnike, pa tudi vsem, ki terminologijo tega področja uporabljajo pri svojem delu, npr. živinorejcem, kmetijskim svetovalcem, uradnikom, tehnologom v živilski industriji. Slovar bo koristen pripomoček tudi za strokovnjake sorodnih področij, npr. veterinarje, agronome, biologe.

Čeprav je slovar v prvi vrsti namenjen strokovnjakom, ki področje živinoreje in zootehnike dobro poznajo, bo uporaben tudi za prevajalce, lektorje, novinarje in vse ostale, ki se srečujejo s terminologijo tega področja in potrebujejo strokovno korektno in zanesljive informacije o njej.

Metodologija izdelave slovarja

Slovar je rezultat interdisciplinarnega dela strokovnjakov za različna področja. Strokovnjaki za zootehniko so za svoje ožje področje zbrali dostopna besedila v elektronski obliki. Precej besedil je bilo v ta namen skeniranih v knjižnici Oddelka za zootehniko BF. Na podlagi zbranega gradiva sta jezikoslovca terminografa izdelala osnutke področnih geslovníkov. Področni strokovnjaki so nato osnutke področnih geslovníkov pregledali tako, da so izločili netermine in dodali manjkajoče termine s svojega področja. V fazi redakcije so področni strokovnjaki termine definirali, dodali angleške in pri taksonomskih poimenovanjih tudi latinske ustreznike ter določili prednostni termin, če je bilo poimenovanj za isti pojem več. Sledilo je usklajevanje slovarskih sestavkov znotraj področij in med področji. V vseh fazah nastanka slovarja sta delo področnih strokovnjakov vodila in usklajevala terminografa. Področni strokovnjaki in terminografa so pri slovarskem delu uporabljali in svoje rešitve preverjali v slovenskih in tujih terminoloških slovarjih, leksikonih in enciklopedijah ter ostali strokovni literaturi, s čimer so poskušali zagotoviti najvišjo stopnjo točnosti in zanesljivosti informacij, ki jih nudi slovar. Pri izdelavi slovarja je bil uporabljen terminografski računalniški program SlovarRed 2.1, ki je bil razvit na Oddelku za terminologijo na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Terminografski program SlovarRed 2.1 omogoča vnašanje, urejanje in pregledovanje slovarskega

gradiva, pripravo izpisov slovarja po različnih kriterijih ter končni izvoz slovarske baze za elektronsko objavo.

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike metodološko sledi načelom pojmovnega pristopa k izdelavi terminoloških slovarjev, ki se uporablja na Oddelku za terminologijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. V tem pristopu so termini obravnavani kot poimenovanja za pojme, tj. enote znanja na določenem strokovnem področju, ki so med seboj povezani in tvorijo pojmovni sistem stroke. Podobno so med seboj povezani tudi termini, ki tvorijo poimenovalni sistem stroke. Pri terminografskem delu je to treba upoštevati, zato se terminov in pojmov ne obravnava ločeno, pač pa kot del ožjih in širših podsistemov (t. i. pojmovnih skupin). Nekatera razmerja med pojmi in termini so v slovarju nakazana eksplicitno: kazalka npr. označuje sinonimno razmerje med dvema ali več termini, ki označujejo isti pojem. Implicitno pa so npr. nakazana hierarhična razmerja nadrejenosti in podrejenosti pojmov v pojmovnih skupinah, in sicer znotraj definicij.

Terminografsko delo zaradi doseganja čim večje usklajenosti definicij praviloma poteka po posameznih pojmovnih skupinah. To pomeni, da se naenkrat obravnava vse pojmovno povezane termine, npr. pri obravnavi termina *obnašanje živali* na področju etologije se hkrati obravnava vse vrste *obnašanja živali*: *komfortno obnašanje*, *radovedno obnašanje*, *socialno obnašanje* itd. Pri takšnem načinu dela je lažje biti pozoren na razlike med povezanimi pojmi in opisati razlikovalne značilnosti terminov (npr. *agonistično obnašanje* : *agresivno obnašanje*), s čimer se zmanjša možnost za nedoslednosti v definicijah sorodnih pojmov.

Gradivna osnova

Gradivno osnovo *Terminološkega slovarja živalore in zootehnik* tvorijo slovenska strokovna in znanstvena besedila s tega področja, ki vključujejo znanstvene in strokovne članke (npr. iz revij *Acta agriculturae Slovenica* in zbornikov strokovnih ter znanstvenih simpozijev), zaključna dela različnih stopenj študijskih programov (diplomska in magistrska dela, doktorske disertacije), študijsko gradivo (univerzitetni učbeniki, prosojnice s predavanj in vaj), strokovne in znanstvene monografije ter priročnike (npr. *Dobra praksa reje prašičev*), pravilnike (npr. *Pravilnik o identifikaciji in registraciji drobnice*), rejske programe (npr. *Rejski program za pasmo posavski konj*) in druge vrste besedil.

Strokovnjaki so za svoja področja zbrali strokovna in znanstvena besedila v elektronski obliki (večinoma v formatih .pdf in .docx), ki so bila pretvorjena v golobesedilni format .txt. Zbranih je bilo čez 900 datotek s strokovnimi in znanstvenimi besedili, ki so skupaj vsebovale čez 10 milijonov pojavníc. Datoteke z besedili za posamezno področje so bile nato polavtomatsko obdelane s programom WordSmith 5.0. Po lematizaciji je bil s funkcijo WordList izdelan seznam najpogostejših lem, ki so se pojavile v besedilih posameznega področja. Na podlagi tega seznama je terminograf pripravil osnutek področnega geslovnika (seznam terminoloških kandidatov), in sicer tako, da so bile samostalniške leme z vrha seznama pregledane v sobesedilnem okolju, na osnutek geslovnika pa so bili uvrščeni samostalniki in večbesedne samostalniške zveze, ki so bili potencialno terminološki. Tako pripravljene osnutke področnih geslovnikov so nato pregledali strokovnjaki, zadolženi za posamezno področje, in s seznama izločili neterminološke samostalnike in samostalniške zveze. Prečiščeni geslovniki so bili uvoženi v

terminografski program SlovarRed 2.1. Skozi celoten proces nastajanja slovarja se je število terminov v geslovniku spreminjalo, saj so se nekateri še nevklučeni termini dodajali, drugi termini, ki primarno sodijo na sorodna področja, ali netermini pa izločali.

Normativnost

Terminološki slovarji v prvi vrsti opisujejo rabo terminologije določenega področja, hkrati pa opravljajo tudi normativno funkcijo. Normativna funkcija se kaže predvsem pri vzpostavljanju hierarhije pri sinonimnih terminih: strokovnjaki en termin določijo kot prednostni termin, vsi ostali termini (t. i. podrejeni termini), ki označujejo isti pojem, pa so s kazalko preusmerjeni na prednostnega. Terminološki slovar s tem poskuša usmerjati rabo terminologije in terminologijo poenotiti. Pri izbiri prednostnih terminov se upošteva njihova ustaljenost (kako močno so uveljavljeni v strokovni rabi), jezikovnosistemska ustreznost (termin mora biti tvorjen po pravilih, ki veljajo za knjižni jezik), gospodarnost (prednost ima krajši termin), jezikovnokulturna ustreznost (prednost ima termin domačega izvora), prav tako pa se morajo termini, zlasti novotvorjeni, dobro vključevati v obstoječi terminološki sistem.

Terminološki slovar z izbiro prednostnega termina torej poskuša prispevati k poenotenju rabe terminologije. Poudariti pa je treba, da je terminologija vsake stroke dinamičen sistem, katerega stanje ni statično in se npr. zaradi novih spoznanj stalno spreminja, kar pomeni, da se lahko spremeni tudi pogostost rabe prednostnega termina v primerjavi s podrejenimi termini.

Zgradba slovarskega sestavka

Slovar termine prikazuje v treh vrstah slovarskih sestavkov: polnih, kazalčnih in sestavljenih. Najpogostejši so polni slovarski sestavki. Primer:

bísus -a m izloček nekaterih vrst školjk z dvodelno lupino, npr. klapavic, s katerim se pritrdijo na podlago
ANG.: *byssus*

Kazalčni slovarski sestavki so tisti, pri katerih je ob podrejenem sinonimu za enosmerno puščico naveden prednostni termin ali pa je ob kratici za dvosmerno puščico navedena enakovredna razvezana oblika termina. Primer:

bastárd -a m ► medvrstni križanec
DMT -- [dǝmǝtǝ] m ◄► dǝba med telítvama

Sestavljeni slovarski sestavki imajo najmanj dva pomena, pri čemer je vsaj pri enem pomenu navedena definicija in vsaj pri enem pomenu kazalka na prednostni termin. Primer:

primárni folikel -ega -kla m **1.** folikel z jajčno celico, ki se veča pod vplivom FSH in je obdan s plastjo zrnatih epitelnih celic, ki prehajajo iz ploščatih v kubične □ str. 54, 78
ANG.: *primary ovarian follicle*
2. ► primárni mešiček

V nadaljevanju so natančneje predstavljene posamezne sestavine slovarskega sestavka.

Iztočnica in z njo povezani podatki

Iztočnica je lahko enobesedna (npr. *histon*), dvobesedna (npr. *hladnokrvna žival*) ali večbesedna (npr. *skupni dohodek kmečkega gospodinjstva*). Večina iztočnic je v ednini, manjši del pa v množini (npr. *kopitarji*). Vse iztočnice v tem slovarju so samostalniki ali samostalniške besedne zveze.

Vsaka iztočnica je onaglašena (tj. ima z naglasnim znamenjem označen jakostni naglas), pri čemer načeloma sledimo podatkom iz *Slovenskega pravopisa* 2001. Pri izrazih, ki niso bili vključeni v *Slovenski pravopis* 2001, so bili upoštevani terminološki slovarji drugih strok in izgovorna raba v stroki. Iztočnici sledi rodilniška končnica ter podatek o spolu iztočnice. Primer:

kopítni podplát -ega -áta m del kopita, ki je v stiku s podlago in ga sestavljajo kopitna strela, obstrelni brazdi, spodnji rob kopitne stene ter roževina med obstrelnima brazdami in spodnjim robom kopita □ str. 96
ANG.: *hoof ground surface*

Kadar se termin ali sestavina termina v rodilniku ne spremeni, je to nakazano z znakom --. Primer:

ángus govédo -- -a s brezrožna mesna pasma goveda črne ali rdeče barve, srednjega okvirja, ki zgodaj doseže klavno zrelost, ima dobre klavne lastnosti in zelo marmorirano meso
ANG.: *Angus cattle*

V primerih, ko izgovor termina ali sestavine termina na podlagi pisne oblike ni povsem predvidljiv, je za rodilniško končnico v oglatih oklepajih naveden izgovor. Primer:

Rochejeva bárvna léstevica -e -e -e [rošějeva] ž barvna lestvica, ki razvršča intenzivnost barve rumenjaka od najsvetlejše, ki se jo označuje z 1, do najtemnejše rumene barve, ki se jo označuje s 15

ANG.: *Roche scale*

Izgovor je sistematično naveden tudi pri kratičnih iztočnicah. Primer:

DMP -- [dɔmɔpə] m ◀▶ dōba med prasiatvama

Če termin označuje osebo, je v zaglavju praviloma navedena tudi ženska oblika. Primer:

rějec -jca m rějka -e ž fizična ali pravna oseba, ki se ukvarja z živalorejo in je lastnik, imetnik živali ali oskrbnik živali

ANG.: *breeder, farmer*

Definicija

Definicija je osrednji del slovarskega sestavka. Definicija ni enciklopedični opis pojma, ki bi zajel vse njegove vidike, pač pa jedrnat opis, ki pojem razlikovalno opredeli glede na druge pojme v istem pojmovnem sistemu.

Tri glavne vrste terminoloških definicij so: intenzijska definicija, ekstenzijska definicija in intenzijsko-ekstenzijska definicija.

Intenzijska definicija je najpogostejša. Podrobno opiše lastnosti pojma, in sicer tako, da najprej navede nadrejeni pojem, nato pa še razločevalne lastnosti. Primera:

povratno križanje -ega -a s križanje, pri katerem se osebke F_1 -generacije križa s samci ene od starševskih pasem, npr. (AB) x A

ANG.: *backcrossing*

recipróčno križanje -ega -a s križanje, ki je nasprotno križanju samca pasme A s samico pasme B in pri katerem se križata samec pasme B s samico pasme A

ANG.: *reciprocal crossing*

V definiciji so z navajanjem nadrejenega pojma implicitno nakazana hierarhična razmerja med pojmi, tj. razmerje nadrejenosti oz. podrejenosti. Slovar zato poleg iztočnic *povratno križanje* in *recipróčno križanje* vsebuje tudi termin *križanje*, ki označuje njima nadrejeni pojem. Na ta način iz manjših terminoloških podsistemov nastajajo večji terminološki podsistemi.

Ekstenzijska definicija našteje vse posamezne objekte, ki spadajo k posameznemu pojmu. Ker je praviloma težko naštet vse objekte, ki jih obsega konkretni pojem, je pogostejša kombinacija intenzijske in ekstenzijske definicije, tj. intenzijsko-ekstenzijska definicija. Ta vrsta definicije najprej opiše lastnosti pojma z navedbo nadrejenega pojma in razločevalnih lastnosti, nato pa našteje objekte, ki mu pripadajo. Primer:

drobnica -e ž udomačeni mali prežvekovalci, ki se redijo za gospodarske namene, in sicer ovce in koze

ANG.: *small ruminants*

Iztočnica ima najpogostejše eno definicijo, niso pa redki termini, ki označujejo dva ali več pojmov, kar pomeni, da slovarski sestavek navaja dve ali več definicij. V tem primeru je vsaka definicija oštevilčena z arabsko številko, angleški ustreznik pa je naveden pod vsako definicijo posebej. Primer:

govedorêja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem z govedom, predvsem z namenom prireje mleka in mesa ter pridobivanja plemenskih živali

ANG.: cattle production

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri govedu kot rejnih živalih

ANG.: cattle science

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike je specializirani slovar, ki opisuje samo terminologijo s področja živinoreje in zootehnike, ne popisuje pa neterminoloških pomenov iztočnic, ki jih vsebuje.

Sinonim in kratica

Takoj za definicijo je naveden sinonim, če obstaja. Sinonim je drugo poimenovanje za isti pojem, za katero so avtorji slovarja presodili, da je manj ustrezno ali manj pogosto od termina, navedenega v iztočnici. Sinonimov je lahko tudi več. Navedeni so za oznako **S**. Primer:

hlévska úzda -e -e ž uzda brez brzde, namenjena vodenju konja na povodcu, ki se ga lahko tudi priveže in tako konju omeji gibanje **S:** áftra, oglávka

ANG.: halter

Na istem mestu za definicijo so navedene tudi kratice, ki so v terminologijah različnih strok pogosto uporabljeno izrazno sredstvo in so enakovredne razvezanim oblikam terminov. Kratice so navedene za oznako **K**. Primer:

gláva velíke živíne -e -- -- ž standardna merska enota, ki predstavlja 500 kg telesne mase živali in omogoča, da se z uporabo

koeficientov združuje ter primerja različne vrste, kategorije in starosti rejnih živalih

K: GVŽ

ANG.: livestock unit, LSU

Sinonimi in kratice so v slovarju navedeni tudi kot samostojne iztočnice v okviru t. i. kazalčnega slovarskega sestavka. Ta vsebuje iztočnico, podatek o rodilniški obliki in spolu, ki mu sledi enosmerna puščica (►), ki bralca usmerja na prednostni termin. Primer:

áftra -e ž ► hlévska úzda

Pri kraticah kazalčni slovarski sestavki poleg iztočnice vsebujejo še podatek o rodilniški obliki, izgovoru in spolu. Navedenim podatkom sledi dvosmerna puščica (◄►), ki uporabnika napoti na enakovredno razvezano obliko termina. Primer:

GVŽ -- [gəvəžə] m ◄► gláva velíke živíne

Slikovno gradivo

Nekatere slovarske definicije so dopolnjene s shematskimi prikazi in fotografijami. Shematski prikazi bistvenih značilnosti pojma so v obliki ilustracij in preglednic, ki so vključene v slovarsko besedilo. Fotografije, ki prikazujejo slovenske avtohtone in lokalno prilagojene pasme, pa so zbrane na koncu slovarja. Definicije, ki so dopolnjene s shematskim prikazom ali fotografijo, imajo na koncu znak □. Primer:

ortológni gén -ega -a m homologni gen, ki je prisoten pri dveh ali več različnih vrstah in je nastal iz skupnega gena s speciacijo □

ANG.: orthologous gene

Pri terminih, ponazorjenih z grafičnim gradivom, ki se ne nahajajo na isti strani kot shematski prikazi in fotografije, je za znakom □ navedena tudi številka strani, na kateri jih uporabnik slovarja lahko najde.

cíkasto govédo -ega -a s slovenska avtohtona pasma goveda manjšega okvirja, rdečkasto rjave barve, z belo hrbtno liso, ki se nadaljuje pod repom, po trebuhu do prsi, z belim pasom na predelu kolenskega in komolčnega sklepa, z belim repom ter s temnimi, tršimi parklji, ki je primerna zlasti za pašno rejo na hribovitih območjih **s:** cika □ str. 240
ANG.: *Cika cattle*

Angleški ustreznik

Angleški ustreznik uvaja oznaka **ANG.** in je naveden za definicijo ter za morebitnim sinonimom. Če ima termin več definicij, je angleški ustreznik naveden za vsako definicijo posebej. Primer:

cepívo -a s **1.** biološki preparat, ki navadno vsebuje žive ali oslabiljene mikroorganizme, njihove toksine, beljakovine, dele DNA ali mRNA povzročitelja bolezni, ki izzovejo imunogeni odziv **s:** vakcína
ANG.: *vaccine*
2. mikrobiološka kultura, ki je koncentrirana ali nekoncentrirana, vsebuje revitalizirane, zamrznjene ali liofilizirane bakterije, plemenite plesni, kvasovke ali kombinacije teh mikroorganizmov in je namenjena za izdelavo fermentiranih izdelkov, npr. jogurta, kefirja **s:** inókulúm, vcépek
ANG.: *inoculum*

Ker slovenski terminološki sistem ni povsem prekriven z angleškim, se v slovarju pojavijo tudi termini, ki v angleščini nimajo pojmovno povsem prekrivnega ustreznika.

V takem primeru je angleški ustreznik nadomeščen z dvema črticama (--). Slovenski termini imajo lahko po več angleških ustreznikov, med njimi tudi kratice. Angleški ustrezniki so navedeni po abecednem vrstnem redu (razen kratic), pri njihovem zapisu pa je prednostno upoštevan britanski pravopis.

Latinsko taksonomsko poimenovanje

Pri poimenovanju taksonomskih kategorij (predvsem živalskih vrst) je za angleškim ustreznikom navedeno tudi latinsko taksonomsko poimenovanje, ki ga uvaja oznaka **LAT.** Primer:

dámjak -a m vrsta prostoživeče živali iz rodu *Dama*, družine jeleni (Cervidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla), ki se jo redi v oborah za prirejo mesa in je v Sloveniji tujerodna **s:** jèlen lopátar
ANG.: *fallow deer*
LAT.: *Dama dama*

Krajšave in oznake

[]	oglati oklepaji za navajanje izgovora
1., 2.	oznaka definicij v polnem slovarskem sestavku
(1, 2)	oznaka definicij v kazalčnem slovarskem sestavku
►	enosmerna puščica za usmerjanje k prednostnemu terminu
◄►	dvosmerna puščica za usmerjanje k enakovredni razvezani obliki termina
ANG.	angleško
LAT.	latinsko
m	samostalnišnik ali samostalniška besedna zveza moškega spola
s	samostalnišnik ali samostalniška besedna zveza srednjega spola
ž	samostalnišnik ali samostalniška besedna zveza ženskega spola
mn.	množina
S	oznaka za navajanje sinonimov
K	oznaka za navajanje kratic

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike

A

abdominálna maščôba -e -e ž ► trebúšno maščôbno tkívo

abdominálno maščôbno tkívo -ega -ega -a s
► trebúšno maščôbno tkívo

aberdeen ángus govédo --- -a [aberdín] s
brezrožna mesna pasma goveda črne ali rdeče barve, manjšega okvirja, z dobrimi klavnimi lastnostmi in z zelo marmoriranim mesom, ki zgodaj doseže klavno zrelost in je bila osnova za nastanek ostalih pasem angus goveda, npr. nemškega in kanadskega angus goveda

ANG.: *Aberdeen Angus cattle*

abórtus -a m prezgodnja izločitev plodov, ki so mrtvi ali nezmožni za življenje, npr. pri svinji od pripusta do vključno 107. dneva brejosti **s**: zvrég

ANG.: *abortion*

absolútna plódnost -e -i ž število íker, ki se jih v obdobju ene drsti pridobi od ene ribe

ANG.: *absolute fecundity*

absolútna rástna krívuľja -e -e -e ž rastna krivulja, ki prikazuje spreminjanje telesne mase ali velikosti v času rasti □ str. 179

ANG.: *absolute growth curve*

absolútni fítnes -ega -a m proporcionalna sprememba števila osebkov določenega genotipa med dvema zaporednima generacijama zaradi razlik v vitalnosti in plodnosti

ANG.: *absolute fitness*

absórpčija -e ž prehajanje hranljivih snovi skozi črevesno sluznico živali v kri in limfo

ANG.: *absorption*

aCGH -- [acegehá] m ◄► primerjálna genómska hibridizácia na mikromréžah

acidobázno ravnovésje -ega -a s ► kislínsko-bázno ravnovésje

acidóza debélega črévesa -e --- ž zakisanje vsebine debelega črevesa zaradi krmljenja obrokov z veliko količino škroba in

sladkorjev, ki se do konca tankega črevesa ne prebavijo, in se najpogosteje pojavlja pri konjih, sicer pa tudi pri prežvekovalcih in prašičih

ANG.: *large intestine acidosis*

acidóza prédželódcev -e -- ž zakisanje vsebine predželodcev zaradi napak v prehrani, ki se pojavlja kot akutna acidoza predželodcev ali subakutna acidoza predželodcev

ANG.: *rumen acidosis*

adaptácia -e ž **1.** evolucijski proces, pri katerem se zaradi sprememb v okolju spreminjajo frekvence alelov v populaciji

ANG.: *adaptation*

2. prilagoditev organizma na spremembe v okolju s spremembo fizioloških procesov, morfološke in anatomske zgradbe ter obnašanja

ANG.: *adaptation*

adaptívna vrédnost -e -i ž ► relatívni fítnes

adenozín trifosfát -- -a m nukleozid trifosfat, ki nastaja pri celičnem dihanju, je v celici vir energije in fosfata ter je zgrajen iz adenina, riboze in treh fosfatnih skupin **k**: ATP

ANG.: *adenosine triphosphate, ATP*

adipocít -a m ► maščôbna célica

aditivna genétska variánca -e -e -e ž del fenotipske variance za lastnost v populaciji, ki ga je mogoče pripisati aditivnemu genetskemu vplivu

ANG.: *additive genetic variance*

aditivna genétska vrédnost -e -e -i ž ► pleménska vrédnost (1, 2, 3, 4)

aditivna genotípska vrédnost -e -e -i ž ► pleménska vrédnost (1, 2, 3, 4)

aditivni genétski vplív -ega -ega -a m genetski vpliv, pri katerem je učinek določenega gena, skupine genov ali osebkovega genoma na lastnost enak seštevku učinkov alelov in se pri genetskem vrednotenju v modelu živali obravnava kot naključni vpliv

ANG.: *additive genetic effect*

aditivno delováňje génov -ega -a -- s način medsebojnega delovanja genov, pri katerem

je skupni učinek alelov enak seštevku učinkov posameznih alelov na lokusih, ki vplivajo na določeno lastnost

ANG.: *additive effect, additive inheritance*

aditivno soródstvo -ega -a s kvantitativna mera povprečnega števila po izvoru identičnih alelov, skupnih dvema osebkoma, ki lahko zavzame vrednosti med 0 in 2

ANG.: *additive relationship*

ad líbitum krmljenje - - - -a s ► krmljenje po vólji

adrenalin -a m kateholamin, katerega glavna funkcija je sodelovanje pri odzivu na akutni stres z delovanjem na osi SA tako, da povečuje srčni utrip, viša krvni tlak, širi dihalne poti, poveča dotok krvi v mišice in zvišuje raven glukoze v krvi s: epinefrin

ANG.: *adrenaline, epinephrine*

adrenálna žláza -e -e ž ► nàdledvíčna žláza

adrénokortikální hormón -ega -a m ► kórti-kosteróid

aerób -a m organizem, ki za življenje potrebuje ali prednostno uporablja kisik in z oksidacijo organskih snovi pridobiva energijo, potrebno za življenje, npr. obligatni aerob, fakultativni anaerob, mikroaerofil

ANG.: *aerobe*

aeróbna obstójnost siláze -e -i -- ž ► obstójnost siláze na zraku

aeróbno kvárjenje siláze -ega -a -- s ► kvárjenje siláze na zraku

aërotolerántni anaerób -ega -a m anaerob, ki svoje presnove ne more spremeniti iz anaerobne v aerobno, vendar mu kisik ne škodi in lahko uspeva tudi v okolju s kisikom

ANG.: *aerotolerant anaerobe*

áflatoksíni -ov m mn. skupina mikotoksinov, ki jih izločajo predvsem plesni rodu *Aspergillus* in so ob neugodnih vremenskih razmerah, neustreznih agrotehničnih ukrepah in napačnem skladiščenju prisotni v številnih rastlinskih proizvodih, npr. v koruznem in žitnem zrnju, ter na živali po zaužitju delujejo večinoma hepatotoksično

ANG.: *aflatoxins*

áfriška gós -e -í ž pasma gosi težkega tipa, ki je nastala iz divje gosi vrste *Anser cygnoides*, ima izrazit podbradek, na hrbtni strani vratu široko temno rjavo progo, črn kljun z grbo ob njegovem korenu, se pojavlja v beli, sivorjavi ali rumenorjavi različici in je namenjena predvsem za prirejo mesa

ANG.: *African goose*

áfriška prašičja kúga -e -e -e ž zelo kužna virusna bolezen prašičev, ki jo povzroča DNA-virus iz družine Asfarviridae in za katero je značilna vročina, cianoza kože, hemoragija notranjih organov in sluznic prebavil ter skoraj 100-% pogin k: APK

ANG.: *African swine fever, ASF*

áftra -e ž ► hlévska úzda

àgalakcija -e ž začasna prekinitve tvorbe mleka v eni ali več mlečnih žlezah samic sesalcev, pri čemer je vime lahko napeto ali nabreklo, pojavi pa se lahko mastitis

ANG.: *agalactia*

agarózna gélska elektroforéza -e -e -e ž elektroforeza DNA, ki omogoča ločevanje odsekov DNA z ločljivostjo do okoli 10 baznih parov, na 4-% gelu pa tudi do 2 baznih parov

ANG.: *agarose gel electrophoresis*

agonístično obnášanje -ega -a s socialno obnašanje, ki ga sprožita konflikt in rivalstvo med živalmi ter vključuje agresivno obnašanje, pomiritev, grožnjo in umik

ANG.: *agonistic behaviour*

agregátna genotípska vrédnost -e -e -i ž ► skúpna pleménska vrédnost

agregátna pleménska vrédnost -e -e -i ž ► skúpna pleménska vrédnost

agregátna vrédnost -e -i ž skupna vrednost določene spremenljivke, ki se jo opazuje, npr. skupna vrednost kmetijske proizvodnje, največkrat izražena v stalnih cenah

ANG.: *aggregate value*

agresívno obnášanje -ega -a s agonistično obnašanje, pri katerem pride do fizičnega spopada med dvema ali več živalmi

ANG.: *aggressive behaviour*

aháltekinec -nca m toplokrvna pasma hitrih in vzdržljivih konj z izdatnimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci, vranci in sivci, ki so v vihru visoki 147–163 cm in se uporabljajo zlasti kot tekmovalni konji v vzdržljivostnih in galopskih dirkah, pri dresurnem jahanju in preskakovanju ovir

ANG.: *Akhal-Teke horse*

ahemerálično osvetljevánje -ega -a s program osvetljevanja perutnine v hlevih brez oken, ki temelji na ciklusih dneva in noči, ki so krajši ali daljši od 24 ur, npr. 14 ur teme in 14 ur svetlobe

ANG.: *ahemeral lighting*

AK -- [akə] m ◄► amínokislína

3'-akcéptor intróna -ja -- [trí čřtica] m evolucijsko ohranjeno zaporedje dveh

nukleotidov, npr. adenina in gvanina, na 3'-koncu introna **s**: 3'-akceptor pri izrezovanju intronov, akceptor pri povezovanju eksónov □ str. 50

ANG.: 3' splice acceptor

3'-akceptor pri izrezovanju intronov -ja -- --
-- [trí čítica] m ► 3'-akceptor intróna

akceptor pri povezovanju eksónov -ja -- --
-- m ► 3'-akceptor intróna

akcesórna spólna žléza -e -e -e ž ► pomóžna spólna žléza

A-kontróla -e [á] ž ► A-metóda kontróle proizvodnosti

akrobátsko jáhanje -ega -a s ► voltižiranje

akrocéntrični kromosóm -ega -a m
kromosóm, ki ima centromero blizu konca
ANG.: acrocentric chromosome

akseníčna žíval -e -i ž gnotobiotična žival brez zaznanih mikroorganizmov, tudi brez črevesnega mikrobioma, zaradi česar ima spremenjeno fiziologijo, prebavni trakt, tkivno morfologijo in obrambo proti okužbam **s**: germ-free žival
ANG.: germ-free animal

akseníčno okólje -ega -a s prostor brez mikroorganizmov, v katerem se vzrejuje aksenične živali
ANG.: axenic environment

aksiálno peró -ega -ésa s krajše letalno pero na perutih perutnine, ki ločuje primarna in sekundarna peresa
ANG.: axial feather

aktinomikóza vímena -e -- ž kronično granulacijsko vnetje vimena predvsem pri svinjah, za katero je značilna tvorba bul, ognjokov in fistul in katerega poglavitni povzročitelji so bakterije iz rodu *Actinomyces*
ANG.: udder actinomycosis

aktivácija géna -e -- ž oblika uravnavanja izražanja genov, ki je najpogostejša na nivoju prepisovanja DNA v mRNA in katere posledica je *de novo* sinteza RNA ali povečanje prepisovanja RNA že aktivnega gena
ANG.: gene activation

aktívna populácija -e -e ž žive plemenske živali in plemenski podmladek znotraj določenega selekcijskega programa
ANG.: active population

aktívnot s pomočjó žívalí -i -i -- -- ž dejavnost, pri kateri je omogočena interakcija med človekom in najpogostejše terapevtsko živaljo, npr. v obliki sprehodov, igre, nege, z namenom izboljšanja kakovosti življenja ljudi in socializacije, zmanjšanja

stresa ter anksioznosti in ki se navadno izvaja skupinsko v ustanovah, npr. domovih za ostarele, zavodih za vzgojo in izobraževanje

ANG.: animal-assisted activity, AAA

akútna acidóza prèdželódcev -e -e -- ž močno in hitro zakisanje vsebine predželodcev zaradi napak v prehrani, navadno zaradi zaužitja večje količine krme z veliko sladkorji in škroba

ANG.: acute rumen acidosis

akútni mastítis -ega -a m hitro in hudo vnetje mlečne žleze, za katero so značilne otekline močno prekravljene vezivnega tkiva in izločanje mastitičnega mleka, pogosto pa je prizadeto tudi splošno stanje živali, ki se kaže v manjši ješčnosti in povišani telesni temperaturi

ANG.: acute mastitis

akútni strés -ega -a m kratkotrajni stres, npr. zaradi kratkega transporta živali, pri katerem se v prvi vrsti aktivira os SA, navadno pa se hitro ponovno vzpostavi homeostaza

ANG.: acute stress

akútno obolénje -ega -a s obolenje, ki se pojavi hitro, nenadno, z izrazitimi bolezenskimi znamenji, traja kratek čas in lahko v primeru nezdravljenja preide v kronično obliko ali privede do smrti

ANG.: acute disease

ákvakultúra -e ž **1.** panoga gospodarstva, ki se ukvarja z rejo in gojenjem vodnih organizmov, npr. rib, mehkužcev, rakov, želv, dvoživk, vodnih rastlin, v sladki vodi, somornici ali morju

ANG.: aquaculture

2. znanstveno področje, ki se ukvarja s proučevanjem in raziskovanjem gojenih vodnih organizmov, npr. rib, mehkužcev, rakov, želv, dvoživk, vodnih rastlin, v sladki vodi, somornici ali morju

ANG.: aquaculture

akvapónika -e ž proizvodni sistem, pri katerem se gojenje vrtnin v vodnem okolju kombinira z rejo vodnih organizmov, predvsem rib in rakov, in v katerem vrtnine porabljajo v vodi raztopljen hrana iz izločkov vodnih organizmov ter tako prečiščujejo vodo, ki se vrača v bazen z vodnimi organizmi

ANG.: aquaponics

albumínska skúta -e -e ž mlečni izdelek, dobljen s segrevanjem sirotke nad 70 °C, kar povzroči denaturacijo in izločanje sirotkinih beljakovin, ki postanejo netopne in so glavna sestavina njegove suhe snovi **s**: sirárska skúta
ANG.: whey cheese

albumínsko mléko -ega -a s mleko, ki ima kazeinski indeks manjši od 75 %, npr. kobilje, osliče mleko
 ANG.: --

alél -a m ena od možnih različic gena na določenem lokusu
 ANG.: allele

alélomimétično obnášanje -ega -a s socialno obnášanje, pri katerem žival posnema drugo žival, npr. posnemanje pri prašičih pri zauživanju krme **s**: alomimétično obnášanje
 ANG.: allelomimetic behaviour

álfa žíval -- -i ž žival z najvišjim socialnim rangom v socialni hierarhiji
 ANG.: alpha animal

alohtóna pásma -e -e ž ► tujeródna pásma

alomimétično obnášanje -ega -a s ► alélomi-métično obnášanje

alpáka -e ž udomačena oblika vikunje (*Vicugna vicugna*) iz rodu vikunj *Vicugna*, družine kamel (*Camelidae*) in reda parkljarjev (*Artiodactyla*), ki se jo redi predvsem za prirejo zelo fine volne
 ANG.: alpaca
 LAT.: *Vicugna pacos*

alternativna metoda poskúsu na žívalih -e -e -- -- -- ž metoda raziskovalnega dela, pri kateri se poskus na živalih zamenja z uporabo druge vrste testa, npr. z uporabo tkivnih ali celičnih kultur, in je v skladu z načelom 3R
 ANG.: alternative to animal experimentation

alternativna poliadenilácia -e -e ž značilnost številnih evkariontskih genov, da vsebujejo več kot eno mesto za dodajanje repa poli-A, kar vodi v nastanek številnih izooblik mRNA
 ANG.: alternative polyadenylation, APA

alternativna spojítvena variánta -e -e -e ž ena od izooblik mRNA, nastala s procesom alternativnega izrezovanja intronov
 ANG.: alternative splicing variant, splice variant

alternativna vrsta perutníné -e -e -- ž vsaka vrsta perutnine razen kokoši, npr. pura, raca, gos, prepelica, pegatka
 ANG.: alternative poultry species

alternativno izrezováñje intrónov -ega -a -- s proces nastajanja različnih izooblik mRNA iz istega primarnega prepisa, do katerih lahko pride zaradi mehanizmov, kot sta npr. preskakovanje eksona, neizrezovanje introna
 ANG.: alternative splicing

altriciálna vrsta žívalí -e -e -- ž vrsta živali, pri kateri se mladiči skotijo ali izvalijo manj razviti, tako da še ne morejo slediti materi, zato se ta del njihovega razvoja odvije v gnezdu, npr. kunec, golob, pes
 ANG.: altricial animal

ambivalétno obnášanje -ega -a s ► konfliktno obnášanje

amerikánka -e ž ► kaliforníjska postřv

amêriški kasáč -ega -a m pasma kasačev, pri kateri so v register lahko vpisani le konji, ki pri starosti dveh let na dirki na eno miljo dosežejo čas pod 2 minuti in 20 sekund ter od tretjega leta starosti dalje čas pod 2 minuti in 15 sekund
 ANG.: Standardbred horse

amêriški paint kónj -ega -- kónja [pějnt] m toplokrvna pasma skladnih, okretnih, močno omiščenih in vzdržljivih konj, za katero so značilni štirje barvni vzorci in katere predstavniki so v vihru visoki 142–165 cm ter so primerni za tekmovalno in rekreativno vestern jahanje ali za delo, npr. za zganjanje čred
 ANG.: American Paint horse

amêriški quarter kónj -ega -- kónja [kvótər] m toplokrvna pasma skladnih, okretnih, močno omiščenih konj, z dobro izraženim spolnim dimorfizmom, za katero je značilno veliko število barvnih vzorcev in katere predstavniki so v vihru visoki 145–160 cm ter so primerni za tekmovalno in rekreativno vestern jahanje ali za delo, npr. za zganjanje čred
 ANG.: American Quarter horse

A-metóda kontróle proizvodnosti -e -- -- [áj] ž kontrola proizvodnosti, npr. kontrola mlečnosti, ki jo izvaja pooblašeni kontrolor **s**: A-kontróla
 ANG.: performance recording method A

amfidrómná vrsta -e -e ž diadromna vrsta rib, katere predstavniki se drstijo v sladki vodi, v fazi ličinke za kratek čas migrirajo v morje, nato pa se kot mladice vrnejo v sladko vodo, kjer dorastejo, spolno dozori in se drstijo, npr. sladkovodne gobi ribe
 ANG.: amphidromous species

amilolítíčni mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki prednostno razgrajuje škrob in se npr. pri krmljenju velike količine žit razmnoži v predželodcih prežvekovalcev
 ANG.: amylolytic microorganism

amínocíl-tRNA ligáza -- -e [téerená] ž ► amínocíl-tRNA sintetáza

amínocíl-tRNA sintetáza -- -e [téerená] ž encim, ki katalizira od ATP odvisno

vezavo aminokisline na 3'-konec ustrezne tRNA **s:** aminoacil-tRNA ligáza

ANG.: *aminoacyl-tRNA synthetase*

aminokislina -e ž molekula, ki vsebuje aminsko ($-\text{NH}_2$) in karboksilno ($-\text{COOH}$) funkcionalno skupino ter stransko verigo in je navadno sestavina beljakovin, in sicer esencialna aminokislina, pogojno esencialna aminokislina ali neesencialna aminokislina **k:** AK str. 53

ANG.: *amino acid*, AA

aminokislinski ostánek -ega -nka m **1.** del aminokisline, od katere se pri nastanku peptidne vezi odcepi molekula vode

ANG.: *amino acid residue*

2. aminokislinska enota v polipeptidu ali beljakovini

ANG.: *amino acid residue*

amónijakov dušik -ega -a m dušik, vezan v amonijaku (NH_3) ali amonijevem ionu (NH_4^+), ki je merilo za onesnaženje zraka in vode, v silaži pa njegova večja vsebnost kaže na slabšo kakovost silaže

ANG.: *ammonia nitrogen*

amortizácija -e ž postopno zmanjševanje vrednosti osnovnih sredstev, npr. kmetijske mehanizacije, s čimer se stroške osnovnih sredstev razporedi na posamezna obračunska obdobja v življenjski dobi teh sredstev, v kateri dajejo poslovne učinke str. 204

ANG.: *depreciation*

amortizácijska osnôva -e -e ž vrednost, od katere se obračunava amortizacija in vključuje nabavno vrednost osnovnega sredstva skupaj z morebitnimi drugimi stroški, npr. stroški dobave, montaže, carine, ki so potrebni, da se lahko začne osnovno sredstvo uporabljati, npr. pri investiciji v hlevsko opremo ali kmetijsko mehanizacijo

ANG.: *depreciation basis*

amortizácijska stôpnja -e -e ž v odstotku izražen del amortizacijske osnove, s pomočjo katerega se izračuna amortizacija v določenem obračunskem obdobju, praviloma letu, in npr. pri kmetijski mehanizaciji in opremi običajno znaša 10–20 %, pri gospodarskih objektih pa 3–5 %

ANG.: *depreciation rate*

amortizácijski načrt -ega -a m **1.** predvidena razporeditev stroškov amortizacije v posamezna obdobja življenjske dobe osnovnega sredstva, npr. kmetijske mehanizacije, hleva, na katero vplivata izbrana metoda amortizacije in knjigovodska vrednost

ANG.: *depreciation plan*

2. predvideno odplačevanje posojila po posameznih obdobjih in vzporedni prikaz neodplačane glavnice

ANG.: *amortisation plan*

anadrómna vrsta -e -e ž diadromna vrsta rib, katere predstavniki se izvalijo v sladki vodi, se v mladosti preselijo v morje, kjer odrastejo, in se na drst selijo v sladke vode, npr. losos

ANG.: *anadromous species*

anaerób -a m organizem, ki za življenje ne potrebuje kisika ali mu ta celo škodi, energijo, potrebno za življenje, pa pridobiva s fermentacijo organskih snovi, npr. obligatni anaerob, fakultativni aerob, aerotolerantni anaerob

ANG.: *anaerobe*

anafáza -e ž **1.** tretja faza mitoze, v kateri se sestrski kromatidi ločita, pri čemer se vsak materinski dvokromatidni kromosom razdeli na dva hčerinska enokromatidna kromosoma, ki ju niti delitvenega vretena potegnejo proti nasprotnima poloma celice, posamezni kromatidi pa postaneta nova samostojna kromosoma

ANG.: *anaphase*

2. tretja faza mejoze, v kateri v prvi mejotski delitvi niti delitvenega vretena ločijo homologne kromosome in jih potegnejo na nasprotna pola celice, v drugi mejotski delitvi pa niti delitvenega vretena razdelijo sestrski kromatidi in ju potegnejo na nasprotna pola celice

ANG.: *anaphase*

analgétik -a m snov, ki deluje protibolečinsko, zaradi česar se uporablja za lajšanje bolečin, npr. pri kastraciji puijskov, pri mišično-skeletnih okvarah pri konjih

ANG.: *analgesic*

analiza po van Soestu -e -e -e -e [van séstu] ž postopek analize ogljikovih hidratov, ki se uporablja kot dopolnitev weendske analize in ogljikove hidrate razdeli glede na topnost v različnih topilih na NDV, KDV, KDL ter organski ostanek, kar je povezano z njihovo prebavljivostjo

ANG.: *Van Soest detergent fibre analysis*

analíza tvéganja in ugotávljanja krítíčnih kontrolníh tóčk -e -e -e -e -e -e -e ž ►

HACCP-sistém

andalúzijski kónj -ega kónja m baročna pasma plemenitih, elegantnih in močnih konj, najpogostejše sivcev, z značilno bujno, dolgo in valovito žimo v grivi ter repu, s pravilnimi visokimi hodi, katere predstavniki so v vihru visoki 154–156 cm ter so zelo primerni za klasično dresurno jahanje

ANG.: *Andalusian horse*

androgén -a m moški spolni hormon, npr. testosteron, dihidrotestosteron, androstenion, iz skupine steroidnih hormonov, ki nastaja v modih, v skorji nadledvične žleze, v manjših količinah tudi v jajčnikih, in ki pri samcih vpliva na razvoj spolnih organov ter ohranjanje sekundarnih spolnih znakov, pri samicah pa v glavnem služi kot prekursor v biosintezi estrogenov
 ANG.: androgen

androgenéza -e ž razmnoževanje, pri katerem semenčica prodre v jajčno celico, jo pri tem aktivira, vendar jedro jajčne celice ne sodeluje v razvoju, zaradi česar se novi organizem, ki je haploidni samec, razvije samo iz jedra moške spolne celice, in se uporablja npr. za rekonstrukcijo določenih vrst rib iz globoko zamrznjenega semena ali za pridobivanje YY-samcev
 ANG.: androgenesis

androlóški pregled -ega -éda m pregled spolno zrelega samca, ki praviloma vključuje merjenje obsega in izenačenosti mod ter analizo semena, npr. volumen, barvo, konsistenco in pH semenske tekočine, obliko, gibljivost, število in koncentracijo semenčic, prisotnost primesi v semenu ter delež mrtvih in patološko oblikovanih semenčic
 ANG.: andrological assessment, andrological examination

androstenón -a m steroidni feromon, ki nastaja v modih spolno zrelih merjascev in je v visoki koncentraciji prisoten v njihovi slini, pa tudi v koži in maščobnem tkivu, ter skupaj s skatolom tvori merjašev vonj, ki pri bukajočih se svinjah sproži privolitveni refleks
 K: 5 α -androst-16-en-3-on
 ANG.: androstenone

5 α -androst-16-en-3-on -- [pét álfa ándrost šéštnajst èn trí ón] m ◀▶ androstenón

anestétik -a m snov, ki povzroči prekinitev prenosa bolečine in ostalih čutnih zaznav ter se uporablja pri kirurških posegih, npr. lidokain pri kastraciji pujskov
 ANG.: anaesthetic

anestrija -e ž obdobje v letu, ko pri samicah monoestričnih, diestričnih in sezonsko poliestričnih živali ne potekajo estrični ciklusi, npr. zaradi laktacije, daljšanja ali krajšanja svetlega dela dneva
 ANG.: anoestrus

anéstrus -a m obdobje po normalnem estričnem ciklusu pri celoletno poliestričnih živalih, ko se iz različnih razlogov, npr.

bolezen, slaba telesna kondicija, velika prireja, ne prične naslednji estrični ciklus
 ANG.: anoestrus

ánevploidija -e ž kromosomska mutacija, pri kateri pride do povečanja ali zmanjšanja števila posameznih kromosomov v celici, npr. monosomija, trisomija, tetrasomija
 ANG.: aneuploidy

ángelska perút -e -i ž nepravilen položaj konca ene ali obeh peruti pri vodni perutnini, pri katerem perje, ki izrašča iz področja dlani, pod različnimi koti štrli stran od telesa, zaradi česar ptica ne more leteti, in ki se pogosteje pojavlja pri samcih kot samicah
 ANG.: angel wing

angléška úzda -e -e ž osnovni tip uzde, ki se uporablja pri jahanju in ima nosnik, ki je nameščen nad brzdo in se tesno prilaga glavi
 ANG.: snaffle bridle

angléški kšír -ega -a m vprežna oprema, pri kateri se konj pri vleki upre v iz usnja ali umetne snovi oblikovan obroč, ki ima snemljiv kovinski okvir, zaradi česar lahko z njo vleče težja bremena
 ANG.: full collar harness

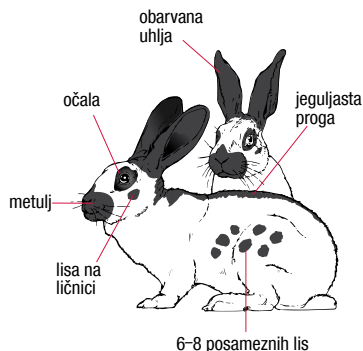
angléški lísec -ega -sca m mala pasma kunccev, katere predstavniki imajo srednje visoko stojjo, pokončne uhlje, kožuh bele barve z lisami v obliki metulja, očal, verige, z jeguljasto progo in liso na ličnicah, pri čemer so lise črne, modre, rjave ali črno-rumene barve, in se redijo predvsem kot razstavne živali □ str. 25
 ANG.: English Spot rabbit

angléški pólkrvni kónj -ega -ega kónja m pasma konj, ki je nastala s križanjem angleškega polnokrvnega konja z drugimi pasmami konj, pri kateri so najpogostejši rjavci in lisjaki z belimi znamenji na glavi in nogah, katere predstavniki so v vihru visoki v povprečju 165 cm in so primerni za galopske dirke ter rekreativno jahanje
 ANG.: Grade Thoroughbred horse

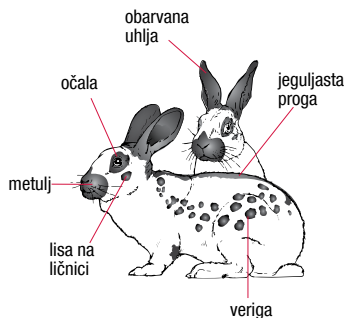
angléški polnokrvni kónj -ega -ega kónja m plemenita pasma konj z vsemi predniki, vpisanimi v prvi zvezek rodovniške knjige, pri kateri so najpogostejši rjavci in lisjaki z belimi znamenji na glavi in nogah, katere predstavniki so v vihru visoki v povprečju 165 cm in so primerni za galopske dirke ter rekreativno jahanje
 ANG.: Thoroughbred horse

angléško sédlo -ega -a s sedlo, ki pri ježi omogoča zelo dober stik med jahačem in konjem, tako da lahko jahač usmerja konja z

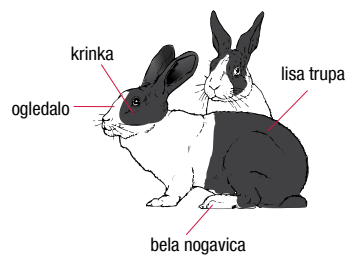
orjaški lisec

angleški lisec

holandec

Porazdelitev lis pri nekaterih pasmah kuncev

dejstvi nog in teže, uporablja pa se za ježo v olimpijskih disciplinah, npr. pri preskakovanju ovir, dresurnem jahanju

ANG.: *English saddle*

ángloarábec -bca m plemenita pasma konj, katere predstavniki imajo najmanj 12,5 % genotipa arabskega polnokrvnega konja, so najpogostejše rjavci ali lisjaki, v vihru v povprečju visoki 162 cm, živahnega značaja in so primerni za vse jahalne športe, zlasti tiste, kjer sta hkrati potrebni vzdržljivost in moč

ANG.: *Anglo-Arabian horse*

ángleónúbijška kôza -e -e ž mlečna pasma koz, katere predstavniki imajo najmanj 12,5 % genotipa arabskega polnokrvnega konja, so najpogostejše rjavci ali lisjaki, v vihru v povprečju visoki 162 cm, živahnega značaja in so primerni za vse jahalne športe, zlasti tiste, kjer sta hkrati potrebni vzdržljivost in moč

ANG.: *Anglo-Nubian goat, Nubian goat*

angóra kôza -- -e ž pasma koz bleščeče bele barve z rogovi in fino dlako, ki je primerna za prirejo moherja in kož ter katere predstavniki so srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 80–100 kg, samice pa 60–70 kg, imajo kratko, gladko in rahlo svetlečo se dlako, zelo dolge in viseče uhlje, izbočeno nosno linijo in so večinoma rogati

ANG.: *Angora goat*

angóra kúnec -- -nca m dolgodlaka pasma kuncev, katere predstavniki imajo pokončne mesnate uhlje, dlako, ki je zaradi genetsko pogojenega podaljšanega časa rasti dolga okoli 8 cm in je bele ali druge enotne barve, ter se redijo kot razstavne ali družne živali in za prirejo angora volne

ANG.: *Angora rabbit*

angóra vólna -- -e ž dlaka angora kuncev, ki je dolga najmanj 6 cm in za katero so

značilna votla vlakna, zaradi česar ima nizko specifično gostoto in izredno sposobnost zadrževanja toplote ter se zato v tekstilni industriji uporablja predvsem za izdelavo terapevtskega perila

ANG.: *Angora wool*

ángus govédo -- -a s brezrožna mesna pasma goveda črne ali rdeče barve, srednjega okvirja, ki zgodaj doseže klavno zrelost, ima dobre klavne lastnosti in zelo marmorirano meso

ANG.: *Angus cattle*

anomalija v obnašanju -e -- -- ž obnašanje živali, ki po pogostosti, trajanju ali intenzivnosti izražanja odstopa od normalnega obnašanja in je lahko preusmerjeno na nadomestni objekt v okolici ali ni značilno za vrsto, npr. stereotipija, prazno opravilo, nadomestna aktivnost s: mótnja v obnašanju, nènórmálno obnašanje, vedénjska mótnja

ANG.: *abnormal behaviour*

anotácija -e ž postopek dodajanja strukturnih ali bioloških informacij nukleotidnemu ali aminokislinskemu zaporedju v podatkovnih zbirkah, ki se lahko izvede ročno ali avtomatizirano z uporabo bioinformatičnih orodij

ANG.: *annotation*

antinutritivna snôv -e -í ž snov v krmi, navadno rastlinskega izvora, ki zmanjšuje hranilno vrednost krme in je lahko strupena ali moti prebavne in/ali presnovne procese, npr. saponini, tanini, inhibitorji tripsina, mikotoksini s: prótihranilna snôv

ANG.: *antinutritive compound, antinutritive factor, ANF*

antioksidánt -a m 1. snov, ki v telesu reagira s potencialno škodljivimi prostimi radikali, varuje pred nastankom nekaterih bolezni in zavira procese staranja, npr. vitamin E, vitamin C, polifenoli

ANG.: *antioxidant*

2. krmni dodatek, ki zavira oksidacijo hranljivih snovi v krmi

ANG.: *antioxidant*

antropomorfizem -zma m prisojanje človeških lastnosti živalim zaradi predpostavke, da so pri živalih čustva, misli, zaznavanje dražljajev in motivacija podobni kot pri ljudeh **s:** počlovečenje živalí

ANG.: *anthropomorphism*

antrozologija -e ž interdisciplinarno proučevanje interakcij med ljudmi in živalmi, zlasti na individualni ravni, npr. pri aktivnostih s pomočjo živali, terapijah s pomočjo živali

ANG.: *anthrozoology*

anuitetni faktor -ega -ja m 1. količnik, ki pove delež glavnice, ki ga je treba odplačati s posameznim obrokom posojila, in ki se v kmetijstvu uporablja predvsem pri poslovnem načrtovanju

ANG.: *annuity factor*

2. količnik, s katerim se množi vrednost posameznega učinka naložbe, izraženega kot denarni tok, ki se ponavlja v enakih časovnih razdobjih, in s katerim se izračuna sedanja vrednost vseh denarnih tokov ter se ga v kmetijstvu uporablja predvsem pri oceni donosnosti načrtovanih naložb

ANG.: *annuity factor*

APK -- [apeká] m ◀▶ áfriška prašičja kúga

appaloosa kònj -- kònja [apalúza] m toplokrvna pasma skladnih, okretnih in vzdržljivih konj, z dobro izraženim spolnim dimorfizmom, za katero je značilno veliko število barvnih vzorcev, in sicer kombinacij belih lis na temni osnovni barvi ali temnih lis na beli osnovni barvi, in katere predstavniki so v vihru visoki 145–155 cm ter primerni za vestern jahanje ali za delo, npr. za zganjanje čred

ANG.: *Appaloosa horse*

AR -- [aèr] m ◀▶ atrófični rinítis

ARA -- [ára] m ◀▶ arahidónska kislína

arábski kònj -ega kònja m pasma konj, katere predstavniki imajo najmanj 75 % genotipa arabskega polnokrvnega konja, so najpogostejše sivci, močnejši in večji od arabskega polnokrvnega konja, so v vihru visoki 155–160 cm ter primerni zlasti za jahanje

ANG.: *Half-Arabian horse*

arábski polnokrvni kònj -ega -ega kònja m plemenita in vztrajna pasma konj, pri kateri so najpogostejši sivci in katere predstavniki imajo ščukasto glavo, velike nozdrvi in oči, so v vihru v povprečju visoki 153 cm in primerni zlasti za jahanje

ANG.: *Arabian horse*

arahidónska kislína -e -e ž pogojno esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-6, z 20 ogljikovimi atomi in 4 dvojnimi vezmi, ki je gradnik celičnih membran, prekursor tkivnih hormonov in je prisotna predvsem v maščobah živalskega izvora, v organizmu pa nastaja s podaljševanjem ter desaturiranjem LA **k:** ARA, C20:4 n-6 □ str. 113

ANG.: *arachidonic acid, ARA*

aravkána -e ž pasma kokoši, ki obstaja v več barvnih različicah, je brez repa, ob ušesnih odprtinah ji izraščata dva čopa peres in nese jajca z modrikasto zeleno barvo lupine

ANG.: *Araucana chicken*

aséptična téhnika -e -e ž tehnika laboratorijskega dela, pri kateri se uporabljene predmeti in površine sterilizirajo, npr. z uporabo plinskega gorilnika, sterilizatorja, kemičnega sredstva

ANG.: *aseptic technique*

asociácijska analiza na rávni celótnega genóma -e -e --- -- -- -- -- -- ž ▶ genómska asociácijska analiza

asociírana žíval -e -i ž gnotobiotična žival, ki je naseljena z izbranimi vrstami ali sevi nepatogenih mikroorganizmov **s:** poliksénična žíval

ANG.: *associated animal*

asortativno párjenje -ega -a s nenaključno parjenje, pri katerem se pogostejše kot po naključju pariyo osebkí podobnih genotipov ali fenotipov, npr. velike živali z velikimi ali majhne živali z majhnimi

ANG.: *assortative mating*

aspiríranje -a s ▶ odsesávanje

astaksantín -a m karotenoid iz skupine ksantofilov, ki deluje kot antioksidant in prispeva k rožnatordeči obarvanosti tkiv rib, rakov in drugih vodnih organizmov

ANG.: *astaxanthin*

ástrahan -a m krzno, pridobljeno od jagnjet karakul ovc, starih 3–8 dni, ki je lahko črne, sive, rjave ali bele barve in se ga navadno uporablja za izdelavo pokrival in ovratnikov

ANG.: *astrakhan fur*

átípična kokóšja kúga -e -e -e ž zelo kužna bolezen perutnine in ostalih ptic, ki jo povzročajo zelo in zmerno patogeni aviarni

paramiksovirusi tipa 1 in za katero je značilna velika obolevnost in pogin

ANG.: *Newcastle disease*

atípični práskavec -ega -vca m transmisivna spongiformna encefalopatija pri ovcah, za katero navadno zbolijo živali, starejše od 5 let, klinični znaki pa so neopazni ali slabo izraženi in navadno vključujejo oslabeledost, ločevanje od tropa in težave pri hoji

ANG.: *atypical scrapie*

atlántske lósos -ega -a m anadromna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salmo*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki se jo v ribogojnicah redi za prirajo mesa in poríbljavanje

ANG.: *Atlantic salmon*

LAT.: *Salmo salar*

ATP -- [atépé] m ◀▶ adenoín trífosfát

atrezíja zádnjika -e -- ž razvojna anomalíja, ki se v lažji obliki kaže kot odsotnost zadnjika, v težji obliki pa kot odsotnost zadnjika in danke

ANG.: *anal atresia, atresia ani*

atrófični rinitis -ega -a m enzoótska kronična kužna bolezen pri prašičih, ki jo povzroča bakteríja *Pasteurella multocida* tipa D, za katero so značilne izmaličenost zgornje čeljusti, atrofíja nosnih školjk in slabša rast obolelih živali K: AR

ANG.: *atrophic rhinitis, AR*

aviárna ínflúenca -e -e ž zelo kužna nevarna virusna bolezen, ki jo povzročajo nekateri podtipi virusa influence A in za katero je značilna velika obolevnost ter pogin perutnine in ostalih ptic, obolijo pa lahko tudi druge živalske vrste in ljudje S: ptíčja grípa

ANG.: *avian influenza*

aviárni encefalomíelitis -ega -a m ▶ epidémíčni trémor

avidín -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki veže vitamin biotín, ovira njegovo absorpcíjo in je v beljaku med manj zastopanimi beljakovinami

ANG.: *avidin*

avstrálske ovčár -ega -ja m pasma psov, katere predstavniki so srednje veliki, imajo srednje dolgo ravno do rahlo valovito vodoodporno dlako v kombinacijah črne, rjave, modre, rdeče in bele barve, so osebnostno inteligentni, samostojni in energíčni ter se uporabljajo kot ovčarski psi

ANG.: *Australian Shepherd dog*

avstrálske sêdlo -ega -a s sedlo, ki ima zelo veliki sedelni krili z oporama za stegna na prednjem zgornjem delu in se uporablja za delo s pašno živino

ANG.: *Australian stock saddle*

ávstro-ógrske albíno ôsel -ega -- ôsla m ▶ baróčni ôsel

avtohtóna pásma -e -e ž pasma, ki se redi na izvornem območju, za katero se praviloma vodi rodovniška knjiga in v populacijo katere se ne vnaša genetskega materiala drugih pasem ali pa je ta vnos majhen, občasen in nadzorovan, v Sloveniji npr. krškopoljski prašič, lipicanski konj, kraški ovčar, cikasto govedo, štajerska kokoš, bovška ovca, drežniška koza S: lokalna pásma

ANG.: *autochthonous breed, indigenous breed, local breed, native breed*

avtoklavírana krma -e -e ž krma, ki se jo pred uporabo sterilizira pri visoki temperaturi in povišanem tlaku ter se jo navadno uporablja za laboratorijske živali

ANG.: *autoclaved feed*

avtomátska ventilácíja -e -e ž ▶ avtomátsko zračenje

avtomátske krmílník -ega -a m krmílník za krmíjenje po volji z zalogovnikom za močno krmo in krmílnim korítom, ki se uporablja zlasti pri vzreji in pitanju mladih živali, pri katerih zaradi manjšega volumna prebavil še ni nevarnosti, da bi zaužile preveliko količino, polni pa se samodejno prek krmílníne línije

ANG.: *automatic feeder*

avtomátske okrógle napajálník -ega -ega -a m napajálník za perutnino v obliki zvona, ki je zaradi boljše stabilnosti obtežen, ima na zgornjem delu vgrajen ventil za uravnavanje dotoka vode, zunanji rob njegovega spodnjega dela pa je ukrívljen v žleb, iz katerega živali pijejo vodo

ANG.: *automatic bell drinker, automatic round drinker*

avtomátske sístém mólže -ega -a -- m ▶ robótska mólža

avtomátske gnézdó -ega -a s gnezdo, iz katerega se jajce po znesenju odkotali na tekoči trak, ki ga transportira v pakirnico jajc

ANG.: *automatic nest*

avtomátske zračénje -ega -a s prisilno zračenje, pri katerem termometri in senzorji, npr. za ogljikov dioksid, vlago, amoníjak, po programu vklapljajo in izklapljajo ventilatorje, s čimer se zagotavlja zahtevano kakovost in temperaturo zraka v hlevu S: avtomátska ventilácíja

ANG.: *automatic ventilation*

avtoseksíranje -a s seksíranje glede na jasne razlíke v posameznih lastnostih zunanosti

B

med samicami in samci, npr. glede na barvo puha
 ANG.: *autosexing*

avtosóm -a m nespolni kromosom, ki se pri diploidnih pojavlja v parih, npr. v 18 parih pri prašiču, v 29 parih pri govedu, v 38 parih pri kokoši **s**: avtosómni kromosóm

ANG.: *autosomal chromosome, autosome*

avtosómni kromosóm -ega -a m ► avtosóm

avtozigót -a m **1.** diploidni organizem, ki ima na določenem lokusu homolognih kromosomov IBD **s**: avtozigótni genotíp

ANG.: *autozygote*

2. stanje genotipa, pri katerem ima diploidni organizem na določenem lokusu homolognih kromosomov IBD

ANG.: *autozygote*

avtozigótni genotíp -ega -a m ► avtozigót

awassi ôvca -- -e [avási] ž mastnorepa pasma ovc različnih barv z izbočeno nosno linijo in visečimi uhlji, ki je primerna za prirejo mesa in mleka ter za pridobivanje grobe volne in pri kateri so predstavniki majhnega okvirja, pri čemer samci v povprečju tehtajo 50 kg in so rogati, samice pa 40 kg in so brez rogov

ANG.: *Awassi sheep*

B

baktêrijska infékcija -e -e ž ► baktêrijska okúžba

baktêrijska okúžba -e -e ž prodor in razmnoževanje patogenih bakterij v organizmu ali na površini kože gostitelja, ki lahko pri gostitelju povzroči klinično vidne simptome ali asimptomatski potek bolezni

s: baktêrijska infékcija

ANG.: *bacterial infection*

bála -e ž **1.** v valjasto ali kvadrasto obliko stisnjen ter z vrstico povezan ali v mrežo ovit posušen rastlinski material, npr. slama, mrva, detelja ali lucerna

ANG.: *bale*

2. v valjasto ali kvadrasto obliko stisnjena in v več plasti folije zavita krma za siliranje,

npr. neovelo ali ovelo zelinje, ki se v procesu fermentacije spremeni v silažo

ANG.: *bale*

balancín -a m ► vpréžna vága

bandáža -e ž elastični povoj za zaščito spodnjega dela konjevih nog pri delu ali po poškodbah

ANG.: *bandage*

bankíva kokóš -- -i ž ► rdéča prágóždna kokóš

bántam perutnína -- -e ž ► pritlíkava perutnína

baráž -a m sklepni krog tekmovanja v pre-skakovanju ovir, ki določi zmagovalca med tistimi, ki so osnovni parkur zaključili brez kazenske točke in v predvidenem času

ANG.: *jump-off*

bariérni pogóji -ih -ev m mn. pogoji reje laboratorijskih živali, ki zagotavljajo vzrejo in oskrbo živali brez prisotnosti patogenih mikroorganizmov, navadno z nastanitvijo živali v individualno ventiliranih kletkah v prostoru z dvojnimi vrati, ki v vmesnem prostoru ustvarjajo podtlak

ANG.: *barrier conditions*

baróčni kónji -ih kónj m mn. pasemska skupina okretnih in močnih konj, podobnih po lastnostih zunanosti, z močno omiščenimi stegni ter z gosto žimo v grivi in repu, umirjenega temperamenta, ki so primerni za klasično dresurno jahanje, visoko šolo nad zemljo ter za vožnjo vpreg, npr. andaluzijski konj, frizijski konj, kladrubški konj, lipicanski konj

ANG.: *Baroque horses*

baróčni ôsel -ega ôsla m pasma oslov, katere predstavniki so nerobustni, dovzetni za bolezni, slabo plodni, imajo značilno mehko dlako blede rumene barve, nepigmentirano kožo, modre oči in se uporabljajo za treking in lažje vprege **s**: ávstro-ôgrski albíno ôsel

ANG.: *Austro-Hungarian Albino donkey, Baroque donkey*

Barrovo telése -ega -a [bárovo] s kondenziran, inaktiviran kromosom X v jedrih somatskih celic samic sesalcev, ki zagotavlja enakovredno izražanje genov kromosoma X pri obeh spolih **s**: Barrovo teló

ANG.: *Barr body*

Barrovo teló -ega -ésa [bárovo] s ► Barrovo telése

bastárd -a m ► medvrstni križanec

bateríjska klétka -e -e ž kletka, ki skupaj z drugimi kletkami sestavlja eno- ali večetažno konstrukcijo in se uporablja za rejo kuncev,

laboratorijskih živali in različnih vrst ter kategorij perutnine

ANG.: battery cage

baterijska reja -e -e ž način reje kuncev, laboratorijskih živali in različnih vrst in kategorij perutnine v baterijskih kletkah, ki omogoča rejo večjega števila živali na enoto površine hleva

ANG.: battery cage rearing

bazalni metabolizem -ega -zma m ► temeljna presnôva

bazén -a m zadrževalnik slane ali sladke vode z dnom in stenami iz betona, poliestra, kovine ali lesa, ki ima kontroliran pretok vode ter se navadno uporablja za ločeno rejo različnih starostnih kategorij rib, npr. zaroda, mladice, plemenk

ANG.: fish farming tank

bazénski vzorec mléka -ega -rca -- m vzorec mleka za analizo, vzet iz hladilnega bazena, v katerem je zbrano namolzeno mleko celotne črede ali tropa molznic

ANG.: bulk milk sample

bázična céna -e -e ž temeljni podatek ekonomskega računa za kmetijstvo o odkupni ceni proizvoda ali storitve brez pripadajočega davka, ki je povečana za morebitne podpore, vezane na proizvod ali storitev

ANG.: basic price

bázni pár -ega -a m par nukleotidnih baz na sosednjih komplementarnih verigah DNA ali v sekundarni strukturi RNA, ki sta med seboj povezani z vodikovimi vezmi, npr. adenin-timin, gvanin-citozin v DNA, adenin-uracil v RNA **k**: bp

ANG.: base pair, bp

BDI -- [bədəf] m ◄► brezdušični izvléček

BE -- [bəé] m ◄► brúto energíja

bêdro -a s klavni kos pri perutnini, ki obsega stegno in kračo ter vključuje stegnenico, golenico in mečnico s pripadajočim mišičnim tkivom in kožo

ANG.: leg

begávi mladíč -ega -íča m mladíč pri prekocialni vrsti živali, ki lahko že v prvi uri po kotitvi ali izvalitvi sledi materi, npr. tele, piščanec

ANG.: precocial young

béla béltsvilska púra -e -e -e ž ameriška pasma pur z belo barvo perja, primerna zlasti za pridobivanje pitovnih pur manjše telesne mase

ANG.: Beltsville Small White turkey

béla linija -e -e ž **1.** tanka plast mehke svetlejše roževine, ki spaja zunanjo steno kopita ali

parklja z njegovim podplatom in je zaradi svoje sestave bolj izpostavljena poškodbam in vnetjem, zaradi česar lahko pride do ločevanja stene od podplata, ognjokov in razpok **□** str. 96

ANG.: white line

2. kitasta fibrozna linija, ki poteka po sredini trebuha od prsnice do medenice, po sredini deli premo trebušno mišico in po kateri se običajno prereže trebuh ob zakolu, npr. pri govedu, prašičih, kuncih, drobnici

ANG.: white line

béla mángulica -e -e ž najbolj razširjena različica pasme mangelica, katere predstavniki imajo po celotnem telesu svetle ščetine

ANG.: Blonde Mangalica pig

béla némška plemenita kôza -e -e -e -e ž mlečna pasma koz bele barve, katere predstavniki so srednjega do velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 70–100 kg, samice pa 55–75 kg, imajo kratko in mehko ravno dlako, kratke in štrleče uhlje, ravno nosno linijo ter so večinoma brez rogov

ANG.: German Improved White goat

belgijski kônj -ega kônja m hladnokrvna pasma težkih, mirnih in zelo omišičenih konj z izdatno žimo na bicljih, pri kateri so najpogostejši rjavi ali lisičji sivci ali rjavci, katere predstavniki so v vihu visoki 160–170 cm in primerni za turistične in paradne vožnje vpreg ter za prirejo mesa

ANG.: Belgian horse

belgijski landrace -ega -cea [lándras] m ► belgijski lándras

belgijski lándras -ega -a m izvorno belgijska pasma prašičev, nastala iz avtohtonih prašičev z vnosom genov jorkšira, nemškega, nizozemskega in danskega landrasa, katere predstavniki so bele barve in srednjega do velikega okvirja, imajo rahlo ukrivljeno nosno linijo, viseče uhlje, so dobro omišičeni, dobro rastni in srednje dobro plodni **s**: belgijski landrace

ANG.: Belgian Landrace pig

belgijski orjá -ega -a m ► orjá

belgijski ovčár malinois -ega -ja -a [malinoá] m pasma psov, katere predstavniki so srednje veliki in imajo kratko gladko dlako rjave do rdeče barve s črno masko na obraznem delu, so osebnostno inteligentni, zvesti, z izredno voljo po sodelovanju z vodnikom in se uporabljajo tudi kot ovčarski psi

ANG.: Malinois dog

belgijsko bélo-módro govédo -ega -ega -a s mesna pasma goveda velikega okvirja, bele barve z večjimi ali manjšimi modrikastimi

B

lisami, z dvojno omišičenostjo, odlično klavnostjo ter pogostimi težkimi telitvami v čistopasemski reji, ki je primerna za gospodarsko križanje **s**: bélgijsko bélo-plávo govédo

ANG.: *Belgian Blue cattle*

bélgijsko bélo-plávo govédo -ega -ega -a s ► bélgijsko bélo-módro govédo

béli amúr -ega -ja m sladkovodna rastlinojeda vrsta rib iz rodu *Ctenopharyngodon*, družine Cyprinidae, reda Cypriniformes, ki se v evropskih podnebnih razmerah v naravi ne drsti, a se jo lahko s hipofizacijo razmnožuje v ribogojnicah za prirejo mesa, in ki je v Sloveniji tujerodna

ANG.: *grass carp*

LAT.: *Ctenopharyngodon idella*

belín -a m ► právi bélec

béli novozelándec -ega -dca m srednja pasma kuncev, katere predstavniki imajo zbito in močno mišičasto telo, kratke pokončne mesnate uhlje, so albin, imajo močno odlakane podplate, zaradi česar so primerni za rejo v žičnatih kletkah, so zelo plodni in dobro rastni, redi pa se jih predvsem za

prirejo mesa in se jih uporablja kot osnovo za maternalne linije

ANG.: *New Zealand White rabbit*

béli orják -ega -a m velika pasma kuncev, katere predstavniki tehtajo 7 kg in več, imajo široko, iztegnjeno in dolgo telo, pokončne mesnate uhlje, dolge vsaj eno četrtno telesne dolžine, so albin z navadno svetlo rdečimi očmi in se redijo kot razstavne živali ter za prirejo mesa

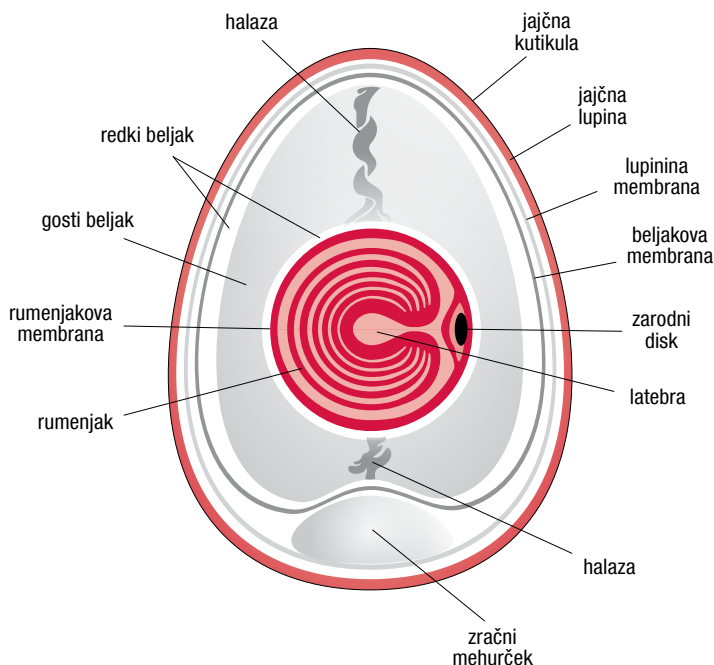
ANG.: *White Flemish Giant rabbit*

béli tolstolóbik -ega -a m sladkovodna rastlinojeda vrsta rib iz rodu *Hypophthalmichthys*, družine Cyprinidae, reda Cypriniformes, ki se v evropskih podnebnih razmerah v naravi ne drsti, a se jo lahko s hipofizacijo razmnožuje v ribogojnicah za prirejo mesa, in ki je v Sloveniji tujerodna **s**: srebrni tolstolóbik

ANG.: *silver carp*

LAT.: *Hypophthalmichthys molitrix*

belják -a m del jajčne vsebine, ki obdaja in ščiti rumenjак, služi kot dodatni vir hranljivih snovi za razvijajoči se zarodek ter vsebuje okrog 86 % vode, v kateri je raztopljenih

Zgradba jajca v prerezu

nekaj več kot polovica v jajcu prisotnih beljakovin, v sledovih pa so prisotni še vitamini, rudninske snovi, maščobe in ogljikovi hidrati □ str. 30

ANG.: *albumen, egg white*

beljakova membrana -e -e ž opna, ki obdaja beljak in se z lupinino membrano stika po vsej površini razen na toplem delu jajca, kjer se med njiju po znesenju jajca vrine zračni mehurček **s**: nótranja lupinina membrana □ str. 30

ANG.: *albumen membrane, inner shell membrane*

beljakovina -e ž kompleksna organska molekula, ki nastane v živi celici pri prevajanju informacijske RNA in je sestavljena iz aminokislin, ki so v genetsko določenem zaporedju povezane s peptidno vezjo **s**: protein

ANG.: *protein*

beljakovine mléka -ín -- ž mn. ► mléčne beljakovine

beljakovine sêruma mléka -ín --- ž mn. ► sêrumske beljakovine mléka

beljakovinsko krmílo -ega -a s dopolnilno krmílo, ki navadno v suhi snovi vsebuje več kot 20 % beljakovin in je namenjeno za dodatek obrokom, ki jim primanjkuje beljakovin, npr. semena zrnatih stročnic, sojine tropine, ribja moka

ANG.: *protein supplement*

belokránska prámenka -e -e ž slovenska avtohtona pasma ovc bele barve, najpogostejše s črnimi štrlečimi uhlji in črnimi lisami okoli oči, gobca in po nogah, ki je primerna za prirejo jagnjetine, pri kateri so predstavniki majhnega okvirja in imajo rahlo izbočeno nosno linijo, pri čemer samci tehtajo 70–80 kg in imajo velike, navzven zavite rogove, samice pa 45–60 kg in so večinoma brez rogov □ str. 242

ANG.: *Bela Krajina Pramenka sheep*

bélo teló -ega -éša s bela, brazgotini podobna tvorba na jajčniku samic sesalcev, ki je sestavljena iz vezivnega tkiva in na mestu regresirajočega rumenega telesa nastane v drugi polovici brejosti ali kmalu po ovulaciji, če ji ni sledila brejost □ str. 54, 78

ANG.: *corpus albicans*

béntos -a m združba rastlinskih in živalskih organizmov, ki živijo v, na ali blizu potočnega, rečnega, jezerskega ali morskega dna, kjer najdejo hrano, mesto za razmnoževanje in skrivališče pred plenilci ter so lahko giblivi, npr. pridnene ribe, rakovice, enocelične alge, ali pritrjeni na podlago, npr. školjke, korale, rogov

ANG.: *benthos*

bergamáška ôvca -e -e ž pasma ovc bele barve, ki je primerna za prirejo jagnjetine in pri kateri so predstavniki velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 80–110 kg, samice pa 75–80 kg, imajo dolge in viseče uhlje, močno izbočeno nosno linijo in so brez rogov

ANG.: *Bergamasca sheep*

biálelni gén -ega -a m gen s samo dvema aleloma

ANG.: *biallelic gene*

biálelni lókus -ega -a m lokus gena s samo dvema aleloma

ANG.: *biallelic locus*

bicelj -clja m del noge v dolžini kosti biceljnice pri parkljarjih in kopitarjih

ANG.: *long pastern*

bicljév sklêp -ega sklêpa m sklep na spodnjem delu noge pri parkljarjih in kopitarjih, ki služi iztegovanju in upogibanju ter ga sestavljajo kosti biceljnice, dlančnice in sezamoidne kosti na sprednji okončini ter biceljnice, stopalnice in sezamoidne kosti na zadnji okončini

ANG.: *fetlock joint*

bič -a m pripomoček, praviloma iz umetne mase v obliki palice z mehkejšim podaljškom iz koščka usnja ali vrvice, ki je lahko različnih dolžin glede na vrsto uporabe, npr. krajši pri jahanju, daljši pri vodenju vpreg in zelo dolg pri lonžiranju

ANG.: *whip*

big bag vrêca --- -e [bíg bêg] ž ► vrečón

bik **bíka** m samec goveda (*Bos taurus taurus*) in zebuja (*Bos taurus indicus*) od spolne zrelosti naprej

ANG.: *bull*

bikovska máti -e **mátère** ž krava z nadpovprečnimi lastnostmi, npr. za mlečnost, mesnatost, ki je izbrana za mater potencialnih plemenjakov

ANG.: *bull dam*

bilanca dušíka -e -- ž bilanca hranljivih snovi, pri kateri se meri razlika med zaužitim in izločenim dušikom, na podlagi česar se izračuna bilanca beljakovin v telesu

ANG.: *nitrogen balance*

bilanca hranljivih snóví -e -- -- ž razlika med količino zaužite rudninske snovi, dušika ali energije, ki pove, kako se v določenem obdobju spreminja količina določene snovi in energije v telesu, se meri v bilančnem poskusu ter se uporablja za določanje potreb živali, za oceno poteka presnove in izkoristljivosti zaužitih snovi in energije

ANG.: *nutrient balance*

B

bilančna kletka -e -e ž individualna kletka za poskusno žival, v kateri se opravlja bilančni poskus in omogoča merjenje količine zaužite krme ter ločeno zbiranje izločenih snovi **S**: metabólna kletka, presnóvna kletka
 ANG.: *metabolic cage*

bilančni poskus -ega -a m poskus na živalih za merjenje izkoristljivosti in bilance hranljivih snovi, ki lahko poteka v bilančni kletki ali respiratorni komori, kjer se meri količina zaužite snovi in količina snovi, izločene z blatom, sečem, izdihanim zrakom, ter količina oddane toplote s pomočjo posredne ali neposredne kalorimetrije ali s klavnim poskusom **S**: metabólni poskus
 ANG.: *balance experiment, metabolic experiment*

binominálna nomenklatura -e -e ž ► dvóčlénsko poimenováñje vrste

biodinámická živinoréja -e -e ž sonaravna živinoreja, ki poteka na kmetijskih gospodarstvih z enako obliko sonaravne rastlinske pridelave in upošteva načela in predpise ekološke živinoreje ter zakonitosti naravnega gibanja Zemlje in drugih nebesnih teles, kmetijsko gospodarstvo pa za to pridobi certifikat, npr. Demeter **S**: biolóškodinámická živinoréja
 ANG.: *biodynamic animal production*

biodiverzitéta -e ž ► biótska péstrost

bioekonómíski modél -ega -a m sistem enačb, s katerim se opiše vpliv biolóških in ekonomskih dejavnikov na prirejo v določenem proizvodnem sistemu reje z namenom izračuna ekonomskih tež
 ANG.: *bioeconomic model*

biogospodárstvo -a s gospodarske dejavnosti, povezane s proizvodnjo obnovljivih biolóških virov in pretvorbo teh virov ter odpadkov v izdelke z dodano vrednostjo, kot so hrana, krma, biolóški proizvodi in bioenergija
 ANG.: *bioeconomy*

bioinformátika -e ž interdisciplinarna veda, ki vključuje področja genetike, genomike in računalništva ter se ukvarja z zbiranjem, hranjenjem, organiziranjem, indeksiranjem ter analizo velike količine biolóških podatkov, npr. zaporedij DNA, RNA, aminokislinskih zaporedij
 ANG.: *bioinformatics*

biolóška vrédnost beljakóvín -e -i -- ž ocena kakovosti beljakovin, ki temelji na določanju presnove dušika in pove, koliko od absorbiranih beljakovin se lahko uporabi za vzdrževanje presnove dušika ter nalaganje

dušika, uporablja pa se tudi pri oceni potrebe po beljakovinah **K**: BV

ANG.: *protein biological value, BV*

biolóški fitnes -ega -a m sposobnost osebká, da ima plodne potomce **S**: dárwínovski fitnes
 ANG.: *biological fitness, Darwinian fitness*

biolóški rítem -ega -tma m ciklične spremembe v delovanju fizioloških procesov in obnašanju pod vplivom notranjih in/ali zunanjih dražljajev, npr. dnevni rítem
 ANG.: *biological rhythm*

biolóški tést -ega -a m preizkus pri govedu, ovcah in kozah, pri katerem se spremlja potek poroda pri samicah, preverja preživetvena sposobnost ter izmeri in opiše lastnosti mladiča ter morebitne prirojene genetske napake
 ANG.: --

biolóškodinámická živinoréja -e -e ž ► bió-dinámická živinoréja

bioplínska napráva -e -e ž naprava za anaerobno razgradnjo organskega substrata, npr. gnojevke, gnoja, organskih odpadkov, koruzne silaže, pri čemer nastane zmes plinov, v kateri prevladujeta metan in ogljikov dioksid in ki se lahko uporablja neposredno za ogrevanje ali tudi za proizvodnjo električne energije
 ANG.: *biogas plant*

bióta -e ž skupek organizmov, ki vključuje živali, rastline, glive in mikroorganizme na določenem območju
 ANG.: *biota*

biotíp -a m klasifikacijski razred lokusa, gena ali prepisa, npr. psevdogen, neokdirajoča RNA
 ANG.: *biotype*

biótska péstrost -e -i ž raznolikost med živimi organizmi v kopenskih, morskih in drugih vodnih ekosistemih in ekoloških kompleksih ne glede na njen vzrok, ki vključuje raznolikost znotraj vrst, med vrstami ter raznolikost ekosistemov **S**: biodiverzitéta, biótska raznolikost, biótska raznovrstnost
 ANG.: *biodiversity*

biótska raznolikost -e -i ž ► biótska péstrost

biótska raznovrstnost -e -i ž ► biótska péstrost

bióvárnost -i ž skupek ukrepov, s katerimi se prepreči vnos kužnih bolezni v rejo, njihovo širjenje znotraj reje ali iznos iz nje, npr. uporaba dezbariere, sanitarnega vozla, karantene **S**: sanitárno-veterinárski ukrépi
 ANG.: *biosecurity*

bísus -a m izloček nekaterih vrst školjk z dvodelno lupino, npr. klapavic, s katerim se pritrdijo na podlago
 ANG.: *byssus*

bívol -a m **1.** udomačena oblika indijskega vodnega bivola (*Bubalus arnee*) iz rodu goveda (*Bos*), družine votlorogov (Bovidae), reda parkljarjev (Artiodactyla), ki odlično prenaša vroče in vlažno podnebje in se redi predvsem za prirejo mleka in mesa ter kot delovna žival

ANG.: *water buffalo*

LAT.: *Bubalus bubalis*

2. samec *Bubalus bubalis* od spolne zrelosti naprej

ANG.: *buffalo bull*

bivolica -e ž samica bivola (*Bubalus bubalis*) od prve telitve naprej

ANG.: *buffalo cow*

bk -- [beká] m ◀▶ brick

B-kontróla -e [bé] ž ▶ B-metóda kontróle proizvodnosti

blastodísk -a m ▶ zaródní dísk

blatílñi hodník -ega -a m del površine govejega hleva s prosto rejo, po kateri živali hodijo in ima lahko rešetkasta tla, pod katerimi je kanal za gnojevko, ali polna tla, s katerih se blato in urin navadno odstranjujeta s pehalom za gnoj ali s čistilnim robotom **s:** blátni hodník

ANG.: *dung channel, manure alley*

blatílñi kanál -ega -a m ▶ blátni kanál (1)

blatišče -a s funkcionalno območje, ki si ga prašiči, konji ali kunce izberejo, da na njem blatijo in urinirajo, zato da ostane preostali del boksa ali kletke čist

ANG.: *dunging area*

blátni hodník -ega -a m ▶ blatílñi hodník

blátni kanál -ega -a m **1.** kanal za stojišči, ki je lahko pokrit z rešetkami ali opremljen s pehalom za gnoj, v katerega živali blatijo in urinirajo, vanj pa se odstranijo tudi iztrebki pri čiščenju stojišč ali oskrbovalnega hodnika v vezani reji **s:** blatílñi kanál

ANG.: *manure gutter*

2. kanal pod kletkami za perutnino ali kunce, v katerem se zbirajo izločki, ki se navadno s pehalom za gnoj odstranjujejo na gnojišče

ANG.: *manure gutter*

blédo-mêhko-vodéno mesó -ega -á s nezaželeno stanje kakovosti mesa, zlasti prašičjega in perutninskega, ki je neobičajno svetlo, mehko, testasto, na površini precej vlažno, v katerem ob pritisku ostane vdolbina in iz katerega se izceja sok **s:** BMV-mesó

ANG.: *pale, soft, exudative meat, PSE meat*

bléjanje -a s oglašanje ovc, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico

ANG.: *bleating*

bleščeči vránec -ega -nca m vranec z modročrnim leskom dlake

ANG.: *jet black horse*

blonde d'aquitaine govédo -- -- -a [blónd dakitén] s mesna pasma goveda velikega okvirja, od bele do rdečkasto rjave barve, pogosto s svetlejšo obrobo okrog smrčka in oči, z lahkimi telitvami ter odličnimi pitovnimi in klavnimi lastnostmi

ANG.: *Blonde d'Aquitaine cattle*

BLUE -- [blú] m ◀▶ nájbóljša lineárna nêpristránska océna

BLUP -- [bláp] m ◀▶ nájbóljša lineárna nêpristránska napôved

B-metóda kontróle proizvodnosti -e -- --

[bé] ž kontrola proizvodnosti, npr. kontrola mlečnosti, ki jo izvaja rejec ali njegov zastopnik **s:** B-kontróla

ANG.: *performance recording method B*

BMV-mesó -á [beemvé] s ▶ blédo-mêhko-vodéno mesó

bohinjsko govédo -ega -a s izumrla pasma goveda, udeležena pri nastanku cikastega goveda, ki je bila manjšega okvirja, rdečerjave barve, odlično prilagojena na pašo v planinah in je imela relativno dobro mlečnost

ANG.: *Bohinj cattle*

bòks **bòksa** m ograjen prostor za rejo živali, običajno v hlevu, ki omogoča boljši nadzor nad živalmi, prilagoditev krmnega obroka, npr. glede na spol, starost živali, in preprečevanje ali zmanjševanje agresivnega obnašanja, npr. individualni boks, skupinski boks

ANG.: *pen*

bòks za dokrmľeváñje mladícev **bòksa**

-- -- -- m ograjen prostor v hlevu ali na pašniku, v katerem je na voljo močna krma ali voluminozna krma z večjo hranilno vrednostjo in ki ima odprtino, skozi katere lahko vstopajo samo jagnjeta ali kozlički, ne pa tudi odrasle živali, s katerimi so skupaj v hlevu ali na paši

ANG.: *creep feeder*

bolézen dvójkov -zni -- ž ketoza pri drobnici, značilna za brejost z več kot enim plodom, ki se pri ovcah pojavlja v zadnji tretjini brejosti, pri kozah pa v času pred porodom in po njem **s:** brêjostna toksemíja, gravidnostna toksemíja

ANG.: *pregnancy toxæmia, twin lamb disease*

bolézen modrikastega jezika -zni -- -- ž bolezen domačih in divjih prežvekovalcev, ki jo povzroča virus iz rodu orbivirusov iz družine reovirusov, ki ga širijo nekatere vrste

B

krvosesnih mušic (*Culicoides*), za katero je značilen izcedek iz nosu in slinjenje, pordel smrček in očesne veznice, razjede po smrčku in ustni votlini ter oteženo gibanje zaradi prizadetosti parkljev in sklepov

ANG.: *bluetongue*

bólus -a m **1.** zalogaj zaužite krme, ki ga žival požre in potuje naprej po prebavnem traktu

ANG.: *bolus*

2. zalogaj delno razgrajene krme, ki se iz vampa in kapice po požiralniku vrača v usta na ponovno žvečenje in prepiranje s slino, kar se dogaja v procesu prežvekovanja **s:** prežvek

ANG.: *bolus*

3. krmni dodatek za prežvekovalce v trdni obliki, iz katerega se dolgotrajno sproščajo hranila in ki se ga s pomočjo aplikatorja oralno vstavi v vamp, npr. za stimulacijo prežvekovanja, za zviševanje pH-vrednosti v vampu, za dodajanje rudninskih snovi

ANG.: *bolus*

bórci -ev m mn. pasemska skupina kokoši, za katero je značilna agresivnost, živahen temperament, groba konstitucija telesa in se v nekaterih predelih sveta uporablja za petelinje boje in za križanja z drugimi pasmami

ANG.: *game fowl*

bórderski ovčár -ega -ja m pasma psov, katere predstavniki so srednje veliki, izredno gibčni in imajo srednje dolgo vodoodporno dlako črno-bele barve, so osebnostno inteligentni in energični ter se uporabljajo kot ovčarski psi

ANG.: *Border Collie dog*

bosánski planinski kònj -ega -ega kònja m pasma močnih, vzdržljivih in okretnih ponijev kvadratnega okvirja, pri kateri so dovoljene vse barve razen liscev, sivcev ter pegavcev, katere predstavniki so v vihru visoki 130–144 cm ter se uporabljajo kot tovarne, jahalne in vlečne živali na zahtevnem terenu

ANG.: *Bosnian Mountain horse*

bovina spongifórmna encefalopatija -e -e -e ž ► govēja spongifórmna encefalopatija

bôvška ôvca -e -e ž slovenska avtohtona mlečna pasma ovc bele, črne ali kombinacije bele, črne in rjave barve, katere predstavniki so majhnega okvirja, pri čemer samci tehtajo 60–70 kg, samice pa 45–55 kg, in imajo kratke in vstran štrleče uhlje ter ozko glavo z ravno nosno linijo □ str. 242

ANG.: *Bovec sheep*

bp -- [bəpə] m ◄ bázni pár

bráda -e ž **1.** skupek peres pod kljunom kokoši, npr. pri pasmi faverolles

ANG.: *beard*

2. skupek daljših dlak pod spodnjo čeljustjo pri kozlih in pri nekaterih pasmah tudi pri kozah, npr. pri drežniški kozi

ANG.: *beard*

brákična vóda -e -e ž ► somórnica

bráma -e ž pasma kokoši težkega tipa, ki izvira iz vzhodne Azije in ima grahasto obliko grebena, operjene noge ter se redi predvsem kot okrasna žival

ANG.: *Brahma chicken*

brancín -a m morska mesojeda vrsta rib iz rodu *Dicentrarchus*, družine Moronidae, reda Acanthuriformes, ki je zelo prilagodljiva na različno slanost, se pogosto redi v ribogojnicah za prirejo mesa in je domorodna tudi v Sloveniji

ANG.: *European seabass*

LAT.: *Dicentrarchus labrax*

bravína -e ž ► ôvčje mesó

brějost -i ž obdobje od oploditve jajčne celice do poroda pri sesalcih, v katerem se v organizmu matere razvija zarodek in kasneje plod ter pri različnih živalskih vrstah traja različno dolgo, npr. pri govedu od 270 do 290 dni

ANG.: *gestation, pregnancy*

brějostna toksemija -e -e ž ► bolézen dvójčkov

brezalbumínska sírotka -e -e ž ► sekundárna sírotka

brezdominánca -e ž stanje, pri katerem je vrednost heterozigota na sredini med obema homozigotoma, zato je vrednost odklona zaradi dominance enaka nič □ str. 35, 129

ANG.: *no dominance*

brezdómna žívál -e -i ž ► potepúška žívál

brezdušični izvléček -ega -čka m skupina hranljivih snovi, ki jo sestavljajo predvsem škrob, sladkorji, pektini in hemiceluloze ter se jo v postopku weendske analize dobi tako, da se od vsebnosti organskih snovi odšteje vsebnost surovih beljakovin, surovih maščob in surove vlaknine, s čimer se izračuna vsebnost topnih ogljikovih hidratov in dela lignina **K:** BDI

ANG.: *nitrogen-free extract, NFE*

brezóčnost -i ž recesivna mutacija pri čebelah, ki povzroča fenotip, pri katerem se osebkom ne razvijejo oči

ANG.: *eyeless*

brézovec -vca m mala pasma kuncev, katere predstavniki imajo pokončne, zelo mesnate

genotip	RR	RB	BB	tip dominance	dominantni alel
fenotip				popolna dominanca	R
				delna dominanca	R
				brezdominanca	-
				delna dominanca	B
				popolna dominanca	B
				kodominanca	-

Dominanca z ozirom na fenotip

B

in na vrhovih zaobljene uhlje, kožuh bele barve z znamenji, ki imajo videz brezovega lubja, le rep je lahko enobarven, in ki se redijo predvsem kot razstavne ali družne živali

ANG.: *Rhoen rabbit*

briard -a [brijár] m pasma psov, katere predstavniki so veliki in imajo dolgo, močno, grobo in valovito dlako sive, črne ali rjave barve, so osebnostno zelo inteligentni, zelo dobro slišijo, so zvesti ter se uporabljajo kot pastirski psi

ANG.: *Briard dog*

brick -a [brík] m recesivna mutacija pri čebelah, ki preprečuje tvorbo pigmentnih granul in povzroča kopičenje 3-hidroksi-kinurenina, opečnato obarvanost oči, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel **K:** *bk*

ANG.: *brick, bk*

brójljer -ja m ► pítovni piščánc

brójljerski stárši -ih -ev m mn. ► stárši pítovnih piščáncv

brskališče -a s površina, pokrita z različnim materialom, npr. z oblanci, žagovino, narezano slamo, peskom, kjer perutnina lahko brska, izvaja prašne kopeli in krepí gibalni sistem

ANG.: *scratch area*

brucelóza -e ž akutno ali kronično potekajoča zoonoza pri drobnici, govedu in prašičih, ki jo povzroča več bakterij, zanjo pa je značilna povišana telesna temperatura, zvriganje, mrtvorojeni in slabotni mladiči, pogini, vnetje mod, pljučnica in slabša prireja

ANG.: *brucellosis*

brúto dodána vrédnost -- -e -i ž razlika med vrednostjo proizvodnje in vmesno porabo, ki je v kmetijstvu primerljiva s pokritjem □ str. 204

ANG.: *gross value added*

brúto energija -- -e ž celotna količina energije krme, ki je vezana v hranilih in se meri v adiabatnem kalorimetru, kjer se pri popolnem sežigu vzorca izmeri količina sproščene energije v obliki toplote **K:** BE □ str. 164

ANG.: *gross energy, GE*

brúto vrédnost proizvodnje -- -i -- ž kazalnik celotne ekonomske aktivnosti pri ustvarjanju novih proizvodov in storitev v obračunskem obdobju, ki se ga lahko meri na nižjih ravneh ali na ravni države, v kmetijstvu pa se ga pogosto spremlja na ravni kmetijskih gospodarstev

ANG.: *gross output, gross value of production*

břzda -e ž praviloma kovinski pripomoček, pritrjen na lična jermena uzde, ki ga ima konj v gobcu, se dotika ustnih kotov in se uporablja za usmerjanje konja, npr. kandara, pelham **S:** žvála

ANG.: *bit*

BSE -- [beesé] m ◄► gověja spongifórmna encefalopatija

búkanje -a s pojatev pri svinjah, ki se navzven kaže z znaki, kot so nabreкла rdečkasta sramnica, oglašanje, nemirnost, neješčnost ter zaskakanje sovrstnic na začetku estrusa, na vrhuncu estrusa pa se pojavita tudi prozoren lepljiv izcedek iz sramnice in privolitveni refleks ob pritisku na hrbet s strani rejca ali ob prisotnosti merjasca

ANG.: --

búrska kôza -e -e ž mesna pasma koz bele barve z značilno belo liso na obraznem delu rdečerjavo obarvane glave, ki se uporablja tudi kot terminalna pasma za gospodarsko križanje, pri kateri so predstavniki srednjega do velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 85–140 kg, samice pa 60–75 kg, in imajo izbočeno nosno linijo, nazaj zavite rogeve in dolge ter viseče uhlje

ANG.: *Boer goat*

C

búša -e ž pasemska skupina avtohtonih pasem goveda z Balkana, katere predstavniki so majhnega okvirja, različnih barvnih odtenkov, z majhno prirejo mleka in mesa, pogosto pa se uporabljajo tudi za delo, npr. albanska buša, črnogorska buša, hrvaška buša

ANG.: *Buša cattle*

BV -- [bävə] m ◀▶ biološka vrédnost beljakovin

C

C16:0 -- [cě šestnajst nič] m ◀▶ palmitínska kislína

C18:0 -- [cě ósemnajst nič] m ◀▶ stearínska kislína

callipyge gén -- -a [kalipídž] m gen pri ovcah, ki v postnatalnem času povzroča močno povečano omišičenost predvsem stegen in ledij ter zmanjšano mehko meso

ANG.: *callipyge gene*

carínska stópnja -e -e ž v odstotku izražena dajatev pri uvozu ali izvozu blaga iz tretjih držav, npr. pri uvozu kmetijske mehanizacije iz držav, ki niso članice EU

ANG.: *customs rate*

cekofagija -e ž ▶ cektotrofija

cekotróf -a m izloček iz črevesa pri kuncih in drugih živalih iz rodu *Lagomorpha*, namenjen prehrani, sestavljen iz neprebavljenih hranljivih snovi in mikroorganizmov iz slepega črevesa, ki nastane tako, da se v kolonu iz vsebine slepega črevesa oblikujejo kroglice, obdane s sluzastim ovojem, ki nato potujejo do konca prebavnega trakta in jih žival zaužije neposredno iz svojega zadnjika **s:** mèhko bláto

ANG.: *caecotroph*

cekotrofija -e ž tvorba in zauživanje cektotrofov pri kuncih in drugih živalih iz rodu *Lagomorpha*, ki sta pomemben del njihove prehranske strategije in ju zdrave živali v cikličnem ritmu izvajajo od 3. tedna starosti naprej do konca življenja, običajno enkrat dnevno v nočnem času **s:** cekofagija

ANG.: *caecotrophy*

célična membrána -e -e ž tanka dvoslojna plast fosfolipidov in beljakovin, ki obdaja notranjost celice in jo ločuje od okolja **s:** plazmaléma

ANG.: *cell membrane, plasmalemma*

célična respirácija -e -e ž ▶ célično dihanje

célični cíkel -ega -kla m zaporedje procesov v življenju celice, sestavljeno iz dveh glavnih faz, in sicer interfaze in mitoze

ANG.: *cell cycle*

célično dihanje -ega -a s proces oksidacije organskih molekul v citosolu in mitohondriji za sproščanje energije v obliki ATP, sestavljen iz treh sklopov reakcij, in sicer glikolize v citosolu, Krebsovega cikla v matriksu mitohondrija in dihalne elektronske verige v notranji membrani mitohondrija **s:** célična respirácija

ANG.: *cellular respiration*

celokúpná izkoristljivost -e -i ž delež hranljivih snovi ali energije, ki se v organizmu lahko izkoristi za vzdrževanje presnove in nalaganje v proizvode ter se ga meri v bilančnem poskusu, pri katerem se od zaužite količine odštejejo vse izgube hranljivih snovi ali energije, npr. z blatom, sečem, in količina endogeno izločenih snovi **s:** néto izkoristljivost

ANG.: *total utilisation*

celolétna poliétričnost -e -i ž poliestričnost, pri kateri se estrični ciklusi zaporedoma pojavljajo v vseh obdobjih leta, npr. pri kravah, svinjah, nekaterih pasmah ovc, npr. pri jezersko-solčavski ovci

ANG.: --

celulolítčni mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki razgrajuje predvsem celulozo in se npr. v predželodcih razmnoži pri krmljenju voluminozne krme, npr. mrve

ANG.: *cellulolytic microorganism*

celulóza -e ž polisaharid, ki je pomemben del rastlinske celične stene, sestavljen iz glukočnih enot, povezanih z β-glikozidno vezjo, za razgradnjo katere živali ne izločajo encimov, tako da je prebava mogoča le s pomočjo encimov mikroorganizmov v prebavilih

ANG.: *cellulose*

cenóvna elástičnost -e -i ž merilo odzivnosti ponudbe in povpraševanja, ki meri spremembe v količini ponujene ali povpraševane dobrine v odvisnosti od spremembe tržne cene te dobrine, pri čemer je za primarne kmetijske proizvode značilna njegova nizka stopnja

ANG.: *price elasticity*

cenôvno tvéganje -ega -a s ► tržno tvéganje

centromêra -e ž mesto na kromosomu, kjer sta povezani kromatidi in na katero se med mitozo in mejozo vežejo niti delitvenega vretena

ANG.: *centromere*

cepivo -a s **1.** biološki preparat, ki navadno vsebuje žive ali oslajljene mikroorganizme, njihove toksine, beljakovine, dele DNA ali mRNA povzročitelja bolezni, ki izzovejo imunogeni odziv **s:** vakcina

ANG.: *vaccine*

2. mikrobiološka kultura, ki je koncentrirana ali nekoncentrirana, vsebuje revitalizirane, zamrznjene ali liofilizirane bakterije, plemenite plesni, kvasovke ali kombinacije teh mikroorganizmov in je namenjena za izdelavo fermentiranih izdelkov, npr. jogurta, kefirja **s:** inokulum, vcépek

ANG.: *inoculum*

cépljenje -a s **1.** postopek vnosa cepiva v organizem živali, npr. z injekcijo, prek krme ali pitne vode, z očesnimi ali nosnimi kapljicami, ki se izvaja z namenom doseganja aktivne sistemske ali lokalne imunske zaščite proti povzročitelju bolezni ter se uporablja pri obvladovanju nekaterih virusnih, bakterijskih in zajedavskih bolezni **s:** vakcinácija

ANG.: *vaccination*

2. postopek vnosa cepiva v surovino ali živilski polizdelek, npr. v mleko ali mlečni predizdelek, z namenom sproženja fermentacije ali dokončne izdelave fermentiranega izdelka **s:** inokulácija

ANG.: *inoculation*

cervikálna dislokácija -e -e ž ► izpáh vratú

CGH -- [cəgəhə] m ◄► primerjálna genómska hibridizácija

ch -- [cehá] m ◄► chartreuse

chartreuse -a [šartréz] m skupina mutacij pri čebelah, pri katerih se 3-hidroksi-kinurenin kopiči v pigmentnih celicah očesa in ki povzročajo zeleno-rumeno obarvanost oči, zeleno obarvanost prekursorja omokroma, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel **k:** *ch*

ANG.: *chartreuse, ch*

cherry -ja [čêri] m recesivna mutacija pri čebelah, ki povzroča rdečo obarvanost oči v različnih barvnih odtenkih, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel

ANG.: *cherry*

cherry valley ráca -- -- -e [čêri vêli] ž angleška provenienca rac, ki ima v selekcijsko shemo

vključeno predvsem pekinško raco in je primerna za farmsko rejo

ANG.: *Cherry Valley duck*

cíka -e ž ► cíkasto govédo

cíkasto govédo -ega -a s slovenska avtohtona pasma goveda manjšega okvirja, rdečkasto rjave barve, z belo hrbtno liso, ki se nadaljuje pod repom, po trebuhu do prsi, z belim pasom na predelu kolenskega in komolčnega sklepa, z belim repom ter s temnimi, tršimi parklji, ki je primerna zlasti za pašno rejo na hribovitih območjih **s:** cíka □ str. 240

ANG.: *Cika cattle*

cikcák križanje -- -a s ► dvópásemsko kontinuirano križanje

ciklični adenosínómónofosfát -ega -a m ciklični nukleotid, ki v telesu nastaja iz molekul ATP in ima vlogo sekundarnega obveščevalca, ki posreduje signale hormonov ter v celici aktivira proteinske kinaze

ANG.: *cyclic adenosine monophosphate, cyclic AMP, cAMP*

ciprínidi -ov m mn. ► krápovci

cirkadiáni rítem -ega -tma m dnevni rítem s približno 24-urno periodo, ki poteka predvsem pod vplivom notranjih dražljajev, npr. nihanja telesne temperature in koncentracije hormonov

ANG.: *circadian rhythm*

cístatin -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki deluje kot inhibitor cisteinskih proteaz ter ima protimikrobno in protivirusno delovanje

ANG.: *cystatin*

cís-vézani alél -ega -a m vsak od dveh vezanih dominantnih alelov, ki se nahajata na istem kromosomu homolognega para **s:** sklópljena fáza

ANG.: *cis-configuration, coupling phase*

cítogenética -e ž veja genetike, ki proučuje za vrsto značilno število in strukturo kromosomov ter odstopanja od njiju

ANG.: *cytogenetics*

cítoplázma -e ž celična tekočina, sestavljena iz vode, beljakovin, maščob, ogljikovih hidratov in nukleinskih kislin, ki obdaja jedro in v kateri so organeli

ANG.: *cytoplasm*

C-kontróla -e [cé] ž ► C-metóda kontrole proizvodnosti

CLA -- [ceelá] m ◄► konjugirana linólna kislína

C-metóda kontrole proizvodnosti -e -- --

[cé] ž kontrola proizvodnosti, npr. kontrola mlečnosti, ki jo izvajata pooblaščen osebja in rejec **s:** C-kontróla

ANG.: *performance recording method C*

Č

C18:1 n-9 -- [cé ósemnajst êna èn devét] m ◀▶
oleínska kislína

C18:2 n-6 -- [cé ósemnajst dvé èn šest] m ◀▶
linólna kislína

C18:3 n-3 -- [cé ósemnajst trí èn trí] m ◀▶
linolénska kislína

C18:3 n-6 -- [cé ósemnajst trí èn šest] m ◀▶
γ-linolénska kislína

C20:4 n-6 -- [cé dvájset štíri èn šest] m ◀▶
arahidónska kislína

C20:5 n-3 -- [cé dvájset pét èn trí] m ◀▶
eikózapentaenójska kislína

C22:1 n-9 -- [cé dváindvájset êna èn devét] m ◀▶
erúka kislína

C22:5 n-3 -- [cé dváindvájset pét èn trí] m ◀▶
dokózapentaenójska kislína

C22:6 n-3 -- [cé dváindvájset šest èn trí] m ◀▶
dokózaheksaenójska kislína

CNV -- [cənəvə] m ◀▶ razlíčica v števílu kópij

CO₂-sílos -a [ceodvá] m zatesnjen objekt ali velika posoda v obliki pokončnega valja iz betona, poliestra ali pločevine, ki se uporablja za skladiščenje žitnega zrnja žetvene vlažnosti in v kateri kvasovke porabijo kisik, pri čemer nastane CO₂, ki se lahko tudi dovaja, da konzervira žitno zrnje
ANG.: *airtight grain silo*

cottage sir -- **síra** [kótídž] m ▶ zrnati sir

CpG-ótok -a [cəpəgə] m odsek genoma z obsegom vsaj 200 baznih parov s povečanim deležem CG-dinukleotidov, ki je običajno prisoten v promotorjih genov in je lahko metiliran pri epigenetskem mehanizmu uravnavanja izražanja genov
ANG.: *CpG island*

cr -- [ceèr] m ◀▶ cream

cream -a [krím] m recesivna mutacija pri čebelah, ki preprečuje sintezo omokroma in vezavo prekurzorja 3-hidroksi-kinurenina na nosilne beljakovinske granule v pigmentnih celicah očesa in povzroča njegovo kopičenje v pigmentnih celicah očesa ter hemolimfi, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel **K:** *cr*
ANG.: *cream, cr*

cúcelj napajálnik -- **-a** m ▶ nípelj napajálnik (1)

cvíljenje -a s oglašanje z rezkim visokim zvokom, npr. pri kuncih, pujskih, psih, s katerim kažejo svoje čustveno ali fiziološko stanje, npr. strah, vznemirjenje
ANG.: *squealing*

Č

čakališče -a s **1.** ograjen prostor pred molziščem ali molznim robotom, kjer se molznice zadržujejo pred molžo

ANG.: *holding area*

2. hlev ali oddelek hleva s skupinskimi kotci, v katerega iz pripustišča preseli breje svinje in mladice ter od koder se jih tri do pet dni pred prasitvijo preseli v prasilišče

ANG.: *gestation unit*

čámpelj -plja m kožna tvorba pri purah, ki izrašča iz temena glave in je pri puranih večja kot pri purah **s:** smfkelj

ANG.: *snood*

čas koagulácie čása -- m čas, ki je potreben, da mleko v postopku izdelave mlečnih izdelkov, npr. sira, skute, jogurta, kislega mleka, preide iz tekoče v čvrsto obliko zaradi delovanja kisline ali sirišča

ANG.: *coagulation time*

čeláda -e ž koščen izrastek na temenu glave pri čeladasti pegatki

ANG.: *helmet*

čeládasta pegátka -e -e ž najbolj razširjena vrsta pegatk, ki ima najpogosteje bisernato barvo perja ter golo glavo, na temenu katere se nahaja čelada, in ki se jo redi za prirejo mesa in jajc, za uničevanje žuželk, odganjanje glodavcev ter kot okrasno žival

ANG.: *helmeted guinea fowl*

LAT.: *Numida meleagris*

čělni jěrměn -ega -éna m ▶ čělník

čělník -a m del uzde, ki se namesti na prednji del konjeve glave za pričvrstitev uzde v predelu med ličnikoma in zaušnikom **s:** čělni jěrměn

ANG.: *browband*

čětverovprěga -e ž vprega s štirimi konji, pri kateri sta zaporedno zaprežena po dva konja vzporedno in jo upravlja samo en vodnik vprega

ANG.: *four-in-hand*

čězmějna pásma -e -e ž pasma, ki se redi v več kot eni državi, npr. istrska pramenka, štajerska kokoš

ANG.: *transboundary breed*

čínčila -e ž rod živali iz družine Chinchillidae iz reda Rodentia, katere predstavniki imajo srednje dolg ali dolg poraščen rep in okrogle kratke uhlje, tehtajo 0,4–0,6 kg, imajo

srebrnkast kožuh in se redijo za krzno ali kot družne živali

ANG.: *chinchilla*

LAT.: *Chinchilla*

čipiranje -a s označevanje živali z vstavitvijo transponderja pod kožo živali, npr. pri konjih, psih, ali v trebušno votlino pri ribah

ANG.: *microchipping*

čista kmetija -e -e ž kmetija, na kateri vsi člani jedra kmečkega gospodinjstva večino dohodka ustvarijo iz kmetijske in gozdarske dejavnosti ter z njima povezanimi dejavnostmi

ANG.: *full-time farm*

čistopásemska žival -e -i ž potomec staršev, ki oba pripadata isti pasmi in sta praviloma vpisana v rodovniško knjigo

ANG.: *purebred animal*

čivkanje -a s oglašanje piščancev, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico

ANG.: *chirping*

čohálo -a s pripomoček s kovinskimi ali gumijastimi zobci, ki se zlasti pri govedu in konjih uporablja za grobo čiščenje zasušenega blata na dlaki, za dvigovanje dlake pred krtačenjem in za čiščenje krtače za nego živalske kože in dlake

ANG.: *curry comb*

čop čopa m 1. manjši ali večji skupek peres v obliki šopa ali kape na glavi pri nekaterih pasmah perutnine, npr. pri štajerski kokoši

ANG.: *crest*

2. skupek pramenov volne na predelu čela in med uhlji pri nekaterih pasmah ovc, npr. pri bovški ovci

ANG.: *cap*

čréda -e ž 1. skupina prašičev, goveda, bivolov ali kopitarjev iste vrste

ANG.: *herd*

2. skupina prašičev, goveda, kuncev ali kopitarjev iste vrste različnih starostnih kategorij na istem kmetijskem gospodarstvu, ki se jih za potrebe selekcijskega dela obravnava kot enoto

ANG.: *herd*

čredínka -e ž del pašnika, ograjen s stalno ali začasno ograjo, ki ga živali popasejo v nekaj dneh, medtem ko se travna ruša na preostalih delih pašnika obnavlja

ANG.: *paddock*

čredínska páša -e -e ž sistem nadzorovane paše, pri katerem je pašnik razdeljen na čredinke, da se živali istočasno pasejo le na eni, s čimer se živalim zagotovi boljša ponudba svežega zelinja ter preprečuje

prepašenost in razraščanje nezaželenih rastlin **s:** páša v čredínkah

ANG.: *rotational grazing*

črédni nagòn -ega -óna m nagon živali po združevanju v skupine, ki je pri nekaterih vrstah izrazito izražen, npr. pri ovcah, in prinaša določene prednosti, npr. dostop do krme ali hrane, obramba pred plenilci

ANG.: *herding, herd instinct*

črevésni sók -ega -a m prebavni sok, ki se izloča iz sluznice tankega črevesa in vsebuje npr. encime za razgradnjo beljakovin, ogljikovih hidratov in maščob

ANG.: *intestinal juice*

črni pújssek -ega -ska m ► mumificirani pújssek

črno-bélo govédo -ega -a s mlečna pasma goveda velikega okvirja, ki je praviloma črno-bele barve, izjemoma tudi rdeče-bele, s pigmentiranimi parklji in sluznicami, za katero je značilna velika sposobnost za zauživanje krme ter visoka mlečnost **s:** hólštajn-frízíjsko govédo, hólštajnsko govédo

ANG.: *Holstein cattle*

črpálni napajálnik -ega -a m napajalnik, običajno za govedo in konje, z napajalno skodelo, v katero žival s potiskanjem ročice vsesava vodo iz do 8 m nižjega potoka ali izvira, tako da ima na pašniku dostop do sveže vode **s:** pášna črpálka

ANG.: *pasture pump*

čutéče bitje -ega -a s žival, ki se obravnava kot bitje, ki je v določeni meri sposobno zavedanja, izražanja nekaterih čustev, pomnjenja nekaterih lastnih dejanj in njihovih posledic, ocene tveganja in koristi ter ovrednotenja dejanj drugih živali nasproti sebi in drugim

ANG.: *sentient being*

D

D -- [dé] m ► povéšena kríla

dágnja -e ž ► mediteránska klápavica

dámjak -a m vrsta prostoživeče živali iz rodu *Dama*, družine jeleni (Cervidae) in reda

parkljarjev (*Artiodactyla*), ki se jo redi v oborah za prirajo mesa in je v Sloveniji tujerodna **S**: jêlen lopátar

ANG.: *fallow deer*

LAT.: *Dama dama*

dámsko sêdlo -ega -a s sedlo, ki ima na levem sedelnem krilu opori za obe nogi jahača, tako da je prilagojeno za jezdenje, pri katerem sta obe nogi jahača na levi strani konja

ANG.: *ladies saddle*

dánski bôks -ega bôksa m ► dánski kótec

dánski kótec -ega -tca m boks za rejo prašičev, ki ima pregrado med prednjim krmilno-ležalnim delom in blatiščem ter vrata v zadnjem delu stranske pregrade med sosednjima boksoma, ki odprta skupaj s pregrado v boksu pri čiščenju blatišča omogočajo zaprtje živali v krmilno-ležalni del, blatišča več boksov pa se lahko uporabljajo tudi kot hodnik za pregon živali **S**: dánski bôks

ANG.: *Danish pen*

dánski landrace -ega -cea [lándras] m ► dánski lándras

dánski lándras -ega -a m izvorno danska pasma prašičev, ki se v križanjih uporablja kot maternalna pasma, katere predstavniki so bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 330–400 kg, samice pa 250–330 kg, imajo ravno nosno linijo in viseče uhlje, so dobro rastni ter dobro plodni in imajo dobre maternalne lastnosti **S**: dánski landrace

ANG.: *Danish Landrace pig*

dán stári piščánc -- -ega -nca m piščanec, star do 72 ur, ki še ni bil krmljen in se ga po izvalitvi čim prej uhlevi v vzrejališče **S**: ênodnévni piščánc **K**: DSP

ANG.: *day-old chick*

dárwinovski fitnes -ega -a [dárvinovski] m ► biolóški fitnes

dávčna stôpnja -e -e ž v odstotku izražena dajatev, obračunana od dobička, dohodka, premoženja ali pri prometu z dobrinami, ki se lahko s povečanjem vrednosti davčne osnove povečuje, npr. pri dohodku iz kmetijske ali dopolnilne dejavnosti, ali pa ostaja nespremenjena, npr. pri davku na dodano vrednost za krmo

ANG.: *tax rate*

DCAD -- [dæcædæ] m ◄► prehránska kátionsko-ánionska razlíka

debélo črevó -ega -ésa s del prebavnega trakta, ki se nahaja za tankim črevesom, v katerem poteka mikrobna razgradnja krme,

predvsem NŠP, absorpcija nekaterih hranil, npr. rudninskih snovi, vode, HMK, ter oblikovanje blata in je pri sesalcih sestavljen iz slepega črevesa, kolona, danke in zadnjika, pri perutnini pa iz dveh slepih čreves in zelo kratkega kolona, ki se končuje v kloaki

ANG.: *large intestine*

debikêr -ja m naprava, s katero se pri perutnini z uporabo vročine ali infrardečih žarkov odstrani konica kljuna pri perutnini

ANG.: *debeaker*

debikíranje -a s skrajševanje kljunov pri perutnini z namenom preprečevanja večjih poškodb pri agresivnejšem medsebojnem kljuvanju

ANG.: *beak trimming*

dédna lastnóšt -e -i ž kvalitativna ali kvantitativna lastnost, v kateri je potomec bolj podoben staršem kot naključnemu osebkju iz populacije in se prek genov prenaša iz generacije v generacijo

ANG.: *heritable trait*

dedováñje -a s proces prenosa genetskih informacij s starša na potomca

ANG.: *inheritance*

dedováñje po Méndlu -a -- -- s način dedovanja, ki sledi Mendlovim zakonom, ko se obravnava en lokus ali dva nevezana lokusa

ANG.: *Mendelian inheritance*

deficitárna bolézen -e -zni ž bolezen, ki nastane zaradi pomanjkanja ene ali več organizmu nujno potrebnih hranljivih snovi, zlasti vitaminov in rudninskih snovi, pri čemer je pomanjkanje najpogostejše posledica motenj v zauživanju, prebavi, absorpciji ali izkoriščanju hranljivih snovi, npr. rahitis, osteomalacija, anemija, hiperkeratoza

ANG.: *deficiency disease*

degenerácija genétskega kóda -e -- -- ž značilnost genetskega koda, da več različnih kodonov kodira isto aminokislino, npr. kodona GUU in GUC, ki kodirata valin **S**: mnogoličnost genétskega kóda, omahováñje genétskega kóda

ANG.: *codon degeneracy, degeneracy of the genetic code*

dehidrírana lucêrna -e -e ž krma, pridobljena iz lucerne, ki se v sušilnikih zelo kratek čas suši pri zelo visoki temperaturi, je navadno zmleta in peletirana ter se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *dehydrated alfalfa, dehydrated lucerne*

dehidríranje krme -a -- s postopek sušenja krme, v katerem se material nekaj sekund

suši na zelo visoki temperaturi, da se ohrani več hranljivih snovi

ANG.: *dehydrating*

dêjstvo nóg -a -- s delovanje spodnjega dela jahačevih nog na sedelna lista in jahačeve pete pod sedlom za sedelnim pasom, ki se pri osnovnem jahanju uporablja za usmerjanje in poganjanje konja **s:** priganjálno dêjstvo

ANG.: *legs aid*

dêjstvo rók -a -- s ▶ dêjstvo vájeti

dêjstvo téže -a -- s delovanje telesne mase jahača prek sedla na konjev hrbet kot pomoč pri dejstvu vájeti in dejstvu nog, ki se v kombinaciji z njima uporablja za izvedbo bolj zapletenih elementov jahanja

ANG.: *weight aid*

dêjstvo vájeti -a -- s delovanje jahačevih rok prek vájeti na brzdo konja, ki se uporablja za usmerjanje konja in izvajanje različnih hodov in gibov **s:** dêjstvo rók, zadrževalno dêjstvo

ANG.: *hand aid*

dekornuácija -e ž ▶ razroževanje (1, 2)

dékster govédo -- -a s majhna pasma goveda, pri kateri odrasle krave tehtajo okrog 350 kg, so najpogostejše črne barve, lahko pa tudi rdeče ali rjave barve, in so znane po dobri mlečnosti, odličnih maternalnih lastnostih in dobri kakovosti mesa

ANG.: *Dexter cattle*

delécija -e ž različica zaporedja DNA, pri kateri je izgubljen del kromosoma, in sicer od le enega do več milijonov nukleotidov

ANG.: *deletion*

délež odbránih -a -- m delež osebkov v populaciji, ki se jih na podlagi pogojev v rejskem programu določi za starše naslednje generacije **s:** stôpnja selécije

ANG.: *proportion of selected*

delítveno vretêno -ega -a s mikrotubularna struktura, ki v mitozi in mejozi loči sestrške kromatide in kromosome ter jih povleče na nasprotna pola celice

ANG.: *spindle apparatus*

deljêna odstavítev -e -tve ž odstavitev pujskov iz istega gnezda pri dveh starostih, pri čemer se najprej odstavi težje pujske, lažje pujske pa se pustijo materi ali dojljli še nekaj dni, s čimer se doseže, da šibkejši pujski v času podaljšane dobe sesanja zrastejo bolj, kot bi zrasli, če bi ostali v gnezdu skupaj z večjimi sovrstniki

ANG.: *split weaning*

délno dominánca -e -e ž dominanca, pri kateri je fenotipska vrednost heterozigota med fenotipskima vrednostma obeh homozigotov, a bližje homozigotu dominantnega genotipa **s:** intermediárno delováne génov, nêpopólno dominánca □ str. 35, 129

ANG.: *incomplete dominance, intermediate inheritance, partial dominance*

délno kopún -ega -a m kopun z nepopolno odstranjenimi modi, ki je po zunanosti bolj podoben petelinu kot kopunu, po kakovosti mesa pa se uvršča med kopuna in petelina

ANG.: *slip*

délno posnéto mléko -- -ega -a s toplotno obdelano mleko, ki vsebuje najmanj 1,5 % in največ 1,8 % mlečne maščobe **s:** pôlposnéto mléko

ANG.: *semiskimmed milk*

délno rešêtkasta tlà -- -ih tál s mn. **1.** tla v boksu v hlevu za govedo, ki so v ležalnem delu polna in imajo npr. pri krmilni mizi reže ali luknje, skozi katere se v kanal za gnojevko odstranjujeta blato in seč

ANG.: *partly slatted floor*

2. tla v kotcu v hlevu za prašiče, ki so v krmilno-ležalnem delu polna, v blatilnem delu pa imajo reže ali luknje, skozi katere se v kanal za gnojevko odstranjujeta blato in seč

ANG.: *partly slatted floor*

délovna žíval -e -i ž žival, ki je človeku v pomoč npr. pri lovu, paši, oranju, reševanju, terapijah s pomočjo živali ali pomaga ljudem s posebnimi potrebami, npr. slepim, gluhih

ANG.: *working animal*

délovni kònj -ega kônja m praviloma hladnokrvni konj, ki se uporablja za delo v kmetijstvu in gozdarstvu, npr. vlečni konj

ANG.: *workhorse*

délovni pès -ega psà m izšolan pes, ki pomaga človeku pri njegovih opravilih, za kar so pomembne njegove osebnostne in telesne lastnosti, npr. pastirski pes, ovčarski pes, službeni pes, terapevtski pes, pes vodnik za slepe

ANG.: *working dog*

deóksinivalenól -a m trihotecenski toksin plesni rodu *Fusarium*, ki je ob neugodnih vremenskih razmerah rasti ali zaradi prepozne žetve prisoten predvsem v žitih **k:** DON

ANG.: *deoxynivalenol, DON, vomitoxin*

deóksiribonukleínska kislína -e -e ž molekula, ki je nosilka genetske informacije in je dvoverižni polimer nukleotidov, sestavljenih iz sladkorja deoksiriboze, fosfatne skupine ter ene od štirih dušikovih

baz, in sicer adenina, timina, citozina ali gvanina **K**: DNA, DNK

ANG.: deoxyribonucleic acid, DNA

deóksiribonukleozid trifosfát -a -a m molekula, ki je sestavljena iz dušikove baze, deoksiriboze in treh fosfatnih skupin ter služi kot gradnik in vir energije pri sintezi DNA **K**: dNTP

ANG.: deoxyribonucleoside triphosphate, dNTP

depresija zaradi inbridinga -e - - - ž

1. zmanjšanje fitnesa v populaciji zaradi parjenja v sorodstvu

ANG.: inbreeding depression

2. poslabšanje lastnosti, povezanih s preživetjem in razmnoževanjem, pri potomcih, ki so rezultat parjenja v sorodstvu

ANG.: inbreeding depression

depresija zaradi outbridinga -e - - -

[autbridinga] **ž** ► nesorodstvena depresija

depuracija škóljik -e - - ž ► prečiščevanje škóljik

deregresirana napoved plemenske

vrédnosti -e -i - - - ž statistična prilagoditev napovedi plemenske vrednosti, pri kateri se odstrani pristranskost zaradi različne količine informacij, ki so bile uporabljene pri genetskem vrednotenju, s čimer se napoved bolj približa pravi plemenski vrednosti

ANG.: deregressed estimated breeding value, deregressed proof

désni galóp -ega -ôpa m galop, pri katerem se od tal najprej odrine leva zadnja noga, nato hkrati prednja leva in zadnja desna ter nazadnje vodilna prednja desna noga, čemur sledi faza lebdenja, ko so vse štiri noge v zraku, nakar se zaporedje odzivov ponovi

ANG.: right gallop

dételja -e ž metuljnica iz rodu *Trifolium* sp., ki je razširjena krmna rastlina in se jo uporablja za pašo ali prilast, pripravo mrve in silaže, pogosto pa tudi za setev po njivskih strniščih, da zemljo obogati z dušikom, npr. črna detelja, bela detelja, švedska detelja

ANG.: clover

dételjno-trávná méšanica -e -e ž 1. mešanica semen trav in metuljnic, v kateri prevladujejo metuljnice in je namenjena za setev **K**: DTM

ANG.: legume-grass mix

2. rastlinska združba trav in metuljnic na sejanem travniku, v kateri prevladujejo metuljnice **K**: DTM

ANG.: legume-grass mix

devetogúb -a m ► prebirálník

dezbariêra -e ž 1. mesto pred vhodom na farmo, hlev, klavnico, živilski obrat,

opremljeno s pripomočki za razkuževanje rok in obutve

ANG.: disinfecting barrier

2. mesto pred vhodom na farmo, opremljeno s plitvim bazenom za razkuževanje koles, lahko tudi s pršilnikom za razkuževanje celotne zunanosti vozila

ANG.: disinfecting barrier

D-galakturónska kislína -e -e [dé] ž polimer galakturonske kisline, ki je glavna sestavina pektinov dvokaličnic, npr. lucerne, detelje

ANG.: D-galacturonic acid

DHA - - [dàháá] m ► dokózaheksaenójska kislína

diadrómna vrsta -e -e ž vrsta rib, katere predstavniki migrirajo med sladkimi in slanimi vodami, in sicer anadromna vrsta, katadromna vrsta in amfidromna vrsta

ANG.: diadromous species

diagonálna krmilna pregráda -e -e -e ž krmilna pregrada z nepremičnimi vzporednimi poševnimi letvami brez zapiral, ki je primerna zlasti za govedo brez rogov

ANG.: diagonal rack

diéstrus -a m faza estričnega ciklusa, pri katerem prostaglandini iz sluznice maternice v primeru, ko ni prišlo do ugnezditev zarodka, razgrajujejo rumeno telo, kar povzroči znižanje nivoja progesterona, stanjšanje sluznice maternice in začetek rasti novih foliklov na jajčnikih **□ str. 54**

ANG.: dioestrus

diéta -e ž krmni obrok za laboratorijske živali, ki je lahko prilagojen namenu poskusa na živalih

ANG.: diet

difterija -e ž ► kokóšje osépnice

dihibridno križanje -ega -a s križanje dveh osebkov, ki se ločita v alelih na dveh lokusih

ANG.: dihybrid crossing

dikálcijev fosfát -ega -a m rudninsko krmilo, ki vsebuje 24 % kalcija in 18 % fosforja ter se uporablja kot dopolnilno krmilo ali za pripravo krmnih mešanic ali premiksov

ANG.: dicalcium phosphate

dikséníčna žíval -e -i ž gnotobiotična žival, naseljena z dvema definiranimi vrstama nepatogenih mikroorganizmov

ANG.: dixenic animal

dinámična skupína -e -e ž navadno večja skupina svinj in/ali mladice v različnem stadiju brejosti, katere sestava se ves čas spreminja zaradi prihoda obrejenih živali in odhoda živali v pozni brejosti, kar vpliva

na vsakokratno vzpostavlanje socialne hierarhije in večjo pogostost agonističnega obnašanja

ANG.: *dynamic group*

diploid -a m organizem, ki ima v telesnih celicah po dva niza homolognih kromosomov

ANG.: *diploid*

diréktna genómska pleménska vrédnost -e

-e -e -i ž napoved plemenske vrednosti, ki se za žival izračuna zgolj na osnovi informacij njene genotipizacije s pomočjo predhodno razvitega in preverjenega napovednega modela

ANG.: *direct genomic breeding value, direct genomic value*

diréktna selékcija -e -e ž ► nèposrédna selékcija

diréktni aditivni genétski vpliv -ega -ega

-ega -a m aditivni genetski vpliv posamezne živali v modelu živali, ki se obravnava kot plemenska vrednost živali same

ANG.: *direct additive genetic effect*

diréktni genétski vpliv -ega -ega -a m genetski

vpliv, pri katerem je fenotipska vrednost za določeno lastnost osebkov pod vplivom njegovega genotipa, npr. direktni aditivni genetski vpliv

ANG.: *direct genetic effect*

diréktni soródnik -ega -a m sorodnik, ki je osebkov prednik ali potomec, npr. oče, mati, stari oče, stara mati, sin, hči, vnuk

ANG.: *direct relative*

diréktni tést -ega -a m ► lástni preizkús

diréktno opazováne obnášanja živali -ega

-a --- s pridobivanje podatkov v etoloških raziskavah, pri katerem je opazovalec prisoten in na kraju samem beleži podatke, lahko tudi s pomočjo kamere

ANG.: *direct observation of animals*

dirkálni kónj -ega kónja m toplokrvni konj, ki se uporablja za kasaške dirke, ali polnokrvni angleški konj, ki se uporablja za galopske dirke

ANG.: *race horse*

dirkálnó sédlo -ega -a s sedlo, ki je zelo majhno in nudi jahaču minimalno oporo ter se uporablja pri galopskih dirkah s: tekmovalno galópsko sédlo

ANG.: *racing saddle*

disasortativno párenje -ega -a s nenaključno parjenje, pri katerem se pogosteje kot po naključju pariyo osebkovi različnih genotipov ali fenotipov, npr. velike živali z majhnimi ali majhne živali z velikimi s: negativno asortativno párenje

ANG.: *disassortative mating*

disékcija -e ž ► razrèz

diskóntna stópnja -e -e ž v odstotku izražen popust ali razvrednotenje učinkov, ki bodo uresničeni v prihodnje in zaradi negotovosti nosijo s seboj tveganje, ki ga mora prevzeti investitor, pri čemer se pri naložbah v kmetijstvu največkrat ocenjujeta pri 5-% stopnji

ANG.: *discount rate*

diskóntni fáktor -ega -ja m količnik, ki izraža učinek razvrednotenja prihodnjega denarnega toka, ki je preračunan na sedanjo vrednost, npr. zaradi najetega posojila za naložbo v hlev, ki se ga odplača z obrestmi

ANG.: *discount factor*

dislokácija siriščnika -e -- ž bolezensko stanje prežvekovalcev, pri katerem pride do premika siriščnika na levo ali desno stran trebušne votline, najpogosteje po porodu kot posledica ketoze ali acidoze predželodcev

ANG.: *abomasum dislocation, abomasum displacement*

disperzívni procés -ega -a m proces spreminjanja frekvence alelov, pri katerem je mogoče predvideti le obseg sprememb, ne pa tudi smeri, in je posledica procesa vzorčenja v majhnih populacijah s: naključni proces

ANG.: *dispersive process*

distánčno jáhanje -ega -a s ► vzdržljivostno jáhanje

diurnálni rítem -ega -tma m dnevni ritem, ki ga zunanji dejavniki, npr. dnevna svetloba, sinhronizirajo s ciklom dan - noč, npr. ciklus budnosti in spanja

ANG.: *diurnal rhythm*

divja ráca -e -e ž ► navádna ráca

divji kónj -ega kónja m 1. vrsta živali iz rodu konj (*Equus*), družine konji (*Equidae*) in reda kopitarjev (*Perissodactyla*), npr. przewalski konj, tarpan

ANG.: *wild horse*

LAT.: *Equus ferus*

2. konj, ki prosto živi v divjini in izvira iz udomaćenega konja, npr. mustang

ANG.: *feral horse*

divji kúnec -ega -nca m vrsta prostoživeče živali iz rodu *Oryctolagus*, družine Leporidae in reda Lagomorpha, katere predstavniki živijo v velikih populacijah, tehtajo okrog 2,5 kg, so zelo plodni, imajo meso bele barve, v gnezdu pa 4–12 mladičev, ki se po 31 dni trajajoči brejosti skotijo goli in slepi □ str. 104

ANG.: *European Wild rabbit*

LAT.: *Oryctolagus cuniculus*

divji prášič -ega -íča m ► evrázijski dívji prášič

dívji típ -ega -a m fenotip ali genotip, ki se v naravnih populacijah pojavlja najpogosteje
 ANG.: *wild type, wt*

dláka -e ž roževinasta tvorba pri sesalcih, ki izrašča iz kože, pokriva telo ter ga tako ščiti pred zunanjimi vplivi, in sicer podlanka, krovna dlaka in resasta dlaka
 ANG.: *hair*

DMJ -- [dəmǝjə] m 1. ◀▶ dōba med jagnjítvama
 2. ◀▶ dōba med jarítvama

DMK -- [dəmǝkə] m ◀▶ dōba med kotítvama

DMP -- [dəmǝpə] m ◀▶ dōba med prasítvama

DMT -- [dəmǝtə] m ◀▶ dōba med telítvama

DNA -- [deená] ž ◀▶ deóksiribonukleínska kislína

DNA-mikromréža -e [deená] ž zbirka molekularnih sond, pritrjenih na nosilec, ki omogoča hkratno analizo izražanja genov na ravni celotnega transkriptoma
 ANG.: *DNA chip, DNA microarray, expression microarray*

DNA-polimeráza -e [deená] ž polimeraza, ki katalizira sintezo DNA iz deoksiribonukleotidov
 ANG.: *DNA polymerase*

dnéвне stopínje -ih -ínj ž mn. enota za merjenje trajanja rasti in razvoja pri ribah, ki se izračuna kot seštevek povprečnih dnevnih temperatur vode v določeni fazi rasti in razvoja ter se uporablja npr. za opis trajanja valjenja
 ANG.: *degree days, DDs*

dnévník veterínárskih poségov -a -- -- m obvezen dokument za vse imetnike rejnih živali na kmetijskih gospodarstvih, v katerega se beležijo podatki o zdravljenju

živali in preventivnih ukrepih ter uporabi zdravil v reji **s:** veterínárski dnévník

ANG.: --

dnévní nétó priràst -ega -- -ásta m povprečno povečanje mase klavnih polovic ali trupov na dan, ki se izračuna kot količnik med maso klavnih polovic in starostjo živali ob zakolu ali kot zmnožek med dnevnim prirastom do zakola in klavnostjo
 ANG.: *daily net gain*

dnévní obròk -ega -óka m ▶ krmni obròk

dnévní priràst -ega -ásta m povprečno povečanje telesne mase živali na dan, ki se navadno izračuna tako, da se spremembo telesne mase v daljšem obdobju deli s številom dni obdobja □ str. 179
 ANG.: *daily weight gain*

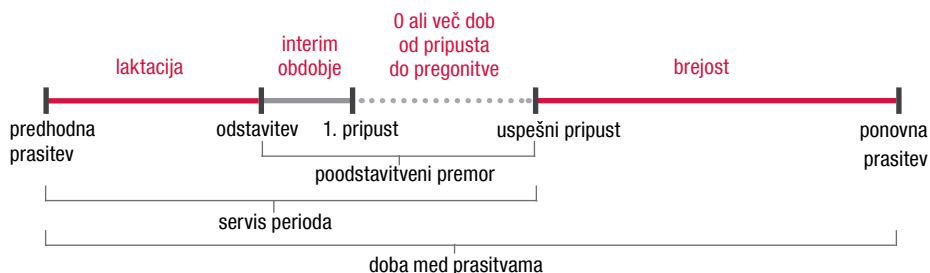
dnévní rítem -ega -tma m biološki ritem delovanja fizioloških procesov in sprememb v obnašanju, ki vključuje cirkadiani ritem in diurnalni ritem
 ANG.: *daily rhythm*

DNK -- [deenká] ž ◀▶ deóksiribonukleínska kislína

dNTP -- [deentepé] m ◀▶ deóksiribonukleozíd trifosfát

dōba med jagnjítvama -e -- -- ž reprodukcijski cikel pri ovcah, ki zajema število dni od predhodne do ponovne jagnjitve
K: DMJ (1)
 ANG.: *lambing interval*

dōba med jarítvama -e -- -- ž reprodukcijski cikel pri kozah, ki zajema število dni od predhodne do ponovne jaritve
K: DMJ (2)
 ANG.: *kidding interval*

Shematski prikaz dobe med prasiatvama

dôba med kotítvama -e - - - - ž reprodukcijski cikel pri kunkah, ki zajema število dni od predhodne do ponovne kotitve **k**: DMK
 ANG.: *kindling interval*

dôba med prasítvama -e - - - - ž uspešni reprodukcijski cikel pri starih svinjah, ki zajema število dni od predhodne do ponovne prasitve in sodi med mere plodnosti
k: DMP □ str. 44
 ANG.: *farrowing interval*

dôba med telítvama -e - - - - ž reprodukcijski cikel pri kravah, ki zajema število dni od predhodne do ponovne telitve **k**: DMT
 ANG.: *calving interval*

dôba od odbíre do izločitve -e - - - - - ž neuspešni reprodukcijski cikel pri mladica h vrste prašič, ki zajema število dni od starosti 200 dni do izločitve in sodi med mere plodnosti □ str. 134
 ANG.: *entry-to-culling interval*

dôba od odbíre do prasítve -e - - - - - ž uspešni reprodukcijski cikel pri mladica h vrste prašič, ki zajema število dni od starosti 200 dni do prasitve in sodi med mere plodnosti □ str. 45, 134
 ANG.: *entry-to-farrowing interval*

dôba od prasítve do izločitve -e - - - - - ž neuspešni reprodukcijski cikel pri starih svinjah, ki zajema število dni od prasitve do izločitve in sodi med mere plodnosti □ str. 134
 ANG.: *farrowing-to-culling interval*

dobrobit žívalí -i - - ž fizično in mentalno stanje živali, v katerem ima zagotovljeno ustrezno prehrano, okolje in ravnanje, kar zagotavlja odsotnost bolečin, poškodb, bolezni, strahu in neugodja ter se odraža v normalnem obnašanju **s**: dobro počútje živalí
 ANG.: *animal welfare*

dôbro počútje žívalí -ega -a - - s ► dobrobit živalí

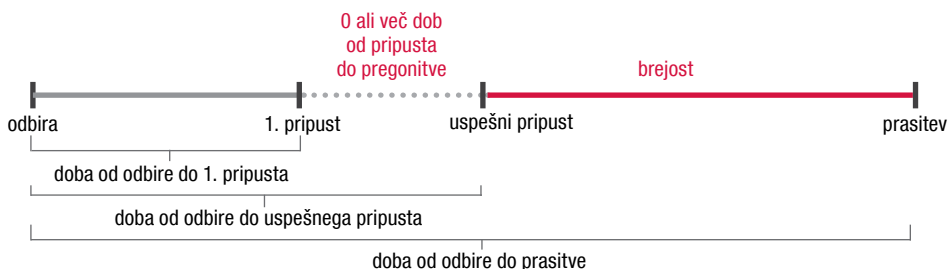
dodájanje 5'-kápe -a - - [pét črtica] s sprememba med procesiranjem mRNA in nekaterih nekodirajočih RNA, pri kateri se na 5'-konec prekurzorske RNA doda modificiran nukleotid, ki je pri mRNA najpogostejše 7-metilgvanozin in ima različne funkcije, npr. zaščita RNA pred razgradnjo z nukleazami, uravnavanje prehoda RNA iz jedra v citoplazmo, iniciacija prevajanja
 ANG.: *5' capping*

dogódek -dka m oblika obnašanja pri živalih, ki običajno traja relativno malo časa in pri kateri se navadno meri pogostost njenega pojavljanja na časovno enoto, ne pa tudi njeno trajanje, npr. frekvenca laježa na minuto pri psu, število groženj med svinjami pri krmilniku na uro
 ANG.: *event*

dohodkóvna elástičnost povpraševánja -e -i - - ž merilo odzivnosti povpraševanja, ki odraža spremembe v količini povpraševane dobrine v odvisnosti od spremembe razpoložljivih dohodkov porabnikov in za katerega je pri osnovnih kmetijskih in prehranskih proizvodih značilna nizka stopnja
 ANG.: *income elasticity of demand*

dohodkóvna podpóra -e -e ž plačilo v okviru ukrepa kmetijske politike, namenjeno zlasti ohranjanju in stabiliziranju dohodkov kmetijskih gospodarstev
 ANG.: *income support*

dokózaheksaenójska kislína -e -e ž pogojno esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-3, z 22 ogljikovimi atomi in 6 dvojnimi vezmi, ki je gradnik celičnih membran in prekurzor tkivnih hormonov

Shematski prikaz dobe od odbire do prasitve

ter je prisotna predvsem v ribah in maščobah živalskega izvora, v organizmu pa nastaja s podaljševanjem in desaturiranjem
LNA **K:** C22:6 n-3, DHA **□** str. 113
ANG.: *docosaheptaenoic acid*, DHA

dokózapentaenójska kislína -e -e ž pogojno esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-3, z 22 ogljikovimi atomi in 5 dvojnimi vezmi, ki je gradnik celičnih membran in prekursor tkivnih hormonov ter je prisotna predvsem v ribah in maščobah živalskega izvora, v organizmu pa nastaja s podaljševanjem in desaturiranjem
LNA **K:** C22:5 n-3, DPA **□** str. 113
ANG.: *docosapentaenoic acid*, DPA

dólga nèkodirajóča RNA -e -e -- [erená] ž nekodirajoča RNA, daljša od 200 baznih parov **K:** lncRNA
ANG.: *lncRNA*, *long non-coding RNA*

dolgodláke pásmè kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, pri kateri dolžina dlake presega 3,5 cm in je primerna predvsem za rejo razstavnih živali ter pridobivanje kuncje volne ali krzna, npr. angora kunec, lisičar
ANG.: *long fur rabbit breeds*

dólgo stojíšče -ega -a s stojíšče za govedo v vezani reji, na katerem žival stoji ali leži s celotnim telesom in živalim omogoča za vrsto značilne gibe pri vstajanju, leganju in počivanju
ANG.: *long stall*

dolgovérížna maščóbna kislína -e -e -e ž maščobna kislina, ki ima verigo iz 20 ali več ogljikovih atomov, npr. dolgovérížna večkrat nenasičena maščobna kislina **K:** LC **□** str. 113
ANG.: *long chain fatty acid*, LCFA

dolgovérížna večkrat nènasičèna maščóbna kislína -e -- -e -e -e ž maščobna kislina, ki ima verigo iz 20 ali več ogljikovih atomov in dve ali več dvojnih vezi med ogljikovimi atomi ter jo žival v omejenem obsegu lahko sintetizira, če ima dovolj LA in LNA, npr. ARA, EPA, DHA **K:** LC PUFA **□** str. 113
ANG.: *long chain polyunsaturated fatty acid*, LC PUFA

dolgoživost -i ž dolžina produktivnega obdobja samice pri rejnih živalih, ki se zaradi razlik v proizvodnih sistemih, reprodukcijski uspešnosti in vzrokih za izločitev pri različnih vrstah in usmeritvah meri različno, npr. pri kravah molznicah v dnevih ali mesecih od prve telitve do izločitve, pri mesnih pasmah ovc s številom jagnjitev v življenju
ANG.: *longevity*

domáča žíval -e -i ž žival, katere predniki so bili domesticirani in živi v človekovi oskrbi
ANG.: *domestic animal*

domáči prášič -ega -íča m ▶ prášič

domestikácija -e ž dolgotrajen večgeneracijski evolucijski proces, v katerem je človek zaradi lastnih potreb in koristi z umetno selekcijo populacij genetsko spremenil živali, ki so izvirale iz divjih prednikov, v tolikšni meri, da lahko z njim sobivajo in se uspešno razmnožujejo
S: udomačevanje
ANG.: *domestication*

domináncà -e ž interakcija med aleloma znotraj istega lokusa, pri kateri ima pri heterozigotih en alel večji učinek na isto lastnost kot drugi alel **□** str. 35, 129
ANG.: *dominance*

dominátna žíval -e -i ž žival, ki je v socialni hierarhiji nadrejena vsem živalim, ki so po socialnem rangi pod njo
ANG.: *dominant animal*

dominátni alél -ega -a m alel, ki povzroča dominantni fenotip tudi pri heterozigotu, kadar je prisoten le v eni kopiji skupaj z recesivnim alelom **S:** dominátni gén
ANG.: *dominant allele*

dominátni fenotíp -ega -a m fenotip osebk, ki je po genotipu homozigot z dominantnim alelom ali heterozigot
ANG.: *dominant phenotype*

dominátni gén -ega -a m ▶ dominátni alél

dominátni réd -ega -a m ▶ sociálna hierarhíja

DON -- [dón] m ◀▶ deóksinivalenól

dónavski súlec -ega -lca m ▶ súlec

5'-dónor intróna -ja -- [pét črtica] m evolucijsko ohranjen zaporedje dveh nukleotidov, npr. gvanina in uracila, na 5'-koncu introna **S:** 5'-dónor pri izrezovanju intrónov, dónor pri povezovanju eksónov, dónor pri spajanju eksónov **□** str. 50
ANG.: *5' splice donor*

5'-dónor pri izrezovanju intrónov -ja --- -- [pét črtica] m ▶ 5'-dónor intróna

dónor pri povezovanju eksónov -ja --- -- m ▶ 5'-dónor intróna

dónor pri spajanju eksónov -ja --- -- m ▶ 5'-dónor intróna

dopolnílna dejávnost na kmetíji -e -i --- -- ž dejavnost, ki se na kmetiji izvaja poleg

osnovne kmetijske ali gozdarske dejavnosti, npr. predelava lastnih proizvodov iz kmetijske dejavnosti, turizem na kmetiji, izvajanje strojnih storitev

ANG.: *supplementary activity on farm*

dopolnilna krmna mešanica -e -e -e ž krmna mešanica, ki vsebuje tiste hranljive snovi ali energijo v takih količinah, ki manjkajo v osnovnem obroku, in se uporablja za pokritje vseh potreb živali ali za pripravo popolne krmne mešanice

ANG.: *complementary compound feed, supplement compound feed*

dopolnilno krmilo -ega -a s močna krma, ki vsebuje tiste hranljive snovi ali energijo, ki manjkajo v osnovnem obroku, in se uporablja za dopolnitev osnovnega obroka ali za pripravo popolne krmne mešanice

ANG.: *supplemental feed*

dopolnjeni osnovni obrók -ega -ega -óka m osnovni obrok z dodano močno krmo, ki pokrije vse potrebe živali za določeno raven prireje

ANG.: *supplemented basic ration*

dostopnost rudninske snovi -i --- -- ž ► razpoložljivost rudninske snovi

dozator za krmila -ja --- -- m valjasta plastična posoda s prostornino 6–9 l, ki je nad krmilnim koritom in je priključena na krmilno linijo ter omogoča prilagajanje količine močne krme za obrok posamezne živali v pripustišču ali prasilišču

ANG.: *feed dispenser*

DPA -- [dɔpəá] m ◀▶ dokózapentaenójska kislina

dresúra -e ž ► dresúrno jáhanje

dresúrno jáhanje -ega -a s konjeniški šport, ki temelji na popolni usklajenosti jezdeca in izšolanega konja, ki natančno izvaja gibe pri komaj opaznih dejstvih jahača **s**: dresúra

ANG.: *dressage, dressage riding*

dresúrno sêdlo -ega -a s angleško sedlo z daljšima sedelnima kriloma in ozko ter dolgo blazino, ki se uporablja pri dresurnem jáhanju

ANG.: *dressage saddle*

drevésno-pášni systém -ega -a m sistem nadzorovane paše na površinah z redkimi gozdnimi sestoji **s**: silvopastoralni systém

ANG.: *silvopasture system*

dréžniška kôza -e -e ž slovenska avtohtona pasma koz različnih barv in barvnih vzorcev, ki je primerna za prirejo mleka in kozličjega mesa in pri kateri so predstavniki srednjega okvirja ter imajo dolge štrleče uhlje, pri čemer samci tehtajo 65–80 kg in so rogati,

samice pa 45–60 kg in so večinoma rogate □ str. 243

ANG.: *Drežnica goat*

drobljê nec -nca m naknadno zdrobljena peletirana ali ekstrudirana krmna mešanica, ki se uporablja npr. zaradi lažjega zauživanja pri piščancih in pujskih

ANG.: *crumbled feed*

drobníca -e ž udomačeni mali prežvekovalci, ki se redijo za gospodarske namene, in sicer ovce in koze

ANG.: *small ruminants*

droží -í ž mn. suhe žitne tropine s topnimi ostanki, običajno koruzne, ki se uporabljajo kot beljakovinsko krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *distillers' grains with solubles, DDGS*

drst -í ž postopek izločanja iker in mleča v vodno okolje ter zunanje oploditve, kar je značilno za številne vrste vodnih živali, npr. za večino vrst rib, školjk, rakov

ANG.: *spawning*

drstni ribnik -ega -a m ribnik, namenjen naravni drsti ter izvalitvi ličink krapovcev, redkeje tudi istočasni vzreji zaroda, ki ima dno in obrežje poraslo z rastlinjem in je v primerjavi z vzrejnimi ribnikom ali konzumnim ribnikom navadno manjši

ANG.: *spawning pond*

drugáčnopoménska zamenjáva -e -e ž ► drugáčnosmíselna zamenjáva

drugáčnosmíselna zamenjáva -e -e ž različica zaporedja DNA, ki povzroči zamenjavo aminokislina, npr. pri govedu različica c.491G>A gena *ATP2A1* povzroči zamenjavo aminokislina arginin v histidin **s**: drugáčnopoménska zamenjáva

ANG.: *missense mutation, missense substitution*

drúgi Méndlov zákon -ega -ega -óna m zakon dedovanja, po katerem se v procesu gametogeneze alela na enem lokusu razdvajata neodvisno od para alelov na drugem lokusu **s**: zákon nèodvísnega razvřřčanja

ANG.: *law of independent assortment, Mendel's second law*

drúžna žíval -e -i ž žival, s katero človek sobiva, se z njo rekreira, preživlja prosti čas, mu služi za razvedrilo in je ne redi zaradi ekonomskih razlogov, npr. pes, mačka, konj

ANG.: *companion animal*

držálo perésa -a -- s osrednji, podaljšan in čvrst del peresa, ki nosi obe zastavici in se distalno nadaljuje iz tulca peresa □ str. 153

ANG.: *rachis*

DSP -- [dəsəpə] m ◀▶ dán stáři pišćánc

DTM -- [dətəmə] m ◀▶ dételjno-trávna
mėšanica (1, 2)

Dúbišev drstni ribnik -ega -ega -a m drstni
ribnik, v katerem se nahaja pravokotno
oblikovan poglobljeni del, namenjen
zadrževanju plemenk krapov pred drstjo,
ter plitvejši, z rastlinjem porasli del, v
katerem se plemenke zdrstijo, ličinke
izvalijo in zaplava zarod

ANG.: *Dubisch pond*

dúnajčan -a m pasemska skupina srednjih
pasem kuncev, katere predstavniki imajo
mišičasto telo, pokončne, mesnate in na
vrhovih zaobljene uhlje, kožuh enotne
barve, so dobro plodni in rastni, redijo pa
se kot razstavne živali in za prirejo mesa,
in sicer modri dunajčan, sivi dunajčan,
modrosivi dunajčan, beli dunajčan, črni
dunajčan

ANG.: *Vienna rabbit*

duplikácija -e ž ▶ podvojitve

duroc -a [dúrok] m ▶ dúrok

dúrok -a m izvorno ameriška pasma prašičev,
ki se v križanjih uporablja kot terminalna
pasma in pri kateri so predstavniki rdeče
do temno rjave barve ter velikega okvirja,
pri čemer samci tehtajo 260–300 kg, samice
pa 230–280 kg, imajo vbočeno nosno linijo
z značilno gubo, deloma viseče uhlje in so
dobro omišičeni ter hitro rastni **s**: duroc

ANG.: *Duroc pig*

dušíkova báza -e -e ž molekula, ki vsebuje
dušik v purinskem ali pirimidinskem hete-
rocikličnem obroču in je osnovni gradnik
nukleinskih kislin, in sicer adenin, gvanin,
citozin pri DNA in RNA, timin le pri DNA
ter uracil le pri RNA

ANG.: *nitrogenous base*

dvóčlénsko poimenováńje vrste -ega -a -- s
poimenovanje vrst z znanstvenim imenom,
sestavljeno iz imena rodu in imena vrste,
pisano v ležečem tisku, pri katerem se ime
rodu piše z veliko začetnico, drugi del pa
z malo začetnico, npr. *Bos taurus*, *Equus
caballus* **s**: binominálna nomenklátúra

ANG.: *binomial nomenclature*

dvódelna máternica -e -e ž maternica, ki ima
en maternični vrat, dobro razvito maternično
telo in dva srednje dolga maternična rogova,
npr. pri psici, mački □ str. 115

ANG.: *bipartite uterus*

dvójna máternica -e -e ž maternica, ki
ima dva maternična vratova, je brez

materničnega telesa in ima dva popolnoma
ločena maternična rogova, npr. pri kunki,
miši, podgani □ str. 114

ANG.: *duplex uterus*

dvójna omišičenost -e -i ž večja količina
mišičnega tkiva v telesu živali, ki je posledica
povečanega števila mišičnih celic zaradi
mutacij miostatina

ANG.: *double muscling*

dvójna úzda -e -e ž uzda, ki ima na vsaki
strani dva lična jermena, ki omogočata
namestitvev dveh brzd in posledično
dvojih vajeti, ter se uporablja pri višji
zahtevnostni stopnji dresurnega
jahanja

ANG.: *double bridle*

dvójne jáslí -ih -i ž mn. jasli z ravnim, od
tal dvignjenim dnom, nad katerim so
vpete poševne, navadno kovinske letve
ali mreža v obliki črke V, h katerim živali
dostopajo z obeh strani in se uporabljajo
predvsem za krmljenje koz z voluminozno
krmo **s**: dvóstránske jáslí

ANG.: *double-sided feeder*

dvólastnósti modél -ega -a m statistični
model, kjer se pri analizi istočasno
obravnavata dve lastnosti z namenom
izkoriščanja korelacij med lastnostmi

ANG.: *two-trait model*

dvólinijsko križanje -ega -a s križanje, pri
katerem se po načrtovanem zaporedju ali v
določeni poziciji pari samice in samce dveh
različnih linij □ str. 101

ANG.: *two-line crossing*

dvópásemsko kontinuíráno križanje

-ega -ega -a s kontinuirano križanje, pri
katerem se samice križanke po zaporednih
generacijah izmenično pari s samci ene ali
druge izhodiščne pasme in je namenjeno
pridobivanju maternalnih križank

s: cikcák križanje, dvópásemsko
rotacijsko križanje □ str. 94

ANG.: *criss-cross, two-breed rotational
crossing*

dvópásemsko križanje -ega -a s križanje, pri
katerem se po načrtovanem zaporedju ali v
določeni poziciji pari samice in samce dveh
različnih pasem □ str. 101

ANG.: *two-breed crossing*

dvópásemsko rotacijsko križanje -ega
-ega -a s ▶ dvópásemsko kontinuíráno
križanje

dvópásemsko terminálno križanje -ega
-ega -a s križanje, pri katerem se pari samice
maternalne pasme in samce terminalne

pasme ter so potomci namenjeni pitanju in ne razmnoževanju

ANG.: *two-breed terminal crossing*

dvópovršinski bôks -ega bôksa m boks za rejo goveda, drobnice ali prašičev z dvema različnima izvedbama tal, npr. s polnimi tlemi ob krmilni mizi in globokim nastilom na ležišču pri govedu in drobnici ali z rešetkastimi tlemi pri krmilnem koritu in polnimi tlemi na ležišču pri prašičih, kar omogoča lažjo oskrbo in boljše počutje živali

ANG.: --

dvoriščna rêja -e -e ž ► kméčka rêja

dvórjenje -a s del spolnega obnašanja, ki se pogosteje pojavlja pri samcih in služi medsebojni stimulaciji ter preverjanju pripravljenosti na parjenje pri nasprotnem spolu, npr. imponirajoče obnašanje pri nekaterih vrstah, suvanje v vime svinje pri merjascih, udarjanje s prednjo nogo ob tla pri kozlih **s**: spólna prédigra

ANG.: *courtship*

dvóróga máternica -e -e ž maternica, ki ima en maternični vrat, majhno maternično telo in dolga ločena maternična rogova, npr. pri svinji, ali bolj izraženo maternično telo in srednje dolga maternična rogova, ki sta ločena s pregrado, npr. pri kravi in ovci, ali močno izraženo maternično telo in kratka maternična rogova, npr. pri kobili □ str. 114

ANG.: *bicornuate uterus*

dvósmérna zamenjáva spôla -e -e -- ž dvospolnost, pri kateri žival zamenja spol iz samca v samico ali obratno, lahko tudi večkrat v življenju, npr. pri nekaterih vrstah rib s koralnih grebenov

ANG.: *bidirectional sex change*

dvósmérni selékcijski poskús -ega -ega -a m poskus, v katerem se živali izhodiščne populacije razdeli v dve skupini, znotraj katerih se v eni izvaja selekcija na določeno lastnost v smeri povečevanja in v drugi v smeri zmanjševanja fenotipskih vrednosti, npr. z namenom raziskovanja simetrije odziva na selekcijo, koreliranega genetskega odziva pri drugih lastnostih

ANG.: *divergent selection experiment, two-way selection experiment*

dvóspôlnost -i ž stanje, pri katerem so pri živalih nekaterih vrst prisotni moški in ženski spolni organi, ki proizvajajo moške in ženske spolne celice, pri čemer so spolni organi lahko ločeni, npr. pri vrstah rib z naravno spremembo spola, ali obstaja ena sama spolna žleza, ki proizvaja obe

vrsti spolnih celic, npr. pri mnogih vrstah polžev **s**: hermafroditizem

ANG.: *hermaphroditism*

dvóstránske jáslí -ih -i ž mn. ► dvójne jáslí

dvóvpréga -e ž vpréga z dvema vpreženima živalma, ki sta zapreženi vzporedno, vsaka na svoji strani ojesa

ANG.: *pair*

E

EAAI -- [eaaí] m ◀► índeks esenciálnih aminokislin

edémska bolézen -e -zni ž bolezen, ki jo povzročajo enterotoksemični sevi bakterije *E. coli* v kombinaciji s stresorji in se kaže s pogini pujskov v prvem ali drugem tednu po odstavitvi ter nastopi nenadno, po kratkotrajni driski ali živčnih motnjah, in jo pogosto spremlja nabiranje tekočine v predelu očesnih vek in podkožja čela

ANG.: *oedema disease*

efektívna velikósti populácije -e -i -- ž velikost idealizirane populacije, izračunana iz stopnje inbridinga, kakršno ima proučevana populacija, običajno manjša od dejanske velikosti, največkrat zaradi neenakega razmerja med spoloma

ANG.: *effective population size*

eikózapentaenójska kislína -e -e ž pogojno esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-3, z 20 ogljikovimi atomi in 5 dvojnimi vezmi, ki je gradnik celičnih membran in prekurzor tkivnih hormonov ter je prisotna predvsem v ribah in maščobah živalskega izvora, v organizmu pa nastaja s podaljševanjem in desaturiranjem LNA **k**: C20:5 n-3, EPA □ str. 113

ANG.: *eicosapentaenoic acid, EPA*

ejakulát -a m seme, izločeno ob posameznem spolnem aktu ali odvzemu semena za osemenjevanje

ANG.: *ejaculate*

ekolóška niša -e -e ž majhno območje, kjer so okoljski pogoji drugačni kot v sosednjih

E

območjih, npr. zaplata nekoliko bolj vlažnih ali suhih tal, drevesna rogovila, črevesje, zaradi česar organizmi, ki tam živijo, drugače pridobivajo vire za preživetje

ANG.: ecological niche

ekološka rēja -e -e ž način reje, ki teži k zagotavljanju najvišjih standardov dobrobiti živali, ohranjanju biotske pestrosti in bioloških ciklov, optimiziranju in ne maksimalnemu priradu ter poteka po smernicah za ekološko živinorejo

ANG.: organic production, organic rearing

ekološka živinoreja -e -e ž sonaravna živinoreja, ki poteka na kmetijskih gospodarstvih z enako obliko sonaravne rastlinske pridelave in se izvaja v skladu s predpisi, strožjimi od predpisov za integrirano živinorejo ter blažjimi od predpisov za biodinamično živinorejo, npr. prepovedana je raba GSO, in za kar kmetijsko gospodarstvo pridobi certifikat

ANG.: organic animal production

ekonomija obséga -e -- ž zniževanje povprečnih stroškov proizvodnje z večanjem obsega proizvodnje, največkrat zaradi razpršitve stalnih stroškov na večje število enot, npr. doseganje boljšega izkoristka strojev in opreme pri večjih čredah ali večji zapolnjenosti hleva

ANG.: economies of scale

ekonómska téža -e -e ž sprememba dobička, če se lastnost, ki se jo izboljšuje, spremeni za eno enoto, ob predpostavki, da so ostale

lastnosti nespremenjene **s**: ekonómska vrédnost, gospodárska téža

ANG.: economic value, economic weight

ekonómska velikóšt kmetíje -e -i -- ž velikost kmetijskega gospodarstva glede na njegov standardni prihodek

ANG.: economic farm size

ekonómska vrédnost -e -i ž ► ekonómska téža

ekonómski rezultát -ega -a m v denarnih enotah izražen učinek proučevane aktivnosti, največkrat ob upoštevanju vnaprej določenega dela stroškov, ki se ga lahko računa za celotno kmetijsko gospodarstvo ali za posamezne aktivnosti in se ga navaja npr. kot prihodek, pokritje, dohodek, dobiček, dodano vrednost, denarni tok

ANG.: economic outcome

ekonómski selékcíjski índeks -ega -ega -a m selekcijski indeks, v katerem so lastnosti v selekcijskem cilju utežene z relativnimi ekonomskimi težami

ANG.: economic selection index

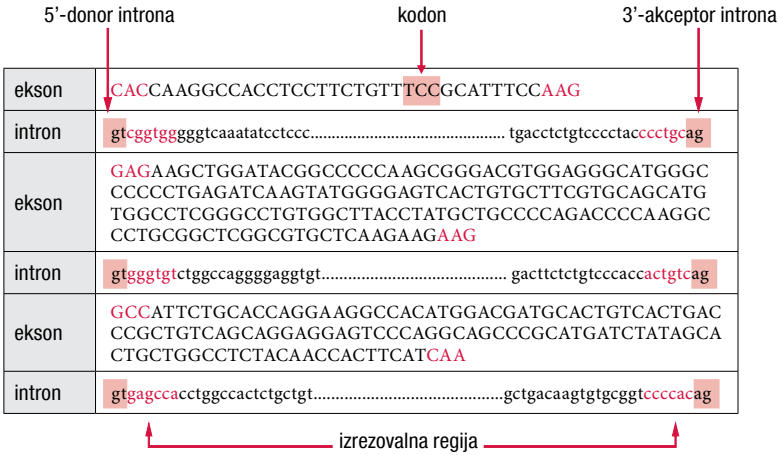
eksogéna hranila -ih -íl s mn. snovi iz okolja, ki jih ribe od faze zaroda naprej zauživajo v obliki ribje krme ali ribje paše, da si zagotovijo hranila za rast in razvoj

ANG.: exogenous food

eksóm -a m celoten nabor eksonov v genomu

ANG.: exome

eksón -a m del zaporedja DNA ali RNA, ki vsebuje informacijo za kodiranje beljakovin

Ekson, intron

ter na 5'- in na 3'-koncih neprevedeni regiji z regulatornimi zaporedji □ str. 50

ANG.: *exon*

éks nukleáza -e ž nukleaza, ki s konca cepi molekulo DNA in odceplja mononukleotide ter se deli na skupino 5'-eksonukleaz, ki delujejo na 5'-koncu verige, in skupino 3'-eksonukleaz, ki delujejo na 3'-koncu verige

ANG.: *exonuclease*

eksótična pásma -e -e ž ► tujerodna pásma

ekspandiranje krme -a -- s postopek obdelave krme, pri katerem se krmo za nekaj sekund izpostavi zmerno povečani toploti, vlagi in tlaku, pri čemer škrob želatinira, ob hipni sprostitvi tlaka pa se krmi poveča prostornina, kar izboljša hranilno vrednost in higiensko kakovost krme

ANG.: *feed expansion*

ekspéler -ja m beljakovinsko krmilo, ki je ostanek po stiskanju olja iz semen oljnic s pomočjo vijačne stiskalnice in vsebuje še 4 do 8 % surovih maščob, uporablja pa se kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic, npr. ogrščični ekspeler

ANG.: *expeller*

eksperimentálna skupína -e -e ž ► poskusna skupina

ekspresijski profil -ega -a m ► vzorec izražanja

ekstenzivna zaprta rēja pítovne perutnín

-e -e -e --- ž način reje pítovne perutnine na nastlanih tleh v zaprtem hlevu, brez možnosti izhoda na prosto, kjer je gostota naselitve živali na enoto površine manjša in obdobje pitanja daljše kot pri intenzivnem načinu reje pítovne perutnine

ANG.: --

ekstenzivno ribogójstvo -ega -a s toplovodno

ribogojstvo, pri katerem se krapovci prehranjujejo samo s hrano, ki je pridelana v ribniku, in kjer sta gostota naselitve in prireja na enoto prostornine vode v ribniku manjši kot pri polintenzivnem in intenzivnem ribogojstvu

ANG.: *extensive fish farming*

ekstrákcija -e ž postopek, v katerem se s pomočjo vode odstrani vodotopne snovi, npr. sladkorje iz sladkorne pese, pri čemer kot stranski proizvod nastanejo pesni rezanci, ali pa se s pomočjo organskega topila, navadno heksana, odstrani olja iz oljnic, pri čemer kot stranski proizvod nastanejo oljne tropine, npr. sojine, sončnične, ogrščične

ANG.: *solvent extraction*

ekstrudíranje krme -a -- s postopek obdelave krme, ki je podoben ekspandiranju krme, a je material navadno nekoliko dlje časa podvržen večjemu tlaku in temperaturi ter je na koncu procesa oblikovan v končno obliko, npr. krma za pse v obliki kosti

ANG.: *feed extrusion*

éktoparazit -a m ► zunánji zajedávec

éktotérmna žívál -e -i ž ► hladnokrvna žívál

ekvivalént genómov osnóvalcev -énta --- m število osnóvalcev, ki bi formirali populacijo z enako pestrostjo alelov osnóvalcev kot obravnavana populacija ob predpostavki, da bi bili prispevki vseh osnóvalcev v vsaki generaciji potomcev enaki

ANG.: *founder genome equivalent*

eléktrični pastír -ega -ja m ► eléktroográja

elektroforéza DNA -e -- [deená] ž analitska metoda, s katero se v električnem polju ločujejo odseki DNA glede na njihovo velikost, npr. agarozna gelska elektroforeza, poliakrilamidna gelska elektroforeza, kapilarna elektroforeza

ANG.: *DNA electrophoresis*

elektrónska krmílina postája -e -e -e ž

računalniško vodena naprava za krmljenje posamezne živali pri skupinski reji prašičev, kjer ob vstopu živali čitalec s čipa v ušesni znamki prebere njeno identifikacijo, ji glede na predvidene potrebe dozira močno krmo in jo zaščiti pred konkurenti v času zauživanja **s:** krmílni avtomát (2)

ANG.: *electronic feeding station*

elektrónska známka -e -e ž transponder, vgrajen v ušesni znamki, ki omogoča odčitavanje identifikacijske številke živali s čitalcem

ANG.: *electronic ear tag*

eléktroográja -e ž sistem, sestavljen iz pašnega aparata, priklapljenega na elektro mrežo ali akumulator, in prevodnika električnih impulzov, npr. žice, elektrotraku, elektro mreže, ki je s pomočjo izolatorjev pritrjen na napenjalne in nosilne kole, postavljene na rob pašnika ali čredinke, ter je namenjen zadrževanju živali na pašniku in zaščiti pred plenilci **s:** eléktrični pastír

ANG.: *electric fence*

elítni bik -ega bika m plemenski bik z izrazito nadpovprečnimi plemenskimi vrednostmi, npr. za mlečnost, mesnatost, ki se navadno uporablja za načrtno osemenjevanje ali pripust bikovskih mater

ANG.: *elite sire*

émbrio -a m ► zaródek (1, 2)

E

embrionalni razvoj -ega -ôja m **1.** srednja faza prenatalnega razvoja pri sesalcih, ki obsega nastanek organov, zasnovo okončin in pričetek bitja srca ter traja od vgnezditev zarodka do npr. 50. dneva po oploditvi pri prašičih in 8. tedna po oploditvi pri govedu
 ANG.: *embryonic development*

2. končna faza prenatalnega razvoja pri perutnini, ki obsega nastanek organov, zasnovo okončin, rast in dozorevanje organov ter traja od 4. dneva po oploditvi do izvalitve
 ANG.: *embryonic development*

émbriotransfêr -ja m postopek, pri katerem se samici darovalki odvzame zarodek in se ga vnese v maternico samice prejemnice, ki mu do rojstva omogoča rast in razvoj **s:** presajanje zaródkov
 ANG.: *embryo transfer, embryo transplant*

emdénska gós -e -í ž nemška pasma gosi težkega tipa, ki je zaradi velikosti, bele barve perja in hitre rasti primerna predvsem za prirejo mesa
 ANG.: *Emden goose*

encímska koagulácija mléka -e -e -- ž postopek usirjanja mleka z dodatkom proteolitičnih encimov, najpogosteje sirišča
 ANG.: *enzymatic coagulation of milk*

encímska prebáva -e -e ž prebava hranljivih snovi krme s pomočjo prebavnih sokov, npr. slin, želodčnega soka, žolča, ki se izločajo iz sluznice prebavil, žlez slinavk, trebušne slinavke in iz jeter
 ANG.: *enzymatic digestion*

endogéna hraníla -ih -íl s mn. snovi, shranjene v hranilnem mešičku, ki so prva in edina hrana za ličinke rib, preden zarod začne iskati eksogena hranila
 ANG.: *endogenous food*

endogéna snóv -e -í ž snov, ki se izloča v prebavila ali v sečila in ne izvira neposredno iz obroka, ampak iz presnovnih procesov in odmrlih celic sluznice prebavil in sečil, npr. ostanek prebavnih sokov, služi **s:** metabólna snóv
 ANG.: *endogenous compound*

endométrij -a m notranja epitelna plast stene maternice, katere debelina v materničnih rogovi in materničnem telesu je odvisna od faze estričnega ciklusa in ki vsebuje veliko žleznih celic **s:** máterníčna slúznica
 ANG.: *endometrium*

endometritís -a m vnetje maternične sluznice, najpogosteje po porodu, ki navadno nastopi kot posledica okužbe z bakterijami iz

nožnice, ki skozi maternični vrat vdrejo v maternico

ANG.: *endometritis*

édonukleáza -e ž nukleaza, ki cepi molekulo DNA znotraj verige
 ANG.: *endonuclease*

étoparazit -a m ► nótranji zajedávec

endorfín -a m endogeni opioid, soroden morfinu, z analgetskim in protistresnim učinkom, ki ga izloča hipofiza, npr. pri bolečini ali izražanju stereotipij
 ANG.: *endorphin*

endotérmna žíval -e -í ž ► toplokrvna žíval

endotoksínski šók -ega -a m generaliziran vnetni odziv na endotoksine zaradi okužbe krvnožilnega sistema z bakterijami, ki povzroči sprostitve gladkih mišic, vazodilatacijo in povečano prepustnost žil ter posledično padec krvnega tlaka in vročino **s:** séptični šók
 ANG.: *endotoxic shock*

endurance -- [enduráns] m ► vzdržljívnostno jáhanje

energétska biláncia hléva -e -e -- ž ► toplótna biláncia hléva

energíjsko krmílo -ega -a s dopolnilno krmilo, ki v suhi snovi vsebuje manj kot 20 % beljakovin in je namenjeno dopolnjevanju obrokov, ki vsebujejo več beljakovin kot energije, npr. zrnje žit, krmilna moka, pesni rezanci, dopolnilna energijska krmna mešanica
 ANG.: *energy feedstuff*

énkrat nénasičena máščóbna kíslína -- -e -e -e ž máščóbna kislina, ki ima eno dvojno vez med ogljikovima atomoma in jo organizem živali lahko sintetizira sam **k:** MUFA □ str. 113
 ANG.: *monounsaturated fatty acid, MUFA*

énodnévni píščánc -ega -nca m ► dán stári píščánc

énoetázna bateríja -e -e ž konstrukcija iz kletk, postavljenih druga ob drugo na istem nivoju, ki omogoča dober pregled nad živalmi in se uporablja zlasti za rejo plemenskih kuncev
 ANG.: *flat deck battery*

enójna máterníca -e -e ž maternica, ki ima en maternični vrat, močno izraženo maternično telo in je brez materničnih rogov, npr. pri primatih □ str. 115
 ANG.: *simplex uterus*

énosmérna selékcíja -e -e ž ► usmérjena selékcíja

énosméрни selékcíjski poskús -ega -ega -a m poskus, v katerem se živali izhodiščne

populacije razdeli v dve skupini, pri čemer ena predstavlja kontrolno skupino, pri kateri se selekcija ne izvaja, v drugi pa se izvaja selekcija na določeno lastnost v smeri povečevanja ali zmanjševanja fenotipskih vrednosti, npr. z namenom raziskovanja realizirane heritabilitete

ANG.: *directional selection experiment*

énospôlnost -i ž stanje, pri katerem so pri živalih celotno življenje prisotni le moški ali le ženski spolni organi in je značilno za večino živalskih vrst **s**: gonohorizem

ANG.: *gonochorism*

énovpréga -e ž vprega s samo enim vpreženim konjem, ki je navadno zaprežen med ojnici

ANG.: *single*

enteritis -a m vnetje sluznice prebavil, ki ga povzročajo različni virusi in bakterije, npr. enteropatogena *E. coli*, klostridiji, se kaže v obliki prebavnih motenj, driske ali zaprtja in je posebno nevarno v intenzivni reji kuncev, ker povzroča velik pogin živali in slabšo prirejo

ANG.: *enteritis*

enteropatija -e ž ► néspecifični enteritis

enzoótsko zvrégávanje ôvc -ega -a -- s zoonoza pri drobnici, ki jo povzroča bakterija *Chlamydia abortus* in za katero so značilni abortusi, prezgodnji porodi, nevitálni mladiči ter plodnostne motnje **s**: klamidijsko zvrégávanje ôvc

ANG.: *enzootic abortion of ewes*

EPA -- [epeá] m ◀ eikózapentaenójska kislína

epidémični trémor -ega -ja m virusna bolezen piščancev, pur, fazanov in prepelic, ki se najpogosteje prenaša prek valilnih jajc, kaže pa se z zamrtjem zarodkov, tresenjem glave in vratu, opotekanjem, pri kokoših, ki nesejo, pa s kratkotrajnim zmanjšanjem nesnosti **s**: aviárni encefalomiélitis

ANG.: *avian encephalomyelitis, epidemic tremor*

epigenétika -e ž veda, ki obravnava molekularne mehanizme z vplivom na izražanje genov, ki niso vezani na spremembe v zaporedju DNA, npr. metilacija DNA, histonska modifikacija, utišanje z mikroRNA

ANG.: *epigenetics*

epigenétska spremémba -e -e ž sprememba v izražanju genov organizma, ki je lahko del normalnega razvojnega programa ali pa jo povzročijo dejavniki okolja, npr. kemijska sprememba molekule DNA, ki ni povezana s spremembo v zaporedju DNA

ANG.: *epigenetic change*

epimelétično obnášanje -ega -a s socialno obnašanje, pri katerem žival izkazuje pozornost, nego in skrb, usmerjeno na mladiče ali druge živali

ANG.: *care-giving behaviour, epimeletic behaviour*

epinefrín -a m ► adrenalín

epistátski odklôn -ega -ôna m ► odklôn zaradi interakcij

epistáza -e ž **1.** neaditivna interakcija med geni, pri kateri so učinki alelne zamenjave pri enem genu odvisni od alelnega stanja drugega gena ali genov

ANG.: *epistasis*

2. učinek genotipa na enem lokusu, ki zatre fenotipsko izražanje genotipa na drugem lokusu

ANG.: *epistasis*

epitél -a m ► króvno tkívo

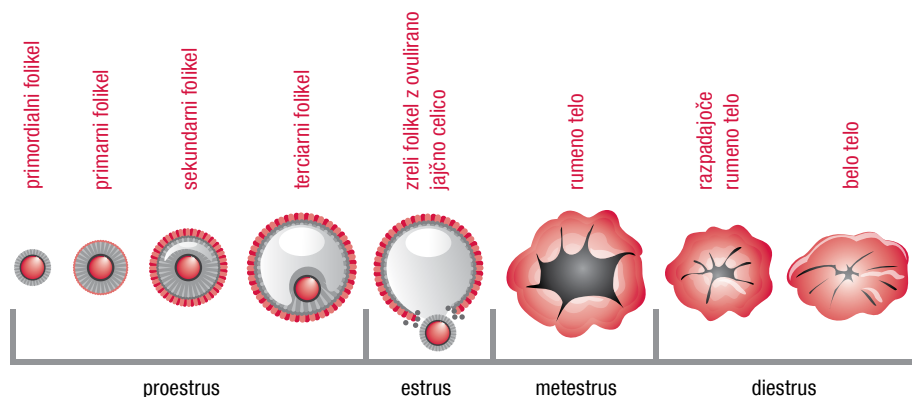
epizoótična enteropatija kúncev -e -e -- ž zelo nevarna bolezen prebavil pri kuncih v intenzivni reji, ki se kaže v slabši prireji, prebavnih motnjah ali driski, predvsem pa povzroči zelo velik pogin kuncev med 6. in 14. tednom starosti **k**: ERE

ANG.: *epizootic rabbit enteropathy, ERE*

ime	kratica
esencialne aminokisline	
izolevcin	Ile
levcin	Leu
lizin	Lys
metionin	Met
fenilalanin	Phe
treonin	Thr
triptofan	Trp
valin	Val
histidin (le za rastoče)	His
neesencialne aminokisline	
alanin	Ala
arginin	Arg
asparaginska kislina	Asp
asparagin	Asn
glutaminska kislina	Glu
glutamin	Gln
glicin	Gly
prolin	Pro
serin	Ser
pogojno esencialne aminokisline	
cistein	Cys
tirozin	Tyr

Aminokisline v prehrani prašičev

E

Estrični ciklus

eradikácija -e ž popolno izkoreninjenje povzročitelja kužne bolezni v naravi, zaradi česar izvajanje ukrepov za obvladovanje bolezni ni več potrebno

ANG.: *eradication*

ERE -- [êre] m ◀▶ epizoótična enteropatija kúncev

erúka kislína -- -e ž enkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-9, z 22 ogljikovimi atomi, ki je prisotna v nekaterih rastlinskih oljih, npr. v gorčičnem olju, olju starih sort oljne ogršče, in zaradi škodljivih učinkov na srce sodi med antinutritivne snovi **K**: C22:1 n-9

ANG.: *erucic acid*

esenciálna aminokislína -e -e ž aminokislina, ki jo mora žival nujno dobiti s prehrano, ker je v presnovi ne more ustvariti ali pretvoriti iz drugih aminokislin, npr. lizin, metionin, fenilalanin, pri perutnini tudi glicin ☐ str. 53

ANG.: *essential amino acid, indispensable amino acid*

esenciálna hranljíva snôv -e -e -í ž hranljiva snov, ki je žival ne more sintetizirati sama, a jo nujno potrebuje za življenje in jo mora zato dobiti s prehrano

ANG.: *essential nutrient*

esenciálna maščôbna kislína -e -e -e ž večkrat nenasičena maščobna kislina, ki je nujna za delovanje organizma in je ne more sintetizirati sam, zato jo mora dobiti s prehrano, in sicer LA in LNA ☐ str. 113

ANG.: *essential fatty acid*

éstrični ciklus -ega -a m ponavljajoči se ciklus reprodukcijske aktivnosti pri večini samic sesalcev, ki vključuje fiziološke spremembe na spolnih organih, ki jih pri večini samic rejnih žival spremljajo tudi spremembe v obnašanju, ter se deli na proestrus, estrus, metestrus in diestrus ☐

ANG.: *oestrous cycle*

estrogén -a m ženski spolni hormon, npr. estradiol, estriol, estron, iz skupine steroidnih hormonov, ki nastaja v jajčnikih, v manjših količinah v skorji nadledvične žleze, posteljici in modih, lahko pri samicah sproži estrus, vpliva na razvoj in ohranjanje sekundarnih spolnih znakov ter pripravlja maternico za sprejem zarodka

ANG.: *oestrogen*

éstrus -a m faza estričnega ciklusa, ko se pod vplivom visokega nivoja estrogenov prične povečano izločanje LH iz hipofize, kar povzroči ovulacijo, razen pri kunkah, kjer je ta inducirana, pri čemer sluznica maternice postane hiperemična in nabrekla, pojavi se vlečljiv in bister vaginalni izcedek ter zunanji znaki pojatve ☐

ANG.: *oestrus*

etiologíja -e ž veda o dejavnikih, ki povzročajo različne motnje ali bolezni ali sodelujejo pri njihovem pojavljanju

ANG.: *etiology*

etográm -a m popis oblik obnašanja, značilnih za določeno vrsto **S**: katalóg obnašanja, repertoár obnašanja

ANG.: *ethogram*

etologija -e ž veda, ki proučuje obnašanje živali z vzročnega in funkcionalnega vidika ter z vidika ontogeneze in evolucije

ANG.: *ethology*

etološka têrmoregulacija -e -e ž termoregulacija, pri kateri živali vzdržujejo normalno telesno temperaturo s prilagoditvami obnašanja, npr. umik v senco, kalužanje prašičev v vročini, ležanje s telesnim kontaktom v mrazu **s**: têrmoregulacijsko obnašanje

ANG.: *behavioural thermoregulation*

étrski ekstrákt -ega -a m ► surôve maščôbe

EUROP-klasifikácija -e [éurop] ž standardiziran sistem razvrščanja klavnih trupov pri govedu, ovcah in prašičih v Evropski uniji na osnovi ocene mesnatosti in zamaščenosti, ki je namenjen zagotavljanju standardizirane klavne kakovosti in pravičnega plačila rejcem

ANG.: *EUROP classification system*

eventing -a [ivénting] m konjeniški šport, ki je kombinacija dresurnega jahanja, terenskega jahanja in preskakovanja ovir, pri katerem se od konja pričakuje dobro galopiranje, skakanje, poslušnost, pogum in vzdržljivost, od jahača pa sposobnost vodenja konja v različnih disciplinah in situacijah

ANG.: *eventing, horse trials*

eviscerácija -e ž odstranitev drobovine iz trebušne in prsne votline po zakolu živali

ANG.: *evisceration*

evkromatin -a m del kromatina z nižjo stopnjo kondenzacije, ki vsebuje prepisovalno aktivne regije

ANG.: *euchromatin*

evploidija -e ž stanje, pri katerem je število kromosomov mnogokratnik haploidnega števila, npr. diploidija, triploidija, tetraploidija, poliploidija, in se v primeru, da se razlikuje od za vrsto značilnega števila kromosomov, obravnava kot kromosomska mutacija

ANG.: *euploidy*

evrázijski dívji prášič -ega -ega -íča m vrsta prostoživeče živali iz rodu pravi prašič (*Sus*), družine prašiči (Suidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla) **s**: dívji prašič

ANG.: *Eurasian wild boar, wild boar, wild pig*

LAT.: *Sus scrofa*

evrisómni típ -ega -a m mesni tip goveda, ki je navadno bolj omišičen in pri katerem imajo krave manj razvito vime, npr. angus govedo

ANG.: *eurysonic cattle*

evrópska jegúlja -e -e ž katadromna mesojeda vrsta rib iz rodu *Anguilla*, družine Anguillidae, reda Anguilliformes, ki se drsti v Sargaškem morju, od koder morski tokovi ličinke занesejo v evropske in afriške reke, kjer po več preobrazbah spolno dozori, na kopnem lahko v vlažnem okolju preživi tudi več kot pol dneva ter je tudi v Sloveniji domorodna **s**: réčna jegúlja

ANG.: *European eel*

LAT.: *Anguilla anguilla*

F

Fabrícijeva búrza -e -e ž primarni limfatični organ ob kloaki, v katerem dozorevajo limfociti B in je funkcionalen pri spolno nezreli perutnini

ANG.: *bursa of Fabricius*

fájfa -e ž ► nôсна zadřga

fájferica -e ž ► slavónski črni prašič

fáktorski dohódek -ega -dka m dohodek od učinkov določenega proizvodnega dejavnika, ki je v kmetijstvu del ekonomskega računa in se ga obravnava kot plačilo za delo in nagrado za vložena sredstva članov kmečkega gospodinjstva

ANG.: *factor income*

fáktor toplótné prevódnosti -ja -- -- m ► koeficiént toplótné prevódnosti

fakultativni aerób -ega -a m anaerob, ki lahko svojo presnovo spremeni v aerobno, tako da lahko uspeva tudi v okolju s kisikom

ANG.: *facultative aerobe*

fakultativni anaerób -ega -a m aerob, ki lahko svojo presnovo spremeni v anaerobno, tako da lahko uspeva tudi v okolju brez kisika

ANG.: *facultative anaerobe*

fakultativni heterokromatin -ega -a m del heterokromatina, pri katerem je prehod med kondenziranim utišanim in dekonenziranim transkripcijsko aktivnim stanjem reverzibilen ter je npr. udeležen v uravnavanju razvojno specifičnih genov ali procesu inaktivacije kromosoma X

ANG.: *facultative heterochromatin*

familijska selekcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se plemensko vrednost osebka za določeno lastnost napove na osnovi srednje fenotipske vrednosti skupine njegovih polbratov in polsester ali bratov in sester za to lastnost

ANG.: *family selection*

fárma -e ž kmetijsko gospodarstvo, ki se z živinorejo ukvarja v večjem obsegu, navadno specializirano za rejo živali ene vrste ali kategorije

ANG.: *farm*

fasciolóza -e ž ► metljávost

fazán -a m 1. perutnina iz več rodov, med katerimi je najpomembnejši *Phasianus*, poddružine Phasianinae, družine poljskih kur (Phasianidae) in reda kur (Galliformes), ki se jo redi predvsem kot lovno ali okrasno žival, npr. navadni fazan

ANG.: *pheasant*

2. sames pri perutnini iz več rodov, med katerimi je najpomembnejši *Phasianus*

ANG.: *male pheasant*

fazánka -e ž samica pri perutnini iz več rodov fazanov, med katerimi je najpomembnejši *Phasianus*

ANG.: *female pheasant*

fázno krmíjenje -ega -a s krmljenje, pri katerem se za posamezne kategorije živali glede na starost ali telesno maso uporablja zaporedje različnih krmnih mešanic, npr. preštarter, štarter, grover, finišer I, finišer II

ANG.: *phase feeding*

fenotíp -a m opažene ali izmerjene lastnosti organizma, npr. morfološke, biokemične, fiziološke lastnosti, lastnosti obnašanja, ki so posledica izražanja genotipa in vpliva okoljskih dejavnikov ter interakcij med njima

ANG.: *phenotype*

fenotipska kòvariánca -e -e ž celotna kovarianca med dvema lastnostma v populaciji, ki jo sestavlja genetska kovarianca in okoljska kovarianca

ANG.: *phenotypic covariance*

fenotipska odbíra -e -e ž ► individuálna selekcija

fenotipska plástičnost -e -i ž spreminjanje fenotipskih vrednosti določenega genotipa znotraj kvantitativnega razpona značilnosti okolja, npr. nadmorske višine, temperature

ANG.: *phenotypic plasticity*

fenotipska selekcija -e -e ž ► individuálna selekcija

fenotípska variánca -e -e ž celotna varianca za določeno lastnost v populaciji, ki jo sestavlja genetska varianca in okoljska varianca

ANG.: *phenotypic variance*

fenotípska vrédnost -e -i ž izmerjena ali opisana lastnost posameznega osebka, npr. telesna masa 124 kg, sabljasta stoja nog

ANG.: *phenotypic value*

fenotípske spremémbe -ih -émb ž mn. ► fenotípski trénd

fenotípski trénd -ega -a m spreminjanje povprečne fenotipske vrednosti v populaciji za določeno lastnost iz generacije v generacijo, ki je posledica genetskih in okoljskih sprememb ter se ga običajno izračuna kot regresijo povprečnih fenotipskih vrednosti na leto rojstva s: fenotípske spremémbe

ANG.: *phenotypic trend*

fermentabilnost -i ž lastnost snovi rastlinskega ali živalskega izvora, npr. krme, mleka, ki določa obseg mikrobne fermentacije in se meri s količino nastalih produktov, npr. v prebavilih z *in vitro* plinskim testom in določanjem vsebnosti hlapnih maščobnih kislin v vsebini vampa ali debelega črevesa po določenem času inkubacije

ANG.: *fermentability*

fermentácijski prodúkt -ega -a m ► prodúkt fermentácijske

feromón -a m snov, ki jo živali izločajo z blatom, sečem in slino ali iz žlez, predvsem vonjalnih, ter je namenjena sporazumevanju s predstavniki iste vrste, npr. pri markiranju teritorija, pri spolnem obnašanju

ANG.: *pheromone*

fertílnost -i ž ► plódnost

fetální razvòj -ega -òja m končna faza prenatalnega razvoja pri sesalcih, ki obsega rast in dozorevanje organov ter traja npr. pri prašičih približno 64 dni in pri govedu 32 tednov

ANG.: *fetal development*

fétus -a m ► plód

F₁-generácija -e [èf èna] ž prva generacija potomcev po križanju dveh linij različnih genotipov, npr. dveh standardnih inbridiranih linij

ANG.: *F₁ generation*

F₂-generácija -e [èf dvé] ž potomci po križanju osebkov F₁-generacije, ki se navadno uporabijo v laboratorijskih poskusih

ANG.: *F₂ generation*

F₁-hibrid -a [ɛf ɛna] m heterozigotni potomec po križanju med dvema inbridiranimi linijama
 ANG.: *F₁ hybrid*

fiksācija -e ž stanje, ko določen alel v populaciji ostane edini alel na nekem lokusu, kar je posledica izgube ostalih alelov
 ANG.: *fixation*

fiksni stróšek -ega -ška m ► stálni stróšek

filé -ja m klavni kos pri prašiču, ki obsega podledvene mišice □ str. 86
 ANG.: *tenderloin*

finānčni rezultāt -ega -a m ekonomski rezultat, dosežen z izvajanjem aktivnosti v določenem obračunskem obdobju, najpogosteje v enem letu, ki se izračuna kot razlika med ustvarjenimi prihodki ter upoštevanimi odhodki, npr. dohodek ali pokritje kmetijskega gospodarstva v enem letu
 ANG.: *financial result*

finišer -ja m popolna krmna mešanica za pitovne živali proti koncu pitanja, ki se navadno uporablja pri prašičih in perutnini
 ANG.: *finisher*

finska óvca -e -e ž pasma ovc večinoma bele, lahko tudi črne, sive in rjave barve z belo neporaščeno glavo in belimi nogami, brez rogov, ki se uporablja za oplemenjevanje drugih pasem za izboljšanje plodnosti in pri kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci v povprečju tehtajo 95 kg, samice pa 65 kg
 ANG.: *Finnsheep*

FISH -- [fiš] m ◄► fluorescénčna *in situ* hibridizācija

Fisher-Wrightova populācija -e -e [fišer rájtova] ž ► idealizirana populācija

fistula -e ž operativno narejena odprtina, ki povezuje prebavila živali z zunanostjo in v katero se vstavi kanula, ki deluje kot zamašek in omogoča odvzem vzorcev iz posameznih delov prebavil, npr. iz vampa, tankega črevesa, kar je potrebno pri *in situ* prebavljalnostnih poskusih in meritvah ilealne prebavljivosti
 ANG.: *cannula, fistula*

fitāza -e ž encim, pridobljen iz rastlin ali mikroorganizmov, ki se ga neprežvekovalcem dodaja kot krmni dodatek za cepitev vezi med fitinsko kislino in fosforjem ali drugimi elementi, npr. kalcijem, magnezijem, cinkom, železom, beljakovinami
 ANG.: *phytase*

fitinska kislína -e -e ž antinutritivna snov, ki v rastlinah s fosforjem in nekaterimi drugimi

rudninskimi snovmi, npr. kalcijem, cinkom, tvori fitate, da se ti v prebavilih ne morejo absorbirati, razen če jih mikrobnā ali v krmo dodana fitaza ne sprosti pred mestom absorpcije v tankem črevesu
 ANG.: *phytic acid*

fitnes -a m prispevek genov osebkā ali genotipa prek potomcev v sklad genov naslednje generacije
 ANG.: *fitness*

fitoestrogén -a m nesteroidna snov rastlinskega porekla, ki se lahko zaradi svoje strukturne in funkcionalne podobnosti z estradiolom veže na estrogenske receptorje ter lahko pri posameznem organizmu glede na koncentracijo endogenih estrogenov ter število in tip estrogenskih receptorjev deluje estrogensko ali antiestrogensko, npr. genistein iz skupine izoflavonov
 ANG.: *phytoestrogen*

fitoplānkton -a m plankton, sestavljen iz enoceličnih rastlinskih organizmov, ki so prvi člen v prehranski verigi vodnih ekosistemov, so hrana številnim vrstam zooplanktona ter nekaterim vrstam rib in školjk ter naseljujejo trofogeno plast voda, npr. kremenaste alge v morski vodi
 ANG.: *phytoplankton*

fizična obogatitev okólja -e -tve -- ž obogatitev okolja, s katero se spremeni velikost ali struktura okolja živali ter pri kateri se dodajajo različni predmeti za igro in spodbujanje gibanja, npr. kartonske škatle, viseče vrvi, in horizontalne ter vertikalne pregrade za dodatno delitev prostora na funkcionalna območja
 ANG.: *physical enrichment*

fizikálno učinkovíta vlaknína -- -e -e ž

1. frakcija vlaknine, večja od 4 mm, ki pri prežvekovalcih stimulira motoriko predželodcev, prežvekovanje in izločanje sline ter prispeva k tvorbi plavajoče plasti velikih delcev v vampu

ANG.: *physically effective fibre*

2. frakcija vlaknine, večja od 0,3 mm, ki pri kuncih stimulira motoriko slepega črevesa in kolona, saj omogoča proces ločevanja delcev, nima pa prehranske vrednosti, ker se hitro izloča v trdem blatu

ANG.: *physically effective fibre*

fiziološka tērmoregulācija -e -e ž termoregulācija, ki poteka prek mehanizmov v telesu, kot so npr. znojenje ali sopenje v vročini, krčenje podkožnih žil v mrazu in njihovo širjenje v vročini
 ANG.: *physiological thermoregulation*

fiziološko sežigna energija -- -e -e ž ► pre-snovljiva energija

fjórdski kònj -ega kònja m ► fjórdski póni

fjórdski póni -ega -ja m pasma delovnih in vztrajnih ponijev, za katero so značilni plavkasti rjavci z jeguljastim trakom ter grivo in repom, ki sta v sredini temna, zunaj pa svetla, in katere predstavniki so v vihru visoki 133–145 cm ter primerni zlasti za jahanje **s**: fjórdski kònj, véstlandski kònj
ANG.: *Fjord horse*

F

flásing -a m ► spodbujevalno krmljenje

flehmen -mna [flémən] m ► vihanje zgornje ústnice

fluorescénčna in sítu hibridizácija -e -- -- -e ž molekularnocitogenetska metoda, pri kateri se z uporabo fluorescenčnih sond s postopkom hibridizacije nukleinskih kislin določa prisotnost ali odsotnost delov kromosomov **k**: FISH
ANG.: *fluorescent in situ hybridisation, FISH*

folíkel -kla m vrečasta struktura v jajčniku, ki jo pri sesalcih sestavlja nekaj slojev zrnatih epitelnih celic z jajčno celico v sredini, pri pticah pa rumenjaki in jajčna celica, ki ju obdaja skupna membrana **s**: jajčnikov folíkel
ANG.: *follicle*

folikle stimulirajoči hormón -- -ega -a m gonadotropni hormon, ki spodbuja rast foliklov na jajčnikih ter nastajanje semenčic v modih **k**: FSH
ANG.: *follicle-stimulating hormone, FSH*

folikulárna membrána -e -e ž opna, ki na jajčniku samic perutnine obdaja rumenjak in jajčno celico ter je prekrvljena po celotni površini, razen na stigmati
ANG.: *follicular membrane*

fótična cóna -e -e ž ► trofogéni slòž

fótoperiodizem -zma m spremembe v dolžini dneva in noči, ki vplivajo na fiziološke procese živali, npr. krajšanje dneva sproži paritveno sezono pri kozah, daljšanje dneva pa pri konjih
ANG.: *photoperiodism*

fótosenzitivna fáza -e -e ž obdobje dneva, ko pri samici perutnine delovanje svetlobe sproži hormonalne spremembe v povezavi s tvorbo jajca
ANG.: *photosensitive phase*

francóska álpska kôza -e -e -e ž mlečna pasma koz najpogostejše srnatega barvnega vzorca, ki se uporablja za oplemenjevanje drugih pasem za povečevanje mlečnosti, pri

kateri so predstavniki srednjega do velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 80–100 kg, samice pa 50–80 kg, in imajo štrleče uhlje ter ravno nosno linijo

ANG.: *French Alpine goat*

francóski kasáč -ega -a m pasma kasačev, za katero je značilen nekoliko večji okvir, vzdržljivost in kasnejša spolna zrelost ter je posebej primerna za tekmovanja na daljše proge
ANG.: *French Trotter horse*

francóski kšír -ega -a m vprežna oprema, pri kateri se konj pri vleki upre v iz usnja ali umetne snovi oblikovan in po meri nastavljen obroč, ki se prilega plečem, zaradi česar lahko z njim vleče tudi težja bremena
ANG.: *French marathon collar*

frekvénca aléla -e -- ž pogostost določenega alela med vsemi aleli na določenem lokusu v populaciji, izražena v deležu **s**: frekvénca géna
ANG.: *allele frequency, gene frequency*

frekvénca géna -e -- ž ► frekvénca aléla

frekvénca genotípa -e -- ž pogostost osebkov določenega genotipa v populaciji, izražena v deležu
ANG.: *genotype frequency*

frekvénca mánj pogóstega aléla -e -- -- -- ž frekvenca drugega najpogostejšega alela v populaciji, ki omogoča razlikovanje med pogostimi in redkimi genetskimi različicami
ANG.: *minor allele frequency, MAF*

frízijjski kònj -ega kònja m baročna pasma mišičastih, elegantnih in učljivih konj z umirjenim temperamentom ter izrazitim korakom, pri kateri so najpogostejši vanci in katere predstavniki imajo značilno košato črno svilnato grivo in rep ter čope na bcljih, so v vihru visoki 153–173 cm ter so zelo primerni za dresurno in rekreativno jahanje ter za vožnjo vpreg
ANG.: *Friesian horse*

frustrácija -e ž čustveno stanje, ki nastopi v situacijah, ko je žival motivirana za izražanje določenega obnašanja, pa okoliščine tega ne dopuščajo, npr. stanje, ki ga doživi lačna žival, če vidi krmo in ne more do nje
ANG.: *frustration*

FSH -- [efeshá] m ◄► folikle stimulirajoči hormón

fúks -a m ► lisják

fumonizíni -ov m mn. skupina mikotoksinov, ki jih izločajo plesni rodu *Fusarium*, so ob neugodnih vremenskih razmerah v času rasti in spravila prisotni predvsem v žitih ter na

živali delujejo nevrotoksično, npr. fumonizin B1, fumonizin B2

ANG.: *fumonisin*

funkcionalna anotacija -e -e ž postopek povezovanja delov genoma z biološkimi informacijami, npr. o molekularni funkciji, biološkem procesu, izražanju v različnih tkivih, ki se jih običajno pridobi iz podatkovnih zbirk in literature

ANG.: *functional annotation*

funkcionalna metoda amortizacije -e -e -- ž metoda amortizacije, pri kateri je stopnja odvisna od intenzivnosti uporabe osnovnega sredstva, npr. višja stopnja amortizacije traktorja pri večjem številu opravljenih letnih traktorskih ur

ANG.: *units-of-production depreciation method*

funkcionalni króg -ega -a m skupina oblik obnašanja živali, ki imajo enako ali podobno vlogo, npr. nega telesa vključuje oblike obnašanja, kot so lizanje, prašna kopel, valjanje, grizljanje

ANG.: *behavioural system, functional cycle*

funkcionalno obmóčje -ega -a s prostor v hlevu, boksu ali kletki, zasnovan tako, da upošteva potrebe vrste živali za izvajanje obnašanja iz funkcionalnega kroga, za katerega je prostor namenjen, npr. krmišče, ležišče, blatišče

ANG.: --

funkcionalno živílo -ega -a s živilo, ki ima poleg osnovne hranilne vrednosti tudi pozitiven učinek na ciljane fiziološke funkcije in lahko izboljša počutje, zdravje ter kakovost življenja, ker zmanjšuje tveganja za razvoj bolezni in ugodno vpliva na fizično ali psihično storilnost, npr. omega jajce, mleko z dodanim kalcijem

ANG.: *functional food*

G

gáganje -a s oglašanje gosi in rac, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico

ANG.: *honking, quacking*

galloway govédo -- -a [gálovej] s brezrožna mesna pasma goveda, srednje velikega

okvirja, najpogostejše črne, rjave ali rdeče barve, lahko tudi z belim pasom okrog trupa, z zelo lahкими telitvami, dolgo, mehko, nakodrano dlako, ki se dobro prilagaja nizkim temperaturam ter je primerna za pašno rejo in prezimovanje na prostem

ANG.: *Galloway cattle*

galóp -ôpa m zelo hiter hod v treh taktih, pri katerem se od tal najprej odrine ena zadnja noga, nato hkrati druga zadnja in diagonalno nasprotna prednja in nazadnje druga prednja noga, čemur sledi faza lebdenja, ko so v zraku vse štiri noge, preden se zaporedje odzivov ponovi

ANG.: *gallop*

galópska dirka -e -e ž vrsta konjeniškega tekmovanja, pri kateri mora konj v galopu in z džokejem v sedlu v čim krajšem času premagati progo brez ovir, ki je lahko kratka, srednja ali dolga, ali progo z različnimi ovirami

ANG.: *flat racing*

gaméta -e ž ► spolna celica

gametogénéza -e ž proces pri živalih, pri katerem nastajajo ter dozorevajo haploidne spolne celice in ki v spolnih žlezah poteka v treh fazah, in sicer v fazi razmnoževanja, v kateri se praspolne celice mitotično delijo, fazi rasti celic in fazi zoritve, v kateri potečeta mejoza I in mejoza II

ANG.: *gametogenesis*

gárjavost -i ž kužna bolezen, ki se prenaša s kontaktom in jo povzročajo zunanji zajedavci srpci na koži živali ali v njej, kjer sprožijo vnetje, zaradi katerega živali občutijo srbenje in so zato nemirne ter zaradi bolečin slabše rastejo, kaže pa se npr. kot zadebeljene in krstave noge pri perutnini, krstavost po telesu pri drobnici, krstavost v uhljih pri kuncih

ANG.: *scabies*

gén -a m odsek DNA, ki vsebuje elemente za sintezo enega ali več funkcionalnih produktov, npr. RNA, beljakovine

ANG.: *gene*

generacijski intervál -ega -a m 1. čas, potreben, da osebk iz dveh zaporednih generacij dosežejo isto razvojno stopnjo

ANG.: *generation interval*

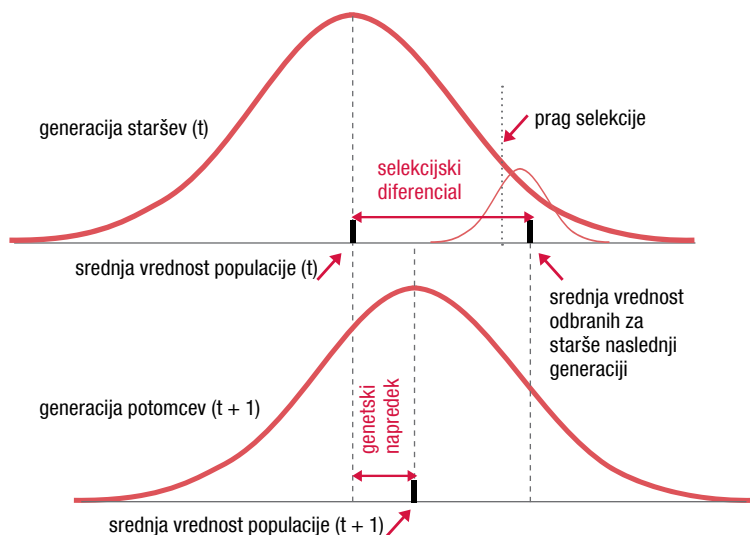
2. povprečna starost staršev ob rojstvu tistih njihovih potomcev, ki bodo starši naslednje generacije

ANG.: *generation interval*

genétika -e ž veda, ki proučuje dedovanje ter vzroke variabilnosti kvalitativnih in kvantitativnih lastnosti

ANG.: *genetics*

G

Seleksijski diferencial in genetski napredek

genétska erozija -e -e ž zmanjšanje genetske pestrosti zaradi učinka ozkega grla ali selekcije, človekovih posegov ali sprememb v okolju □ str. 220

ANG.: *genetic erosion*

genétska korelacija -e -e ž mera moči in smeri povezave med plemenskimi vrednostmi pri dveh lastnostih zaradi delovanja istih genov na obe lastnosti

ANG.: *genetic correlation*

genétska kovarianca -e -e ž del fenotipske kovariance med dvema lastnostma v populaciji ali kovarianca med dvema genetskima vplivoma za določeno lastnost v populaciji, npr. med direktnim aditivnim in maternalnim aditivnim genetskim vplivom, ali kovarianca med dvema genetskima vplivoma pri različnih lastnostih, npr. maternalni pri prvi lastnosti, direktni pri drugi

ANG.: *genetic covariance*

genétska napáka -e -e ž nepravilnost v odseku DNA, ki nastane npr. zaradi mutacije in je lahko dedna

ANG.: *genetic defect, genetic error*

genétska péstrost -e -i ž obseg genetskih razlik med osebkami tako znotraj vrst, pasem, linij, populacij kot med njimi ali v določenem ekosistemu, ki vpliva na dolgoročno preživetje ter prilagodljivost populacij na spreminjajoče se okoljske

pogoje in se ga običajno ovrednoti kvantitativno, npr. z genetskimi razdaljami med populacijami, številom privatnih alelov, heterozigotnostjo **s**: genétska raznolikost, genétska raznovrstnost

ANG.: *genetic diversity*

genétska različica -e -e ž pojavna oblika katerega koli dela genoma, npr. alel, SNP, CNV, različica nukleotidnega zaporedja **s**: genétska variáнта

ANG.: *genetic variant*

genétska raznolikost -e -i ž ► genétska péstrost

genétska raznovrstnost -e -i ž ► genétska péstrost

genétska rèkombinácija -e -e ž nastanek nove kombinacije alelov pri potomcih zaradi izmenjave kromatid pri vezanih lokusih ali razdvajanja kromosomov pri nevezanih lokusih

ANG.: *genetic recombination*

genétska rezèrva -e -e ž minimalno število živali obeh spolov, doz živalskega semena, jajčnih celic ali zarodkov, ki morajo biti v skladu z rejskim programom na zalogi za zagotovitev ohranjanja genetske pestrosti za posamezno pasmo ter za zagotavljanje razmnoževanja domačih živali v izrednih razmerah

ANG.: *genetic reserve*

genétska variabilnost -e -i ž obseg genetskih razlik med osebki znotraj vrst, pasem, linij ali populacij, npr. na nivoju različic zaporedij DNA, vzorcev izražanja genov, kar se kvantitativno ovrednoti npr. s frekvencami alelov za kvalitativne lastnosti, genetsko varianco za kvantitativne lastnosti, efektivnim številom osnivalcev

ANG.: *genetic variability*

genétska variánca -e -e ž del fenotipske variance za lastnost v populaciji, ki je posledica genetskih razlik med osebki

ANG.: *genetic variance*

genétska variáнта -e -e ž ► genétska različica

genétska vezáva -e -e ž hkratno dedovanje genetskih različic, ki je posledica njihove fizične lokacije na istem kromosomu

ANG.: *genetic linkage*

genétska vrédnost -e -i ž ► genotípska vrédnost

genétske skupíne -ih -ín ž mn. skupine fantomskih staršev, ki se jih v modelu živali uporabi zato, da se za živali brez meritev in z neznanimi starši vključi informacije o predhodni selekciji, npr. na osnovi leta rojstva, spola, države izvora

ANG.: *genetic groups*

genétske spremémbe -ih -émb ž mn. ► genétski trénd

genétski materiál -ega -a m katerikoli biološki material rastlinskega, živalskega, mikrobne ali drugega izvora, ki vsebuje delujoče ali funkcionalne enote dednine, npr. živa žival, seme, jajčna celica, zarodek, zarodna celica, telesna celica

ANG.: *genetic material*

genétski mónitoring -ega -a m ugotavljanje genotipa posamezne živali, linije ali populacije na osnovi molekularnih označevalcev, npr. mikrosatelitov ali SNP-jev, ki se uporablja tudi za sledenje genetskih sprememb v populaciji skozi čas

ANG.: *genetic monitoring*

genétski naprédek -ega -dka m razlika med povprečnima fenotipskima vrednostma osebkov dveh zaporednih generacij za določeno lastnost ob predpostavki, da se okolje ni spremenilo **s**: selekcijski naprédek, učinek selekcije □ str. 60

ANG.: *genetic gain, selection response*

genétski označeválec -ega -lca m različica nukleotidnega zaporedja, ki jo je mogoče zanesljivo določiti ter uporabiti za identifikacijo osebkov, populacij ali vrst ali za

proučevanje povezav med geni in določeno lastnostjo

ANG.: *genetic marker*

genétski polimorfizem -ega -zma m polimorfizem, pri katerem je frekvenca manj pogostega alela v populaciji večja od 1 %

ANG.: *genetic polymorphism*

genétski potenciál -ega -a m fenotipska vrednost, ki jo osebek lahko doseže glede na svoj genetski zapis in predstavlja teoretično zgornjo mejo za določeno lastnost, npr. mlečnost, v optimalnem okolju in ob optimalni preskrbljenosti s hranili

ANG.: *genetic potential*

genétski tést -ega -a m preiskava za določanje genetskih različic, vključno s SNP-ji, mikrosateliti, večjimi kromosomskimi spremembami in drugimi označevalci, ki se uporablja za ocenjevanje povezave s fenotipom, diagnosticiranje dednih bolezni ter preverjanje sorodstva in porekla

ANG.: *genetic test*

genétski tók -ega -a m ► migrácija

genétski trénd -ega -a m spreminjanje povprečne vrednosti populacije, ki je posledica sprememb povprečja plemenskih vrednosti iz generacije v generacijo, kaže realiziran genetski napredek v določenem času in se ga običajno izračuna kot regresijo povprečnih plemenskih vrednosti na leto rojstva **s**: genétske spremémbe

ANG.: *genetic trend*

genétski vplív -ega -a m vpliv ali skupek vplivov, ki so posledica delovanja posameznega gena, skupine genov ali celotnega genoma, in sicer aditivno in/ali v interakciji neposredno na določeno lastnost osebka ali posredno na lastnost drugega osebka

ANG.: *genetic effect*

genétsko dolóčeni spòl -- -ega spòla m spol, ki je zgodaj v razvoju osebka opredeljen z geni ali aleli, bodisi na spolnih kromosomih bodisi na avtosomih

ANG.: *genetic sex determination*

genétsko izvrednôtenje -ega -a s ► genétsko vrednôtenje

genétsko ravnovésje -ega -a s ► Hardy-Weinbergovo ravnovésje

genétsko vrednôtenje -ega -a s postopek ocenjevanja ali napovedovanja plemenskih vrednosti in neaditivnih genotipskih vrednosti za lastnosti pri živalih **s**: genétsko izvrednôtenje

ANG.: *genetic evaluation*

genétsko vtisnjenje -ega -a s mehanizem, značilen za manj kot 1 % genov, pri katerem je izražen le en alel, bodisi maternalni bodisi paternalni, drugi pa je utišan z epigenetskimi mehanizmi, npr. z metilacijo DNA
ANG.: *genetic imprinting*

genóm -a m celotni genetski material organizma
ANG.: *genome*

genómika -e ž veda, ki obravnava strukturo in funkcijo genoma
ANG.: *genomics*

genómska asociacijska analiza -e -e -e ž raziskava, pri kateri se analizirajo povezave med genetskimi različicami, razporejenimi po celotnem genomu, in izbranim fenotipom **s**: asociacijska analiza na ravnici celotnega genoma **k**: GWAS
ANG.: *genome-wide association study, GWAS*

genómska pleménska vrédnost -e -e -i ž napoved plemenske vrednosti, pri kateri se pri izračunu poleg fenotipskih in rodovniških informacij upošteva tudi genotipske informacije
ANG.: *genomic breeding value*

genómska selékcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se za vrednotenje genotipske vrednosti uporabljajo tudi informacije o genomu, npr. SNP-ji
ANG.: *genome-wide selection, genomic selection*

genómski brskálnik -ega -a m spletna podatkovna zbirka, npr. Ensembl, UCSC Genome Browser, NCBI Map Viewer, ki se uporablja za pridobivanje podatkov o genomih različnih vrst ter vključuje npr. podatke o nukleotidnih zaporedjih, genetski variabilnosti, regulatornih regijah, anotacijah
ANG.: *genome browser*

genómsko soródstvo -ega -a s sorodstvo, izračunano na osnovi genetskih označevalcev, najpogostejše SNP-jev, ki glede na metodo izračuna predstavlja verjetnost, korelacijo ali spremembo genetske variabilnosti
ANG.: *genomic relationship*

genotip -a m **1.** kombinacija alelov osebkov na enem ali več lokusih
ANG.: *genotype*

2. celotna genetska sestava osebkov, ki je izražena ali utišana
ANG.: *genotype*

3. skupina osebkov s podobno genetsko sestavo, npr. križanci, osebki iste pasme ali linije, pri njihovi hkratni obravnavi
ANG.: *genotype*

genotipizácija -e ž postopek določanja genotipa osebkov na osnovi SNP-jev, mikrosatelitov in drugih genetskih različic z molekularnogenetskimi metodami, npr. z uporabo verižne reakcije s polimerazo ali SNP-mikromrež
ANG.: *genotyping*

genotipizírana žíval -e -i ž žival, ki ji je na podlagi kombinacije alelov na enem lokusu ali na večjem številu lokusov določen genotip
ANG.: *genotyped animal*

genotípska vrédnost -e -i ž vrednost učinka osebkovih genov za določeno lastnost, posamično in v medsebojni kombinaciji **s**: genétska vrédnost
ANG.: *genetic value, genotypic value*

gén RYR1 -a -- [rír éna] m gen, ki kodira beljakovino rianodinski receptor, je odgovoren za sproščanje kalcijevih ionov iz sarkoplazmatskega retikuluma v citoplazmo mišične celice, ima pomembno vlogo pri sprožanju krčenja mišic, pri prašičih pa njegova mutacija v recesivni homozigotni obliki ob prisotnosti stresa vodi v prašičji stresni sindrom
ANG.: *RYR1 gene*

génska báńka -e -e ž genetski material, ki se ga zaradi zagotavljanja genetske pestrosti shranjuje *in vivo* ali *in vitro*
ANG.: *gene bank*

géński sklád populácije -ega skláda -- m celoten nabor alelov spolno zrelih osebkov določene populacije v danem trenutku, bodisi na enem lokusu bodisi v celotnem genomu
ANG.: *gene pool*

géński tést -ega -a m genetski test za analizo spremembe v nukleotidnem zaporedju, ki se nahaja v genu, npr. test mutacije gena *RYR1* za diagnostiko prašičjega stresnega sindroma
ANG.: *gene test*

géńsko dolóčení spól -- -ega spóla m spol, ki je opredeljen z geni ali aleli, prisotnimi na specifičnih lokusih nespolnih kromosomov pri obeh spolih
ANG.: *genic sex determination*

géńsko spremenjéni organizem -- -ega -zma m žival, rastlina ali mikroorganizem, ki ima spremenjen genetski material, kar se izvede s postopki genskega inženiringa, npr. z metodami rekombinantne DNA, z mikroinjiciranjem dednega materiala, z namenom izboljšanja določenih lastnosti ali izražanja novih lastnosti **k**: GSO
ANG.: *genetically modified organism, GMO*

gén z májhnim učinkom -a --- m gen, katerega posamični učinek v fenotipu za določeno lastnost je v skupnem učinku številnih genov in okoljskih dejavnikov, ki vplivajo na to lastnost, neopazen **s**: minor gén

ANG.: *minor gene, polygene*

gén z velikim učinkom -a --- m gen, katerega posamični učinek v fenotipu za določeno lastnost je močno opazen in katerega dedovanje se lahko spremlja kot enostavno dedovanje po Mendlu **s**: major gén

ANG.: *major gene*

GERK -a [gêrk] m ◀▶ gráfična enôta rábe kmetíjskega zemljišča

germ-free žival -- -i [džêrmfrí] ž ▶ aksénična žival

germinálna célica -e -e ž ▶ zaródna célica

germinálni razvój -ega -ôja m **1.** začetna faza prenatalnega razvoja pri sesalcih, ki obsega oploditev, delitev celic in vgnezditev zarodka, ki nastopi po oploditvi, npr. pri prašičih po 12–14 dneh in pri govedu po 16–18 dneh po oploditvi

ANG.: *germinal development*

2. začetna faza prenatalnega razvoja pri perutnini, ki obsega oploditev in delitev celic ter traja do 3. dneva po oploditvi

ANG.: *germinal development*

gestagén -a m steroidni hormon z antagona-dotropnimi učinki, ki je lahko endogenega izvora, npr. progesteron, 17 α ,20 β -dihidroksiprogesteron, ali sintetičnega izvora, npr. altrenogest, melengestrol acetat iz skupine progestinov

ANG.: *gestagen*

gíg -a m lahko leseno ali kovinsko enoosno vprežno prevozno sredstvo z lesenimi okovanimi ali kovinskimi kolesi, pri katerih je kotalna površina pogosto obdelana z gumo, ki je lahko odprto, zaprto ali delno pokrito, z vzmetmi in udobnim sedežem za prevoz ljudi ter ga praviloma vleče en konj

ANG.: *cab, gig*

ginogénéza -e ž razmnoževanje, pri katerem semenčica prodre v jajčno celico, jo pri tem aktivira, vendar ne prispeva svojih kromosomov, zaradi česar se novi organizem, haploidna samica, razvije samo iz jedra jajčne celice, uporablja pa se npr. za pridobivanje enospolnih kalifornijskih postrvi

ANG.: *gynogenesis*

GLA -- [gəláá] m ◀▶ γ -linolénska kislína

gláva velíke živíne -e --- ž standardna merska enota, ki predstavlja 500 kg

telesne mase živali in omogoča, da se z uporabo koeficientov združuje ter primerja različne vrste, kategorije in starosti rejnih živalih **k**: GVŽ

ANG.: *livestock unit, LSU*

glávna méšanica -e -e ž krmna mešanica, ki se navadno meša v večjem mešalcu in je sestavljena iz predmešanice in ostalih posamičnih krmil, ki so po recepturi prisotna v večjih deležih

ANG.: *main mix*

globína sekvencíranja -e -- ž število posameznih prepisov, ki vključujejo določeno nukleotid, s katerim se ocenjuje kakovost pridobljenega nukleotidnega zaporedja pri sekvenciranju naslednje generacije in se zapisuje npr. kot 1x, 2x, 5x

ANG.: *sequencing depth*

globína vímena -e -- ž razdalja od najnižjega dela dna vimena do višine skočnega sklepa

ANG.: *udder depth*

glodávec -vca m štirinožna žival iz reda sesalcev, pogosto uporabljena kot poskusna žival, ki ima rep, kremplje na prstih in štiri sekalce, ki so dolgi, ukrivljeni in stalno rastejo ter so skupaj s čeljustmi prilagojeni za glodanje, npr. miš, podgana, hrček, morski prašiček

ANG.: *rodent*

glukogéna aminokislína -e -e ž aminokislina, iz katere lahko v procesu glukoneogeneze v presnovi živali nastaja glukoza, npr. arginin, metionin **s**: glukoplástična aminokislína

ANG.: *glucogenic amino acid*

glukogéna snôv -e -í ž snov, iz katere lahko v presnovi nastaja glukoza, npr. glukogene aminokisliline, glicerol, pri prežvekovalcih še posebej propionska in mlečna kislina, in ki se lahko uporablja tudi kot krmni dodatek, npr. propilen glikol

ANG.: *glucogenic substance*

glúkokortikóid -a m kortikosteroid, ki uravnava sintezo in presnovo ogljikovih hidratov, maščob in beljakovin, pri čemer se njegov glavni učinek kaže v povečanju koncentracije glukoze v krvi, spodbujanju sinteze beljakovin v jetrih, povečanju pretvorbe maščob v energijo in pri ublažitvi škodljivih posledic stresa, npr. kortizol, kortikosteron

ANG.: *glucocorticoid*

glúkoneogénéza -e ž proces, v katerem v presnovi iz glukogenih snovi nastaja glukoza in je posebej pomemben pri prežvekovalcih ter mesojedih živalih

ANG.: *glukoneogenesis*

glukoplástična aminokislína -e -e ž ►
glukogéna aminokislína

gnézdó -a s **1.** prostor, navadno nastlan in kotanjaste oblike, v katerem samica koti ali vali ter nekaj časa oskrbuje mladiče

ANG.: nest

2. oddeljen prostor v hlevu ali kletki, kamor se samica umakne, da koti mladiče ali znese jajce

ANG.: nest

3. del prasitvenega kotca, kjer je sesnim pujskom zagotovljeno temperaturno ugodje

ANG.: creep area

4. vsi potomci samice pri eni kotitvi s: lèglo

ANG.: litter

gnój -á m mešanica živalskega blata, seča in nastila, ki se navadno zbira na gnojišču in se najpogosteje uporablja kot organsko gnojilo

ANG.: solid manure

gnójevka -e ž mešanica živalskega blata in seča, ki lahko vsebuje dodano vodo, se nabira v kanalih pod rešetkastimi tlemi, v lagunah ali zbiralnikih za gnojevko in se najpogosteje uporablja kot organsko gnojilo

ANG.: slurry

gnojišče -a s objekt za skladiščenje gnoja z neprepustnim dnom, običajno tik ob hlevu, iz katerega gnojnica odteka v jamo za gnojnico

ANG.: dung pit

gnojišče sistema krt -a -- -- s sistem za odstranjevanje in skladiščenje gnoja, pri katerem kanal za transport gnoja iz hleva vodi do bata, ki potiska gnoj po cevi navpično navzgor na sredino gnojišča, kjer nastaja kup

ANG.: --

gnójna jáma -e -e ž **1.** ► jáma za gnójnico

2. ► zbirálnik za gnojevko

gnójnica -e ž seč živali, ki mu je lahko primešana večja ali manjša količina vode, iz hleva in z gnojišča odteka v gnojno jamo ter se uporablja kot organsko gnojilo

ANG.: liquid manure

gnójnična jáma -e -e ž ► jáma za gnójnico

gnójno sírasto vnétje -ega -ega -a s ► psévdo-tuberkulóza

gnotobiótična žíval -e -i ž laboratorijska žival, pridobljena z aseptičnim carskim rezom ali sterilno izvalitvijo iz jajca, pri kateri je mikrobiom, če je prisoten, povsem poznan, in ki se vzreja v bariernih pogojih, npr. v izolatorju s: míkrobiolóško definírana žíval

ANG.: gnotobiotic animal

gnotobiótični pogóji -ih -ev m mn. okolje z znanimi vrstami prisotnih

mikroorganizmov, v katerem se vzreja gnotobiótične živali

ANG.: gnotobiotic conditions

gojítelj -a m **gojíteljica** -e ž ljubiteljski rejec pri nekaterih vrstah živali ali namenih reje, npr. pri pasemskih kuncih, pasemski perutnini za razstave

ANG.: breeder

golič -íča m mladič pri altricialni vrsti živali

ANG.: altricial young

golób -a m **1.** perutnina iz rodu *Columba*, poddružine Columbinae, družine golobov (Columbidae) in reda golobje (Columbiformes), ki se jo redi predvsem za razstave, prirejo mesa in kot okrasno žival

ANG.: pigeon

2. samec pri perutnini iz rodu *Columba*

ANG.: male pigeon

golobica -e ž samica pri perutnini iz rodu *Columba*

ANG.: female pigeon

golóbje mléko -ega -a s blede rumena, z beljakovinami in maščobami bogata snov, ki nastaja v golši samic in samcev golobov ter grlic in služi prehranjevanju njihovih mladičev od izvalitve do približno desetega dneva starosti

ANG.: pigeon milk

golobnják -a m objekt za rejo golobov, navadno pregrajen na več prostorov, ki se uporabljajo za različne namene, npr. za valjenje, vzrejo goličev, počivanje, preletavanje

ANG.: dovecote, pigeon house, pigeon loft

golovrátká -e ž kombinirana pasma kokoši, ki obstaja v več barvnih različicah, nese jajca z rjavo lupino in je prepoznavna predvsem po neoperjenem vratu

ANG.: Naked Neck chicken

gólša -e ž vrečasto razširjeni vratni del požiralnika pri perutnini, kjer se krma skladišči, navlaži in pripravi za prebavo

ANG.: crop

gomóljnica -e ž rastlina, ki tvori podzemne gomolje, ki se jih v prehrani živali navadno uporablja kot posamično krmilo, npr. gomolji krompirja

ANG.: tuber plant

gonáda -e ž ► spólna žléza

gonadotrópni hormón -ega -a m hormon, ki nastaja v prednjem režnju hipofize ali posteljici ter vpliva na rast, razvoj in fiziološke spremembe v spolnih organih, in sicer folikle stimulirajoči hormon, luteinizirajoči hormon

ANG.: gonadotropic hormone

gónjenje -a s ► pojátev

gonohorizem -zma m ► énospólnost

gós -í ž **1.** perutnina iz rodu *Anser*, poddružine Anserinae, družine plovcev (Anatidae) in reda ploskokljune perutnine (Anseriformes), primerna predvsem za prirejo mesa in puha, npr. emdenska gos, tuluška gos

ANG.: goose

2. samica pri perutnini iz rodu *Anser*

ANG.: goose

gosák -a m samec pri perutnini iz rodu *Anser*

ANG.: gander

gosárník -a m stacionarni ali premični hlev za rejo posameznih kategorij gosi, ki omogoča različne nastanitve, npr. talno rejo, rejo z izpustom

ANG.: goose house

gospodárska lastnóšt -e -i ž kvantitativna lastnost živali, od katere je odvisna zmogljivost za prirejo in posledično dohodek rejca, npr. mlečnost, dnevni prirast, nesnost

ANG.: economic trait

gospodárska téža -e -e ž ► ekonómska téža

gospodárski ribolòv -ega -ôva m ribolov, ki se izvaja z ribiškimi plovili, pri čemer je ulov morskih ali sladkovodnih organizmov namenjen prodaji

ANG.: commercial fishing

gospodársko križanje -ega -a s križanje samic mlečnih pasem ali kombiniranih pasem s samci mesnih pasem, zaradi česar so potomci primernejši za prirejo mesa

ANG.: commercial crossing, industrial crossing

gósti belják -ega -a m osrednji del beljaka jajca, ki je pri svežem jajcu čvrst in viskozen zaradi visoke vsebnosti ovomucina ter prispeva k mehanski zaščiti rumenjaka in oskrbi razvijajočega se zarodka z beljakovini

str. 30

ANG.: thick albumen

gostiteljski gén -ega -a m gen, znotraj katerega je drug, krajši gen, npr. proteinkodirajoči gen *SREBF2*, v katerem je gen za miRNA *bta-mir-33a*

ANG.: host gene

göttingenski miniatúrni prášič -ega -ega -íča [gétingenski] m pasma pritlikavih prašičev, katere predstavniki so bele barve in majhnega okvirja, tehtajo 35–40 kg, imajo vbočeno nosno linijo, pokončne uhlje in uleknjen hrbet, so zgodaj spolno zreli, slabo plodni in se uporabljajo kot živalski modeli v biomedicinskih raziskavah ter kot družne živali

ANG.: Göttingen minipig

govédina -e ž meso bikov, krav, telic in volov, starih 12 mesecev ali več

ANG.: beef

govédo -a s udomačena oblika podvrste *Bos primigenius primigenius*, vrste tur (*Bos primigenius*), rodu goveda (*Bos*), družine votlorogov (Bovidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla), ki se jo redi predvsem za prirejo mleka in mesa

ANG.: cattle

LAT.: *Bos taurus taurus*

govedoréja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem z govedom, predvsem z namenom prireje mleka in mesa ter pridobivanja plemenskih živali

ANG.: cattle production

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri govedu kot rejinih živalih

ANG.: cattle science

govéja spongifórmna encefalopatíja -e -e

-e ž transmisivna spongiformna encefalopatija pri odraslem govedu, za katero so značilni dolga inkubacijska doba, plašnost, agresivnost, nizka drža glave, visoko stopanje, težave pri vstajanju, tremorji podkožnih mišic, izgubljanje kondicije, telesne mase ali mleka in pretirano oblizovanje nosnic **s:** bovína spongifórmna encefalopatíja **k:** BSE

ANG.: bovine spongiform encephalopathy, BSE

govéje mesó -ega -á s meso telet, bikov, telic, volov in krav ne glede na starost, npr. telečje meso, meso mladega pitane goveda, govedina

ANG.: --

Graafov folíkel -ega -kla [gráfov] m ► terciárni folíkel

Grábnerjeva navéza -e -e ž privez živali, ki se uporablja zlasti pri vezani reji krav in pri katerem se s pomočjo vertikalno pritrjene verige in drseče verige, okvirja ali traku okrog vratu živali omogoča predvsem vertikalno gibanje glave, v manjši meri pa tudi premikanje v stranski ter vzdolžni smeri živali

ANG.: Grabner tie

gráfična enôta rábe kmetíjskega zemljišča

-e -e - - - - ž površina, ki je vrisana v register kmetijskih gospodarstev in praviloma označuje enotno rabo zaokroženega zemljišča, npr. travnik, njiva, ter je lahko sestavljena iz več parcel, ne glede na to, ali so lastniške ali v zakupu **k:** GERK

ANG.: graphical agricultural unit of a farm holding

gráhasti vzorec pérja -ega -rca -- m barvni vzorec perja, pri katerem si izmenoma sledita črna in bela proga
 ANG.: *barred feather pattern*

gravídnostna toksemija -e -e ž ► bolézen dvójčkov

grebén -a m kožna tvorba na temenu glave, ki je pri kokoši običajno manjša kot pri petelinu ter se med pasmami razlikuje po velikosti in obliki, ki je npr. listnata, rožasta, kronasta, grahasta, rogata, metuljasta **s:** róža
 □ str. 67, 156
 ANG.: *comb*

gréd -í ž del hlevske opreme pri reji nekaterih vrst perutnine, ki je namenjen počivanju in je izdelan na način, da živalim omogoča dober oprijem
 ANG.: *hen house perch*

gríva -e ž daljša krovna dlaka, zlasti pri konju, ki izrašča na vrhu vratu na predelu od čela do vihra
 ANG.: *mane*

gróšasti sívec -ega -vca m ► jábolčasti sívec

gróver -ja m popolna krmna mešanica za pitovne živali, npr. za tekače, ki se jo običajno krmi po obdobju krmljenja starterja in pred obdobjem krmljenja finišerja
 ANG.: *grower*

grúljenje -a s oglašanje golobov, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico
 ANG.: *cooing*

GSO -- [gəsoə] m ◄► génsko spremenjéni organizem

gumbórska bolézen -e -zni ž akutna, zelo kužna virusna bolezen perutnine, ki se najpogosteje pojavlja pri tri do šest tednov starih piščancih ter prizadene predvsem Fabricijevo burzo in tudi druge organe, pomembne za imunski status živali **s:** kúžni burzítis
 ANG.: *Gumboro disease, infectious bursal disease*

gúmivóz -á m leseno ali kovinsko dvoosno vprežno prevozno sredstvo z gumijastimi kolesi, brez vzmeti, za prevoz tovora ali ljudi, ki ga vleče ena ali več vprežnih živali
 ANG.: *rubber tire wagon*

GVŽ -- [gəvəžə] m ◄► gláva velíke živíne

GWAS -- [gəvəʒə] m ◄► genómska asociácijska analiza

GxE -- [gə krát é] m ◄► interákcijska genotíp-okólje

H

habituácija -e ž oblika učenja, s katerim se žival privadi na ponavljajoče se delovanje dražljaja, ki nima posledic, in se zato nanj preneha odzivati, npr. slušno in vidno privajanje na železniški promet mimo pašnika

ANG.: *habituation*

HACCP-sistém -a [hásap] m sistem kontrole, ki z namenom, da zdravju nevarni proizvodi ne bi prišli do porabnikov, identificira kritične točke, kjer se pojavljajo biološka, kemična in fizikalna tveganja v postopku pridelave in predelave hrane ter predpisuje ukrepe, da se ta tveganja odpravijo ali zmanjšajo **s:** analiza tveganja in ugotavljanja kritičnih kontrolnih točk

ANG.: *Hazard Analysis Critical Control Point, HACCP*

háflinger -ja m ► háflínški kònj

háflínški kònj -ega kónja m slovenska lokalno prilagojena pasma plemenitih in elegantnih konj manjšega okvirja, pri kateri so dovoljeni le svetli in temni lisjaki s svetlo grivo in repom in katere predstavniki so v vihru visoki 142–150 cm ter so vsestransko uporabni kot tovarni konji, za jahanje in za lažje vprege v rekreativne namene **s:** háflinger □ str. 240

ANG.: *Haflinger horse*

hahljájne -a s sopenje pri psu, ko so koticíki ust potegnjeni nazaj, kar spominja na nasmejan obraz

ANG.: *panting*

hakamór -ja m ► nòsna brázda

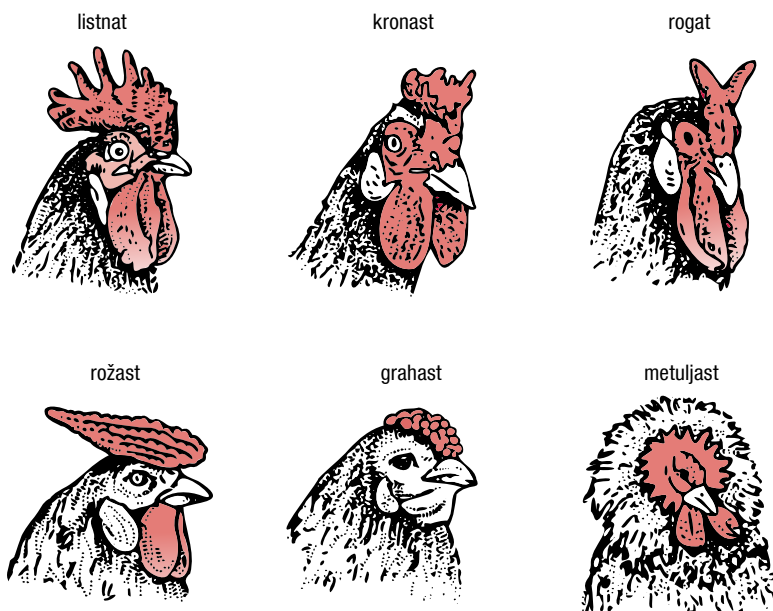
haláza -e ž vsaka od dveh niti iz gostega beljaka, ki povezujeta rumenjak s koničastim in topim delom jajca in ga držita v središču jajca □ str. 30

ANG.: *chalaza*

hampshire -a [həmpšir] m ► hěmpšir

hannóvrski kònj -ega kónja m toplokrvna pasma plemenitih, skladnih in močnih konj z izdatnimi in energičnimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in lisjaki, katere predstavniki so v vihru visoki 160–170 cm ter so primerni za vse olimpijske jahalne discipline
 ANG.: *Hanoverian horse*

Hántlov índeks -ega -a m kvocient med dolžino spodnjega in zgornjega roba tretje kubitalne celice krila čebel, ki se uporablja za ločevanje populacij čebel
 ANG.: *Hantel index*

Oblike grebenov

H

háplodiploidija -e ž sistem determinacije spola pri žuželkah iz reda opnokrilci, npr. pri čebelah in mravljah, kjer se iz neoplojenih jajčnih celic razvijejo haploidni plodni samci, iz oplojenih jajčnih celic pa diploidne samice, kadar je osebek heterozigoten na spolnem lokusu, ali neplodni diploidni samci, kadar je osebek homozigoten na spolnem lokusu

ANG.: *haplodiploidy*

haploid -a m organizem, ki ima v telesnih celicah en niz kromosomov, npr. trot pri čebelah

ANG.: *haploid*

haploidni genotíp -ega -a m ► háplotip

háplotip -a m skupina vezanih genetskih označevalcev, ki se dedujejo skupaj **s**: haploidni genotíp

ANG.: *haplotype*

Hardy-Weinbergovo načêlo -ega -a [hárdi vájnbérgovo] s ► Hardy-Weinbergovo pravílo

Hardy-Weinbergovo pravílo -ega -a [hárdi vájnbérgovo] s pravílo, ki trdi, da v primeru velike populacije, enakega razmerja med spoloma, naključnega parjenja ter odsotnosti mutacij, migracij in selekcije, frekvenca alelov in frekvenca genotipov ostajata med generacijami nespremenjeni in da je

pričakovano frekvenco genotipov mogoče določiti na osnovi frekvenc alelov **s**: Hardy-Weinbergovo načêlo, Hardy-Weinbergov zákon

ANG.: *Hardy-Weinberg law, Hardy-Weinberg principle, Hardy-Weinberg rule*

Hardy-Weinbergovo ravnotéžje -ega -a

[hárdi vájnbérgovo] s ► Hardy-Weinbergovo ravnovéšje

Hardy-Weinbergovo ravnovéšje -ega -a

[hárdi vájnbérgovo] s stanje, ko so v populaciji izpolnjeni pogoji Hardy-Weinbergovega pravila **s**: genétsko ravnovéšje, Hardy-Weinbergovo ravnotéžje

ANG.: *Hardy-Weinberg equilibrium*

Hardy-Weinbergov zákon -ega -óna [hárdi vájnbérgov] m ► Hardy-Weinbergovo pravílo

háremski pripúst -ega -a m pripust, pri katerem je posameznemu samcu dodeljenih več samic

ANG.: *free mating*

háremsko párjenje -ega -a s ► poligámno párjenje

Haughova enôta -e -e [hógova] ž enota za izražanje kakovosti gostega beljaka, ki jo določata masa jajca in višina gostega beljaka, pri čemer večja vrednost pomeni

kompaktnější in s tem kakovostnejši gosti beljak **K**: HE

ANG.: *Haugh unit, HU*

HE -- [háé] m ► Haughova enôta

hemiceluloza -e ž neškrobni polisaharid, sestavljen iz različnih enostavnih sladkorjev, za razgradnjo katerega domače živali ne izločajo encimov, tako da je prebava možna le s pomočjo encimov mikro-organizmov v prebavilih, npr. arabinoksilan, ksiloglukan

ANG.: *hemicellulose*

hemoragična bolezen kuncev -e -zni -- ž zelo kužna virusna bolezen kuncev, ki jo povzroča kalicivirus iz rodu *Lagovirus*, se prenaša z okuženimi predmeti, opremo, živalmi in njihovimi izločki, s svežim ali zamrznjenim kunčjim mesom in po zraku ter povzroči pogin velikega števila živali, navadno okrog 90 %, znaki pa vključujejo težko dihanje in krvav izcedek iz nosu

ANG.: *rabbit viral haemorrhagic disease*

hêmpšir -a m izvirno angleška pasma prašičev, ki se v križanjih uporablja kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki črne barve z belim pasom za pleči, ki sega na sprednje noge, srednje velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 300–340 kg, samice pa 260–300 kg, imajo vbočeno nosno linijo in pokončne uhlje ter so dobro omišičeni in hitro rastni **S**: hampshire

ANG.: *Hampshire pig*

herbivór -a m ► rastlinojéda žival

hêreford govédo -- -a s angleška mesna pasma temno rdeče do rumene barve z belo glavo, belo liso po vratu, vihru, podgrlini in po trebuhu, lahko tudi pod zapestnim in pod skočnim sklepom, s kratkimi debelimi rogovi ali brez rogov, z dobro klavno kakovostjo in kakovostjo mesa

ANG.: *Hereford cattle*

heritabilitéta -e ž delež fenotipske variance za določeno lastnost v določeni populaciji, ki je posledica genetske variabilnosti med osebkami in ne okoljske ali naključne variabilnosti, pri čemer je v ožjem smislu delež aditivne genetske variance v fenotipski varianci, v širšem smislu pa delež celotne genetske variance v fenotipski varianci □

ANG.: *heritability*

hermafroditizem -zma m ► dvospôlnost

hermelín -a m pritlikava pasma kuncev, katere predstavniki imajo izrazito kratko, zbito in široko telo, zelo kratke in mesnate uhlje, dolge 5–6 cm, kožuh bele barve, zelo veliko, široko in debelo glavo s širokim čelom in smrkcom ter velikimi, rahlo izstopajočimi rdečimi ali modrimi očmi in se redijo kot razstavne ali družne živali

ANG.: *Hermelin rabbit*

hétérofermentatívno vrénje siláže -ega -a

-- s mlečnokislinsko vrenje, pri katerem iz sladkorjev poleg mlečne kisline nastajajo tudi drugi produkti, npr. ocetna kislina, etanol in CO₂, ki so za zakisanje siláže manj učinkoviti od mlečne kisline

ANG.: *heterofermentative silage fermentation*

heterogamétni spòl -ega spòla m spol, ki ga določata različna spolna kromosoma in pri katerem osebek tvori gamete dveh vrst, npr. moški spol pri sesalcih, ženski spol pri pticah

ANG.: *heterogametic sex*

heterogamétnost -i ž pojav, pri katerem osebek tvori gamete dveh vrst glede na spolna kromosoma

ANG.: *heterogamy*

heterogéna jédrna RNA -e -e -- [erená] ž skupek neprocesiranih in delno procesiranih prepisov

ANG.: *heterogeneous nuclear RNA, hnRNA*

heterokromatín -a m del kromatina z višjo stopnjo kondenzacije, ki je transkripcijsko manj aktiven od evkromatina in se deli na

heritabiliteta v ožjem smislu – dednostni delež
(ang.: heritability in narrow sense)

$$h^2 = \frac{\sigma_A^2}{\sigma_P^2}$$

heritabiliteta v širšem smislu
(ang.: heritability in broad sense)

$$H^2 = \frac{\sigma_G^2}{\sigma_P^2}$$

Heritabiliteta

fakultativni heterokromatin in konstitutivni heterokromatin

ANG.: *heterochromatin*

heterozigót -a m 1. diploidni organizem, ki ima na določenem lokusu homolognih kromosomov različna alela **s**: heterozigótni genotip

ANG.: *heterozygote*

2. stanje genotipa, pri katerem ima diploidni organizem na določenem lokusu homolognih kromosomov različna alela

ANG.: *heterozygote*

heterozigótni genotip -ega -a m ▶ heterozigót (1)

heterózis -a m 1. povečana odpornost, vitalnost, hitrost rasti in plodnost pri križancih zaradi dominance in epistaze **s**: hibridni vígor

ANG.: *hybrid vigour*

2. odstopanje križancev od povprečja starševskih pasem pri določeni lastnosti

ANG.: *heterosis*

hibrid -a m ▶ križanec (1, 2)

hibrid 12 -a -- [dvánajst] m skupina živali, ki so produkt križanja med svinjami pasme slovenski landras in merjasci pasme slovenski veliki beli prašič, pri čemer se za prirejo pujskov za pitanje uporabljajo svinje križanke zaradi dobre plodnosti in dobrih maternalnih lastnosti

ANG.: *hybrid 12*

hibrid 21 -a -- [ěnaíndvájset] m skupina živali, ki so produkt križanja med svinjami pasme slovenski veliki beli prašič in merjasci pasme slovenski landras, pri čemer se za prirejo pujskov za pitanje uporabljajo svinje križanke zaradi dobre plodnosti, imajo pa nekoliko slabše maternalne lastnosti kot hibrid 12

ANG.: *hybrid 21*

hibrid 53 -a -- [triínpédeset] m skupina živali, ki so produkt križanja med svinjami pasme slovenski mesnati landras in merjasci pasme durok, pri čemer se merjasci križanci uporabljajo kot očetje v štiripasemskih križanjih, za potomce pitance pa je značilna dobra rast, dobra kakovost mesa ter ob odmerjenem krmljenju dobra mesnatost

ANG.: *hybrid 53*

hibrid 54 -a -- [štíriínpédeset] m skupina živali, ki so produkt križanja med svinjami pasme slovenski mesnati landras in merjasci pasme pietren, pri čemer se merjasci križanci uporabljajo kot očetje v štiripasemskih križanjih, za potomce pitance pa je značilna dobra rast ter ob odmerjenem krmljenju dobra mesnatost

ANG.: *hybrid 54*

hibridizácija nukleínskíh kislín -e -- -- ž spontani ali inducirani pojav, pri katerem se na podlagi komplementarnih zaporedij enoverižne DNA ali RNA prilegajo druga drugi in tvorijo dvojno vijačnico

ANG.: *nucleic acid hybridisation*

hibridni vígor -ega -ja m ▶ heterózis (1)

hipodrórm -a m urejeno dirkališče z vso pripadajočo infrastrukturo za prirejanje galopskih in kasaških dirk, ki vključuje eno ali več dirkalnih stez, steze za trening, tribune za gledalce in hleve

ANG.: *hippodrome*

hipofízácija -e ž hormonska stimulacija pri ribah, npr. pri krapovcih, smuču, somu, pri kateri se aplicira vodna suspenzija posušenih hipofiz krapovcev z namenom pospešiti ali sprožiti drst pri samicah in povečati izločanje mleča pri samcih

ANG.: *hypophisation*

hipokalcíemíja -e ž 1. presnovna bolezen, ki se pri ovcah pojavlja v zadnji tretjini brejosti in je povzročena s hitrim padcem koncentracije kalcija v krvi, do katerega pride zaradi težav pri pokrivanju velikih potreb plodov po kalciju in njegove slabe absorpcije iz prebavil ter pomanjkljivega sproščanja iz kosti

ANG.: *hypocalcemia*

2. ▶ pôporódna mřzlica

hipotéza ceRNA -e -- [čéerená] ž medsebojno uravnavanje med mRNA in dolgimi nekodirajočimi RNA na osnovi tekmovanja za vezavo na miRNA

ANG.: *ceRNA hypothesis, competing endogenous RNA hypothesis*

histón -a m beljakovina, ki tvori kompleks histonskega oktamera in je gradnik nukleosoma, sestavljena iz globularnega dela in aminokislinskih terminalnih domen, podvrženih različnim potranslacijskim modifikacijam, npr. metilaciji in acetilaciji, ki uravnavajo transkripcijo DNA

ANG.: *histone*

histónski oktamêr -ega -a m kompleks štirih parov molekul beljakovin H2A, H2B, H3 in H4, okrog katerega je navitih 146–147 baznih parov DNA in ki sestavlja osrednji del nukleosoma

ANG.: *histone octamer*

hišna žíval -e -i ž navadno manjša družna žival, ki biva s človekom v njegovem bivališču, npr. pes, mačka, hrček, kunec **s**: hišni ljubljenček

ANG.: *pet*

hišni ljúbljenček -ega -čka m ▶ hišna žíval

hitrost rasti -i -- ž sprememba telesne mase ali velikosti živali v časovni enoti, npr. dnevni prirast telesne mase **s**: intenzivnost rasti

□ str. 179

ANG.: *growth rate*

hkrátna dvospôlnost -e -i ž dvospolnost, pri kateri so pri živali istočasno prisotni funkcionalni moški in ženski spolni organi in se lahko pari, npr. riba vrste *Serranus tortugarum*, se lahko samooplođi, npr. riba vrste *Kryptolebias marmoratus*, ali pa se lahko pari ali samooplođi, če partner ni na voljo, npr. kopenski bananin polž

ANG.: *simultaneous hermaphroditism*

hladilni bazén za mléko -ega -a -- -- m zbiralnik v mlekarnici, v katerem se zbere mleko po molži in hitro ohladi na 4 °C ter ohlajeno hrani do predelave ali do odvoza v mlekarno

ANG.: *milk cooling and storage tank*

hládna polovíca -e -e ž klavna polovica, ki je ohlajena na manj kot 7 °C in je že izgubila del vode ter je zato lažja od tople polovice

ANG.: *cold carcass side*

hládnó kovánje -ega -a s podkovanje, pri katerem se zelo natančno korigira kopito, da se podkev kar se da dobro prilaga spodnjemu robu kopitne stene

ANG.: *cold shoeing*

hladnokrvná žíval -e -i ž žival, pri kateri se telesna temperatura in z njo povezana intenzivnost presnovnih procesov spreminjata v odvisnosti od temperature okolja in ki lahko uravnava svojo telesno temperaturo npr. z izpostavljanjem soncu, spreminjanjem barve telesa, tresenjem mišic, mahanjem s krili, npr. ribe, žuželke, plazilci **s**: éktotérmna žíval, póikilotérmna žíval

ANG.: *cold-blooded animal*

hladnokrvní kónji -ih kónj m mn. pasemska skupina težkih konj počasnih akcij, ki so primerni za delo v koraku v težkih vpregah, zlasti za dela v kmetijstvu in gozdarstvu, za prirejo mesa in mleka, za turistične vožnje vpreg in za rekreativno jahanje, npr. slovenski hladnokrvni konj, posavski konj, noriški konj, belgijski konj

ANG.: *cold-blooded horses*

hladnovódnó ribogójstvo -ega -a s ribogojstvo, ki se ukvarja z rejo postrvi in se izvaja v dobro pretočni vodi z nižjo temperaturo in veliko vsebnostjo kisika

ANG.: *cold water fish farming*

hlápanje -a s stereotipija pri konjih, pri kateri žival zgornje sekalce nasloni na predmet, npr. na ograjo, rob pregrade, krmilnik, usloči

vrat in zajame zrak, pri čemer ga lahko nekaj požre, kar lahko povzroči prebavne motnje

ANG.: *cribbing, crib-biting*

hlápné maščóbne kislíne -ih -ih -ín ž mn. skupina karboksilnih kislín z dvema do štirimi ogljikovimi atomi, ki jih proizvajajo mikroorganizmi pri anaerobni fermentaciji ogljikovih hidratov, torej tudi v prebavilih, v katero spadajo očetna kislina, propionska kislina in maslena kislina **k**: HMK

ANG.: *volatile fatty acids, VFAs*

hlév -a m objekt na kmetijskem gospodarstvu, ki je zgrajen in opremljen na način, da izpolnjuje vsaj minimalne zoohigijske in etološke normative za namestitve določene vrste ali kategorije rejnih živali ter omogoča ustrezne delovne pogoje za oskrbnike živali, npr. ovčarnik, kurnica, prasilišče

ANG.: *barn, shed, stable*

hlév na drsěči nastíl -a -- -- -- m ► hlév na polzěči nastíl

hlév na globóbki nastíl -a -- -- -- m hlev za prosto rejo različnih vrst rejnih živali, npr. goveda, ovc, prašičev, v katerem se nastila, pomešanega z blatom in sečem, ne odstranjuje sproti, ampak se ga prekriva s svežim nastilom, gnoj pa se v celoti odstrani na vsakih nekaj mesecev

ANG.: *deep litter barn, deep straw barn*

hlév na plítvi nastíl -a -- -- -- m ► hlév na polzěči nastíl

hlév na polzěči nastíl -a -- -- -- m hlev za prosto rejo goveda, v katerem je ležalna površina, ki se jo nastilja na najvišjem delu, nagnjena proti blatilnemu hodniku ali zunanji steni hleva, pri čemer živali z gaženjem izrivajo mešanico nastila, blata in seča na blatilni hodnik ali skozi odprtine v zunanji steni hleva na gnojišče **s**: hlév na drsěči nastíl, hlév na plítvi nastíl, hlév na tláčení gnój, hlév na tláčení nastíl

ANG.: *straw flow system*

hlév na tláčení gnój -a -- -- -- m ► hlév na polzěči nastíl

hlév na tláčení nastíl -a -- -- -- m ► hlév na polzěči nastíl

hlévská rěja něsnc -e -e -- ž ► tálna rěja (1)

hlévská úzda -e -e ž uzda brez brzde, namenjena vodenju konja na povodcu, ki se ga lahko tudi priveže in tako konju omeji gibanje **s**: áftra, oglávka

ANG.: *halter*

hlév z zunánjo klímó -a -- -- -- m ► odpřti hlév

HMK -- [həməkə] m ◀▶ hlápne maščóbné kislíne

hòd hòda m gibanje štirinožne živali, zlasti konja, ki se glede na zaporedje odrivov nog od tal loči na dvotaktno, tritaktno ali štiritaktno, npr. korak, galop, kas, pas, tölt
ANG.: gait

holándec -dca m mala pasma kuncev, katere predstavniki imajo kratko telo, kratke, pokončne in mesnate uhlje, kožuh bele barve z liso na glavi ter obarvanimi uhlji, obarvano zadnjo polovico trupa in dvema tretjinama zadnjih nog, pri čemer so ti deli lahko enobarvni ali dvobarvni, so dobro plodni in se redijo predvsem kot razstavne in družne živali □ str. 25
ANG.: Dutch rabbit

hólštajn-frízijško govédo -ega -a s ▶ črno-bélo govédo

hólštajnski kònj -ega kónja m toplokrvna pasma sorazmerno močnih konj z izdatnimi visokimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in katere predstavniki so v vihru visoki 160–170 cm ter se uporabljajo za vožnjo kočij in preskakovanje ovir
ANG.: Holsteiner horse

hólštajnsko govédo -ega -a s ▶ črno-bélo govédo

homeoréza -e ž ciljno usmerjena fiziološka prilagoditev organizma, ki omogoča pre-razporeditev presnovnih virov za podporo določenemu funkcionalnemu stanju, npr. brejosti ali laktaciji, in dinamične spremembe za doseg novih fizioloških ciljev
ANG.: homeorhesis

homeostátski mehanízem -ega -zma m regulacijski proces ali skupek procesov v organizmu, ki omogočajo vzdrževanje homeostaze, npr. uravnavanje absorpcije hranljivih snovi iz prebavil, izločanja presnovkov, mobilizacije telesnih rezerv
ANG.: homeostatic mechanism

homeostáza -e ž dinamično ravnovesje fizioloških procesov, ki vzdržuje stabilno notranje okolje kljub spremembam v zunanjem okolju ter omogoča hitro prilagajanje organizma in njegovo preživetje v različnih razmerah
ANG.: homeostasis

homeotêrmna živál -e -i ž ▶ toplokrvna živál

hómofermentatívno vrénje siláze -ega -a -- s mlečnokislinsko vrenje, ki je pri siliranju najbolj zaželeno, saj iz sladkorjev nastaja le mlečna kislina, ki od vseh kislin v silaži najbolj učinkovito zakisa krmo
ANG.: homofermentative silage fermentation

homogamétni spòl -ega spòla m spol, ki ga določa ena vrsta spolnih kromosomov in pri katerem osebek tvori eno vrsto gamet, npr. ženski spol pri sesalcih, moški spol pri pticah
ANG.: homogametic sex

homogamétnost -i ž pojav, pri katerem osebek tvori eno vrsto gamet glede na spolna kromosoma
ANG.: homogamy

homológni gén -ega -a m eden izmed dveh ali več genov, ki so si podobni po zgradbi in delovanju ter izvirajo iz skupnega predniškega gena, in sicer ortologni gen in paralogni gen □ str. 144
ANG.: homologous gene

homológni kromosóm -ega -a m kromosom iz homolognega kromosomskega para, ki lahko izvira od matere ali od očeta
ANG.: homologous chromosome

homológni kromosómski pár -ega -ega -a m par kromosomov, običajno enakih po velikosti in obliki, od katerih eden izvira od matere in drugi od očeta
ANG.: homologous chromosome pair

homozigót -a m **1.** diploidni organizem, ki ima na določenem lokusu homolognih kromosomov identična alela **s:** homozigótni genotip
ANG.: homozygote
2. stanje genotipa, pri katerem ima diploidni organizem na določenem lokusu homolognih kromosomov identična alela
ANG.: homozygote

homozigótni genotíp -ega -a m ▶ homozigót (1)

horizotálna okúžba -e -e ž prenos kužnega povzročitelja z okuženih na zdrave živali, pri čemer se lahko bolezenski mikroorganizem prenese z neposrednim stikom okužene in zdrave živali, prek neživih snovi ali predmetov, npr. z okuženo krmo, vodo, nastilom, ali pa prek vektorjev, npr. muh, komarjev, klopotov **s:** horizontalni prenos okužbe, laterálna okužba
ANG.: horizontal transmission

horizotálni prenos okúžbe -ega -ôsa -- m ▶ horizotálna okúžba

hormón -a m kemijska snov, ki jo v živalskem organizmu izločajo žleze z notranjim izločanjem ali posamezna tkiva in bodisi potuje po krvnem obtoku do tarčnih celic in tkiv, kjer se veže na receptorje in sproži biološki odgovor, bodisi učinkuje na mestu sinteze ali pa prehaja skozi celične membrane in deluje neposredno na celično jedro
ANG.: hormone

H

hrána -e ž vir hranljivih snovi, potrebnih za življenje, ki si ga živali priskrbijo same, brez sodelovanja človeka, npr. pri divjih ali podivjanih živalih
ANG.: *food*

hranilna snôv -e -í ž ► hranljiva snôv

hranilna vrédnost -e -i ž lastnost krme za pokrivanje potreb živali, ki je odvisna od vsebnosti energije in hranil ter od njihove prebavljivosti, razgradljivosti, fermentabilnosti, izkoristljivosti, nanjo pa vplivajo tudi pogoji pridelave, skladiščenje, predelava in obdelava krme **K**: HV

ANG.: *nutritional value, nutritive value*

hranilni mešiček -ega -čka m del ličinke na trebušnem predelu telesa, v katerem so shranjene snovi, ki jih organizem uporablja za rast in razvoj, preden začne sprejemati eksogena hranila **S**: rumenjâkov mešiček
ANG.: *yolk sac*

hránjenje -a s dejavnost živali, s katero si sama, brez sodelovanja človeka, priskrbi in zauživa hrano, npr. pri divjih ali podivjanih živalih
ANG.: *feeding*

hranljiva snôv -e -í ž snov v krmi, ki jo žival lahko koristno uporabi, npr. beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati, rudninske snovi, vitamini **S**: hranilna snôv **K**: HS
ANG.: *nutrient*

hřbet -bta m klavni kos, ki obsega predel zadnjega dela prsnih vretenc in največ tretjine reber, npr. pri prežvekovalcih, kopitarjih in kuncih od sedmega, pri prašičih od šestega prsnega vretenca □ str. 86
ANG.: *fore rib*

hřbta linija -e -e ž oblika hřbta od vihra do križa, gledano od strani, ki je lahko ravna, vbočena, izbočena ali pada v smeri od vihra proti križu ali obratno
ANG.: *topline*

hřbta plavút -e -i ž neparna plavut na zgornji strani telesa ribe, ki omogoča stabilizacijo telesa ter preprečuje bočno prevrnitev med plavanjem □ str. 185
ANG.: *dorsal fin*

hřbta slanina -e -e ž podkožno maščobno tkivo na hřbtu prašičev, ki se objektivno meri ali subjektivno ocenjuje z namenom ocene zamaščenosti ali telesne kondicije
ANG.: *backfat*

HRI -- [hərɔi] m ◄► indeks zdravstvenega tvéganja

HS -- [haəs] m ◄► hranljiva snôv

HV -- [həvə] m ◄► hranilna vrédnost

i -- [i] m ◄► ivory

IBD -- [ibədə] m ◄► po izvôru idéntični aléli

ICSH -- [icəsəhə] m ◄► luteinizirajóči hormón

idealizirana populácija -e -e ž populacija, ki se jo predpostavi pri razlagi procesov, ki spreminjajo frekvence alelov v populaciji, in temelji na predpostavkah, da je njena velikost konstantna, da so osebkí enako vitalni in plodni, se naključno pariyo ter da se osebkí različnih generacij ne pariyo med seboj **S**: Fisher-Wrightova populácija
ANG.: *idealised population*

identifikácija -e ž prepoznavanje posamezne živali ali skupine živali na osnovi njihove oznake, ki je lahko izpisana npr. na ušesni znamki, nožnem obročku, v mikročipu
ANG.: *identification*

iglú -ja m plastičen in nastlan samostojêč objekt, navadno z izpustom, za rejo enega ali več telet na prostem, ki jim zagotavlja zaščito pred dežjem, vetrom in soncem ter ustrezno klimo, s čimer se zmanjšuje tveganje za pojav bolezní dihal in prenos bolezní v čredi
ANG.: *calf igloo*

igra -e ž raznolike aktivnosti, ki jih izvajajo predvsem mlade živali, ki se z njimi pripravijo na kasnejše življenje, se prek njih učijo in preizkušajo svoje sposobnosti, kažejo pa na dobrobit živali in vključujejo gibanje, npr. dir in naskok, ter socialne stike, npr. neagresivno borbo med vrstniki, manipulacijo predmetov ali plena
ANG.: *play*

ikra -e ž dozorela ženska spolna celica, ki jo riba po ovulaciji odloži v vodno okolje, npr. na vodne rastline, pesek, kamenje, kjer pride do zunanje oploditve □ str. 122
ANG.: *fish egg*

ikra z očmí -e -- -- ž ikra po približno dveh tretjinah valjenja, ko so skozi njeno lupino v zarodku opazne zasnove vidnih organov in je najbolj odporna na tresljuje ter zato najprimernejša za transport □ str. 122
ANG.: *eyed fish egg*

ileálna prebavljivost -e -i ž prebavljivost, merjena na koncu vitega črevesa, ki je zadnji del tankega črevesa, in ki pri neprežvekovalcih zajema v glavnem le encimsko prebavo **S**: precekálna prebavljivost
ANG.: *ileal digestibility*

ile de france ôvca -- -- -- -e [íl de fráns] ž francoska mesna pasma ovc bele barve in brez rogov, ki se uporablja tudi kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo do 150 kg in samice 70–90 kg
 ANG.: Île-de-France sheep

imétník živáli -a -- m imétnica živáli -e -- ž fizična ali pravna oseba, ki je odgovorna za živali in je lahko lastnik živali ali se po pooblastilu lastnika živali ukvarja z rejo, varstvom ali drugo vrsto rabe živali
 ANG.: --

imponirajoče obnašanje -ega -a s obnašanje živali, za katero je značilna poudarjena drža, ki žival optično poveča, in s katerim samci pri spolnem obnašanju vabijo samice in zastrašujejo tekmece, pri agonističnem obnašanju pa živali z njim odganjajo nasprotnike, npr. pri konjih dvignjena glava in rep, iztegnjen vrat in visoko dviganje nog med hojo
 ANG.: display behaviour

imúnoproláksa -e ž zaščita živali pred nekaterimi kužnimi boleznimi z aktivno imunizacijo, ki se jo doseže s cepljenjem, ali s pasivno imunizacijo, ki se jo doseže z dajanjem visokih koncentracij protiteles v kri
 ANG.: immunoprophylaxis

imúnski systém -ega -a m organi, tkiva, celice in njihovi proizvodi, ki ščitijo organizem pred napadi tujih mikroorganizmov, njihovimi toksini in pred lastnimi spremenenimi ali iztrošenimi celicami
 ANG.: immune system

inaktivácija kromosóma X -e --- [íks] ž proces, s katerim se transkripcijsko utiša ena od dveh kopij kromosoma X pri samicah sesalcev in nekaterih drugih organizmih med prenatalnim razvojem zaradi poenotenja količine prepisov med spoloma in ki poteka z epigenetskimi mehanizmi, npr. z metilacijo DNA, s histonskimi modifikacijami in z delovanjem nekodirajočih RNA s: lionizácija
 ANG.: lyonisation, X chromosome inactivation

inbríding -a m 1. parjenje osebkov, ki so v populaciji nadpovprečno sorodni s: soródstveno párjenje
 ANG.: inbreeding
 2. parjenje v ožjem sorodstvu, med bratom in sestro, izjemoma med starši in potomci, z namenom pridobivanja živali, ki so si genetsko skoraj identične
 ANG.: inbreeding

inbridírana línijsa -e -e ž 1. linija, ki nastane z načrtnim parjenjem v ožjem sorodstvu in pri

kateri se poveča delež po izvoru identičnih alelov

ANG.: inbred line

2. linija, ki izhaja iz enega starševskega para po vsaj 20 zaporednih generacijah parjenj med brati in sestrami, predvsem pri laboratorijskih živalih

ANG.: inbred line

índeks cén življénjskih potreóbščín -a --

-- m sprememba cen košarice dobrin in storitev glede na nakupovalne navade povprečnega gospodinjstva, ki odraža stopnjo inflacije, kakor jo občutijo gospodinjstva, ter se uporablja za preračun tekočih cen v realne

ANG.: consumer price index

índeks esenciálnih aminokislín -a -- -- m

metoda za oceno kakovosti beljakovin krme, ki temelji na primerjavi aminokislinskih sestave proučevane beljakovine z referenčno beljakovino, npr. beljakovino beljaka ali mleka, in upošteva vse esencialne aminokislinske k: EAAI

ANG.: essential amino acid index, EAAI

índeks konformácije -a -- m količnik med

maso klavnih polovic in zmnožkom med dolžino in globino klavne polovice, ki predstavlja relativno debelino klavnih polovic in se uporablja za oceno klavne kakovosti

ANG.: conformation index

índeks oblike jájca -a -- -- m razmerje

med širino in dolžino jajca, ki je pri jajcih posamezne kokoši dokaj konstantno in je pogosto uporabljeno kot eden izmed selekcijskih kriterijev

ANG.: egg shape index

índeks prasítev -a -- m povprečno število

pripustov, potrebnih za eno prasitev, ki sodi med mere plodnosti

ANG.: farrowing index

índeks vímena -a -- m delež prostornine

prednjih četrti vimena v primerjavi s prostornino celotnega vimena pri kravi

ANG.: udder index

índeks zdrávtvenega tvéganja -a -- -- m

kazalnik uspešnosti reje v intenzivnih rejah kuncev, s katerim se oceni delež živali v reji, ki zbolijo za prebavnimi motnjami ali zaradi njih poginejo k: HRI

ANG.: health risk index, HRI

indél -a m različica zaporedja DNA, pri kateri je v nukleotidnem zaporedju prisoten ali odsoten eden ali več nukleotidov s: insércija-delécija

ANG.: indel, insertion-deletion

índijska tekáčica -e -e ž pasma rac lahkega tipa z Malajskega polotoka, ki obstaja v več barvnih različicah in za katero so značilni pokončna drža, živahen temperament in premikanje s tekom, primerna pa je zlasti za prirejo jajc in za zatiranje polžev
 ANG.: *Indian Runner duck*

indirektno opazovanje obnašanja živali -ega -a --- s pridobivanje podatkov v etoloških raziskavah, pri katerem opazovalec ni prisoten in je obnašanje registrirano avtomatsko, npr. s kamero, senzorji
 ANG.: *indirect observation of animals*

individuálna klétka -e -e ž kletka za naselitev ene živali, ki je dovolj prostorna, da se žival v njej nemoteno obrača, vstaja in lega, ter se lahko uporablja za več namenov, npr. za izolacijo agresivnega plemenskega kunca, spremljanje proizvodnih lastnosti pri nesnici, lažjo oskrbo plemenske kunka, izolacijo bolne živali
 ANG.: *individual cage*

individuálna razdálja -e -e ž minimalna razdalja do drugih živali ali ljudi, ki jo posamezna žival poskuša vzdrževati okoli sebe in prekoračitev katere s strani človeka ali druge živali sproži napad, beg ali umik
 □ str. 75
 ANG.: *individual distance*

individuálna rêja -e -e ž način reje, pri kateri se v individualnem boku ali individualni kletki redi le ena žival, ki ne prihaja v fizični kontakt z drugimi živalmi v hlevu, lahko pa z njimi vzpostavi vidni, akustični ali olfaktorni kontakt **s**: individuálna uhlevitev
 ANG.: *individual housing*

individuálna selékcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se plemensko vrednost osebkov za določeno lastnost napove na osnovi njegove fenotipske vrednosti **s**: fenotipska odbíra, fenotipska selékcija, masóvna selékcija
 ANG.: *individual selection, mass selection, phenotypic selection*

individuálna uhlevítev -e -tve ž ► individuálna rêja

individuálni bòks -ega bòksa m boks za rejo ene živali zaradi etoloških in/ali zdravstvenih razlogov, npr. merjasca, žrebca, bolne ali poškodovane živali, ki je dovolj prostoren, da se žival v njem nemoteno obrača, vstaja in lega, ali za kratkotrajno namestitve ene živali, ki se ji zaradi rejskih razlogov omeji možnost gibanja, npr. svinje v pripustišču
 ANG.: *individual pen*

individuálni fitnes -ega -a m relativni fitnes posameznega osebkov v populaciji
 ANG.: *individual fitness*

individuálni heterózis -ega -a m heterozis, ki je posledica tega, da je osebek križanec
 ANG.: *individual heterosis*

individuálno gnézdó -ega -a s manjše gnezdo, ki zaradi svojih dimenzij nudi udoben prostor za nesenje le eni samici perutnine
 ANG.: *individual nest box*

inducírana dróst -e -í ž drst, zlasti pri krapovcih, ki je spodbujena z injiciranjem hormonov, najpogosteje tistih, ki jih izloča hipofiza **s**: kontrolírana dróst, umétna dróst
 ANG.: *induced spawning*

inducírana mutácija -e -e ž mutacija, ki nastane kot posledica zunanega dejavnika, ki je lahko fizikalnega izvora, npr. neionizirajočega ali ionizirajočega sevanja, kemijskega izvora, npr. pesticidov, ali biološkega izvora, npr. virusov **s**: umétna mutácija
 ANG.: *induced mutation*

inducírana ovulácija -e -e ž ovulacija pri nekaterih sesalcih, npr. kuncih, do katere v nasprotju z večino drugih sesalcev ne pride spontano v fazi estrusa, ampak je ta spodbujena šele s kopulacijo
 ANG.: *induced ovulation*

infekcijska bolézen -e -zni ž ► kúžna bolézen

informacijska RNA -e -- [erená] ž ribonukleinska kislina, ki nastane s transkripcijo in prenaša genetske informacije tako, da se prevaja v zaporedja aminokislin, ki tvorijo beljakovine **s**: sporočilna RNA **k**: mRNA
 ANG.: *messenger RNA, mRNA*

infundíbulum -a m ► líjak jajcevóda

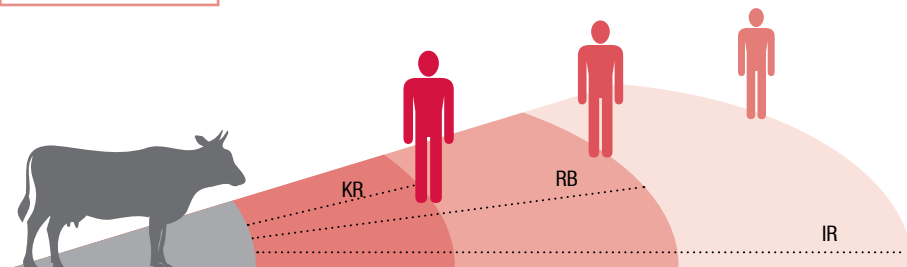
inkubácija -e ž **1.** *in vitro* ali *in situ* izpostavitve substrata delovanju mikroorganizmov in njihovo gojenje v opredeljenih razmerah, npr. v aerobnih ali anaerobnih razmerah, običajno za ugotavljanje razgradljivosti, fermentabilnosti, za oceno prebavljivosti krme ali za ugotavljanje prisotnosti mikroorganizmov, npr. v krmi, živilih
 ANG.: *incubation*

2. čas od okužbe do pojava prvih bolezenskih znakov, ki lahko traja od nekaj ur do nekaj dni in je odvisen od patogenosti ter odmerka mikroorganizmov in ranljivosti okuženega osebkov
 ANG.: *incubation*

3. ► valjénje (1)
4. ► valjénje (2)

inkubátor -ja m ► valílnik (1, 2)

KR = kritična razdalja
RB = razdalja bega
IR = individualna razdalja

Kritična razdalja, razdalja bega, individualna razdalja (posamezne razdalje in razmerja med njimi niso fiksni)

inokulacija -e ž ► cépljenje (2)

inókulúm -a m ► cepívo (2)

in sacco poskús --- -a [in sáko] m *in situ* poskus, ki poteka na živalih z ruminalno fistulo, in sicer tako, da se krmo zatehta v porozne vrečke, ki se jih za določen čas vstavi v vamp, ter nato izračuna izgubo in razgradljivost hranljivih snovi v tem času **s**: nylon bag téhnika

ANG.: in sacco test

insêrcija -e ž različica zaporedja DNA, pri kateri pride do vstavljanja enega ali več nukleotidov

ANG.: insertion

insêrcija-delêcija -e -e ž ► indêl

in silico poskús --- -a [in síliko] m poskus, ki poteka v obliki stohastične računalniške simulacije in se uporablja npr. za proučevanje interakcij med proteini

ANG.: in silico experiment

in sítu poskús --- -a m poskus, v katerem se proučuje pojav na tistem mestu, kjer nastaja, navadno v živi živali, opremljeni z ruminalno ali ilealno fistulo, npr. *in sacco* poskus

ANG.: in situ test

instrumentálno pogojevánje -ega -a s ► operátno pogojevánje

integrírana živinorêja -e -e ž sonaravna živinoreja, ki poteka na kmetijskih gospodarstvih z enako obliko sonaravne rastlinske pridelave in v skladu s predpisi, blažjimi od predpisov za ekološko živinorejo ter strožjimi od predpisov za konvencionalno

živinorejo, in za kar kmetijsko gospodarstvo pridobi certifikat

ANG.: --

intenzívna páša povprék -e -e --- ž sistem paše, ki se izvaja na ravnih in zelo rodovitnih pašnikih s kakovostno travno rušo in pri katerem se pašnik razdeli v razmerju 40 : 60 z začasno elektroograjo na dve čredinki, namenjen pa je predvsem za pašo visokoproduktivnih krav molznic

ANG.: intensive continuous grazing

intenzívna rêja pítoвне perutníne -e -e --- ž način reje pitovne perutnine na nastlanih tleh v zaprtem hlevu, brez možnosti izhoda na prosto, kjer je gostota naselitve živali na enoto površine večja in trajanje pitanja krajše kot pri ekstenzivni zaprti reji pitovne perutnine

ANG.: --

intenzívno ribogójstvo -ega -a s ribogojstvo, pri katerem se postrvi, morske ribe in krapovce krmi le z dodano krmo, pri čemer se pri krapovcih primarna proizvodnja biomase v ribniku zanemari, in kjer sta gostota naselitve in prireja na enoto prostornine vode večji kot pri ekstenzivnem in polintenzivnem ribogojstvu

ANG.: intensive fish farming

intenzívnost rásti -i --- ž hitróst rásti

intenzívnost selêkcije -i --- ž selekcijski diferencial, izražen v standardnih odklonih fenotipskih vrednosti za določeno lastnost, katerega vrednost je odvisna od deleža za pleme odbranih osebkov v populaciji, v kateri se izvaja selekcija

ANG.: selection intensity

interakcija genotip-okolje -e -- ž neaditivna povezava med genetskim vplivom in okoljskim vplivom, ki se kaže kot različen vpliv genotipa na fenotip v različnih okoljih, npr. fenotipska razlika med genotipom A in genotipom B je drugačna v okolju X kot v okolju Y **K:** GxE

ANG.: *genotype-environment interaction, GxE*

interakcija med mikroRNA in tarčo -e -- -- --

-- [mikroerená] ž interakcija, ki obsega okoli 7–8 nukleotidov med regijo zrele mikroRNA in komplementarnimi regijami različnih tarč, npr. mRNA, drugih nekodirajočih RNA ali beljakovin

ANG.: *miRNA-target interaction, MTI*

interfaza -e ž faza celičnega cikla med dvema zaporednima mitozama, ki vključuje fazo G1, v kateri celica raste, fazo S, v kateri se DNA podvoji s pomočjo encima DNA-polimeraze, in fazo G2, v kateri se celica pripravlja na mitozo

ANG.: *interphase*

interim obdobje -- -a s obdobje od odstitve svinje do prvega pripusta po odstitvi, ki sodi med mere plodnosti □ str. 44

ANG.: *weaning-to-service interval*

intermediarno delovanje genov -ega -a -- s ► delna dominanca

intermuskularna maščoba -e -e ž ► medmišično maščobno tkivo

intermuskularno maščobno tkivo -ega -ega -a s ► medmišično maščobno tkivo

interna stopenja donosnosti -e -e -- ž v odstotku izražena donosnost posamične naložbe, s katero se meri uspešnost plemenitjenja vloženega kapitala in za katero je npr. pri javnih razpisih v kmetijstvu spodnja meja največkrat postavljena pri 5 %

ANG.: *internal rate of return*

interseksualnost -i ž stanje, pri katerem ima žival spolne značilnosti obeh spolov zaradi motene spolne diferenciacije v prenatalnem razvoju in ki praviloma povzroča neplodnost, ki je navadno posledica funkcionalno omejenih ali nepopolno razvitih spolnih organov ali gonad, npr. pri prašičih, kozah, ribah **s:** lažna dvospolnost, lažni hermafroditizem, psévdohermafroditizem

ANG.: *intersex*

intersticijske celice stimulirajoči hormon -- -- -ega -a m ► luteinizirajoči hormon

interválna ventilácija -e -e ž ► interválno zračenje

interválno zračenje -ega -a s prisilno zračenje, pri katerem ura vklaplja in izklaplja

ventilatorje po vnaprej določenem časovnem programu, s čimer je kljub hladnemu vremenu zagotovljeno dovajanje svežega zraka ter odvajanje izrabljenega in onesnaženega zraka iz hleva **s:** interválna ventilácija

ANG.: *intermittent ventilation*

intervéncijska céna -e -e ž institucionalno določena cena v sklopu tržnih ukrepov kmetijske politike, po kateri poteka odkup določene količine proizvoda z namenom njegovega umika s trga, da bi se zagotovile stabilnejše tržne razmere, npr. pri maslu, mleku v prahu, prašičjem mesu

ANG.: *intervention price*

intestinální transpórtní čas -ega -ega čása m čas prehoda krme skozi prebavila

ANG.: *intestinal transit time*

intramuskulárno maščóbnó tkívo -ega -ega -a s ► znótrajmíšično maščóbnó tkívo

introgresija -e ž vnos določenih genomskih odsekov iz ene v drugo populacijo, navadno podprt s selekcijo na molekularne označevalce

ANG.: *introgression*

intrón -a m nekodirajoče zaporedje med eksoni, ki se pred prevajanjem izreže iz prekurzorske mRNA □ str. 50

ANG.: *intron*

intrón GU-AG -a -- [geuagé] m najpogostejša oblika intronov pri evkariontih, ki imajo zaporedje gvanin in uracil na 5'-koncu ter zaporedje adenin in gvanin na 3'-koncu

ANG.: *GU-AG intron*

in vítro poskús -- -- -a m poskus, ki simulira dogajanje v organizmu, se izvaja v nadzorovanem okolju zunaj živega organizma, npr. z izoliranimi celicami, tkivi ali mikroorganizmi, in lahko predstavlja podlago za *in vivo* poskus

ANG.: *in vitro test*

in vívo poskús -- -- -a m poskus, ki se izvede na živem organizmu

ANG.: *in vivo test*

involúcija máternice -e -- ž vračanje maternice po porodu v prvotno stanje

ANG.: *uterine involution*

islándski kónj -ega kónja m zelo odporna in vzdržljiva pasma ponijev, znana po raznovrstnosti v gibanju, saj sta zanjo značilna tudi pas in tölt, pri kateri so zastopane različne barve in katere predstavniki so v vihru visoki 125–145 cm ter so zlasti primerni za različne zvrsti konjeniškega športa, npr. leteči pas na kratki razdalji, in za rekreativno jahanje **s:** islándski póni

ANG.: *Icelandic horse*

islánski póni -ega -ja m ► islánski kònj

islánsko sêdlo -ega -a s sedlo za jahanje islánskih konj, ki je podobno dresurnemu sedlu, a je prilagojeno manjšim konjem
ANG.: *Icelandic saddle*

istmus -a m ► zóženi jajcevod

ístrska prámenka -e -e ž slovenska avtohtona pasma ovc bele barve s črnimi pikami in manjšimi lisami po glavi, trupu in nogah, ki je namenjena za prirajo mleka in pri kateri so predstavniki srednje velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo do 95 kg, samice pa 60–75 kg, imajo krajše in vstran štrleče uhlje in rahlo izbočeno nosno linijo □ str. 242
ANG.: *Istrian Pramenka sheep*

ístrski ôsel -ega ôsla m hrvaška avtohtona, skromna, vztrajna in dolgoživa pasma oslov mirnega temperamenta, katere predstavniki so v vihru visoki 125–135 cm, so najpogostejše črne barve, s svetlo liso okoli oči, svetlim gobcem s črnimi nozdrvmi, svetlim trebuhom in s črno štrlečo grivo ter so primerni za tovorjenje, terapevtsko jahanje in za prirajo mesa in mleka
ANG.: *Istrian donkey*

ístrsko govêdo -ega -a s pozno zrela pasma goveda, razširjena predvsem na Istrskem polotoku, srednje velikega okvirja, najpogostejše enobarvno svetlo sive do bele barve, z razmeroma velikimi rogovi v obliki lire, ki je odporna in prilagojena na skromne življenjske razmere ter primerna za prirajo mesa
ANG.: *Istrian cattle*

ivory -ja [ájvori] m recisivna mutacija gena za kinurenin-3-hidroksi kinazo pri čebelah, ki preprečuje sintezo barvila omokrom in povzroča kopičenje kinurenina v pigmentnih očesnih celicah, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel K: i
ANG.: *ivory*, i

izbitje géna -a -- s postopek, pri katerem se specifičen gen v genomu organizma namerno inaktivira ali popolnoma odstrani, da se prepreči njegovo izražanje, kar omogoča proučevanje funkcije določenega gena z analizo posledic njegove odsotnosti npr. na fiziološke funkcije organizma
ANG.: *gene knockout*

izginúla pásma -e -e ž ► izumfla pásma

izhodiščna populácija -e -e ž skupina živali, ki se uporabi za razvoj nove pasme, provenience ali linije
ANG.: *original population*

izkoriščanje krme -a -- s proizvodna lastnost, ki se običajno izraža s količino porabljene

krme za enoto proizvoda, npr. količina krme za kilogram prirasta S: konvèrzija krme
ANG.: *feed conversion ratio, FCR*

izkoščeválnik -a m stroj v klavnici ali predelovalnem obratu, ki se uporablja za ločevanje mesa od kosti, zlasti pri predelavi perutninskega in kunčjega mesa
ANG.: *deboner*

izločítev živáli -tve -- ž odstranitev žive živali iz reje zaradi različnih vzrokov, npr. bolezni, poškodb, slabše priraje, telesnih hib, neskladnosti s pasemskim standardom
ANG.: *culling*

izlôvna jáma -e -e ž poglobljeni del ribnika pred menihom ali za njim, običajno narejen iz betona, v katerega se ob spuščanju vode iz ribnika umikajo ribe, ki se jih tako zbrane lažje izlovi
ANG.: *catch basin*

izmenjáva kromatíd -e -- ž proces med mejozo, ko se med nesestrskima kromatidama zamenjajo odseki DNA, kar lahko vodi v genetsko rekombinacijo
ANG.: *crossing-over*

izmolzevánje -a s postopek ob koncu molže, pri katerem se temeljito izprazni vime, da se prepreči zaostajanje mleka
ANG.: *stripping*

izoelektrična tóčka mléka -e -e -- ž vrednost pH mleka 4,6, ki se doseže z zakisanim mleka in pri kateri kazeinske micle izgubijo negativni naboj ter postanejo nevtralne in netopne ter zato koagulirajo
ANG.: *isoelectric point of milk*

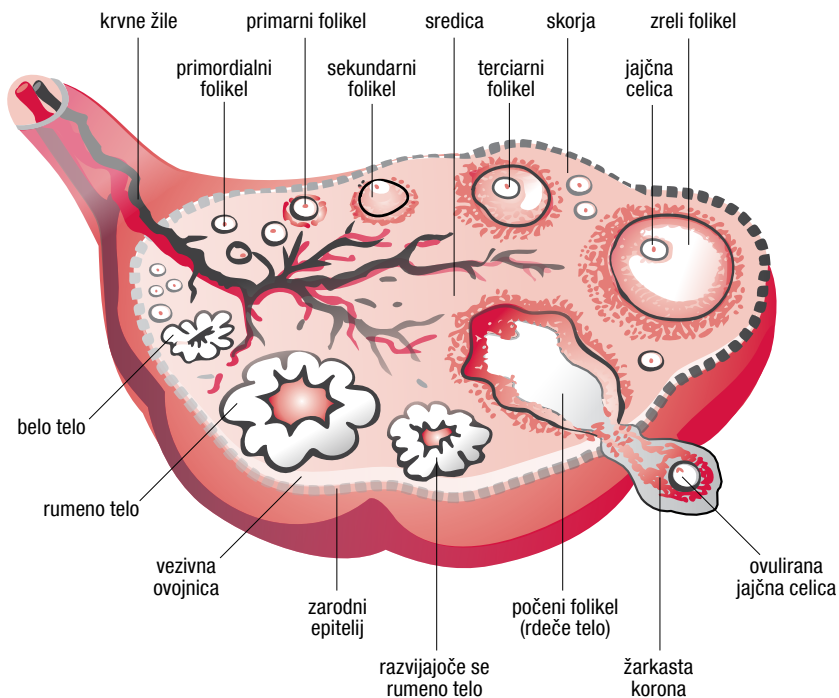
izolácijski prástor -ega -óra m ► izolátor

izolátor -ja m neprodušno zaprt prozoren prostor ali komora, kjer poteka reja gnotobiotičnih živali v popolnoma kontroliranem okolju brez prisotnosti mikroorganizmov in ima vhodno nišo s predprostorom za razkuževanje sterilnih instrumentov ter v steno vgrajene rokavice za manipulacijo S: izolácijski prástor, izolatórij
ANG.: *isolator*

izolatórij -a m ► izolátor

izolirano tkívo -ega -a s tkivo, odvzeto iz živali, ki se uporablja v nadaljnjih postopkih v laboratoriju, npr. v *in vitro* poskusu, za kemijsko analizo
ANG.: *isolated tissue*

izpáh vratú -áha -- m zakonsko dovoljen način usmrtnitve laboratorijskih živali, ki se izvede s premikom ali zlomom vratu in je ob pravilni izvedbi za žival neboleč, ker smrt nastopi v

Zgradba jajčnika pri sesalcih

trenutku, ter je dovoljen pri živalih s telesno maso, manjšo od 1 kg, pri čemer je treba živalim s telesno maso nad 150 g predhodno dati pomirjevalo **s**: cervikalna dislokacija
ANG.: cervical dislocation

izpúst -a m ograjena površina ob hlevu, običajno utrjena, lahko tudi pašnik, na katero imajo živali stalen ali občasen dostop in jim omogoča gibanje na prostem
ANG.: open yard, outdoor run-out

izravnsalno plačilo -ega -a s proračunsko plačilo za kmetijska gospodarstva, s katerim so deloma pokriti višji stroški ali izgube prihodkov zaradi izvajanja kmetijsko-okoljsko-podnebnih ukrepov in gospodarjenja na območjih z naravnimi in drugimi omejitvami
ANG.: compensatory payment

izrezovalna regija -e -e ž nukleotidno zaporedje v bližini izrezovalnega mesta, in sicer 1–3 nukleotidov eksona in 3–8 nukleotidov introna □ str. 50
ANG.: splice region

izrezovalno mesto -ega -a s območje prvih in zadnjih dveh nukleotidov introna, in

sicer 5'-donor in 3'-akceptor introna

s: spojitevno mesto

ANG.: splice site

izrezovalno-povezovalni kompleks -ega -a m ► izrezovalno-spajalni kompleks

izrezovalno-spajalni kompleks -ega -a m ribonukleoproteinski kompleks v evkariontskih celicah, ki prepozna introne in katalizira njihovo izrezovanje **s**: izrezovalno-povezovalni kompleks, spajalno telesce
ANG.: spliceosome

izrezovanje intronov -a -- s proces, pri katerem se iz prekursorske mRNA odstranijo introni in s tem med sabo povežejo eksoni **s**: povezovanje eksónov, spajanje eksónov
ANG.: intron splicing

izrigavanje -a s del procesa prežvekovanja, v katerem se skozi usta izločajo plini, predvsem metan in CO₂, ki nastajajo pri mikrobnii fermentaciji ogljikovih hidratov v predželodcih prežvekovalcev in za organizem predstavljajo izgubo energije, za okolje pa so kot toplogredni plini obremenjujoči
ANG.: eructation

izumrla pásma -e -e ž pásma, za katero ni več na voljo genetskega materiala, ki bi omogočal njeno oživitve **s:** izginúla pásma
ANG.: *extinct breed*

izvalilnik -a m naprava, v kateri se valilna jajca nahajajo zadnje tri dni valjenja in kjer se ob zagotovitvi ustrezne temperature, zračenja in vlaženja izvalijo ptičji mladiči
ANG.: *hatcher*

izvalitveno ôkno -ega -a s časovni interval med izvalitvijo prvega in zadnjega piščanca ali keččka iz jajc, ki so hkrati vstavljena v valilnik
ANG.: *hatch window*

izvensezónska plódnost -e -i ž ► zúnajsezónska plódnost

izvózna podpóra -e -e ž zunanjetrgovinski ukrep, namenjen spodbujanju prodaje presežnih količin določene dobrine, npr. mleka v prahu, na zunanje trge s ciljem vzdrževanja ravni cen na domačem trgu
ANG.: *export support*

izvózne spodbúde -ih -úd ž mn. sklop vladnih ukrepov, namenjen pospeševanju izvoza dobrin, npr. presežnih količin kmetijskih in prehranskih proizvodov, z različnimi vladno financiranimi ukrepi, npr. neposrednimi plačili, ugodnimi posojili, davčnimi olajšavami za izvoznike ali promocijskimi aktivnostmi na mednarodnih trgih
ANG.: *export subsidies*

J

jábolčasti sívec -ega -vca m temnejši konj sívec v obdobju sivenja z večjimi ali manjšimi svetlejšimi okroglimi lisami, porazdeljenimi po telesu **s:** grôšasti sívec, postfírvji sívec
ANG.: *dapple grey horse*

Jacobsonov orgán -ega -a [jákobsonov] m parni organ pod nosno votlino pri večini sesalcev, dvoživk in plazilcev, s katerim žival zaznava zlasti feromone, npr. z vihanjem zgornje ustnice **s:** vomeronazáljni orgán
ANG.: *Jacobson's organ, vomeronasal organ*

jágnje -ta s mladič ovce (*Ovis aries*) moškega ali ženskega spola do spolne zrelosti
ANG.: *lamb*

jágnječje mesó -ega -á s meso jagnjet, mlajših od 12 mesecev, pri katerih je masa klavnega trupa 13 kg ali več **s:** jágnjetina
ANG.: *lamb*

jágnjetina -e ž ► jágnječje mesó

jágnjica -e ž samica ovce (*Ovis aries*) od spolne zrelosti do prve jagnjitve
ANG.: *ewe lamb*

jagnjítev -tve ž porod pri ovcah, pri katerem se navadno rodi eno do dve jagnjeti
ANG.: *lambing*

jahališče -a s ograjena ali neograjena površina na prostem, ki je namenjena jahanju ter drugim aktivnostim s konji in na kateri je podlaga praviloma iz finega peska z dodatkom sintetičnih vlaken, ki bolje zadržujejo vlogo in dalj časa ohranjajo podlago ravno ter enakomerno trdo **s:** manéža
ANG.: *riding arena*

jahálnica -e ž pokrit objekt, ki je namenjen jahanju ter drugim aktivnostim s konji ne glede na vremenske razmere in v katerem je podlaga praviloma iz finega peska z dodatkom sintetičnih vlaken, ki bolje zadržujejo vlogo in dalj časa ohranjajo podlago ravno ter enakomerno trdo
ANG.: *riding hall*

jaháljni kònj -ega kònja m konj po ujahavanju, ki je namenjen za tekmovanja ali rekreativno jahanje
ANG.: *riding horse*

jájce -a s živalski proizvod, ki je sestavljen iz rumenjaka z zarodnim diskom, beljaka, membran in lupine ter vsebuje vsa potrebna hranila za razvoj ptičjega zarodka, kot žvinnorejski proizvod pa se uporablja v prehrani ljudi ter živilski in neživilski industriji □ str. 30
ANG.: *egg*

jájce mehkužec -a -žca s jajce brez lupine, pri katerem rumenjak in beljak obdajata le beljakova in lupinina membrana in ki se najpogosteje pojavlja pri kokoših, izpostavljenih stresu, ter pri nekaterih boleznih, npr. pri kužnem bronhitisu, atipični kokošji kugi
ANG.: *soft-shelled egg*

jajcevòd -óda m **1.** vsak od dveh cevastih organov pri samicah sesalcev, ki povezuje jajčnik in maternico in je v začetnem delu lijakasto razširjen, da lahko prestreže iz jajčnika izločene jajčne celice, v končnem delu pa se oži in se v primeru enojne maternice s strani nadaljuje v maternično

telo, pri drugih tipih maternic pa v maternični rog **s:** ovidúkt □ str. 114, 115

ANG.: *oviduct, uterine tube*

2. cevast spolni organ pri samicah perutnine, ki se razteza od jajčnika do kloake in je sestavljen iz štirih odsekov, v katerih se okrog rumenjaka naložita beljak in lupina **s:** ovidúkt □ str. 109

ANG.: *oviduct*

3. vsak od dveh cevastih organov pri samicah rib, ki je pri večini vrst zrasel z jajčnikom ali pa je na vrhu lijakasto oblikovan, npr. pri postrvih, in se pri večini vrst odpira v okolje prek genitalne pore, pri nekaterih vrstah, npr. ostržih, pa prek urogenitalne pore **s:** ovidúkt

ANG.: *oviduct*

jájčece -a s ► jajčna célica

jájčna célica -e -e ž ženska spolna celica, ki prenaša polovico dedne informacije po materi **s:** jájčece □ str. 78

ANG.: *egg cell, ovum*

jájčna kutikula -e -e ž varovalna plast na površini jajčne lupine, ki preprečuje mikroorganizmom vdor skozi pore v jajčno vsebino ter se sčasoma zaradi staranja in rokovanja z jajcem obrabi □ str. 30

ANG.: *egg cuticle*

jájčna lupína -e -e ž naravna embalaža jajčne vsebine, ki pri kokošjem jajcu predstavlja približno 11 % mase in v povprečju vsebuje 94 % kalcijevega karbonata, 4 % beljakovin, 1 % magnezijevega karbonata in 1 % kalcijevega fosfata □ str. 30

ANG.: *egg shell*

jájčna mása -e -e ž zmnožek med številom znesenih jajc v določenem obdobju in njihovo povprečno maso

ANG.: *egg mass*

jájčna vsebína -e -e ž del jedilnega jajca, ki ga sestavljata rumenjak in beljak ter pri kokošjem jajcu povprečno vsebuje 75,8 % vode, 12,4 % beljakovin, 9,9 % maščob, 0,96 % ogljikovih hidratov, 0,85 % rudninskih snovi in 300 kJ energije ter druge naravno prisotne sestavine, npr. protitelesa, emulgatorje, barvila, vezalce, encime

ANG.: *egg contents*

jájčnik -a m 1. vsaka od dveh spolnih žlez pri samicah sesalcev, ki se nahaja kavdalno od ledvice in je z mezovarijem, v katerem potekajo žile in živci, pritrjena na hrbtno steno trebušne votline ter je namenjena razvoju jajčnih celic in tvorbi hormonov, predvsem estrogena in progesterona **s:** ovárij □ str. 78, 114, 115

ANG.: *ovarium, ovary*

2. spolna žleza pri samicah perutnine, ki se nahaja na levi strani živali, za pljuči in pred ledvicami, in v kateri nastajajo spolni hormoni ter jajčne celice z rumenjaki **s:** ovárij □ str. 109

ANG.: *ovarium, ovary*

3. vsaka od dveh spolnih žlez pri samicah rib, ki se nahaja pod ribjim mehurjem in v kateri nastajajo ikre, ki se sproščajo v trebušno votlino in nato skozi jajcevod zapustijo organizem ribe, npr. pri postrvih, ali pa se prek jajcevoda sprostijo neposredno v vodno okolje, npr. pri krapih **s:** ovárij

ANG.: *ovarium, ovary*

jájčnikov folíkel -ega -kla m ► folíkel

jájčni melánž -ega -a m homogenizirana in pastirizirana mešanica rumenjaka in beljaka v tekoči obliki, ki se uporablja zlasti pri proizvodnji slaščičarskih in pekovskih izdelkov

ANG.: *egg melange*

jájčni zób -ega -a m apnenčasti izrastek na zgornji konici kljuna, ki piščancu ali kebčku ob izvalitvi omogoča prekljuvanje jajčne lupine

ANG.: *egg tooth*

jáma za gnójevko -e -e -e ► zbirálnik za gnójevko

jáma za gnójnico -e -e -e ž neprepusten zbiralnik ob gnojišču ali pod njim za skladiščenje gnojnice s prostornino, ki zadošča za celotno obdobje, ko je zaradi preprečevanja onesnaževanja voda z nitrati prepovedano gnojenje kmetijskih površin **s:** gnójna jáma (1), gnójnična jáma

ANG.: *liquid manure storage tank*

japónska metóda seksíranja -e -e -e ž seksiranje glede na razlike v izraženosti spolnih znakov na kloaki

ANG.: *Japanese vent sexing*

japónska prepelíca -e -e ž v svetu najbolj razširjena vrsta prepelice, udomačena v vzhodni Aziji, za katero so značilni dobra nesnost, odpornost proti boleznim, zgodnja spolna zrelost in kratek generacijski interval

ANG.: *Japanese quail*

LAT.: *Coturnix coturnix japonica*

járcčka -e ž ► járkica

jarítev -tve ž porod pri kozah, pri katerem se navadno rodi eden do trije kozlički

ANG.: *kidding*

járkica -e ž samica vrste kokoš (*Gallus gallus*) od izvalitve do spolne zrelosti ali do znesenja prvega jajca **s:** járcčka

ANG.: *pullet*

Oznake na jedilnem jajcu

J

jásli -i ž mn. nepremičen ali premičen del hlevske opreme, v katero se najpogosteje poklada voluminozna krma in ima navadno mrežo ali pregrado, ki preprečujejo raztros krme in skozi katere jo živali zauživajo, npr. stenske jaslí, kvadratne jaslí, okrogle jaslí, skandinavske jaslí, pašne jaslí
 ANG.: feeder, hay rack

játa -e ž skupina živali iste vrste, ki spada med perutnino ali ribe
 ANG.: flock, school

jedílna ríba -e -e ž riba, vzrejena v ribogojnici do telesne mase, kot jo zahteva trg, npr. dvoletni krap navadno 1,0–1,5 kg, leto in pol stara kalifornijska postrv okrog 0,25 kg **s**: konzúmná ríba
 ANG.: market size fish

jedílno jajce -ega -a s jajce kokoši, lahko pa tudi drugih vrst udomačene perutnine, ki je staro do osemindvajset dni in je namenjeno prehrani ljudi **s**: konzúmnó jajce □
 ANG.: table egg

jêdro kmêčkega gospodínjstva -a -- -- s člani kmečkega gospodinjstva, ki so za razvoj in vzdrževanje kmetije najpomembnejši, in sicer nosilec kmetijskega gospodarstva, njegov morebitni partner in naslednik z morebitnim partnerjem
 ANG.: --

jegúlji trák -ega -ú m barvni vzorec pri konju z značilno liso, temnejšo od osnovne barve, ki sega od temena do repa
 ANG.: dorsal stripe

jêlen lopátar -éna -ja m ▶ dámjak

jerebíčasta štájerska kokóš -e -e -i ž štajerska kokoš z jerebičastim vzorcem perja, ki se jo redi predvsem za prirajo jajc z belo lupino □ str. 241
 ANG.: Partridge Styrian chicken, Partridge Styrian hen

jerebíčasti vzórec pérja -ega -rca -- m barvni vzorec, pri katerem je petelin po vratu in sedelcu običajno rjavordeč, po prsih in repu bleščeče črn, zunanji rob sicer črnih peruti je rjav, medtem ko je pri kokoših perje rjavkasto po perutih in hrbtu, temno rjavo s svetlejšo obrobo na mikalu, sivo v predelu od nog do repa in lososove barve po prsih
 ANG.: partridge feather pattern

jersey govêdo -- -a [džêrsi] s angleška mlečna pasma manjšega okvirja, rjavkaste barve, z vbočeno nosno linijo, s temnim smrkom z belo obrobo in temnimi, tršimi parklji, ki je primerna za pašno rejo in katere mleko vsebuje veliko več maščob in beljakovin kot mleko drugih mlečnih pasem goveda
 ANG.: Jersey cattle

jézerka -e ž ▶ jézerska postřv

jézerska postřv -e -f ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salmo*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki je ekotip potočne postřvi in naseljuje alpska jezera z globoko, bistro in hladno vodo, na drst odhaja v pritoke, se jo v ribogojnicah redi za poribljavanje ter je v Sloveniji domorodna **s**: jézerka

ANG.: lacustrine brown trout

LAT.: *Salmo trutta lacustris*

jézerska zlatōvčica -e -e ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salvelinus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki je manjša od potočne zlatovčice, se prehranjuje pretežno s planktonom in je v Sloveniji tujerodna

ANG.: lake char

LAT.: *Salvelinus umbla*

jezērsko-solčāvska ōvca -e -e ž slovenska avtohtona pasma ovc večinoma bele barve, celoletno poliestrična, ki je primerna za prirejo jagnjetine ter volne in pri kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo čez 100 kg, samice pa 65–70 kg, imajo velike in viseče uhlje ter izbočeno nosno linijo □ str. 242

ANG.: Jezersko-Solčava sheep

jódno število -ega -a s mera nenasíčenosti maščob, ki pove, koliko g joda se je vezalo na dvojne vezi maščobnih kislin v 100 g vzorca, npr. v krmi, živalskem tkivu, proizvodu

ANG.: iodine number

jógurt -a m fermentirano mleko, izdelano z dodatkom jogurtove kulture pri temperaturi okoli 42 °C

ANG.: yogurt

jógurtova kultūra -e -e ž starterska kultura iz termofilnih mlečnokislinskih bakterij *Lactobacillus delbrueckii* subsp. *bulgaricus* in *Streptococcus thermophilus*, ki se uporablja za izdelavo jogurta

ANG.: yogurt bacteria, yogurt culture

jórksřir -a m izvorno angleška pasma prašičev, ki se v križanjih uporablja kot maternalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 300–350 kg, samice pa 250–300 kg, imajo vbočeno nosno linijo, pokončne uhlje, so dobro plodni in imajo slabše maternalne lastnosti **s**: large white, vėliki bėli prašič

ANG.: Large White pig, Yorkshire pig

jumbo vrėca -- -e [džambo] ž ► vrėcōn

K

kafilérja -e ž obrat za predelavo klavniških in valilniških odpadkov ter trupel poginulih živali, npr. v mesno-kostno moko, predelane živalske beljakovine, maščobe

ANG.: rendering plant

kakōvost mesā -i -- ž zbir kemičnih, prehranskih, tehnoloških, higiensko-toksikoloških in senzoričnih lastnosti mesa, npr. pH, barva, sposobnost za vezavo vode, mehkoba, vonj, vsebnost maščob

ANG.: meat quality

kakōvostni rāzred jājc -ega -ėda -- m razred jedilnih jajc, v katerem imajo jajca glede parametrov kakovosti lupine, višine zračnega mehurčka, stanja beljaka in rumenjaka ter razvitosti zarodne celice podobne vrednosti □ str. 215

ANG.: egg grade, egg quality class

kakōvostni rāzred jājc A -ega -ėda -- -- [á]

m kakovostni razred jajc, v katerega se uvrščajo jedilna jajca, stara do osemindvajset dni, nekonzervirana, hranjena v prostorih s temperaturo nad +5 °C, neoprana in neočiščena z mehanskimi postopki, s čisto, nepoškodovano, pravilno oblikovano lupino, negibljivim zračnim mehurčkom, nižjim od 6 mm, čvrstim, bistrim in prozornim beljakom ter so brez tujega vonja in okusa

ANG.: class A eggs

kakōvostni rāzred jājc A ěkstra -ega -ėda --

-- -- [á] m kakovostni razred jajc A, v katerega se uvrščajo jedilna jajca, ki niso starejša od devetih dni ter pri katerih višina zračnega mehurčka v času pakiranja ne presega 4 mm **s**: kakōvostni rāzred jājc posėbno svėža

ANG.: class A extra eggs

kakōvostni rāzred jājc B -ega -ėda -- -- [bė]

m kakovostni razred jajc, v katerega se uvrščajo jedilna jajca, stara do osemindvajset dni, ki ne izpolnjujejo zahtev kakovostnega razreda jajc A in se jih lahko opere ali mehansko očisti ter vključi v postopke konzerviranja in hlajenja pod +5 °C ter se uporabljajo za predelavo v živilski in neživilski industriji

ANG.: class B eggs

kakōvostni rāzred jājc posėbno svėža -ega

-ėda -- -- -- m ► kakōvostni rāzred jājc A ěkstra

kalifórniyec -jca m srednja pasma kuncev, katere predstavniki imajo zbito in mišičasto telo, pokončne mesnate in na vrhovih zaobljene uhlje, so bele barve s črno, modro

ali rjavo obarvanim smrčkom, uhlji, konci nog in repom, imajo močno odlakane podplate, zaradi česar so primerni za rejo v žičnatih kletkah, redi pa se jih predvsem za prirejo mesa in uporablja kot osnovo za terminalne linije

ANG.: *Californian rabbit*

kalifornijska postrv -e -í ž anadromna mesojeda vrsta rib iz rodu *Oncorhynchus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki se jo v ribogojnicah redi za prirejo mesa, se ne križa z drugimi postrvmi in je v Sloveniji tujerodna **s**: amerikánka, šarenka

ANG.: *rainbow trout*

LAT.: *Oncorhynchus mykiss*

kalifornijski valilnik -ega -a m koritasto oblikovan valilnik, v katerem se nahajajo valilni vložki, ki se jih po izvalitvi ličink skupaj z neizvaljenimi ikrami in ovojnicami iker odstrani, ličinke pa ostanejo v koritu, vse dokler ne porabijo hranilnega mešička in zaplavajo

ANG.: *California baskets, California trays*

kalúžanje -a s etološka termoregulacija in komfortno obnašanje pri prašičih, pri katerem z valjanjem v mlakuži na telo nanesejo plast blata, kar omogoča oddajanje odvečne toplote s pomočjo evaporacije in nudi zaščito pred sončnimi žarki, z vidika nege telesa pa omogoča odstranjevanje zajedavcev

ANG.: *mud wallowing*

kamelid -a m rastlinojedi sesalec s trovotlinskimi želodcem iz družine Camelidae, v katero se uvrščajo enogrbe kamele (*Camelus dromedarius*), dvogrbe kamele (*Camelus bactrianus*), divje dvogrbe kamele (*Camelus ferus*), lame (*Lama glama*), gvanake (*Lama guanicoe*), alpeke (*Lama pacos*) in vikunje (*Lama vicugna*)

ANG.: *camelid*

kámpilobakteriôza -e ž zoonoza, ki jo povzročajo po Gramu negativne bakterije iz rodu *Campylobacter*, katerih življenjski prostor so prebavila ptičev, goveda in nekaterih drugih živali

ANG.: *campylobacteriosis*

kanálski bazén -ega -a m bazen, ki je navadno iz betona in ima nekajkrat večjo dolžino od širine, kar skupaj z rahlo nagnjenim dnom ustvarja vzdolžni gravitacijski vodni tok, ki prinaša kisik in odnaša izločke ter nezaužiti del krme, uporablja pa se za rejo nekaterih vrst sladkovodnih rib, npr. postrvi, somov, tilapij, morskih rib, npr. brancinov, orad, mladice lososov, in morskih polžev

ANG.: *raceway*

kanálski ribnik -ega -a m ribnik, ki ima nekajkrat večjo dolžino od širine, kar skupaj z rahlo nagnjenim dnom ustvarja vzdolžni gravitacijski vodni tok, ki prinaša kisik in odnaša izločke ter nezaužiti del krme, uporablja pa se zlasti za rejo postrvi

ANG.: *rectangular pond*

kandára -e ž ostra brzda, sestavljena iz dela, ki je v gobcu konja, in dveh nanjo toga pritrjenih vzvodov, na katerih je na zgornjem delu obroček za pričvrstitev uzde in verižice, ki pritiska na konjevo brado, na spodnjem delu pa je več mest za pričvrstitev vajeti, s katerimi se nastavlja moč vzvoda

ANG.: *curb bit*

kanibalizem -zma m anomalija v obnašanju, pri kateri žival zaužije žive ali poginule pripadnike svoje vrste ali njihove telesne dele, npr. pri perutnini se lahko razvije iz kljuvanja perja ali kljuvanja kloake

ANG.: *cannibalism*

kantaksantín -a m karotenoid iz skupine ksantofilov, ki deluje kot antioksidant in prispeva k oranžnordeči obarvanosti rumenjaka, kože perutnine ter mesa rib

ANG.: *canthaxanthin*

5'-kápa -e [pét črtica] ž modificirani nukleotid 7-metilgvanozin na 5'-koncu mRNA in nekaterih nekodirajočih RNA, ki povečuje odpornost RNA proti nukleazam, uravnava jedrni eksport RNA in njeno vezavo na ribosom

ANG.: *5' cap, five-prime cap, 5' m7G cap*

kápa kazeín -- -a m kazein, ki se nahaja na površini kazeinske micela, kjer deluje kot zaščita pred kalcijevimi ioni, hkrati pa je občutljiv za razgradnjo z encimom himozinom, ki je sestavni del sirišča, kar povzroči encimsko koagulacijo, ki je ključna pri usirjanju mleka **s**: κ-kazein

ANG.: *kappa casein, K-casein*

kapálka -e ž ► kápljični napájalnik

kápica -e ž prvi izmed treh predželodcev, v katerega pride krma po požiralniku in gre naprej v vamp, nato pa delno prebavljena iz vampa nazaj vanj, od koder se večji delci kot bolus vračajo po požiralniku v usta na prežvekovanje, manjši delci pa preidejo v prebiralnik □ str. 167

ANG.: *reticulum*

kapilárna elektroforéza -e -e ž elektroforeza DNA, pri kateri molekule, ki se ločujejo, potujejo po kapilarah, napolnjenih z elektroforetskim pufrom, nukleotidi pa so

K

fluorescenčno označeni, kar zazna detektor in je prikazano na elektroferogramu

ANG.: *capillary electrophoresis*

kápljični napajálnik -ega -a m napajalnik za perutnino in kunce, pri katerem žival s kljunom ali usti pritiska na njegov jekleni jeziček, pri tem sproži kroglični ventil in iz vodoravno nameščene cevi ali rezervoarja priteče voda, ki po prostem padu steče v prebavni trakt živali **s**: kapálka, nípelj napajálnik (2)

ANG.: *nipple drinker*

karakúl óvca -- -e ž mastnorepa puščavska pasma ovc črne, sive, rjave ali bele barve, ki je namenjena za proizvodnjo krzna in prirejo mleka ter pri kateri so predstavniki majhnega okvirja, pri čemer samci tehtajo v povprečju 70 kg, samice pa 48 kg in imajo tanko kožo

ANG.: *Karakul sheep, Qaraqul sheep*

karanténa -e ž **1.** nastanitev novo pripeljanih živali v ločen prostor ali objekt za določen čas, da se prepreči morebiten prenos bolezni na že nastanjene živali, da se medtem s testiranjem in kliničnimi pregledi potrdi odsotnost bolezni ter da se navadijo na nove pogoje reje

ANG.: *quarantine*

2. ločen prostor ali objekt, v katerega se pred vključitvijo v rejo nastani novo pripeljane živali z namenom preprečevanja morebitnega prenosa bolezni

ANG.: *quarantine*

kariogram -a m slika kromosomov določene vrste, urejena po morfoloških kriterijih in izdelana s tehnikami proganja kromosomov, npr. z G-proganjem

ANG.: *karyogram*

kariotíp -a m skupek kromosomov, značilen za določeno vrsto, osebek ali bolezen, npr. 60 XY pri biku

ANG.: *karyotype*

kariotipizácija -e ž postopek določanja števila in strukture kromosomov za določeno vrsto, osebek ali bolezen

ANG.: *karyotyping*

karnivór -a m ► mesojéda živál

karúnkule -kul ž mn. bradavičasti kožni izrastki na glavi in vratu pur ter na glavi muškatnih rac, ki pri določeni starosti živali pordečijo in so izrazitejši pri samcih

ANG.: *caruncles*

kás -a m hiter hod v dveh taktih, pri katerem se hkrati odrineta po dve diagonalni nogi, in sicer leva zadnja in desna prednja ter

desna zadnja in leva prednja, z vmesno fazo lebdenja, ko so vse štiri noge v zraku

ANG.: *trot*

kasáči -ev m mn. pasemska skupina toplokrvnih konj, ki se je oblikovala z odbiro živali, ki dosegajo nadpovprečne hitrosti v čistem kasu, npr. orlovski, ameriški, francoski, ljutomerski kasač

ANG.: *trotting horse breeds*

kasáška dírka -e -e ž vrsta konjeniškega tekmovanja, pri kateri mora konj, vprežen v sulki z voznikom, v pravilnem kasu v čim krajšem času premagati praviloma eliptično stezo, ki je lahko kratka, srednja ali dolga

ANG.: *trotter racing*

kasáški kònj -ega kònja m slovenska populacija kasačev z zelo izdatnimi, energičnimi, enakomernimi in lahkotnimi hodi, katere predstavniki so lahko v vseh barvnih tipih, so v vihru visoki 150–165 cm in so primerni za kasaške dirke ter ostale oblike konjeniškega udejstvovanja pod sedlom in v vpregi

ANG.: *trotter*

kastrát -a m samec, ki se mu z operativnim posegom odstrani moda ali z uporabo kemičnih preparatov ali na kakšen drug način onemogoči, da bi bila ta funkcionalna **s**: kastríranec, skópljenec

ANG.: *castrate*

kastríranec -nca m ► kastrát

kašmír -ja m zelo mehka dlaka kašmirskih koz, sestavljena iz 75 % podlanke bele ali rumenkaste barve, s premerom vlakna 19–20 µm, ki je zaradi zelo dobre kakovosti, lahкости in dobrih izolacijskih lastnosti primerna za izdelavo tekstilnih izdelkov z visoko vrednostjo

ANG.: *cashmere, cashmere wool*

kašmírske kôze -ih kôz ž mn. pasemska skupina koz iz Mongolije in Tibeta bele barve, z rogovi, fino dlako in kratko podlanko, ki so namenjene za prirejo kašmirja, so majhnega okvirja ter v povprečju tehtajo 40–50 kg, npr. pašmina koza

ANG.: *Cashmere goats*

katadrómna vrsta -e -e ž diadromna vrsta rib, katere predstavniki se izvalijo v morju, se v mladosti preselijo v sladke vode, kjer spolno dozori, in se na drst selijo v morje, npr. jegulje

ANG.: *catadromous species*

katalóg obnášanja -a -- m ► etogram

katástrski dohódek -ega -dka m pavšalna ocena donosnosti kmetijske in gozdarske

dejavnosti, ki se uporablja predvsem za davčne namene in je izračunana na podlagi kakovosti zemljišč ter njihovega namena rabe

ANG.: *cadastral income*

kateholamín -a m snov, ki deluje kot hormon ali nevrottransmitter in se izloča iz sredice nadledvične žleze ter omogoča hiter odziv pri mehanizmu borbe in bega, npr. adrenalin

ANG.: *catecholamine*

kavaléta -e ž praviloma lesen drog dolžine 300 cm in premera 10 cm, ki se ga položi na tla ali se ga minimalno dvigne od tal na jahališču, uporablja pa se zlasti pri osnovnem šolanju mladih konj

ANG.: *cavaletti*

kávbojsko sêdlo -ega -a s ► véstern sêdlo

kávdranje -a s oglašanje puranov, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico

ANG.: *gobbling*

káveljc perésa -a -- m drobni izrastek na vejici peresa, ki se oprime v sosednjo vejico ter tako zagotavlja povezanost in stabilnost zastavice peresa □ str. 153

ANG.: *hooklet*

kazeín -a m beljakovina v mleku, ki nastaja v epitelnih celicah mlekovtornih mehurčkov ter predstavlja najpomembnejšo sestavino pri izdelavi sirov, in sicer alfa-S1, alfa-S2, beta in kapa kazein

ANG.: *casein*

κ-kazeín -a [kápa] m ► kápa kazeín

kazeínska micéla -e -e ž v mleku prisoten koloidni delec kroglaste oblike, v katerem so kazeini povezani s kalcijevim fosfatom in organizirani tako, da so alfa-S1, alfa-S2 in beta kazeini v njegovi notranjosti ter kapa kazein na njegovi površini

ANG.: *casein micelle*

kazeínski índeks -ega -a m delež kazeina v mleku glede na skupne mlečne beljakovine, navadno izražen v odstotkih

ANG.: *casein index*

kazeínsko mléko -ega -a s mleko, ki ima kazeinski indeks najmanj 75 %, npr. kravje, ovčje, kozje mleko

ANG.: --

kázen -zni ž negativna izkušnja, ki zmanjša verjetnost ali prepreči, da se bo določeno obnašanje živali v podobnih okoliščinah ponovilo, npr. bolečina, ki jo ovca izkusi ob stiku z elektromrežo na pašniku, zmanjša ali prepreči njene poskuse prehajanja čez ograjo

ANG.: *punishment*

kazeózni limfadenítis -ega -a m ► psévdotuberkulóza

KDL -- [kadečl] m v kislem detergentu netopen lignin, ki se ga v postopku analize po Van Soestu dobi tako, da se KDV obdela z žveplovo kislino

ANG.: *acid detergent lignin, ADL*

KDV -- [kadevé] m v kislem detergentu netopna vlaknina, ki jo sestavljajo predvsem lignin in strukturni ogljikovi hidrati rastlinske celične stene, npr. celuloza, ter se jo v postopku analize po Van Soestu dobi tako, da se določi vsebnost snovi, netopnih v raztopini detergenta s pH okrog 1

ANG.: *acid detergent fibre, ADF*

kébček -čka m s puhom porasel mladič ženskega ali moškega spola vseh vrst udomačene perutnine razen kokoši

ANG.: --

kefir -ja m fermentirano mleko, izdelano z dodatkom kefirnih zrn ali starterske kulture iz mešanice mezofilnih mlečnokislinskih bakterij ter kvasovk

ANG.: *kefir*

kefirno zróno -ega -a s starterska kultura iz termofilnih in mezofilnih mlečnokislinskih bakterij, kvasovk in v manjšem delu oacetnokislinskih bakterij, ki jo povezuje predvsem polisaharid kefiran in se uporablja za izdelavo kefirja

ANG.: *kefir grain*

kélpi -ja m pasma psov, katere predstavniki so srednje veliki in imajo dlako v kombinacijah črne, rjave, modre in bele barve, so zelo inteligentni, pozorni, zvesti in energični ter se uporabljajo kot ovčarski psi

ANG.: *Australian Kelpie dog, Kelpie*

kémična mutagenéza -e -e ž mutageneza, pri kateri se celice ali organizem tretira z mutagenom, npr. etil-nitroza-urea-ENU, kar povzroči spremembe v molekuli DNA

ANG.: *chemical mutagenesis*

kémijski índeks -ega -a m metoda za oceno kakovosti beljakovin, ki temelji na primerjavi aminokislinske sestave proučevane beljakovine z referenčno beljakovino, npr. beljakovino beljaka ali mleka, in upošteva le prvo limitirajočo aminokislino **κ**: KI

ANG.: *chemical score, CS*

kémijsko definirana krmna mešanica -- -e -e ž krmna mešanica, sestavljena iz čistih hranljivih snovi, ki so lahko naravnega ali sintetičnega izvora, npr. iz aminokislín, vitaminov

ANG.: *chemically defined feed mixture*

ketogéna aminokislína -e -e ž aminokislína, ki se razgradi neposredno do ketonskih teles, ki jih nekatera tkiva, npr. možgani, lahko porabijo za energijsko oskrbo, npr. levcin, lizin

ANG.: *ketogenic amino acid*

ketónsko teló -ega -ésa s v vodi topne spojine, ki nastajajo predvsem pri presnovi maščob, se v razmerah pomanjkanja glukoze akumulirajo v krvi in povzročijo presnovno bolezen ketozo, npr. acetoacetat, beta-hidroksibutirat, aceton

ANG.: *ketone body*

ketóza -e ž presnovna bolezen, pri kateri organizem povečane količine maščobnih kislin, ki se sproščajo iz telesnih zalog maščob, ne presnovi popolnoma, zaradi česar se močno poveča koncentracija ketonskih teles, in se pogosto pojavlja na začetku laktacije pri preveč zamaščenih živalih zaradi napak v prehrani v obdobju presušitve

ANG.: *ketosis*

KI -- [kɔi] m ◀▶ kémijski indeks

kiázma -e ž mesto prekrivanja nesestrskih kromatid homolognih kromosomov v profazi mejoze I

ANG.: *chiasma*

kikiríkanje -a s oglašanje petelinov ob različnih priložnostih, npr. ob naznanitvi svetlega dela dne, kot opozarjanje na svojo prisotnost ali kot odgovor na oglašanje drugih petelinov

ANG.: *crowing*

kiklópski trót -ega -a m trot z mutacijo, ki povzroča delno ali popolno zlitje obeh očes ter pri kateri sta oprsje in zadek trota podobna kot pri čebeli delavki

ANG.: *Cyclops drone*

kisáva -e ž fermentirana sekundarna sirotka, ki ostane po izdelavi albuminske skute in se uporablja kot naravna starterska kultura, običajno pri izdelavi tradicionalnih trdih sirov, ali kot podpora toplotni obdelavi sirotke pri izdelavi albuminske skute

ANG.: *secondary whey*

kisla sirotka -e -e ž tekočina, ki ostane po izdelavi grškega tipa jogurta in skute, ima nizek pH in se lahko uporablja kot organsko gnojilo

ANG.: *acid whey*

kisla smétana -e -e ž fermentirana smetana, izdelana z dodatkom mezofilnih mlečnokislinskih bakterij, ki običajno vsebuje 20 % mlečne maščobe

ANG.: *sour cream*

K

Klavni kosi pri govedu in prašiču

kislínsko-bázno ravnóvšje -ega -a s stanje v organizmu, pri katerem mora biti pH telesnih tekočin ves čas blizu nevtralnega in ki se uravnava homeostatsko s pufrji v krvi in telesnih tkivih **s**: acídobázno ravnóvšje

ANG.: acid-base balance

kislínsko število -ega -a s mera za izražanje kislosti, ki se uporablja kot kriterij za določanje kvarjenja maščob v krmi

ANG.: acid number

kislo mléko -ega -a s fermentirano mleko, ki zaradi naravno prisotnih mlečnokislinskih bakterij v mleku in/ali dodane mezofilne kulture pri temperaturi od 18 do 22 °C nastane v približno 20 urah

ANG.: sour milk

kitájska gós -e -í ž pasma gosi lahkega tipa, nastala iz divje gosi vrste *Anser cygnoides*, za katero je značilno, da ima ob korenu kljuna veliko grbo, obstaja v beli in sivorjavi različici ter se odlikuje po dobri nesnosti

ANG.: Chinese goose

Kjeldahlova metóda -e -e [kjeldálova] ž metoda za posredno določanje vsebnosti surovih beljakovin v vzorcu, ki temelji na določanju količine dušika v njem in se uporablja v postopku weendske analize

ANG.: Kjeldahl method

kladrúbški kónj -ega kónja m češka pasma velikih, močnih in učljivih konj mirnega temperamenta, pri kateri so najpogostejši sivci in vranci, ki so v vihru visoki 160–170 cm in so primerni zlasti za vožnjo težkih kočij

ANG.: Kladruber horse

klamídijsko zvrǵávanje óvc -ega -a -- s ► enzoótsko zvrǵávanje óvc

klásična dresúra -e -e ž ► klásično dresúrno jáhanje

klásična genétika -e -e ž ► méndelska genétika

klásična klétka -e -e ž baterijska kletka za kokoši nesnice ali kunce s predpisano površino in naklonom tal, višino kletke, dolžino krmilnika in številom kapljičnih napajalnikov ter pri kokoših z vgrajeno pripravo za obrabo krempljev **s**: konvencionalna klétka, neobogaténa klétka

ANG.: conventional cage

klásična prašičja kúga -e -e -e ž zelo kužna virusna bolezen prašičev, ki jo povzroča RNA-virus in za katero je značilno hitro širjenje, visoka vročina, hemoragične spremembe na koži, velika obolenost ter

pogin, vir okužbe pa so najpogostejše bolni prašiči in okužene pomije **k**: KPK

ANG.: classical swine fever, CSF

klásični práskavec -ega -vca m transmisivna spongiformna encefalopatija pri ovcah, kozah in muflonih, za katero so najbolj dovzetne mlade živali in pri kateri so najpomembnejši klinični znaki vztrajno drgnjenje stegen in zadnjega dela telesa ob trde predmete ter praskanje z zadnjimi nogami po plečetu in uhljih, izpadanje volne, povečana živčnost, ločevanje od tropa, motnje v ravnotežju

ANG.: classical scrapie

klásično dresúrno jáhanje -ega -ega -a s dresurno jahanje, ki je predhodnik modernega dresurnega jahanja in za katero je značilno, da vključuje tudi elemente visoke šole nad zemljo in da se izvaja praviloma z baročnimi pasmami konj **s**: klásična dresúra

ANG.: classical dressage

klásično pogojevávanje -ega -a s oblika učenja, pri kateri žival poveže zaporedna dražljaja, in sicer prvotno nevtralni dražljaj z biološko pomembnim dražljajem, npr. psi povežejo zvok pred krmljenjem s prihodom krme, zaradi česar začnejo izločati slino že ob nastopu tega zvoka, ki postane pogojni dražljaj

ANG.: classical conditioning, Pavlovian conditioning

kláteška žíval -e -i ž ► potepúska žíval

klávna kakóvost -e -i ž nabor klavnih lastnosti, ki se uporablja zlasti za določanje odkupne cene in pri selekciji rejnih živali, namenjenih za prirejo mesa

ANG.: carcass quality

klávna lastnóšt -e -i ž kvalitativna ali kvantitativna lastnost klavnih trupov, klavnih polovic in mesa, npr. klavnost, mesnatost, konformacija, marmoriranost, barva mesa in maščobnega tkiva, razmerje med količino mesa, maščobnega tkiva in kosti

ANG.: carcass trait

klávna mása -e -e ž masa obeh klavnih polovic ali klavnega trupa pred hlajenjem ali po njem

ANG.: carcass weight

klávna polóvica -e -e ž polovica klavnega trupa goveda ali prašiča, pri čemer je trup razpolovljen po dolžini, in sicer po sredini hrbtenice in prsnice

ANG.: carcass half, carcass side, half-carcass

klávna prvéšnica -e -e ž prvesnica, navadno mesne ali kombinirane pasme, ki je

K

namenjena za prirejo mesa mladega pitanega goveda

ANG.: *heiferette*

klávna zrélost -e -i ž starost ali razvojna stopnja, pri kateri je žival ob upoštevanju njenih pitovnih in klavnih lastnosti ter zahtev trga najprimernejša za zakol

ANG.: *slaughter maturity*

klávnica -e ž živilski obrat, v katerem se izvaja klanje, razkosavanje in/ali predelava mesa tistih vrst živali, ki se uporabljajo za prehrano ljudi

ANG.: *abattoir, slaughterhouse*

klávni izplén -ega -a m ► klávnost

klávni kós -ega -a m del klavnega trupa ali klavne polovice s kostmi ali brez njih □ str. 86

ANG.: *carcass cut*

klávni odpádek -ega -dka m živalski stranski proizvod, ki nastane ob zakolu živali, npr. koža, perje, prebavila, kri

ANG.: *slaughter waste*

klávni poskús -ega -a m bilančni poskus, v katerem se na začetku poskusa zakolje polovica vseh vključenih živali, medtem ko se drugo polovico krmi s preizkušano krmo in se jo zakolje ob koncu poskusa, bilanco pa se izračuna iz razlike v količini hranila in/ali energije v telesu živali na začetku in na koncu poskusa

ANG.: *comparative slaughter experiment*

klávniški odpádek -ega -dka m živalski stranski proizvod, ki nastane ob zakolu, razrezu klavnih polovic ali predelavi mesa, npr. klavni odpadki, odvečno maščobno tkivo, kosti s: konfiskát

ANG.: *slaughterhouse waste*

klávni trúp -ega -a m zaklana žival po izkravitvi in nadaljnji obdelavi, ki pri večini rejnih živali vključuje odstranitev notranjih organov, glave, reproduktivnih organov ter pri govedu, ovcah, kozah, kopitarjih, kuncih tudi repa in kože

ANG.: *carcass*

klávno govédo -ega -a s govedo, starejše od 12 mesecev, namenjeno za zakol

ANG.: *slaughter cattle*

klávnost -i ž delež mase klavnega trupa glede na telesno maso živali pred klanjem s: klávni izplén

ANG.: *dressing percentage, killing-out percentage*

klávno tèle -ega -éta s tele, staro do 12 mesecev, namenjeno za zakol

ANG.: *slaughter calf*

klétka -e ž 1. nepremična ali premična mrežasta struktura, običajno iz žice, za rejo ene ali več živali, predvsem perutnine in kuncev, ki omogoča zlasti boljši nadzor nad živalmi, prilagoditev krmnega obroka npr. spolu in starosti živali ter preprečevanje ali zmanjševanje agresivnega obnašanja, npr. baterijska kletka, klasična kletka, obogatena kletka

ANG.: *cage*

2. mrežasta struktura, namenjena za vzrejo rib, ki je oblikovana tako, da ribam preprečuje izhod v okolje, hkrati pa omogoča pretok vode in prehod nezaužite in neprebavljene krme v okolje, npr. plavajoča kletka, potopljena kletka

ANG.: *cage*

klínična slika bolézni -e -e -- ž zbir tipičnih subjektivnih simptomov bolezni, objektivnih znakov bolezni in morfološko-funkcijskih sprememb v organizmu, ki se jih ugotavlja s predpisanimi metodami, npr. z merjenjem telesne temperature, radiološkimi preiskavami, preiskavami krvi

ANG.: *clinical picture*

klínično obolénje -ega -a s obolenje z izraženimi znaki bolezni, ki se ga lahko prepozna tudi brez uporabe laboratorijskih metod

ANG.: *clinical disease*

kljún -a m organ pri pticah, ki je sestavljen iz zgornje in spodnje čeljusti, ki sta pokriti z roževino, in opravlja različne funkcije, npr. pri prehranjevanju, čiščenju perja, gradnji gnezda, obračanju jajc

ANG.: *beak*

kljuvální réd -ega -a m socialna hierarhija pri pticah, ki se vzpostavlja npr. z medsebojnim kljuvanjem, razširjanjem peruti

ANG.: *pecking order, peck order*

kljúvanje pérja -a -- s anomalijo v obnašanju perutnine, pri kateri žival s kljunom agresivno udarja v perje druge živali in/ali ga puli, kar lahko povzroči bolečine, poškodbe perja in gole površine kože ter lahko vodi v kanibalizem

ANG.: *feather pecking*

kloáka -e ž skupno izvodilo prebavil, sečil in genitalnega sistema pri perutnini in nekaterih vrstah rib, npr. morskih psih, račah □ str. 109

ANG.: *cloaca*

klóčenje -a s obdobje, ko samica perutnine dobi nagon po valjenju in nastopi značilno obnašanje, npr. ob priganjanju samica noče vstati iz gnezda, ob približevanju z roko agresivno kljune, ko se približuje dan

izvalitve, z nežnim oglašanjem kliče piščance ali keččke

ANG.: broodiness

klón -a m 1. skupina genetsko identičnih celic ali organizmov, ki z nespolnim razmnoževanjem nastanejo iz iste celice ali istega prednika

ANG.: clone

2. osebek, ki je genetsko identičen drugemu osebk

ANG.: clone

kloniranje -a s 1. specializirana DNA-tehnologija, ki omogoča natančno podvajanje določenega gena ali drugih segmentov DNA

ANG.: cloning

2. postopek, pri katerem nastane veliko število kopij iste celice, npr. celična linija

ANG.: cloning

3. postopek, pri katerem se iz jedra telesne celice donorja razvije njemu genetsko identičen osebek, npr. ovca Dolly

ANG.: cloning

klostridijsko vrnje silaže -ega -a -- s delovanje bakterij rodu *Clostridium* v silaži med siliranjem, s katerim sladkorje in mlečno kislino, ki je nastala kot produkt mlečnokislinskega vrenja, prevrejo v masleno kislino, beljakovine pa v amonijak in amine, kar poslabša kakovost silaže

ANG.: clostridial fermentation

kméčka rēja -e -e ž reja navadno manjše jate perutnine, ki se jo krmi zlasti s krmo, pridelano na kmetiji **s:** dvoriščna rēja

ANG.: backyard rearing

kméčko gospodinjstvo -ega -a s skupnost oseb, ki je pogosto večgeneracijska in živi na kmetiji ter vsaj del dohodka ustvari s kmetijsko in/ali gozdarsko dejavnostjo

ANG.: agricultural household

kmetijska dejavnost -e -i ž gospodarska dejavnost, ki obsega rastlinsko pridelavo in/ali živinorejo ter v manjšem obsegu nekatere z njima povezane storitve, npr. strojne storitve

ANG.: agricultural activity

kmetijska politika -e -e ž zakonodaja in njena izvedba, povezana s kmetijstvom določenega območja, npr. države, in njegovo zunanjo trgovino s kmetijskimi proizvodi, ki ureja dodelitev javnih proračunskih sredstev, obdavčitev, pravila gospodarjenja in delovanja ustanov, povezanih s kmetijstvom

ANG.: agricultural policy

kmetijska strukturna politika -e -e -e ž del kmetijske politike, ki se osredotoča na družbeno-ekonomski razvoj podeželja, npr.

s spodbujanjem naložb, prenosa kmetij na mlajše generacije, dopolnilnih dejavnosti, zemljiških operacij

ANG.: agricultural structural policy

kmetijska tržno-cenovna podpora -e -e -e ž ukrep tržno-cenovne politike na notranjem trgu in pri zunanji trgovini s kmetijskimi in živilskimi proizvodi, ki je namenjen stabilizaciji in dvigu cen

ANG.: market price support

kmetijsko gospodarstvo -ega -a s

gospodarska enota v kmetijstvu, ki je lahko v lasti fizičnih oseb ali organizirana kot pravna oseba, npr. kmetija, kmetijsko podjetje **k:** KMG

ANG.: agricultural holding

kmetijsko-okólsko-podnébno plačilo

-ega -a s ukrep, ki pri gospodarjenju s kmetijskimi zemljišči prispeva k ohranjanju biotske pestrosti in krajine, varovanju naravnih virov ter s prilagoditvijo kmetovanja pripomore k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam **k:** KOPOP

ANG.: agri-environment-climate payment

kmetijsko zemljišče -ega -a s obdelana ali neobdelana površina, primerna za kmetijsko pridelavo, npr. njiva, trajni nasad, travnik, pašnik, površina v zaraščanju

ANG.: agricultural land

kmetijsko zemljišče v uporabi -ega -a -- -- s zemljišče, na katerem poteka kmetijska pridelava, npr. vrt, njiva, pašnik, sadovnjak, vinograd **k:** KZU

ANG.: utilised agricultural area, UAA

KMG -- [kəməgə] m ◀▶ kmetijsko gospodarstvo

KMG-MID -- [kəməgə mɪd] m enotna identifikacijska številka kmetijskega gospodarstva, ki se uporablja zlasti za izvajanje ukrepov kmetijske politike in je sestavljena iz devetih števk, pri čemer so v Sloveniji prve tri 100

ANG.: unique administrative identifier of agricultural holding

knjigovódska vrédnost -e -i ž vrednost osnovnega sredstva v bilanci stanja, ki je določena na podlagi nabavne vrednosti, zmanjšane za celotne stroške amortizacije do tega obdobja, npr. za hlev, molzno opremo, traktor

ANG.: book value

knockin miš -- míši [nôkín] ž ▶ miš z vstavljenim génom

knockout miš -- míši [nôkát] ž ▶ miš z izbítim génom

K

koágulum -a m gelasta ali čvrsta oblika mleka, ki nastane zaradi izgube topnosti kazeinov, kar je lahko posledica naraščanja kislosti in znižanja vrednosti pH do izoelektrične točke kazeinov pri pH 4,6 ali delovanja sirišča
 ANG.: coagulum

kóbe govédina -- -e ž meso wagyu goveda, ki je bilo zrejeno in zaklano v japonski prefekturi Hyogo ter za katerega je značilno, da vsebuje zelo veliko znotrajmišičnega maščobnega tkiva, zaradi česar je izredno mehko in sočno
 ANG.: Kobe beef

kobíla -e ž samica konja (*Equus caballus*) od prve žrebitve naprej
 ANG.: mare

kobilárna -e ž kmetijsko gospodarstvo s hlevi in vso potrebno infrastrukturo za rejo in praviloma tudi preizkušanje konj z namenom vzreje žrebet in zagotavljanja plemenskih živali ter njihovega genetskega materiala za potrebe ohranjanja in izboljševanja pasme
 ANG.: stud farm

kòdominánca -e ž hkratno izražanje dveh alelov istega lokusa pri heterozigotu, npr. pri krvnih skupinah □ str. 35
 ANG.: codominance

kodón -a m enota genetskega zapisa, ki kodira eno aminokislino in jo tvori zaporedje treh nukleotidov znotraj eksonov □ str. 50
 ANG.: codon

koeficiént domináncce -ênta -- m vrednost, ki izraža fitnes heterozigota relativno glede na fitnes obeh homozigotov
 ANG.: dominance coefficient

koeficiént inbrídinga -ênta -- m 1. verjetnost, da ima osebek na določenem lokusu alela identična po poreklu, ki se uporablja kot mera sorodnosti prednikov
 ANG.: inbreeding coefficient
 2. verjetnost, da sta pri dveh naključno izbranih gametah v končno veliki populaciji na nekem lokusu oba alela identična po poreklu, s čimer se meri posledice naključnega genetskega toka
 ANG.: inbreeding coefficient
 3. indeks odstopanja opažene frekvence heterozigotov od pričakovane, s katerim se meri posledice nenaključnega parjenja
 ANG.: inbreeding coefficient

koeficiént prebavljíivosti -ênta -- m ► prebavljivostni koeficiént

koeficiént selékcije -ênta -- m sorazmerno zmanjšanje prispevka genov posameznega

osebka v genetski sklad naslednje generacije, ki izraža moč selekcije

ANG.: coefficient of selection

koeficiént soródstva po Malecotu -ênta -- --
 -- [malekóju] m verjetnost, da sta dva alela na lokusu, eden naključno vzet od enega osebkoma in drugi naključno vzet od drugega osebkoma, identična po poreklu

ANG.: coancestry coefficient, kinship coefficient

koeficiént soródstva po Wrightu -ênta -- --
 -- [rájtu] m 1. pričakovani delež po poreklu identičnih alelov, skupnih dvema osebkoma, ki se uporablja za merjenje bližine sorodstva med osebkoma □ str. 91

ANG.: coefficient of relationship

2. mera podobnosti plemenskih vrednosti dveh osebkov

ANG.: coefficient of relationship

koeficiént toplótné prevódnosti -ênta -- -- m lastnost materiala, ki določa, kolikšen toplotni tok steče skozi površino 1 m² posameznega gradbenega elementa debeline 1 m, npr. stene, stropa ali tal hleva, če je razlika med zunanjo in notranjo temperaturo 1 K s: fáktor toplótné prevódnosti

ANG.: heat transfer coefficient

kognícija -e ž pridobivanje, procesiranje in shranjevanje pridobljenih informacij ter delovanje osebkoma na osnovi le-teh

ANG.: cognition

kóitus -a m ► kopulácija

kòizogéna liníja -e -e ž inbridirana linija, ki nastane s spontano mutacijo na enem lokusu in se od standardne inbridirane linije razlikuje v enem lokusu

ANG.: coisogenic line

kokcidiostátik -a m zdravilo, ki v določenem razvojnem stadiju preprečuje rast in razmnoževanje zajedavcev iz rodu *Eimeria*, ki povzročajo kokcidiozo, in se ga živalim daje predvsem preventivno

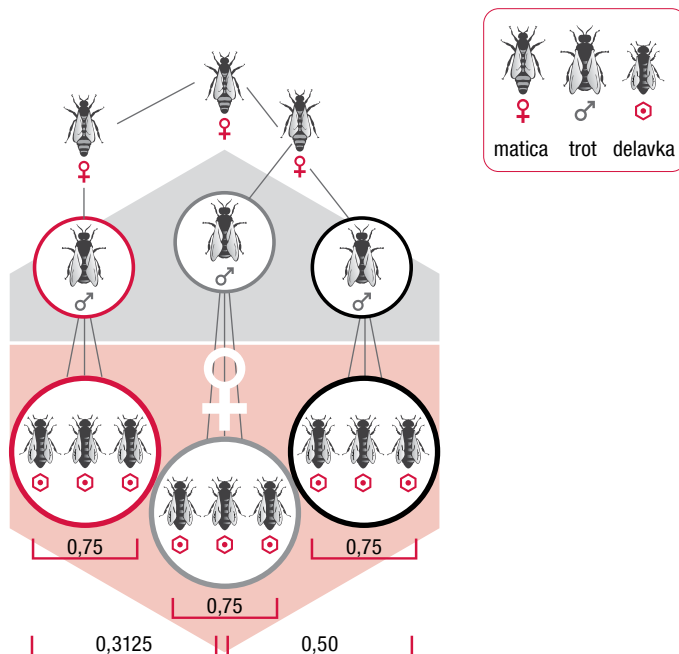
ANG.: coccidiostatic

kokcidióza -e ž najbolj razširjena zajedavska bolezen perutnine in kuncev, prisotna tudi pri drugih živalih, ki jo povzročajo za živalsko vrsto specifični enocelični zajedavci iz rodu *Eimeria*, ki se med seboj razlikujejo po kužnosti ter po mestu zajedanja, npr. slepo črevo, srednji del tankega črevesa, jetra, ledvice

ANG.: coccidiosis

kóklja -e ž samica perutnine, ki kloči in s svojo telesno toploto ter obračanjem jajc omogoči razvoj zarodka

ANG.: broody hen

Koeficient sorodstva po Wrightu pri čebelah

K

kokodákanje -a s oglašanje samic vrste kokoš ob različnih priložnostih, npr. ko znesejo jajce ali se prestrašijo
 ANG.: cackling

kokoš -i ž **1.** vrsta perutnine iz rodu *Gallus*, družine poljskih kur (Phasianidae) in reda kur (Galliformes), ki se jo redi predvsem za prirejo jajc in mesa

ANG.: chicken
 LAT.: *Gallus gallus*

2. samica vrste *Gallus gallus* od spolne zrelosti naprej
 ANG.: hen

kokošerêja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s kokošmi, predvsem z namenom prireje jajc in piščančjega mesa ter pridobivanja plemenskih živali in križancev
 ANG.: chicken production

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri kokoših kot rejnih živalih
 ANG.: chicken science

kokošje osépnice -ih -nic ž mn. virusna bolezen pri kokoših, ki se kaže v vozličastih spremembah na podbradku in grebenu ter drugih neoperjenih delih kože ali v sirastih oblogah na sluznici kljunske votline, v požiralniku in sapniku **s:** difterija, variola
 ANG.: fowl pox

kokoš kombiniranega tipa -i --- ž pasemska kokoš ali križanka, ki se jo redi z namenom prireje jedilnih jajc in mesa
 ANG.: dual purpose hen

kokoš láhkega tipa -i --- ž pasemska kokoš ali križanka, ki se jo redi z namenom prireje jedilnih in/ali valilnih jajc, iz katerih se izvalijo nesnice **s:** kokoš nésnega tipa
 ANG.: egg type hen

kokoš mėsnega tipa -i --- ž ► kokoš težkega tipa

kokoš nėsnega tipa -i --- ž ► kokoš láhkega tipa

kokošnják -a m ► kúrník

kokoš težkega tipa -i -- -- ž pasemska kokoš ali križanka, ki se jo redi z namenom prireje mesa ali valilnih jajc, iz katerih se izvalijo pitovni piščanci **s**: kokoš mēsnega tipa

ANG.: *meat type hen*

kolagénsko vlákno -ega -a s osnovni tip beljakovinskega vlakna v vezivni medceličnini, za katerega je značilna belo prozorna barva in velika natezna trdnost

ANG.: *collagen fibre*

kólan -a m ► sedečni pás

kòlaterálni soródnik -ega -a m sorodnik, s katerim si osebek deli enega ali več skupnih prednikov, vendar eden drugemu ne predstavlja direktnega sorodnika, npr. brat, sestrična, stric, nečakinja

ANG.: *collateral relative*

koléktor -ja m del molzne enote, v katerega priteka mleko iz sesnih čas, iz njega pa odteka po dolgi mlečni cevi in hkrati razdeljuje podtlak iz dolge v kratke pulzirajoče cevi, ki vodijo do sesnih čas

ANG.: *milk collector, milking claw*

kólika -e ž trebušna bolečina, ki izhaja iz katerega koli notranjega organa, najpogosteje iz prebavil, in je lahko blažja, ki se kaže v nelagodju, ali težja, ki se npr. pri konju kaže kot valjanje po tleh, brcanje, kopanje s prednjimi nogami, pogledovanje proti trebuhu, nezmožnost blatenja in napenjanje

ANG.: *colic*

kolostrálno mléko -ega -a s ► mležívo

kolostrálno obdóbjje -ega -a s čas po porodu, ko samica daje mležívo, ki ga mladič lahko sesa pri materi ali nadomestni materi, ali pa se samico pomolze in se mladiča z njim napaja

ANG.: *colostral period*

kolóstrum -a m ► mležívo

kolúmbijski vzórec pérja -ega -rca -- m barvni vzorec perja pri kokoši, pri katerem je perje na telesu enobarvno, le konci peres na vratu, perutih in repu so črni

ANG.: *Columbian feather pattern*

komát -a m vprežna oprema, ki je nameščena okoli vratu konja in se prilega na prednjo stran pleč, je praviloma sestavljena iz oblazinjenega dela ter lesenega okvirja, ki pri vleki bremena pritiska na oblazinjeni del in prek priprežnic vleče breme, ter se uporablja zlasti za vleko težjega tovora, npr. voza

ANG.: *full collar, horse collar*

kombinacijska sposobnost -e -i ž primernost določene pasme ali linije za križanje, merjena s fenotipskimi vrednostmi potomcev

ANG.: *combining ability*

kombinirana pásma -e -e ž pasma rejnih živali, ki nima ene izrazite usmeritve in se navadno redi za dva namena, npr. pri govedu, ovcah ter kozah za prirejo mleka in mesa, pri kokoših mesa in jajc, pri ovcah mesa in volne

ANG.: *dual purpose breed*

kombinirana selékcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se plemensko vrednost osebk za neko lastnost napove na osnovi vseh razpoložljivih fenotipskih vrednosti sorodnikov za to lastnost in ki je mogoča samo, če imajo vsi osebki enako strukturo sorodstva

ANG.: *combined selection*

kombinirana ventilácija -e -e ž ► zračenje z izenáčenim tlákom

kombinirano križanje -ega -a s ► rôtater-minálno križanje

kombinirano zračenje -ega -a s ► zračenje z izenáčenim tlákom

komfórtno obnášanje -ega -a s obnašanje živali, vezano na nego telesa in izražanje ugodja, ki vključuje oblike obnašanja, kot so očohavanje, praskanje, stresanje, pretegovanje, zehanje, kopanje, prašna kopel, sončenje, nega perja

ANG.: *comfort behaviour*

kompenczácijska rást -e -í ž ► nadoméstna rást

komplementárna DNA -e -- [deená] ž DNA, ki se sintetizira na osnovi RNA-matrice z reverzno transkriptazo in vsebuje samo eksone, brez intronov

ANG.: *complementary DNA, cDNA*

kompostiranje -a s proces aerobnega mikrobiološkega razkroja organskega materiala živalskega in rastlinskega izvora, npr. gnoja, nastila, ki se ga z mešanjem ali prekladanjem zrači in pri katerem nastane organsko gnojilo z velikim deležem humusa

ANG.: *composting*

kompóstni hlév -ega -a m hlev za govedo, redkeje tudi za prašiče, katerega največji del površine predstavlja ležalna površina, katere osnova je debelejša plast nastila z živalskimi izločki, ki ga je potrebno vsakodnevno premešati in zračiti, kar ustvarja pogoje za kompostiranje te mešanice, ter je primernejši za toplejše in bolj suho podnebje

ANG.: *compost barn, compost-bedded pack barn*

komunikacija med živalmi -e -- -- ž ► spora-zumévanje med živalmi

koncentrát -a m ► móčna korma

koncentrirana korma -e -e ž ► móčna korma

kónčni kodón -ega -a m ► zaključni kodón

kondicioniranje -a s postopek obdelave krme, s katerim se krmo pripravi za nadaljnjo obdelavo, npr. za peletiranje, ekstrudiranje, stiskanje, tako, da se s paro doda vlago in toploto, s čimer se izboljša higiensko kakovost, hranilno vrednost in kakovost končnega proizvoda

ANG.: *conditioning*

3'-kónec -nca [trí črtica] m del vijačnice

DNA ali RNA, ki se konča s prosto hidroksilno skupino na 3'-ogljiku sladkorja pentoze

ANG.: *3' end, 3 prime*

5'-kónec -nca [pét črtica] m del vijačnice DNA ali RNA, ki se konča s prosto fosfatno skupino na 5'-ogljiku sladkorja pentoze

ANG.: *5' end, 5 prime*

konfiskát -a m ► klávniški odpádek

konfliktno obnášanje -ega -a s obnášanje živali, pri katerem je žival istočasno motivirana za izražanje nezdružljivih oblik obnášanja, npr. istočasno je z roke in se umika **s**: ambivalentno obnášanje

ANG.: *conflict behaviour*

konformácija -e ž oblika klavne polovice ali trupa, ki se ocenjuje na osnovi izoblikovanosti mišic posameznih delov, predvsem stegna, ledij, hrbta in plečeta, ter se npr. pri govedu ocenjuje po EUROP-klasifikaciji

ANG.: *conformation*

kongéna linija -e -e ž inbridirana linija, ki nastane iz standardne inbridirane linije tako, da se standardna inbridirana linija križa s kontrolno linijo, ki vsebuje določen odsek DNA okrog ciljnega lokusa, čemur sledi povratno križanje še nadaljnjih navadno 5–10 generacij, s čimer ta odsek postane homozigoten

ANG.: *congenic line*

kónj kónja m **1.** udomaćena oblika divjega konja (*Equus ferus*) iz rodu konj (*Equus*), družine konji (Equidae) in reda kopitarjev (Perissodactyla)

ANG.: *horse*

LAT.: *Equus caballus*

2. kastriran samec *Equus caballus*, ki je zaradi mirnejšega temperamenta primernejši za delo in rekreativno jahanje

ANG.: *gelding*

konjeníški špórt -ega -a m šport, pri katerem je konj osrednji člen, človek pa je v vlogi jahača na konjskem hrbtu ali vodnika vprege na vprežnem prevoznem sredstvu

ANG.: *equestrian sport*

konjerêja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s konji, predvsem v športne, rekreativne, terapevtske namene ali za prirejo mesa in mleka ter pridobivanja plemenskih živali

ANG.: *horse industry, horse production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri konjih kot rejnih, delovnih in družnih živalih ali za konjeníški šport

ANG.: *horse science*

kónjsko mesó -ega -á s meso kobil, konj in žrebcev, starih 12 mesecev ali več

ANG.: *horse meat*

konjugácija kromosómov -e -- ž vzdolžno prileganje homolognega kromosomskega para v mejozi

ANG.: *chromosome conjugation*

konjugirana linólna kislína -e -e -e ž skupina izomerov linolne kisline, pri kateri je par dvojnih vezi ločen z eno enojno vezjo in se nahaja v maščobah prežvekovalcev, npr. v mleku in govejem mesu **k**: CLA

ANG.: *conjugated linoleic acid, CLA*

konplástna linija -e -e ž inbridirana linija, ki nastane s križanjem inbridirane linije, ki prispeva jedrni genom, z drugo inbridirano linijo, ki prispeva mitohondrijski genom, čemur sledi povratno križanje vsaj 10 generacij, kjer se križata kontrolna linija samca in mitohondrijska linija samice

ANG.: *conplastic line*

konsómná linija -e -e ž inbridirana linija, ki se od standardne inbridirane linije razlikuje v enem kromosomu

ANG.: *consomic line*

konstitúcija -e ž skupek morfološkega in fiziološkega stanja celotnega organizma živali, njegove življenjske in proizvodne sposobnosti, odpornosti in prilagojenosti na okoljske razmere, ki se ocenjuje z opazovanjem zunanjega videza, izgrajenosti skeleta, povezanosti posameznih delov telesa, razvitosti mišičnega tkiva, debeline, elastičnosti in obraslosti kože, razvitosti spolnih organov, roževinastih tvorbo in proizvodnih lastnosti

ANG.: *body constitution*

konstitutívni heterokromatín -ega -a m del heterokromatina, v katerem je ne glede na fazo celičnega cikla DNA vedno močno

kondenzirana, npr. centromerni heterokromatin, telomerni heterokromatin

ANG.: constitutive heterochromatin

kontinuirane jagnjitve -ih -ev ž mn. jagnjitve pri ovcah znotraj tropa, ki potekajo prek celega leta in so posledica celoletne poliestričnosti določenih pasem

ANG.: all-year-round lambing

kontinuirani pripusti -ih -ov m mn. pripusti ovc ali koz znotraj tropa, ki pri nekaterih pasmah ovc in koz s celoletno poliestrično stjo potekajo prek celega leta

ANG.: all-year mating

kontinuirano križanje -ega -a s križanje, v katerem se samice križanke uporablja tudi kot plemenski podmladek, na strani samcev pa se v naslednjih generacijah zaporedoma uporablja izhodiščne pasme **s**: rotacijsko križanje □

ANG.: rotational crossbreeding

kontrola mléčnosti -e -- ž postopki, s katerimi se na dan izvedbe meritev pri posamezni molznici meri količino mleka in molznost ter zbira vzorce mleka za določitev njegove sestave, izvajajo pa jih lahko različni izvajalci v različnih intervalih, npr. A-, B- ali

C-metoda kontrole proizvodnosti **s**: mléčna kontrola

ANG.: milk recording scheme

kontrola nésnosti -e -- ž spremljanje nesnosti posamezne samice ali jate perutnine v določenem obdobju

ANG.: egg production control

kontrola priréje mesá -e --- ž spremljanje in merjenje ekonomsko pomembnih lastnosti posamezne živali, kot so npr. telesna masa ob odstavitvi, ocena lastnosti zunanosti, lastnosti klavnih polovic in mesa, z namenom vodenja črede ali tropa živali za priréjo mesa in genetskega vrednotenja živali

ANG.: meat performance recording

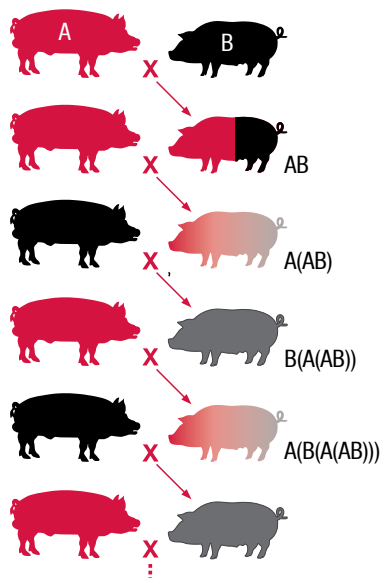
kontrola priréje mléka -e --- ž spremljanje in merjenje ekonomsko pomembnih lastnosti posamezne molznice, kot so npr. količina mleka, sestava mleka, ocena lastnosti zunanosti, plodnost, zdravstveno stanje, z namenom vodenja črede ali tropa molznic in genetskega vrednotenja živali

ANG.: dairy performance recording

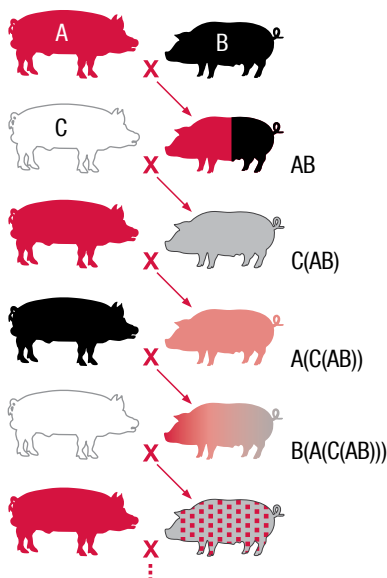
kontrola proizvodnosti -e -- ž spremljanje in merjenje ekonomsko pomembnih lastnosti posamezne živali z namenom vodenja črede,

K

dvopasemsko kontinuirano križanje

tropasemsko kontinuirano križanje

Shematski prikaz kontinuiranega križanja

tropa, jate ali selekcije, npr. kontrola prireje mesa, kontrola nesnosti, kontrola mlečnosti
 ANG.: *performance recording, productivity recording*

kontrolirana dršť -e -í ž ► inducírana dršť

kontrolirana populácija -e -e ž skupina živali, pri katerih se s selekcijskim programom meri predpisane lastnosti, npr. krave v kontroli mlečnosti
 ANG.: *recorded population*

kontrolna linija -e -e ž linija živali v selekcijskem poskusu, ki ni podvržena selekciji in služi za primerjavo s selekcionirano linijo
 ANG.: *control line*

kontrolna populácija -e -e ž populacija, uporabljena za primerjavo v selekcijskih poskusih
 ANG.: *control population*

kontrolna skupína -e -e ž skupina živali v okviru raziskave, v kateri ni delovanja namerno vpeljane spremenljivke in pri kateri se opazuje razlike v primerjavi s poskusno skupino
 ANG.: *control group*

kontrolno gnéздо -ega -a s ► zaklópno gnéздо

konvencionálna klétka -e -e ž ► klásična klétka

konvencionálna žíval -e -i ž poskusna žival, za katero mikrobiološki status ni znan in ki živi v naravi ali je nastanjena v okolju s posebnimi higienskimi ukrepi ali brez njih
 ANG.: *conventional animal*

konvencionálna živinoréja -e -e ž živino-reja, ki v skladu z osnovnimi načeli dobre kmetijske prakse izpolnjuje osnovne zahteve za ohranjanje rodovitnosti zemlje, varstvo okolja, dobrobit živali in zagotavljanje varne hrane
 ANG.: *conventional animal production*

konvêrzija kríme -e -- ž ► izkoriščanje kríme

konzumácija kríme -e -- ž ► zaužívanje kríme (2)

konzumácijska sposobnost -e -i ž največje možno dnevno zaužívanje kríme za posamezno živalsko vrsto in kategorijo glede na nivo prireje živali, običajno izraženo v kilogramih suhe snovi na dan
 ANG.: *feed intake capacity*

konzúmna riba -e -e ž ► jedílna riba

konzúmni ríbnik -ega -a m ► pítovni ríbnik

konzúmno jájce -ega -a s ► jedílno jájce

kopítarji -ev m mn. red rastlinojedih živali, v katerega se uvrščajo konji, osli in zebre

(Equidae) in katerega predstavniki hodijo po tretjem ali srednjem prstu, medtem ko so ostali prsti popolnoma ali delno zakrneli **s**: lihoprísti kopítarji
 ANG.: *odd-toed ungulates*
 LAT.: *Perissodactyla*

kopítna sténa -e -e ž najtrši del kopita, ki izrašča iz krone kopita na vrhu in obdaja zunanji del kopita do kopitnega podplata
 □ str. 96
 ANG.: *hoof wall*

kopítna stréla -e -e ž mehkejši del kopitnega podplata, ki sega od pete kopita, kjer je najširši in je strelna brazda najbolj izrazita, do sredine kopitnega podplata, kjer se koničasto konča **s**: žábica □ str. 96
 ANG.: *hoof frog*

kopítna zagózda -e -e ž ► uvíhani dél kopítne sténe

kopítni podplát -ega -áta m del kopita, ki je v stiku s podlago in ga sestavljajo kopitna strela, obstrelni brazdi, spodnji rob kopitne stene ter roževina med obstrelnima brazdama in spodnjim robom kopita
 □ str. 96
 ANG.: *hoof ground surface*

kopítni rák -ega ráka m kronična hipertrofična gnílobna sprememba kopita, ki prizadene kopitno strela in podplát, najpogostejše kot posledica slabe higiene kopita
 ANG.: *equine hoof cancer*

kopíto -a s roževinasta tvorba na spodnjem delu noge kopitarjev, ki obdaja kost kopitnico in je sestavljena iz kopitne stene, bele linije, kopitnega podplata in kopitne strele □ str. 96
 ANG.: *hoof*

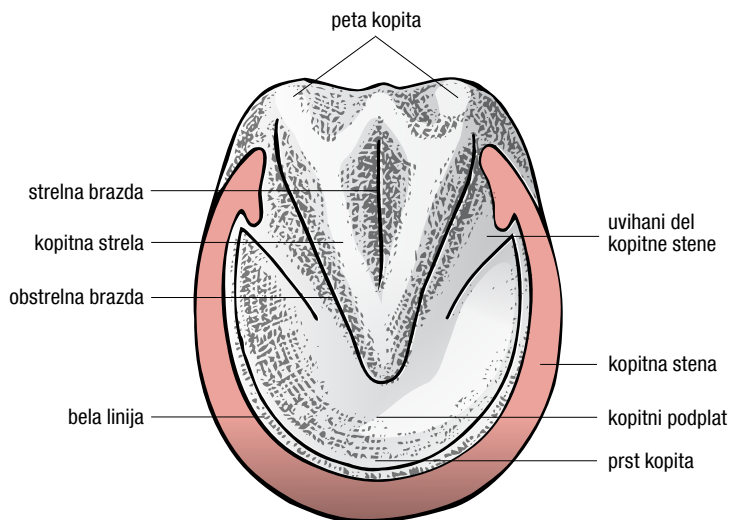
KOPOP -- [kópop] m ◄► kmetíjsko-okóljsko-podnébno plačílo

koprofagija -e ž zaužívanje blata pri domačih živalih, ki ga občasno izvajajo predvsem mlade živali, npr. žrebeta, s čimer se dodatno oskrbijo s hranili in z mikrobioto prebavi matera
 ANG.: *coprophagy*

kopulácija -e ž združitev spolnih organov dveh organizmov nasprotnega spola, običajno z namenom notranje oploditve **s**: kóitus, spólni ákt
 ANG.: *copulation*

kopulacijski orgán -ega -a m specializiran organ, penis pri samcih in nožnica pri samicah, ki služi heterospolnemu združevanju v času kopulacije
 ANG.: *copulatory organ*

K

Zgradba kopita

K

kopún -a m kastriran samesc perutnine, ki se mu pred nastopom spolne zrelosti s kirurškim posegom odstrani moda in je namenjen za prirejo mesa

ANG.: capon

kopúnjenje -a s postopek kirurške kastracije spolno nezrelih samcev perutnine

ANG.: caponising

korák -a m počasen hod v štirih taktih z enakimi intervali med vsakim odrivom noge od tal, za katerega je značilno sproščeno gibanje živali

ANG.: walk

kordován -a m recesivna mutacija pri čebelah, ki povzroča svetlo rjavo obarvanost telesa

ANG.: cordovan

korékcija kopít -e -- ž rejsko opravilo, pri katerem se skrajšajo kopitne stene, spremenijo koti kopit, oblikuje obstrelne brazde in kopitne strele tako, da se konj najlažje giblje **s**: spodrezovanje kopít

ANG.: hoof trimming

korékcija párkľjev -e -- ž rejsko opravilo, pri katerem se skrajšajo stene in konice parkľjev, stanjšajo podplati ter popravijo koti parkľjev z namenom pravilne stoe, nebolečega gibanja ter posledično boljšega zdravja in večje prireje **s**: obrezovanje párkľjev

ANG.: hoof trimming

koréktna stója -e -e ž ► pravilna stója

korelirani genétski odziv -ega -ega -a m

sprememba povprečne fenotipske vrednosti za eno lastnost v populaciji ali liniji, ki je posledica selekcije na drugo lastnost, ki je s prvo lastnostjo genetsko povezana

ANG.: correlated genetic response

korénovke -ovk ž mn. rastline, ki tvorijo

podzemne korene, ki se jih v prehrani živali navadno uporablja kot posamično krmilo, pri nekaterih pa so za krmljenje uporabni tudi nadzemni deli, npr. korenje, repa, krmna pesa

ANG.: root-forming plants

korítasti silos -ega -a m objekt pravokotnega tlorisa, ki ima dno in praviloma nagnjene stranske stene iz betona ter jašek za silažni sok, je lahko odprt le na eni ali na obeh krajših stranicah in se uporablja za fermentacijo ter skladiščenje silaže

ANG.: bunker silo

korítno-škropilni napajáľnik -ega -a m

napajáľnik za prašiče, nameščen nekaj centimetrov nad dnom krmilnega korita ali nad njim, na katerega prašič pritisne z rilcem, da v krmilno korito nalije vodo za pitje ali da zmoči krmo za lažje zaužívanje

ANG.: trough-nipple drinker

kórniš -a m angleška pasma kokoši, ki je nastala s selekcijo iz pasme indijski borec in obstaja v več barvnih različicah, med katerimi je najbolj razširjena dominantno bela, njene peteline pa se uporablja v križanjih za pridobivanje pitovnih piščancev

ANG.: *Cornish chicken*

kortikoid -a m ► kórtikosteroid

kórtikosteroid -a m steroidni hormon, ki nastaja v skorji nadledvične žleze in sodeluje v fizioloških funkcijah organizma, kot so odziv na stres, imunski odgovor, odziv na vnetja in alergije, presnova hranljivih snovi, npr. aldosteron iz skupine mineralokortikoidov, kortizol iz skupine glukokortikoidov

s: adrénekortikáltni hormón, kortikoid

ANG.: *corticosteroid*

kortizól -a m glukokortikoid, ki sodeluje v fizioloških funkcijah organizma, npr. pri uravnavanju presnove ogljikovih hidratov, maščob in beljakovin, uravnavanju krvnega tlaka, vzdrževanju ustrezne ravni glukoze v krvi, uravnavanju cirkadianega ritma, imunskem odzivu in odzivu na stres prek osi HPA

ANG.: *cortisol*

korúzna gluténska móka -e -e -e ž beljavinsko krmilo iz koruze, ki je ostanek po pridobivanju škroba z mokrim mletjem koruze, vsebuje do 23 % surovih beljakovin in se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *maize gluten feed*

korúzna siláža -e -e ž silaža iz cele koruzne rastline, navadno silirane v fazi voščene zrelosti, ki vsebuje med 30 in 45 % suhe snovi

ANG.: *corn silage, maize silage*

korúznica -e ž suha stebila in listi koruze, ki ostanejo po spravilu zrnja in se uporabljajo za nastil, za krmljenje živali ali za podor

ANG.: *corn stover, corn straw, maize stover, maize straw*

korúzni glutén -ega -a m beljavinsko krmilo iz koruze, ki je ostanek po pridobivanju škroba z mokrim mletjem koruze, vsebuje nad 60 % surovih beljakovin in se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *maize gluten*

kosmíčenje krme -a -- s 1. postopek obdelave krme, pri katerem se neobdelana ali kondicionirana semena rastlin stiska med valji, vrtečimi se z različno hitrostjo, da se izboljša prebavljivost krme, uporablja pa se npr. za pridobivanje žitnih kosmičev

ANG.: *flaking*

2. postopek obdelave krme, pri katerem se krmo reže na tanke rezine, da se izboljša njena prebavljivost, uporablja pa se npr. za pridobivanje kosmičev korenja

ANG.: *flaking*

kôstanj -ánja m roževinasta tvorba na notranji strani nog pri konju, ki se na prednjih nogah nahaja nad zapestnim sklepom, na zadnjih pa malo pod skočnim sklepom

ANG.: *chestnut, night eye*

koštrún -a m kastriran oven, ki je mirnejšega temperamenta in ima večjo zamaščenost klavnih polovic ter boljšo marmoriranost mesa

ANG.: *castrated ram, wether*

kót diskoidálnega zamíka -a -- -- m

morfološka mera, ki jo predstavlja kot, ki ga na krilih čebel oklepa premica, ki povezuje križišče vén diskoidalne celice s pravokotnico na vzdolžno os radialne celice

ANG.: *discoidal shift angle*

kótec -tca m boks za individualno ali skupinsko rejo prašičev v hlevu, npr. prasitveni kotec, danski kotec

ANG.: *pen*

kotiledón -a m mesto na posteljici, kjer se le-ta pripenja na maternico in prihaja do izmenjave hranljivih snovi, plinov in presnovkov med maternico in plodom

ANG.: *cotyledon*

kotílnik -a m del kletke ali posebna škatla, ki se namesti na kletko ali vanjo in ima dvignjen vhod, luknjičavo dno, lahko pa tudi pokrov, in v kateri kunka pripravi gnezdo, koti in doji mladiče, ki ostanejo v njej 2–3 tedne

ANG.: *nestbox*

kotítev -tve ž porod pri živalih, praviloma pri tistih vrstah, ki hkrati rodijo več mladičev, npr. pri mački, psici, kunki

ANG.: *delivery*

kotítveni bôks -ega bôksa m ► poródni bôks

kót skóčnega sklêpa -a -- -- m kot med prednjo stranjo golenice in stopalnice pri kopitarjih ter golenice in kračnice pri parkljarjih, gledano od strani, ki se uporablja za oceno pravilnosti stoje zadnjih nog

ANG.: *rear leg set*

kòvariánca -e ž povprečni produkt odklonov dveh naključnih spremenljivk od njunih srednjih vrednosti, ki predstavlja skupno variacijo zaradi korelacije med njima in kaže zgolj na prisotnost in naravo povezave, ni pa mera moči ali smeri povezave

ANG.: *covariance*

K

kòvariánčna fúnkcija -e -e ž funkcija v modelu z naključno regresijo, ki omogoča, da se kovarianca med meritvami postopoma spreminja s časom ali lokacijo in da je njena sprememba odvisna od časovne ali lokacijske oddaljenosti

ANG.: *covariance function*

kôza -e ž **1.** udomaćena oblika bezoarske koze (*Capra aegagrus*) iz rodu koz (*Capra*), poddružine koz (*Caprinae*), družine voltorogov (*Bovidae*) in reda parkljarjev (*Artiodactyla*), ki se jo redi predvsem za prirajo mleka in mesa

ANG.: *goat*

LAT.: *Capra aegagrus hircus*

2. samica *Capra aegagrus hircus* od prve jaritve naprej

ANG.: *doe*

kôzel -zla m samec koze (*Capra aegagrus hircus*) od spolne zrelosti naprej

ANG.: *buck*

kózja stója -e -e ž nepravilna stoja prednjih nog pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri je zapestni sklep, gledano s strani, pomaknjen naprej

ANG.: *buck-kneed forelegs, buck knees*

kózej mesó -ega -á s meso koz in kastriranih kozlov, starih 6 mesecev ali več

ANG.: *goat meat*

kozjerêja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s kozami, predvsem z namenom priraje mleka, mesa, kašmirja in moherja ter pridobivanja plemenskih živali

ANG.: *goat production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri kozah kot rejnih živalih

ANG.: *goat science*

kózji artritis in encefalitis -ega -a -- -a m kronična bolezen pri kozah, ki jo povzročajo lentivirusi, zanjo pa so značilni otečeni in boleči sklepi, težave pri gibanju, hiranje, manjša priraja mleka in vnetje vimena

ANG.: *caprine arthritis encephalitis, CAE*

kozlič -iča m mladič koze (*Capra aegagrus hircus*) moškega ali ženskega spola do spolne zrelosti

ANG.: *kid*

kozličje mesó -ega -á s meso kozličev, mlajših od 6 mesecev

ANG.: *kid meat*

KPK -- [kəpəkə] m ◀▶ klásična prašičja kúga

kráča -e ž klavni kos pri perutnini, ki vključuje golenico in mečnico s pripadajočim mišičnim tkivom in kožo

ANG.: *drumstick*

kràp krápa m sladkovodna vsejeda vrsta rib iz rodu *Cyprinus*, družine Cyprinidae in reda Cypriniformes, ki se glede na stopnjo pokritosti telesa z luskami pojavlja v štirih različicah in se jo lahko razmnožuje v drstnih ribnikih ali s hipofizacijo v ribogojnicah, kjer se jo redi za prirajo mesa ter poribljavanje, pri čemer je divja različica v Sloveniji domorodna

ANG.: *carp*

LAT.: *Cyprinus carpio*

krapogójstvo -a s ▶ toplovódno ribogójstvo

krárovci -ev m mn. skupina vrst rib iz družine Cyprinidae, reda Cypriniformes, ki živijo v mirnih, toplih, muljastih sladkih vodah in somornici, so večinoma vsejede, imajo goltne zobe ter le eno hrbtno plavut, npr. krap, sivi tolstolobik **s:** ciprinídi

ANG.: *cyprinids*

LAT.: *Cyprinidae*

kráševec -vca m ▶ kráški ovčár

kráški ovčár -ega -ja m slovenska avtohtona pasma psov, katere predstavniki so srednje velikosti, imajo spuščene uhlje in dolg košat rep, gosto in dolgo dlako kovinsko sive barve s temnimi progami, so osebnostno stabilni in zanesljivi ter se pogosto uporabljajo kot pastirski psi **s:** kráševec □ str. 243

ANG.: *Karst Shepherd dog*

krátka nèkodarajóča RNA -e -e -- [erená] ž nekodarajoča RNA, krajša od 200 baznih parov

ANG.: *short non-coding RNA*

kratkodláke pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. ▶ réksi (1)

krátko stojíšče -ega -a s stojíšče za govedo v vezani reji, na katerem žival stoji ali leži z večjim delom telesa, medtem ko sta glava in vrat večinoma nad jaslimi, ter zahteva manj nastila in dela za vzdrževanje čistoče kot dolgo stojíšče

ANG.: *short stall*

kratkoverízne maščóbne kisline -ih -ih -ín ž mn. skupina karboksilnih kislin z dvema do šestimi ogljikovimi atomi, v katero spadajo hlapne maščobne kisline ter mlečna kislina, ki jih proizvajajo mikroorganizmi pri anaerobni fermentaciji ogljikovih hidratov in nastajajo tudi v prebavilih

ANG.: *short chain fatty acids*

kráva -e ž samica goveda (*Bos taurus taurus*) in zebuja (*Bos taurus indicus*) od prve telitve naprej

ANG.: *cow*

kráva dojilja -e -e ž krava, navadno mesne ali kombinirane pasme, ki se jo redi za prirajo

mesa in je namenjena odreji lastnega teleta ter se je ne molze, ker njeno mleko posesa tele

ANG.: *suckler cow*

kráva rejnica -e -e ž krava, navadno mesne ali kombinirane pasme, ki se jo redi za prirejo mesa in je namenjena odreji lastnega in dodanega teleta ter se je ne molze, ker njeno mleko posesata teleti

ANG.: *nursing cow*

krávja družina -e -e ž skupina potomk krave osnovalke po ženski strani, ki si v rodovniku sledijo v zaporednih generacijah

ANG.: *cow family*

krávja stója -e -e ž nepravilna stoja zadnjih nog pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri sta združeni sabljasta stoja in stoja na X

ANG.: *cow hocks*

krdélo -a s skupina mesojedih prostoživečih živali iste vrste, npr. volkov, šakalov

ANG.: *pack*

kriobánka -e ž zbirka biološkega reproduktivskega materiala, npr. semena, jajčnih celic, zarodkov, ki se v pooblaščen instituciji hrani pri zelo nizkih temperaturah, običajno v tekočem dušiku

ANG.: *cryobank*

kriogéno shranjevanje -ega -a s postopek priprave, ohlajanja in shranjevanja živalskega semena, jajčnih celic, zarodkov, telesnih celic ali tkiv na način, da se pri izjemno nizkih temperaturah, navadno v tekočem dušiku pod -196°C , ustavijo vsi procesi, ki vodijo v celično smrt, kar potencialno omogoča zelo dolgo shranjevanje biološkega materiala, ki po odtajanju ohrani svojo vitalnost **s:** krioprezervacija

ANG.: *cryogenic storage, cryopreservation*

krioprezervácija -e ž ► kriogéno shranjevanje

krioprotektánt -a m ► krioprotéktor

krioprotéktor -ja m snov, ki preprečuje nastanek ledenih kristalov in tako varuje celice, tkiva ali organe pred poškodbami v času zamrzovanja **s:** krioprotektánt

ANG.: *cryoprotectant*

kriptorhíd -a m samec s kriptorhizmom, zaradi česar je slabše ploden ali neploden, kljub temu pa kaže za samca normalno obnašanje

ANG.: *cryptorchid*

kriptorhizem -zma m anomalija pri samcih sesalcev, pri katerem eno ali obe modi zaostaneta v trebušni votlini ali

ingvinalnem kanalu in se ne spustita v modnik **s:** skritomódje

ANG.: *cryptorchidism*

krítična razdálja -e -e ž prekoračena individualna razdalja, pri kateri se žival odzove z napadom in je navadno krajša od razdalje bega □ str. 75

ANG.: *critical distance*

krítna bárvá -e -e ž barva kritne dlake pri kuncih, ki je pri nekaterih pasmah del pasemskega standarda, npr. pri mali in veliki činčili

ANG.: *top colour*

krítna dláka -e -e ž dlaka pri kuncih, ki je daljša od podlanke in krajša od resaste dlake, na vrhu nekoliko odebeljena in s svojo dolžino ter gostoto določa lesk kože

ANG.: *coat*

krivčék -čka m skupek dveh navzgor zakrivljenih repnih peres pri racakih navadne rase (*Anas platyrhynchos*)

ANG.: *curly tail feathers*

krivúlja hitrósti rásti -e -e ž rastna krivulja, ki prikazuje spreminjanje dnevnih prirastov v času rasti □ str. 179

ANG.: *growth rate curve*

krivúlja rélatívnihi prirástov -e -e ž rastna krivulja, ki prikazuje spreminjanje relativnih prirastov v času rasti □ str. 179

ANG.: *relative growth rate curve*

križanec -nca m 1. žival, ki je rezultat križanja **s:** hibrid

ANG.: *cross-bred animal, hybrid*

2. samec, ki je rezultat križanja **s:** hibrid

ANG.: *male hybrid*

križanje -a s parjenje živali različnih pasem, linij, populacij ali čebeljih ras z namenom kombiniranja zelenih lastnosti staršev in izkoriščanja heterozisa □ str. 101

ANG.: *cross-breeding, crossing*

križanka -e ž samica, ki je rezultat križanja

ANG.: *female hybrid*

kréma -e ž vir hranljivih snovi, ki je sestavina obroka za domače in rejne živali ter jim ga priskrbi, odmerja in daje človek, in sicer voluminozna krma, močna krma in krmni dodatki

ANG.: *feed*

krmilna linija -e -e ž sistem naprav, ki omogoča dostavo krme od skladišča krme, npr. silosa, do krmilnikov ali korit z namenom učinkovitega in nadzorovanega razdeljevanja krme ter vključuje transporterje, cevi, senzorje, tehtnico in mešalec krme

ANG.: *feeding line*

K

krmilna miza -e -e ž del hleva v obliki ravne betonske plošče, zlasti v hlevih za prosto rejo goveda ali drobnice, ki je namenjen za transport in pokladanje krme s traktorjem, mešalno-krmilnim vozom ali z robotom za dovoz krme

ANG.: *feeding alley*

krmilna moka -e -e ž energijsko krmilo, ki nastane kot stranski proizvod mlevske industrije pri mletju in presejanju žit ter ga sestavljajo deli zrnja in zunanjih ovojnic žitnega zrnja, uporablja pa se kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic, npr. pšenična krmilna moka, ječmenova krmilna moka

ANG.: *feed meal*

krmilna pregrada -e -e ž pregrada med krmilnimi mesti in krmilno mizo, skozi katero živali vtaknejo glavo in vrat, da dosežejo krmo, in se uporablja za govedo in drobnico v hlevih s prosto rejo, npr. diagonalna krmilna pregrada, palisadna krmilna pregrada, samozapiralna krmilna pregrada

ANG.: *feed rack*

krmilni avtomát -ega -a m 1. računalniško vodena naprava za krmljenje posamezne krave molznice v prosti reji, kjer ob vstopu živali čitalec s čipa na ovrtnici ali v ruminalnem bolusu prebere njeno identifikacijo in ji glede na predvidene potrebe dozira močno krmo ter jo lahko v času zauživanja zaščiti pred konkurenti

ANG.: *automatic feeding system, electronic feeding station*

2. ► elektronska krmilna postaja

krmilni hodnik -ega -a m del hleva v obliki ravne betonske plošče, zlasti v hlevih za prašiče ali drobnico, po katerem se navadno prinaša ali ročno dovaža krma ter se poklada v krmilna korita ali jaslji

ANG.: *feeding alley*

krmilnik -a m posoda ali naprava, iz katere žival zauživa ali dobiva zlasti močno krmo, se lahko polni ročno ali avtomatsko in je praviloma oblikovana tako, da onemogoča kontaminacijo krme z živalskimi izločki in omejuje raztros krme, npr. okrogli krmilnik, zalogovni krmilnik, krmilno korito

ANG.: *feeder*

krmilni kvás -ega -a m ► krmni kvás

krmilnik z nihálom -a -- -- m krmilnik za ribe, ki je sestavljen iz vsipnega lijaka za suho krmo, čepa, ki zapira iztok iz lijaka, ter palice, ki sega v vodo in s premikom katere

ribe dvignejo čep, da se iz vsipnega lijaka v vodo sprostí manjša količina krme

ANG.: *demand feeder*

krmilni pládenj -ega -dnja m krmilnik v obliki skleda z nizkim robom za ročno krmljenje piščancev ali kebčkov, ki je nameščen na tleh, ima hrapavo dno za preprečevanje razkrečenja nog mladičev in je lahko opremljen s pregradami za omejevanje raztrosa krme

ANG.: *feeding tray*

krmilni prôstor -ega -óra m 1. prostor ob krmilniku za perutnino, ki ga potrebuje posamezna žival in katerega širina je odvisna od oblike krmilnika ter vrste, proizvodnega tipa in kategorije perutnine

ANG.: *feeder space*

2. ► krmíšče (2)

krmilni robót -ega -a m računalniško vodena premična naprava za krmljenje močne krme ali TMR, ki živalim pripravi in razdeli krmo po krmilni mizi večkrat na dan, da se stimulira zauživanje krme, uporablja pa se zlasti v hlevih za krave molznice

ANG.: *robotic feeding system*

krmilni trák -ega -ú m naprava za prenos krme do krmilnih mest po celotni dolžini hleva, ki nadomešča krmilno mizo in se uporablja zlasti v hlevih za drobnico in govedo

ANG.: *automatic belt feeding system*

krmilno korító -ega -a s krmilnik v obliki podolgovate posode za različne vrste rejnih živali, npr. prašiče, perutnino, kunce, ki je lahko nastavljiv po višini in naklonu, je lahko opremljen s pregradami za omejevanje raztrosa krme in se lahko uporablja tudi za tekoče krmljenje

ANG.: *feeding trough*

krmilno mésto -ega -a s mesto pri jaslih, krmilnem koritu ali krmilni mizi v skupinski reji, kjer žival zauživa krmo, pri čemer je lahko mest pri krmljenju po volji tudi manj, kot je živali v skupini

ANG.: *feeding place, feeding space*

krmíšče -a s 1. območje na prostem, in sicer na kopnem ali v vodi, kjer poteka krmljenje rejnih ali prostoživečih živali, npr. damjakov, krapov

ANG.: *feeding ground*

2. funkcionalno območje, na katerem žival dobiva krmo in je navadno opremljeno z jaslimi ali krmilniki s: krmilni prôstor (2)

ANG.: *feeding area*

krmljenje -a s opravilo, s katerim rejec živalim priskrbi, odmerja in daje krmo, ne

glede na to, ali so živali v hlevu, na paši ali v oborah

ANG.: *feeding*

kírmljenje do sístosti -a -- -- s krmljenje rib z dnevno količino močne krme, ki se določi tako, da se ribe v vnaprej določenem časovnem obdobju, npr. 15 minut, krmi s toliko krme, kot je sproti pojedó, s krmljenjem pa se preneha, ko dodatne krme ne sprejemajo več, pri čemer je ta presoja subjektivna

ANG.: *feeding to satiation, satiation feeding*

kírmljenje po normatívu -a -- -- s krmljenje rib z dnevno količino močne krme, določeno glede na prehranska priporočila za posamezno vrsto, ki upoštevajo njihovo telesno maso in temperaturo vode

ANG.: *fixed feeding, scheduled feeding*

kírmljenje po vólji -a -- -- s krmljenje, pri katerem imajo živali krmo ves čas na razpolago, npr. v krmilniku, na krmilni mizi, in jo zauživajo, kadar želijo **s:** *ad libitum* kírmljenje

ANG.: *ad libitum feeding*

kírmna báza -e -e ž količina na kmetijskem gospodarstvu pridelane krme, ki se pokrmi lastnim živalim

ANG.: *feed basis*

kírmna bíláncia -e -e ž ocena potrebnih količin krme na kmetijskem gospodarstvu po vrsti in vsebnosti hranljivih snovi na letni ravni, ki je osnova za pripravo krmnih obrokov

ANG.: *feed supply*

kírmna méšanica -e -e ž močna krma, sestavljena iz posamičnih krmil in navadno tudi premiksa in krmnih dodatkov, zmešana v mešalcu po recepturi za določeno živalsko vrsto, kategorijo in namen, ki je lahko v moknati obliki ali npr. peletirana, ekstrudirana, mikronizirana, in sicer popolna krmna mešanica in dopolnilna krmna mešanica

ANG.: *compound feed, formula feed*

kírmna vrédnost -e -i ž ocena uporabnosti krme v krmnem obroku za različne vrste in kategorije živali, ki je odvisna od njene hranilne vrednosti, od vsebnosti antinutritivnih snovi, tehnoloških lastnosti, skladiščenja

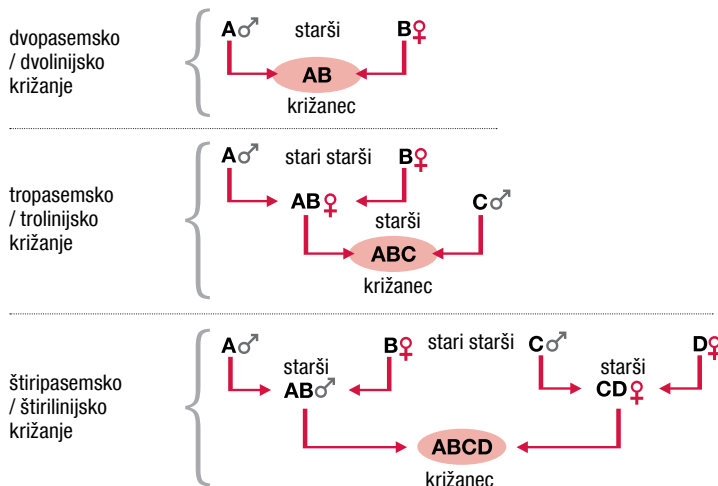
ANG.: *feeding value*

kírmni dnévi -ih dní m mn. 1. dnevi, ki jih krava molznica preživi v reji od prve telitve dalje in so osnova za presojo gospodarnosti reje posamezne molznice ali črede

ANG.: --

2. dnevi, ki jih svinja preživi v reji od starosti 200 dni dalje in so osnova za presojo

K

Shematski prikaz križanja

gospodarnosti reje svinj, ki se izračuna za posamezno gnezdo ali na pujska

ANG.: *female days*

krmni dodatek -ega -tka m snov, ki se jo dodaja v krmne mešanice, ker ugodno vpliva na lastnosti posamičnih krmil ali na žival, zmanjšuje obremenitev okolja z živalskimi izločki, izboljšuje prebavljivost ali izkoristljivost krme ali pa jo žival potrebuje le v zelo majhni količini, npr. vitamini, antioksidanti, barvila, arome, probiotiki, prebiotiki

ANG.: *feed additive*

krmni kvás -ega -a m običajno sušen kvas, pri katerem so kvasovke z namenom proizvodnje krme za živali namnožene na različnih substratih, npr. na melasi, škrobu, sirotki **s**: krmilni kvás

ANG.: *feed yeast*

krmni obrók -ega -óka m količina in vrsta krme, ki jo žival dobi in zaužije v enem dnevu ter je lahko sestavljena le iz popolne krmne mešanice ali iz voluminozne in močne krme tako, da pokrije dnevne potrebe živali **s**: dnevni obrók

ANG.: *daily ration, feeding ration*

krmno žito -ega -a s žitno zrnje, namenjeno prehrani živali, npr. krmna pšenica

ANG.: *feed grain*

kromatída -e ž nitasta struktura, ki vsebuje zavito in zgoščeno DNA ter beljakovine, predstavlja polovico podvojenega kromosoma v času mitoze in mejoze ter je prek centromere povezana z identično strukturo

ANG.: *chromatid*

kromatin -a m kompleks DNA in histonov v celičnem jedru evkariontov, ki omogoča pakiranje DNA v majhen volumen ter uravnava izražanje genov s kondenzacijo in dekonkondenzacijo

ANG.: *chromatin*

kromatínska imúnoprecipitácija -e -e ž metoda za določanje interakcij med beljakovinami in DNA, pri kateri se celice najprej tretirajo s formaldehidom, sledijo izolacija in razrez DNA, vezava protiteles, specifičnih za preiskovano beljakovino, imunoprecipitacija DNA, vezane s preiskovano beljakovino, sprostitvev imunoprecipitirane DNA in verižna reakcija s polimerazo

ANG.: *chromatin immunoprecipitation, ChIP*

kromosóm -a m molekula DNA z delom genetskega materiala, ki vključuje tudi beljakovine in RNA, ki omogočajo pakiranje DNA

ANG.: *chromosome*

kromosómska mutácija -e -e ž sprememba v strukturi ali številu kromosomov, npr. delecija, podvojitev, inverzija, translokacija, aneuploidija

ANG.: *chromosomal mutation*

kromosómsko dolóčení spòl -- -ega spòla m spol, ki je opredeljen z geni na spolnih kromosomih

ANG.: *chromosomal sex determination*

krónični mastitis -ega -a m dolgotrajna oblika mastitisa s slabo izraženimi vidnimi znaki bolezni, za katerega je značilen pojav vnetnega brstenja celic v stenah mlečnih kanalov, nastanek vozličev, kopičenje vezivnega tkiva na mestu žleznega tkiva in povečano število somatskih celic v mleku

ANG.: *chronic mastitis*

krónični strés -ega -a m dolgotrajni stres, ki ga povzroči npr. prevelika gostota naselitve živali, pri katerem je glavni odziv prek osi HPA in se navadno kaže v negativnih posledicah, kot sta npr. večja obolevnost in zmanjšana prireja

ANG.: *chronic stress*

krónično obolénje -ega -a s trajno ali dolgotrajno, navadno počasi napredujoče obolenje, ki se ga običajno ne da v celoti pozdraviti, včasih pa se z ublažitvijo simptomov upočasni njegovo napredovanje

ANG.: *chronic disease*

krótilna úzda -e -e ž uzda brez brzde z ojačanim nosnim delom, ki se običajno uporablja skupaj z lonžo in je namenjena za vodenje mladih ali težje vodljivih konj

ANG.: *longeing cavesson*

króvna dláka -e -e ž dlaka, ki zraste iz primarnega mešička, je močnejša in daljša od podlanke in se v mrazu s pomočjo mišice naježevalke naježi, s čimer naredi mirujoči sloj zraka ob telesu debelejši, zaradi česar je telo bolje izolirano, hkrati pa po njej odteče voda, tako da se podlanka in koža živali ne zmočita **s**: primárna dláka

ANG.: *primary hair, top coat*

króvno peró -ega -ésa s pero, ki prekriva večino telesa in ima čvrsto držalo, iz katerega izraščajo veje in vejice, ki skupaj tvorijo kompaktno zastavico

ANG.: *contour feather*

króvno tkívo -ega -a s telesno tkivo, ki prekriva organizem in površino notranjih votlih organov ter je sestavljeno iz celic, ki se med seboj tesno stikajo in so specializirane za zaščito pred npr. vdorom mikroorganizmov v telo, izsušitvijo telesa, skrbijo za izločanje

snovi ter prenos snovi v telo, iz njega ali po njem **s:** epitél

ANG.: *epithelial tissue*

króžno gospodarstvo -ega -a s organiziranje poslovnih procesov, ki se usmerja v ponovno uporabo, popravilo in recikliranje obstoječih materialov in izdelkov ter temelji na načelu, da se vrednost proizvodov, materialov in virov npr. v kmetijstvu ohranja čim dlje, količina odpadkov pa se zmanjša

ANG.: *circular economy*

króžno molzišče -ega -a s molzišče za velike črede ali trope, v katerem molznik živali ob vstopu na molzno mesto natakne molzno enoto, nato pa se molzno mesto na vrteči se ploščadi med molžo premika do izstopa, kjer se molzna enota avtomatsko sname, molznica pa zapusti molzišče **s:** rotoláktor

ANG.: *rotary milking parlour*

krškópóljec -jca m ► krškópóljski prašič

krškópóljski prašič -ega -iča m slovenska avtohtona pasma prašičev, katere predstavniki so velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 280–360 kg, samice pa 260–300 kg, s temno obarvanim telesom z belim pasom prek pleč, belimi prednjimi nogami, imajo dolge viseče uhlje, rahlo vbočeno nosno linijo, so slabo omišičeni, samice pa imajo dobre maternalne lastnosti in so srednje plodne **s:** krškópóljec □ str. 244

ANG.: *Krško Polje pig*

krtáča -e ž **1.** pripomoček s ščetinami za ročno čiščenje dlake živali, ki se npr. pri konjih in govedu uporablja v kombinaciji s čohalom

ANG.: *animal brush, body brush*

2. komplet navpično in/ali vodoravno nameščenih nosilcev s ščetinami, ki se namesti v hlev s prosto rejo, v skupinski boks ali v izpust in ob katerega se živali, npr. govedo, prašiči, očohavajo

ANG.: *animal brush, body brush*

3. vrteči se valj s ščetinami, ki se namesti v hlev s prosto rejo ali v skupinski boks in se vključi takrat, ko žival, npr. govedo, prašič, nanj pritisne z delom telesa, ki si ga želi očohati

ANG.: *animal brush, body brush*

krúljenje -a s najbolj pogost način oglašanja prašičev, s katerim se odzivajo na poznane zvoke ali pri iskanju krme in ritju, pri čemer so kratki zvoki posledica presenečenja in sporočajo preplah, ponavljajoči globoki zvoki pa so kontaktni klic ter so običajno povezani s pozitivnimi dražljaji

ANG.: *grunting*

krvna móka -e -e ž beljakovinsko krmilo, ki je pridobljeno iz posušene in toplotno obdelane krvi, zbrane v klančnici, ter v prehrani rejnih živali ni več dovoljeno, pod določenimi pogoji pa se lahko uporabi v prehrani rib, mesojedih in družnih živali, za proizvodnjo bioplina ter kot gnojilo

ANG.: *blood meal*

krvna péga -e -e ž krvav madež različnih velikosti v jajčni vsebini, najpogosteje na rumenjaku, ki nastane ob ovulaciji, ko prekrvljena folikularna membrana počí na stigmati, pri čemer lahko počí tudi kapilara

ANG.: *blood spot*

ksantofili -ov m mn. skupina v maščobah topnih karotenoidov, ki so pri perutnini najpomembnejši za obarvanje rumenjaka in kože ter jih organizem sam ne more sintetizirati, temveč jih mora dobiti s krmo, npr. lutein, zeaksantin

ANG.: *xanthophylls*

kumulativna laktácijska krivúlja -e -e -e ž grafični prikaz količine prirejenega mleka pri določeni živali, čredi, tropu ali populaciji od začetka laktacije do posameznega dne v laktaciji

ANG.: *cumulative milk production curve*

kunčárník -a m hlev za kunce, ki je glede na klimatske in okoljske razmere lahko zaprtega, polodprtega ali odprtega tipa in v katerem so nameščene lesene ali žičnate kletke

ANG.: *rabbitry*

kunčeréja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s kuncí, predvsem z namenom prireje mesa in volne ter pridobivanja plemenskih živali

ANG.: *rabbit production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri kuncih kot rejnih živalih

ANG.: *rabbit science*

kúnčica -e ž ► kúnka

kúnčnica -e ž kletka za kunce, običajno iz lesa in z nastilom

ANG.: *hutch*

kúnec -nca m **1.** udomačen divji kunec, ki se od svojega divjega prednika razlikuje v velikosti, telesnih oblikah, barvah in vzorcih, sposobnostih prireje ter obnašanju in ga je človek udomačil pretežno zaradi prireje mesa, ob tem pa so se oblikovale različne pasme, in sicer velike pasme, srednje pasme,

K

	divji kunec	zajec
udomačitev	da (osnova za vse pasme kuncev)	ne
telesna masa odraslih živali	1,5 do 2 kg	5 do 6 kg
uhlji	kratki z ozkim črnim robom	daljši s širokim črnim robom
način življenja	jame, ki jih koplje	tekač, polje, gozd
število gnezd na leto	6 do 7	4
število mladičev v gnezd	4 do 12	1 do 4
trajanje brejosti	30 do 32 dni	40 do 42 dni
mladiči ob kotitvi	goli in slepi	odlakani in vidijo
značilnost mladičev	držijo se gnezda	se ne držijo gnezda
socialno obnašanje	družaben, v skupinah	nedružaben, v parih
število kromosomov	44	48
barva mesa	bela	rdeča

Razlike med divjim kuncem (*Oryctolagus cuniculus*) in zajcem (*Lepus europaeus*)

K

male pasme, pritlikave pasme in pasme s specifično dlako

ANG.: rabbit

LAT.: *Oryctolagus cuniculus*

2. samec vrste *Oryctolagus cuniculus*

ANG.: buck, rabbit

kúnka -e ž samica vrste kunec (*Oryctolagus cuniculus*) **s:** kúnčica

ANG.: doe

kúre kúr ž mn. ptice iz reda Galliformes, v katerega se med udomačeno perutnino uvrščajo kokoši, pure, pegatke in prepelice

ANG.: landfowl

kúrnica -e ž stacionarni ali premični hlev za rejo kokoši posameznih proizvodnih tipov, ki omogoča različne nastanitve, npr. rejo v kletkah, talno rejo, pašno rejo

ANG.: chicken house, hen house

kúrník -a m manjši stacionarni ali premični hlev za rejo kokoši, običajno v ljubiteljske ali samooskrbne namene, ki omogoča zaprto rejo ali rejo z izpustom **s:** kokošnják

ANG.: chicken coop

kúzna bolezen -e -zni ž bolezen, ki jo povzročajo bolezenski mikroorganizmi, npr. bakterije, virusi, prazivali, zajedavci, ki se s horizontalno ali vertikalno okužbo prenašajo z živali na žival in lahko sistemsko napadejo cel organizem ali le posamezni organ **s:** infekcijska bolezen, nalezljiva bolezen

ANG.: infectious disease

kúzni bronhitis -ega -a m virusna bolezen piščancev in kokoši, ki lahko poleg dihalnega sistema prizadene tudi urogenitalni ali prebavni trakt ter pri odraslih kokoših

povzroči nagel padec nesnosti in spremembe v kakovosti jajc

ANG.: infectious bronchitis

kúžni burzitis -ega -a m ► gumbórska bolezen

kúžni epididimitis -ega -a m ► ôvčji epididimitis

kúžni laringotraheitis -ega -a m virusna bolezen piščancev, kokoši in fazanov, ki se glede na virulentnost virusa lahko kaže s hudimi težavami pri dihanju, s kašljem in pogini, medtem ko okužba z manj virulentnim virusom privede do vnetja očesnih veznic in sapnika ter izcedkov iz oči in nosu

ANG.: infectious laryngotracheitis

kvadrátne jáslí -ih -i ž mn. jasli z navpičnimi lesenimi ali kovinskimi pregradami in brez dna, h katerim živali dostopajo z vseh štirih strani in se uporabljajo predvsem za krmljenje ovc z voluminozno krmo

ANG.: square feeder

kvadríga -e ž vprega s štirimi vzporedno vpreženimi konji in praviloma enosnim vozom, ki se uporablja zlasti za predstavitvene vožnje na turističnih in konjeniških prireditvah

ANG.: quadriga

kvalitatívna lastnóst -e -i ž lastnost, ki jo določa en ali le nekaj lokusov in na katero okoljski dejavniki ne vplivajo ali pa le v manjši meri

ANG.: qualitative trait

kvantitatívna genétika -e -e ž področje genetike, ki proučuje dedovanje in vzroke za variabilnost kvantitativnih lastnosti

ANG.: quantitative genetics

kvantitativna lastnost -e -i ž lastnost, ki jo določa mnogo lokusov in na katero v večji meri vplivajo okoljski dejavniki **s**: métrična lastnost

ANG.: *metric trait, quantitative trait*

kvantitativna verižna reakcija s polimerazo

-e -e -e --- ž verižna reakcija s polimerazo za količinsko določanje izražanja genov, pri kateri detekcija pomnoževanja poteka med reakcijo s fluorescenčnimi barvili, količina fluorescenca pa je sorazmerna količini pomnožene DNA **s**: PCR v realnem času

ANG.: *quantitative PCR, real-time PCR, qPCR*

kvantitativni lókus -ega -a m ► lókus kvantitativne lastnosti

kvárjenje siláze na zraku -a - - - - s poslabšanje kakovosti siláze po odprtju silosa, ki je posledica delovanja aerobnih mikroorganizmov, npr. kvasovk in plesni, pri čemer nastaneta ogljikov dioksid in voda, ter se kaže v segreganju in/ali plesnenju siláze **s**: aeróбно kvárjenje siláze

ANG.: *aerobic silage deterioration*

kvás -a m beljakovinsko krmilo, sestavljeno predvsem iz kvasovk, ki se sveže v tekoči obliki uporablja kot posamično krmilo v prehrani prežvekovalcev, po sušenju ali dehidraciji pa za pripravo krmnih mešanic, npr. pivski kvas, krmni kvas

ANG.: *yeast*

KWPN -- [kəwəpənə] m ◄► nizozémski toplokrvni kónj

KZU -- [kəzəú] m ◄► kmetijsko zemljišče v uporabi

L

LA -- [elá] m ◄► linólna kislína

labódja gós -e -í ž divja prednica udomačene kitajske in afriške gosi, ki tehta 2,8–3,5 kg, je nekoliko lažja od sive gosi in je v primerjavi s slednjo precej glasnejša, ima popolnoma črn kljun s tipično grbo in belo obrobo ob osnovi ter oranžne noge in stopala

ANG.: *swan goose*

LAT.: *Anser cygnoides*

laboratórijska žival -e -i ž žival, ki se jo v vzrejni organizaciji vzredi in redi pod strogim higienskim, genetskim in zdravstvenim nadzorom ter se uporablja za izvajanje utemeljenih raziskav na živalih, njihovih organih, tkivih ali kot živalski model, npr. laboratorijska miš, laboratorijska podgana, laboratorijski kunec, laboratorijski morski prašiček

ANG.: *laboratory animal*

laboratórijsko mesó -ega -á s proizvod, pridobljen z *in vitro* tkivnimi kulturami živalskih celic

ANG.: *cell-cultured meat, cultivated meat, lab-grown meat*

lagúna -e ž v zemljo vkopan pokrit ali nepokrit zbiralnik za skladiščenje in zorenje gnojevke, katerega dno in stene so neprepustni, navadno izdelani iz debelejše neprepustne folije

ANG.: *slurry lagoon*

láhka veríga mitohóndrijske DNA -e -e - - - [deená] ž veriga mitohondrijske DNA, ki je bogata z deoksicitidin monofosfati in nosi zapis za 9 genov **s**: veríga L

ANG.: *light strand of mitochondrial DNA*

laktácija -e ž obdobje, v katerem v mlečni žlezi samic sesalcev nastaja in se izloča mleko, ki ga poseša mladič ali se ga pomolze, in ki se začne z rojstvom mladičev in konča s presušitvijo mlečne žleze

ANG.: *lactation*

laktácijska krivúlja -e -e ž grafični prikaz količine prirejenega mleka pri določeni živali, čredi, tropu ali populaciji v laktaciji

ANG.: *lactation curve*

laktotropín -a m ► prolaktín

laktóza -e ž disaharid, sestavljen iz glukoze in galaktoze, ki je v čisti obliki kristalna snov bele barve in brez vonja ter je pomemben vir lahko dostopne energije v vseh vrstah mleka, njegova vsebnost pa je glede na živalsko vrsto različna, npr. okoli 4,7 % pri kravah, 4,2 % pri kozah, 4,8 % pri ovcah **s**: mléčni sládkor

ANG.: *lactose*

láma -e ž udomačena oblika gvanaka (*Lama guanicoe*) iz rodu lam (*Lama*), družine kamel (Camelidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla), ki se jo redi predvsem za prirejo mesa in volne ter kot tovarno žival

ANG.: *llama*

LAT.: *Lama glama*

laminitis -a m zelo boleče vnetje, ki prizadene kopita pri kopitarjih in parklje pri parkljarjih in pri katerem se vnamejo lamele, ki

povezujejo kost in roževino, ter se začne s povišano temperaturo kopita ali parklja in težavami pri hoji, lahko pa napreduje do stopnje, ko roževina odstopi od kosti

ANG.: *laminitis*

lanolín -a m rumen voskast izloček žlez lojnic pri ovcah, ki vsebuje estre voska, alkohola in maščobnih kislin, ščiti volnena vlakna pred vplivi okolja in ima hidroizolacijsko funkcijo

ANG.: *lanolin, wool grease, wool wax*

large white -- -a [lárdž vájt] m ► jórksir

lariát -a m izrezani intron v obliki zanke, ki nastane, ko se prvi nukleotid 5'-donorja pri izrezovanju intronov veže na adenin-nukleotid mesta razvejitve

ANG.: *lariat*

lárva -e ž ► ličinka

lástna céna -e -e ž proizvodni strošek enote proizvoda ali storitve, pri izračunu katerega se praviloma upošteva vrednost morebitnih stranskih proizvodov, npr. pri mleku je to proizvodni strošek enega litra mleka, pri čemer se stroški priraje zmanjšajo za vrednost telet, izločenih živali, gnoja in pridobljenih proračunskih plačil

ANG.: *unit price*

lástni preizkús -ega -a m selekcijska metoda, pri kateri se za posamezno žival na testni postaji ali v pogojih reje zbere podatke o lastnostih, za katere se nato izračunajo napovedi plemenskih vrednosti, npr. za telesno maso pri določeni starosti **s**: direktni tést

ANG.: *performance testing*

lastnóst -i ž razlikovalna in navadno variabilna značilnost osebkov v populaciji, in sicer kvantitativna lastnost in kvalitativna lastnost

ANG.: *trait*

lastnóst mléčnosti -i -- ž proizvodna lastnost, ki se pri posamezni molznici spremlja v okviru kontrole mlečnosti, npr. količina mleka, molznost, vsebnost mlečne maščobe, vsebnost mlečnih beljakovin, število somatskih celic

ANG.: *milk trait*

lastnóst zunánjosti -i -- ž lastnost dela telesa pri živalih, ki se jo izmeri ali oceni na podlagi ocenjevalne lestvice in za katero se lahko napove plemenska vrednost **s**: telésna lastnóst

ANG.: *body trait, exterior trait, type trait*

lástovičja mángulica -e -e ž najmanj razširjena različica pasme mangulica, katere predstavniki so svetli po trebuhu in temni po

hrbtu ter imajo temne parklje in robove ust, nosnic in oči

ANG.: *Swallow-bellied Mangalica pig*

latébra -e ž središčni svetli del rumenjaka v obliki steklenice z dolgim vratom, ki na vrhu skriva zarodno jajčno celico v zarodnem mehurčku □ str. 30

ANG.: *latebra*

laterálna okúžba -e -e ž ► horizontalna okúžba

lážna brêjost -e -i ž ► navidezna brêjost

lážna dvóspôlnost -e -i ž ► interseksualnost

lážni hermafroditizem -ega -zma m ► interseksualnost

LC -- [elcé] m ◄► dolgoverižna maščobna kislina

LC PUFA -- -- [elcé púfa] m ◄► dolgoverižna večkrat nenasičena maščobna kislina

lédja -ij s mn. klavni kos pri prežvekovalcih, prašičih, kopitarjih in kuncih, ki obsega predel ledvenih vretenc □ str. 86

ANG.: *loin*

ledvična maščóba -e -e ž ► ledvično maščobno tkivo

ledvično maščóбно tkívo -ega -ega -a s maščobno tkivo, ki obdaja in ščiti ledvice ter jih ohranja v pravilnem položaju **s**: ledvična maščóba

ANG.: *kidney adipose tissue, kidney fat*

léghorn -a m izvorno italijanska pasma kokoši lahkega tipa, ki obstaja v več barvnih različicah, pri čemer je bela gospodarsko najpomembnejša, za katero so značilna jajca z belo barvo lupine in ki jo selekcijske hiše uporabljajo v križanjih za pridobivanje nesnic

ANG.: *Leghorn chicken*

lêglo -a s ► gnézdó (4)

leguminóze -óž ž mn. ► metúljinice

leptosómni tip -ega -a m mlečni tip goveda, ki je navadno manj omiščen in pri katerem imajo krave bolj razvito in žlezno vime, npr. jersey govedo

ANG.: *leptosomic cattle*

letálna mutácija -e -e ž mutacija, ki povzroči nastanek letalnega alela

ANG.: *lethal mutation*

letální alél -ega -a m alel, ki v primeru izražanja vodi v smrt organizma pred nastopom razmnoževanja

ANG.: *lethal allele*

letálno peró -ega -ésa s sorazmerno dolgo, togo, asimetrično krovno pero na repu

perutnine, ki izrašča tudi iz roba peruti, npr. primarno pero, sekundarno pero

ANG.: *flight feather*

létni genétski naprédek -ega -ega -dka m
količnik med genetskim napredkom in generacijskim intervalom

ANG.: *annual selection response, genetic response per year*

létnik -a m mladič moškega ali ženskega spola vrste konj (*Equus caballus*) ali osel (*Equus asinus*) v tekočem letu po letu rojstva

ANG.: *yearling*

lévi galòp -ega -ôpa m galop, pri katerem se od tal najprej odrine desna zadnja noga, nato hkrati prednja desna in zadnja leva ter nazadnje vodilna prednja leva noga, čemur sledi faza lebdenja, ko so vse štiri noge v zraku, preden se zaporedje odzivov ponovi

ANG.: *left gallop*

levítev -tve ž odstranitev stare kože pri členonožcih, kuščarjih in kačah, ki omogoča rast živali, dokler se ne utrdi nova in večja koža

ANG.: *moulting*

ležálna površina -e -e ž ► ležišče

ležálni bòks -ega bòksa m prostor v hlevu s prosto rejo za govedo, najpogosteje krave molznice, ki je namenjen za počivanje ene živali in je spredaj zamejen s temensko zaporo, ki žival prisili, da se uleže na zadnji del boksa, in ima v prednjem delu prostor, potreben za pomik glave in vratu pri vstajanju

ANG.: *cubicle, lying box*

ležíšče -a s funkcionalno območje, na katerem lahko živali udobno počivajo v ležečem položaju in ima navadno polna tla, ki so lahko nastlana ali pokrita npr. z gumo, blazino

ANG.: *lying area*

LH -- [elhá] m ◀► luteinizirajoči hormón

libído -a m izkazovanje spolnega nagona pri obeh spolih, ki se kaže v spolnem obnašanju

ANG.: *libido*

ličínka -e ž riba v razvojni fazi po izvalitvi, pred fazo zaroda, ko še nima razvitih ust in ribjega mehurja, ni pigmentirana ter dobiva hranljive snovi iz hranilnega mešička, zaradi česar še ne sprejema eksogenih hranil

s: lárva □ str. 122

ANG.: *larva*

lični jèrmen -ega -éna m ► ličnik

ličnik -a m del uzde, ki je na zgornjem koncu pritrjen na zaušni jermen, na spodnjem pa

ima zaponko za pričvrstitev brzde

s: lični jèrmen

ANG.: *cheekpiece*

lignín -a m polifenol rastlinske celične stene, ki je netopen in ni prebavljiv

ANG.: *lignin*

lihópŕsti kopítarji -ih -ev m mn. ► kopítarji

liják jajcevóda -a -- m začetni, razširjeni del jajcevoda, ki ob ovulaciji prestreže z jajčnika sproščene jajčne celice in v katerem se pri nekaterih vrstah rejnih živali lahko izvrši oploditev

s: infundíbulum □ str. 109

ANG.: *infundibulum, oviductal infundibulum*

limfátíčni orgán -ega -a m organ, ki je del imunskega sistema in je glede na funkcijo lahko primarni, v katerem limfociti nastajajo in dozorevajo, npr. priželjc, pri pticah Fabricijeva burza, ali sekundarni, v katerega prehajajo dozoreli limfociti in kjer prihajajo v stik z antigeni ter se diferencirajo, npr. vranica, pri pticah Harderjeva žleza

ANG.: *lymphoid organ*

limitirajóča aminókislína -e -e ž esencialna aminokislina, ki je v krmi ali obroku najbolj primanjkuje, zaradi česar je tvorba beljakovin v organizmu živali omejena ali zaustavljena, npr. lizin, metionin, treonin, triptofan

ANG.: *limiting amino acid*

limuzín govédo -- -a s mesna pasma goveda iz jugozahodne Francije, velikega okvirja, opečnato rdeče barve, s svetlejšimi obrobami okoli smrčka in oči ter na notranji strani stegna, za katero so značilne tanke kosti, majhna glava, dobra klavnost in klavna kakovost ter je primerna tudi za gospodarsko križanje

ANG.: *Limousin cattle*

linéarna metóda amortizácije -e -e -- ž metoda amortizacije, pri kateri je stopnja zmanjševanja vrednosti enaka v vseh obdobjih uporabe osnovnega sredstva, npr. pri amortizaciji gospodarskih poslopij

ANG.: *straight line depreciation*

linéarna sociálna hierarhija -e -e -e ž socialna hierarhija, pri kateri je na vsakem nivoju ena žival

ANG.: *linear social order*

linéarno ocenjevánje -ega -a s vizualna ocena izraženosti telesnih lastnosti živali, temperamenta ali gibanja, podana na lestvici med dvema biološkima skrajnostma, npr. na 3-, 5-, 9-stopenjski lestvici, pri čemer se ocenjuje na eno ali pol točke natančno

ANG.: *linear assessment, linear classification, linear scoring system*

linija -e ž 1. skupina genetsko zelo izenačenih živali znotraj pasme, ki se fenotipsko in genotipsko ločijo od drugih osebkov iste pasme

ANG.: *line*

2. skupina genetsko zelo izenačenih živali znotraj vrste, ki se navadno uporabljajo v poskusne namene, npr. inbridirana linija, homozigotna linija

ANG.: *strain*

linija žrēbca -e -- ž vsi moški potomci, po moški strani povezani do žrēbca, ki je začetnik linije

ANG.: *sire line*

linj -a m sladkovodna vsejeda vrsta rib iz rodu *Tinca*, družine Cyprinidae, reda Cypriniformes, ki se jo s hipofizacijo lahko uspešno razmnožuje v ribogojnicah, kjer se jo redi zlasti za poribljavanje, in je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *tench*

LAT.: *Tinca tinca*

linolēnska kislina -e -e ž esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-3, z 18 ogljikovimi atomi in s tremi dvojnimi vezmi, iz katere v živalih nastajajo EPA, DPA in DHA ter se v večjih količinah nahaja v rastlinskih oljih, predvsem v lanenem, ogrščicnem in orehovem olju **s:** α-linolēnska kislina **k:** C18:3 n-3, LNA □ str. 113

ANG.: *linolenic acid*, LNA, ALA

α-linolēnska kislina -e -e [álfa] ž ► linolēnska kislina

γ-linolēnska kislina -e -e [gáma] ž večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-6, z 18 ogljikovimi atomi in tremi dvojnimi vezmi, iz katere nastaja ARA in se nahaja v rastlinskih oljih, predvsem v boragovem in svetlinovem olju

k: C18:3 n-6, GLA □ str. 113

ANG.: *γ-linolenic acid*, GLA

linólna kislina -e -e ž esencialna večkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-6, z 18 ogljikovimi atomi in dvema dvojnima vezema, iz katere nastaja ARA in se nahaja v rastlinskih oljih, predvsem v sončničnem in koruznem olju **k:** C18:2 n-6, LA □ str. 113

ANG.: *linoleic acid*, *octadecadienoic acid*, LA

lionizācija -e ž ► inaktivācija kromosóma X

lípan -a m sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Thymallus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki se jo v ribogojnicah redi zlasti za poribljavanje in je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *grayling*

LAT.: *Thymallus thymallus*

lipicánec -nca m ► lipicānski kōnj

lipicānski kōnj -ega kōnja m slovenska avtohtona toplokrvna pasma skladnih, elegantnih in plemenitih konj s pravilnimi in izdatnimi hodi, pri kateri so najpogostejši sivci in katere predstavniki so v vihru visoki 153–158 cm ter so zelo primerni za izvajanje klasičnih dresurnih elementov in za vse vrste jahanja ter za vožnjo vpreg

s: lipicánec □ str. 241

ANG.: *Lipizzaner horse*

lipídi -ov m mn. skupina hranljivih snovi, netopnih v vodi in topnih v nepolarnem topilu, ki jo sestavljajo npr. maščobe, voski, v maščobah topni vitamini, steroidni hormoni, glikolipidi, fosfogliceridi in so pomembni gradniki celičnih membran, tkiv in organov

ANG.: *lipids*

lisasto govédo -ega -a s kombinirana pasma goveda večjega okvirja, ki je navadno rumenorjave do rdeče barve z belimi lisami, belo glavo in svetlimi parklji ter sluznicami in za katero je značilna dobra klavna kakovost ter je primerna za pitanje na večjo telesno maso in prirejo mleka **s:** símentalsko govédo □ str. 240

ANG.: *Simmental cattle*, *Swiss Fleckvieh cattle*

lísec -sca m barvni tip konja, ki je v osnovi vranec, rjavec ali lisjak in pri katerem so lise z belo barvo dlake po telesu razporejene enakomerno

ANG.: *pinto horse*

lisičar -ja m dolgodlaka pasma kuncev s specifično dlako, katere predstavniki tehtajo 3–4 kg, imajo srednje visoko stoji, kratke, pokončne in mesnate uhlje, gosto kritno dlako, po celotnem trupu dolgo 5–6 cm, z vmesnimi 6–7 cm dolgimi močnimi resastimi dlakami, kožuh bele, sive, rumene, modre, črne, rjave ali srebrne barve, redijo pa se kot razstavne ali družne živali

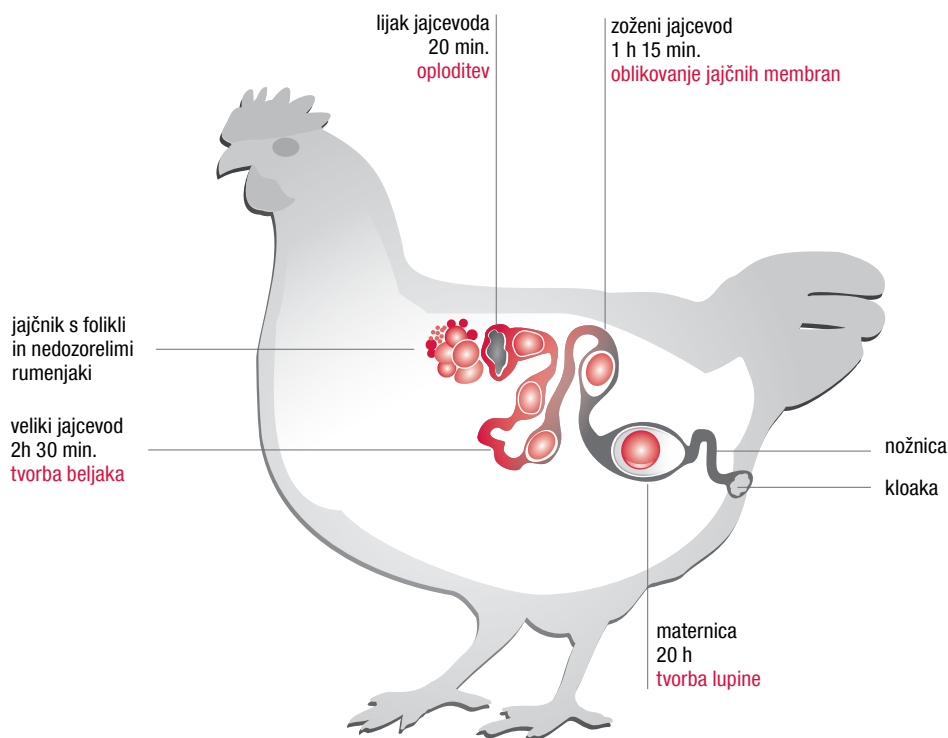
ANG.: *Swiss Fox rabbit*

lisičji lísec -ega -sca m konj lisec, pri katerem se lise z belo barvo dlake naključno izmenjujejo z lisami rjavkasto rdeče ali rumenkasto rdeče barve dlake, grive in/ali repa

ANG.: *chestnut pinto horse*

lisičji sívec -ega -vca m konj sívec, ki je kot žrebe lisjak, s starostjo pa postopoma posivi do skoraj popolnoma bele barve dlake

ANG.: *chestnut grey horse*

Nastajanje jajca v jajčniku in jajcevodu kokoši

lisják -a m barvni tip konja z rjavkasto rdečo ali rumenkasto rdečo barvo dlake, z isto barvo grive, repa in spodnjega dela nog, ki so lahko v istem, svetlejšem ali temnejšem odtenku **s:** fúks

ANG.: chestnut horse

lizálni kámen -ega -mna m rudninsko-vitaminski dodatek, ki je v kalupu oblikovan tako, da pridobi trdno strukturo, živali pa ga zauživajo z lizanjem

ANG.: mineral licking block

lizocím -a m encimsko aktivna beljakovina, prisotna v jajčnem beljaku ter tudi v mleku, slini in drugih telesnih tekočinah, ki je del humoralne prirojene imunosti in deluje protibakterijsko tako, da razgrajuje bakterijsko celično steno

ANG.: lysozyme

lizosóm -a m celični organel, obdan z membrano, ki vsebuje encime za razgradnjo snovi, ki pridejo v celico od zunaj, ter poškodovanih ali odvečnih snovi celice

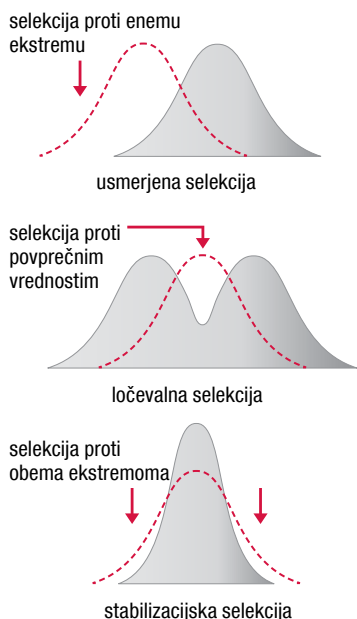
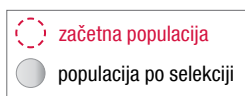
ANG.: lysosome

ljútomerski kasáč -ega -a m slovenska lokalno prilagojena pasma kasačev, pri kateri so najpogostejši rjavci, vranci in lisjaki in katere predstavniki so v vihru visoki 150–165 cm ter se uporabljajo za kasaške dirke, rekreativno jahanje, turistične vožnje vpreg in tudi za lažja dela v kmetijstvu □ str. 241

ANG.: Ljutomer Trotter horse

LNA -- [elená] m ◀▶ linolénska kislína

IncrRNA -- [elencéerená] ž ◀▶ dólga nèkodirajóča RNA

Selekcija

ločevalna selékcija -e -e ž selekcija, ki favorizira osebké s fenotipskimi vrednostmi na obeh straneh porazdelitve in deluje proti povprečnim fenotipskim vrednostim
s: razdvojevalna selékcija □
ANG.: disruptive selection, diversifying selection

lohmann -a [lóman] m provenienca kokoši lahkega tipa, ki nesejo jajca z rjavo ali belo barvo lupine
ANG.: Lohmann chicken

lój -a m maščobno tkivo pri govedu in drobnici, ki je navadno trše in vsebuje več nasičenih maščobnih kislin kot maščobno tkivo drugih vrst rejnih živali
ANG.: adipose tissue, fat

lokálna pásma -e -e ž ▶ avtohtóna pásma

lokálno prilagojena pásma -- -e -e ž pásma, nastala iz tujerodne pasme, ki je na določenem območju prisotna dovolj dolgo, da je prilagojena lokalnim razmeram, po

priporočilih FAO vsaj 40 let in več kot 6 generacij, v Sloveniji npr. slovenska rjava kokoš, slovenska sanska koza, haflinški konj, rjavo govedo **s:** tradicionalna pásma
ANG.: locally adapted breed

lókus -a m mesto v genomu, na katerem se nahaja genetski element, npr. gen, regulatorna regija, genetska različica
ANG.: locus

lókus kvantitativne lastnosti -a -- -- m lokus, na katerem so genetske različice, ki vplivajo na kvantitativno lastnost **s:** kvantitativni lókus **k:** QTL
ANG.: quantitative trait locus, QTL

lómna trdnost lupíne -e -i -- ž lastnost jajčne lupine, ki se meri s silo, s katero je potrebno delovati na jajce, da se jajčna lupina zlomi
ANG.: shell-breaking strength

longitudínalne meritve -ih -tev ž mn. ponovljene meritve na isti živali, ki si sledijo v časovnem sosedstvu, npr. merjenje količine in sestave mleka na kontrolni dan zjutraj in zvečer, ali pa se izvajajo na različnih mestih na živali, npr. debelina hrbtne slanine vzdolž hrbta
ANG.: longitudinal measurements

lónža -e ž navadno sedem metrov dolg trak z zaponko na eni strani, ki se pripne na uzdo ali oglavnik, in praviloma z zanko na drugi strani, ki jo v roki drži oseba, ki šola konja
ANG.: longe, longeing rein

lonžíranje -a s šolanje konja v lonžirnem krogu s pomočjo lonže, biča in glasu, s čimer se konja v različnih hodih usmerja v krožno gibanje
ANG.: longeing

lonžírni króg -ega -a m ograjeno jahališče v obliki kroga s premerom od 10 do 20 m, ki je namenjeno za šolanje konj
ANG.: longe pen, round pen

lonžírni pás -ega -ú m pas iz usnja ali sintetičnega materiala z obročki, ki je pričvrščen okoli prednjega dela prsnega koša konja in se uporablja kot pripomoček pri lonžiranju ali za delo na dolgih vajetih
ANG.: longeing roller, training surcingle

lósosovci -ev m mn. skupina vrst rib iz rodov *Salmo* in *Oncorhynchus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki so večinoma anadromne in imajo v primerjavi z drugimi vrstami postrvi bolj zamaščeno meso ter večjo telesno maso, npr. atlantski losos, grbavi losos, srebrni losos, losos Chinook
ANG.: salmonids

lôvni fazán -ega -a m fazan, ki se ga redi z namenom izpusta v naravo za odstrel, npr. bakreni, kitajski, mongolski, japonski fazan
 ANG.: *game pheasant*

lôvno jáhanje -ega -a s športno-družabna prireditve, na kateri skupina jahačev, praviloma s pomočjo psov goničev, v lovišču z ovirami zasleduje in na koncu ujame vabo, ki jo navadno predstavlja jahač z lisičjim repom na desni rami
 ANG.: *fox hunting*

lucérna -e ž metuljnica iz rodu *Medicago*, ki je zelo razširjena krmna rastlina in se jo uporablja za pašo ali prilast, pripravo mrve in silaže, saj povečuje zauživanje krme ter je dober vir beljakovin in kalcija za živali, uporablja pa se tudi za zeleno gnojenje
 ANG.: *alfalfa, lucerne*

lupínina membrána -e -e ž opna, ki leži pod jajčno lupino in se stika z beljakovo membrano po celotni površini, razen na totem delu jajca, kjer se med njiju po znesenju jajca vrine zračni mehurček **s**: zunánja lupínina membrána
 □ str. 30
 ANG.: *outer shell membrane, shell membrane*

luteín -a m karotenoid iz skupine ksantofilov, ki deluje kot antioksidant in prispeva k rumeni obarvanosti rumenjaka, kože perutnine, mleka in masla
 ANG.: *lutein*

luteinizacijski hormón -ega -a m ► luteinizirajoči hormón

luteinizirajoči hormón -ega -a m gonadotropni hormon, ki pri ženskih živalih stimulira ovulacijo in nastanek rumenega telesa, pri moških živalih pa razvoj intersticijske tkiva v modih, kjer nastaja hormon testosteron **s**: intersticijske celice stimulirajoči hormón, luteinizacijski hormón **k**: ICSH, LH
 ANG.: *interstitial cell-stimulating hormone, ICSH, luteinising hormone, LH*

M

máčeha -e ž svinja, h kateri se prestavi enega ali več sesnih pujskov v času normalne dolžine laktacije ali po odstavitvi njenih pujskov, s čimer se ji podaljša laktacija
 ANG.: *foster sow*

mágnum -a m ► véliki jajcevod

májhna populáciya -e -e ž populacija, v kateri je spreminjanje frekvenc alelov zaradi naključnega genetskega toka tako veliko, da se predpostavlja, da populacija odstopa od Hardy-Weinbergovega ravnovesja
 ANG.: *small population*

major gén -- -a [mɛjdžɛr] m ► gén z velíkim učinkom

mála činčila -e -e ž mala pasma kuncev, katere predstavniki tehtajo 2,5–3,25 kg, imajo pokončne mesnate uhlje, srebrnkast kožuh in se redijo kot razstavne ali družne živali
 ANG.: *Chinchilla rabbit*

mála vága -e -e ž ► vpréžna vága

mále pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, katere predstavniki tehtajo 2,5–3,25 kg, so nekoliko slabše plodni, primerni predvsem za razstave, npr. mali ovnač, brezovec, holandec, mala činčila, ožganec, mali srebrec, angleški lisec
 ANG.: *small rabbit breeds*

máli jédni ribonúkloprotein -ega -ega -a m ribonukleoprotein, sestavljen iz snRNA in beljakovin v jedru, ki je udeležen v različnih procesih, npr. v tvorbi izrezovalno-spajalnega kompleksa pri izrezovanju intronov, procesiranju histonske prekurzorske mRNA
 ANG.: *small nuclear ribonucleoprotein, snRNP*

máli nukleolárni ribonúkloprotein -ega -ega -a m ribonukleoprotein, sestavljen iz snoRNA in beljakovin v jedrcu, ki sodeluje pri procesiranju drugih RNA, npr. rRNA, tRNA in snRNA, pri katerih katalizira metilacijo ali psevdouridilacijo
 ANG.: *small nucleolar ribonucleoprotein, snoRNP*

mamilárna plást -e -í ž plast jajčne lupine pod palisadno plastjo, ki je z bazalno kapico vezana na lupinino membrano
 ANG.: *mamillary layer*

manéža -e ž ► jahalíšče

mángalica -e ž ► mángulica

mángulica -e ž pasma prašičev, nastala s križanjem srbskih šumadijskih prašičev z avtohtonima pasmama bakonji in salantor ter divjimi prašiči, katere predstavniki so srednje velikega okvirja, imajo skoraj ravno nosno linijo in viseče uhlje, goste ščetine, ki spominjajo na volno, so slabo omišičeni in močno zamaščeni, slabo rastni in slabo plodni **s**: mángalica, vólnati prašič
ANG.: *Mangalica pig*

máratonska kočija -e -e ž kočija s kovinsko konstrukcijo in kovinskimi kolesi, ki imajo pnevmatike ali kotalno površino obdelano z gumo, z diskastimi zavorami, oblikovana za tekmovanja v vožnji vpreg, ki jo vleče eden, dva ali štirje konji
ANG.: *marathon carriage*

Márekova bolézen -e -zni ž virusna bolezen perutnine, ki se pri kokoših kaže s paralizno nog in peruti, zvijanjem vratu, pojavljanjem tumorjev na organih, hujšanjem, bledimi grebeni in podbradki
ANG.: *Marek's disease*

marémsko-abrúški ovčár -ega -ja m pasma psov, katere predstavniki so veliki in imajo gosto dlako bele barve, so osebnostno mirni, preudarni, zelo tihi ter se uporabljajo kot pastirski psi
ANG.: *Maremmano-Abruzzese sheepdog*

márikultúra -e ž akvakultura, ki se ukvarja zlasti z rejo rib, rakov, gojenjem školjk ter pridelavo alg v morski vodi ali somornici
ANG.: *mariculture*

marmorirana postřv -e -f ž ► sóška postřv

marmoríranost -i ž prepredenost mišice z znotrajmišičnim maščobnim tkivom, ki daje mesu sočnost, mehko in aromo
ANG.: *marbling*

martingál -a m oprema, sestavljena iz med seboj povezanih pasov na vratu in prsih konja, med prednjima nogama pripetih na sedelni pas, s katerimi se vpliva na položaj in višino glave konja pri jahanju ali vožnji vprege
ANG.: *martingale*

MAS -- [más] m ◀► selekcija na osnovi označevalcev

mása hládnega trúpa -e --- ž masa klavnega trupa, stehtanega 24 ur po zakolu, ki se lahko izračuna tudi iz mase toplega trupa, in sicer tako, da se jo zmanjša za 2 %, kar predstavlja povprečne izgube pri hlajenju
ANG.: *cold carcass weight*

mása hládné polovice -e --- ž masa klavne polovice, stehtane 24 ur po zakolu, ki se

lahko izračuna tudi iz mase tople polovice, in sicer tako, da se jo zmanjša za 2 %, kar predstavlja povprečne izgube pri hlajenju

ANG.: *cold carcass side weight*

mása ob odstavitvi -e --- ž ► odstavitvena mása

mása tóplega trúpa -e --- ž masa klavnega trupa, stehtanega čimprej po zakolu, npr. pri prašičih najkasneje 45 min po zakolu, pri govedu najkasneje 1 uro po zakolu
ANG.: *warm carcass weight*

mása tóple polovice -e --- ž masa klavne polovice, stehtane čimprej po zakolu, npr. pri prašičih najkasneje 45 min po zakolu, pri govedu najkasneje 1 uro po zakolu
ANG.: *warm carcass side weight*

masléna kislína -e -e ž hlapna maščobna kislina s štirimi ogljikovimi atomi, ki je v prebavilih glavni vir energije za črevesne celice, v silaži pa njena prisotnost v večjih količinah povzroči neprijeten vonj in je znak kvarjenja silaže
ANG.: *butanoic acid, butyric acid*

masóvna selékcija -e -e ž ► individualna selekcija

mastítično mléko -ega -a s mleko za mastitisom obolenih samic sesalcev, ki ima spremenjeno sestavo, npr. povečano število somatskih celic, je pogosto vodeno, gnojno ali kosmičasto in ni primerno za krmljenje mladičev in prehrano ljudi
ANG.: *mastitis milk*

mastitis -a m akutno ali kronično vnetje mlečne žleze, ki ga povzročajo predvsem bakterije in se pojavlja pri samicah sesalcev, npr. kravah, kozah, ovcah, svinjah, kobilah
ANG.: *mastitis*

mastnorépe ôvce -ih ôvc ž mn. pasemska skupina ovc z izrazito velikimi zalogami podkožnega loja na repu ali na zadnji strani stegen, ki predstavljajo 25 % svetovne populacije ovc in so razširjene predvsem na območjih z vročim podnebjem, npr. awassi ovca
ANG.: *fat-tailed sheep*

máščevje -a s ► maščobno tkívo

maščóbe -ôb ž mn. skupina kompleksnih organskih molekul, ki so sestavljene iz glicerola in maščobnih kislin, se v organizmu skladiščijo kot zaloga energije ter so lahko nasičene ali nenasičene, glede na izvor pa rastlinske ali živalske, npr. sončnično olje, ribje olje, goveji loj
ANG.: *fats*

maščobna célica -e -e ž telesna celica okrogle ali polygonalne oblike, ki je najpomembnejši gradnik maščobnega tkiva in je specializirana za shranjevanje energije **s**: adipocít

ANG.: adipocyte, fat cell

maščobna kislína -e -e ž kemijska spojina s 4 do 28 ogljikovimi atomi, sestavljena iz alifatske verige in karboksilne skupine, ki je lahko nasičena ali nenasičena in se nahaja prosta ali zaestrena v živalskih ter rastlinskih maščobah in oljih □

ANG.: fatty acid

ω-3 maščobna kislína -- -e -e [ómega trí] ž ► n-3 maščobna kislína

ω-6 maščobna kislína -- -e -e [ómega šest] ž ► n-6 maščobna kislína

ω-9 maščobna kislína -- -e -e [ómega devét] ž ► n-9 maščobna kislína

maščobna króglíca -e -e ž **1.** skupek mlečne maščobe, sestavljen iz trigliceridov in obdan z membrano epitelnih celic mlekotvornega mehurčka

ANG.: fat globule

2. skupek maščobe v telesnih celicah, obdan s fosfolipidno membrano, ki je namenjen transportu maščob znotraj celice in med celicami

ANG.: fat globule

maščobno tkívo -ega -a s telesno tkivo, ki vsebuje predvsem trigliceride, poleg njih pa še beljakovine, rudninske snovi ter vodo, in katerega naloge vključujejo shranjevanje viška energije, endokrino in presnovno funkcijo, izolacijo, zaščito telesa ter ohranjanje pravilnega položaja notranjih organov **s**: maščevje

ANG.: adipose tissue, fat

materiálني stróšek -ega -ška m strošek proizvodnega vira, npr. krme, ki se uporabi v proizvodnem procesu in pri tem spremeni svojo obliko

ANG.: material cost

materínska lastnóšt -e -i ž ► maternálna lastnóšt

materínsko obnášanje -ega -a s socialno obnašanje živali, vezano na skrb samice za mladiče, ki omogoči njihovo preživetje, rast in razvoj

ANG.: maternal behaviour

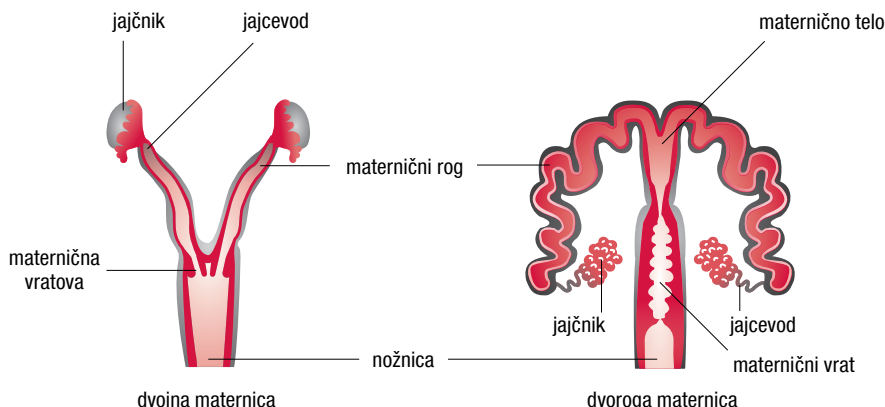
maternálna lastnóšt -e -i ž lastnost, ki prek genotipa ali fenotipa matere pripomore k preživetju, rasti in uspešnosti potomca, npr. zmogljivost maternice, količina mleka, skrbnost matere **s**: materínska lastnóšt

ANG.: maternal trait

M

nasičene maščobne kisline (SFA)		
lavrinska	12:0	aterogena (zvišuje LDL holesterol v krvi, sodeluje pri razvoju bolezni srca in ožilja)
miristinska	14:0	najbolj aterogena
palmitinska	16:0	aterogena
stearinska	18:0	trombogena (pospešuje strjevanje krvi)
enkrat nenasičene maščobne kisline (MUFA)		
palmitoleinska	16:1	obe antiaterogeni (znižujeta LDL in zvišujeta HDL holesterol v krvi), obe stabilni (nista podvrženi peroksidaciji)
oleinska (oljna)	18:1n-9	
večkrat nenasičene maščobne kisline (PUFA) (vse so antiaterogene)		
linolna (LN)	18:2n-6	esencialna, predstopnja ARA
linolenska (LNA)	18:3n-3	esencialna, predstopnja EPA in DHA
γ-linolenska	18:3n-6	iz LN, učinkovita pri multipli sklerozi
dihomo γ-linolenska	20:3n-6	LC PUFA, iz LN, predstopnja tkivnih hormonov n-6
arahidonska (ARA)	20:4n-6	LC PUFA, iz LN, predstopnja tkivnih hormonov n-6
eikozapentaenojska (EPA)	20:5n-3	LC PUFA, iz LNA, predstopnja tkivnih hormonov n-3
dokozahexaenojska (DHA)	22:6n-3	LC PUFA, iz LNA, možgani, živčevje, očesna mrežnica; razvoj (v času nosečnosti, dojenja)

Maščobne kisline in njihove glavne funkcije

Zgradba dvojne in dvoroge maternice

maternálna línijs -e -e ž **1.** živali, ki tvorijo linijo in prispevajo gene k nastanku mater končnih križancev ter so z namenom doseganja skladnosti v križanjih praviloma selekcionirane na tiste lastnosti, ki naj bi se po ženski strani prenesle na potomce

ANG.: *maternal line*

2. čista linija ali sestavljena pasma, katere samice se uporabi kot matere končnim križancem

ANG.: *maternal line*

maternálna pásma -e -e ž **1.** pasma živali, ki se odlikuje po plodnosti, velikosti gnezda in maternalnih lastnostih ter se uporablja v križanju

ANG.: *maternal breed*

2. pasma živali, od katere se za križanje uporabljajo samo samice

ANG.: *maternal breed*

maternálna uniparentálna disomija -e -e -e ž uniparentalna disomija z dedovanjem para homolognih kromosomov od matere

ANG.: *maternal uniparental disomy*

maternální aditivní genétskí vplív -ega -ega -ega -a m aditivni genetski vpliv matere na fenotipsko vrednost potomca v mešanem modelu **s:** maternální genétskí vplív

ANG.: *maternal additive genetic effect*

maternální genétskí vplív -ega -ega -a m ► maternální aditivní genétskí vplív

maternální heterósis -ega -a m heterozis, ki je posledica tega, da je mati osebká križanka

ANG.: *maternal heterosis*

maternální híbríd -ega -a m skupina živali, ki so produkt križanja dveh maternalnih pasem ali linij, pri čemer se samice odlikujejo po

plodnosti, velikosti gnezda in maternalnih lastnostih ter se jih v nadaljnjem križanju uporablja kot matere pitancev

ANG.: *maternal hybrid*

maternálno dolóčení spól -- -ega spóla m spol potomca, ki je opredeljen z genotipom matere ali njenim fiziološkim stanjem

ANG.: *maternal sex determination*

maternálno genétsko vtisnjenje -ega -ega -a s genetsko vtisnjenje, pri katerem je materin alel utišán, očetov alel pa je izražen

ANG.: *maternal imprinting*

máternica -e ž **1.** votel, močno omišičen spolni organ pri samicah sesalcev, ki ga sestavljajo maternični vrat, maternično telo in maternična rogova, v katera se stekata jajceveda, in katerega namen je sprejem oplojene jajčne celice, vgnezdjenje zarodka, razvoj plodu ter iztis ploda pri porodu, npr. dvojna maternica, dvodelna maternica, dvojna maternica, enojna maternica **s:** úterus □ str. 114, 115

ANG.: *uterus, womb*

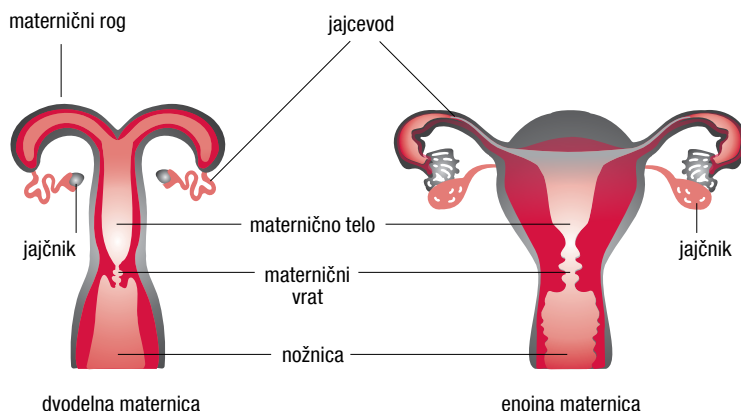
2. odsek jajceveda pri samicah perutnine, ki povezuje zoženi jajcevod z nožnico in v katerem se tvorita jajčna lupina in njena kutikula **s:** úterus □ str. 109

ANG.: *shell gland, uterus*

máternična karúnkula -e -e ž ovalna ali okrogla zadebelitev endometrija pri prežvekovalcih, kjer se pripenja posteljica in prihaja do izmenjave hranljivih snovi, plinov in presnovkov med maternico in plodom

ANG.: *uterine caruncle*

máternična slúznica -e -e ž ► endométrijs

Zgradba dvodelne in enojne maternice

maternični róg -ega -a m vsak od dveh cevastih delov maternice, v katerega se v začetnem delu izliva jajcevod, njegov končni del se pri kobilah pravokotno nadaljuje v maternično telo, pri kravah, kozah in ovcah je rahlo polkrožno zavrt, medtem ko je pri svinjah zelo dolg in je videti podoben tankemu črevesu □ str. 114, 115

ANG.: uterine horn

maternični vrát -ega -ú m zoženi del maternice med materničnim telesom in nožnico, ki se končuje z materničnim ustjem in z močnimi krožnimi gladkimi mišicami zapira vhod v maternico, ima sluznico z gubami, ki še dodatno preprečujejo vstop bakterij iz nožnice, odpre pa se le v času pojatve in poroda □ str. 114, 115

ANG.: uterine cervix

maternično-nožnične žleze -ih žléz ž mn. žleze na prehodu iz maternice v nožnico, kjer samice perutnine skladiščijo seme in od koder le-to potuje po jajcevodu navzgor do lijaka, kjer se izvrši oploditev jajčne celice

ANG.: uterovaginal glands

maternično teló -ega -ésa s del maternice z debelo steno in ozko špranjo, ki je pri dvodelni in dvorogi maternici v srednjem delu povezan z materničnima rogovoma, v zadnjem delu pa ga maternična ožina ločuje od materničnega vratu, in je glede na velikost maternice največji pri kobilah, srednje velik pri kravi, ovci in kozi ter najmanjši pri svinji □ str. 114, 115

ANG.: body of the uterus, uterine body

mátična játa -e -e ž ► pleménska játa

matrika fenotípskih variánc in kòvariánc

-e --- --- ž matrika, ki na diagonalni vsebuje fenotipske variance, izven diagonale pa fenotipske kovariance med lastnostmi

ANG.: phenotypic variance-covariance matrix

matrika genétskih variánc in kòvariánc -e

--- --- ž matrika, ki na diagonalni vsebuje genetske variance, izven diagonale pa genetske kovariance med lastnostmi

ANG.: genetic variance-covariance matrix

matrika soródstva -e --- ž matrika, v kateri diagonalni elementi predstavljajo aditivno sorodstvo osebkov samega s sabo, izven diagonalni elementi pa aditivno sorodstvo med pari osebkov, in ki se uporablja pri napovedovanju plemenskih vrednosti zaradi upoštevanja aditivnih genetskih kovariánc med meritvami sorodnih živali

ANG.: additive relationship matrix, numerator relationship matrix

matrika variánc in kòvariánc -e --- --- ž

matrika, ki na diagonalni vsebuje variance, izven diagonale pa v večlastnostnem modelu kovariance med lastnostmi in v modelu z naključno regresijo kovariance med regresijskimi koeficienti

ANG.: variance-covariance matrix

ME -- [emé] m ◀► presnovljíva energíja

medenično maščóbnó tkívo -ega -ega -a s

maščobno tkivo v medenični votlini, ki pri preveč zamaščenih samicah zoži porodno poti in lahko otežuje porod

ANG.: pelvic adipose tissue, pelvic fat

mediteránska klápvavica -e -e ž morska vrsta školjk iz rodu *Mytilus*, družine Mytilidae in reda Mytiloida, za katero je značilna

M

enospolnost, ima dvodelno podolgovato lupino trikotne oblike, pod katero se lahko tvorijo drobni biseri, redi pa se jo za meso ter je tudi v Sloveniji domorodna **s**: dagnja, pedoč, užitna klápavica

ANG.: *Mediterranean mussel*

LAT.: *Mytilus galloprovincialis*

medmišična maščoba -e -e ž ► medmišično maščobno tkivo

medmišično maščobno tkivo -ega -ega -a s maščobno tkivo, ki se nahaja na stičnih površinah sosednjih mišic ter katerega količina in razporeditev vplivata na kakovost klavnega kosa **s**: intermuskularna maščoba, intermuskularno maščobno tkivo, medmišična maščoba

ANG.: *intermuscular adipose tissue, intermuscular fat*

medulárna kóst -e -í ž kost, v katero se pod vplivom ženskih spolnih hormonov nalaga kalcij, ki samicam perutnine služi za tvorbo jajčne lupine, npr. stegenica, golenica, rebro, podlahtnica

ANG.: *medullary bone*

medvrstni križanec -ega -nca m potomec staršev različnih vrst živali, ki je lahko neploden, npr. pri parjenju vrst ovca in koza, pav in pegatka, golob in grlica, omejeno ploden, npr. pri parjenju vrst konj in osel, ali neomejeno ploden, npr. pri parjenju vrst koza in kozorog **s**: bastárd

ANG.: *interspecific hybrid*

medžimúrski kónj -ega kónja m hladnokrvna pasma srednje težkih konj, pri kateri so najpogostejši lisjaki in rjavci in katere predstavniki so v vihru visoki 150–160 cm, imajo sorazmerno izdaten hod in so zlasti primerni za vožnjo vpreg ter za dela v kmetijstvu

ANG.: *Medimurje horse*

mehanizem bórbe in béga -zma - - - - m prva faza splošnega prilagoditvenega sindroma, ko niz fizioloških odzivov, ki preusmerijo kri proti skeletnim in srčni mišici ter povečajo oskrbo organizma z energijo, živali omogoči hiter odziv na stresor, tako da se z njim spopade ali se umakne

ANG.: *fight-or-flight syndrome*

mehánska prebáva -e -e ž procesi, ki sodelujejo pri prebavi zaužite krme ter zajemajo žvečenje in drobljenje krme v ustih ali v mlinčku, motoriko in peristaltično gibanje črevesja, s katerimi se vsebina prebavi meša, premika po prebavilih in prihaja v stik s črevesno sluznico

ANG.: *mechanical digestion*

mêhka brázda -e -e ž navadno debelejša brzda, ki nežno deluje na gobec konja in je lahko narejena iz sintetičnih materialov, jekla ali zlitin ter je lahko ravna ali lomljena

ANG.: *soft bit*

mêhki sir -ega síra m sir, ki vsebuje več kot 50 % vode in zori krajši čas, najpogostejše od 2 do 6 tednov, in sicer s plemenito plesnijo v testu, npr. gorgonzola, s plemenito plesnijo na površini, npr. kamamber, z rdečo mažo, npr. limburški sir, ali v slanici, npr. feta

ANG.: *soft cheese*

mêhko bláto -ega -a s ► cekotróf

meishan -a [mejšan] m ► mejšan

mějni prihódek -ega -dka m prihodek, pridobljen z dodatno enoto ustvarjene dobrine, npr. z dodatnim kilogramom mleka ali mesa, ki ima v normalnih tržnih razmerah enako vrednost, kot je njena tržna cena

ANG.: *marginal revenue*

mějni proizvòd -ega -óda m proizvod, ki se ga pridobi zaradi porabe dodatne enote določenega proizvodnega vira, npr. dodatna dnevna količina mleka pri kravi, ki se ji v krmnem obroku da 1 kg več močne krme

ANG.: *marginal product*

mějni stróšek -ega -ška m strošek, ki nastane pri povečanju proizvodnje za eno dodatno enoto proizvoda, npr. strošek, ki nastane pri prireji dodatnega kilograma mleka

ANG.: *marginal cost, MC*

mejótsko delítveno vretêno -ega -ega -a s delitveno vreteno, ki v anafazi mejoze I omogoča ločitev in potovanje kromosomov na nasprotna pola celice ter v anafazi mejoze II omogoča ločitev in potovanje sestrskih kromatid na nasprotna pola celice

ANG.: *meiotic spindle*

mejóza -e ž proces delitve spolnih celic, v katerem se pri organizmih s spolnim razmnoževanjem število kromosomov v gametah razpolovi tako, da se kromosomi najprej podvojijo, nato pa se celica dvakrat razdeli, pri čemer se v prvi delitvi ločita homologna para kromosomov, v drugi delitvi pa še sestrski kromatidi

ANG.: *meiosis*

mejšán -a m kitajska pasma prašičev iz skupine pasem taihu, katere predstavniki so črne barve, majhnega do srednjega okvirja, tehtajo 130–180 kg, z velikimi visečimi uhlji, vbočeno nosno linijo, so zelo zamaščeni, slabo rastni, zelo plodni ter so se v Evropi in ZDA uporabili pri

oplemenjevanju maternalnih pasem za izboljšanje plodnosti **s:** meishan
ANG.: Meishan pig

meketanje -a s oglašanje koz kot način komunikacije živali z okolico
ANG.: bleating

mekónij -a m prvo blato, navadno temno zelene barve, ki se v zadnjem obdobju prenatalnega razvoja kopiči v črevesju plodu in ga ta kmalu po rojstvu ali izvalitvi izloči
ANG.: meconium

melják -a m velik zaobljen zob s široko grizno površino, ki se nahaja v zadnjem delu čeljusti, namenjen drobljenju krme ali hrane med žvečenjem
ANG.: molar

méndelska genétika -e -e ž področje genetike, ki proučuje dedovanje kvalitativnih lastnosti po Mendlovih zakonih **s:** klásična genétika
ANG.: Mendelian genetics

menih -a m pokončni jašek, skozi katerega voda izteka iz ribnika in je s treh strani zaprt z betonskimi, lesenimi ali opečnimi stenami, na odprti strani pa so v dva utora vstavljene premične deske, s katerimi se uravnava nivo vode tako, da se dodajajo ali odzjemajo
ANG.: monk

menjáva pérja -e -- ž ► skúbenje (1)

menjávi vránec -ega -nca m vranec, ki lahko zaradi izpostavljenosti sončni svetlobi zbledi do rjavkastega odtenka in ima črno barvo grive, repa ter spodnjega dela nog **s:** polétni vránec
ANG.: fading black horse

méra plódnosti -e -- ž kazalnik, ki se ga uporablja pri presoji uspešnosti razmnoževanja in gospodarnosti ter za primerjavo med rejami, npr. število živorojenih pujskov na gnezdo, doba med kotitvama, poporodni premor
ANG.: measure of reproduction, measure of reproductive efficiency

merino ôvce -- ôvc ž mn. pasemska skupina ovc bele, črne ali pisane barve, ki je namenjena za prirajo najbolj kakovostne volne, katere predstavniki so srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 60–85 kg, samice pa 50–65 kg, in imajo krajše štrleče uhlje, ravno ali rahlo izbočeno nosno linijo, npr. španski merino, booroola merino
ANG.: Merino sheep

merjáscec -sca m samec prašiča (*Sus scrofa domestica*) od spolne zrelosti naprej
ANG.: boar

merjásšcek -čka m samec prašiča (*Sus scrofa domestica*) do spolne zrelosti
ANG.: young boar

merjásšcev vónj -ega -a m neprijeten vonj in/ali okus, ki ga povzročata predvsem androstenon in skatol ter se pojavi pri termični obdelavi ali zauživanju mesa ali mesnih izdelkov, ki izvirajo od spolno zrelih merjascev
ANG.: boar taint

mêsna móka -e -e ž beljakovinsko krmilo, ki je pridobljeno iz posušenih, toplotno obdelanih in zmletih klavniških odpadkov brez kosti ter v prehrani rejnih živali ni več dovoljeno, pod določenimi pogoji pa se lahko uporabi v prehrani rib, mesojedih in družnih živali, za proizvodnjo bioplina ter kot gnojilo
ANG.: meat meal

mêsna pásma -e -e ž pasma rejnih živali, npr. goveda, ovc, koz, ki se odlikuje po hitri rasti, dobri omiščenosti in klavni kakovosti, zaradi česar se redi predvsem za prirajo mesa
ANG.: meat breed

mêsna péga -e -e ž madež različnih barv v jajčni vsebini, običajno v beljaku, ki je po izvoru lahko delček odluščenega tkiva jajcevoda, degenerirana krvna pega ali madež kalcitnega izvora
ANG.: meat spot

mesnátost -i ž delež pustega mesa v klavnem trupu ali v posameznem klavnem kosu
ANG.: lean meat content, meatiness

mesnátó víme -ega -na s víme z veliko količino vezivnega in maščobnega tkiva, ki pri molznici navadno kaže na slabšo mlečnost
ANG.: fleshy udder

mêsno govédo -ega -a s živali mesne ali kombinirane pasme goveda ali njihovi križanci, ki se uporabljajo za prirajo mesa
ANG.: beef cattle

mêsno-kôstna móka -e -e ž beljakovinsko krmilo, ki je pridobljeno iz posušenih, toplotno obdelanih in zmletih klavniških odpadkov skupaj s kostmi ter v prehrani rejnih živali ni več dovoljeno, pod določenimi pogoji pa se lahko uporabi v prehrani rib, mesojedih in družnih živali, za proizvodnjo bioplina ter kot gnojilo
ANG.: meat and bone meal

mesó -á s živalski proizvod iz skeletnih mišic zaklane živali po nastopu mrtvaške otrplosti, ki lahko vključuje tudi maščobno in vezivno tkivo, kosti ter kožo
ANG.: meat

mesojéda žíval -e -i ž kopenska ali vodna žival, ki se prehranjuje pretežno s tkivi živalskega izvora in ima zaradi zauživanja koncentrirane hrane relativno krajša prebavila kot rastlinojede živali ter druge anatomske prilagoditve, npr. širši in daljši podočniki pri mačkah, zobje na nepomičnem jeziku pri ščuki **s**: karnivór
 ANG.: *carnivore, carnivorous animal*

mesó mládega pítanega govéda -á --- s govedina bikov, volov, telic in krav, mlajših od 30 mesecev **s**: mláda govédina
 ANG.: --

mesó sésnih jágnjet -á --- s meso jagnjet, ki so mlajša od 12 mesecev in pri katerih je masa klavnega trupa manjša od 13 kg
 ANG.: *milk-fed lamb*

mesó staréjših telét -á --- s meso telet goveda, starih vsaj 8 mesecev in mlajših od 12 mesecev
 ANG.: *rosé veal*

méstó razvejitve -a -- s ohranjeno mesto v bližini 3'-konca introna, na katerega se veže 5'-donor pri izrezovanju intronov, da nastane lariat
 ANG.: *branch point, branch site*

mešálec -lca m naprava za pripravo krmnih mešanic, s katero se doseže želena stopnja homogenosti in je lahko različnih velikosti, npr. 50-litrška, 3.000-litrška, in različnih tipov, npr. horizontalni mešalec, vertikalni mešalec, mešalec z zračnim tokom
 ANG.: *feed mixer*

mešálec gnójevke -lca -- m stroj za homogeniziranje gnojevke v velikih zbiralnikih za gnojevko, ki preprečuje nastanek skorje ter ustvarja homogeno zmes pred črpanjem in razvozom

ANG.: *slurry mixer*

mešálno-krmilni vóz -ega -á m traktorska prikolica ali samohodni voz za pripravo PMR ali TMR, ki je navadno opremljen s tehtnico in voluminozno krmo zreže, jo zmeša z močno krmo in krmnimi dodatki ter jo avtomatsko sipa v jasli ali na krmilno mizo
 ANG.: *mixer-feeder wagon, TMR mixer, TMR mixer wagon*

méšana kmetíja -e -e ž kmetija, na kateri je vsaj en član jedra kmečkega gospodinjstva zaposlen izven kmetije in se del dohodka ustvari s kmetijsko in/ali gozdarsko dejavnostjo

ANG.: *part-time farm*

méšani modél -ega -a m statistični model, ki vključuje sistematske in naključne vplive ter se v živinoreji uporablja za napovedovanje plemenskih vrednosti □

ANG.: *mixed model*

méšano séme -ega -éna s mešanica semena dveh ali več samcev, ki se uporablja za osemenjevanje in s katero se poskuša z izkoriščanjem bioloških razlik med semeni posameznih samcev povečati reprodukcijsko učinkovitost

ANG.: *mixed semen*

mešani model: $y = Xb + Za + e$

$$\begin{bmatrix} 35,4 \\ 25,1 \\ 32,7 \\ 32,8 \\ 30,2 \\ 27,0 \\ 33,0 \\ 29,8 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \mu \\ L_1 \\ L_2 \\ S_1 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a_{111} \\ a_{121} \\ a_{211} \\ a_{221} \\ a_{212} \\ a_{222} \\ a_{311} \\ a_{321} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} e_{111} \\ e_{121} \\ e_{211} \\ e_{221} \\ e_{212} \\ e_{222} \\ e_{311} \\ e_{321} \end{bmatrix}$$

sistem enačb: $\begin{bmatrix} X'X & X'Z \\ X'Z & Z'Z + A^{-1}\lambda \end{bmatrix} \begin{bmatrix} b \\ a \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} X'y \\ Z'y \end{bmatrix}$
 rešitev sistema enačb:

$$\begin{bmatrix} X'X & X'Z \\ X'Z & Z'Z + A^{-1}\lambda \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} X'y \\ Z'y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \hat{b} \\ \hat{a} \end{bmatrix}$$

Metoda mešanega modela

metabolizem -zma m ► presnóva

metabólna energija -e -e ž ► presnovljíva energija

metabólna klétka -e -e ž ► bilánčna klétka

metabólna snòv -e -í ž ► endogéna snòv

metabólni poskús -ega -a m ► bilánčni poskús

metacéntrični kromosóm -ega -a m
kromosóm, ki ima centromero približno na sredini

ANG.: *metacentric chromosome*

metafáza -e ž **1.** druga faza mitoze, v kateri niti delitvenega vretena povlečejo kromosome na ekvatorialno ravnino celice, kromosomi pa so v najvišji stopnji kondenzacije in jih je najlažje opazovati pod mikroskopom

ANG.: *metaphase*

2. druga faza mejoze, v kateri se v prvi mejotski delitvi v ekvatorialno ravnino celice postavijo maksimalno skrčeni kromosomski pari, v drugi mejotski delitvi pa razdruženi kromosomi obeh hčerinskih jeder

ANG.: *metaphase*

metagenóm -a m skupek genomov vseh pripadnikov mikrobiote

ANG.: *metagenome*

metéstrus -a m faza estričnega ciklusa, ko se na mestu ovuliranega folikla začne razvijati rumeno telo, ki prične z izločanjem progesterona, kar vpliva na žleze v endometriju, da začnejo intenzivno izločati sluz in maternico pripravijo na sprejem in razvoj zarodka

□ str. 54

ANG.: *metoestrus*

metilácija DNA -e -- [deená] ž epigenetski mehanizem, ki ga sproži dodajanje metilne skupine na citozine v CpG-dinukleotidih in lahko povzroči utišanje genov

ANG.: *DNA methylation*

metljávost -i ž zajedavska bolezen, ki je posledica okužbe z velikim metljajem (*Fasciola hepatica*), s katerim se največkrat okužijo prežvekovalci na močvirskih pašnikih, povzroča pa poškodbe ter krvavitve jeter, slabokrvnost, driske, hujšanje in zmanjšanje prireje **s:** fasciolóza

ANG.: *fascioliasis*

metóda méšanega modéla -e -- -- ž statistična metoda, s pomočjo katere se hkrati ocenjuje sistematske vplive in napoveduje naključne vplive, kamor sodi tudi napovedovanje plemenskih vrednosti

□ str. 118

ANG.: *best linear unbiased prediction, BLUP, mixed model method*

metóda najvéčjega omejenega verjéttja -e

-- -- -- ž statistična metoda, s pomočjo katere se oceni komponente variance in kovariance in za katero je značilno, da so ocene vedno znotraj parametričnega prostora ter da upošteva pristranskost selekcije **s:** metoda najvéčje oméjene zanesljivosti **k:** REML
ANG.: *residual maximum likelihood method, restricted maximum likelihood method, REML*

metóda najvéčjega verjéttja -e -- -- ž

metoda za izračun ocen parametrov v statističnem modelu, pri katerih bo verjetnost, da bi se zgodil vzorec, ki je na voljo, največja **s:** metoda najvéčje verjétnosti **k:** MLM

ANG.: *maximum likelihood estimation, maximum likelihood method, MLE, MLM*

metóda najvéčje oméjene zanesljivosti

-e -- -- -- ž ► metoda najvéčjega omejenega verjéttja

metóda najvéčje verjétnosti -e -- -- ž ►

metoda najvéčjega verjéttja

metóda padajóče bilánce -e -- -- ž metoda amortizacije, pri kateri je stopnja vsako naslednje obdobje nižja

ANG.: *declining balance method*

metóda PCR -e -- [peceér] ž ► verižna reakcija s polimerázo

metóda stamping out -e -- -- [stémping áut] ž

metoda zatiranja z zakonodajo opredeljenih kužnih bolezni, npr. afriške prašičje kuge, kokošje kuge, ki se izvaja z vzpostavitvijo zapore reje, omejitvijo gibanja ljudi in živali, humano usmrčitvijo vseh živali v reji, neškodljivim odstranjevanjem trupel, uničenjem morebitnih virov okužbe, npr. krme, gnoja, valilnih jajc, in poteka pod nadzorom uradne veterinarske službe

ANG.: *stamping out*

metóda transgenéze -e -- ž metoda, s katero se v genom živali tuji geni vnesejo tako, da se te spremembe prenašajo na potomce, npr. mikroinjiciranje transgenih konstruktov, metoda viralnega prenosa

ANG.: *transgenic method*

metríčna lastnóst -e -i ž ► kvantitativna lastnóst

metritís -a m vnetje stene maternice, za katero je značilno povečanje maternice in voden rdečerjav ali viskozen belkast gnojni izcedek neprijetnega vonja

ANG.: *metritis*

metúljnice -íc ž mn. rastline iz družine

Fabaceae, ki živijo v simbiozi z bakterijami

M

rodu *Rhizobium*, ki so sposobne vezave dušika iz zraka, zaradi česar rastline v primerjavi s travami vsebujejo več beljakovin in se jih navadno uporablja za krmljenje prežvekovalcev, npr. črna detelja, inkarnatka, lucerna **s**: leguminóze

ANG.: legumes

mezèg -zgà m praviloma neploden medvrstni križanec med žrebcom in oslico, moškega ali ženskega spola, z žimastima grivo in repom ter majhnimi, izjemno čvrstimi kopiti, ki je zelo skromen glede krme in pogojev reje, zelo vzdržljiv in primeren kot tovarna ali vprežna žival

ANG.: hinny

mezofilna kultura -e -e ž mlečnokislinske bakterije, plemenite plesni ali kvasovke, ki jim za delovanje ustreza temperatura od 20 do 30 °C in se v mlekarstvu uporabljajo za izdelavo fermentiranih mlečnih izdelkov, pri čemer se lahko uporabljajo samo bakterije, npr. za kislino mleko, kombinacija bakterij in kvasovk, npr. za kefir, ali kombinacija bakterij in plemenitih plesni, npr. za sire s plemenito plesnijo

ANG.: mesophilic culture

M

migracija -e ž sistematični proces, pri katerem se frekvence alelov spremenijo zaradi prihoda ali odhoda osebkov, ki imajo drugačne frekvence alelov kot opazovana populacija **s**: genétski tók

ANG.: gene flow, migration

mikálo -a s perje na vratu, ki se pri kokoši in petelinu razlikuje po obliki in strukturi, pri čemer je pri petelinu daljše, ožje in običajno tudi bolj svetleče □ str. 156

ANG.: hackle

mikoplazmóza -e ž bolezen pri sesalcih in pticah, ki jo povzročajo mikroorganizmi iz rodu *Mycoplasma*, ki nimajo prave celične stene

ANG.: mycoplasmosis

mikotoksíni -ov m mn. skupina sekundarnih presnovkov gliv, ki so lahko prisotni v krmilih, najpogosteje v žitih, in so za živali strupeni, npr. aflatoksini, ohratoksini

ANG.: mycotoxins

mikroaerofil -a m aerob, ki živi v okolju, kjer je kisik prisoten v nižji koncentraciji kot v atmosferi, in ki mu normalna koncentracija kisika škodi

ANG.: microaerophile

mikrób -a m ► mikroorganizem

mikrobiolóški mónitoring -ega -a m določanje prisotnosti, vrste in seva mikroorganizmov,

prisotnih na telesu živali ali v njem, ki se lahko izvede posredno s protitelesi ali neposredno in se uporablja za razvrščanje živali v posamezne mikrobiološke kategorije, npr. aksenična žival, gnotobiotična žival, SPF-žival

ANG.: microbial monitoring

mikrobiolóško definírana žíval -- -e -i ž ► gnotobiótčna žíval

mikrobióm -a m mikrobiota, genomi in strukturni elementi njenih mikroorganizmov ter metaboliti v gostitelju, na njem ali v ekološki niši, npr. v črevesju, v mleku

ANG.: microbiome

mikrobióta -e ž skupek vseh mikroorganizmov, npr. bakterij, arhej, gliv, protozojev, RNA- in DNA-virusov, v gostitelju, na njem ali v ekološki niši, npr. v črevesju, v mleku

ANG.: microbiota

mikróbna biomása -e -e ž ocenjena količina vseh mikroorganizmov v proučevanem okolju, npr. v prebavilih živali

ANG.: microbial biomass

mikróbna fermentácija -e -e ž del mikrobne prebave, pri kateri se manjše enote, navadno nastale pri mikrobni razgradnji, presnovijo v mikrobno biomaso in produkte fermentacije, npr. v predželodcih prežvekovalcev in/ali v debelem črevesu, kjer se glukoza presnovi v mikrobno biomaso, HMK, metan in CO₂

ANG.: microbial fermentation

mikróbna prebáva -e -e ž proces razgradnje in spreminjanja hranljivih snovi krme s pomočjo mikroorganizmov, npr. v prebavilih, ki vključuje mikrobno razgradnjo, mikrobno fermentacijo in mikrobno sintezo snovi

ANG.: microbial digestion

mikróbna razgrádnja -e -e ž del mikrobne prebave, kjer se substrat s pomočjo mikrobnih encimov razgradi do produktov razgradnje, npr. glukoze, aminokislin

ANG.: microbial degradation

mikróbna sintéza -e -e ž del mikrobne prebave, pri kateri iz manjših enot, navadno nastalih pri mikrobni razgradnji in fermentaciji, v presnovi mikroorganizmov nastajajo nove snovi, npr. v predželodcih prežvekovalcev mikrobne aminokisliline, mikrobne beljakovine, vitamini

ANG.: microbial synthesis

mikróbne beljakóvine -ih -ín ž mn. skupina beljakovin, ki jih v svoji presnovi tvorijo

mikroorganizmi in so pri prežvekovalcih za žival pomemben vir aminokislin, saj preidejo iz predželodcev v siriščnik in tanko črevo, kjer se prebavljajo s prebavnimi sokovi

ANG.: *microbial proteins*

mikróbni encím -ega -a m encim za prebavo krme, ki ga izloča mikroorganizem, npr. v prebavilih, v silaži

ANG.: *microbial enzyme*

mikroinkapsulirana křma -e -e ž krma za ribe, pri kateri so delci obdani s tanko plastjo nestrupenega, v vodi topnega in za ribe lahko prebavljivega materiala, npr. kalcijevega alginata, ki preprečuje raztapljanje krme v vodi in izgubo hranljivih snovi

ANG.: *microencapsulated feed*

mikroniziranje krme -a -- s 1. postopek obdelave krme, pri katerem je krma izpostavljena suhi toploti blizu infrardečega spektra, s čimer se inaktivirajo naravno prisotne termolabilne antinutritivne snovi

ANG.: *micronising*

2. postopek mletja krme na velikost 1 µm

ANG.: *micronising*

mikroorganizem -zma m organizem, ki je v naravnem okolju sposoben opravljati vse življenjske funkcije na nivoju ene same celice, npr. bakterija, virus, gliva s: mikrób

ANG.: *microorganism*

mikropila -e ž odprtina v ovojnici ikre, skozi katero semenčica vstopi v ikro

ANG.: *micropyle*

mikroRNA -- [mikroerená] ž kratka nekodirajoča RNA, ki potranskripcijsko uravnava izražanje večjega števila tarčnih genov prek komplementarne vezave na tarčno mesto, npr. mRNA k: miRNA

ANG.: *microRNA, miRNA*

mikrosatelit -a m satelitska DNA z repetitivno enoto v obsegu 2 do 10 baznih parov, število katerih je osnova za genetsko pestrost teh mest, ki se pogosto uporabljajo kot genetski označevalci s: mikrosatelitska DNA

ANG.: *microsatellite, microsatellite DNA*

mikrosatelitska DNA -e -- [deená] ž ► mikrosatelit

miksomatóza -e ž zelo kužna virusna bolezen divjih in domačih kuncev, ki jo povzroča miksoma virus iz rodu *Leporipoxvirus* in jo prenašajo pikajoči insekti in muhe, živali pa se lahko okužijo tudi kontaktno prek sluznic, pri čemer znaki vključujejo dihalne motnje, otekanje vek, vnetje očesne veznice, solzenje

in kasneje nabrekanje uhljev ter cele glave in področij okrog spolovil ter zadnjika

ANG.: *myxomatosis*

minerálno krmilo -ega -a s ► rudninsko krmílo

minerálno-vitamínska křmna měšanica -e -e -e ž ► rudninsko-vitamínski dodátek

minerálno-vitamínski dodátek -ega -tka m ► rudninsko-vitamínski dodátek

minerálokortikoid -a m kortikosteroid, ki uravnava koncentracijo natrijevih in kalijevih ionov v telesnih tekočinah, volumen telesnih tekočin in arterijski tlak, npr. aldosteron, fludrokortizon, 11-deoksi-kortikosteron

ANG.: *mineralocorticoid*

mínimalne potrebe -ih -éb ž mn. količina energije ali posamezne hranljive snovi, ki jo zdrava žival potrebuje za življenje, rast in razmnoževanje v optimalnih pogojih reje, zagotavlja polne telesne rezerve in pri kateri ni opaziti znakov pomanjkanja

ANG.: *minimal requirements*

mínisatelit -a m satelitska DNA z repetitivno enoto v obsegu od 10 do 60 baznih parov, ki se ponovi od 5- do 50-krat in je pogosta na centromerah in telomerah s: mínisatelitska DNA

ANG.: *minisatellite, minisatellite DNA*

mínisatelitska DNA -e -- [deená] ž ► mínisatelit

mínor gén -- -a [májnr] m ► gén z májhnim učinkom

miométrijski -a m srednji, najdebelejši del stene maternice, ki je sestavljen iz notranje krožne gladkomišične plasti, srednje vezivnotkivne plasti s krvnimi in limfnimi žilami ter zunanje podolžne gladkomišične plasti

ANG.: *myometrium*

miRNA -- [míerená] ž ◄► mikroRNA

míšična célica -e -e ž telesna celica podolgovate nitaste oblike, ki se lahko krči, s tem proizvaja fizikalno silo in omogoča gibanje okončin ter tkiv s: míšično vlákno

ANG.: *muscle cell*

míšičnina -e ž ► míšično tkívo

míšični želódec -ega -dca m ► mlínček

míšično tkívo -ega -a s telesno tkivo, za katero je značilna krčljivost in se ga glede na zgradbo míšičnih celic deli v prečno progasto skeletno, gladko in srčno s: míšičnina, muskulárno tkívo

ANG.: *muscle tissue*

míšično vlákno -ega -a s ► míšična célica

M

Riba v različnih razvojnih fazah

miš z izbitim génom miši --- ž laboratorijski model miši, pri katerem je specifičen gen v njenem genomu načrtno inaktiviran z uporabo genetskih tehnik, kar omogoča opazovanje posledic njegove odsotnosti na razvoj, fiziologijo, obnašanje in bolezni **s**: knockout miš

ANG.: knock-out mouse

miš z vstavljenim génom miši --- ž laboratorijski model miši, pri katerem je specifičen gen v njenem genomu načrtno dodan, spremenjen ali nadomeščen, kar omogoča podrobno proučevanje funkcije določenega gena, njegovega izražanja ali vpliva mutacij na razvoj, fiziologijo, obnašanje in bolezni **s**: knockin miš

ANG.: knock-in mouse

mitohondrij -a m organel v citoplazmi celice z dvojno membrano, ki vsebuje krožne mitohondrijske DNA, RNA, ribosome in matriks, je v celici običajno prisoten v okoli 100 kopijah in je najpomembnejši za uravnavanje energijskega ravnovesja, npr. celičnega dihanja

ANG.: mitochondrion

mitohondrijska DNA -e -- [deená] ž krožna dvoverižna DNA, sestavljena iz težke in lahke verige, z obsegom od 15.000 do 17.000 baznih parov, ki pri sesalcih vsebuje 37 genov, in sicer 13 genov za beljakovine dihalne verige, dva gena za ribosomsko RNA, 22 genov za prenašalne RNA, ter se nahaja v mitohondriju v več kopijah in se deduje maternalno **k**: mtDNA

ANG.: mitochondrial DNA, mtDNA

mitohondrijska DNA-polimeraza -e -e [deená] ž DNA-polimeraza, kodirana v jedru, udeležena pri podvojevanju DNA in popravljalnih mehanizmih mitohondrijske DNA, sestavljena iz katalitične enote, ki jo kodira gen *POLG*, ter dimera pomožnih enot, ki ju kodira gen *POLG2*

ANG.: DNA polymerase γ , mitochondrial DNA polymerase

mitótsko delitveno vretêno -ega -ega -a s delitveno vreteno, ki v mitotzi sestrskim kromatidam omogoča ločitev in potovanje na nasprotna pola celice

ANG.: mitotic spindle

mitóza -e ž proces delitve celice, pri kateri nastaneta dve hčerinski celici z identičnima celičnima jedroma in enako količino citoplazme ter poteka v štirih zaporednih fazah, in sicer profazi, metafazi, anafazi in telofazi

ANG.: mitosis

mláda govédina -e -e ž ► mesó mládega pítanega govéda

mladica -e ž **1.** samica prašiča (*Sus scrofa domestica*), namenjena za razmnoževanje, običajno od starosti 200 dni do prve prasiatve ali izločitve

ANG.: gilt

2. spolno nedozorela riba v razvojni fazi, ki sledi fazi zaroda □

ANG.: fingerling

3. samica koze (*Capra aegagrus hircus*) od spolne zrelosti do prve jaritve

ANG.: doeling

mladica v vzréji -e --- ž samica prašiča (*Sus scrofa domestica*), namenjena za razmnoževanje, od telesne mase okoli 25 kg do konca lastnega preizkusa

ANG.: --

mládo pítano govédo -ega -ega -a s govedo, mlajše od 24 mesecev, ki se ga pita za prirejo mesa

ANG.: young finished cattle

mléč -a m seme rib, ki ga večina vrst rib izloča v vodno okolje, kjer pride do zunanje oploditve iker

ANG.: fish milt

mléčna alveóla -e -e ž ► mlekovtórni mehúreck

mléčna célica -e -e ž ► mlekovtórna célica

mléčna kislína -e -e ž kratkoverižna maščobna kislina, ki nastaja pri anaerobni presnovi

glukoze v mišicah in tudi kot produkt mikrobne fermentacije ogljikovih hidratov s pomočjo mlečnokislinskih bakterij, npr. v mlečnih izdelkih, silaži, prebavilih, kjer je v večjih količinah znak acidoze predželodcev in/ali debelega črevesa

ANG.: *lactic acid*

mlečna kontrola -e -e ž ► kontrola mlečnosti

mlečna maščoba -e -e ž mešanica enostavnih in sestavljenih maščob v mleku, od katerih je 98 % triacilglicerolov, preostanek pa sestavljajo di- in monoacilgliceroli, fosfolipidi, proste maščobne kisline, holesterol ter v maščobi topni vitamini A, D, E in K **s**: mlečna tólšča

ANG.: *milk fat*

mlečna mřzlica -e -e ž ► pòporódna mřzlica

mlečna pásma -e -e ž pásma rejnih řivali, npr. goveda, ovc, koz, za katero je značilna dobra mlečnost, žleznoto vime in slaba omišičenost, zaradi česar se redi predvsem za prirejo mleka

ANG.: *dairy breed*

mlečna tólšča -e -e ž ► mlečna maščoba

mlečna vztrájnost -e -i ž sposobnost molznice za vzdrževanje dosežene mlečnosti po vrhu laktacije, ki se meri s perzistenčnim indeksom **s**: perzisténca mlečnosti

ANG.: *lactation persistency*

mlečna zřelost -e -i ž stopnja dozorevanja řit in koruze, ko je velikost zrna dokončna, vsebina pa še tekoča in podobna mleku, in do katere je rastlina primernejša za sveže krmljenje, npr. zeleno řito, pitnik

ANG.: *milk stage*

mlečna řleza -e -e ž pri samicah sesalcev modificirana kožna řleza z zunanjim izločanjem, v kateri določen čas po rojstvu mladiča nastaja mleko

ANG.: *mammary gland*

mlečne beljakóvine -ih -ín ž mn. skupina kazeinov in serumskih beljakovin, ki v mleku predstavljajo povezano celoto in nastajajo v epitelnih celicah mlekovtornega mehurčka, npr. kazeini, alfa laktalbumin in beta laktoglobulin, ali pa v mleko prehajajo neposredno iz krvi, npr. serum albumin, imunoglobulini, laktoferin, lizocim **s**: beljakóvine mléka

ANG.: *milk proteins*

mlečni nadoméstek -ega -tka m popolna krmna mešanica, ki se jo krmi v tekoči obliki in s katero se v prehrani sesnih mladičev v celoti nadomesti materino mleko

ANG.: *milk replacer*

mlečni sládkor -ega -órja m ► laktóza

mlečno govédo -ega -a s řivali mlečne ali kombinirane pasme goveda ali njihove križanke, ki se uporabljajo za prirejo mleka

ANG.: *dairy cattle*

mlečnokislinsko vrénje siláze -ega -a -- s fermentacija silirne mase s pomočjo mlečnokislinskih bakterij, ki iz sladkorjev tvorijo predvsem mlečno kislino, ki konzervira silirno maso, npr. homofermentativno vrenje siláze, heterofermentativno vrenje siláze

ANG.: *lactic acid fermentation of silage*

mlečno obdóbjje -ega -a s čas od rojstva do odstavitve, v katerem mladič dobiva mleko ali mlečni nadomestek in lahko sesa ali se ga napaja

ANG.: *milk period*

mlečnost -i ž proizvodna lastnost pri samicah sesalcev, ki predstavlja količino prirejenega mleka in se navaja v kilogramih, npr. dnevna mlečnost, laktacijska mlečnost, mlečnost črede ali tropa

ANG.: *milk yield*

mlekárnica -e ž prostor ob molzišču ali hlevu z ločenim vhomod, v katerem se v hladilnem bazenu shranjuje mleko do odvoza v mlekarno ali predelave ter oprema za čiščenje in dezinfekcijo opreme ter naprav, ki pridejo v stik z mlekom

ANG.: *milk room*

mléko -a s řivalski proizvod, ki ga v času laktacije izločajo mlečne řleze samic sesalcev, vsebuje vsa potrebna hranila za razvoj novorojenega mladiča in se kot řivinorejski proizvod, pridobljen z mlžo, uporablja zlasti v prehrani ljudi ter řivilski industriji

ANG.: *milk*

mlekovtórna célica -e -e ž epitelna celica v řleznem delu vimena, v kateri osnovni gradniki mleka nastajajo, npr. laktoza, kazeini, ali skozi njo prehajajo, npr. voda, encimi, imunoglobulini **s**: mlečna célica

ANG.: *milk secretory cell*

mlekovtórni mehurček -ega -čka m votlinica v řleznem delu vimena, obdana z mlekovtornimi celicami, krvožilnim, vezivnim in mišičnim tkivom, kjer se iz gradnikov, npr. glukoze, aminokislin, maščobnih kislin, rudninskih snovi, vitaminov, tvori mleko ter se z izvodom povezuje s sistemom mlečnih kanalčkov in kanalov **s**: mlečna alveóla

ANG.: *mammary alveolus*

mlekovòd -óda m cev, po kateri se prečrpava namoljeno mleko iz hleva ali molzišča v hladilni bazen za mleko v mlekarnici
 ANG.: *milking pipeline*

mléko v práhu -a --- s mlečni izdelek, dobljen s sušenjem posnetega ali polnomastnega mleka, ki se uporablja za humano prehrano in v krmnih mešanicah, npr. mlečnih nadomestkih
 ANG.: *milk powder*

mlétje krme -a -- s postopek obdelave krme, s katerim se zmanjša velikost delcev krme, da se izboljša prebavljivost ali omogoči ločevanje na posamezne frakcije, npr. mletje žita, s katerim nastanejo otrobi in moka
 ANG.: *grinding*

mlezívo -a s izloček mlečne žleze v prvih dneh po porodu, ki vsebuje veliko protiteles, nespecifičnih obrambnih snovi, bioaktivnih in hranljivih snovi, ki jih novorojena žival potrebuje za odpornost proti boleznim, za vitalnost in za rast **s**: kolostrálno mléko, kolóstrum
 ANG.: *colostrum*

mlínček -čka m drugi del dvovotlinskega želodca pri perutnini, ki je dobro omišičen in z močnimi kontrakcijami drobi krmo, da lahko prebavni sokovi žleznega želodca delujejo učinkoviteje **s**: míšični želódec
 ANG.: *gizzard*

MLM -- [mələmə] m ◀ metoda največjega verjetja

mnogoličnost genétskega kóda -i --- ž ► degenerácija genétskega kóda

môčna krma -e -e ž posamično krmilo ali krmna mešanica, ki ima veliko koncentracijo beljakovin, energije ali drugih hranljivih snovi **s**: koncentrát, koncentrirana krma
 ANG.: *concentrate feed, feedstuff*

modél očétov -a -- m mešani model za genetsko vrednotenje, v katerem se očete vrednoti na osnovi meritev potomcev, običajno potomci, npr. bike na osnovi hčera
 ANG.: *sire model*

modél očétov in maternálnih stárih očétov -a --- m mešani model za genetsko vrednotenje, v katerem se v rodovniku zajame le očete ter stare očete po materini strani
 ANG.: *sire-maternal grandsire model*

modél s sociálnimi interákcijami -a --- m mešani model za genetsko vrednotenje, ki vključuje informacije, katere živali so bile skupaj v skupini, in s katerim se istočasno

izvrednoti genetsko in okoljsko komponento medsebojnih interakcij

ANG.: *social interaction model*

modél z naključno regresíjo -a --- m mešani model za genetsko vrednotenje, v katerem se longitudinalne meritve živali opišejo s kontinuirano funkcijo neodvisne kvantitativne spremenljivke, pri čemer začetne vrednosti in regresijski koeficienti za živali predstavljajo naključni vpliv
 ANG.: *random regression model*

modél žívalí -a -- m mešani model za genetsko vrednotenje, ki ima vključen direktni aditivni genetski vpliv
 ANG.: *animal model*

modérna dresúra -e -e ž ► modérno dresúrno jáhanje

modérno dresúrno jáhanje -ega -ega -a s dresurno jahanje, ki se je za potrebe tekmovanj razvilo na osnovi klasičnega dresurnega jahanja in za katero je značilno zelo poudarjeno gibanje konja ter močno podaljšani hodi in da se praviloma izvaja s toplokrvnimi konji **s**: modérna dresúra, tekmoválna dresúra
 ANG.: *competitive dressage, modern dressage*

módri páv -ega -a m vrsta pava z mirnejšim temperamentom, za katerega je značilno, da ima modro barvo vratnega perja, belo liso na glavi in greben v obliki pecljev **s**: modrovráti páv
 ANG.: *blue peafowl, Indian peafowl*
 LAT.: *Pavo cristatus*

modrovráti páv -ega -a m ► módri páv

mohêr -ja m preja iz dlake angora koze večinoma bele, lahko pa tudi črne barve in v odtenkih drugih barv, s premerom vlakna 25–45 µm, ki se zaradi trajnosti, odpornosti, dobrih izolacijskih lastnosti in enostavnega barvanja uporablja kot tekstilni material
 ANG.: *mohair yarn*

móknata krma -e -e ž môčna krma, zmleta na manjše delce, s čimer se izboljša njena prebavljivost, npr. krmilna moka, mleto koruzno zrnje, krmna mešanica v obliki moke
 ANG.: *milled feed*

môkra krma -e -e ž **1.** krma za prašiče, ki vsebuje od 35 do 75 % vode in se navadno pripravi tako, da se popolni krmni mešanici doda voda ali pa se voda doda v korito s krmo
 ANG.: *wet feed*

2. krma za ribe, ki vsebuje od 35 do 75 % vode in jo sestavljajo surovine z visoko vsebnostjo vode, npr. ribe, neprimerne za

humano prehrano, klavni odpadki, nesušena zelena krma

ANG.: *wet feed*

3. dopolnilna ali popolna krmna mešanica za pse in mačke, ki vsebuje od 60 do 84 % vode, je navadno sestavljena iz približno 70 % mesa in 30 % različnih vrst zelenjave in/ali žit ter je običajno pakirana v konzerve

ANG.: *wet food*

môkra metoda oploditve -e -e -- ž metoda oploditve, pri kateri se ikre in mleč med smukanjem iztisnejo v vodo, kar aktivira gibanje semenčic, in ki se zaradi nizke uspešnosti oploditve danes v praksi ne uporablja

ANG.: *wet fertilisation*

môkro mlétje -ega -a s postopek mletja navadno koruznega zrnja ob prisotnosti vlage za pridobivanje škroba, kjer kot stranski proizvod ostane gluten ali različne vrste glutenske moke, ki se uporabljajo kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *wet milling*

molekularna citogenetika -e -e ž veja citogenetike, ki proučuje manjše spremembe DNA, ki pod svetlobnim mikroskopom niso zaznavne, in uporablja metode, kot sta npr. fluorescenčna *in situ* hibridizacija in primerjalna genomska hibridizacija

ANG.: *molecular cytogenetics*

molekularna genéтика -e -e ž področje genetike, ki na ravni DNA, RNA in proteinov proučuje strukturo in delovanje genoma ter povezane regulatorne mehanizme

ANG.: *molecular genetics*

molekularna sônda -e -e ž odsek DNA ali RNA, ki se v postopku hibridizacije uporablja za zaznavanje prisotnosti ali odsotnosti komplementarnega zaporedja

ANG.: *molecular probe*

molzáč -a m ► molzník

molzišče -a s prostor z molznimi mesti za strojno molžo krav, strojno ali ročno molžo drobnice, v katerem je pri kravah molzni kanal toliko nižji, pri drobnici pa je prostor za molznice toliko dvignjen, da omogoča vzravnani položaj molznika pri molži

ANG.: *milking parlour*

molzišče ávtotandém -a -- s molzišče, v katerem stojijo krave vzporedno z molznim kanalom in jih molznik molze od strani, s čimer ima najboljši pregled nad njimi, in v katerega lahko vsaka krava vstopi ter iz njega izstopi skozi avtomatska vrata neodvisno od ostalih krav, ki so istočasno v molzišču

ANG.: *autotandem milking parlour*

molzišče ríbjá kóst -a -- s molzišče, v katerem stojijo krave druga ob drugi diagonalno na molzni kanal in jih molznik praviloma molze od strani ter v katerega skupina krav vstopi istočasno, po molži pa iz njega tudi istočasno izstopi

ANG.: *fishbone milking parlour, herringbone milking parlour*

molzišče side by side -a -- [sájd báj sájd] s ► vzporedno molzišče

molzišče tandém -a -- s molzišče, v katerem stojijo krave vzporedno z molznim kanalom in jih molznik molze od strani, s čimer ima najboljši pregled nad njimi, in v katerega lahko vsaka krava vstopi ter iz njega izstopi neodvisno od ostalih krav v molzišču skozi vrata, ki jih odpira in zapira molznik

ANG.: *tandem milking parlour*

môlna čáša -e -e ž ► sésna čáša

môlna enôta -e -e ž del molznega stroja, ki je pri kravah sestavljen iz štirih sesnih čaš, pri ovcah ter kozah pa iz dveh sesnih čaš, pripadajočih kratkih in dolgih pulzirajočih cevi ter kratkih in dolge cevi za mleko, kolektorja in pulzatorja

ANG.: *milking cluster, milking unit*

molzníca -e ž krava, ovca, koza ali samica druge vrste, ki se jo redi za prirejo mleka in se jo v laktaciji redno molze

ANG.: *dairy animal*

molzník -a m oseba, ki izvaja postopek ročne ali strojne molže pri molznici **s**: molzáč

ANG.: *milker*

môlni kanál -ega -a m hodnik v molzišču, v katerem so tla nižje od tal molznih mest in v katerem molznik izvaja strojno molžo, kar molzniku omogoča vzravnani položaj pri delu

ANG.: *operator's pit*

môlni robót -ega -a m računalniško vodena naprava za strojno molžo krav, ki deluje brez neposredne človekove prisotnosti in v katero lahko naenkrat vstopi le ena krava, ki ji naprava samodejno očisti vime, ji natakne molzno enoto, jo pomolze in molzno enoto samodejno sname

ANG.: *milking robot*

môlni strôj -ega strôja m naprava za molžo molzníc, sestavljena iz vakuumske črpalke, podtláčnega voda, ki vodi do stojšč ali molzišča, in molznih enot

ANG.: *milking machine*

môlni vřč -ega -a m prenosna posoda, ki ima na pokrovu vgrajeno molzno enoto s

priklopom na podtlačni vod molznega stroja in v katero med molžo priteka mleko

ANG.: *milking bucket*

môlžno mésto -ega -a s mesto za eno žival v molžišču, pri katerem so tla višje glede na tla delovnega prostora za molznika in je pri strojni molži opremljeno z molžno enoto

ANG.: *milking place*

môlznost -i ž hitrost iztoka mleka pri molznici med molžo, ki se meri v okviru kontrole mlečnosti

ANG.: *milkability*

môlža -e ž postopek odvzema mleka iz vimena, ki navadno obsega pripravo vimena za molžo, iztiskanje prvih curkov mleka, iztisavanje ali izsesavanje mleka iz vimena, masažo vimena, izmolzevanje zadnjih curkov mleka in razkuževanje seskov

ANG.: *milking*

môlža na mlekovôd -e -- -- ž strojna molža krav s prenosno molžno enoto, ki poteka na stojišču in pri kateri mleko po mlekovodu odteka v hladilni bazen za mleko

ANG.: *pipeline milking system*

môlža na vrč -e -- -- ž strojna molža s prenosno molžno enoto, integrirano na pokrovu molznega vrča, ki pri kravah navadno poteka na stojišču, pri drobnici pa na molžišču, in pri kateri mleko odteka v molzni vrč

ANG.: *bucket milking system*

mongólski kônj -ega kônja m pasma vzdržljivih konj manjšega okvirja, ki jih redijo nomadi izključno na pašnikih in pri kateri so najpogostejši rjavci ter vranci in katere predstavniki so v vihru visoki 122–142 cm, imajo značilno košato in dolgo grivo ter rep, uporabljajo pa se kot jahalni in tovarni konji ter za prirejo mleka in mesa

ANG.: *Mongolian horse*

monogámno párjenje -ega -a s parjenje pri laboratorijskih živalih, pri katerem se enega samca pari z eno samico z namenom oploditve, pri čemer samec in samica lahko ostaneta skupaj v kletki daljše časovno obdobje, ki lahko traja tudi več reproduktivnih ciklusov

ANG.: *monogamous mating system*

monogéna lastnost -e -i ž lastnost, ki jo določa le en lokus

ANG.: *monogenic trait*

mónohibridno križanje -ega -a s križanje dveh osebkov, ki se ločita v alelih na enem lokusu

ANG.: *monohybrid crossing*

mónokálcijev fosfát -ega -a m rudninsko krmilo, ki vsebuje 15 % kalcija in 23 % fosforja in se uporablja kot posamično krmilo za dodajanje kalcija in fosforja ali za pripravo krmnih mešanic ali premiksov

ANG.: *monocalcium phosphate*

monokséníčna žíval -e -i ž gnotobiotična žival, naseljena z eno definirano vrsto nepatogenih mikroorganizmov

ANG.: *monoxenic animal*

montbeliarde govédo -- -a [monbeljárd] s francoska mlečna pasma goveda velikega okvirja, nastala iz lisastega goveda, rdeče barve z belimi lisami in belo glavo ter svetlimi parklji, ki ima mleko z odličnimi lastnostmi za sirjenje

ANG.: *Montbéliarde cattle*

morfolóško spremenjena seménčica -- -e -e ž semenčica z nenormalno obliko, npr. z dvojno glavo, brez repa, z dvojnimi repom, nepravilno obliko glave, ki ne more uspešno prodreti v jajčno celico in je oploditi

ANG.: *morphologically abnormal sperm*

morfométrična lastnost -e -i ž velikost in/ali oblika telesa ali telesnega dela živali, ki se ga prikaže na kvantitativni skali, npr. višina vihra, obseg prsi, dolžina telesa, razpon peruti

ANG.: *morphometrical trait*

motivácija -e ž pripravljenost živali za izražanje določenih oblik obnašanja, na katero vplivajo notranji ali zunanji dejavniki in zaradi katere se oblike obnašanja razvrstijo po pomembnosti, npr. lačna žival, ki začne iskati hrano ali krmo, da prednost lizanju rane, če se pri tem rani

ANG.: *motivation*

môtnja v obnášanju -e -- -- ž ► anomalija v obnašanju

mrávljična kislína -e -e ž karboksilna kislina z enim ogljikovim atomom, ki se pogosto uporablja kot krmni dodatek v prehrani neprežvekovalcev in kot silirni dodatek, ki zavira fermentacijo, predvsem pa rast klostridijev

ANG.: *formic acid, methanoic acid*

mréža za senó -e -- -- ž mrežasta vreča za mrvo, namenjena krmljenju konj, ki se jo obesi na stranico boksa ter zagotavlja manjši raztros in počasnejše zauživanje mrve, kar je pozitivno tako s prehranskega kot etološkega vidika

ANG.: *hay net*

míranje -a s pojatev pri ovcah, pri kateri so zunanji znaki navadno slabo izraženi in

ni opaznih sprememb v obnašanju, pojavi se le nekoliko rdečkasta vulva z manjšo količino izcedka ter se jo najlažje odkrije ob prisotnosti ovna

ANG.: --

mRNA -- [èmerená] ž ◀▶ informacijska RNA

mrtváška otrplost -e -i ž stanje skeletnih mišic, ko po zakolu izgubijo sposobnost krčenja in postanejo toge **s**: rígor mórtis

ANG.: rigor mortis

mrtvorojèni pújssek -ega -ska m normalno razvit pújssek, ki pogine ob porodu, ali mumificirani pújssek

ANG.: stillborn piglet

mířva -e ž pokošeno zelinje katerekoli košnje, ki je posušeno na tleh ali na sušilnih napravah, tako da vsebuje največ 15 % vode **s**: senó (2)

ANG.: hay

mířzlica Q -e -- [kú] ž zoonoza, ki se najpogosteje pojavlja pri drobnici in govedu ter jo povzroča bakterija *Coxiella burnetti* iz rodu *Legionella*, zanjo pa so značilna zvržavanja in rojevanje slabotnih mladičev

ANG.: Q fever

mtDNA -- [emtédeená] ž ◀▶ mitohóndrijska DNA

MUFA -- [múfa] m ◀▶ ènkrat nënasíčena maščóbná kislína

múhasti sívec -ega -vca m ▶ múšji sívec

múkanje -a s oğlašanje goveda, ki je eden od načinov komunikacije z njegovo okolico

ANG.: mooing

múla -e ž praviloma neploden medvrstni križanec med oslom in kobiló, móškega ali ženskega spola, s kratko žimasto grivo in čopastim repom ter majhnimi, izjemno čvrstimi kopiti, ki je zelo skromen glede krme in pogojev reje, zelo vzdržljiv, primeren za tovarno ali vprežno žival in zaradi mirnega temperamenta tudi za terapijo s pomočjo živali

ANG.: mule

mulárd -a m neplodni potomec pri parjenju ene izmed pasem navadne race *Anas platyrhynchos* z muškatno raco *Cairina moschata*, najpogostejše potomec pekinške race in racaka muškatne race, ki ima dobre pitovne lastnosti

ANG.: mulard

mumificirani pújssek -ega -ska m mrtvorojeni pújssek, ki je poginil v času razvoja v maternici in ga zaradi že razvitega skeleta maternica svinje ni mogla resorbirati, temveč se je zaradi avtolize in dehidracije rjavkasto obarval in skrčil, kar je posledica različnih

virusnih okužb matere v času brejosti, npr. z virusom PRRS **s**: črni pújssek

ANG.: mummified piglet

muskulárno tkívo -ega -a s ▶ míšično tkívo

mústang -a m populacija podivjanih konj, ki so potomci pobeglih udomačenih konj in živijo v čredah v prerijah Severne Amerike

ANG.: mustang

múšji sívec -ega -vca m konj sívec v obdobju sivenja z majhnimi rdečkastimi pikami, porazdeljenimi po celem telesu **s**: múhasti sívec

ANG.: flea-bitten grey horse

muškátna ráca -e -e ž južnoameriška pasma rac težkega tipa, ki je nastala iz divje muškatne race *Cairina moschata* in za katero je značilno, da obstaja v več barvnih različicah, ima bradavičaste izrastke ob osnovi kljuna, specifičen hripav glas, pri čemer je samec veliko težji od samice in na repu nima krivčka **s**: néma ráca

ANG.: Muscovy duck

mutácija -e ž **1.** na novo nastala sprememba v genomu somatskih ali spolnih celic

ANG.: mutation

2. genetska različica, ki se v populaciji pojavlja redko in povzroča fenotip, ki je drugačen od divjega tipa

ANG.: mutation

3. sistematični proces, ki s stalnim vnosom naključnih napak v sekvenco DNA povzroča razlike v kopijah DNA med predniki in potomci ter predstavlja najpomembnejši vir genetske variabilnosti

ANG.: mutation

mutagén -a m fizikalni, kemijski ali biološki dejavnik, ki sproži inducirane mutacije, npr. sevanje, rakotvorna snov ali virus

ANG.: mutagen

mutagéza -e ž proces, pri katerem se spremeni genetska informacija celice ali organizma in lahko nastane spontano ali pod vplivom mutagenov

ANG.: mutagenesis

MVD -- [mævədə] m ◀▶ rudnínsko-vitamínski dodátek

N

način rjeje -a -- m oblika uhlevitve ali nastanitve rejnih živali na pašnik, ki je prilagojen vrsti in kategoriji rejne živali in izvedbi hleva, hlevske opreme, zunanjih izpustov, pašnikov, npr. vezana reja, prosta reja, pašna reja, baterijska reja **S**: systém rjeje
ANG.: *housing system*

načrtno párjenje -ega -a s parjenje, pri katerem se pari samcev in samic izbirajo z določenim ciljem, npr. za največji genetski napredek ali ekonomski učinek, izboljševanje slabih telesnih lastnosti, razvoj inbridirane linije, ohranjanje genetske pestrosti **S**: naménsko párjenje
ANG.: *planned mating*

nàddominánca -e ž dominanca, pri kateri je fenotipska vrednost heterozigota večja od fenotipskih vrednosti obeh homozigotov **S**: óverdominánca □ str. 129
ANG.: *overdominance*

nàdledvíčna žléza -e -e ž parna žleza z notranjim izločanjem, ki se nahaja na zgornji strani ledvic in je sestavljena iz skorje, ki proizvaja kortikosteroide, med drugimi glukokortikoide, ter sredice, ki proizvaja hormona adrenalin in noradrenalin **S**: adrenálna žléza
ANG.: *adrenal gland, suprarenal gland*

nadoméstna aktivnost -e -i ž anomalija v obnašanju, ki jo živali v pomanjkljivem življenjskem okolju izvajajo na nadomestnem objektu, npr. pri konjih grizenje lesa ob odsotnosti paše
ANG.: *redirected activity, redirected behaviour*

nadoméstna rást -e -i ž povečana stopnja rasti tkiva, organa ali celotnega organizma v določenem obdobju kot posledica zaostanka rasti v predhodnem obdobju **S**: kompénzácijska rást
ANG.: *compensatory growth*

nadoméstni objékt -ega -a m predmet, material ali del telesa, na katerega živali preusmerijo obnašanje pri nadomestni aktivnosti, npr. pri prašičih grizenje repov in uhljev sovrstnikov ali opreme v kotcih zaradi nezadovoljene potrebe po zvečenju
ANG.: *substitute object*

nadrejêna drža -e -e ž telesna drža, ki sporoča dominantnost nad podrejeno živaljo v socialni hierarhiji ali nepoznano živaljo, npr. pri govedu stranski položaj s spuščeno glavo,

obrnjeno proti nasprotniku, ki ga pogosto spremlja kopanje s prednjo nogo in grozeče oglašanje

ANG.: *dominant posture*

nàdtláčna ventilácija -e -e ž ► nàdtláčno zráčenje

nàdtláčno zráčenje -ega -a s prisilno zračenje, pri katerem ventilatorji v hlev vpihujejo svež zrak in s tem ustvarjajo višji tlak v notranjosti, kar potiska izrabljen in onesnažen zrak iz hleva **S**: nàdtláčna ventilácija

ANG.: *positive pressure ventilation*

nadzorována páša -e -e ž sistem paše, pri katerem človek navadno z ograjo določa velikost pašne površine, število živali in trajanje paše

ANG.: *controlled grazing*

nagráda -e ž ► pozitivni ojačevalec

nàjbóljša lineárna nèpristránska napóved

-e -e -e -i ž najbolj točna napoved nivojev naključnih vplivov, ki minimizira napako napovedi in je linearna kombinacija opazovanj, se porazdeljuje po predpostavljani porazdelitvi za naključni vpliv ter se uporablja v mešanem modelu za genetsko vrednotenje **K**: BLUP

ANG.: *best linear unbiased predictor, BLUP*

nàjbóljša lineárna nèpristránska océna

-e -e -e -e ž najbolj točna ocena nivojev sistematskih vplivov, ki minimizira napako ocen in je linearna kombinacija opazovanj, njena pričakovana vrednost je enaka pravi vrednosti za nivo sistematskega vpliva in ima najmanjšo možno varianco med vsemi linearnimi nepristranskimi ocenami **K**: BLUE

ANG.: *best linear unbiased estimator, BLUE*

naključna mutácija -e -e ž ► spontána mutácija

naključni genétski tók -ega -ega -a m disperzivni proces, pri katerem se frekvence alelov v majhni populaciji naključno spreminjajo kot posledica vzorčenja gamet **S**: naključni tók

ANG.: *random genetic drift*

naključni modél -ega -a m statistični model, ki vključuje le naključne vplive

ANG.: *random model*

naključni procés -ega -a m ► disperzivni procés

naključni regresijski koeficiènt -ega -ega -énta m regresijski koeficient, ki lahko variira v skladu s predpostavljeno porazdelitvijo, in sicer najpogosteje normalno porazdelitvijo,

N

npr. za individualno laktacijsko krivuljo molznice

ANG.: *random regression coefficient*

naključni tók -ega -a m ► naključni genetski tók

naključni vpliv -ega -a m vpliv v statističnem modelu, za katerega je značilno, da ima navadno mnogo nivojev z malo meritvami, nivoji pa so lahko korelirani in vzorčeni iz znane porazdelitve, pri čemer se v prvi vrsti določajo parametri disperzije, ki se ocenjujejo npr. z metodo največje omejene zanesljivosti

ANG.: *random effect, random factor*

naključno parjenje -ega -a s **1.** koncept v kvantitativni genetiki, ki predpostavlja, da ima v neki populaciji vsaka gameta enako verjetnost združitve z drugo gameto **s:** panmiksija

ANG.: *panmixis, random mating*

2. parjenje v populaciji, pri katerem ima vsak osebek enako verjetnost parjenja z osebkom drugega spola, ne glede na genotip, sorodnost ali geografsko lokacijo

ANG.: *random mating*

nalezljiva bolezen -e -zni ž ► kúzna bolezen

naménsko parjenje -ega -a s ► načrtno parjenje

namišljena brêjost -e -i ž ► navidezna brêjost

napajalni avtomát -ega -a m **1.** računalniško vodena naprava za krmljenje mleka ali mlečnega nadomestka teletom, kjer ob vstopu živali čitalec s čipa na ovratnici prebere njeno identifikacijo in ji glede na predvidene potrebe dozira mleko ali mlečni nadomestek

ANG.: *automatic calf feeder*

2. računalniško vodena naprava za krmljenje mlečnega nadomestka jagnjetom in kozličem, v kateri se mlečni nadomestek meša sproti in omogoča krmljenje po volji navadno več mladičev hkrati

ANG.: *automatic milk replacer feeder*

3. računalniško vodena naprava za krmljenje mlečnega nadomestka sesnim pujskom, v kateri se mlečni nadomestek zmeša večkrat dnevno in omogoča krmljenje cele skupine pujskov hkrati

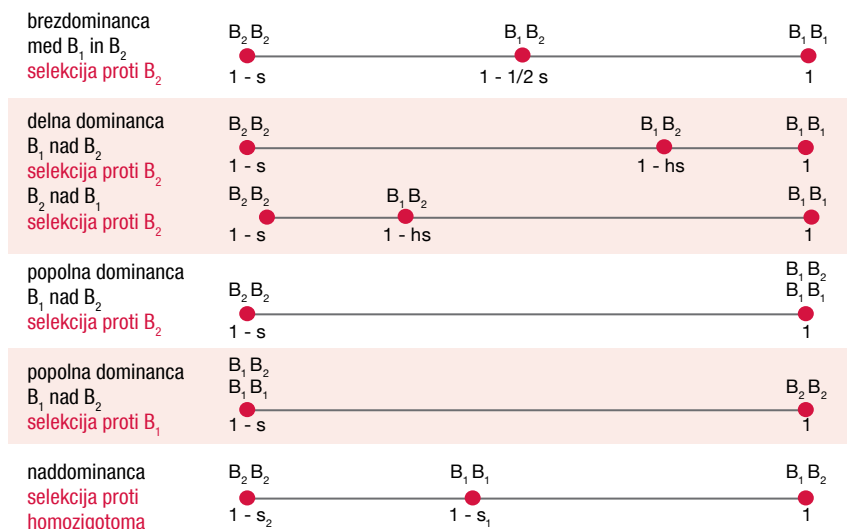
ANG.: *automatic milk replacer feeder*

napajalnik -a m **1.** posoda ali priprava za zagotavljanje vode živalim, ki lahko omogoča tudi ogrevanje vode in se navadno polni s pomočjo ventila, ki uravnava dotok in/ali iztok vode, npr. nipelj napajalnik, napajalno korito, kapljični napajalnik

ANG.: *drinker*

2. posoda za krmljenje mladičev, zlasti telet, z mlekom ali mlečnim nadomestkom, ki ima pri dnu vgrajenega enega ali več cuclev

ANG.: *milk feeder*

Dominanca z ozirom na fitnes

napajálnik na žógo -a -- -- m napajalnik za različne vrste rejnih živali, npr. govedo, ovce, koze, konje, v odprtih hlevih in na pašnikih v obliki posode z dvojno izolirano steno in kroglo, ki jo žival pri pitju potopi in odmakne, kar preprečuje onesnaženje, zmrzovanje in pregrevanje vode **s:** tērmonapajálnik

ANG.: ball waterer

napajálo korító -ega -a s korito za oskrbo različnih vrst rejnih živali z vodo, npr. goveda, prašičev, ovc, koz, konjev, ki se ga lahko polni ročno ali je opremljeno s plovcem za uravnavanje dotoka vode in ima iztok ali možnost zvrčanja, kar omogoča praznjenje in čiščenje

ANG.: water trough

napájanje -a s **1.** opravilo, s katerim rejec živalim priskrbi in daje vodo

ANG.: watering

2. opravilo, s katerim rejec v času mlečnega obdobja živalske mladiče krmi z mlekom ali mlečnim nadomestkom

ANG.: formula feeding, milk feeding

napovédana prenosljíva vrédnost -e -e -i ž polovica napovedi plemenske vrednosti osebk, ki se izračuna pri genetskem vrednotenju

ANG.: predicted progeny difference, predicted transmitting ability, PTA

napovedováńje pleméńskih vrédnosti -a

-- -- s postopek napovedovanja plemenske vrednosti za posamezne lastnosti pri živalih na osnovi različnih virov informacij, npr. meritev in podatkov o sorodstvu med živalmi

ANG.: breeding value estimation, breeding value prediction

narávna dírst -e -í ž drst, ki se pojavi spontano v obdobju, značilnem za posamezno vrsto vodnih živali, npr. pri postrvih in jastogu pozno jeseni in pozimi, pri krapu pozno spomladi, pri klapavici zgodaj spomladi in jeseni

ANG.: natural spawning

narávna populácija -e -e ž populacija, v katero človek s svojim delovanjem načrtno ne posega

ANG.: natural population

narávna prodúkcija ríbnika -e -e -- ž masa rib, zlasti krapovcev, ki v določeni časovni enoti priraste v ribniku brez vnosa gnojil za rastlinje in krme za ribe

ANG.: natural production

narávna selékcija -e -e ž proces, pri katerem se spreminjajo frekvence alelov v naravnih

populacijah zaradi razlik v vitalnosti in plodnosti osebkov **s:** narávni izbór

ANG.: natural selection

narávni izbór -ega -óra m ► narávna selékcija

narávni pripúst -ega -a m ► pripúst (1)

narávno valjénje -ega -a s valjenje, ki ga

opravlja koklja, pri nekaterih vrstah

perutnine pa tudi samec

ANG.: natural hatching

narávno zrácenje -ega -a s proces vstopanja svežega zraka v hlev in izstopanja izrabljenega zraka iz hleva, ki poteka brez uporabe ventilatorjev, njegovo intenzivnost pa določajo veter, razlike v tlaku, temperaturi in vlažnosti zraka, zaradi česar je učinkovitost odvisna zlasti od vremenskih razmer in od odprtosti hleva

ANG.: natural aeration, natural ventilation, passive ventilation

nasíčena maščóbna kislína -e -e -e ž maščobna kislina, v kateri so ogljikovi atomi povezani samo z enojnimi vezmi in jo organizem živali lahko sintetizira sam **k:** SFA □ str. 113

ANG.: saturated fatty acid, SFA

nasíčene maščóbe -ih -ób ž mn. maščobe, v katerih prevladujejo nasičene maščobne kisline in jih je veliko v živalskih maščobah, predvsem v maščobah prežvekovalcev, malo pa v rastlinskih maščobah, razen v kokosovi in palmovi maščobi □ str. 113

ANG.: saturated fats

naslón -óna m konjeva drža, pri kateri konj ob minimalnih dejstvih privije vrat in gre z gobcem nekoliko proti prsim ter z zadnjimi nogami pod sebe, da lažje izvaja elemente dresurnega jahanja

ANG.: on the bit

naslonílo -a s plošča, pritrjena poševno na steno prasketvenega kotca, katere spodnji rob je odmaknjen približno 15 cm od stene ter 20 cm od tal in ki služi kot pomoč pri uleganju svinje, hkrati pa zaščiti pujske, da jih svinja ne poleži

ANG.: sloped wall

nastíl -a m **1.** material za prekrivanje tal v hlevih in drugih objektih za rejo rejnih živali z namenom vpijanja tekočine, udobnega ležanja, toplotne izolacije, zaposlitve živali, npr. oblanci, slama, žaganje **s:** stélja

ANG.: litter

2. mešanica materiala za prekrivanje tal, živalskega blata in seča, na kateri bivajo uhlevljene živali

ANG.: litter

navádna ráca -e -e ž divja prednica večine pasem rac, za katero je značilno, da je perje samcev v času paritvene sezone precej bolj živobarvno od perja samic in da ima samec krivček na koncu repa **s**: dívja ráca, ráca mlákarica

ANG.: mallard

LAT.: *Anas platyrhynchos*

navádni fazán -ega -a m najbolj razširjena vrsta fazana iz rodu *Phasianus*, za katero je značilno, da je samica grahaste rjavosive barve z rjavimi očmi, v dolžino meri 55–66 cm in odrasla tehta 0,8–1,2 kg, medtem ko ima samec na glavi dva čopka, na vratu perje v obliki belega ovratnika, rumene oči, v dolžino meri 80–90 cm in odrasel tehta 1,2–2,0 kg

ANG.: common pheasant

LAT.: *Phasianus colchicus*

navídezna brêjost -e -i ž pojav, pri katerem ovulaciji jajčne celice ne sledi oploditev, kljub temu pa zaradi različnih dražljajev na jajčnikih ne pride do propada rumenega telesa, ki izloča hormon progesteron, zaradi česar se samica obnaša, kot da je brega **s**: lážna brêjost, namíšljena brêjost, psévdogravídnost

ANG.: false pregnancy

navídezna ográja -e -e ž sistem, sestavljen iz spletne aplikacije, prek katere se določi območje pašnika, in ovratnice z vgrajenim sistemom GPS, ki z zvočnimi in električnimi dražljaji odvrta žival, da bi prečkala mejo pašnika **s**: virtúalna ográja

ANG.: virtual fence

navídezna prebavljivost -e -i ž prebavljivost, pri kateri se predpostavi, da vse z blatom izločene snovi izhajajo iz krme, in zane-mari, da se z blatom izločajo tudi endogene snovi

ANG.: apparent digestibility

navzkrižna skládnost -e -i ž mehanizem, ki povezuje izplačila neposrednih plačil kmetijskim gospodarstvom in usklajenost kmetijske proizvodnje s temeljnimi standardi v zvezi z okoljem, varnostjo hrane, zdravjem živali in rastlin, dobrobitjo živali ter zahtev po ohranjanju zemljišč v dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih

ANG.: cross-compliance

ncRNA -- [encéerená] ž ◀▶ nèkodirájóča RNA

NDV -- [endevé] m v nevtralnem detergentu netopna vlaknina, ki jo sestavljajo predvsem lignin in strukturni ogljikovi hidrati rastlinske celične stene, npr. celuloza, hemiceluloze, ter se v postopku analize

po Van Soestu pridobi tako, da se določi vsebnost snovi, netopnih v raztopini detergenta s pH okrog 7

ANG.: NDF

NE -- [ené] m ◀▶ néto energija

nèaditívna genétska vrédnost -e -e -i ž ▶ nèaditívna genotípska vrédnost

nèaditívna genotípska vrédnost -e -e -i ž del genotipske vrednosti oseba, ki odstopa od vsote povprečnih učinkov alelov, vključuje odklone zaradi dominance znotraj posameznih lokusov in odklone zaradi epistatskih interakcij med lokusi ter se ne prenaša s staršev na potomce **s**: nèaditívna genétska vrédnost

ANG.: non-additive genetic value, non-additive genotypic value

nèbeljakovínski dušík -ega -a m analitsko izmerjen dušik, ki se v krmi nahaja v spojinah, ki niso povezane v kompleksne makromolekule, nastale s polimerizacijo aminokislin, npr. v prostih aminokislinah, amonijaku, nitratih, nukleinskih kislinah, sečnini **k**: NPN

ANG.: non-protein nitrogen, NPN

nècarínske ovíre -ih ovír ž mn. sklop vladnih ukrepov, namenjen omejevanju mednarodne trgovine z uporabo netarifnih trgovinskih ovir, npr. kvot, embarga, sankcij, ki se jih v kmetijstvu utemeljuje zlasti z načinom proizvodnje, sestavo proizvoda, sledljivostjo, sanitarnimi in fitosanitarnimi zahtevami

ANG.: non-tariff barriers

nèesenciálna aminokislína -e -e ž aminokislina, ki jo žival v svoji presnovi lahko tvori ali pretvori iz drugih aminokislin v dovolj velikih količinah, da pokrije svoje potrebe, npr. alanin, prolin, tirozin □ str. 53

ANG.: non-essential amino acid

negatívni ojačeválec -ega -lca m ojačevalec, ki spodbudi ali utrdi določeno obnašanje živali, povezano z neprijetno izkušnjo, npr. električni impulz, ki ga volk izkusi ob stiku z elektroograjom na pašniku, zadržuje volka stran od ograje

ANG.: negative reinforcer

negatívno asortatívno párjenje -ega -ega -a s ▶ dísasortatívno párjenje

nègospodárski ribolòv -ega -òva m ribolov, pri katerem ulov ni namenjen prodaji, npr. pristočasni ribolov, športni ribolov, ribolov, namenjen znanstvenemu in raziskovalnemu delu

ANG.: non-commercial fishing

nèinbridírana populácija -e -e ž populacija živali, v kateri se načrtno izogiba parjenje

sorodnikov z namenom ohranjanja ali povečevanja genetske variabilnosti
ANG.: *non-inbred population, outbred population*

nèkodarajóča RNA -e -- [erená] ž RNA, ki se ne prevaja v beljakovine in prek različnih mehanizmov uravnava izražanje enega ali več genov **K:** ncRNA

ANG.: *non-coding RNA, ncRNA*

nèkontinuirano križanje -ega -a s križanje, v katerem se samice križanke uporabijo kot pitanci ali kot matere potomcem v nadaljnjem križanju **S:** státično križanje **□ str. 133**

ANG.: *static crossbreeding, terminal crossbreeding*

nekróza sêškov -e -- ž poškodba seskov pujskov, ki je posledica vnetja, pri katerem seski prvi ali drugi dan po rojstvu otečejo, konice kasneje postanejo rjavkaste, nato počrni in odpadejo, in nastopi kot posledica povečane vsebnosti estrogenov pri svinji ob prasitvi, mikotoksinov v mleku in grobih, nastlanih tal

ANG.: *teat necrosis*

nékton -a m vodne živali, ki se lahko samostojno gibljejo ter zoperstavljajo močnim vodnim tokovom, npr. ribe, raki, kiti, hobotnice

ANG.: *nekton*

NEL -- [nél] m ◀▶ néto energija za laktácijo

nèlineárna sociálna hierarhija -e -e -e ž socialna hierarhija, pri kateri si določen nivo deli več živali

ANG.: *non-linear social order*

néma ráca -e -e ž ▶ muškátna ráca

némška sárnasta kôza -e -e -e ž pasma koz za prirejo mleka, svetlo rjave do temno rjave barve s črno progo po hrbtu, katere predstavniki so srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 70–100 kg, samice pa 55–75 kg, imajo kratko in gladko dlako, srednje dolge, vstran in naprej štrleče uhlje ter trikotno obliko glave z rogovi ali brez njih

ANG.: *German Improved Fawn goat*

némški landrace -ega -cea [lándras] m ▶ némški lándras

némški lándras -ega -a m izvorno nemška pasma prašičev, nastala z vnosom genov danskega in nizozemskega landrasa, ki se v križanjih uporablja kot maternalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve in velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 260–330 kg, samice pa 250–300 kg, imajo rahlo vbočeno nosno linijo in viseče uhlje

ter so dobro rastni in dobro plodni **S:** némški landrace

ANG.: *German Landrace pig*

némški ovčár -ega -ja m pasma psov, katere predstavniki so srednje veliki in imajo kratko do srednje dolgo resasto dlako črne barve z rjavimi, rumenimi ali sivimi lisami, so osebnostno inteligentni, zvesti in čustveno umirjeni ter so se sprva uporabljali kot ovčarski psi, kasneje pa predvsem kot službeni psi

ANG.: *German Shepherd dog*

nènaključno párjenje -ega -a s parjenje v populaciji, pri katerem vsak osebek nima enake verjetnosti parjenja z osebkom drugega spola, zaradi česar odstopa od naključnega parjenja, npr. asortativno parjenje, parjenje med osebki iste podpopulacije pri razdelitvi populacije v podpopulacije

ANG.: *non-random mating*

nènasičena maščóbna kislína -e -e -e ž maščobna kislina, ki ima vsaj eno dvojno vez med ogljikovima atomoma, in sicer enkrat nenasičena maščobna kislina ali večkrat nenasičena maščobna kislina

K: UFA **□ str. 113**

ANG.: *unsaturated fatty acid, UFA*

nènasičene maščóbe -ih -ób ž mn. maščobe, v katerih prevladujejo nenasičene maščobne kisline in jih je največ v rastlinskih maščobah in ribjem olju **□ str. 113**

ANG.: *unsaturated fats*

nènormálno obnášanje -ega -a s ▶ anomalija v obnášanju

nèobogaténa klétka -e -e ž ▶ klásična klétka

neolitska revolúcija -e -e ž kmetijska revolucija, ki se je začela pred približno 12.000 leti in s katero se je spremenil način življenja, ker so se lovci in nabiranci začeli ukvarjati s poljedelstvom in posledično z živinorejo na stalnem mestu

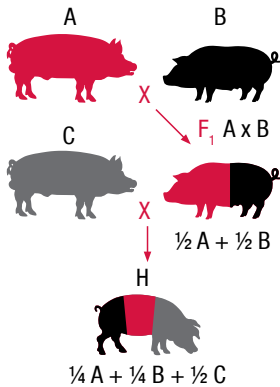
ANG.: *neolithic revolution*

nèpopólna dominánca -e -e ž ▶ délna dominánca

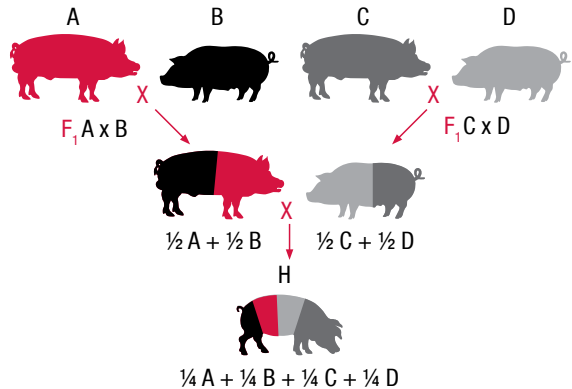
nèposrédna kalorimetrija -e -e ž metoda za merjenje tvorbe toplote organizma, pri kateri se neposredno meri količina oddane toplote, npr. tako, da oddano toploto živali prevzema vodno telo, nato pa se izmeri razlika med temperaturo vode pri vstopu in izstopu iz bilančne kletke, kar omogoča določitev bilance energije ter potreb živali in izkoriščanja energije krme na ravni neto energije

ANG.: *direct calorimetry*

tropasemsko nekontinuirano križanje

štiripasemsko nekontinuirano križanje

Shematski prikaz nekontinuiranega križanja

nèposrédna selékcija -e -e ž odbiranje osebkov na osnovi vrednosti za tisto lastnost, ki se jo poskuša izboljšati z umetno selekcijo **s**: diréktna selékcija
ANG.: *direct selection*

nèposredni dávek -ega -vka m davek, ki bremeni posameznika ali podjetje in ga ta sam odvede državi, npr. davek na stavbno zemljišče, prispevek za vzdrževanje gozdnih cest
ANG.: *direct tax*

nèposrédni strošek -ega -ška m strošek, ki se lahko pripiše določenemu stroškovnemu nosilcu, v kmetijstvu najpogosteje določeni proizvodni usmeritvi, npr. pririji mleka, pridelavi krme, ali vrsti storitve
ANG.: *direct cost*

nèposrédno plačilo -ega -a s proračunsko dohodkovno izplačilo kmetijskim gospodarstvom v obliki znižanja vhodnih stroškov, plačila na enoto proizvodnje, na enoto površine, na posamezno žival ali plačila na podlagi vnaprej določenih zneskov na gospodarstvo, ki se izplačuje kot zgodovinski dodatek
ANG.: *direct payment*

nèprevedéna régija -e -e ž začetni in končni nekodogeni del mRNA, ki je udeležen pri uravnavanju prevajanja in stabilnosti mRNA, in sicer 5'UTR in 3'UTR
ANG.: *untranslated region, UTR*

nèprežvekoválec -lca m žival z enovotlinskim želodcem, ki je mesojeda, npr. mačka, vsejeda, npr. prašič, ali rastlinojeda, npr.

konj, kunec, ali z dvovotlinskim želodcem, npr. kokoš

ANG.: *monogastric animal, non-ruminant animal*

nèproduktivna dóba -e -e ž obdobje v reprodukcijskem ciklusu, ko samica ni breja ali ni v laktaciji
ANG.: *non-productive interval*

nèravnotéžje zaradi genétske vezáve -a -- -- s pojav, ko frekvence genetskih različic v gametah po segregaciji niso takšne, kakršne se pričakujejo po naključju, ker se genetske različice nahajajo na istem kromosomu
ANG.: *genetic disequilibrium, linkage disequilibrium*

nèrazdvájanie kromosómov -a -- s proces, v katerem delitveno vreteno na isti pol povleče homologni par pri mejozi I ali sestrski kromatidi pri mejozi II in ki lahko vodi do aneuploidije
ANG.: *non-disjunction*

nèrazgradljive beljakovíne -ih -in ž mn. skupina beljakovin, ki jih mikroorganizmi v predželodcih prežvekovalcev ne razkrojijo in se lahko do aminokislin prebavljajo šele s prebavnimi sokovi v siriščniku in tankem črevesu **k**: NRB
ANG.: *undegraded dietary proteins, UDPs*

nèrecipróčna translokácia -e -e ž kromosomska mutacija, pri kateri se del kromosoma prenese na nehomologni kromosom
ANG.: *non-reciprocal translocation*

nêsêstrska kromatida -e -e ž kromatida homolognega kromosoma, ki lahko med mejozo izmenja dele genetskega materiala s kromatido drugega starševskega izvora

ANG.: non-sister chromatid

nêsklôpljena fáza -e -e ž ► trânsvêzani alél

nêsna vztrâjnost -e -i ž parameter, ki označuje stopnjo ohranjanja nesnosti na visokem nivoju po doseženem vrhu nesnosti **s**: perzisténca nêsnosti

ANG.: egg-laying persistence

nêsne kosti -ih -í ž mn. kosti medenice pri perutnini, ki z zadnjega dela obdajajo trebušno votlino in katerih medsebojna razmaknjenost je pokazatelj, ali je samica v nesnem obdobju

ANG.: pubic bones

nêsница -e ž kokoš lahkega tipa, običajno križanka različnih pasem ali linij, ki se jo redi z namenom prireje jedilnih jajc

ANG.: laying hen

nêsno obdôbje -ega -a s obdobje, ko poteka prireja jajc, pri čemer prvo traja od spolne dozorelosti samice perutnine do prvega skubenja, vsa kasnejša pa so omejena z naslednjimi obdobji skubenja

ANG.: egg production period

nêsnost -i ž proizvodna lastnost samic perutnine, ki se običajno izraža z odstotkom povprečnega dnevnega števila znesenih jajc v

določenem obdobju od števila kokoši v tem obdobju, pri čemer se v izračunu upoštevajo vse uhlevljene nesnice ali pa se poginule odštejejo

ANG.: egg-laying, egg production

nêsnost v sêrijah -i -- -- ž ritem nesenja, pri katerem samica perutnine nese jajca nekaj dni zaporedoma, nato preneha za dan ali več, nakar začne z novim nizom nesenja, pri čemer je za dobro nesnico značilno, da so premori kratki

ANG.: clutch laying, egg-laying in clutches

nêsorôdstvena depresija -e -e ž poslabšanje lastnosti, povezanih s preživetjem in razmnoževanjem, pri potomcih, ki so rezultat parjenja genetsko oddaljenih staršev **s**: depresija zaradi outbridinga

ANG.: outbreeding depression

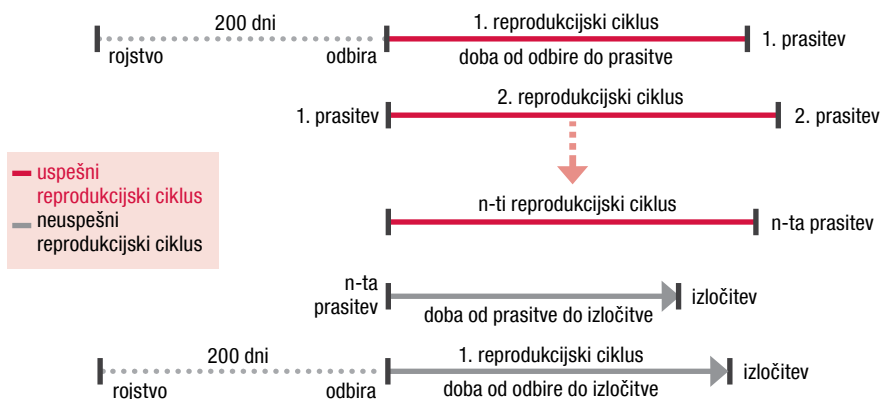
nêsorôdstveno párjenje -ega -a s parjenje genetsko oddaljenih osebkov znotraj populacije, ki ima za posledico povečevanje frekvence heterozigotov **s**: outbridng

ANG.: outbreeding, outcrossing

nêspecifični enteritis -ega -a m enteritis, ki ga ne povzroča določena bakterija ali virus, ampak je posledica porušenega ravnovesja med mikroorganizmi v slepem črevesu, do katerega pride npr. zaradi stresa, neustrezne prehrane ali motenj v okolju, in je posebej nevaren pri kuncih v intenzivni rejji

s: enteropatija

ANG.: non-specific enteritis

Uspešni in neuspešni reprodukcijski cikel

nèškróbní polisaharídi -ih -ov m mn.

vsi rastlinski polisaharidi, razen škroba, npr. celuloza, hemiceluloze, pektini, za prebavo katerih živali ne izločajo encimov, tako da je prebava možna le s pomočjo encimov mikroorganizmov v prebavilih **K**: NŠP

ANG.: *non-starch polysaccharides, NSPs*

néto dodána vrédnost -- -e -i ž razlika med bruto dodano vrednostjo in stroški amortizacije, ki je v kmetijstvu približek dohodka, ki se največkrat ocenjuje na ravni kmetijskih gospodarstev **□** str. 204

ANG.: *net value added*

néto energija -- -e ž del bruto energije krme, ki se uporabi za vzdrževanje ali za izgradnjo telesnih snovi, prirejo in gibanje ter se v *in vivo* poskusu izmeri tako, da se od presnovljive energije odštejejo izgube energije s toploto, ali se izračuna s pomočjo regresijskih enačb, značilnih za vrsto in kategorijo živali **K**: NE **□** str. 164

ANG.: *net energy, NE*

néto energija za laktácijo -- -e --- ž sistem za ocenjevanje energijske vrednosti krme in potreb po energiji pri kravah molznicah in kozah **K**: NEL

ANG.: *net energy for lactation, NEL*

néto izkoristljivost -- -i ž ► celokupna izkoristljivost

néto izkoristljivost beljakovín -- -i -- ž metoda za oceno kakovosti beljakovin, ki temelji na določanju presnove dušika in s katero se ocenjuje, koliko od zaužitih beljakovin se lahko uporabi za vzdrževanje presnove dušika in nalaganje dušika, ter se uporablja tudi za oceno potreb po beljakovinah **K**: NIB

ANG.: *net protein utilisation, NPU*

nètópna prehránska vlaknína -e -e -e ž del prehranske vlaknine, ki je netopen v prebavnih sokovih, pospešuje delovanje črevesja in deluje kot balast, kar varuje pred mnogimi črevesnimi boleznimi, npr. netopni del hemiceluloz, lignin

ANG.: *insoluble dietary fibre*

néto sedánja vrédnost -- -e -i ž vsota sedanjih vrednosti vseh učinkov, povezanih z izvedbo posamezne naložbe, ki se uporablja kot osnovna metoda za presojo donosnosti naložb, npr. pri javnih razpisih v kmetijstvu mora biti največkrat pri 5-% diskontni stopnji vsaj pozitivna

ANG.: *net present value*

nèuspéšni reprodukcijski ciklus -ega -ega -a m reprodukcijski ciklus svinje, ki se konča z

izločitvijo ali abortusom in sodi med mere plodnosti **□** str. 134

ANG.: *unsuccessful reproductive cycle*

névrohormón -a m snov, ki nastaja v nevroendokrinih celicah hipotalamusa, sredice nadledvične žleze ter sluznice želodca in po krvnem obtoku potuje do ciljnih celic, v katerih sproži kaskado celičnih odzivov, npr. tirotropin sproščujoči hormon, oksitocin, vazopresin, dopamin, histamin

ANG.: *neurohormone*

névston -a m rastlinski in živalski organizmi, ki živijo na zgornji ali spodnji strani površinske vodne mrenice stoječih in počasi tekočih voda, npr. bakterije, alge, nekateri pajki, skakači, žuželke, ter so lahko hrana za nekatere vodne in kopenske živali

ANG.: *neuston*

new forest póni -- --- -ja [njú fórest] m angleška pasma ponijev, ki so zelo močni, vzdržljivi in okretni, z energičnimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in sivci in katere predstavniki so v vihru visoki 122–147 cm ter so zlasti primerni za jahanje

ANG.: *New Forest pony*

NIB -- [nəibə] m ◀► néto izkoristljivost beljakovín

nílska tilápíja -e -e ž vsejeda vrsta rib iz rodu *Oreochromis*, družine Cichlidae, reda Cichliformes, ki naseljuje zlasti sladke vode, je zelo invazivna, nezahtevna za rejo, primerna za rejo v akvaponskih sistemih in se jo s hipofizacijo plemenk lahko razmnožuje tudi v ribogojnicah, kjer se redi za prirejo mesa, ter je v Sloveniji tujerodna

ANG.: *Nile tilapia*

LAT.: *Oreochromis niloticus*

nípelj napajálnik -- -a m **1.** napajalnik za prašiče v obliki kovinskega tulca z gumbom ali kovinskim jezičkom, ki ga žival ugrizne ali stisne, da priteče voda, in je na vodovodno cev pritrjen navadno v višini vihra tako, da ima žival pri pitju nekoliko dvignjeno glavo ter je razlivanje vode manjše **S**: cúcelj napajálnik

ANG.: *bite nipple drinker*

2. ► kápljični napajálnik

nítasto peró -ega -ésa s pero, ki ima nežno držalo in zakrnelo zastavico ter se nahaja predvsem na obrazu perutnine

ANG.: *filoplume feather*

nívó krmjenja -ja -- m količina krme, izražena kot večkratnik krmjenja na ravni potreb za vzdrževanje, npr. 2,5-kratnik potreb za vzdrževanje

ANG.: *feeding level*

nizozémski landrace -ega -cea [lándras] m ► nizozémski lándras

nizozémski lándras -ega -a m izvirno nizozemska pasma prašičev, nastala iz avtohtonih prašičev z vnosom genetskega materiala danskega in nemškega landrasa, ki se v križanjih uporablja kot maternalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve ter srednjega do velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 260–330 kg, samice pa 220–280 kg, imajo ravno nosno linijo, viseče uhlje in so dobro rastni ter dobro plodni **s**: nizozémski landrace
ANG.: Dutch Landrace pig

nizozémski toplokrvni kònj -ega -ega kònja m toplokrvna pasma plemenitih in skladnih konj z izdatnimi hodi, pri kateri so najpogostejši vranci, rjavci in sivci z belo liso na glavi, katere predstavniki so v vihru visoki vsaj 157 cm ter so zelo primerni za tekmovalno dresurno jahanje, preskakovanje ovir in eventing **k**: KWPN
ANG.: Royal Dutch Sport horse, KWPN

njúhêmpšir -a m ameriška pasma kokoši, ki izhaja iz pasme rodajland in ji je po zunanosti, proizvodnih lastnostih in uporabnosti zelo podobna, od nje pa se razlikuje po svetlejši rjavi barvi perja in jajčne lupine
ANG.: New Hampshire Red chicken

n-3 maščobna kislina -- -e -e [èn trí] ž večkrat nenasičena maščobna kislina, pri kateri je prva dvojna vez med 3. in 4. ogljikovim atomom z metilnega dela molekule in je živali ne morejo sintetizirati same, npr. esencialna LNA in pogojno esencialni EPA in DHA **s**: ω-3 maščobna kislina, ómega-3 maščobna kislina
ANG.: omega-3 fatty acid

n-6 maščobna kislina -- -e -e [èn šest] ž večkrat nenasičena maščobna kislina, pri kateri je prva dvojna vez med 6. in 7. ogljikovim atomom z metilnega dela molekule in je živali ne morejo sintetizirati same, npr. esencialna LA in pogojno esencialni GLA in ARA **s**: ω-6 maščobna kislina, ómega-6 maščobna kislina
ANG.: omega-6 fatty acid

n-9 maščobna kislina -- -e -e [èn devét] ž enkrat nenasičena maščobna kislina, pri kateri je dvojna vez med 9. in 10. ogljikovim atomom z metilnega dela molekule in jo žival lahko sintetizira sama, npr. oleinska in palmitoleinska kislina **s**: ω-9 maščobna kislina, ómega-9 maščobna kislina
ANG.: omega-9 fatty acid

nôgice -ic ž mn. klavni kos pri prašičih, ki obsega distalni del prednjih okončin pod zapestnim sklepom in zadnjih okončin pod skočnim sklepom
ANG.: pettitoes, pig's trotters

nóht kljúna -a -- m konica kljuna pri vodni perutnini, ki služi za lažje prijemanje in prebiranje krme
ANG.: bill

nój -a m **1.** vrsta perutnine iz rodu *Struthio*, družine nojev (Struthionidae) in reda nojevcev (Struthioniformes), primerna predvsem za prirejo mesa, kož, perja in jajc
ANG.: ostrich
LAT.: *Struthio camelus*

2. samec vrste *Struthio camelus*
ANG.: male ostrich

nójevka -e ž samica vrste noj (*Struthio camelus*)
ANG.: female ostrich

nomádska živinorêja -e -e ž pašna živinoreja, pri kateri se celotne družine selijo skupaj s pašnimi živalmi od enega do drugega pašnika **s**: nomádski način rêje
ANG.: nomadic pastoralism

nomádski način rêje -ega -a -- m ► nomádska živinorêja

nominálna céna -e -e ž ► tekóča céna

nominálna vrédnost -e -i ž vrednost, izražena v tekočih cenah določenega obdobja, npr. vrednost odkupljenega mleka, izražena v cenah, ki so veljale na dan plačila
ANG.: nominal value

nónius -a m madžarska toplokrvna pasma konj s sorazmerno veliko glavo, dobro omišičeno-stjo, izdatnimi in nizkimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in katere predstavniki so v vihru visoki 155–165 cm ter so odlični za dela v kmetijstvu in za vožnjo vpreg
ANG.: Nonius horse

nóriški kònj -ega kònja m hladnokrvna pasma srednje težkih, vzdržljivih, okretnih in močnih konj alpskega in predalpskega območja z najbolj izdatnimi hodi med hladnokrvnimi pasmami, pri kateri so najpogostejši rjavci in lisjaki in katere predstavniki so v vihru visoki 160–165 cm ter so primerni za prirejo mesa in za turistične vožnje vpreg
ANG.: Noriker horse

normálnodláke pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, pri kateri so dlake v kožuho dolge med 1,5 cm in 3 cm in se glede na telesno maso deli na velike, srednje, male in pritlikave pasme
ANG.: normal fur rabbit breeds

normálno obnášanje -ega -a s obnašanje živali, značilno za posamezno vrsto, ki živalim omogoča zadovoljevanje svojih potreb **s**: vrsti značilno obnášanje

ANG.: *normal behaviour*

nôсна bržda -e -e ž kovinski okvir, praviloma obložen z usnjem, ki se namesti na konjevo glavo tako, da sprednji del leži na nosni kosti in je pritrjen okoli spodnjega dela glave, tik nad koncem ust, ter je prek vzvoda povezan z vajetmi, da omogoča pritisk na nosno kost in posledično vodenje konja **s**: hakamór

ANG.: *hackamore*

nôсна linija -e -e ž oblika glave na predelu od čela do konca nosu, gledano od strani, ki je lahko izbočena, vbočena ali ravna **s**: nôsni profil

ANG.: *nasal profile*

nôсна zadržga -e -e ž pripomoček, praviloma v obliki lesenega ročaja z dvema luknjama, skozi kateri je napeljana vrv, ali v obliki aluminijastih klešč, s katerimi se stisne zgornja ustnica konja, da konj obmiruje, ki se uporablja pri hitri oskrbi ran, pregledih reproduktivnih organov kobil, podkovanju konj **s**: fájfa

ANG.: *horse twitch*

nôсна zánka -e -e ž daljša ali krajša votla jeklena palica, v kateri je napeljana žična vrv, ki na enem koncu tvori zanko, ki se jo prašiču natakne na rilec, s potegom zategne ter se tako pripravi prašiča, da miruje med zanj neprijetnim posegom, npr. odvzemom vzorca krvi

ANG.: *pig holder, pig snare*

nôsni jèrmen -ega -éna m ► nôsnik

nôsnik -a m del uzde, ki se ga namesti okoli nosu konja in je pripet na oglavnik, da sta uzda ter brzda ves čas v optimalnem položaju in se tako čim manj premikata **s**: nôsni jèrmen

ANG.: *noseband*

nôsni profil -ega -a m ► nôсна linija

nótranja biovárnost -e -i ž skupek ukrepov, s katerimi se zmanjša možnost širjenja kužnih bolezni znotraj reje, npr. ločevanje prostorov, vzdrževanje higiene, izvajanje deratizacije, dezinfekcije in razkuževanja

ANG.: *internal biosecurity*

nótranja lupínina membrána -e -e -e ž ► beljákova membrána

nótranji parazit -ega -a m ► nótranji zajedávec

nótranji zajedávec -ega -vca m zajedavec, ki zajeda v gostitelju, npr. praživali, trakulje in

želodčno-črevesni črvi v prebavilih, metljaji v jetrih ali prebavilih, pljučni črvi v pljučih **s**: éndoparazit, nótranji parazit

ANG.: *endoparasite, internal parasite*

nozdrv -i ž parna nosna odprtina pri konju in oslu, ki omogoča dotok zraka v pljuča

ANG.: *nostril*

nóžnica -e ž **1.** cevast spolni organ pri samicah sesalcev, ki je v sprednjem delu zaprt z ustjem materničnega vratu, se v zadnjem delu končuje s sramnico in v katerega samec pri kopulaciji odloži seme v bližino materničnega vratu **s**: vagína □ str. 114, 115

ANG.: *vagina*

2. odsek jajcevoda pri samicah perutnine, ki povezuje maternico s kloako in ob znesenju omogoča prehod jajca **s**: vagína □ str. 109

ANG.: *oviductal vagina, vagina*

NPN -- [enpeèn] m ◀► nèbeljakovínski dušík

NRB -- [nəɾəbə] m ◀► nèrazgradljíve beljakovíne

NŠP -- [nəšəpə] m ◀► nèškróbni polisaharídi

nukleáza -e ž encim, prisoten v vseh celicah, ki katalizira hidrolizo fosfoestrskih vezi

ANG.: *nuclease*

nukleosóm -a m enota kromatina, ki jo sestavlja približno 146 baznih parov DNA, ovitih okrog histonskega oktamera

ANG.: *nucleosome*

nukleotíd -a m osnovni gradnik nukleinskih kislin DNA in RNA, sestavljen iz sladkorja pentoze, dušikove baze in fosfatne skupine

ANG.: *nucleotide*

núklaus -a m ► selékcíjski nivó

nutritívni antibiótik -ega -a m antibiotik, ki deluje v prebavilih, se iz njih ne absorbira, izboljša zdravje in prirejo živali ter se v Evropi ne sme uporabljati, npr. cink-bacitracin, virginijamicin, tilozin fosfat, spiramicin

ANG.: *nutritive antibiotic*

nylon bag téhnika --- -e [nájlon bêg] ž ► in sacco poskús

O

obárvani pritlíkavec -ega -vca m pritlikava pasma kuncev, katere predstavniki imajo izrazito kratko, zbito in široko telo, zelo kratke in mesnate uhlje, dolge 5–6 cm, zelo veliko, široko in debelo glavo s širokim čelom in smrčkom ter velikimi očmi, kožuh različnih barv in vzorcev, razen bele barve in lisastih vzorcev, redijo pa se kot razstavne ali družne živali

ANG.: *Netherland Dwarf rabbit*

obligátni aerób -ega -a m aerob, ki uspeva le v okolju s kisikom, sicer propade

ANG.: *obligate aerobe*

obligátni anaerób -ega -a m anaerob, ki uspeva le v okolju brez kisika, saj je kisik zanj škodljiv

ANG.: *obligate anaerobe*

oblika obnášanja -e -- ž aktivnost živali, navadno značilna za vse predstavnike določene vrste, npr. prašna kopel pri kokoših, kalužanje pri prašičih **s**: vzorec obnášanja

ANG.: *behavioural pattern, behavioural trait*

oblikováne osébká -a -- s socializacija, ki poteka v senzibilnem obdobju po rojstvu in omogoči mladiču, da v normalnih okoliščinah, običajno ob prisotnosti staršev in sovrstnikov, z učenjem prepozna lastno vrsto kot svojo, kar mu omogoči, da razvije obnašanje, ki je ključno za preživetje, npr. posnemanje staršev, s katerim se uči, kaj in kje je hrana

ANG.: *imprinting*

območje z omejenimi dejavniki -a -- --- s

► območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost -a -- --- --- s geografsko zaokrožena enota z večjim nagibom površin, večjo nadmorsko višino ali drugimi oteževalnimi dejavniki za kmetijsko proizvodnjo, in sicer najpogosteje na gorskih, hribovskih in kraških območjih **s**: območje z omejenimi dejavniki **k**: OMD

ANG.: *areas with natural constraints, less favoured areas, LFA*

obnašanje živalí -a -- s skupek aktivnosti živali, ki jih sprožijo zunanji in/ali notranji dražljaji, npr. socialno obnašanje, spolno obnašanje **s**: vedenje živali

ANG.: *animal behaviour*

obogaténa klétka -e -e ž **1.** baterijska kletka za kokoši nesnice, ki ima poleg osnovnih pogojev za preživetje še gnezdo za nesenje jajc, grede za počivanje kokoši, površino s substratom za brskanje in površino za brušenje krempljev

ANG.: *enriched cage, furnished cage*

2. baterijska kletka za kunce, ki ima vsaj en dodatek za izboljšanje dobrobiti živali, npr. plastična rešetkasta tla, letev za glodanje, tunel za skrivanje, dvignjeno poličko, jasli z mrvo

ANG.: *enriched cage, furnished cage*

obogatítev okólja -tve -- ž vsak ukrep ali sprememba v okolju, ki poskuša z nudenjem ustreznih novih dražljajev fizično in mentalno stimulirati živali ter s tem izboljšati njihovo dobrobit ter zmanjšati pojav dolgčasa in/ali anomalij v obnašanju

ANG.: *environmental enrichment*

obračúnsko obdóbjé -ega -a s obdobje, za katerega se izračunavajo ekonomski učinki, najpogosteje koledarsko leto, včasih tudi četrtoletje ali mesec, in se uporablja npr. za prikaz uspešnosti gospodarjenja na kmetijskem gospodarstvu

ANG.: *accounting period*

obrátna transkriptáza -e -e ž ► revérzna transkriptáza

obrátno prepisováne in verižna reákcija

s polimerázo -ega -a -- -e -e -- različica verižne reakcije s polimerazo za kvalitativno določanje izražanja genov, pri kateri se mRNA z reverzno transkriptazo prepiše v enoverižno komplementarno DNA, ki nato služi kot matrica za pomnoževanje DNA **k**: RT-PCR

ANG.: *reverse transcription polymerase chain reaction, RT-PCR*

óbrček -čka m usnjen pas, ki poteka od vrha sedla vprežne opreme ali voltižirnega pasu med uhlji prek glave konja, kjer se na nosnem delu obraza razcepi na dvoje, tako da vsak krak drži eno stran dodatne brzde, kar preprečuje, da bi konj spuščal glavo pod zeleni položaj, in se najpogosteje uporablja pri kasaških konjih

ANG.: *checkrein, overcheck*

obrezováne párkľjev -a -- s ► korékcija párkľjev

obróčkanje -a s označevanje živali z namestitvijo kovinskega ali plastičnega obročka z identifikacijsko številko na nogo živali, npr. pri perutnini, pticah

ANG.: *ringing*

obročna páša -e -e ž sistem páše, pri katerem se živalim s premično ograjo vsak dan odmeri samo toliko páše, kolikor je čreda ali trop tisti dan potrebuje za pokrivanje svojih potreb

ANG.: *strip grazing*

obstojnost siláze na zráku -i -i --- --- ž sposobnost siláze, da po odprtju silosa ne pride do procesov kvarjenja, ki se meri v času, ko se temperatura siláze ne dvigne nad temperaturo okolice, npr. siláza, ki se začne segrevati po 7 dneh, je bolj kakovostna od siláze, ki se začne segrevati že po 2 dneh

S: aeróbna obstojnost siláze

ANG.: *aerobic silage stability*

obstrélna brázda -e -e ž del kopitnega podplata med kopitno streló in uvihanim delom kopitne stene ali spodnjim robom kopitne stene na bočni strani kopita □ str. 96

ANG.: *collateral groove*

obtéžba -e ž razmerje med številom živali na kmetijskem gospodarstvu in vsemi kmetijskimi zemljišči v uporabi istega kmetijskega gospodarstva, ki se navadno računa za povprečje celega leta in je izraženo v GVŽ na hektar KZU

ANG.: *stocking rate*

obvladovánje okólja -a -- s skupek mehanizmov, s katerimi se žival spopada s stresorji in s pomočjo katerih ponovno vzpostavi homeostazo, pri čemer sta pomembni predvidljivost dogodkov, npr. določen in stalen čas oskrbe s krmo, in možnost kontrole nad dogajanjem v okolju, npr. možnost umika v zavetje

ANG.: *coping*

obvladovánje tvéganj -a -- s ► upravljanje s tvéganji

oceanodrómna vrsta -e -e ž vrsta rib, katere predstavniki migrirajo znotraj slanih voda, npr. modroplavuti tun, severnomorska iverka

ANG.: *oceanodromous species*

ocenjeválni króg -ega -a m ograjen prostor na razstavi živali, zlasti goveda, v katerem vodnik vodi žival z namenom, da bi sodniki ocenili njeno zunanost med mirovanjem in med gibanjem S: razstávni króg

ANG.: *show ring*

ócetna kislína -e -e ž hlapna maščobna kislina z dvema ogljikovima atomoma, ki nastaja pri mikrobní fermentaciji ogljikovih hidratov, npr. v siláži, ali v prebavilih, v katerih v večji meri nastaja iz celuloze, po absorpciji pa npr. v mlečni žlezi iz nje nastaja mlečna maščoba

ANG.: *acetic acid, ethanoic acid*

očétovska liníja -e -e ž 1. živali, ki tvorijo linijo in prispevajo gene k nastanku očetov končnih križancev ter so z namenom doseganja skladnosti v križanjih praviloma selekcionirane na tiste lastnosti, ki naj bi se prenesle na potomce po moški strani S: paternálna liníja

ANG.: *paternal line*

2. čista liníja ali sestavljena pasma, katere samce se uporabi kot očete končnim križancem S: paternálna liníja

ANG.: *paternal line*

očétovska pásma -e -e ž 1. pasma živali, ki se odlikuje v hitri rasti, dobrem izkoriščanju krme in dobri klavni kakovosti ter se uporablja v križanju S: paternálna pásma

ANG.: *paternal breed*

2. pasma živali, od katere se za križanje uporabljajo samo samci S: paternálna pásma

ANG.: *paternal breed*

očohávánje -a s komfortno obnašanje, pri katerem žival drgne dele telesa ob predmete v okolju z namenom odstranjevanja umazanije in zajedavcev ter olajšanja pri srbeči koži, značilno pa je za večino rejnih živali, npr. govedo, ovce, konje, prašiče

ANG.: *rubbing*

odbíra -e ž rejsko opravilo, s katerim se kandidati za plemenske živali na osnovi pogojev, določenih v rejskem programu, priznajo za plemenske živali ali pa se izločijo

ANG.: *breeding decision*

odklòn priréje -óna -- m tehtano povprečje meritev ene živali za določeno lastnost, korigirano na vse vplive v modelu za genetsko vrednotenje, razen na njeno plemensko vrednost

ANG.: *yield deviation*

odklòn priréje hčérá -óna --- m tehtano povprečje odklonov prireje potomk plemenjaka, korigiranih na vse sistematske vplive v modelu za genetsko vrednotenje in na plemenske vrednosti partneric plemenjaka, ki se uporablja npr. pri mednarodni primerjavi bikov mlečnega goveda, pri validaciji genetskih trendov

ANG.: *daughter yield deviation, progeny yield deviation*

odklòn zaradi domináncé -óna --- m neaditivni del genotipske vrednosti, ki je posledica interakcij med aleli znotraj lokusov

ANG.: *dominance deviation*

odklòn zaradi interákciój -óna --- m neaditivni del genotipske vrednosti, ki je

posledica interakcij med aleli na različnih lokusih **s:** epistatski odklòn

ANG.: *epistatic deviation, interaction deviation*

odklòn zaradi okóljja -óna -- -- m ► okóljjski odklòn

odkúpna céna -e -e ž cena kmetijskega proizvoda, ki jo kmetijskemu gospodarstvu plača živilskopredelovalna industrija ali vmesni posrednik **s:** proizvajálčeva céna

ANG.: *farm-gate price*

odmérjeno krmljenje -ega -a s krmljenje, pri katerem se živalim daje le toliko krme, da se zagotavlja delno ali minimalno pokritje potreb po hranljivih snoveh, npr. za boljše izkoriščanje hranljivih snovi, za zaščito pred prebavnimi motnjami **s:** omejeno krmljenje, restriktivno krmljenje

ANG.: *restricted feeding*

odójek -jka m ► prašiček

odprta populácija -e -e ž populacija, v katero se dopušča vnos osebkov ali drugega genetskega materiala iz drugih populacij, kar praviloma povečuje genetsko variabilnost, lahko pa zmanjša njeno prilagojenost na okolje, v katerem se nahaja

ANG.: *open population*

odprti brálni okvír -ega -ega -a m odsek DNA, ki se začne z začetnim in konča z zaključnim kodonom ter vsebuje neprekinjeno zaporedje kodonov, ki določa zaporedje aminokislin v beljakovini, npr. C9orf72 **k:** ORF

ANG.: *open reading frame, ORF*

odprti hlév -ega -a m hlev, najpogosteje za govedo in drobnico, ki je zaradi zagotavljanja dobre klime brez ene ali več sten in je opremljen z napajalniki, ki preprečujejo zmrzovanje vode, npr. napajalniki na žogo, živali pa se lahko pred vetrom in soncem zavaruje z namestitvijo protiveternih mrež **s:** hlév z zunánjo klímo

ANG.: *open barn, open shed*

odprti selékcijski nivó -ega -ega -ja m selekcijski nivo, v katerega se lahko vključi živali iz razmnoževalnega in produkcijskega nivoja, če izpolnjujejo kriterije, ki veljajo za živali v selekcijskem nivoju

ANG.: *open nucleus*

odprto gnéздо -ega -a s gnezdo za sesne pujske brez pokrova in stranic, v katerem je temperaturno ugodje navadno zagotovljeno s talnim gretjem

ANG.: *open nest*

odrásla velikósti -e -i ž telesna mera, npr. telesna masa, višina vihra, ki jo žival doseže

ob koncu rasti ter je vrstno in pasemsko značilna

ANG.: *adult size*

odsésávanje -a s odstranjevanje prahu, drobnih in drugih lahkih delcev iz mlina, mešalca, transporterja ali drugih prostorov v mešalnici močne krme, ker so škodljivi za ljudi in lahko povzročijo eksplozijo **s:** aspiriranje

ANG.: *aspirating*

odstavítev -tve ž **1.** prenehanje sesanja ali krmljenja mladiča z mlekom ali mlečnim nadomestkom, do katerega pride zaradi naravne presušitve matere ali nadomestne matere ali zaradi načrtnega posega rejca, ki loči mladiča od matere ali nadomestne matere ali preneha z napajanjem

ANG.: *weaning*

2. prenehanje krmljenja ribjega zaroda z živo krmo, ki mu sledi prehod na krmljenje s starterji

ANG.: *weaning*

odstavítvena mása -e -e ž telesna masa mladiča v času, ko preneha sesati, dobivati mleko ali mlečni nadomestek **s:** mása ob odstavitvi

ANG.: *weaning weight*

odstavítveni sindróom -ega -a m zdravstveno stanje pri odstavljenih pujskih kot posledica stresa zaradi odstavitve, ki vključuje poodstavitveno drisko, edemsko bolezen in endotoksinski šok

ANG.: *post-weaning syndrome*

odstavítveni strés -ega -a m stres živali neposredno po odstavitvi, ki je navadno posledica odsotnosti matere in sovrstnikov, spremembe okolja ter spremembe krmnega obroka, ublaži pa se lahko z rejskimi ukrepi, npr. z zagotavljanjem uravnoteženega krmnega obroka

ANG.: *weaning stress*

odstávljenec -nca m mladič pri prašičih ali kuncih, ki je pred kratkim prenehal s sesanjem ali se ga postopoma odreja od sesanja pri materi, npr. s pripiranjem v poseben prostor

ANG.: *weaner*

odstópanje -a s vzvratno diagonalno dvotaktno gibanje konja, pri katerem se vsak diagonalni par nog dvigne in spusti na tla izmenično, pri čemer gredo prve ter zadnje noge po isti liniji, izvaja pa se kot ena izmed vaj pri dresurnem jahanju

ANG.: *rein-back*

oglávká -e ž ► hlévska úzda

oglávní jêrmen -ega -éna m ► oglávník

oglávník -a m zgornji del uzde, ki se namesti za uhlje konja in na katerega so pritrjeni nosnik, podvratnik in ličnika **s**: oglávní jêrmen, zaúšnik

ANG.: crownpiece, headpiece

ogljéni vránec -ega -nca m vranec, pri katerem dlaka nima leska

ANG.: black horse

ogljikova anhidráza -e -e ž encim, ki pri tvorbi kalcijevega karbonata v maternici samic perutnine katalizira pretvorbo ene molekule ogljikovega dioksida in dveh molekul vode v vodikov proton in bikarbonatni ion, ta pa nato s kalcijem tvori kalcijev karbonat, ki je osnovni gradnik jajčne lupine

ANG.: carbonic anhydrase

ogljikov hidrat -ega -a m enostavna ali kompleksna organska molekula, ki je lahko sestavni del rastlinske celične stene, npr. celuloza, služi kot zaloga energije, npr. škrob pri rastlinah, glikogen pri živalih, ali je pomemben vir energije v presnovi živali, npr. glukoza

ANG.: carbohydrate

ogróžena pásma -e -e ž pasma, za katero predvsem zaradi majhne velikosti populacije ali drugih vzrokov, npr. geografske omejenosti, genetske erozije, obstaja nevarnost izumrtja, če se zanj ne izvaja program ohranjanja

ANG.: breed at risk

ohlápná báza -e -e ž tretja baza kodona in prva baza antikodona, za katero ne velja standardno pravilo parjenja baz, kar omogoča, da tRNA prepozna več različnih kodonov, npr. antikodon CUU na tRNA lahko veže kodone GAA ali GAG na mRNA **s**: ohlápno mésto

ANG.: wobble base

ohlápno mésto -ega -a s ► ohlápna báza

ohránjanje biótske péstrosti -a -a s premišljena uporaba in upravljanje bioloških virov, npr. vrst, pasem, sort, habitatov, ekosistemov, kar vključuje varovanje, vzdrževanje, trajnostno rabo in obnovo z namenom največje trajnostne koristi sedanj in bodočih generacij

ANG.: conservation of biodiversity

ohránjanje ex sítu -a -a [eks] s ohranjanje vrste, pasme ali linije z vzdrževanjem živeče populacije izven izvornega okolja ali običajnih pogojev reje, npr. v živalskih vrtovih

ANG.: ex situ conservation

ohránjanje in sítu -a -a s ohranjanje vrste, pasme ali linije z vzdrževanjem živeče populacije v izvornem okolju in v proizvodnem sistemu, v katerem so te živali običajno rejene in uporabljane

ANG.: in situ conservation

ohránjanje in vítro -a -a s ohranjanje genetskega materiala izven živih živali, večinoma v obliki kriogenega shranjevanja tkiv, telesnih ali spolnih celic in zarodkov, z namenom oblikovanja genetskih rezerv ali kasnejše oživitve

ANG.: in vitro conservation

ohránjanje in vívo -a -a s ohranjanje vrste, pasme ali linije z vzdrževanjem populacije živih živali, in sicer ohranjanje in situ in ohranjanje ex situ

ANG.: in vivo conservation

ohratoksíni -ov m mn. skupina mikotoksinov, ki jih izločajo plesni rodu *Aspergillus*, v zmernem podnebjju pa plesni rodu *Penicillium* in so ob neugodnih razmerah skladiščenja prisotni predvsem v žitih, na živali pa delujejo nefrotoksično

ANG.: ochratoxins

ojačeválec -lca m dražljaj, ki spodbudi ali utrdi določeno obnašanje, bodisi s pozitivno bodisi z negativno izkušnjo, npr. konj dvigne nogo za podkovanje zaradi božanja, ki povzroči ugodje, ali zaradi udarca, ki povzroči strah in bolečino

ANG.: reinforcer

ojé -ésa s drog na sprednjem delu vprežnega prevoznega sredstva za dvovprego ali četverovprego, ki je nameščen med dvema vzporedno vpreženima živalma in na katerega se pripne vprežna oprema

ANG.: pole

ójnica -e ž vsak od dveh drog na sprednjem delu vprežnega prevoznega sredstva za enovprego ali trojko, na katerega se pripne vprežna oprema

ANG.: shaft

ójnični jêrmen -ega -éna m močan pas, izjemoma tudi veriga, ki povezuje konec ojesa ali ojnice in prednji del vprežne opreme konja ter zadržuje vprežno prevozno sredstvo pri vožnji navzdol, zmanjševanju hitrosti in ustavljanju

ANG.: pole strap

okóljška kòvariánca -e -e ž del fenotipske kovariance med dvema lastnostma v populaciji, ki je posledica negenetskih dejavnikov, npr. skupnega okolja ali permanentnega okolja

ANG.: environmental covariance

okólska variánca -e -e ž del fenotipske variance za lastnost v populaciji, ki je posledica negenetskih dejavnikov, npr. skupnega okolja ali permanentnega okolja

ANG.: *environmental variance*

okólske spremémbe -ih -émb ž mn. ► okólski trénd

okólski odklòn -ega -óna m vrednost, ki zajema vse negenetske dejavnike, ki povzročijo, da ima osebek z določenim genotipom za določeno lastnost tako fenotipsko vrednost, kot je izmerjena ali opisana **s**: odklòn zaradi okólja

ANG.: *environmental deviation, environmental effect*

okólski trénd -ega -a m spreminjanje povprečne vrednosti populacije za določeno lastnost, ki je posledica sprememb pri okoljskih dejavnikih iz generacije v generacijo **s**: okólske spremémbe

ANG.: *environmental trend*

okólsko dolóčeni spòl -- -ega spòla m spol, ki je deloma ali v celoti opredeljen z okoljskimi vplivi, npr. s temperaturo vode, pH vode, gostoto naselitve pri nekaterih vrstah rib

ANG.: *environmental sex determination*

okrásna perutnína -e -e ž perutnina, pri odbiri katere se osredotoča predvsem na zanimivo obliko telesa ter barvo, izoblikovanost in dolžino perja ter se redi zlasti v ljubiteljske ali razstavne namene, npr. svilnata kokoš, raca mandarinka, zlati fazan

ANG.: *ornamental poultry*

okrógle jásli -ih -i ž mn. jasli za krmljenje goveda in konj z voluminozno krmo v balah, do katerih lahko živali pristopajo z vseh strani, so navadno brez dna in imajo navpične, praviloma kovinske pregrade

ANG.: *round rack*

okrógli krmílnik -ega -a m **1.** krmilnik za perutnino, ki je nameščen nad tlemi, se lahko polni ročno ali avtomatsko in je sestavljen iz plitve vsipne posode, v kateri so navadno pregrade za omejevanje raztrosa krme in nad katero je nameščen po višini nastavljiv zalogovnik za krmo **s**: viséči krmílnik

ANG.: *round feeder*

2. krmilnik za prašiče, ki je nameščen na tleh, se lahko polni ročno ali avtomatsko, je sestavljen iz zalogovnika in plitve vsipne posode s pregradami za omejevanje raztrosa krme ter je lahko opremljen z napajalnikom, da si žival navlaži krmo

ANG.: *round feeder*

oksálna kislína -e -e ž antinutritivna snov v rastlinah, ki veže kalcij, da se ta v prebavilih ne more absorbirati

ANG.: *oxalic acid*

oksidacijski strés -ega -a m ► oksidativni strés

oksidativni strés -ega -a m neravnovesje med prooksidanti in antioksidanti v organizmu v prid prooksidantov, pri katerem koncentracija in aktivnost prostih radikalov v organizmu preseže sposobnost celic, da bi jih s pomočjo antioksidativnih mehanizmov odstranile, kar lahko povzroči nevarne spremembe, npr. vnetja, rakave spremembe, aterosklerozo, nevrodegenerativne bolezni **s**: oksidacijski strés

ANG.: *oxidative stress*

oksitocín -a m nevrohormon, ki nastaja v hipotalamusu, se po živčnih vlaknih prenese v zadnji režanj hipofize, od koder po krvnem obtoku potuje do ciljnih organov, pri čemer so za sprožitev njegovega izločanja potrebni čutni dražljaji, npr. raztezanje maternice nega vratu pri porodu, ki povzroči krčenje maternice in iztiskanje plodu

ANG.: *oxytocin*

okvír -ja m **1.** velikost telesa živali, ki je določena z višino in dolžino telesa, in sicer velika, srednja in majhna

ANG.: *body frame*

2. oblika telesa živali, ki je določena z razmerjem med višino vihra in dolžino telesa, gledano od strani, npr. kvadratna, pravokotna

ANG.: *body frame*

3. oblika trupa živali, gledano od strani, npr. trikotna, trapezasta, pravokotna, okrogla

ANG.: *body frame*

oleínska kislína -e -e ž enkrat nenasičena maščobna kislina iz skupine n-9, z 18 ogljikovimi atomi in eno dvojno vezjo, ki se nahaja v rastlinskih oljih, predvsem v oljčnem olju, in v maščobah živalskega izvora **k**: C18:1 n-9 **□ str.** 113

ANG.: *oleic acid*

olímpijski prašíči cíklus -ega -ega -a m ► prašíči cíklus

óljne pogáče -ih -áč ž mn. beljakovinsko krmilo, ki je ostanek po stiskanju olja iz semen oljnic s pomočjo stiskalnice, vsebuje še 10–12 % surovih maščob in se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic, npr. bučne pogáče

ANG.: *oil cake*

óljne tropíne -ih -ín ž mn. beljakovinsko krmilo, ki je ostanek po ekstrakciji olja z organskim topilom, npr. heksanom, iz semen

oljnic, vsebuje še 1–2 % surovih maščob in se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic, npr. sojine tropine, sončnične tropine, ogrščične tropine
 ANG.: *oilseed meal*

omahovánje genétskega kóda -a --- s ►
 degenerácija genétskega kóda

OMD -- [omədə] m ◀► območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

ómega jájce -- -a s jedilno jajce kokoši ali druge vrste perutnine, ki zauživa krmo, bogato z n-3 maščobnimi kisljinami, ki se iz krme naložijo v rumenjaki, zaradi česar je tako jajce funkcionalno živo **s**: ómega-3 jájce
 ANG.: *omega egg, omega-3 egg*

ómega-3 jájce -- -a [trí] s ► ómega jájce

ómega-3 maščóbna kislína -- -e -e [trí] ž ►
 n-3 maščóbna kislína

ómega-6 maščóbna kislína -- -e -e [šést] ž ►
 n-6 maščóbna kislína

ómega-9 maščóbna kislína -- -e -e [devét] ž ►
 n-9 maščóbna kislína

ómega žíval -- -i ž žival z najnižjim socialnim rangom v socialni hierarhiji
 ANG.: *omega animal*

omejéna plódnost -e -i ž pojav pri medvrstnih križancih, pri katerem imajo potomce samo živali enega spola, praviloma samice, in to le v primeru, da se pari s samci očetovske vrste, npr. pri samicah mule, ki ima lahko potomce le, če se pari z oslom, ne pa z žrebcom
 ANG.: *limited fertility*

omejéno krmljenje -ega -a s ► odmerjeno krmljenje

omišícenost -i ž izoblikovanost mišičnih skupin posameznih delov telesa ali celotnega telesa, ocenjena na živih živalih
 ANG.: *meatiness, muscularity*

omnivór -a m ► vsejéda žíval

oogenéza -e ž gametogeneza pri samicah, ki se začne v jajčniku, konča pa po oploditvi, in pri kateri nastanejo ena večja zrela jajčna celica in dva manjša polocita
 ANG.: *oogenesis*

operátno pogojevánje -ega -a s oblika učenja, pri kateri žival določeno obnašanje poveže s pozitivnim ali negativnim izidom, npr. žival se nauči pritisniti stikalo, da pride do krme, ali se s pritiskom stikala izogne električnemu dražljaju **s**: instrumentálno pogojevánje
 ANG.: *operant conditioning*

opérjanje -a s izraščanje perja pri pticah
 ANG.: *feathering*

opísno ocenjevánje -ega -a s vizualna ocena telesnih lastnosti živali, temperamenta, gibanja glede na skladnost z zaželenim optimumom, npr. pravilna staja, dobro omiščena stegna
 ANG.: *descriptive coding system*

oplemenjéna bôvška ôvca -e -e ž slovenska lokalno prilagojena mlečna pasma ovc, nastala z izboljševanjem bovške ovce z vzhodnofrizijsko ovco, pri kateri so predstavniki bele, črne ali črno-bele barve, velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo do 90 kg, samice pa 70–75 kg, in imajo srednje velike in vstran štrleče uhlje ter ravno nosno linijo □ str. 243
 ANG.: *Improved Bovec sheep*

oplemenjéna jezêrsko-solčávská ôvca -e -e ž slovenska avtohtona pasma ovc, nastala z izboljševanjem jezersko-solčavske ovce z romanovsko ovco, s celoletno poliestrično-stjo, ki je namenjena za prirejo jagnjetine in pri kateri so predstavniki bele ali sive barve in srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 65–75 kg, samice pa 60–75 kg, in imajo srednje velike in vstran štrleče ali polviseče uhlje ter ravno do rahlo izbočeno nosno linijo □ str. 242
 ANG.: *Improved Jezersko-Solčava sheep*

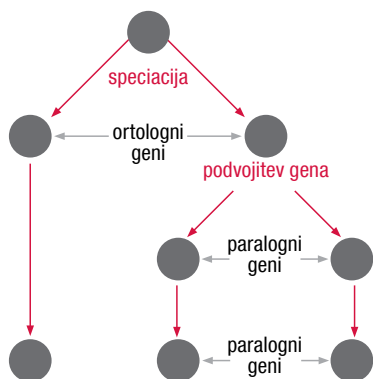
oplemenjevánje -a s vnašanje alelov ene pasme v drugo z namenom njenega izboljšanja, npr. za izboljšanje plodnosti, mlečnosti, omiščenosti
 ANG.: *improving, upgrading*

oportunitétni stróšek -ega -ška m strošek izgubljene koristi kot posledica odločitve za alternativno dobroto, storitev ali naložbo, npr. izgubljeni pozitivni učinki nujno potrebnega priključka, ker omejena investicijska sredstva omogočajo le nakup traktorja
 ANG.: *opportunity cost*

oráda -e ž morska mesojeda vrsta rib iz rodu *Sparus*, družine Sparidae, reda Perciformes, ki se pogosto redi v ribogojnicah za prirejo mesa in je domorodna tudi v Sloveniji **s**: zlatobróv
 ANG.: *gilthead seabream*
 LAT.: *Sparus aurata*

ORF -- [oerf] m ◀► odprti brálni okvír

organél -a m strukturna in funkcionalna enota celice, kjer presnovni in drugi procesi potekajo ločeno od preostalega dela celice, npr. ribosom, endoplazemski retikulum, Golgijev aparat, jedro, mitohondrij, centriol
 ANG.: *organelle*

Homologni geni: ortologni in paralogni geni

organoléptična lastnóšt -e -i ž lastnost krme, npr. izgled, vonj, otip, ki jo človek zazna s pomočjo čutil

ANG.: *organoleptic characteristic*

organoléptično ocenjevanje -ega -a s analizni postopek, s katerim se ocenjuje hranilna vrednost predvsem voluminozne krme na osnovi lastnosti, ki jih človek zazna s pomočjo čutil, npr. izgleda, vonja, otipa

ANG.: *organoleptic evaluation*

orgánska snóv -e -í ž **1.** kompleksna snov, ki jo iz osnovnih kemijskih elementov in spojin tvorijo živi organizmi, npr. beljakovine, ogljikovi hidrati, maščobe, vitamini **K:** OS

ANG.: *organic matter; OM*

2. skupina hranljivih snovi, ki se jo v postopku vrednotenja snovi dobi tako, da se od vsebnosti suhe snovi odšteje vsebnost surovega pepela, sestavljajo pa jo surove beljakovine, surove maščobe, surova vlaknina in brezdušični izvleček **K:** OS

ANG.: *organic matter; OM*

orgánski ostánek -ega -nka m skupina hranljivih snovi, ki jo sestavljajo predvsem ogljikovi hidrati celične vsebine, npr. škrob, sladkorji, pektini, in se v postopku analize po Van Soestu izračuna tako, da se od organske snovi odštejejo surove beljakovine, surove maščobe in NDV

ANG.: *organic residue*

orják -a m velika pasma kuncev, ki med vsemi pasmami kuncev dosega največjo telesno maso, saj njeni predstavniki tehtajo 7 kg in več, imajo pokončne mesnate uhlje, dolge

vsaj 17 cm, kožuh črne, modre, sive ali rumene barve, redijo pa se kot razstavne živali in za priraje mesa **S:** belgijski orják

ANG.: *Flemish Giant rabbit*

orjáške pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. ► velike pásme kúncev

orjáški lísec -ega -sca m velika pasma kuncev, katere predstavniki imajo pokončne mesnate in na vrhovih zaobljene uhlje, dolge vsaj 15 cm, kožuh bele osnovne barve z lisami v obliki metulja, očal, z jeguljasto progo po telesu in liso na ličnicah, pri čemer so lise navadno črne ali modre barve, redijo pa se kot razstavne živali in za priraje mesa **S:** str. 25

ANG.: *Checked Giant rabbit, Giant Papillon rabbit*

orlôvski kasáč -ega -a m ruska pasma konj, oblikovana kot pasma hitrih voznihi konj, pri kateri je največ sivcev, rjavcev in vrancev ter katere predstavniki so v vihru visoki 161–164 cm

ANG.: *Orlov Trotter horse*

ortolôgni gén -ega -a m homologni gen, ki je prisoten pri dveh ali več različnih vrstah in je iz skupnega gena nastal s specijacijo **S:**

ANG.: *orthologous gene*

ortopédsko kovánje -ega -a s podkovanje, pri katerem se uporabljajo ortopedske podkve in različne podloge, ki se vstavijo med podkev in kopitni podplat, ker je kopito tako poškodovano, obolelo ali deformirano, da navadno podkovanje ni mogoče

ANG.: *orthopaedic shoeing*

OS -- [oès] m ◀► orgánska snóv (1, 2)

osébnost žívalí -i -- ž skupek telesnih, čustvenih in kognitivnih značilnosti živali, ki se odražajo v obnašanju, edinstvenem za posamezno žival

ANG.: *animal personality*

ôsel ôsla m **1.** udomaćena oblika divjega osla (*Equus africanus*) iz podrodu *Asinus*, rodu konj (*Equus*), družine konji (*Equidae*) in reda kopitarjev (*Perissodactyla*)

ANG.: *domestic ass, donkey*

LAT.: *Equus asinus*

2. samec vrste *Equus asinus* od spolne zrelosti naprej

ANG.: *donkey*

ôsel asinara ôsla -- [azinára] m pasma oslov, katere predstavniki so v vihru visoki 80–105 cm in imajo mehko dlako značilno bele barve, rožnat gobec in delno pigmentirane oči rožnato-modre barve, kar je posledica delnega albinizma

ANG.: *Asinara donkey*

ôsel martína franca ôsla -- -- [fránka] m
pasma oslov s skromnimi potrebami, katere predstavniki so v vihru visoki 127–150 cm, so črne barve, s svetlo liso okoli oči, svetlim gobcem s črnimi nozdrvmi, svetlim trebuhom in temno grivo ter so primerni za tovorjenje, za prirajo mesa in mleka ter za pridobivanje mul

ANG.: *Martina Franca donkey*

osemenjevalni cênter -ega -tra m ► osemenjevalno središče

osemenjevalni indeks -ega -a m število osemnitev, potrebnih za uspešno obrežitev

ANG.: *insemination index*

osemenjevalno središče -ega -a s uradno odobren in nadzorovan obrat, ki redi plemenjake, npr. bike, merjasce, žrebce, z namenom pridobivanja, hranjenja in prodaje njihovega semena **s**: osemenjevalni cênter

□ str. 191

ANG.: *AI station, artificial insemination centre, artificial insemination station*

osemenjevanje -a s vnos svežega ali konzerviranega semena v rodila samice s pomočjo katetra, ki je prilagojen anatomskim posebnostim vrste **s**: umetno osemenje

ANG.: *artificial insemination, insemination, AI*

ós HPA -í -- [həpəá] ž nevroendokrini odziv na stresor, značilen zlasti za kronični stres, ki poteka od hipotalamusa prek hipofize do skorje nadledvične žleze, ki izloča glukokortikoide

ANG.: *HPA axis, hypothalamic-pituitary-adrenal axis*

osívi lisják -ega -a m konj lisjak z enakomerno pomešano belo dlako po vsem telesu, tudi po grivi in repu, za katerega je značilna temnejša glava

ANG.: *red roan horse*

osívi rjavec -ega -vca m konj rjavec z enakomerno pomešano belo dlako po vsem telesu in s temnejšo glavo, črno grivo ter repom

ANG.: *bay roan horse*

osívi vránec -ega -nca m konj vranec z enakomerno pomešano belo dlako po vsem telesu, tudi po grivi in repu, pri čemer so glava, griva in rep temnejši

ANG.: *blue roan horse*

oskrbník živáli -a -- m **oskrbníca živáli** -e -- ž fizična oseba, ki izvaja osnovno oskrbo živali, npr. krmljenje, napajanje, in rejska opravila **s**: oskrbovalec živáli

ANG.: *animal caretaker*

oskrbovalec živáli -lca -- m ► oskrbník živáli

oslíca -e ž samica osla (*Equus asinus*) od prve žrebitve naprej

ANG.: *jennet, jenny*

osnoválec -lca m **1.** žival, ki je med izbranimi pri vzpostavljanju populacije

ANG.: *founder*

2. žival brez znanih obeh staršev, ki se pojavlja v rodovniku živali v določeni populaciji in za katero se predpostavlja, da je nesorodna z ostalimi živalmi brez znanih staršev

ANG.: *founder*

osnôvna čréda -e -e ž ► pleménska čréda

osnôvna populácija -e -e ž skupina živali brez znanih staršev, za katere se predpostavlja, da so osnivalci

ANG.: *base population*

osnôvni obrók -ega -óka m glavčina krmnega obroka, ki ga pri prežvekovalcih sestavlja voluminozna krma, pri neprežvekovalcih pa zrnje žit ali metuljnic in/ali voluminozna krma

ANG.: *basic ration*

osnôvno sředstvo -ega -a s proizvodno sredstvo, ki v daljšem času prenaša svojo vrednost na proizvode ali storitve, pri čemer so v kmetijstvu npr. mehanizacija, oprema, osnovna čreda, gospodarski objekti predmet amortizacije, zemljišča, ki se jim z ustrezno rabo vrednost ohranja, pa niso predmet amortizacije

ANG.: *fixed asset*

ós SA -í -- [səá] ž hiter nevroendokrini odziv na stresor, značilen za akutni stres, ki poteka po osi med simpatičnim živčevjem in sredico nadledvične žleze, ki sprošča kateholamine **s**: SAMS-ós, SA-ós

ANG.: *SAM axis, sympatho-adrenal-medullary axis*

óstra bízda -e -e ž navadno tanjša brzda, ki prek vzvoda že pri manjši uporabi sile prek vajeti močno deluje na gobec ali nosno kost konja, npr. kandara, pelham **s**: vzvódna bízda

ANG.: *leverage bit*

ostríga -e ž morska vrsta školjk iz rodu *Ostrea*, družine Ostreidae in reda Ostreoida, za katero je značilna zaporedna dvospolnost, ima dvodelno lupino nepravilnih oblik, pri čemer je leva polovica večja od desne, se redi za meso in je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *edible oyster, European flat oyster*

LAT.: *Ostrea edulis*

ostróga -e ž **1.** roževinast izrastek na zadnji strani stopalnice pri samcih nekaterih vrst perutnine, ki se s starostjo živali podaljšuje in služi zlasti za obrambo □ str. 156

ANG.: *spur*

2. navadno kovinski pripomoček različnih dolžin in oblik, ki služi kot pomoč pri dejstvu jahačevih nog in se na peto jahalne obutve namesti tako, da je prednji del z jermenom pripet okoli gležnja jahača, podaljšek pa je usmerjen proti repu konja
 ANG.: *spur*

osveževanje -a s občasno križanje živali ene populacije s pripadniki druge populacije z namenom preprečevanja depresije zaradi inbridinga
 ANG.: *assisted gene flow*

otáva -e ž pokošeno zelinje druge košnje, ki je posušeno na tleh ali na sušilnih napravah, tako da vsebuje največ 15 % vode
 ANG.: *second cut hay*

otávič -a m pokošeno zelinje tretje košnje, ki je posušeno na tleh ali na sušilnih napravah, tako da vsebuje največ 15 % vode
 ANG.: *third cut hay*

otolit -a m struktura iz kalcijevega karbonata, ki se nahaja v notranjem ušesu vretenčarjev, služi zaznavanju horizontalnega in vertikalnega gibanja ter pri ribah kostnicah prirašča z dodajanjem plasti kalcijevega karbonata in želatinastega matriksa, zaradi česar se lahko tako nastale letnice uporabijo za določanje starosti rib **s:** statolit
 ANG.: *otoconium, otolith, statoconium, statolith*

outbriding -a [autbriding] m ► nesoródstveno párijenje

ovalbumin -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki inhibira encime, veže rudninske snovi, npr. železo, mangan, cink, je v beljaku najbolj zastopana beljakovina in je med najpomembnejšimi alergeni v jajcu
 ANG.: *ovalbumin*

ovárij -a m ► jájčnik (1, 2, 3)

ôvča -e ž **1.** udomaćena oblika muflona (*Ovis orientalis*) iz rodu ovc (*Ovis*), poddružine koz (Caprinae), družine votlorogov (Bovidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla), ki se jo redi predvsem za prirejo mesa, volne in mleka
 ANG.: *sheep*
 LAT.: *Ovis aries*
2. samica *Ovis aries* od prve jagnjitve naprej
 ANG.: *ewe*

ovčár -ja m ► ovčárski pès

ovčárník -a m običajno enostaven lesen ali zidan hlev za ovce, ki je namenjen za rejo živali v zimskem obdobju in je lahko zaprtega ali polodprtega tipa **s:** ovčnják
 ANG.: *sheep barn*

ovčárski pès -ega psà m delovni pes, ki se uporablja za zganjanje in usmerjanje tropa ali črede, dobro sodeluje z vodnikom, je osebnostno energičen in je v Sloveniji navadno pasme borderski ovčár, avstralski ovčár, kelpi **s:** ovčár
 ANG.: *herding dog, shepherd dog*

ovčérèja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem z ovcmi, predvsem z namenom prireje mesa, mleka in volne ter pridobivanja plemenskih živali in križancev
 ANG.: *sheep production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri ovcah kot rejnih živalih
 ANG.: *sheep science*

ovčétina -e ž ► ôvčje mesó

ôvčje mesó -ega -á s meso ovc, ovnov in kostrunov, starih 12 mesecev ali več **s:** bravína, ovčétina
 ANG.: *mutton, sheep meat*

ôvčji epididimítis -ega -a m bolezen, ki jo povzroča bakterija *Brucella ovis*, ki pri ovnih sproži vnetje nadmodka, zaradi česar se nadmodek poveča, moda pa ne morejo več proizvajati semena, pri ovcah pa povzroči slabšo plodnost, občasno abortuse in šibkejša jagnjeta ob rojstvu **s:** kúžni epididimítis
 ANG.: *ram epididymitis*

ovčnják -a m ► ovčárník

ôven ôvna m samec ovce (*Ovis aries*) od spolne zrelosti naprej
 ANG.: *ram*

ôverdominánca -e ž ► náddominánca

ovidúkt -a m ► jajcevód (1, 2, 3)

ovipozícija -e ž ► znesénje jájca

ovnáči -ev m mn. pasme kuncev, katerih predstavniki imajo značilno izbočeno nosno linijo in viseče uhlje, ki pri korenu tvorijo močno gubo, in se redijo kot razstavne ali družne živali ter za prirejo mesa, in sicer ovnač, meisenški ovnač, angleški ovnač, mali ovnač, pritlikavi ovnač
 ANG.: *lops*

ôvo flavoprotein -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki veže vitamin riboflavin in ima med vsemi beljakovinami beljaka največjo vsebnost selena
 ANG.: *ovo flavoprotein*

ôvo inhibitor -ja m beljakovina jajčnega beljaka, ki inhibira serinske proteaze, npr. tripsin, himotripsin, elastaze, ter ima protivirusno in protivnetno delovanje
 ANG.: *ovoinhibitor*

ovomucin -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki mu daje čvrstost in zavira virusno hemaglutinacijo

ANG.: *ovomucin*

ovomukooid -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki inhibira encim tripsin in je poleg ovalbumina eden najpomembnejših alergenov v jajcu

ANG.: *ovomucooid*

ovoporfirin -a m barvilo, ki obarva jajčno lupino, se tvori v steni maternice samice perutnine in se razporedi v lupinini membrani, lupini ter njeni kutikuli

ANG.: *ovoporphyrin*

ovoskop -a m naprava z močnim svetlobnim snopom, ki je namenjena za pregled jajčne vsebine oziroma oplojenosti valilnih jajc

ANG.: *egg candler, ovoscope*

óvotransferin -a m beljakovina jajčnega beljaka, ki veže nase železo in ima protimikrobne lastnosti, saj mikroorganizmom odvzema za njihovo življenje nujno potrebno železo

ANG.: *ovotransferrin*

ovulácija -e ž **1.** sprostitve dozorele jajčne celice iz terciarnega folikla pri sesalcih, do katere pride spontano v fazi estrusa estričnega ciklusa, razen pri nekaterih vrstah, npr. kuncih

ANG.: *ovulation*

2. sprostitve dozorele jajčne celice, ki vsebuje različno količino rumenjaka, do katere pride po razpoku membrane folikla na jajčniku samice perutnine

ANG.: *ovulation*

označevanje -a s zaznamovanje posamezne živali ali skupine živali z identifikacijsko številko z namenom prepoznavanja in sledenja, npr. značkanje, obročkanje, čipiranje, tetoviranje, rovašenje

ANG.: *marking*

ozóbec -bca m košček trde kovine, ki je privit, privarjen ali zabit v zadnji in/ali prednji del podkve, z namenom, da izboljša oprijem na različnih podlagah, kot so blato, asfalt, beton, led

ANG.: *calk, caulkin, horseshoe stud*

ožgánec -nca m mala pasma kuncev, katere predstavniki imajo čokato telo, kratke pokončne in mesnate uhlje, kožuh črne, rjave ali sive barve, redi pa se jih predvsem kot razstavne ali družne živali

ANG.: *Tan rabbit*

P

p -- [pé] m ◀▶ pearl

pacifiški lósosi -ih -ov m mn. skupina anadromnih vrst rib iz rodu *Oncorhynchus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, npr. chinook losos, masu losos, sockeye losos **s**: tihooceánski lósosi

ANG.: *Pacific salmon*

pádok -a m ograjen ali neograjen prostor, kjer se pred tekmo ogrevajo nastopajoči konji

ANG.: *paddock*

PAGE -- [pəgəʔé] m ◀▶ poliakrílamídna gélska elektroforéza

pakírni cénter za jájca -ega -tra -- -- m obrat, namenjen razvrščanju jedilnih jajc v kakovostne in težnostne razrede ter njihovemu pakiranju

ANG.: *egg-packing centre*

palisáda -e ž ▶ palisádna krmílna pregráda

palisádna krmílna pregráda -e -e -e ž krmilna pregrada brez zapiral, ki ima odprtino za glavo, spodaj ožjo in zgoraj širšo, je primerna tudi za govedo z rogovi ter preprečuje mahanje z glavo in raztresanje krme **s**: palisáda

ANG.: *palisade rack*

palisádna plást -e -í ž osrednja, najdebelejša plast jajčne lupine, sestavljena iz kalcitnih kristalov, ki jih medsebojno povezuje mreža beljakovinskih vlaken in med katerimi se nahajajo lijakasto oblikovane pore

ANG.: *palisade layer*

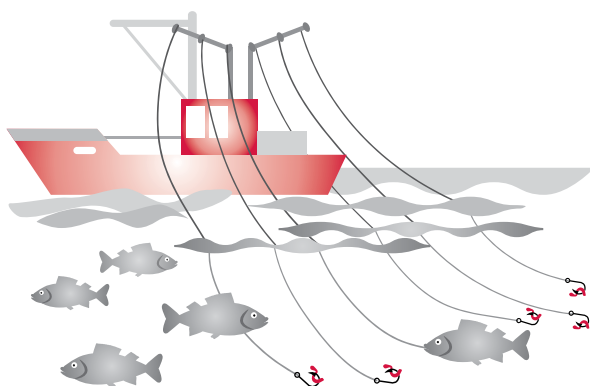
palmitínska kislína -e -e ž nasičena maščobna kislina s 16 ogljikovimi atomi, ki se nahaja predvsem v palmovem olju in maščobah živalskega izvora **k**: C16:0 □ str. 113

ANG.: *palmitic acid*

pámetno kmetijstvo -ega -a s kmetijstvo, pri katerem se s pomočjo sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij optimizira celota proizvodnih procesov na kmetijskem gospodarstvu in ki navadno vključuje tehnike precizne rastlinske pridelave ter precizne živinoreje

ANG.: *smart agriculture, smart farming*

panarícij -a m akutno gnojno-nekrotično vnetje kože in podkožja ter globljih tkiv v medparkeljni reži parklja ter na svitku in peti parklja ali kopita, ki ga povzročijo slabe higienske razmere v hlevu in se kaže kot

Panula

topla, rdeča, zelo boleča oteklina, ki se gnoji in zaradi katere živali močno šepajo

ANG.: *digital dermatitis*

panmiksija -e ž ► naključno parjenje (1)

pánula -e ž ribolovno orodje, sestavljeno iz vrvice z utežjo, na kateri je kavelj z vabo, ki ga ribiško plovilo vleče blizu gladine ali globlje ter služi lovljenju velikih in majhnih pelagičnih rib, npr. tunov, skuš □

ANG.: *trolling line*

paralélno molzišče -ega -a s ► vzporédno molzišče

paralógni gén -ega -a m homologni gen, ki je posledica podvojitve gena in spreminjanja podvojenega gena znotraj iste vrste ter ima novo funkcijo, ki je podobna prvotni, npr. gena za hemoglobin in mioglobin znotraj iste vrste □ str. 144

ANG.: *paralogous gene*

parangál -a m ribolovno orodje, sestavljeno iz označevalnih boj, glavne vrvice z utežmi in plovci, na katero so v enakomernih presledkih pritrjene predvrvice, ki se končujejo s kavljí z vabami, namenjeno pa je lovljenju pelagičnih ter pridnenih vrst rib □ str. 149

ANG.: *longline*

páratuberkulóza -e ž bolezen pri govedu in drobnici, ki jo povzroča bakterija *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* in za katero je značilno kronično hujšanje, driska in hladne otekline v medčeljustju

ANG.: *paratuberculosis*

parazit -a m ► zajedávec

parazitárna bolézen -e -zni ž ► zajedávska bolézen

parazitóza -e ž ► zajedávska bolézen

parenterálna aplikácija -e -e ž ► parenterálno vnòs

parenterálna uporába -e -e ž ► parenterálno vnòs

parenterálno vnòs -ega vnòsa m vnos učinkovin, npr. zdravil, cepiv, v žilo, mišico ali podkožje tako, da učinkovina ne potuje skozi prebavila s: parenterálna aplikácija, parenterálna uporába

ANG.: *parenteral administration*

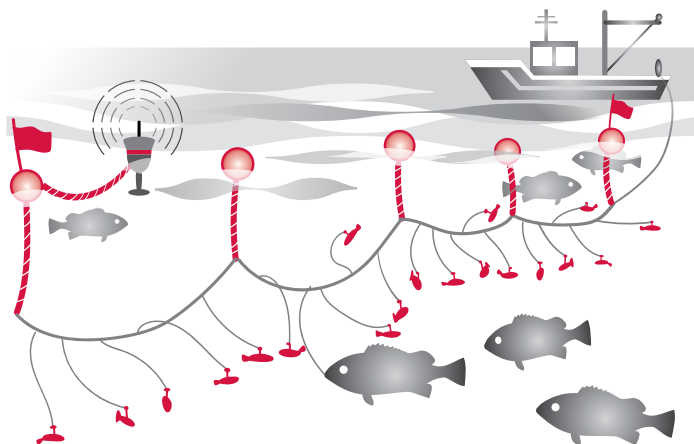
paritétni dohódek -ega -dka m dohodek, ki je primerljiv z dohodkom zaposlenega s podobno izobrazbo v drugih panogah in ima v kmetijstvu največkrat vračunane prispevke, ki omogočajo doseganje primerljive socialne varnosti

□ str. 204

ANG.: *parity income*

parítveni líst -ega -a m dokument, v katerem so pri laboratorijskih živalih zabeleženi podatki o paritvah, opravljenih pri določeni samici, in sicer datum paritve, navadno številka samca, pogosto pa tudi datum kotitve, število mladičev v gnezdu, datum odstavitve mladičev in število odstavljenih mladičev

ANG.: *mating certificate*

Parangal

párjenje -a s akt spolnega združevanja samca in samice

ANG.: *mating*

párkelj -klja m roževinasta tvorba na koncu prstov pri parkljarjih, ki obdaja kost parkeljnico

ANG.: *cloven hoof*

párkljarji -ev m mn. red živali, ki vključuje več družin, npr. votloroge (Bovidae), kamele (Camelidae), prašiče (Suidae), katerih predstavniki so pretežno rastlinojedi in hodijo po tretjem in četrtem prstu, medtem ko sta drugi in peti prst popolnoma ali delno zakrnela **s**: sodopřsti kopitáři

ANG.: *even-toed ungulates*

LAT.: *Artiodactyla*

parkúr -ja m ograjen prostor, namenjen tekmovanju v preskakovanju ovir, kjer so postavljene ovire, ki jih mora konj z jahačem preskočiti po vnaprej določenem vrstnem redu

ANG.: *show jumping course*

pás -ú m lateralni simetrični kas, pri katerem se par nog na isti strani konja v enakomernih časovnih presledkih premika naprej, pri čemer so vmes za trenutek vse štiri noge v zraku, in sicer ko se levi par nog dvigne od tal, še preden desni par nog stopi na tla, ter je v povprečju hitrejši od kasa in značilen le za nekatere pasme konj

ANG.: *pace*

pasáz -a m zelo zbran in ritmičen kas z izrazito lebdečo fazo, pri katerem je premikanje

naprej praviloma zelo počasno, se izvaja kot ena izmed vaj pri dresurnem jahanju in zahteva izšolanega konja v dobri fizični kondiciji

ANG.: *passage*

pásemska lastnóst -e -i ž kvantitativno ali kvalitativno opredeljena značilnost, ki jo navaja pasemski standard, npr. telesna masa odrasle živali, višina vihra, barva kože

ANG.: *breed characteristic, breed feature, breed trait*

pásemska skupína -e -e ž več pasem, ki imajo nekatere skupne značilnosti, npr. izvor, videz, geografsko poreklo, proizvodne lastnosti

ANG.: *breed group*

pásemski potenciál -ega -a m pričakovana sposobnost pasme za doseganje rejskih ciljev, npr. prirejo mleka, mesa

ANG.: *breed potential*

pásemski stándard -ega -a m opredelitev pasme ali linije, ki obsega opis lastnosti zunanosti, obnašanja, prireje in namena reje **s**: zóotéhniška karakterizácia pásme, zóotéhniška opredelitev pásme

ANG.: *breed standard, zootechnical characterisation*

pásma -e ž populacija domačih živali, ki se predvsem zaradi umetne selekcije od drugih populacij znotraj iste vrste loči po izbranih lastnostih, ki se prenašajo na potomce, npr. po zunanosti, obnašanju, prireji, in

je praviloma uradno priznana s strani pristojnega organa
ANG.: *breed*

pásme kúncev s specifično dláko -sem -- --

-- -- ž mn. pasemska skupina kúncev, katere predstavniki imajo kožuh, ki se od kožuha normalnodlakih pasem kúncev razlikuje po dolžini ali drugih lastnostih dlake, deli pa se na kratkodlake pasme, npr. reks, dolgodlake pasme, npr. angora kunec, in pasmo satin
ANG.: --

pasterizirano mléko -ega -a s mleko, toplotno obdelano pri temperaturi do 100 °C v času, ki zagotovi uničenje vseh zdravju škodljivih mikroorganizmov **s**: svéže mléko
ANG.: *pasteurised milk*

pastírski pès -ega psà m delovni pes, ki se uporablja za varovanje rejnih živali pred plenilci in tatovi, je osebnostno samostojen in pogumen ter v Sloveniji najpogostejše pripada pasmam kraški ovčar, šarplaninec, tornjak in maremsko-abruški ovčar
ANG.: *livestock guardian dog, LGD*

páša -e ž **1.** zelena krma, ki jo živali zauživajo največkrat na travinju, lahko pa tudi na drugih kmetijskih zemljiščih ali v gozdu
ANG.: *pasture*
2. zauživanje rastlinja na površini, kjer to zraste, največkrat na travinju, lahko pa tudi na drugih kmetijskih zemljiščih ali v gozdu
ANG.: *grazing*

páša povprék -e -- -- ž sistem paše, pri katerem se živali istočasno pasejo po celotnem ograjenem pašniku prek cele pašne sezone in za katerega je značilno veliko tveganje prepašenosti, zaraščanje delov pašnika, manjša potreba po delovni sili in manjši stroški za postavitev ograj
ANG.: *continuous grazing*

páša v čredinkah -e -- -- ž ► čredínska páša

pášna črpálka -e -e ž ► črpálni napajálnik

pášna rêja -e -e ž **1.** način reje perutnine, pri kateri so živali ponoči zaprte v hlevu, podnevi pa imajo možnost izhoda na ograjeno travinje, kjer je za posamezno vrsto in kategorijo perutnine potrebno zagotoviti predpisano površino na žival, npr. na kokoš nesnico 4 m², na pitovnega piščanca 1 m²
s: prôsta rêja perutnîne
ANG.: *free range*

2. način reje, pri katerem se rejne živali, predvsem prežvekovalci in konji, gibljejo na travinju in se na ograjenih ali neograjenih površinah prehranjujejo z zelinjem
ANG.: *grazing system, pasture livestock system*

pášna rêja na nèograjênem pášniku -e -e

-- -- ž način reje pitovne perutnine, kjer so živali ponoči zaprte v hlevu, podnevi pa imajo možnost prostega izhoda na travno površino
ANG.: *free range – total freedom*

pášna sezóna -e -e ž obdobje leta, ko vremenske razmere in rast vegetacije omogočajo preživetje živali na paši
ANG.: *grazing season*

pášna žíval -e -i ž rejna žival, ki se jo med vegetacijsko dobo nadzorovano redi na prostem, kjer ima za krmo na voljo zelinje, s čimer posredno skrbi za preprečevanje zaraščanja in ohranjanje kulturne krajine
ANG.: *grazing animal*

pášne jáslí -ih -i ž mn. jasli z nadstreškom in dnom za dokrmpljevanje živali na pašniku z voluminozno krmo, ki se lahko predstavljajo po pašniku, s čimer se preprečuje uničevanje travne ruše zaradi prekomernega gaženja, in se uporabljajo npr. ob pomanjkanju paše
ANG.: *mobile rack*

pášnik -a m zemljišče, poraslo s travno rušo, lahko tudi z redkimi drevesnimi sestoji, ki je praviloma ograjeno s stalno obodno ograjo
ANG.: *pasture, pastureland*

pášno-kôšni systém -ega -a m raba travinja, pri katerem se izmenjujeta páša in kôšnja, s čimer se travno rušo stalno ohranja v polni moči in zaželeni botanični sestavi
ANG.: *grazing-cutting system*

paternálna línija -e -e ž ► očétovska línija (1, 2)

paternálna pásma -e -e ž ► očétovska pásma (1, 2)

paternálna uniparentálna disomija -e -e -e ž uniparentalna disomija z dedovanjem para homolognih kromosomov od očeta
ANG.: *paternal uniparental disomy*

paternální heterózís -ega -a m heterozis, ki je posledica tega, da je oče osebka križanec
ANG.: *paternal heterosis*

paternálno genétsko vtísňenje -ega -ega -a s genetsko vtisnjenje, pri katerem je očetov alel utišan, materin alel pa izražen
ANG.: *paternal imprinting*

patogenéza -e ž mehanizem nastanka in razvoja patološkega procesa ali bolezni, od delovanja vzročnega dejavnika do izraženih funkcijskih in strukturnih sprememb ter pojava simptomov
ANG.: *pathogenesis*

patogéni mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki lahko pri gostitelju povzroči bolezen

ANG.: *pathogenic microorganism*

páv -a m 1. perutnina iz rodov *Pavo* in *Afropavo*, družine poljskih kur (Phasianidae) in reda kur (Galliformes), ki se redi predvsem kot okrasna žival, npr. modri pav, zeleni pav

ANG.: *peafowl*

2. samec pri perutnini iz rodov *Pavo* in *Afropavo*

ANG.: *peacock*

pávica -e ž samica pri perutnini iz rodov *Pavo* in *Afropavo*

ANG.: *peahen*

pavšalni dávek -ega -vka m davek, odmerjen neodvisno od dejansko ustvarjenega rezultata, npr. obdavčitev kmetijske dejavnosti na podlagi katastrskega dohodka

ANG.: *lump-sum tax*

PB -- [pəbə] m ◀▶ presnovljive beljakovine

PCR-fragment -ênta [peceər] m odsek DNA, ki je pomnožen z verižno reakcijo s polimerazo

ANG.: *PCR fragment*

PCR v realnem času - - - - - [peceər] m ▶ kvantitativna verižna reakcija s polimerazo

PDM -- [pədmə] m ◀▶ polnovredna delovna mót

PE -- [pé] m ◀▶ prebavljiva energija

pearl -a [pərl] m recesivna mutacija pri čebelah, ki v pigmentnih celicah očesa preprečuje pretvorbo 3-hidroksi-kinurenina v granularno obliko in povzroča njegovo kopičenje v pigmentnih celicah očesa ter hemolimfi, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel **k**: p

ANG.: *pearl, p*

PED -- [pædɪ] m ◀▶ prašičja epidémična dríska

pedóč -a m ▶ mediteránska klápvavica

pegátka -e ž perutnina iz več rodov, med katerimi je najpomembnejši *Numida*, družine pegatk (Numididae) in reda kur (Galliformes), ki je primerna predvsem za prirejo jajc in mesa, npr. čeladasta pegatka

ANG.: *guinea fowl*

pégavec -vca m barvni tip konja z belo barvo dlake, ki je posejana z večjimi ali manjšimi temnimi lisami rjave ali črne barve **s**: tígér

ANG.: *leopard horse*

pehálo za gnój -a - - - s naprava s premičnimi lopaticami, namenjena čiščenju blatilnih

hodnikov s polnimi tlemi ali blatnih kanalov in odstranjevanju gnoja iz hleva

ANG.: *dung scraper*

pékinška ráca -e -e ž kitajska pasma rac težkega tipa, ki ima kakovostno belo perje in je znana predvsem po dobrih pitovnih in klavnih lastnostih

ANG.: *Pekin duck*

pektíni -ov m mn. skupina neškrobnih polisaharidov, sestavljena iz različnih uronskih kislin, za prebavo katerih domače živali ne izločajo encimov, tako da je prebava možna le s pomočjo encimov mikroorganizmov v prebavilih, npr. ramnagalakturonani, poligalakturonani

ANG.: *pectins*

pektinolítični mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki prvenstveno razgrajuje pektine in se npr. v predželodcih razmnoži pri krmljenju krme, bogate s pektini, npr. pesnih rezancev

ANG.: *pectinolytic microorganism*

pelágična ríba -e -e ž vrsta rib, katere predstavniki živijo v vodnem stolpcu stran od obale in so prehransko neodvisni od hrane, ki se nahaja na morskem ali jezerskem dnu, npr. sardela, skuša, girica, losos

ANG.: *pelagic fish*

pelét -a m oblika posamičnega krmila ali krmne mešanice, dobljena v postopku peletiranja, v katerem se iz moknate krme oblikujejo paličice, ki imajo glede na uporabljene matrice različne premere, npr. 12 mm pri pesnih rezancih, 3–4 mm pri popolni krmni mešanici za kunce

ANG.: *pellet*

peletírana křma -e -e ž krma, ki je s postopkom peletiranja oblikovana v pelete in ima v primerjavi z moknato krmo izboljšane lastnosti, npr. okusnost, prebavljivost, higienko kakovost, zmanjšano prostornino, in pri kateri je preprečeno razslojevanje in prebiranje

ANG.: *pelleted feed*

peletíranje -a s postopek obdelave krme, pri katerem se kondicionirano moknato krmo potiska skozi odprtine matrice, da nastanejo peleti, navadno s premerom od 3 do 12 mm, ki se režejo na dolžino od 10 do 20 mm, po postopku pa se jih ohladi v hladilniku

ANG.: *pelleting*

pélham -a m ostra brzda, sestavljena iz dela, ki je v gobcu konja, in dveh nanjo gibljivo pritrjenih vzvodov, na katerih je na zgornjem delu obroček za pritrditev na lični jermen in kavelj, kamor je nameščena verižica, ki

pritisaka na konjevo brado, na spodnjem delu pa je več mest za pričvrstitev vajeti, s čimer se nastavlja moč vzvoda

ANG.: *pelham bit*

penn state sejálni tést -- -- -ega -a [pên stêjt] m sejálni test, ki se ga uporablja v prehrani prežvekovalcev, npr. za ugotavljanje homogenosti mešanja TMR ali PMR, za oceno prebiranja obroka in ob poznavanju vsebnosti vlaknine tudi za ugotavljanje količine fizikalno učinkovite vlaknine v obroku **k**: PSPS

ANG.: *Penn State particle separator analysis, PSPS analysis*

perforirana sténa -e -e ž zgornji del stene hleva, praviloma nad 2 m od tal do napušča, izdelan iz 5–15 cm širokih desk, pri čemer so reže med posameznimi deskami 2–2,5 cm in predstavljajo največ 20 % površine, kar zagotavlja naravno osvetlitev, naravno zračenje brez prepaha ter preprečuje vstop dežju ali snegu

ANG.: *spaced boarding*

pergolár -ja m plastična mreža v obliki podolgovate vreče, ki visi v vodi na školjčišču in v kateri poteka glavni del gojenja nekaterih vrst školjk, npr. ploščatih ostrig, mediteranskih klapavic

ANG.: *mussel sock*

perimétrij -a m zunanja serozna plast stene maternice, ki je del potrebušnice in izloča vodeno, sokrvice podobno tekočino, ki zmanjšuje trenje med organi v trebušni votlini

ANG.: *perimetrium, serous coat of uterus*

perjád -i ž prostoživeče vrste ptic, ki se jih redi zlasti za namen lova in upravljanja populacij, npr. jerebica, navadna rasa

ANG.: *game birds*

pérje -a s množica strukturno različnih tipov peres, ki pokrivajo ptičje telo in služijo različnim namenom, npr. letenju, toplotni izolaciji, varovanju kože pred poškodbami, dvorjenju

ANG.: *plumage*

permanéntno okóljje -ega -a s skupek negenetskih dejavnikov, ki vplivajo na fenotipske vrednosti iste živali v času njenega celotnega življenja ali v zaključenem obdobju, npr. v laktaciji, in se pri genetskem vrednotenju uporabljajo kot naključni vpliv v ponovljivostnem modelu

ANG.: *permanent environmental effect*

pérni folíkel -ega -kla m ► pérni mešiček

pérni mešiček -ega -čka m ozek, cevasto oblikovan mešiček v koži perutnine, iz

katerega izrašča pero, v delu, ki se nahaja v usnjici kože, pa se nanj vpenjajo kite pernih mišic, s pomočjo katerih perutnina perje nasrši ali ga prileže ob telo **s**: pérni folíkel

□ str. 153

ANG.: *feather follicle*

peró -ésa s v perni mešiček zasidrana roževinasta kožna tvorba, sestavljena iz tulca, držala ter vej in vejic, ki tvorijo zastavico □ str. 153

ANG.: *feather*

perorálni vnòs -ega vnòsa m vnos učinkovin, npr. zdravil, cepiv, rudninskih snovi, vitaminov, v prebavila skozi ustno votlino

ANG.: *peroral administration*

perút -i ž telesni del ptice, ki pri večini udomačenih vrst perutnine ne služi več letenju, temveč vzdrževanju ravnotežja, uravnavanju telesne temperature, zaščiti pred napadalci in dvorjenju □ str. 156

ANG.: *wing*

perutnína -e ž udomačene vrste ptic, ki se redijo za gospodarske ali ljubiteljske namene

ANG.: *poultry*

perutnínar -ja m **perutnínarka** -e ž rejec, ki redi perutnino in ustvarja dohodek s prodajo perutnine in perutninskih proizvodov

ANG.: *poultry man*

perutnínarstvo -a s **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s perutnino, predvsem z namenom priraje jajc in perutninskega mesa ter pridobivanja plemenskih živali in križancev

ANG.: *poultry production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri perutnini kot rejnih živalih

ANG.: *poultry science*

perutnínsko mesó -ega -á s meso udomačenih vrst ptic, ne glede na vrsto, spol, starost in kategorijo, npr. piščančje meso, kokošje meso, purje meso

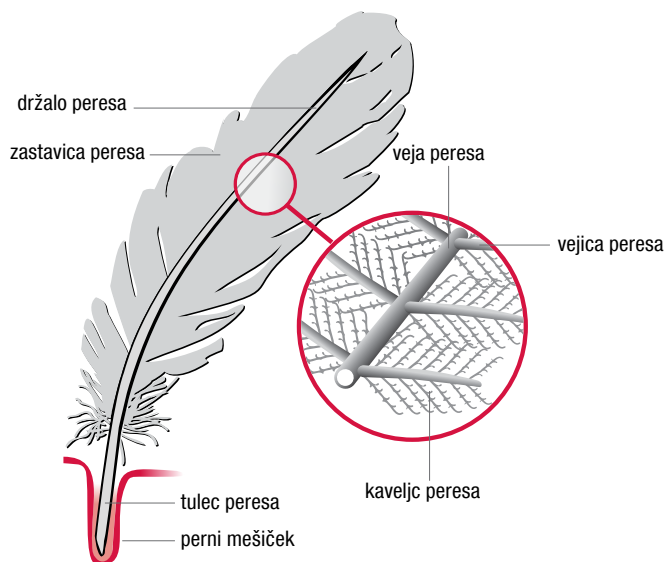
ANG.: *poultry meat*

perzisténca mléčnosti -e -- ž ► mléčna vztrájnost

perzisténca nésnosti -e -- ž ► nésna vztrájnost

perzisténčni índeks -ega -a m merilo mlečne vztrajnosti, ki se izračunava kot razmerje med količino mleka v stodnevni ali mesečni obdobji za posamezno molznico, npr. kot razmerje med količino mleka v drugih sto dneh in prvih sto dneh laktacije

ANG.: *lactation persistency index*

Zgradba peresa

pésni rézanci -ih -ev m mn. energijsko krmilo, ki je ostanek po ekstrakciji sladkorja iz sladkorne pese, je bogato s prebavljivimi ogljikovimi hidrati in zelo okusno, pri čemer se posušeno uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic, sveže ali silirano pa navadno kot sestavina obroka za prežvekovalce

ANG.: *sugar beet pulp*

peščéna kopél -e -i ž ► prášna kopél

pêta kopita -e -- ž zadnji del kopitnega podplata, kjer se konča kopitna stena, kopitna strela pa je najširša, ki ga konj v gibanju najprej položi na podlago ter ima nalogo prestrežanja udarcev in prenosa ter uravnoveženja teže konja □ str. 96

ANG.: *hoof heel*

petêlin -ína m samec vrste kokoš (*Gallus gallus*) od spolne zrelosti naprej

ANG.: *cock*

petelinček -čka m samec vrste kokoš (*Gallus gallus*) od izvalitve do spolne zrelosti

ANG.: *cockerel*

petpedikanje -a s oglašanje prepelic, ki je eden od načinov komunikacije z njihovo okolico

ANG.: *quail crowing*

PEV -- [pév] m ◀► variánca napáke napôvedi

P-generácija -e [pé] ž generacija čistopasemskih staršev, ki se jo uporabi pri križanju

ANG.: *P generation*

piáf -a m zelo zbran in ritmičen kas, praviloma na mestu, pri katerem konj izmenično dviguje in spušča diagonalna para nog, izvaja pa se kot ena izmed vaj pri dresurnem jahanju ter zahteva izšolanega konja v dobri fizični kondiciji

ANG.: *piaffe*

piemontese govêdo -- -a [pjemontéze] s italijanska mesna pasma goveda srednje velikega okvirja, sivkasto bele barve, nastala iz kombinirane pasme, za katero so značilni dvojna omišičenost, dober dnevni prirast, dobra klavnost in klavna kakovost

ANG.: *Piedmontese cattle*

pietrain -a [pjetrén] m ► pietren

pietren -a [pjetrén] m izvorno belgijska pasma prašičev, ki se v križanjih uporablja kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve s temnimi lisami po telesu ter srednje velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 260–300 kg, samice pa 230–280 kg, imajo skoraj ravno nosno linijo in pokončne uhlje ter so izredno omišičeni, slabo plodni in slabo rastni s: pietrain

ANG.: *Pietrain pig*

pigostil -a m zadnji del hrbtenice pri perutnini, sestavljen iz repnih vretenc, ki tvorijo osnovo, iz katere izraščajo repna peresa

ANG.: *pygostyle*

P

píncgavsko govédo -ega -a s kombinirana pasma goveda večjega okvirja, kostanjevo rjave osnovne barve z značilno belo liso na hrbtni liniji, ki se nadaljuje v bel rep, belo liso pod trebuhom in čez skočni sklep, s temnimi, tršimi parklji, ki je zelo primerna za pašno rejo na planinah

ANG.: *Pinzgau cattle*

pirimidín -a m heterociklična spojina, ki je osnovni gradnik dušikovih baz, npr. citozina, timina in uracila

ANG.: *pyrimidine*

piščánc -nca m mladič ženskega ali moškega spola vrste kokoš (*Gallus gallus*) od izvalitve do šestega tedna starosti

ANG.: *chick*

piščánc za péko -nca -- -- m trup piščanca s pljuči in ledvicami ali brez njih, ki se mu v trebušno votlino doda pakirana užitna drobovina

ANG.: --

piščánc za ráženj -nca -- -- m trup piščanca s pljuči in ledvicami ali brez njih ter brez užitne drobovine

ANG.: --

pitališče -a s hlev ali oddelek hleva, v katerega se vselijo mlade živali, namenjene za prirejo mesa, in v katerem se pitajo do zakola

ANG.: *fattening unit*

pítanec -nca m mlada žival, ki se redi za prirejo mesa, npr. pri govedu, prašičih, kuncih

ANG.: *fattener*

pitanje -a s reja mladih rejnih živali do zakola, pri čemer so živali namenjene za prirejo kakovostnega mesa, pri njih pa se izkorišča predvsem njihova večja sposobnost nalaganja beljakovin

ANG.: *fattening*

pítnik -a m cela nedozorela rastlina koruze, ki se navadno pokošena uporablja kot prilast **s**: zelena korúza

ANG.: *fresh forage maize, fresh maize plant*

pítovna čréda -e -e ž tekači in pitanci obeh spolov ter kastrati pri prašičih, ki se jih redi z namenom prireje mesa

ANG.: *fattening stock*

pítovna lastnóšt -e -i ž proizvodna lastnost, ki se nanaša na rast živalskega telesa in na porabo krme za doseganje rasti, npr. telesna masa živali pri določeni starosti, dnevni prirast, zauživanje in izkoriščanje krme v različnih življenjskih obdobjih

ANG.: *fattening trait*

pítovni piščánc -ega -nca m piščanec, namenjen za prirejo piščančjega mesa **s**: bróler

ANG.: *broiler*

pítovni ribník -ega -a m ribnik, ki je namenjen za rejo krapovcev v času rastnih sezon od drugega leta starosti do takrat, ko dosežejo velikost konzumne ribe, in je navadno večji od drstnega in vzrejnega ribnika **s**: konzúmni ríbník

ANG.: *fattening pond*

pívski kvás -ega -a m svež ali sušen kvas, ki nastane kot eden izmed stranskih proizvodov pri proizvodnji piva in se uporablja kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *brewer's yeast*

placénta -e ž ► pósteljica

pláčilna pravíca -e -e ž pravica do proračunske podpore na hektar kmetijskega zemljišča v uporabi, na osnovi katere kmetijska gospodarstva vlagajo zahteve za pridobitev neposrednih plačil skupne kmetijske politike

ANG.: *payment right*

planínska páša -e -e ž paša živali na pašnikih v hribovitih območjih v času vegetacijske dobe, ki predstavlja tradicionalen način rabe kmetijskih površin

ANG.: *mountain pasture grazing*

plánton -a m rastlinski in živalski organizmi z zelo slabo razvitimi ali nerazvitimi organi za gibanje, ki lebdi v vodni gmoti, se pasivno premikajo z vodnimi tokovi in imajo pomembno vlogo v prehranski verigi rib, školjk, kitov, in sicer fitoplankton in zooplankton

ANG.: *plankton*

plášnica -e ž vsaka od dveh usnjenih ali plastičnih škodeličastih ploščic, ki sta pritrjeni na ličnik ob straneh obeh oces in preprečujeta, da bi konj videl, kaj se dogaja za njim in ob straneh, zaradi česar se lažje osredotoči na dogajanje pred seboj in se navadno uporabljata pri vpregah

ANG.: *blinker*

plavajóča klétka -e -e ž na vrhu odprta kletka za rejo sladkovodnih ali morskih rib, pri kateri so fiksne ali fleksibilne mreže pritrjene na plavajočo platformo in dno vodnega telesa ter nad katero segajo stranice, ki preprečujejo pobege rib, pokrije pa se jo lahko z zaščitno mrežo pred ptici

ANG.: *floating cage*

plavajóča krma -e -e ž ekstrudirana krma za ribe, ki vsebuje več kot 20 % škroba, manj kot 6 % maščob, manj kot 25 % vlage in na vodni površini ostane več ur, s čimer se lažje uravnava dnevna količina krme na posamezno ribo, zmanjša raztros krme in onesnaženje vode

ANG.: *floating feed*

plavalni mehúr -ega -ja m ► ribji mehúr

plávec -vca m barvni tip konja z belkasto rumeno ali kremno barvo dlake, z rožnato kožo ali kožo brez pigmenta, s skoraj belo grivo, repom in nogami ter z rumenkastimi kopiti

ANG.: *palomino*

plávkasti rjavec -ega -vca m konj rjavec s sivkasto rjavo do rumenkasto kremno barvo dlake in pogosto z jeguljastim trakom na hrbtu

ANG.: *dun horse*

plavútnica -e ž anatomska struktura v plavutih rib kostnic, ki je lahko trda ali mehka in daje oporo plavutim, pri čemer trda služi tudi za obrambo pred plenilci

ANG.: *fin ray*

plazmaléma -e ž ► célična membrána

plêče -éta s klavni kos pri prežvekovalcih, prašičih in kopitarjih, ki obsega prednjo okončino, ločeno od trupa po naravnih mišični vezi, do komolčnega sklepa □ str. 86

ANG.: *shoulder*

pleiotropija -e ž pojav, pri katerem en gen vpliva na več lastnosti

ANG.: *pleiotropy*

plemeníca -e ž odbrana spolno zrela plemenska žival ženskega spola, namenjena za razmnoževanje, npr. plemenska telica, plemenska kobila

ANG.: *breeding female, dam*

plemenják -a m odbrana spolno zrela plemenska žival moškega spola, namenjena za razmnoževanje, npr. plemenski bik, plemenski žrebec, plemenski oven

ANG.: *breeding male, sire*

pleménka -e ž spolno zrela riba, od katere se pridobijo ikre ali mleč s: plemenska riba

□ str. 122

ANG.: *brood fish*

pleménka čréda -e -e ž preizkušene in odbrane mlade ali odrasle živali obeh spolov, ki se jih redi z namenom parjenja in prireje potomcev s: ošnovna čréda

ANG.: *breeding stock*

pleménka játa -e -e ž ocenjena in odbrana perutnina ženskega in moškega

spola, namenjena za pridobivanje potomcev s: mátična játa, stárševska játa

ANG.: *breeding flock*

pleménska ríba -e -e ž ► pleménka

pleménska svínja -e -e ž svinja, ki je uspešno opravila lastni preizkus, je starejša od 200 dni in je namenjena razmnoževanju, je uspešno pripuščena ali je uspešno zaključila vsaj en reprodukcijski cikel

ANG.: *breeding sow*

pleménska vrédnost -e -i ž **1.** vsota povprečnih učinkov alelov na enem ali več lokusih s: aditivna genétska vrédnost, aditivna genotípska vrédnost

ANG.: *additive genetic value, additive genotypic value, breeding value*

2. del osebkove genotipske vrednosti, ki vključuje vsoto povprečnih učinkov alelov in zato prenosljivih učinkov genov ter izključuje medsebojno učinkovanje alelov s: aditivna genétska vrédnost, aditivna genotípska vrédnost

ANG.: *additive genetic value, additive genotypic value, breeding value*

3. vrednost osebkove kot starša, presojana z njegovim pričakovanim vplivom na spremembo srednje vrednosti populacije v naslednji generaciji s: aditivna genétska vrédnost, aditivna genotípska vrédnost

ANG.: *additive genetic value, additive genotypic value, breeding value*

4. dvakratnik odstopanja povprečja potomcev določenega osebkove od povprečja potomcev vseh osebkov v generaciji ob predpostavki naključnega parjenja s: aditivna genétska vrédnost, aditivna genotípska vrédnost

ANG.: *additive genetic value, additive genotypic value, breeding value*

pleménska zrélóst -e -i ž razvojna stopnja spolno zrele živali, ko se lahko razmnožuje brez negativnih vplivov na njeno zdravje in prirejo

ANG.: *breeding maturity*

pleménka žívál -e -i ž odbrana spolno zrela žival, namenjena za razmnoževanje, npr. plemenski bik, plemenska kobila

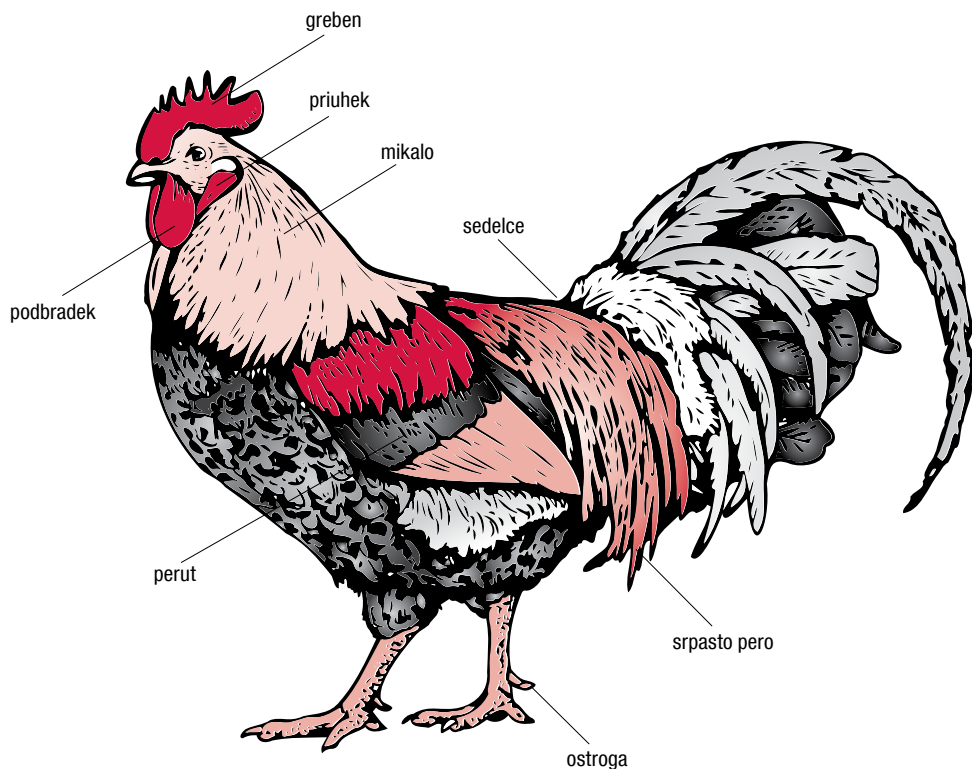
ANG.: *breeding animal*

pleménski merjáséc -ega -sca m merjasec, ki je uspešno opravil lastni preizkus, je starejši od 6 mesecev in je namenjen razmnoževanju

ANG.: *breeding boar*

pleménski podmládek -ega -dka m mladiči, ki se vzrejajo z namenom, da postanejo plemenske živali

ANG.: *replacement breeding stock*

Zunanost petelina

P

plímutka -e ž ameriška pasma kokoši, ki obstaja v več barvnih različicah, od katerih sta najbolj razširjeni bela, ki je nekoliko težja in se uporablja v križanjih za pridobivanje pitovnih piščancev, ter grahasta, ki se odlikuje po boljši nesnosti in se uporablja v križanjih za pridobivanje nesnic z rjavo barvo jajčne lupine
ANG.: *Plymouth Rock chicken*

plínski tést -ega -a m *in vitro* poskus za ugotavljanje fermentabilnosti krme ali substrata s pomočjo meritev prostornine plina, nastalega pri inkubaciji krme, npr. v vampovem soku, vsebini debelega črevesa
ANG.: *gas test*

plítvi krmílnik -ega -a m krmilnik v obliki skleda z nizkim robom za ročno dokrmljevanje sesnih pujskov navadno s tekočo krmo, ki je pritrjen na tla in je lahko opremljen s pregradami za omejevanje onesnaženja krme
ANG.: *feeding plate, pan feeder*

pljúčna pečénka -e -e ž klavni kos, zlasti pri govedu, ki obsega podledvene mišice
☐ str. 86
ANG.: *tenderloin*

plód -ú m na novo nastajajoč organizem iz oplojene jajčne celice pri sesalcih v obdobju rasti in dozorevanja do rojstva, npr. pri prašičih od 50. dneva ali pri govedu od 8. tedna prenatalnega razvoja do rojstva
S: fétus
ANG.: *foetus*

plódnost -i ž sposobnost organizma, da proizvaja oploditveno sposobne spolne celice in da ima lahko potomce **S:** fertílnost, reprodukívna sposobnost
ANG.: *fertility*

plóidíja -e ž število nizov homolognih kromosomov, ki sestavljajo genom celice ali organizma
ANG.: *ploidy*

plójek -jka m nazobčan notranji rob kljuna, s katerim race in gosi precejajo vodo, ločujejo delčke hrane od vode, gosem pa omogoča tudi lažje striženje trave

ANG.: *lamella*

PMR -- [peemèr] m delni krmni obrok, pripravljen v mešalno-krmilnem vozu, sestavljen iz voluminozne in močne krme ter krmnih dodatkov, ki se ga glede na prirejo in potrebe živali individualno dopolnjuje z močno krmo, običajno na krmilnem avtomatu

ANG.: *partial mixed ration, PMR*

pnevმატსკი puhálnik -ega -a m puhalnik, pri katerem je vhodna odprtina dovolj oddaljena od vrtečih se lopatic, da ne pridejo v stik z ovelim zelinjem ali mrvo, ki se zato manj poškoduje

ANG.: *pneumatic hay blower*

pobóčnica -e ž sistem taktilnih čutilnih organov, s katerim ribe zaznavajo gibanje, tresljaje in spremembe v pritisku vode ter je sestavljen iz niza mehanoreceptorjev, ki se nahajajo v podkožnih kanalih na glavi ribe in na bočnih straneh njenega telesa v liniji od škržnih poklopcev do osnove repa

□ str. 185

ANG.: *lateral line*

počlovčjenje živalí -a -- s ► antropomorfizem

podbrádek -dka m kožna tvorba, ki visi pod kokošjim in petelinjim kljunom, se po velikosti razlikuje med pasmami in spoloma znotraj pasme ter predstavlja sekundarni spolni znak □ str. 156

ANG.: *wattles*

pòddominánca -e ž dominanca, pri kateri je fenotipska vrednost heterozigota manjša od fenotipskih vrednosti obeh homozigotov

ANG.: *underdominance*

podivjána žíval -e -i ž žival, ki živi in se razmnožuje v divjini, izvira pa iz udomačenih prednikov, npr. mustang, podivjani prašič, podivjana mačka

ANG.: *feral animal*

pôdkev -kve ž pripomoček, praviloma jeklen in izdelan v obliki črke U, ki sledi obliki kopitne stene in je namenjen zaščiti kopitnega podplata pred prekomerno obrabo

ANG.: *horseshoe*

podkovánje -a s pričvrstitev podkve na predhodno korigirano kopito, praviloma z jeklenimi žebli, ki se zabijejo skozi kopitno steno

ANG.: *horse shoeing*

podkôvski kováč -ega -a m podkôvska kovačica -e -e ž usposobljena oseba za korekcijo kopit in podkovanje

ANG.: *farrier*

podkôžna maščôba -e -e ž ► podkôžno maščobno tkivo

podkôžno maščôbno tkívo -ega -ega -a s maščobno tkivo, ki se nahaja med kožo in mišičnim tkivom in izolira, oblikuje ter ščiti telo s: podkôžna maščôba, subkutána maščôba, subkutáno maščôbno tkivo

ANG.: *subcutaneous adipose tissue, subcutaneous fat*

podlánka -e ž dlaka, ki zraste iz sekundarnega mešička, je tanjša, krajša ter gostejša od krovne dlake, zapolnjuje prostor med krovnimi dlakami in zadržuje mirujoči sloj zraka ob telesu, s čimer izboljšuje toplotno izolacijo telesa s: sekundárna dláka

ANG.: *ground hair, secondary hair, undercoat*

podóčnik -a m dolg, oster in koničast zob, ki se nahaja v čeljusti med sekalci in predmeljaki, namenjen predvsem trdnemu držanju in trganju krme ali hrane, občasno pa služi tudi kot orožje in je še posebej izrazit pri mesojedih živalih

ANG.: *canine tooth*

podólsko govédo -ega -a s pasemska skupina dolgorožnega goveda srednje velikega okvirja, ki je pozno zrelo, odporno in prilagojeno na skromne življenjske razmere, pri čemer so krave svetlo sive do bele, biki pa temnejši do skoraj črni

ANG.: *Podolian cattle*

podpléče -a s klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega predel prvih šestih prsnih vretenc in največ tretjine reber □ str. 86

ANG.: *chuck*

pòdpopulácija -e ž skupina osebkov znotraj populacije, ki se v frekvenci alelov razlikuje od preostalega dela populacije

ANG.: *deme, subpopulation*

podrejêna drža -e -e ž telesna drža, ki sporoča podrejenost dominantni živali v socialni hierarhiji ali nepoznani živali, npr. pri govedu sklonjena glava, obrnjena stran od nasprotnika

ANG.: *submissive posture*

podrépnica -e ž jermen, ki je nameščen pod korenem repa in pripet na zadnji del opreme za vprego, ježo ali tovorjenje, nameščene na hrbtu živali, tako da preprečuje njeno premikanje naprej s: podrépni jèrmen

ANG.: *back strap with crupper*

podrépni jêrmen -ega -éna m ► podrépnica

podsedelnica -e ž tanjša blazina, ki je nameščena pod jahalnim sedlom na konju, da blaži pritisk sedla, uravnava njegovo pravilno naganje ter ga štiti pred konjskim znojem in dlako

ANG.: *saddle pad*

pòdtláčna ventilácija -e -e ž ► pòdtláčno zračenje

pòdtláčno zračenje -ega -a s prisilno zračenje, pri katerem ventilatorji iz hleva izsesavajo izrabljen in onesnažen zrak, s čimer ustvarjajo nižji tlak v notranjosti, kar omogoča dotok svežega zraka v hlev skozi vstopne odprtine **s**: pòdtláčna ventilácija

ANG.: *negative pressure ventilation*

podvojevanje DNA -a -- [deená] s proces, pri katerem se dvovijačna molekula DNA prekopira v dve dvovijačni molekuli DNA **s**: replikácija DNA

ANG.: *DNA replication*

podvojítev -tve ž različica zaporedja DNA, pri kateri pride do ponovitve določenega odseka **s**: duplikácija □ str. 144

ANG.: *duplication*

podvrátni jêrmen -ega -éna m ► podvrátnik

podvrátnik -a m del uzde, ki je nameščen na zaušni jermen in preprečuje, da bi se zaušni jermen in posledično cela uzda snela prek uhljev **s**: podvrátni jêrmen

ANG.: *throatlatch*

pòdvřsta -e ž taksonomska kategorija, ki obsega populacijo živali znotraj iste vrste, nastalo npr. zaradi geografske ločenosti, poimenovana s tričlenskimi imenom, npr. *Bos taurus taurus*, *Bos taurus indicus*

ANG.: *subspecies*

po fúnkciji idéntični aléli -- -- -ih -ov m mn. aleli na nekem lokusu pri enem ali več osebkih, ki imajo enak učinek na fenotip, ne glede na izvor in nukleotidno zaporedje

ANG.: *identity by state, IBS*

pogín -a m **1.** naravna smrt živali, razen pri čebelah

ANG.: *death*

2. kazalnik uspešnosti reje, ki se izraža kot delež preminulih živali v čredi, tropu ali jati v določenem obdobju

ANG.: *mortality*

pogójni dražljáj -ega -a m sprva nevtralni dražljaj, ki v določeni situaciji na odziv živali nima vpliva, ga pa pridobi s klasičnim po- gojevanjem, ko ga žival poveže z biološko pomembnim dražljajem, npr. zvok, ki ga

pes poveže s prihodom krme, sproži izločanje sline

ANG.: *conditioned stimulus*

pogójno esenciálna aminokislína -- -e -e ž aminokislina, ki jo žival v svoji presnovi sicer lahko tvori ali pretvori iz drugih aminokislin, a ne v dovolj veliki količini za pokrivanje potreb, npr. cistein, tirozin, pri mladičih arginin □ str. 53

ANG.: *conditionally essential amino acid*

pogójno esenciálna maščòbna kislína -- -e -e ž večkrat nenasičena maščobna kislina, ki je nujna za delovanje organizma in jo le-ta lahko sintetizira iz esencialne maščobne kisline, a pogosto ne dovolj za pokrivanje potreb, in sicer ARA, EPA in DHA **s**: sémi-esenciálna maščòbna kislína □ str. 113

ANG.: *conditionally essential fatty acid*

póikilotêrmna žíval -e -i ž ► hladnokrvna žival

poítou ôsel -- ôsla [puatú] m pasma oslov mirnega temperamenta, katere predstavniki so v vihru visoki 135–155 cm, najpogosteje rjavočrne do črne barve, z značilno dolgo, debelo in volneno dlako, ki se pogosto oblikuje v zlepljene vrvaste pramene, s srebrno sivim gobcem in obrobo okoli oči, primerni pa so za prirejo mleka in pridobi- vanje mul

ANG.: *Poitou donkey*

po izvôru idéntični aléli -- -- -ih -ov m mn. aleli na nekem lokusu pri enem ali več osebkih, ki imajo enak učinek na fenotip in so kopija določenega alela skupnega prednika **k**: IBD

ANG.: *identity by descent, IBD*

pojátev -tve ž izkazovanje na zunaj vidnih znakov, na osnovi katerih rejec sklepa, da je samica v estrusu, npr. pordelost vulve, zaska- kovanje sovrstnic **s**: gónjenje

ANG.: *being in heat, oestrus*

pojátveni ciklus -ega -a m periodično ponavljanje obdobj v estričnem ciklusu, ko samice rejnih živali bolj ali manj izrazito kažejo pripravljenost za parjenje

ANG.: --

pók -a m stojalu podoben pripomoček za lažjo fiksacijo kopita, ki se uporablja zlasti pri brušenju zunanega roba kopitne stene pred podkovanjem

ANG.: *hoof stand*

pokládáanje krme -a -- s dajanje krme rejnim živalim, zlasti sesalcem, npr. govedu, konjem, drobnici, prašičem

ANG.: *feeding*

pokřítje -a s razlika med vrednostjo proizvodnje in spremenljivimi stroški za

to proizvodnjo, pri kateri se stroški dela družinskih članov ne upoštevajo in je v kmetijstvu temeljni kazalnik uspešnosti gospodarjenja □ str. 204

ANG.: *gross margin, GM*

pôlautomátsko gnézdó -ega -a s gnezdo, iz katerega se jajce po znesenju odkotali v zbiralni žleb, iz katerega se pobere ročno

ANG.: *semiautomatic nest*

polétni obrók -ega -óka m krmni obrok, navadno za prežvekovalce, pri katerem je v osnovni obrok vključena tudi sveža voluminozna krma, npr. paša ali prilast

ANG.: *summer ration*

polétni vránec -ega -nca m ► menjávi vránec

poliadenilácija -e ž sprememba med procesiranjem mRNA in nekaterih nekodirajočih RNA, pri kateri se na 3'-konec RNA s pomočjo encimov doda rep poli-A, kar pripravlja RNA za prehod iz jedra v citoplazmo

ANG.: *polyadenylation*

poliakrilamidna gélska elektroforéza

-e -e -e ž elektroforeza DNA, ki omogoča ločevanje krajših molekul DNA z ločljivostjo do enega baznega para **K**: PAGE

ANG.: *polyacrylamide gel electrophoresis, PAGE*

polidipsija -e ž prekomerno zauživanje vode v količinah, ki presegajo normalne potrebe organizma in je posledica bolezni ali pa nastopi kot anomalija v obnašanju, navadno kot odziv na revno okolje, npr. pri prašičih

ANG.: *polydipsia*

poliéstričnost -i ž značilnost vrste ali pasme, pri kateri se pri samicah sesalcev prek celega leta ali pa le znotraj določenega obdobja v letu pojavi več estričnih ciklusov, ki si sledijo eden za drugim, če parjenje ni bilo uspešno, npr. celoletna poliestričnost, sezonska poliestričnost

ANG.: --

poligámno párjenje -ega -a s parjenje pri laboratorijskih živalih, pri katerem se praviloma en samec pari z dvema ali več samicami z namenom oploditve, včasih tudi več samcev z eno samico ali več samcev z več samicami **S**: háremsko párjenje

ANG.: *polygamous mating system*

polikséníčna živál -e -i ž ► asociirana živál

pólikultúra -e ž način reje rib, pri katerem se v ribniku redi več vrst rib, ki zauživajo različno hrano, imajo različne prehranjevalne navade, s čimer se doseže večja prireja rib, zlasti reja

krapa skupaj z belim amurjem, belim tolstolobikom, somom, smučem, linjem

ANG.: *polyculture system*

polimeráza -e ž encim, ki katalizira sintezo molekul DNA in RNA iz deoksiribonukleotidov in ribonukleotidov, npr. DNA-polimeraza in RNA-polimeraza

ANG.: *polymerase*

polimeráza Taq -e -- [ták] ž encim, ki se pri verižni reakciji s polimerazo uporablja za pomnoževanje DNA

ANG.: *Taq polymerase*

polimorfizem -zma m pojav več oblik določene značilnosti znotraj vrste na genetski ali fenotipski ravni

ANG.: *polymorphism*

polimorfizem dolžin restrikcijskih

fragméntov -zma -- -- -- m metoda v molekularni biologiji, ki omogoča genotipizacijo na osnovi razlik v dolžini restrikcijskih fragmentov, ki nastanejo po cepitvi z restrikcijskimi endonukleazami **K**: RFLP

ANG.: *restriction fragment length polymorphism, RFLP*

polimorfizem posámeznege nukleotída

-zma -- -- -- m različica posameznega nukleotida, pri kateri se osebk v populaciji razlikujejo tako, da imajo na istem lokusu različen nukleotid **K**: SNP

ANG.: *single nucleotide polymorphism, SNP*

polimórfni gén -ega -a m gen z več kot dvema aleloma

ANG.: *polymorphic gene*

polimórfni lókus -ega -a m lokus gena z več kot dvema aleloma

ANG.: *polymorphic locus*

pôlintenzívno ribogójstvo -ega -a s

toplovodno ribogojstvo, pri katerem se krapovci prehranjujejo deloma s krmo, ki je pridelana v ribniku, deloma pa z dodano krmo, in pri katerem je gostota naselitve na enoto prostornine vode v ribniku večja kot pri ekstenzivnem ter manjša kot pri intenzivnem ribogojstvu

ANG.: *semiintensive fish farming*

poliploidija -e ž število nizov homolognih kromosomov v telesnih celicah, ki odstopa navzgor od za vrsto značilnega števila ter je pogostejši pri rastlinah in redkejši pri živalih, npr. pri nekaterih kuščarjih, ribah

ANG.: *polyploidy*

poliribosóm -a m struktura, pri kateri poteka prevajanje tako, da je na mRNA hkrati vezanih več ribosomov **S**: polisóm

ANG.: *polyrribosome*

polisóm -a m ► poliribosóm

polítika razvôja podežêlja -e -- -- ž del kmetijske politike, ki vključuje širše vidike upravljanja podeželskih območij, zlasti pa se ukvarja z ekonomskimi, okoljskimi in širšimi družbenimi izzivi

ANG.: *rural development policy*

pôlkrvni kônji -ih kónj m mn. pasemska skupina konj, ki je nastala z oplemenjevanjem lokalnih toplokrvnih pasem z arabskim polnokrvnim konjem ali angleškim polnokrvnim konjem, npr. arabski polkrvni konj, angleški polkrvni konj

ANG.: *half-bred horses*

pôlna tlâ -ih tál s mn. neprepustna ali delno prepustna, navadno nenastlana tla v boksu ali hlevu, ki so narejena npr. iz betona ali asfalta, se navadno čistijo s pehali ali čistilnim robotom in se uporabljajo v hlevih za govedo ali prašiče

ANG.: *solid floor*

pôlna zrélost -e -i ž stopnja dozorevanja žit, npr. pšenice, koruze, ki sledi voščenju zrelosti, ko je vsebina zrna trda, zdrži pritisk z nohtom in po kateri je rastlina primerna za spravilo zrnja

ANG.: *full dough stage*

pôlnomádska živinorêja -e -e ž pašna živinoreja, pri kateri se pastir seli skupaj s pašnimi živalmi od enega pašnika do drugega, ostali družinski člani pa ostanejo v stalnih bivališčih **s**: pôlnomádski načín rêje

ANG.: *seminomadic pastoralism*

pôlnomádski načín rêje -ega -a -- m ► pôlnomádska živinorêja

polnomástno mléko -ega -a s **1**. toplotno obdelano mleko z najmanj 3,5 % mlečne maščobe, ki je standardizirano in ima točno določeno vsebnost mlečne maščobe **s**: pôlno mléko

ANG.: *whole milk*

2. navadno toplotno neobdelano mleko z vsebnostjo mlečne maščobe, kakršno je imelo ob molži, ki se običajno prodaja neposredno na kmetiji ali na tržnici

s: pôlno mléko

ANG.: *whole milk*

pôlno mléko -ega -a s ► polnomástno mléko (1, 2)

polnovrédna délovna móč -e -e -í ž obseg fizičnega dela, ki ga lahko opravi odrasla oseba v enem letu, pri čemer se navadno predpostavlja, da je to ekvivalent 1800–2200 ur vloženega dela **k**: PDM

ANG.: *annual working unit, AWU*

pôlplašnica -e ž vsaka od dveh usnjenih ali plastičnih skodeličastih ploščic, ki sta pritrjeni na ličnik ob straneh obeh oces in preprečujeta, da bi konj videl, kaj se dogaja za njim, zaradi česar se lažje osredotoči na dogajanje pred seboj in se navadno uporabljata pri kasačih

ANG.: *half-cup blinkers*

pôlposnéto mléko -ega -a s ► délno posnéto mléko

pôlpúhasto peró -ega -ésa s pero, ki je v zgornjem delu podobno krovnemu, v spodnjem delu pa puhaitemu peresu, in se nahaja pod krovnim perjem

ANG.: *semiplume feather*

pôltřdi sir -ega síra m sir, ki vsebuje od 40 do 50 % vode in najpogosteje zori 2 do 3 mesece, in sicer s procesom primarnega zorenja, npr. gavda, edamski sir, s procesom primarnega zorenja z delnim zorenjem pod rdečo mažo, npr. tilzit, trapist, ali s procesom sekundarnega zorenja s plemenito plesnijo v testu, npr. rokfor

ANG.: *semihard cheese*

pomóžna spólna žléza -e -e -e ž žleza pri sesalcih, npr. mehurnica, obsečnica, bulbouretralna žleza, ki se nahaja ob medeničnem delu sečnice ter proizvaja izločke, ki pri semenčicah ohranjajo sposobnost oploditve **s**: akcesórna spólna žléza

ANG.: *accessory sex gland*

póniji -ev m mn. pasemska skupina majhnih, praviloma bolj čokatih konj z višino vihra do največ 147,3 cm, npr. šetlandski poni, fjordski poni

ANG.: *ponies*

ponovljívostni modél -ega -a m model živali, pri katerem se pri analizi uporabljajo ponovljene meritve na živali

ANG.: *repeatability model*

pônvasti krmílnik -ega -a m krmilnik za avtomatsko krmljenje perutnine, nastavljen po višini, ki je pritrjen pod cev, po kateri priteka krma, in ga sestavljajo plitva okrogla vsipna posoda z navznoter zaviranim plitvim robom, pregrade za omejevanje raztrosa krme ter pomični stožec za uravnavanje nivoja živalim dostopne krme

ANG.: *pan feeder*

pôodstavítvena dríska -e -e ž driska pujskov v prvem ali drugem tednu po koncu sesanja kot posledica kombinacije več dejavnikov, npr. spremenjen obrok, odtegnitev mleka, združevanje z vrstniki iz drugih gnezd,

preselitev v mrzle bokse, padec kolostralne imunosti

ANG.: *post-weaning diarrhoea*

pòdstavítveni premòr -ega -òra m obdobje od odstavitve do uspešnega pripusta, če se reprodukcijski cikel konča s pravitvijo, ali do zadnjega pripusta, če se reprodukcijski cikel konča z izločitvijo, ki sodi med mere plodnosti □ str. 44

ANG.: *weaning-to-conception interval*

popòlna dominánca -e -e ž dominanca, pri kateri je fenotipska vrednost heterozigota enaka fenotipski vrednosti homozigota dominantnega genotipa □ str. 35, 129

ANG.: *complete dominance*

popòlna kírmna méšanica -e -e -e ž krmna mešanica, ki zadošča vsem potrebam živali po hranljivih snoveh in energiji, zaradi česar ni potrebno dodajati druge krme, npr. finišeer za prašiče

ANG.: *complete compound feed, complete feed*

popòlnoma rešétkastá tlá -- -ih tál s mn.

tlá v kotcu, v katerih so po celotni površini reže ali luknje, skozi katere se odstranjujeta blato in seč v kanal za gnojevko, uporabljajo pa se zlasti v hlevih za tekače in prašiče pitance

ANG.: *fully slatted floor*

pòporòdna m්ර්zlica -e -e ž presnovna bolezen, povzročena s hitrim padcem koncentracije kalcija v krvi, do katerega pride zaradi težav pri pokrivanju velikih potreb po kalciju za sintezo mleka na začetku laktacije in njegove slabe absorpcije iz prebavil ter pomanjkljivega sproščanja iz kosti s: hipokalcemija (2), mléčna m්ර්zlica, pòporòdna ohromélost, pòporòdna paréza, puerperálna paréza

ANG.: *milk fever, parturient paresis*

pòporòdna ohromélost -e -i ž ► pòporòdna m්ර්zlica

pòporòdna paréza -e -e ž ► pòporòdna m්ර්zlica

pòporòdni premòr -ega -òra m obdobje od poroda do ponovne obrejitve pri nekaterih rejnih živalih, npr. pri kravah, kunkah

ANG.: *days open*

populácija -e ž 1. geografsko omejena skupina organizmov iste vrste, ki se med seboj parijo in imajo plodne potomce

ANG.: *population*

2. skupina rejnih živali iste pasme, ki so vključene v isti selekcijski program

ANG.: *population*

populacijska genétika -e -e ž področje genetike, ki proučuje frekvence genov

in genotipov v populacijah ter njihove spremembe v času in prostoru

ANG.: *population genetics*

poréklo -a s ► rodòvník (1)

pòrod -òda m fiziološki konec brejosti, pri katerem pride do iztiskanja plodu, plodovih ovojnic in tekočine iz maternice skozi porodni kanal v zunanje okolje, s čimer se konča prenatalno obdobje novorojenega organizma

ANG.: *birth*

poròdna pót -e -í m ► porodni kanál

poròdni bòks -ega bòksa m boks za naselitev posamezne visoko breje živali, v katerem se lahko v miru pripravi na kotitev, koti, mladiči prejmejo mlečko s sesanjem ali napajanjem ter se pri nekaterih vrstah in kategorijah, npr. pri ovcah, kravah dojljah, omogoči vzpostavitev vezi med materjo in mladičem, npr. telitveni boks, prasiatveni kotec s: kotitveni bòks

ANG.: *birthing pen, maternity pen*

poròdni kanál -ega -a m pot, ki jo mora plod med naravnim porodom prepotovati do zunanjega okolja in obsega kosti medeničnega obroča, maternični vrat in nožnico s: poròdna pót

ANG.: *birth canal*

posámično krmílo -ega -a s močna krma, ki se lahko uporablja sama ali za pripravo krmnih mešanic, npr. zrnje žit, metuljnic in oljnic, krmilne moke, pesni rezanci, pivski kvas, sojine tropine, ribja moka, apnenec, sol

ANG.: *feedstuff*

posávec -vca m ► posávski kònj

posávski kònj -ega kònja m slovenska avtohtona hladnokrvna pasma konj manjšega okvirja, skladnih telesnih oblik, z izdatnimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in katere predstavniki so v vihru visoki 135–152 cm ter so primerni za vožnjo vpreg, za jahanje in za prirejo mesa s: posávec

□ str. 241

ANG.: *Posavje horse*

poskúrna skupína -e -e ž skupina živali v okviru raziskave, v katero se namerno vpelje spremenljivko in pri kateri se nato opazujejo razlike v primerjavi s kontrolno skupino, ki jih povzroči delovanje spremenljivke s: eksperimentálna skupína

ANG.: *experimental group*

poskús na živalíh -a -- -- m raziskava, ki vključuje invazivno ali neinvazivno uporabo živih živali, tudi fetalnih ali larvalnih oblik, poteka v zakonsko določenih pogojih,

izvajajo pa jo lahko samo za to usposobljeni strokovnjaki v registriranih organizacijah, in sicer z namenom proučevanja npr. bioloških procesov, obnašanja živali, delovanja organizmov ali njihovih posameznih delov
ANG.: animal experiment

poslovni izid -ega -a m ► poslovni rezultat

poslovni rezultat -ega -a m finančni rezultat, pri katerem se od prihodkov odštejejo vsi stroški in se izraža kot dobiček ali izguba, npr. dobiček pri prirerji mleka na kmetijskem gospodarstvu v polletju **S:** poslovni izid
ANG.: operating outcome, operating result

posnéto mléko -ega -a s toplotno obdelano mleko, ki mu je odvzet večji del mlečne maščobe in je lahko vsebuje največ 0,5 %
ANG.: skimmed milk

posrédna kalorimetrija -e -e ž metoda za merjenje tvorbe toplote, pri kateri se oceni količina oddane toplote na osnovi porabe kisika in tvorbe CO₂ v presnovi hranljivih snovi v telesu živali in omogoča določitev bilance energije ter potreb živali in izkoriščanja energije krme na ravni neto energije
ANG.: indirect calorimetry

posrédna selékcija -e -e ž odbiranje osebkov na osnovi vrednosti za lastnost, ki ni cilj selekcije in je npr. lažje, zgodnejše ali cenejše merljiva, vendar je z lastnostjo, ki se jo želi izboljšati, korelirana
ANG.: indirect selection

posrédni dávek -ega -vka m davek, ki se obračuna glede na vrednost ustvarjenega prometa in v državah z davkom na dodano vrednost v celoti bremeni končnega porabnika, pri čemer ga v imenu države pobirajo posredniki in ga na podlagi davčnih obračunov odvajajo državi, npr. davek na dodano vrednost, ki ima v kmetijstvu za večino storitev in tekočih izdatkov znižano stopnjo
ANG.: indirect tax

posrédni genétski vpliv -ega -ega -a m genetski vpliv, pri katerem je fenotipska vrednost za določeno lastnost izbranega osebk pod vplivom genotipa drugega osebk, npr. maternalni aditivni genetski vpliv, socialni genetski vpliv
ANG.: indirect genetic effect

posrédni strošek -ega -ška m strošek, ki je skupen več stroškovnim nosilcem in se lahko pripiše posamezni proizvodni usmeritvi le na osnovi bolj ali manj subjektivne ocene, npr. strošek zavarovanja, dajatev, vzdrževanja
ANG.: indirect cost

pósteljica -e ž vrečast, dobro ožiljen organ, ki se razvije v času brejosti in omogoča

izmenjavo plinov, hranil, hormonov in presnovkov med krvjo matere in krvjo ploda **S:** placenta

ANG.: placenta

postrví -í ž mn. skupina vrst rib iz družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki živijo v hladnih, čistih, s kisikom bogatih sladkih vodah, nekatere vrste spolno dozoriijo v morju, so večinoma mesojede in imajo za hrbtno plavutjo tolsto plavut, npr. potočna postrv, kalifornijska postrv, jezerska zlatovčica, sulec, atlantski losos **S:** salmonídi
ANG.: trouts

postrvíji sívec -ega -vca m ► jábolčasti sívec

potamodródna vrsta -e -e ž vrsta rib, katere predstavniki migrirajo znotraj sladkih voda, npr. podust, jezerski jeseter
ANG.: potamodromous species

potepúška žíval -e -i ž navadno družna žival ali njen potomec, najpogosteje mačka ali pes, ki živi na prostem in je bila zavržena, izgubljena ali lastnika nikoli ni imela **S:** brezdomna žíval, kláteška žíval
ANG.: stray animal

pótni líst za govédo -ega -a -- -- m dokument, ki se ga izda ob rojstvu goveda in registraciji v centralni register goveda, vsebuje osnovne podatke o živali in prvem imetniku ter spremlja žival do konca življenja ali izvoza v tretje države
ANG.: cattle passport

potóčna postrív -e -í ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salmo*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, pri kateri so bile z genetskimi analizami potrjene atlantska, jadranska in donavska različica, se v ribogojnicah redi za prirerjo mesa in poribljavanje ter je tudi v Sloveniji domorodna
ANG.: brown trout
LAT.: Salmo trutta fario

potóčna zlatóvčica -e -e ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salvelinus*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki je večja od jezerske zlatovčice, v ribogojnicah ob primernih pogojih hitro prirašča in je v Sloveniji tujerodna
ANG.: brook trout
LAT.: Salvelinus fontinalis

potopljíva klétka -e -e ž z vseh strani zaprta kletka, namenjena predvsem reji rib na odprtem morju, ki se po potrebi spusti več metrov pod morsko gladino, da se zmanjša udarna sila valov na konstrukcijo kletke in se jo umakne npr. pred plovili, roji meduz, plavajočimi odpadki
ANG.: submersible cage

potrébe za prirêjo -éb -- -- ž mn. količina energije ali posamezne hranljive snovi, ki jo žival potrebuje za določeno količino proizvoda, npr. za 1 kg mleka, ali funkcijo organizma, npr. za rast

ANG.: *requirements for production*

potrébe za vzdrževanje -éb -- -- ž mn. količina energije ali posamezne hranljive snovi, ki jo žival potrebuje za življenje, poleg potreb za presnovo v postu pa zajema tudi potrebe za zauživanje krme, delo prebavil in prebavo, nujno potrebno aktivnost mišic in vzdrževanje telesne temperature **s**: vzdrževalne potrebe

ANG.: *requirements for maintenance*

potrebušina -e ž klavni kos pri govedu in kopitarjih med zadnjim rebrom in stegnom

□ str. 86

ANG.: *flank*

potvórbá mléka -e -- ž spreminjanje sestave surovega mleka, pri čemer sta najpogostejša načina dolivanje vode in posnemanje maščobe

ANG.: *milk adulteration*

povéšana kríla -ih -íl ž mn. dominantna mutacija pri čebelah, ki povzroči nižjo držo kril, kar zmanjšuje sposobnost za letenje **k**: D

ANG.: *droopy wings, D*

povezovànje eksónov -a -- s ► izrezovànje intrónov

povpréčni fitnes genotípa -ega -a -- m povprečje relativnih fitnesov osebkov določenega genotipa v primeru, ko se osebk enakega genotipa razlikujejo v individualnem fitnesu

ANG.: *genotype fitness*

povpréčni fitnes populácije -ega -a -- m s pripadajočimi frekvencami tehtana vsota posamičnih relativnih fitnesov genotipov v populaciji

ANG.: *average fitness*

povrátna selékcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se plemenske živali odbirajo na osnovi fenotipskih vrednosti njihovih potomcev križancev

ANG.: *recurrent selection*

povrátno križanje -ega -a s križanje, pri katerem se osebk F₁-generacije križa s samci ene od starševskih pasem, npr. (AB) x A

ANG.: *backcrossing*

pozítivni ojačeválec -ega -lca m ojačevalec, ki s prijetno izkušnjo spodbudi ali utrdi določeno obnašanje živali, npr. priboljšek za izražanje želenega obnašanja **s**: nagráda

ANG.: *positive reinforcer*

pôzna opérjenost -e -i ž stanje, pri katerem so na perutih en dan starega piščanca tulci krovnih peres enako dolgi ali daljši od tulcev primarnih peres ali je na perutih prisoten samo puh, nakazuje pa, da bo operjanje potekalo počasi □ str. 234

ANG.: *late feathering, slow feathering*

pôzna zrélost -e -i ž lastnost pasme, linije ali živali, da v povprečju kasneje doseže opazovano stopnjo zrelosti v primerjavi s povprečjem vrste ali da doseže nižjo stopnjo zrelosti pri opazovani starosti v primerjavi s povprečjem vrste □

ANG.: *late maturing*

pràg donôsnosti prága -- m ► točka prelóma

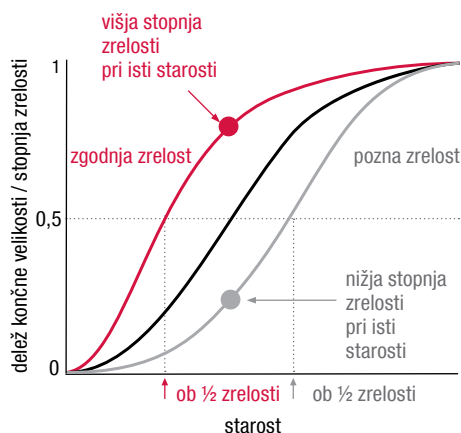
prágózná kokóš -e -i ž divja kokoš, ki je prednik udomačene kokoši, npr. rdeča pragozdna kokoš (*Gallus gallus bankiva*), siva pragozdna kokoš (*Gallus sonneratii*), rumena pragozdna kokoš (*Gallus lafayettii*) in zelena pragozdna kokoš (*Gallus varius*)

ANG.: *junglefowl*

pràg pokrítja prága -- m ► točka prelóma

pràg selékcije prága -- m mejna vrednost, praviloma pri skupni napovedi plemenske vrednosti, lahko pa tudi pri napovedi plemenske vrednosti za eno lastnost, na osnovi katere se kandidat za selekcijo izloči ali odbere za plemensko žival □ str. 60

ANG.: *truncation point*

Zgodnja zrelost in pozna zrelost

prám -a m ► rjavec

prámenke -enk ž mn. pasemska skupina ovc iz jugovzhodne Evrope z zelo grobo volno, ki so namenjene za prirejo mleka, mesa in volne, npr. belokranjska pramenka, lička pramenka, dalmatinska pramenka

ANG.: *Pramenka sheep*

prasilišče -a s hlev ali oddelek hleva z individualnimi kotci, v katere se iz čakališča preselijo visoko breje svinje ali mladice, da tam prasijo ter do odstavitve dojijo pujske

ANG.: *farrowing unit*

prasitev -tve ž porod pri svinji, pri katerem se navadno rodi med 10 in 15 pujskov

ANG.: *farrowing*

prasitvena košára -e -e ž kovinska konstrukcija v prasitvenem kotcu, v katero je zaprta svinja v času prasitve in nekaj dni po prasitvi ali skozi celotno laktacijo in katere namen je zaščita pujskov pred svinjo, da jih ne bi poležala, in zaščita rejca pri rejskem opraviu, npr. pri posredovanju ob prasitvi

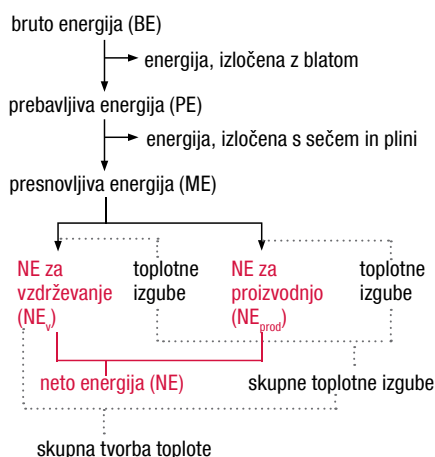
ANG.: *farrowing crate*

prasitveni bôks -ega bôksa m ► prasitveni kótec

prasitveni kótec -ega -tca m porodni boks za visoko brejo svinjo ali mladico, v katerem se le-ta pripravi na prasitev, v njem prasi ter doji pujske do odstavitve in je običajno opremljen z gnezdom za pujske **s**: prasitveni bôks

ANG.: *farrowing pen*

P

Izkoriščanje energije v telesu živali

prašič -iča m udomačena oblika evrazijskega divjega prašiča (*Sus scrofa*) iz rodu pravi prašič (*Sus*), družine prašiči (Suidae) in reda parkljarjev (Artiodactyla), ki se redi predvsem za prirejo mesa **s**: domáci prašič

ANG.: *domestic pig, hog, pig*

LAT.: *Sus scrofa domesticus*

prašiček -čka m klavna kategorija prašičev obeh spolov, katerih masa toplega trupa je od 5 do 25 kg **s**: odójek

ANG.: *whole roasting pig*

prašičerēja -e ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem s prašiči, predvsem z namenom prireje mesa ter pridobivanja plemenskih živali in križancev

ANG.: *pig production*

2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri prašičih kot rejinih živalih

ANG.: *pig science*

prašičja epidémična dríska -e -e -e ž zelo kužna bolezen prašičev, ki jo povzroča virus iz družine Coronaviridae, za katero sta pri mlajših prašičih značilni vodena driska in dehidracija, redkeje bruhanje, pri starejših prašičih pa neješčnost, apatičnost in bruhanje, pri čemer je vir okužbe navadno okužen prašič **k**: PED

ANG.: *porcine epidemic diarrhoea, PED*

prašičje mesó -ega -á s meso prašičev, ne glede na spol, starost in kategorijo **s**: svinjína

ANG.: *pig meat, pork*

prašičji ciklus -ega -a m pojav cikličnih nihanj ponudbe in cen na trgu prašičev, ko je zaradi dolžine proizvodnega ciklusa učinek povečanih naložb odložen in posledično prihaja do večjih presežkov in primanjkljajev **s**: olímpijski prašičji ciklus

ANG.: *pork cycle*

prašičji reprodukcijski in respiratórni

sindróm -ega -ega -- -ega -a m virusna bolezen prašičev, ki jo povzroča virus iz družine Arteriviridae, se praviloma širi prek aerosola ali z neposrednim kontaktom in za katero so značilni neješčnost, respiratorni problemi, abortusi, pregnonitve, povečan delež mrtvorojenih pujskov, pogostejši pogini ter slabši prirasti pri pitancih **k**: PRRS

ANG.: *porcine reproductive and respiratory syndrome, PRRS*

prašičji stréсни sindróm -ega -ega -a m preobčutljivost na stresorje, ki izzovejo mišično dejavnost, posledica katere je lahko

bledo-mehko-vodeno meso, nekroza v hrbtnih mišicah, akutni stres in nenadna smrt zaradi hipertermije, ki je pogojena s prisotnostjo mutacije gena *RYR1* **s**: sindrom maligne hipertermije **k**: PSS, SMH
ANG.: *malignant hyperthermia syndrome, porcine stress syndrome*

prašna kopél -e -i ž oblika nege telesa, razširjena med številnimi vrstami ptic, za katero je značilno nanašanje prašnatega substrata na telo z namenom čiščenja perja in kože ter odstranitve zajedavcev **s**: peščena kopél, prašnata kopél
ANG.: *dust bathing*

prašnata kopél -e -i ž ► prašna kopél

práva prebavljivost -e -i ž prebavljivost, pri kateri se upoštevajo le neprebavljene hranljive snovi, ki izhajajo iz krme, torej se od skupno izločenih hranljivih snovi v blatu odštejejo endogene snovi
ANG.: *true digestibility*

pravi bélec -ega -lca m barvni tip konja, ki ima ob rojstvu popolnoma belo barvo dlake, svetlo rožnato kožo, rumenkasta kopita in modre ali rjave oči **s**: belin
ANG.: *white horse*

pravilna stója -e -e ž stója pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri sta zadnji nogi, gledano od zadaj, vzporedni in nista postavljeni pod ali za telo, sprednji nogi, gledano od spredaj, sta prav tako vzporedni, zapestna sklepa pa nista pomaknjena naprej, zaradi česar so sklepi nog obremenjeni enakomerno **s**: koréktna stója
ANG.: *normal legs*

pravi želódec -ega -dca m ► siríščnik

prázno opravilo -ega -a s anomalija v obnašanju, ki nastopi, ko je žival zelo motivirana za izražanje določene oblike obnašanja, okoliščine pa tega ne omogočajo, npr. pri kokoših prašna kopel ob odsotnosti substrata, pri svinjah žvečenje s praznimi usti
ANG.: *vacuum activity, vacuum behaviour*

praženje krme -a -- s postopek obdelave krme, navadno semen metuljnic, npr. soje, pri katerem je krma izpostavljena suhi toploti, s čimer se inaktivira naravno prisotne termolabilne antinutritivne snovi, izboljša prebavljivost krme ali zmanjša razgradljivost beljakovin v predželodcih **s**: toasting krme
ANG.: *feed roasting, feed toasting*

prebáva -e ž procesi drobljenja, raztapljanja, razgradnje in spreminjanja zaužitih hranljivih snovi krme v manjše enote, da se

lahko absorbirajo skozi črevesno sluznico, pridejo v kri in limfo ter oskrbujejo celice organizma

ANG.: *digestion*

prebavíla -il s mn. organski sistem, sestavljen iz prebavnega trakta in velikih prebavnih žlez, npr. jeter, trebušne slinavke, katerega funkcije so zauživanje, drobljenje, mečkanje krme, absorpcija ter izločanje neprebavljenih zaužitih hranljivih snovi in endogenih snovi ter obramba pred vdorom škodljivih snovi in mikroorganizmov v organizem
ANG.: *digestive system*

prebavljíva energíja -e -e ž del bruto energije krme, in sicer energija vseh absorbiranih hranil krme, ki se izmeri v *in vivo* poskusih tako, da se od bruto energije krme odštejejo izgube energije z blatom, ali se izračuna s pomočjo regresijskih enačb, značilnih za vrsto in kategorijo živali **k**: PE □ str. 164
ANG.: *digestible energy, DE*

prebavljíve suróve beljakovíne -ih -ih -in ž mn. surove beljakovine, ki se absorbirajo in so pogosto merilo za oceno potreb živali po beljakovinah ter oceno kakovosti krme
k: PSB

ANG.: *digestible crude proteins, DCPs*

prebavljívnost -i ž merilo obsega absorpcije določenega hranila v prebavilih, ki predstavlja delež zaužitih hranljivih snovi, ki se ne izločijo z blatom, in se ga meri s prebavljivostnim koeficientom, npr. skupna prebavljivost, ilealna prebavljivost, navidezna prebavljivost, prava prebavljivost
ANG.: *digestibility*

prebavljívnostna klétka -e -e ž individualna kletka za poskusno žival, v kateri se opravlja prebavljivostni poskus in omogoča merjenje količine zaužite krme ter zbiranje izločenega blata ločeno od seča
ANG.: *digestibility cage*

prebavljívnostni koeficiént -ega -énta m mera za prebavljivost, ki se jo izmeri v *in vivo* prebavljivostnem poskusu ali v *in vitro* poskusu oceni kot delež zaužitih hranljivih snovi, ki se niso izločile z blatom **s**: koeficiént prebavljivosti

ANG.: *digestibility coefficient*

prebavljívnostni poskús -ega -a m poskus na živalih za merjenje prebavljivosti hranljivih snovi in energije, ki navadno poteka v prebavljivostni kletki, kjer se meri količina zaužite snovi in količina snovi, izločene z blatom
ANG.: *digestibility experiment*

prebávni encím -ega -a m encim, ki se v prebavila izloča iz sluznice prebavnega

trakta, žlez slinavk, trebušne slinavke ali jeter in omogoča prebavo hranljivih snovi krme
 ANG.: *digestive enzyme*

prebávni sók -ega -a m izloček velikih prebavnih žlez ali sluznice prebavnega trakta, ki vsebuje prebavne encime in druge snovi, npr. sluz, HCl, za prebavo hranljivih snovi krme, npr. slina, želodčni sok, črevesni sok, žolč
 ANG.: *digestive juice*

prebávni trákt -ega -a m sistem povezanih organov, ki se začne z usti in nadaljuje s požiralnikom, želodcem, tankim in debelim črevesom, skozi katerega prehaja krma po zaužitju in iz katerega se izločajo prebavni ostanki v obliki blata
 ANG.: *alimentary canal, digestive tract, gastro-intestinal tract*

prebirálnik -a m zadnji izmed treh predželodcev pri prežvekovalcih, ki leži pred siriščnikom, ima ploščate gube in iz katerega se vsrka večina vode, njegova vsebina pa se zgosti **s**: devetogúb □ str. 167
 ANG.: *omasum*

precekálna prebavljivost -e -i ž ► ilealna prebavljivost

precízna živinorêja -e -e ž živinoreja, pri kateri se s pomočjo računalniških algoritmov na osnovi zajemanja podatkov s senzorji v realnem času optimizira posamezne proizvodne procese na kmetijskem gospodarstvu in je navadno individualizirana, npr. krmljenje, ki je prilagojeno potrebam posamezne živali znotraj črede, jate, tropa
 ANG.: *precision animal production*

prečiščena diéta -e -e ž krmni obrok, ki se navadno uporablja v poskusu na živalih in ga sestavljajo kemijsko čim bolj definirane snovi, ki prinašajo praviloma le eno vrsto hranljive snovi, npr. kazein kot beljakovinska komponenta, škrob, definirani sladkorji in celuloza kot ogljikovi hidrati, kemično čiste anorganske soli za posamezne rudninske snovi
 ANG.: *purified diet*

prečiščevanje škóljik -a -- s postopek, pri katerem se po izlovu iz zmerno kontaminiranih škóljik mikrobiološka onesnaževala odstranjujejo tako, da se žive škóljike premestijo v čisto morsko vodo, kjer se jih pusti od nekaj ur do nekaj dni
s: depurácija škóljik
 ANG.: *bivalve depuration*

préčno zráčenje -ega -a s sistem naravnega ali prisilnega zračenja, pri katerem svež zunanji zrak vstopa skozi odprtine na daljši steni

objekta, prehaja vodoravno skozi prostor in izstopa na nasprotni strani
 ANG.: *cross-ventilation*

prédmelják -a m zob, ki se v čeljusti nahaja med podočnikom in meljaki ter ima lastnosti tako podočnika kot meljaka, ker služi za trganje, drobljenje in žvečenje krme ali hrane
 ANG.: *premolar*

prédmešánica -e ž mešanica dveh ali več posamičnih krmil ter navadno tudi premiksa in krmnih dodatkov, ki se jo navadno zmeša v manjšem mešalcu, da se zmanjša število potrebnih operacij in zagotovi homogenost teh komponent v glavni mešanici, v katero se jo vmeša kot eno komponento
 ANG.: *premix*

prédnik -a m **1.** osebek, iz katerega izhaja naslednik in je običajno bolj oddaljen kot stari starš
 ANG.: *ancestor*
2. evolucijsko zgodnejša vrsta živali ali rastlin, iz katere so se razvile druge vrste
 ANG.: *ancestor*

prédnja kráča -e -e ž klavni kos pri prašičih, ki obsega del prednje okončine med komolčnim in zapestnim sklepom □ str. 86
 ANG.: *foreshank*

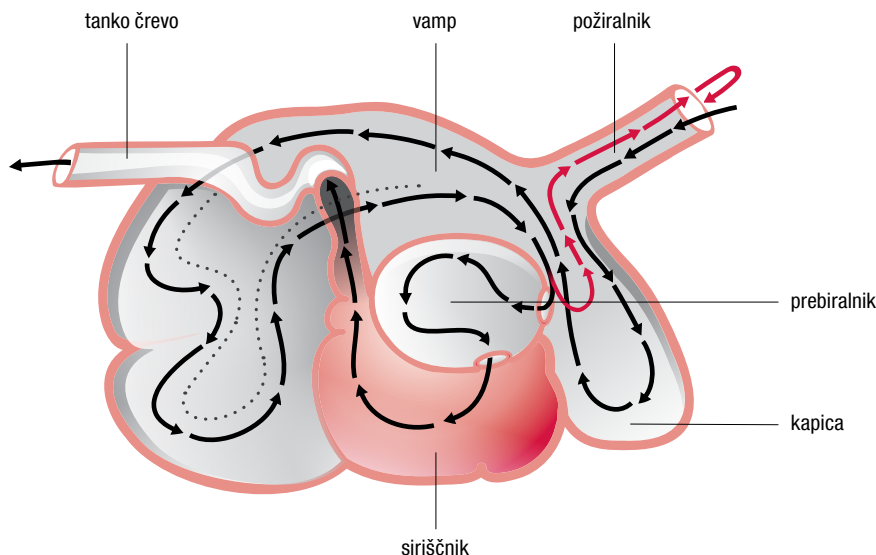
prédnja rêbra -ih -ber s mn. klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega ventralni predel dveh tretjin reber, ki se pripenjajo na hrbtenico med prvim in šestim prsnim vretencem □ str. 86
 ANG.: --

prédnji bóčnik -ega -a m klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega del prednje okončine med komolčnim in zapestnim sklepom □ str. 86
 ANG.: *foreshank*

prédnostna uporába kodóna -e -e -- ž pojav, pri katerem se pri prevajanju nekateri kodoni za isto aminokislino uporabljajo pogostejše
 ANG.: *codon usage bias*

prédnostno párjenje -ega -a s parjenje, pri katerem se samec perutnine z nekaterimi samicami v jati pari pogostejše
 ANG.: *preferential mating*

predprásnica -e ž jermen v obliki črke Y, pri katerem sta zgornja kraka pritrdjena na prednji del sedla na levi in desni strani, spodnji krak pa na sedelni pas, in je namenjen zlasti za delovna sedla, ker preprečuje zdrs sedla nazaj pri delu ali ježi navkreber
 ANG.: *English breast collar*

- pot zaužite krme in požrtega bolusa
 — pot grobega dela bolusa nazaj v usta na prežvekovanje
 mešanje vsebine v vampu

Potovanje krme skozi večvotlinski želodec prežvekovalcev

predprsi pas -ega -ú m obložen ojačan širši pas, ki je del prsnega kšira, je nameščen prečno pred prsi z ene na drugo stran in je namenjen vleki bremena tako, da ga konj s prsmi potiska naprej ter prek priprežnic vleče breme

ANG.: breast collar

predrêpna plavút -e -i ž neparna plavut na spodnji strani telesa ribe za analno odprtino, ki prispeva k stabilnosti ter ohranjanju smeri gibanja □ str. 185

ANG.: anal fin

predvalilnik -a m naprava, v kateri ob zagotovitvi ustrezne temperature, zračenja, vlaženja in obračanja valilnih jajc poteka valjenje do tri dni pred izvalitvijo

ANG.: setter

predzbiralnik za gnojevko -a --- m manjši podzemni objekt ob hlevu, namenjen za kratkotrajno skladiščenje in mešanje gnojevke, iz katerega se ta prečrpava v zbiralnik za gnojevko ali laguno

ANG.: mixing pit, reception pit

predželódci -ev m mn. prvi trije deli večvotlinskega želodca pri prežvekovalcih s kutano sluznico, ki ne izloča prebavnih sokov, s pH-vrednostjo med 6 in 7, ki omogoča obsežno mikrobnobno prebavo krme, in sicer vamp, kapica in prebiralnik □

ANG.: forestomachs

pregonítev -tve ž 1. ponovna pojatev, ker se žival ob zadnjem pripustu ali osemenitvi ni obrejila

ANG.: return-to-oestrus

2. ponovno bukanje, ki nastopi, ker se svinja ob zadnjem pripustu ali osemenitvi ni obrejila, zato jo rejec ponovno pripusti ali osemeni, kar se beleži z namenom spremljanja uspešnosti prireje □ str. 44

ANG.: return-to-service

pregónski hodník -ega -a m ozek hodník za premeščanje živali, po katerem se lahko živali premikajo le ena za drugo, pri čemer se ne morejo obračati, in se uporablja npr. v hlevih za goveje pitance s skupinskimi boksi, v klavnicah

ANG.: persecution passage

pregréta smétana -e -e ž mlečni izdelek z veliko vsebnostjo maščobe, ki se po tradicionalnem postopku izdelata tako, da se pobrana vrhna maščobna plast zavretega in ohlajenega nehomogeniziranega mleka v pečici ali krušni peči zapeče do zlatorjave barve

ANG.: --

prehrána živáli -e -- ž interdisciplinarno znanstveno področje, ki proučuje, opisuje in razlaga procese oskrbe celic in organizma s potrebnimi količinami in oblikami snovi za optimalen potek biokemijskih procesov v organizmu, za optimalno zdravje in proizvodnost

ANG.: *animal nutrition*

prehránska kátionsko-ánionska razlika

-e -e -e ž razlika v količini poglavitnih pozitivno nabitih ionov, npr. kalija, natrija, in poglavitnih negativno nabitih ionov, npr. klorida, žvepla, v obroku, ki je zlasti pomembna v prehrani presušenih krav, kjer negativna ali ničelna vrednost uspešno preprečuje nastanek poporodne mrzlice **K**: DCAD

ANG.: *dietary cation-anion difference, DCAD*

prehránska obogatitev okólja -e -tve -- ž obogatitev okolja s krmnimi dodatki različne teksture in okusov ali nudenje krme na način, ki živali zaposli za dlje časa, npr. z mešanjem krme med nastil

ANG.: *nutritional enrichment*

prehránska strategija -e -e ž način zauživanja in prebave krme, ki je odvisen od vrste krme, ki jo zauživa žival, in se je razvil v evoluciji živalske vrste, npr. prežvekovanje, cekotrofija

ANG.: *nutritional strategy*

prehránska várnost -e -i ž stanje zadostne oskrbe prebivalstva s hrano, ki je razpoložljiva, dostopna, varna in kakovostna, s čimer se prepreči lakota ter omogoča aktivno in zdravo življenje

ANG.: *food security*

prehránska veríga -e -e ž zaporedje vseh korakov pri preskrbi s hrano od kmetijskega gospodarstva do porabnika, ki vključuje pridelavo ali prirajo, skladiščenje, predelavo, pakiranje, distribucijo, trgovino, pripravo in zauživanje hrane

ANG.: *food chain*

prehránska vlaknína -e -e ž skupina snovi, ki jo sestavljajo lignin in z lastnimi prebavnimi sokovi neprebavljivi ogljikovi hidrati, ki so lahko topni ali netopni, in sicer neškrobni polisaharidi, rezistentni oligosaharidi ter rezistentni škrob

ANG.: *dietary fibre*

prehránski stáтус -ega -a m raven oskrbe organizma z energijo in/ali hranili za vzdrževanje normalne presnove, ki se ocenjuje npr. s telesno maso, telesno kondicijo živali, ravno hranilo v telesu, videzom kože, dlake

ANG.: *nutritional status*

prehránsko príporočílo -ega -a s količina energije ali posamezne hranljive snovi pri različnih kategorijah živali, ki jo žival potrebuje za pokrivanje minimalnih potreb, pri čemer se ji doda pribitek zaradi neoptimalnega okolja, pogojev reje, variabilnosti v sestavi krme ter razlik v prehranskem in zdravstvenem statusu, genotipu in temperamentu **s**: priporočilo za krmljenje

ANG.: *nutrient allowance*

preizkúsna postája -e -e ž ► testna postaja

preizkús na potómcih -a -- -- m selekcijska metoda, pri kateri se za posamezno žival na testni postaji ali v pogojih reje zberejo podatki o lastnostih pri njenih potomcih, za katere se nato izračunajo napovedi plemenskih vrednosti, npr. za dnevno količino mleka, telesno maso pri določeni starosti **s**: preizkus potomstva, progéní tést

ANG.: *progeny testing*

preizkús pôlséstrskih skupín -a -- -- m

selekcijska metoda, ki se uporablja za lastnosti, ki se jih pri kandidatih za selekcijo ne da izmeriti, npr. lastnosti mlečnosti pri bikih, vključuje preizkus njihovih polsestra in/ali polbratov, navadno v pogojih reje, in se izvaja pri vrstah živali, ki imajo običajno le enega potomca naenkrat

ANG.: *half-sib selection, half-sib test*

preizkús potómstva -a -- m ► preizkus na potomcih

preizkús sêstrskih skupín -a -- -- m

selekcijska metoda, ki se uporablja za lastnosti, ki se jih pri kandidatih za selekcijo ne da izmeriti, npr. klavne lastnosti pri merjascih, vključuje preizkus njihovih sestra in/ali bratov, navadno na testni postaji, in se izvaja pri vrstah živali, ki imajo veliko potomcev na gnezdo

ANG.: *full-sib selection, full-sib test*

preizkús v pogójih réje -a -- -- -- m selekcijska metoda, ki vključuje preizkus živali na produkcijskem nivoju, ki se izvaja v manj standardiziranih razmerah kot na testni postaji, uporablja pa se kot vir informacij za genetsko vrednotenje kandidatov za selekcijo in genetski napredek na selekcijskem nivoju

ANG.: *field testing, on-farm performance testing, on-farm test*

prekinjajoče osvetljevanje -ega -a s program osvetljevanja v perutninskih hlevih brez oken, kjer si svetla in temna obdobja, ki so lahko enako ali različno dolga, izmenoma sledijo znotraj 24-urne periodike dneva, npr. trikrat 4 ure svetlobe in 4 ure teme

ANG.: *intermittent lighting*

precociálna vrsta živali -e -e -- ž vrsta živali, pri kateri se mladiči skotijo ali izvalijo tako razviti, da lahko že v prvi uri po kotitvi ali izvalitvi sledijo materi, npr. govedo, konj, ovca, koza, kokoš

ANG.: *precocial animal*

prekovánje -a s razkovanje, korekcija kopita in podkovanje z novo ali rabljeno podkvijo

ANG.: *horseshoe replacement*

prekúrzorska mRNA -e -- [èmerená] ž nezrela, enoverižna mRNA, ki v procesu prepisovanja nastane iz DNA-matrice v jedru celice in se procesira do zrele mRNA **k**: pre-mRNA

ANG.: *precursor mRNA, pre-mRNA*

prelux -a [préluks] m slovenska provenienca kokoši, ki vključuje različne križance, npr. prelux-Č, prelux-G, prelux-R, in plemenske jate za pridobivanje teh križancev

ANG.: *Prelux*

prelux-Č -- [préluks čé] m križanec lahkega tipa med petelinom slovenske rjave kokoši in kokošjo slovenske grahaste kokoši, ki se mu lahko že ob izvalitvi ugotovi spol glede na barvo puha in za katerega je v odraslosti pri kokoši značilna črna barva perja, pri petelinu pa neizenačen grahasti vzorec perja

ANG.: *Prelux-Č*

prelux-G -- [préluks gé] m križanec lahkega tipa med petelinom slovenske grahaste kokoši in kokošjo slovenske rjave kokoši, ki se mu lahko že ob izvalitvi ugotovi spol glede na hitrost operjanja in za katerega je v odraslosti značilen grahasti vzorec perja

ANG.: *Prelux-G*

prelux-R -- [préluks èr] m križanec lahkega tipa med petelinom slovenske rjave kokoši in kokošjo slovenske srebrne kokoši, ki se mu lahko že ob izvalitvi ugotovi spol glede na barvo puha in za katerega je v odraslosti pri kokoši značilna rjava barva perja, pri petelinu pa bela barva perja

ANG.: *Prelux-R*

premični hlév -ega -a m hlev za uhlevitev manjšega števila živali v pašni reji, navadno perutnine ali kuncev, ki se lahko prestavlja po pašniku, s čimer se zagotovi enakomerna popasenost zelinja

ANG.: *mobile coop, mobile shed, portable coop*

prémiks -a m mešanica rudninskih snovi, vitaminov, provitaminov, lahko pa tudi drugih krmnih dodatkov z nosilno snovjo, zmešana v mešalcu, ki je namenjena za pripravo popolne ali dopolnilne krmne mešanice ali predmešanice

ANG.: *premix*

pre-mRNA -- [prèmerená] ž ◀▶ prekúrzorska mRNA

prenašálna RNA -e -- [erená] ž ribonukleinska kislina, ki prenaša aminokisliline k nastajajočemu polipeptidu **k**: tRNA

ANG.: *transfer RNA, tRNA*

prénatální razvòj -ega -ôja m razvoj večceličnega organizma od oploditve jajčne celice do rojstva ali izvalitve

ANG.: *prenatal development*

prenosljiva vrédnost -e -i ž polovica osebkove plemenske vrednosti, ki ob predpostavki naključnega parjenja predstavlja pričakovano odstopanje osebkovih potomcev od povprečja vseh potomcev v populaciji določene generacije

ANG.: *progeny difference, transmitting ability, TA*

prepášenost -i ž rezultat prekomerne paše, ko je bila travna ruša predolgo časa izpostavljena paši ali preveliki obtežbi z živalmi na pašniku, kar povzroči poškodbe travne ruše

ANG.: *overgrazing*

prepelica -e ž perutnina iz več rodov, med katerimi je najpomembnejši *Coturnix*, poddružine *Perdicinae*, družine poljskih kur (*Phasianidae*) in reda kur (*Galliformes*), ki se redi predvsem za prirejo jajc, mesa in v poskusne namene, npr. japonska prepelica

ANG.: *quail*

prepís -a m molekula RNA, ki nastane na osnovi DNA s pomočjo encima RNA-polimeraze, npr. mRNA, nekodirajoča RNA **s**: transkript

ANG.: *transcript*

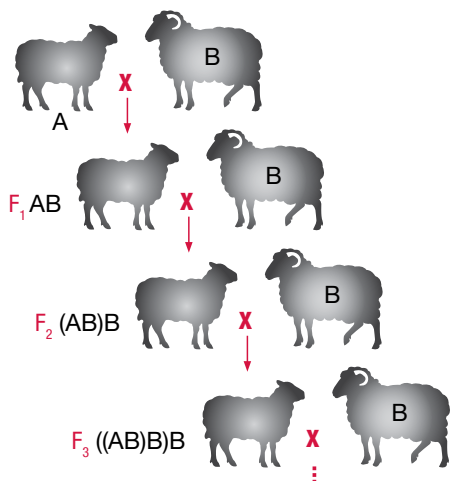
prepisovánje -a s proces, ki ga katalizira encim RNA-polimeraza in s katerim se informacije iz DNA prenesejo v molekulo RNA **s**: transkripcija

ANG.: *transcription*

presájanje zaródkov -a -- s ▶ émbriotransfèr

preskakovalní kônj -ega kônja m praviloma toplokrvni konj, namenjen tekmovanjem v preskakanju ovir

ANG.: *jumping horse*

Shematski prikaz pretapljanja

preskakovalno sêdlo -ega -a s angleško sedlo s krajšima sedelnima kriloma in močno ter kratko blazino, ki se uporablja pri preskakovanju ovir

ANG.: *jumping saddle*

preskakovanje ovir -a -- s konjeniški šport, ki temelji na popolni usklajenosti jezdec in konja, ki poskušata zbrano, brez prisile in v čim krajšem času preskočiti različne zapreke, postavljene v parkurju po vnaprej določenem vrstnem redu

ANG.: *show jumping*

preskóčno obnášanje -ega -a s obnašanje živali, pri katerem žival preide iz ene oblike obnašanja v drugo, ki v določeni situaciji ni smiselna, kar odraža frustracijo in se običajno pojavlja v konfliktnih situacijah, ko ne pride do pričakovanega izida

ANG.: *displacement activity*

presnóva -e ž skupek fizikalno-kemijskih procesov za sproščanje energije, odstranjevanje odvečnih snovi iz telesa, sintezo ali razgradnjo celičnih komponent, npr. ogljikovih hidratov, beljakovin, maščob, nukleinskih kislin, ki organizmu omogočajo vzdrževanje telesnih funkcij, rast, prirejo in razmnoževanje **s**: metabolizem

ANG.: *metabolism*

presnóva v pôstu -e -- ž temeljna presnova pri živali, merjena v standardiziranih

pogojih, ki ji omogočajo omejeno gibanje, vstajanje in leganje

ANG.: *fasting metabolism*

presnovljíva energíja -e -e ž del bruto energije krme, ki obsega energijo tistih absorbiranih hranil, ki jih celice organizma lahko uporabijo, in se v *in vivo* poskusu izmeri tako, da se od prebavljive energije odštejejo izgube energije s sečem in plini, ali se jo izračuna s pomočjo regresijskih enačb, značilnih za vrsto in kategorijo živali **s**: fiziološko sežigna energija, metabólna energíja **k**: ME □ str. 164

ANG.: *metabolisable energy, ME*

presnovljíve beljakovíne -ih -ín ž mn. skupina beljakovin, ki se v siriščniku in tankem črevesu prebavijo do aminokislin, so sestavljene iz prebavljivih nerazgradljivih beljakovin in prebavljivih pravih mikrobnih beljakovin ter so merilo za oceno potreb prežvekovalcev po beljakovinah in za oceno kakovosti krme **k**: PB

ANG.: *metabolisable proteins, MPs*

presnovljívnost -i ž delež energije krme, ki ga celice organizma lahko uporabijo in se pri NEL izračuna kot razmerje med presnovljivo energijo in bruto energijo **k**: q

ANG.: *metabolisability*

presnóvna acidóza -e -e ž presnovna bolezen, pri kateri pride do zakisanja telesnih tkiv in tekočin ter je lahko posledica napak v prehrani

ANG.: *metabolic acidosis*

presnóvna klétka -e -e ž ► bilánčna klétka

presnóvna mótnja -e -e ž nepravilnost v presnovnih procesih, ki ima lahko različne simptome, npr. kopičenje toksičnih snovi v krvi, padec prireje, in je lahko genetsko pogojena, npr. citrulinemija pri govedu, ali pridobljena, npr. poporodna mrzlica pri kravah, sindrom zamašenih jeter pri nesnicah

ANG.: *metabolic disorder*

prestárter -ja m ► preštárter

prestávljanje pújskov -a -- s rejsko opravilo, pri katerem se enega ali več sesnih pujskov premesti od matere k mačehi, zato da se v praslišču doseže optimalno število sesnih pujskov na svinjo

ANG.: *cross-fostering*

presušéna kráva -e -e ž običajno breja krava v obdobju od konca laktacije do telitve, ki navadno traja okrog 2 meseca

ANG.: *dry cow*

presušítev -tve ž prenehanje nastajanja in izločanja mleka iz mlečne žleze, ki je

posledica odstavitve mladičev, prenehanja sesanja mladičev ali molže, kar v primeru visoko breje samice le-tej omogoča, da do kotitve čim več hranljivih snovi porabi za razvoj mladičev v maternici ter za pripravo mlečne žleze na tvorbo mleziva in mleka v naslednji laktaciji

ANG.: *drying off*

preštárter -ja m dopolnilna krmna mešanica za mlade živali v mlečnem obdobju, ki so odstavljene zelo zgodaj, npr. za pujske, teleta **s**: preštárter

ANG.: *prestarter feed*

pretápljanje -a s križanje živali ene populacije s pripadniki druge populacije skozi več generacij, dokler fenotip izhodiščne populacije ne postane podoben fenotipu druge populacije □ str. 170

ANG.: *breed substitution, grading-up*

pretóčna ribogójnica -e -e ž ribogojnica, v katero iz vodotoka ali iz izvira ves čas doteka še ne uporabljena voda, ki se po uporabi vrača v vodotok, in se uporablja zlasti za rejo postrvi

ANG.: *flow-through fish culture system*

preusmérjena agresija -e -e ž socialno obnašanje, pri katerem se frustrirana žival agresivno obnaša do podrejene živali, ker se ne more odzvati na agresijo nadrejene živali

ANG.: *redirected aggression*

prevájanje -a s proces na ribosomih v citoplazmi, pri katerem se na osnovi zaporedja nukleotidov informacijske RNA informacija prenese v aminokislinsko verigo ali polipeptid **s**: translácija

ANG.: *translation*

preventívni ukreþ -ega -épa m ukrep, s katerim se živali vnaprej zaščitijo pred poškodbami, agresijo ali boleznimi, npr. pravilna ureditev boksov, primerno ravnanje z živalmi ob njihovem premikanju, čim manj mešanja živali, biovarnostni ukrepi

ANG.: *preventive measure*

prevóžno molzíšče -ega -a s naprava za strojno molžo krav ali drobnice, ki se lahko prestavlja, tako da se lahko molznice pomolže tudi na pašniku, s čimer se zmanjša potrebne poti molznic in se jim tako omogoči celodnevno pašo brez vračanja v hlev

ANG.: *mobile milking parlour*

preživétje najmočnejšega -a -- s preživetje življenjske oblike, npr. organizma, mikro-organizma, virusa, ki bo zaradi boljše prilagojenosti na trenutno lokalno okolje, ki ji jo določa genotip in/ali fenotip, v naslednjih generacijah zapustila največ svojih potomcev

ANG.: *survival of the fittest*

preživétvena sposobnost -e -i ž kazalnik uspešnosti reje, ki se izraža kot delež preživelih živali v določenem obdobju

ANG.: *liveability, survival rate*

prežvèk -éka m ► bólus (2)

prežvekoválec -lca m rastlinojedi sesalec z večdelnim želodcem, sestavljenim iz treh prežlodcev, v katerih se krma skladišči in kasneje s pomočjo mikro-organizmov razgradi, ter siriščnika, kjer poteka prebava □ str. 167

ANG.: *ruminant*

prežvekovánje -a s **1.** sosledje procesov v vampu in kapici prežvekovalcev, ki je sestavljeno iz regurgitacije, rejekcije, remastikacije, reinsalivacije ter redeglucije in katerega namen je zmanjševanje velikosti delcev, da lahko potujejo skozi prebiralnik naprej po prebavnem traktu, večji delci pa se zadržijo v vampu in se vračajo v usta na dodatno fizikalno obdelavo **s**: ruminacijski cikel

ANG.: *rumination*

2. sosledje procesov v vampu in kapici prežvekovalcev, ki je sestavljeno iz remastikacije in reinsalivacije

ANG.: *rumination*

pridnéna ríba -e -e ž vrsta rib, katere predstavniki živijo in se hranijo na morskem ali jezerskem dnu ali tik nad njim, npr. oslič, orada, brancin

ANG.: *demersal fish, ground fish*

priganjálno déjstvo -ega -a s ► déjstvo nóg

príhódnja vrédnost -e -i ž ocenjeni finančni učinek v določenem prihodnjem obdobju, ki se sčasoma povečuje zaradi obrestovanja ali ponovnega investiranja in se uporablja npr. za oceno pričakovane donosnosti naložb v kmetijstvu

ANG.: *future value*

prílast -i ž zelena krma, ki se pokosi in poklada rejnim živalim

ANG.: *greenchop, silage*

primárna dláka -e -e ž ► króvna dláka

primárna mikrobióta mléka -e -e -- ž število in vrsta mikroorganizmov, ki so prisotni v mleku neposredno po molži **s**: začetna mikrobióta

ANG.: *primary microbiota*

primárni folíkel -ega -kla m **1.** folíkel z jajčno celico, ki se veča pod vplivom FSH in je obdan s plastjo zrnatih epitelnih celic, ki prehajajo iz ploščatih v kubične □ str. 54, 78

ANG.: *primary ovarian follicle*

2. ► primárni mešiček

P

primárni mešiček -ega -čka m kožna tvorba, iz katere izrašča krovna dlaka ali primarno volнено vlakno, z mišico največvalko dlake, žlezo znojnico ter žlezo lojnico **s**: primárni folíkel (2)

ANG.: *primary follicle*

primárni obveščevalec -ega -lca m zunaj-celična signalna molekula, ki deluje kot medcelični kemični prenašalec, npr. hormon, nevrotransmitter

ANG.: *primary messenger*

primárni prepis -ega -a m enoverižna RNA, ki v procesu prepisovanja nastane iz DNA-matrice v jedru celice in se procesira do različnih produktov, npr. tRNA, rRNA in mRNA

ANG.: *primary transcript*

primárno pero -ega -ésa s letalno pero, ki izrašča iz roba peruti med aksialnim peresom in zunanjim koncem peruti

ANG.: *primary feather*

primárno volnéno vlákno -ega -ega -a s krovna dlaka pri ovcah, ki zraste iz primarnega mešička in ima stržen

ANG.: *coarse fibre*

primárno zorênje síra -ega -a -- s proces, pri katerem počasi in sočasno zorijo vse plasti síra ter je značilen za zelo trde, trde in večino poltrdih sirov, poteka pa v območju vrednosti pH síra med 5 in 6

ANG.: --

primerjálna genómska hibridizácia -e -e -e ž molekularnogenetska metoda za analizo različic v številu kopij na ravni celotnega genoma, ki temelji na primerjavi testnega vzorca z referenčnim vzorcem, ki sta oba denaturirana in označena s fluorescenčnimi značkami, hibridizacija nukleinskih kislin pa poteka na preparatih z metafaznimi kromosomi, pri čemer je resolucija običajno omejena na približno 5 Mb **k**: CGH

ANG.: *comparative genomic hybridisation, CGH*

primerjálna genómska hibridizácia na mikromréžah -e -e -e -- ž primerjálna genomska hibridizacija, ki poteka na mikromréžah z DNA-odseki, ki služijo kot molekularne sonde in predstavljajo specifične lokacije na kromosomu, pri čemer je resolucija običajno v območju 10–100 kb **k**: aCGH

ANG.: *array-based comparative genomic hybridisation, aCGH*

primerjálna skupína -e -e ž skupina živali istega spola, starosti in genotipa, npr. iste

pasme, hibrida ali linije, ki so v preizkusu ali kontroli istočasno in pod enakimi pogoji, kar zagotavlja, da se pri genetskem vrednotenju z mešanim modelom ustrezno odstranijo sistematski vplivi

ANG.: *contemporary group*

primordiálni folíkel -ega -kla m mirujoči folíkel, ki se razvije v času prenatalnega razvoja samice in ga sestavlja jajčna celica v profazi prve mejotične delitve, ki jo obdaja ena plast ploščatih zrnatih epitelnih celic

□ str. 54, 78

ANG.: *primordial ovarian follicle*

primórsko-dínarski ôsel -ega ôsla m hrvaška avtohtona pasma oslov, katere predstavniki so v vihu visoki okoli 97 cm, so najpogostejše pepelnato sive barve, s svetlim gobcem s črnimi nozdrvmi, svetlim trebuhom in močno temno štrlečo grivo ter so primerni za tovorjenje, rekreacijo, terapevtsko jahanje in za prirajo mesa in mleka

ANG.: *Littoral-Dinaric donkey*

pripétost vímena -i -- ž povezanost prednjih četrti vimena s trebušno steno pri kravah ali vimena pri ovcah in kozah, ki se ocenjuje s kotom med prednjima četrtima ali vimenom in trebušno steno

ANG.: *fore udder attachment*

priporočilo za krmílenje -a -- -- s ► prehránsko priporočilo

pripréžnica -e ž vsaka od dveh vrvi, verig ali usnjenih jermenov, ki sta sestavni del vprežne opreme, potekata od komata ali predprsnice do vage ob vsaki strani konja in s pomočjo katerih konj vleče vprežno prevozno sredstvo **s**: štránga, zapréžnica

ANG.: *trace*

pripúst -a m **1.** načrtno združevanje samca in samice z namenom, da bi prišlo do parjenja **s**: narávní pripúst

ANG.: *mating, natural mating, pairing*

2. eno ali več parjenj in/ali osemenitev v času enega bukanja svinje

ANG.: *mating, pairing*

pripustíšče -a s hlev ali oddelek hleva z individualnimi stojišči ali skupinskimi kotci, v katere se iz prasilišča naselijo svinje po odstavitvi pujskov in mladice za obnovo črede, da se ob bukanju pripustijo, pri čemer so v individualnih stojiščih lahko do največ 28 dni po pripustu

ANG.: *mating unit*

pripúst iz róke -a -- -- m pripust, pri katerem se žrebca pripelje do kobile, ki je privezana ob preskusni pregradi na pripustni postaji, pri čemer je na začetku dovoljena le

minimalna interakcija med njima, zaskok žrebca pa se dovoli, ko kobila pokaže, da je dejansko v estrusu

ANG.: *in-hand natural covering*

prípustna postaja -e -e ž registrirano in odobreno kmetijsko gospodarstvo, ki redi plemenjake in opravlja pripuste samic z drugih kmetijskih gospodarstev

ANG.: *breeding station, mating station*

prípustna sezóna -e -e ž krajše obdobje v letu, ko rejec zaradi pocenitve reje pripusti večino odraslih ženskih živali v čredi

ANG.: *breeding season, mating season*

prípustno mésto -ega -a s mesto, opremljeno s pregrado, ki ločuje kobilo in žrebca ter preko katere lahko žrebec izvaja elemente dvorjenja do privolitvenega refleksa kobile, ko rejec spusti žrebca h kobili, da jo zaskoči

ANG.: *mating place*

prípustno stojišče -ega -a s stojišče, navadno v skupinski reji ali na pripustni postaji, za začasni privez samice, npr. krave, v času pripusta ali osemenjevanja

ANG.: *service stall*

prirást -ásta m proizvodna lastnost, ki izraža povečanje telesne mase v določenem obdobju in se izračuna kot razlika med končno in začetno telesno maso v določenem obdobju, npr. prirast v času pitanja

ANG.: *weight gain*

prirêja -e ž 1. pridobivanje živalskih proizvodov, namenjenih zlasti za humano prehrano, npr. mesa, mleka, jajc, ter za izdelavo tekstilnih vlaken, npr. pridobivanje volne

ANG.: *production*

2. količina pridobljenih živalskih proizvodov

ANG.: *production*

prisílno pítanje -ega -a s pitanje perutnine, predvsem gosi, z namenom pridobivanja povečanih jeter, ki poteka z ročnim ali strojnim potiskanjem energijsko bogate krme v prebavila živali

ANG.: *force feeding*

prisílno skúbenje -ega -a s postopek zamenjave perja pri perutnini, ki ga z različnimi tehnološkimi ukrepi, npr. z zmanjšanjem količine krmnega obroka in skrajšanjem trajanja osvetlitve, sproži rejec

ANG.: *force moulting*

prisílno zráčenje -ega -a s proces, pri katerem svež zrak s pomočjo ventilatorjev vstopa v hlev, iz njega pa izstopa izrabljen in onesnažen zrak, npr. podtlačno zračenje,

nadtlačno zračenje, zračenje z izenačenim tlakom

ANG.: *forced ventilation, mechanical ventilation*

prítlikava perutnína -e -e ž pasme zlasti kokoši in rac, ki dosegajo približno četrtino do polovico standardne velikosti vrste in se jih redi kot okrasne živali, samice pa so zaradi dobro izraženih maternalnih lastnosti zelo primerne za valjenje drugih vrst perutnine, npr. turška kokoš s: bántam perutnína

ANG.: *Bantam poultry*

prítlikave pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, katere predstavniki tehtajo med 0,9 in 2,0 kg in imajo kratke uhlje, so slabo plodni, primerni predvsem za razstave ali kot družne živali, in sicer pasme hermelin, pritlikavi lisec, pritlikavi ovnač in obarvani pritlikavec s: pritlikavi kúnci

ANG.: *dwarf rabbit breeds*

prítlikavi kúnci -ih -ev m mn. ► pritlikave pásme kúncev

priúhek -hka m kožna tvorba ob ušesni odprtini kokoši in petelina okroglo ali ovalne oblike, največkrat belkaste ali rdečkaste barve

□ str. 156

ANG.: *earlobe*

privátni alél -ega -a m alél, ki ga ima samo določena pasma, linija ali populacija in omogoča nedvoumno določitev pripadnosti osebkov tej pasmi, liniji ali populaciji

ANG.: *private allele, unique allele*

privolitveni refléks -ega -a m znaki v obnašanju, s katerimi samica kaže pripravljenost na paritev in dovoli zaskok, npr. privzdignjeni uhlji in nepremična stopa pri svinji

ANG.: *standing reflex*

priznána rêjska organizácia -e -e -e ž organizacija v živinoreji, ki izpolnjuje pogoje, predpisane s strani države, in izvaja rejski program

ANG.: *recognised breeding organisation*

procesíranje mRNA -a -- [èmerená] s postopek zorenja mRNA, v katerem se izrežejo introni in se na 5'-koncu doda kapa, na 3'-koncu pa rep poli-A

ANG.: *mRNA processing*

produkcijski nívó -ega -ja m najnižji nivo v selekcijski piramidi, v katerem so potomci živali iz razmnoževalnega nivoja, ki so navadno križanci in so namenjeni komercialni prireji, npr. za meso ali jajca

□ str. 191

ANG.: *production level, production tier*

produkcijsko obolenje -ega -a s obolenje v času prireje, ki se pogosteje pojavlja pri visokoproduktivnih živalih, npr. ketoza pri molznicah

ANG.: *production disorder*

produkt fermentacije -a -- m presnovek, ki nastane pri mikrobn fermentaciji manjših enot, navadno nastalih pri mikrobn razgradnji, npr. hlapne maščobne kisline v predželodcih in debelem črevesu živali

S: fermentacijski produkt

ANG.: *fermentation product*

produktivna doba -e -e ž obdobje v reprodukcijskem ciklusu, ko je svinja breja ali doji puijske

ANG.: *productive interval*

produkt razgradnje -a -- m manjša enota, nastala pri mikrobn razgradnji hranil, npr. glukoza, aminokisline

ANG.: --

proestrus -a m faza estričnega ciklusa, ko pod vplivom FSH, izločenega iz hipofize, v jajčniku prične rasti en ali več folikov, jajčnik izloča estrogene in se maternična sluznica odebeli □ str. 54

ANG.: *proestrus*

profaza -e ž 1. prva faza mitoze, v kateri se kondenzirajo kromosomi, sestavljeni iz dveh kromatid, ki sta združeni s centromero, v citoplazmi pa začnejo nastajati mikrotubuli nastajajočega delitvenega vretena

ANG.: *prophase*

2. prva faza mejoze, v kateri v prvi mejotski delitvi pride do združevanja homolognih kromosomov, izmenjave delov njihovih kromatid, krčenja kromosomov, nastanka delitvenega vretena in razpada jedrne membrane, v drugi mejotski delitvi pa nastane delitveno vreteno in razpade jedrna membrana

ANG.: *prophase*

progéní tíst -ega -a m ► preizkús na potómcih

progesterón -a m steroidni hormon, ki ga izločajo rumeno telo v jajčniku, posteljica in skorja nadledvične žleze ter vpliva na pripravljenost maternične sluznice na ugnezditev zarodka, na razvoj zarodka in vime na obnašanje bregih živali

ANG.: *progesterone*

progestín -a m gestagen sintetičnega izvora, npr. altrenogest, melengestrol acetat, ki z vezavo na progesteronske receptorje sproži biološki odziv v celici in se uporablja npr. za sinhronizacijo estrusa pri kobilah, kravah, ovcah, kozah in svinjah, za zadržanje

nastopa estrusa pri športnih kobilah, za omilitiv agresije pri žrebcih

ANG.: *progestin*

prográm razvója podežélja -a -- -- m

program ukrepanja na podeželskih območjih, ki vključuje tako ukrepe dohodkovne kot investicijske podpore, je veljaven celotno programsko obdobje, ki praviloma traja sedem let, ter se razlikuje po posameznih članicah Evropske unije in ponekod tudi po posameznih regijah

ANG.: *rural development programme*

progresívno gíbljiva seménčica -- -e -e ž

semenčica, ki se pri mikroskopskem pregledu giblje naravnost naprej in je zaradi tega sposobna oploditve

ANG.: *sperm progressive motility*

proizvajálčeva céna -e -e ž ► odkúpna céna

proizvódna kvóta -e -e ž omejitev količine dobrine, ki se lahko proizvede na določenem območju, kar zagotovi stabilnejše tržne razmere, npr. kvote za mleko in sladkor v Evropski uniji

ANG.: *production quota*

proizvódna lastnóst -e -i ž količina

prirejenega živalskega proizvoda in z njo povezane lastnosti pri posamezni rejni živali ali skupini, npr. mlečnost, nesnost, prirast, zauživanje krme, izkoriščanje krme

ANG.: *production trait*

proizvódni dejávník -ega -a m vložek, ki se uporabi za ustvarjanje dobrin in ga v kmetijstvu predstavlja zlasti zemljišče, kapital, delo in naravni viri S: proizvodni faktor, proizvodni vir

ANG.: *production factor*

proizvódni fáktor -ega -ja m ► proizvodni dejávník

proizvódni índeks -ega -a m število, ki

izraža gospodarsko učinkovitost pitanja perutnine in se izračuna iz telesne mase spitane perutnine, starosti živali ob koncu pitanja, izkoriščanja krme in preživetvene sposobnosti

ANG.: *production index*

proizvódni potenciál -ega -a m pričakovana sposobnost živali za doseganje rejskih ciljev, npr. za prirejo mleka, mesa

ANG.: *production potential*

proizvódni strošek -ega -ška m strošek prireje, pridelave ali ustvarjanja določene dobrine, ki je vsota spremenljivih in stalnih stroškov in se ga pogosto razdeli na materialne stroške,

stroške storitev, stroške dela, amortizacijo in splošne stroške

ANG.: *production cost*

proizvodni vir -ega -a m ► proizvodni dejavnik

proizvodno nêvêzano plačilo -- -ega -a s proračunsko plačilo upravičencem, ki se najpogosteje izplačuje na osnovi površine GERK-ov in ni odvisno od obstoječe proizvodnje določenega kmetijskega proizvoda

ANG.: *decoupled payment*

proizvodno tvéganje -ega -a s vidik gospodarjenja, povezan z negotovostmi, ki vplivajo na obseg in kakovost proizvodnje, npr. v kmetijstvu vreme, bolezni in škodljivci

ANG.: *production risk*

proizvodno vézano plačilo -- -ega -a s proračunsko plačilo upravičencem, ki se izplačuje na osnovi obsega obstoječe proizvodnje določenega kmetijskega proizvoda

ANG.: *coupled payment*

proizvôd živálskega izvôra -ôda -- -- m predelan živalski proizvod za prehrano ljudi in živali, npr. mlečni, mesni, jajčni izdelki, ali za druge namene, npr. za proizvodnjo tekstila, za tehnične proizvode, za zdravila, za gnojila

ANG.: *product of animal origin*

prolaktin -a m hormon prednjega režnja hipofize, ki v organizmih vretenčarjev opravlja veliko fizioloških funkcij, povezanih z obnašanjem živali, razmnoževanjem, presnovo, osmoregulacijo, delovanjem imunskega sistema, pri čemer je zlasti pomemben njegov vpliv na rast mlekovtornih mehurčkov, tvorbo mleka in ohranjanje funkcije rumenega telesa pri samicah sesalcev ter na pojav kločenja in skubjenja pri pticah **s**: laktotropin

ANG.: *prolactin*

prolâps -a m izpad organa iz normalnega položaja, npr. izpad spodnjega dela jajcevoda, predvsem nožnice, skozi kloako pri samicah perutnine

ANG.: *prolapse*

promótor -ja m del zaporedja DNA, ki nadzoruje transkripcijo gena

ANG.: *promoter*

próoksidánt -a m molekula, ki v preveliki količini pospešuje oksidacijo, s čimer v organizmu povzroča reverzibilne ali ireverzibilne oksidacijske poškodbe beljakovin, maščob, ogljikovih hidratov in DNA

ANG.: *prooxidant*

propiónska kislána -e -e ž hlapna maščobna kislina s tremi ogljikovimi atomi, ki pri mikrobní fermentaciji v prebavilih v večji meri nastaja iz škroba, po absorpciji pa npr. v procesu glukoneogeneze iz nje nastaja glukoza, in se uporablja tudi kot silirni dodatek za preprečevanje aerobnega kvarjenja

ANG.: *propanoic acid, propionic acid*

prôsta rêja -e -e ž način reje živali v hlevu, ki niso privezane in se med posameznimi funkcionalnimi območji, npr. ležiščem, krmiščem, gibljejo brez omejitev, uporablja pa se zlasti v hlevih za govedo

ANG.: *cubicle housing system, loose housing system*

prôsta rêja perutníne -e -e -- ž ► pásna rêja (1)

prôstor umíka -ôra -- m ► razdálja bégá

prostožívêča žívál -e -i ž **1.** divja ali podivjana žival, pri kateri človek v glavnem ne vpliva na njeno prehrano, razmnoževanje, zaščito pred klimatskimi pogoji

ANG.: *wild animal*

2. divja žival, ki se v obori redi za gospodarske namene, npr. damjaki, jeleni, divji prašiči

ANG.: *wild animal*

proteasóm -a m beljakovinski kompleks v citoplazmi in jedru, v katerem poteka razgradnja odvečnih ali poškodovanih beljakovin

ANG.: *proteasome*

protein -a m ► beljakovina

proteinogéna aminokislána -e -e ž aminokislina, ki se z drugimi aminokislinaми povezuje v beljakovinsko verigo, ki je lahko linearna ali razvejana, in tako tvori krajše peptide ali daljše beljakovine, npr. pirolizin

ANG.: *proteinogenic amino acid*

proteolítíčni mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki razgrajuje predvsem beljakovine

ANG.: *proteolytic microorganism*

próthranílna snôv -e -í ž ► antinutritívna snôv

protoandríja -e ž zaporedna dvospolnost, pri kateri žival začne življenje kot samec, se kasneje preobrazi v samico in se pogosto pojavlja pri nekaterih vrstah rib, npr. oradi, cimetovi klovnovki

ANG.: *protandry*

protoginíja -e ž zaporedna dvospolnost, pri kateri začne žival življenje kot samica, se kasneje preobrazi v samca in se pogosto

pojavlja pri nekaterih vrstah rib, npr. modroglavi ustnači

ANG.: *protogyny*

proveniència -e ž plemenska perutnina, npr. stari starši, starši, iz dvo-, tro- in štirilinijskih križanj, ter njihovi končni križanci, ki se prodajajo pod trgovskimi imeni, npr. prelux, ross, lohmann

ANG.: *provenance*

provitamin -a m snov, iz katere nastaja vitamin, npr. β-karoten

ANG.: *provitamin*

PRP -- [pəɾəpə] m ◀▶ program razvoja podeželja

PrP-gén -a [peerpé] m gen, ki določa prionsko beljakovino, ki je domnevni prenosljivi povzročitelj spongiformnih encefalopatij

ANG.: *PrP gene*

PRRS -- [pəɾəɾəsə] m ◀▶ prašičji reprodukcijski in respiratorni sindrom

prsi -i ž mn. **1.** klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega ventralni predel prsnega koša, ki je od reber ločen po hrustančni vezi med rebri in prsnico □ str. 86

ANG.: *brisket*

2. klavni kos pri perutnini, ki vključuje prsnico s pripadajočim mišičnim tkivom in kožo

ANG.: *breast*

pršk -a m pojatev pri kozah, ki pri sezonsko poliestričnih pasmah nastopi s krajšanjem svetlega dela dneva, pri celoletno poliestričnih pa se pojavlja skozi celo leto, in se navzven kaže npr. z nemirom, pogostejšim meketanjem, mahanjem z repom, zaskakovanjem drugih koz, nabreklo vulvo s povečano količino izcedka **s:** prskanje

ANG.: --

prskanje -a s ▶ pršk

prсна globína -e -e ž navpična razdalja med najvišjo točko hrbta na predelu tik za plečatom in najnižjo točko na trebuhu za prednjimi nogami

ANG.: *chest depth*

prсна plavút -e -i ž parna plavut na obeh straneh telesa ribe tik za škržnima poklopčema, ki omogoča usmerjanje gibanja, njegovo upočasnjevanje ter natančno uravnavanje položaja □ str. 185

ANG.: *pectoral fin*

prsní filé -ega -ja m prsno mišično tkivo pri perutnini, ki se s prsi pridobi z odstranitvijo prsnice in kože

ANG.: *breast fillet*

prsní kšír -ega -a m vprežna oprema, pri kateri se konj pri vleki upre v predprsnico, s pomočjo katere prek priprežnic vleče praviloma lažja bremena, npr. kočijo, gig, sulki

ANG.: *breast collar harness*

prsní žúl -ega -a m tvorba na prsih perutnine, pogosto pri puranih in pitovnih piščancih, ki nastane predvsem kot posledica počivanja težkih živali na neustrezni podlagi, npr. na mokrem in zbitem nastilu

ANG.: *breast blister*

prst kopíta -a -- m prednji del kopitnega podplata □ str. 96

ANG.: *hoof toe*

pršičavost -i ž prisotnost zajedavskih pršic, npr. *Dermatophytus gallinae* pri perutnini, na telesu živali, ki sesajo kri in lahko povzročajo različna bolezenska stanja, od lokalnih vnetnih sprememb na koži, srbenja, do splošne vznemirjenosti in nemira živali, anemije ter posledično do slabše prireje in pogina

ANG.: *acarasis, mite infestation*

prvésnica -e ž samica sesalcev med prvim in drugim porodom ali samica pri ribah med prvim in drugim smukanjem

ANG.: *primiparous animal*

prví Méndlov zákon -ega -ega -óna m zakon dedovanja, po katerem se v procesu gametogeneze alela na istem lokusu naključno ločujeta tako, da polovica gamet nosi en alel, druga polovica gamet pa drugi alel iz para **s:** zakon segregacije

ANG.: *law of segregation, Mendel's first law*

prvótna domáča béla óvca -e -e -e -e ž populacija majhnih, odpornih, belih ovc, ki so bile razširjene v Vzhodnih Alpah in iz katere so nastale današnje alpske pasme ovc, npr. bovška ovca, jezersko-solčavska ovca

ANG.: *ancient local white sheep*

przewalski kònj -ega kónja [pševálski] m zadnja ohranjena podvrsta divjih konj, močnega, kratkega in manjšega okvirja, rdečerrjave barve s svetlejšim trebuhom in gobcem, s črnimi nogami in črno pokončno grivo, katere predstavniki so v vihru visoki 120–142 cm in živijo samo v rezervatih ter živalskih vrtovih

ANG.: *Przewalski's horse*

PSB -- [pəsəbə] m ◀▶ prebavljive suróve beljakovine

psévdogén -a m gen, ki zaradi mutacij ni funkcionalen ali ohranja delno aktivnost

ANG.: *pseudogene*

psévdogravídnost -i ž ► navídezna brêjost

psévdohermafroditizem -zma m ► inter-seksuálnost

psévdotuberkulóza -e ž zoonoza pri drobnici, kopitarjih, govedu, ki jo povzroča bakterija *Corynebacterium pseudotuberculosis* in za katero so značilne povečane ter vozlasto zatrdle bezgavke, ki se po več mesecih omehčajo in pregnojijo, nato pa se iz njih izceja sirast zelenorumen gnoj
s: gnôjno sírasto vnêtje, kazeózní limfadenítis
ANG.: *pseudotuberculosis*

psévdovitamín -a m ► vitamínu podobna snôv

PSPS -- [pəsəpəsə] m ◄► penn state sejálni tést

PSS -- [pəsəsə] m ◄► prašíčji strésni sindróm

ptičja grípa -e -e ž ► aviárna influéncia

puerperálna paréza -e -e ž ► pôporódna mrázlica

PUFA -- [púfa] m ◄► večkrat nenasíčena maščóbná kislína

puhálnik -a m naprava, ki z vrtenjem lopatic ustvarja močen tok zraka in se uporablja za prenos ovelega zelinja, mrve ali slame po cevi navadno na senik
ANG.: *hay blower*

púhasto peró -ega -ésa s pero z nežnim držalom in razcefrano zastavico, ki se nahaja pod krovnim perjem, najpogosteje na potrebušju, in ima predvsem termoizolacijsko vlogo
ANG.: *down feather*

pújssek -ska m mladič prašiča (*Sus scrofa domestica*) moškega ali ženskega spola od rojstva do odstavitve
ANG.: *piglet*

pulárd -a m spitana jarkica s kirurško odstranjenimi reproduktivnimi organi, namenjena za prirejo mesa
ANG.: *poularde*

pulzátor -ja m del molzne enote, ki enakomeren podtlak, ustvarjen z vakuumsko črpalko, spreminja v ritmične intervale podtlaka, ki se po dolgi pulzirajoči cevi prenesejo do kolektorja
ANG.: *pulsator*

Punnettov kvadrát -ega -a [pánetov] m tabelarični prikaz pričakovanih kombinacij alelov v zigoti na osnovi možne razporeditve alelov v gametah pri starših
ANG.: *Punnett square*

púra -e ž **1.** vrsta perutnine iz rodu *Meleagris*, družine poljskih kur (Phasianidae) in reda

kur (Galliformes), primerna predvsem za prirejo mesa

ANG.: *turkey*

LAT.: *Meleagris gallopavo*

2. samica vrste *Meleagris gallopavo* od spolne zrelosti naprej

ANG.: *turkey hen*

purán -a m samec vrste pura (*Meleagris gallopavo*) od spolne zrelosti naprej **s:** púrman
ANG.: *gobbler, tom*

puránček -čka m samec vrste pura (*Meleagris gallopavo*) od izvalitve do spolne zrelosti
ANG.: *jake turkey*

púrica -e ž samica vrste pura (*Meleagris gallopavo*) od izvalitve do spolne zrelosti ali do znesenja prvega jajca
ANG.: *female poult*

purín -a m heterociklična spojina, ki je osnovni gradnik dušikovih baz, npr. adenina in gvanina
ANG.: *purine*

púrman -a m ► purán

púrník -a m hlev za rejo posameznih kategorij pur, ki je lahko stacionaren ali premičen in omogoča različne nastanitve, npr. talno rejo na nastilu ali na kombinaciji nastila in rešetk, rejo plemenskih živali v boksih
ANG.: *turkey house*

pústo mesó -ega -á s mišično tkivo po odstranitvi vidnega maščobnega tkiva, ki zato vsebuje veliko beljakovin in malo maščob, praviloma manj kot 5 %
ANG.: *lean meat*

Q

Q

q -- [kú] m ◄► presnovlívjost

QTL -- [kuteɪl] m ◄► lókus kvantitatívne lastnósti

R

3R -- [trí èr] m etično načelo za ravnanje z živalmi v poskusih, ki temelji na zamenjavi živali z alternativnimi metodami, kadar je mogoče, zmanjšanju števila živali na najmanjšo možno raven, ki še vedno omogoča doseganje ciljev raziskave, in izboljšanju postopkov, s katerimi se zmanjša bolečina, trpljenje in stres živali
ANG.: *replacement, reduction, refinement, 3Rs*

ráca -e ž **1.** perutnina iz rodov *Anas* in *Cairina*, družine plovcev (Anatidae) in reda plosko-kljune perutnine (Anseriformes), primerna za prirejo mesa, jajc in kot okrasna žival, npr. navadna raca, muškatna raca

ANG.: *duck*

2. samica pri perutnini iz rodov *Anas* in *Cairina*

ANG.: *duck*

racák -a m samec pri perutnini iz rodov *Anas* in *Cairina* **S:** rácman

ANG.: *drake*

ráca mlákarica -e -e ž ► navadna raca

racárník -a m hlev za rejo posameznih kategorij rac, ki je lahko stacionaren ali premičen in omogoča različne nastanitve, npr. na rešetkah, na nastilu, na kombinaciji rešetak in nastila, v boksih z dostopom do odprtih vodnih površin

ANG.: *duck house*

rácman -a m ► racák

radovédno obnášanje -ega -a s obnašanje živali, pri katerem žival aktivno zbira informacije o okolju, npr. z namenom iskanja krme ali materiala za gnezdenje, spoznavanja neznanega ali novosti v okolju **S:** raziskovalno obnašanje

ANG.: *exploratory behaviour*

ragusano -a [raguzáno] m ► raguški ôsel

raguški ôsel -ega ôsla m pasma oslov odpornega in energičnega temperamenta, katere predstavniki so v vihru visoki 135–145 cm, so temno rdečerjave barve, s svetlo liso okoli oči, sivim gobcem s črnimi nozdrvmi, svetlim trebuhom in črno grivo ter so primerni za prirejo mleka in pridobivanje mul **S:** ragusano

ANG.: *Ragusano donkey*

rák ráka m žival iz razreda členonožcev (Arthropoda), ki živi v morju ali sladki vodi, redko na kopnem, diha s škrgami, lahko tudi

s celotno površino telesa in ima na prednji strani glave dva para členkastih tipalnic, s katerimi okuša, tipa in vzdržuje ravnotežje, npr. jastog, rarog, škamp, kozica

ANG.: *crustacean*

rálník -a m koščena struktura na sredini sprednjega dela neba ustne votline pri ribah kostnicah, na kateri so pri mnogih vrstah rib zobje, katerih razporeditev in število je vrstno specifično in predstavlja pomemben znak pri taksonomskem določanju rib

ANG.: *vomer*

RAS-ribogójnica -e [rás] ž ► rëcirkulácijska ribogójnica

rást -í ž proces povečevanja strukturne in funkcionalne mase telesa ter velikosti živali, ki je posledica povečevanja števila in velikosti telesnih celic ter njihove diferenciacije, ki poteka z za vrsto značilno hitrostjo

ANG.: *growth*

rastlinojéda žívál -e -í ž kopenska ali vodna žival, ki se prehranjuje pretežno s hrano rastlinskega izvora in ima relativno daljša prebavila kot mesojeda žival ter druge anatomske prilagoditve, npr. večvotlnski želodec pri prežvekovalcih, goltni zobje pri belem amurju **S:** herbivór

ANG.: *herbivorous animal*

rastlínski ekstrákt -ega -a m koncentrirana zmes snovi, pridobljena iz rastlinskega materiala, ki je bogata z učinkovinami, npr. s polifenoli, tanini, in se uporablja npr. kot krmni dodatek za povečanje zauživanja krme, izboljšanje prebave in zdravlja prebavil, kot antioksidant za zaščito krme in/ali živali

ANG.: *plant extract*

rastlínski encím -ega -a m encim, ki ga živali zaužijejo z rastlinsko krmo, predvsem z žitnim zrnjem, in se v prebavilih živali lahko aktivira ter tako pomaga pri prebavi, lahko pa se v krmo tudi dodaja, npr. fitaza

ANG.: *plant enzyme*

rastlínski polifenól -ega -a m sekundarni rastlinski presnovek, ki v rastlini opravlja določene funkcije, npr. lignin daje rastlini trdnost in prožnost, tanini rastlinojedom preprečujejo pretirano zauživanje te rastline, v organizmu živali pa lahko vpliva na prebavo in ima antioksidativno, protivnetno ter protimikrobno delovanje

ANG.: *plant polyphenol*

rástna dóba -e -e ž ► vegetácijska dóba

rástna krivúlja -e -e ž model ali funkcija, s katero se prikaže spreminjanje določene količine, npr. velikosti, mase, volumna,

R

dnevnega prirasta, števila organizmov, v odvisnosti od časa □

ANG.: *growth curve*

rástna sezóna -e -e ž obdobje leta od zgodnje pomladi do pozne jeseni, ko je v krapovskem ribniku temperatura vode tako visoka, da v krapovcih spodbudi intenzivnejše presnovne procese, zaradi česar se več prehranjujejo ter pridobivajo telesno maso

ANG.: *growing season*

rástni hormón -ega -a m hormon prednjega režnja hipofize, ki s spodbujanjem celičnih delitev, celične regeneracije in sinteze beljakovin spodbuja rast vseh tkiv, zlasti kostnega tkiva, poleg tega pa deluje tudi na presnovo ogljikovih hidratov in maščob s: somatotropin

ANG.: *growth hormone, somatotropin*

rástni potenciál -ega -a m pričakovana sposobnost živali za hitrost rasti in doseženo končno telesno maso

ANG.: *growth potential*

rávne jáslji -ih -i ž mn. del krmilne mize ob krmilni pregradi, zlasti v hlevih s prosto rejo goveda ali drobnice, s katerega živali zauživajo krmo

ANG.: *straight rack*

razdálja béga -e -- ž prekoračena individualna razdalja, ki sproži umik živali in je navadno večja od kritične razdalje s: próstor umíka

□ str. 75

ANG.: *flight distance*

razdvájanje kromosómov -a -- s 1. proces, pri katerem se med mitozo in mejozo II

sestrski kromatidi ločita in potujeta na nasprotna pola v jedru

ANG.: *chromosome assortment, chromosome segregation*

2. proces med mejozo I, pri katerem po izmenjavi kromatid pride do razdvajanja para homolognih kromosomov

ANG.: *chromosome assortment, chromosome segregation*

razdvojeválna selékcija -e -e ž ► ločevalna selékcija

razgradljíve beljakovíne -ih -ín ž mn. skupina beljakovin ali drugih dušikovih snovi, ki jih mikroorganizmi v predželodcih presnovijo do amonijaka, ki ga lahko uporabijo za tvorbo lastnih aminokislin, tudi esencialnih, in mikrobnih beljakovin

ANG.: *ruminally degraded proteins*

razgradljívo -i ž merilo obsega mikrobne razgradnje v predželodcih prežvekovalcev, ki se navadno meri z *in sacco* poskusom

ANG.: *degradability*

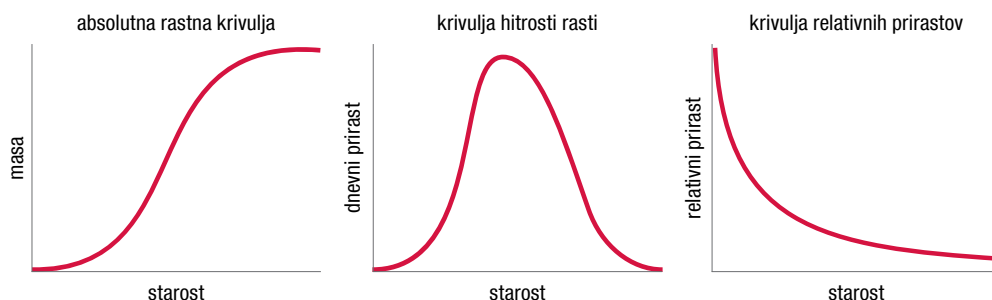
raziskoválna obnášanje -ega -a s ► radovédno obnášanje

razkovánje -a s odstranitev podkve zaradi izrabljenosti, poškodbe ali prevelike spremembe dolžine in/ali kota kopita

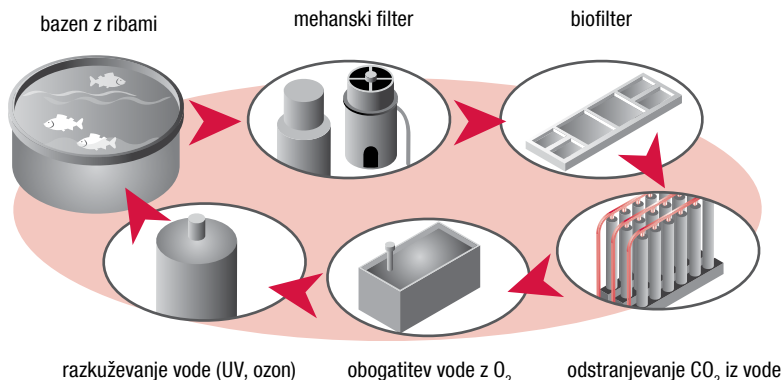
ANG.: *horseshoe removal*

razkrcénost pujskov -i -- ž razvojna anomalija, pri kateri ima pujsek zaradi nezrelosti ali šibkosti mišic ob rojstvu pretirano razmaknjene zlasti zadnje noge, lahko pa tudi vse štiri, in ki je najpogosteje posledica okužbe matere, npr. s

R

Rastna krivulja

Recirkulacijska ribogojnica

praiščjim reprodukcijskim in respiratornim sindromom, ali zaužitja mikotoksinov v brejosti

ANG.: *splay leg syndrome*

različica -e ž skupina živali znotraj posamezne pasme perutnine, ki se od drugih pripadnikov iste pasme razlikuje po barvi perja ali obliki grebena, npr. bela plimutka, grahasta plimutka, bela štajerska kokoš, jerebičasta štajerska kokoš

ANG.: *variety*

različica nukleotidnega zaporedja -e --- ž različica v genomu, ki se razlikuje od referenčnega genoma določene vrste

ANG.: *sequence variant*

različica posameznega nukleotida -e --- ž genetska različica, pri kateri se osebk v populaciji razlikujejo v enem nukleotidu na istem alelu in zajema polimorfizme posameznega nukleotida ter insercije ali delecije enega nukleotida

ANG.: *single nucleotide variant, SNV*

različica v številu kopij -e --- ž strukturna sprememba DNA, ki obsega od nekaj kilobaznih do nekaj megabaznih parov in vključuje delecije ter podvojitve

K: CNV

ANG.: *copy number variant, CNV*

razmnoževalna fárma -e -e ž specializirano kmetijsko gospodarstvo, na katerem se izvajajo aktivnosti razmnoževalnega nivoja

ANG.: *multiplier, multiplier farm*

razmnoževalni nívó -ega -ja m srednji nivo v selekcijski piramidi, katerega namen je namnožitev živali genotipov s selekcijskega nivoja **s**: reprodukcijski nívó □ str. 191

ANG.: *multiplier level, multiplier tier*

razmnoževanje -a s proces, v katerem organizmi obnavljajo življenje lastne vrste z ustvarjanjem potomstva in lahko poteka nespolno, ko potomec izhaja iz enega starševskega organizma, ali spolno, ko pri nastanku novega osebk sodelujeta dva raznospolna starševska organizma **s**: reprodukcija

ANG.: *reproduction*

razpléčenost -i ž nepravilna oblika prsnega dela živali, pri kateri je opazna vrzel med vrhom plečeta in stranskim delom prsnega koša, ker popustijo vezi med plečnico in prsnim košem na obeh straneh telesa, ter je lahko genetska, pogostejše pa pridobljena zaradi nepravilne hlevske opreme, npr. ležišča pri govedu brez temenske zapore

ANG.: *open shoulder*

razpoložljivost rudninske snovi -i --- ž prava prebavljivost rudninske snovi, s katero se ocenjuje količino rudninske snovi, ki se lahko uporabi v prenovi **s**: dostôpnost rudninske snovi

ANG.: *mineral availability*

razrèz -éza m postopek, v katerem se klavne trupe, polovice in kose loči na manjše dele ali na posamezna tkiva, primerna za

uporabo ali nadaljnjo predelavo v različne izdelke **s:** disekcija, razsèk

ANG.: *dissection*

razroževanje -a s 1. postopek preprečevanja izraščanja rogov pri teletih, jagnjetih in kozličih, pri katerem se v lokalni anesteziji ožge zasnova še neizraslih rogov in se izvaja z namenom zmanjševanja tveganja za poškodbe **s:** dekornuacija

ANG.: *dehorning*

2. postopek odstranjevanja že izraslih rogov s pomočjo klešč ali ostre žice pri odraslem govedu, ovcah in kozah v lokalni anesteziji, ki se konča z ožiganjem s termokavterjem in se izvaja z namenom zmanjševanja tveganja za poškodbe **s:** dekornuacija

ANG.: *dehorning*

razsèk -èka m ► razrèz

razstávni króg -ega -a m ► ocenjeválni króg

raztelésba -e ž postopek, v katerem se poginula ali poskusna žival po usmrtnitvi razreže na posamezne organe, tkiva in telesne dele z namenom ugotovitve vzroka pogina ali za laboratorijsko analizo **s:** sékcija

ANG.: *necropsy, post-mortem examination*

rdèča mángulica -e -e ž različica pasme mangelica, katere predstavniki imajo po celem telesu ščetine rdečerjave barve

ANG.: *Red Mangalica pig*

rdèča máža -e -e ž mikrobiološka kultura, ki sodeluje pri sekundarnem zorenju nekaterih sirov in v kateri prevladuje aerobna bakterijska vrsta *Brevibacterium linens*, za katero je značilna tvorba oranžno rdečih barvil na površini sirov, intenzivno proteolitično delovanje in tvorba snovi, ki vsebujejo žveplo

ANG.: *red smear, red smear bacteria*

rdèča prágózdna kokóš -e -e -i ž divja kokoš z jerebičastim vzorcem perja, ki je najpomembnejša prednica udomačene kokoši in je geografsko najbolj razširjena **s:** bankíva kokóš

ANG.: *red junglefowl*

LAT.: *Gallus gallus bankiva*

rdečica -e ž zoonoza pri prašičih, ki jo povzroča bakterija *Erysipelothrix rhusiopathiae* in za katero so značilne romboidne kožne spremembe, visoka vročina, neplodnost, zvrževanje, apatičnost, neješčnost, težave pri gibanju ter se najpogosteje prenaša prek slin, seča in blata

ANG.: *erysipelas*

reakcijska nóрма -e -e ž mera fenotipske plastičnosti, ki se običajno izvede s pomočjo modela z naključno regresijo

ANG.: *reaction norm*

realizirana heritabilitéta -e -e ž heritabiliteta, ocenjena na osnovi razmerja med doseženim genetskim napredkom in selekcijskim diferencialom

ANG.: *realised heritability*

reálna céna -e -e ž cena, ki je korigirana za učinek sprememb kupne moči denarja zaradi inflacije in daje bolj realno predstavbo o njenem spreminjanju v daljšem obdobju, npr. pri prikazu odkupne cene mleka v tridesetletnem obdobju

ANG.: *real price*

reálna vrédnost -e -i ž vrednost, izražena v cenah nekega referenčnega obdobja, ki se s preračunom nominalno izražene vrednosti očisti vpliva inflacije in se uporablja npr. pri oceni vrednosti odkupljenih kmetijskih pridelkov v večletnem obdobju

ANG.: *real value*

rèbra -ber s mn. klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega ventralni predel dveh tretjin kosti, ki oklepajo prsni koš, npr. prednja in zadnja rebra □ str. 86

ANG.: *ribs*

rèbra s potrebušino -ber -- -- s mn. klavni kos pri prašičih in drobnici, ki obsega ventralni predel dveh tretjin kosti, ki oklepajo prsni koš, in del trebušne stene od konca prsnega koša do stegna □ str. 86

ANG.: *ribs with flank*

recesívni alél -ega -a m alél, ki ga pri izražanju lastnosti dominantni alél lahko prekrije, npr. alél za dvojno omišičenost pri govedu, ovcah, psih **s:** recesívni gén

ANG.: *recessive allele*

recesívni fenotíp -ega -a m fenotip, ki se izraža le pri recesivnem genotipu

ANG.: *recessive phenotype*

recesívni gén -ega -a m ► recesívni alél

recesívni genotíp -ega -a m homozigot, ki ima na lokusu dva ista recesivna alela, po enega od vsakega starša

ANG.: *recessive genotype*

recipróčna translokácijska -e -e ž kromosomska mutacija, pri kateri si nehomologna kromosoma izmenjata svoja dela

ANG.: *reciprocal translocation*

recipróčno krížanje -ega -a s križanje, ki je nasprotno križanju samca pasme A s samico pasme B in pri katerem se križata samec pasme B s samico pasme A

ANG.: *reciprocal crossing*

rècirkulacijska ribogójnica -e -e ž ribogojnica, v kateri se uporabljena voda najprej mehansko in biološko očisti, razplini,

obogati s kisikom, razkuži in ponovno vrne v sistem **s**: RAS-ribogónnica □ str. 180
ANG.: *recirculating aquaculture system, RAS, recirculating fish farm*

réčna jegúlja -e -e ž ► evrópska jegúlja

redeglúcija -e ž zadnja, peta faza prežvekovanja, ko pride do požiranja prežvečenega bolusa, ki ponovno prispe v predželodce in se primeša ostali vsebini
ANG.: *reswallowing*

rédki belják -ega -a m tekoči del beljaka jajca, ki pri svežem jajcu obdaja rumenjaki v ožjem pasu in gosti beljak v širšem pasu ter prispeva k blaženju mehanskih obremenitev in oskrbi razvijajočega se zarodka z vodo in beljakovini □ str. 30
ANG.: *thin albumen*

referénčna populácija -e -e ž skupina osebkov, za katero so zbrane tako fenotipske kot genomske informacije in ki se uporablja pri razvoju in preverjanju napovednega modela za genomsko selekcijo **s**: vádbena populácija
ANG.: *reference population, training population*

referénčni alél -ega -a m sekvenčna varianta alela v referenčnem genomu
ANG.: *reference allele*

referénčni genóm -ega -a m računalniški prikaz genoma, ki je kot reprezentativen sprejet za določeno vrsto ali sev
ANG.: *reference genome*

regíster -tra m **1.** seznam označenih živali praviloma iste vrste, ki se vodi v pisni ali elektronski obliki na ravni države, npr. centralni register kopitarjev, na ravni rejskega programa, npr. register kasačev, ali na ravni kmetijskega gospodarstva, npr. register prašičev na gospodarstvu
ANG.: *register*
2. pisni ali elektronski medij, v katerega so vpisani plemenski prašiči križanci, ki izpolnjujejo z rejskimi programi določene pogoje in so odbrani za razmnoževanje
ANG.: *breeding register*

regíster kmetijskih gospodarstev -tra
 -- -- m centralizirana zbirka podatkov o vseh kmetijskih gospodarstvih v državi, ki vključuje naslov, nosilca, popis kmetijskih zemljišč v njihovi uporabi, vključenost v sheme kakovosti in na kmetijah tudi člane kmetije ter morebitne priglase dopolnilne dejavnosti **k**: RKG
ANG.: *register of agricultural holdings*

regíster pásem -tra -- m zbirka podatkov, v kateri so vpisani in zbrani vsi pomembnejši

genealoški, morfološki, rejski in selekcijski podatki o pasmah domačih živali
ANG.: *breed catalogue*

regurgitácija -e ž **1.** vračanje želodčne vsebine v zgornje dele prebavnega trakta
ANG.: *regurgitation*

2. prva faza prežvekovanja, ko se vampova vsebina vsesa v požiralnik
ANG.: --

reinsalivácija -e ž četrta faza prežvekovanja, ko se bolus ob remastikaciji v ustih dobro prepoji s slino
ANG.: *reinsalivation*

rêja -e ž oskrba rejnih živali v celotnem življenjskem obdobju živali, ki vključuje npr. skrb za prehrano, dobrobit živali, zdravstveno varstvo
ANG.: *rearing*

rêja drobníce -e -- ž **1.** panoga živinoreje, ki se ukvarja z organiziranim gospodarjenjem z ovcami in kozami, predvsem z namenom prireje mleka in mesa ter pridobivanja plemenskih živali in križancev
ANG.: *small ruminant production*
2. področje zootehnike, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri ovcah in kozah kot rejnih živalih
ANG.: *small ruminant science*

rêja z izpústom -e -- -- ž **1.** način reje perutnine, pri katerem je živalim zagotovljen dostop do zunanjih površin vedno, ko to dovoljuje fiziološko stanje živali, vremenske razmere in stanje izpustnih površin, razen če to začasno prepove veterinarski predpis, npr. zaradi nevarnosti aviarne influence
ANG.: *free range housing*
2. način reje, pri katerem je rejnim živalim, predvsem prašičem, kuncem, govedu, konjem, zagotovljen dostop do zunanjih površin ob hlevu
ANG.: *indoor housing with outdoor run*

rêjec -jca m **rêjka -e** ž fizična ali pravna oseba, ki se ukvarja z živinorejo in je lastnik, imetnik živali ali oskrbnik živali
ANG.: *breeder, farmer*

rejékija -e ž druga faza prežvekovanja, ko zgornji del vsesane vampove vsebine ali bolus potuje po požiralniku navzgor in prispe v usta, spodnji del pa se vrne v kapico
ANG.: --

rêjna žíval -e -i ž žival, ki jo človek redi za pridobivanje živalskih proizvodov, npr. za prirejo mleka, mesa, jajc, volne, ali za delo
ANG.: *farm animal*

rějska dokumentacija -e -e ž zootehniški dokumenti in druga dokumentacija, ki se uporablja pri izvajanju rejskega programa, npr. dnevnik pripustov, dnevnik tetoviranja, hlevska kartica, zahtevek za potrditev porekla, zootehniško spričevalo
 ANG.: *breeding documents, zootechnical documentation*

rějski program -ega -a m zbirka zapisanih metod in ukrepov za rejo rejnih živali določene vrste in pasme, katerega glavni del je navadno selekcijski program
 ANG.: *breeding programme*

rějsko opravilo -ega -a s opravilo, ki se ob osnovni oskrbi živali dodatno izvaja za večjo uspešnost reje, npr. pomoč pri porodu, nega parkljev ali kopit, pripuščanje in osemenjevanje, odstavljanje, označevanje živali, nega in striženje dlake ter volne
 ANG.: *breeding chore*

rěkombinántna inbridirana linija -e -e ž -e ž inbridirana linija, ki nastane tako, da križanju dveh standardnih inbridiranih linij v F_2 -generaciji sledijo parjenja brat – sestra, pri čemer se po 20 generacijah fiksirajo različne kombinacije kromosomskih odsekov izvornih dveh linij, ki vsebujejo v povprečju po 50 % izvornih genomov
 ANG.: *recombinant inbreed line*

rěkombinántna kongéna linija -e -e -e ž inbridirana linija, ki nastane s križanjem dveh standardnih inbridiranih linij tako, da se živali F_1 -generacije povratno križajo z eno od starševskih linij, čemur sledi parjenje 20 generacij brat – sestra, ki vsebujejo 1/8 genoma ene in 7/8 genoma druge izvorne linije
 ANG.: *recombinant congenic line*

rěksi -ov m mn. pasemska skupina kuncev s specifično dlako, katere predstavniki imajo pokončne mesnate uhlje, dlako različnih barv, ki je zaradi mutacije skrajšana na 17–20 mm, je zelo gosta in stoji pokonci, ter se redijo kot razstavne ali družne živali in za pridobivanje krzna, npr. modri reks, pritlikavi reks **s**: kratkodlake pásme kuncev
 ANG.: *rex rabbits*

rělativna céna -e -e ž cena izbrane dobrine v primerjavi s ceno določene dobrine kot standardom, npr. cena plina v primerjavi s ceno nafte, ali cena izbrane sestavine v različnih dobrinah, npr. beljakovin v močni in voluminozni krmi
 ANG.: *relative price*

rělativna plódnost -e -i ž število iker na enoto telesne mase ribe, ki se jih v obdobju ene drsti pridobi od ene ribe
 ANG.: *relative fecundity*

rělativni fitnes -ega -a m absolutni fitnes genotipa, običajno izražen v razmerju do genotipa z največjim absolutnim fitnesom **s**: adaptivna vrédnost, selektivna vrédnost
 ANG.: *relative fitness*

rělativni prirást -ega -ásta m sprememba telesne mase ali velikosti glede na predhodno doseženo telesno maso ali velikost, ki se običajno izraža v odstotkih □ str. 179
 ANG.: *relative growth rate*

remastikácija -e ž tretja faza prežvekovanja, ko se bolus temeljito prežveči v ustih, medtem pa poteka reinsalivacija
 ANG.: *rechewing, remastication*

REML -- [ereemě] m ◀▶ metoda najvéčjega omejenega verjětja

remónt -a m delež plemenskih živali, ki se jih letno zamenja v reji
 ANG.: *replacement rate*

repertoár obnášanja -ja -- m ▶ etogram

repetitivna enóta -e -e ž zaporedje nukleotidov, ki se ponavlja v okviru repetitivne regije, npr. mononukleotidno zaporedje T, dinukleotidno zaporedje CA, trinukleotidno zaporedje CAG
 ANG.: *repeat unit*

repetitivna régija -e -e ž odsek DNA, ki vsebuje ponovite repetitivnih enot
 ANG.: *repeat region*

replikácija DNA -e -- [deená] ž ▶ podvojevanje DNA

rěpna plavút -e -i ž neparna plavut na zadnjem delu telesa ribe, ki predstavlja glavni vir potiska za premikanje naprej skozi vodo □ str. 185
 ANG.: *caudal fin*

rěp póli-A rěpa -- [á] m območje na 3'-koncu mRNA in nekaterih nekodirajočih RNA, ki je sestavljeno iz adenin-nukleotidov, stabilizira molekulo in poveča njeno odpornost proti nukleazam
 ANG.: *poly(A) tail*

reprodukciija -e ž ▶ razmnoževanje

reprodukcijska lastnóst -e -i ž lastnost, ki izraža reprodukcijsko učinkovitost posamezne živali, npr. plodnost, doba med dvema porodoma, starost pri prvem pripustu, trajanje brejosti, število živorojenih pujskov na gnezdo, valilnost
 ANG.: *reproductive trait*

reprodukcijski cikelus -ega -a m **1.** doba od spolne zrelosti samice do prvega poroda ali med dvema zaporednima porodoma
 ANG.: reproductive cycle
2. doba od odbire do prasitve ali izločitve pri mladici ali doba od prasitve do naslednje prasitve ali izločitve pri stari svinji
 ANG.: reproductive cycle

reprodukcijski nívó -ega -ja m ► razmnoževalni nívó

reprodukcijski trákt -ega -a m zunanji in notranji spolni organi samca ali samice, ki omogočajo razmnoževanje **s:** spolni trákt
 ANG.: reproductive system, reproductive tract

reproduktivna sposobnost -e -i ž ► plódnost

reproduktivna zmogljivost -e -i ž maksimalno število potomcev, ki bi se jih teoretično lahko v celem življenju dobilo od ene živali, npr. od samice krapa, ki v celem življenju v vodno okolje izloči od enega do treh milijonov iker, bi se lahko dobilo toliko potomcev
 ANG.: reproductive capacity, reproductive potential

résa -e ž ► résasta dláka

résasta dláka -e -e ž groba dlaka z odebeljeno krtačasto konico, ki je daljša, debelejša in močnejša od krovne dlake in je pri kuncih redkeje posejana med kritno dlako **s:** résa, résnica
 ANG.: guard hair

rése **rés** ž mn. zakrnela kožna tvorba, ki visi na vratu nekaterih koz, redkeje ovc in prašičev, ter je lahko parna **s:** zvónčki
 ANG.: wattles

résnica -e ž ► résasta dláka

respiratórna bolézen -e -zni ž bolezen dihal, ki lahko prizadene pljuča, plevralno votlino, bronhialne cevi, sapnik, zgornji respiratorni trakt in dihalne živce ter mišice, npr. infekciozni bovini rinotraheitis pri govedu, infekciozni laringotraheitis pri perutnini
 ANG.: respiratory disease

respiratórna kómora -e -e ž prostor z bilančno kletko in opremo za merjenje bilance kisika in CO₂ v vstopnem in izstopnem zraku, ki posredno omogoča meritve tvorbe toplote ter izkoriščanja energije krme tudi na ravni presnove
 ANG.: respiration chamber, respiratory chamber

respónder -ja m ► transpónder

restriksijska éndonukleáza -e -e ž endonukleaza, ki cepi fosfodiesterne vezi v molekuli

DNA znotraj verige na specifičnih prepoznavnih mestih, zaradi česar se uporablja pri številnih metodah, npr. pri genotipizaciji z metodo RFLP ali pri inserciji genov v plazmidni vektor **s:** restriksijski encím
 ANG.: restriction endonuclease, restriction enzyme

restriksijski encím -ega -a m ► restriksijska éndonukleáza

restriksijsko mésto -ega -a s zaporedje DNA, sestavljeno iz okoli 4–8 baznih parov, ki ga prepozna restriksijska endonukleaza, npr. zaporedje GAATTC, ki ga prepozna restriksijska endonukleaza EcoRI
 ANG.: restriction recognition site, restriction site

restriktivni seléksijski índeks -ega -ega -a m seleksijski indeks, v katerem se za določeno lastnost ne želi genetskega napredka
 ANG.: restricted selection index

restriktivno krmljenje -ega -a s ► odmérjeno krmljenje

rešétkasta tlá -ih tál s mn. tla v boks ali hlevu, v katerih so reže ali luknje, skozi katere se blato in seč odstranjujeta v kanal za gnojevko ter se uporabljajo zlasti v hlevih za govedo in prašiče
 ANG.: slatted floor

reténcija -e ž zastoj posteljice v maternici po porodu
 ANG.: placenta retention

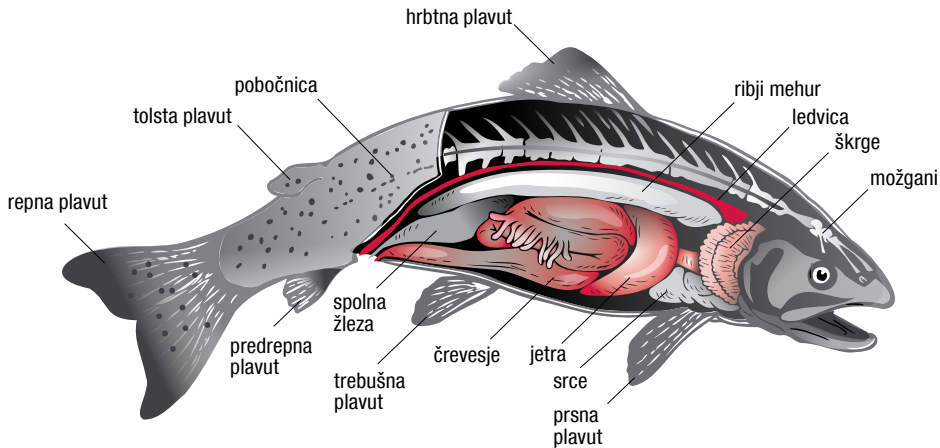
reténcijski čas krme -ega čása -- m ► zadrževalni čas krme

revérzna transkriptáza -e -e ž encim, ki pri procesu obratnega prepisovanja katalizira tvorbo komplementarne DNA na osnovi RNA-matrice **s:** obratna transkriptáza
 ANG.: reverse transcriptase

révno okólje -ega -a s okolje, ki živalim ne nudi dovolj stimulativnih dražljajev in onemogoča ali omejuje izvajanje številnih za vrsto značilnih oblik obnašanja, s čimer negativno vpliva na njihovo dobrobit **s:** siromášno okólje
 ANG.: barren environment

rezgetánje -a s značilno zelo glasno tresoče in piskajoče oglašanje konja, s katerim kliče druge konje in opozarja nase
 ANG.: whinnying

rezistétni škrob -ega -a m škrob, ki ga žival z lastnimi prebavnimi sokovi ne more prebaviti, lahko pa ga prebavi s pomočjo mikroorganizmov
 ANG.: resistant starch

Anatomija ribe

rézna trdôta -e -e ž lastnost mesa, ki označuje njegovo mehansko odpornost na rezo silo
 ANG.: *shear force*

RFLP -- [rəfələpə] m ◀▶ polimorfizem dolžin restrikcijskih fragmentov

riba -e ž vrsta živali iz razreda hrustančnic (Chondrichthyes) ali kostnic (Osteichthyes) iz debela strunarjev (Chordata)
 ANG.: *finfish*

ribištvo -a s dejavnost, ki vključuje akvakulturo, ribolov z načrtovanjem in upravljanjem populacij prostoživečih vodnih organizmov ter predelavo in trgovanje z vodnimi organizmi in njihovimi proizvodi
 ANG.: *fishery*

ribja lúska -e -e ž ploščica, ki izrašča iz usnjice kože pri ribah, ščiti kožo pred zunanjimi vplivi, raste celo življenje in se pri večini rib kostnic uporablja za določanje starosti s pomočjo letnic
 ANG.: *fish scale*

ribja móka -e -e ž beljakovinsko krmilo, ki je pridobljeno iz posušenih, toplotno obdelanih, razmaščenih in zmletih rib različnih vrst in se uporablja v prehrani vsejedi in mesojedi živali, npr. prašičev, perutnine, rib, kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic
 ANG.: *fish meal*

ribja páša -e -e ž rastlinski in živalski organizmi, navadno v krapovskem ribniku,

ki jih ribe zaužijejo, da se oskrbujejo s hranljivimi snovmi
 ANG.: *natural feed*

ribje okó -ega očésa s svetlo oko s šarenico brez pigmenta pri konju, ki ni nujno povezano z albinizmom
 ANG.: *wall eye*

ribji mehúr -ega -ja m z zrakom napolnjen notranji organ pri ribah kostnicah, ki jim omogoča lebdenje v vodi ter se polni in prazni s požiranjem ter oddajanjem atmosferskega zraka, npr. pri kalifornijski postrvi, krapu, ali s prehajanjem plinov, predvsem kisika, iz krvnega obtoka ali v njega, npr. pri ostrihu, polenovki **s**: plavalni mehúr, zračni mehúr □

ANG.: *air bladder, fish maw, gas bladder, swim bladder*

ribnik -a m umetno zgrajena akumulacija stoječe slane ali sladke vode, ki ima naravno dno iz zemlje ali prod, pri čemer so stene lahko npr. iz betona ali folije, v kateri nastaja rastlinska biomasa in se lahko uporablja za skupno rejo različnih starostnih kategorij rib, npr. zaroda, mladice, plemenk
 ANG.: *pond*

ribogójnica -e ž obrat za intenzivno rejo rib v morju, somornici ali sladki vodi, ki je navadno sestavljen iz večjega števila rejskih objektov, npr. rotacijskih bazenov, kanalskih bazenov, plavajočih kletk, ribnikov
 ANG.: *fish farm*

R

ribogójsstvo -a s **1.** panoga živinoreje in akvakulture, ki se ukvarja z rejo rib v morju, somornici ali sladki vodi, zlasti z namenom prireje mesa in poribljavanja

ANG.: *fish farming*

2. področje zootehnike in akvakulture, ki se ukvarja z znanstvenim proučevanjem in raziskovanjem pri ribah kot rejnih živalih

ANG.: *fish farming science*

ribolòv -òva m panoga ribištva, ki se ukvarja z lovom in nabiranjem prostoživečih vodnih organizmov, npr. rib, mehkužcev, rakov

ANG.: *fishing*

ribolòvno oròdje -ega -a s priprava, ki se jo uporablja pri gospodarskem ribolovu in je lahko nameščena na enem mestu, npr. parangal, ali se med ribolovom z njo aktivno upravlja, npr. vlečna mreža

ANG.: *fishing gear*

ribonukleínska kislína -e -e ž molekula, ki je vključena v prevajanje ter uravnavanje izražanja genov, je enoverižni polimer nukleotidov, sestavljenih iz sladkorja riboze, fosfatne skupine ter ene od štirih dušikovih baz, in sicer adenina, uracila, citozina ali gvanina, in obstaja v različnih podtipih, npr. informacijska RNA, prenašalna RNA **k:** RNA, RNK

ANG.: *ribonucleic acid, RNA*

ribonúkleoprotein -a m nukleoprotein, sestavljen iz RNA in beljakovine, npr. mali jedrni ribonukleoprotein, mali nukleolarni ribonukleoprotein in ribosom

ANG.: *ribonucleoprotein, RNP*

ribosóm -a m ribonukleoproteinski kompleks iz ribosomskih RNA in ribosomskih beljakovin

v citoplazmi, sestavljen iz večje in manjše podenote, na katerem poteka prevajanje informacijske RNA v beljakovino

ANG.: *ribosome*

ribosómska RNA -e -- [erená] ž ribonukleinska kislina, ki skupaj z ribosomskimi beljakovinami tvori ribosom, in sicer 5S, 5,8S, 28S v večji ribosomski podenoti, 18S rRNA v manjši ribosomski podenoti ter 12S in 16S rRNA v mitohondriju **k:** rRNA

ANG.: *ribosomal RNA, rRNA*

ríganje -a s značilno oglašanje oslov, ki se od ostalih kopitarjev loči po tem, da živali glasove tvorijo tako pri vdihovanju kot izdihovanju

ANG.: *braying, hee-hawing*

rígor mórtis -- -- m ► mrtváška otrplost

ríčeva plòšča -e -e ž ploščata, ovalna kožna tvorba na koncu prašičjega nosu, ki obdaja nosnici

ANG.: *porcine snout disk, rostral plate*

rílec -lca m nos pri prašičih, ki je združen z zgornjo ustnico

ANG.: *snout*

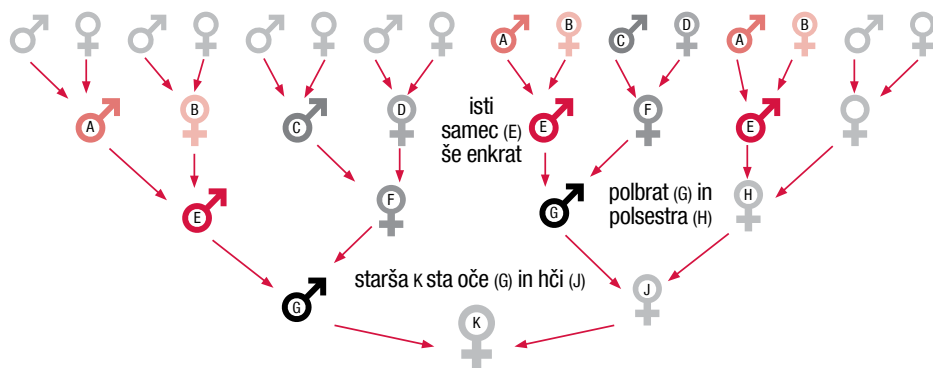
rílje -a s oblika obnašanja živali, značilna za prašiče, pri kateri z rilcem dvigajo in obračajo različne vrste tal, substrat, nastil, krmo ali z njim drgnejo po trdih površinah ali predmetih v okolju in je del zauživanja krme, radovednega obnašanja in oblikovanja gnezda

ANG.: *rooting*

rjávec -vca m barvni tip konja s svetlo rdečkasto do črnorjavo barvo dlake, s črno grivo, repom in spodnjim delom nog **s:** prám

ANG.: *bay horse*

R

Rodovnik

řjáví lísec -ega -sca m konj lisec, pri katerem so lise z belo barvo dlake naključno razporejene med večjimi lisami rdečkasto rjave barve dlake, grive in/ali repa

ANG.: bay pinto horse

řjáví sívec -ega -vca m konj sivec, ki je kot žrebe rjavec, s starostjo pa postopoma posivi do skoraj popolnoma bele barve dlake

ANG.: bay grey horse

řjávó govédo -ega -a s kombinirana pasma goveda večjega okvirja, sivorjave do temno rjave barve, s čvrstimi nogami, visokimi, tršimi temnimi parklji in temnimi sluznicami, za katero je značilna velika sposobnost za zauživanje krme, dolga življenjska doba, lahke telitve in dobra mlečnost □ str. 240

ANG.: Brown Swiss cattle

RKG -- [rəkəgə] m ◀▶ register kmetijskih go-spodárstev

RNA -- [erená] ž ◀▶ ribonukleínska kislína

RNA-polimeráza -e [erená] ž polimeraza za prepisovanje DNA, in sicer RNA-polimeraza I, RNA-polimeraza II in RNA-polimeraza III

ANG.: RNA polymerase

RNA-polimeráza I -e -- [erená êna] ž RNA-polimeraza, ki prepisuje gene za ribosomsko RNA, pri čemer najprej nastane prekursorji prepis 45S, ki se nato procesira v zrele oblike 18S, 5,8S in 28S

ANG.: RNA polymerase I

RNA-polimeráza II -e -- [erená dvé] ž RNA-polimeraza, ki prepisuje gene, ki kodirajo beljakovine, snoRNA ter večino genov za miRNA in snRNA

ANG.: RNA polymerase II

RNA-polimeráza III -e -- [erená trí] ž RNA-polimeraza, ki prepisuje gene za prenašalno RNA, 5S ribosomsko RNA ter nekatere kratke nekodirajoče RNA

ANG.: RNA polymerase III

RNK -- [erenká] ž ◀▶ ribonukleínska kislína

robótska mólža -e -e ž strojna molža krav molznic v hlevih s prosto rejo, ki poteka brez neposredne človekove prisotnosti in pri kateri krave same prihajajo na molžo večkrat na dan, funkcije čiščenja vimena, molže in čiščenja molzne enote pa potekajo samodejno v molznem robotu s: avtomátski systém mólže

ANG.: automatic milking system, robotic milking system, voluntary milking system

Rochejeva bárvna léstsvica -e -e -e [rošéjeva] ž barvna lestvica, ki razvršča intenzivnost

barve rumenjaka od najsvetlejšje, ki se jo označuje z 1, do najtemnejše rumene barve, ki se jo označuje s 15

ANG.: Roche scale

róčna mólža -e -e ž molža, pri kateri molznik z rokami iztiska mleko iz vimena tako, da seske ritmično stiska od njihove osnove proti krožni mišici zapiralki

ANG.: hand milking

ródájland -a m ameriška pasma kokoši s kovinsko svetlikajočo se temno rjavo barvo perja, ki obstaja v težjem in lažjem tipu, nese jajca s temno rjavo lupino ter se pogosto uporablja za križanja s srebrnimi kokošmi za pridobivanje avtoseks piščancev

ANG.: Rhode Island Red chicken

ród kobile rodú -- m vse ženske potomke, po ženski strani povezane do kobile, ki je začetnica

ANG.: dam line

rodôvník -a m 1. v pisni ali grafični obliki predstavljeni podatki o prednikih posamezne živali s: poréklo □ str. 186

ANG.: pedigree

2. podatkovna zbirka, ki vsebuje podatke o sorodstvu med živalmi v določeni populaciji

ANG.: pedigree

rodôvníška knjýga -e -e ž pisni ali elektronski register, v katerega so vpisane plemenske živali s predniki ali živali, ki izpolnjujejo z rejskim programom določene pogoje

ANG.: breeding book, herdbook

rodôvníška številka -e -e ž enolična oznaka plemenske živali znotraj rodovniške knjige

ANG.: herdbook number

řójstna mása -e -e ž telesna masa živorojenega mladiča, ki se ga stehta čim prej po rojstvu, npr. pri kuncih in prašičih prvi dan po rojstvu, pri govedu do tretjega dneva po rojstvu

ANG.: birth weight

romanôvská ôvca -e -e ž ruska pasma ovc sive barve z belo liso na črni glavi in črnimi nogami, ki je primerna za prirejo krzna in grobe volne, se zaradi zelo dobre plodnosti uporablja za oplemenjevanje pasem za prirejo mesa in pri kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci v povprečju tehtajo 90 kg in samice 55 kg

ANG.: Romanov sheep

ross -a [rós] m provenienca kokoši težkega tipa, katere pitovni piščanci imajo dobro izražene pitovne in klavne lastnosti

ANG.: Ross chicken

rotacijski bazén -ega -a m običajno iz betona ali fiberglasa izdelan bazen okrogle oblike,

v katerem se voda zaradi tangencialno usmerjenega vtoka giblje krožno, kar trdnim delcem iztrebkov in nezažute krme omogoča pomik proti iztoku na sredini bazena, s čimer je dosežen njegov samočistilni učinek

ANG.: circular tank

rotacijsko križanje -ega -a s ► kontinuirano križanje

rotaterminalno križanje -ega -a s križanje, pri katerem se na ženski strani izvaja dvopasemsko kontinuirano križanje med dvema maternalnima pasmama, na moški strani pa se uporabi samce terminalne pasme **s**: kombinirano križanje

ANG.: rotaterminal crossbreeding

rotirajoči sistem párenja -ega -a -- m parjenje istega samca, npr. zaradi dobrih reprodukcijskih lastnosti ali genotipa, zaporedoma z več samicami, pri čemer se upoštevajo estrični ciklus samice, čas povrnitve libida samca in obnova polnega števila semenčic v semenovodu

ANG.: rotation mating system

rotoláktor -ja m ► króžno molzíšče

rovášenje -a s označevanje živali z zarezovanjem ali luknjanjem posameznih telesnih delov, npr. luknjanje kože na stopalih vodne perutnine, odščipnjenje dela uhljev pri prašičih

ANG.: ear notching, toe clipping

róža -e ž ► grebén

rRNA -- [čerená] ž ◄► ribosómska RNA

RT-PCR -- [erté peceər] m ◄► obrátno prepisováne in verižna reakcija s polimerázó

rudnínsko krmílo -ega -a s dopolnilno krmílo, ki vsebuje večjo koncentracijo esencialnih rudninskih snovi in se uporablja kot posamično krmílo ali za pripravo krmnih mešanic ali premiksov, npr. apnenec kot vir kalcija, dikalcijev fosfat kot vir kalcija in fosforja, sol kot vir natrija in klora **s**: mineralno krmílo

ANG.: mineral feedstuff

rudnínsko-vitamínska krmna méšanica -e -e -e ž ► rudnínsko-vitamínski dodátek

rudnínsko-vitamínski dodátek -ega -tka m dopolnilna krmna mešanica, sestavljena iz nosila, rudninskih snovi, vitaminov, provitaminov, lahko tudi drugih krmnih dodatkov, ki se uporablja za dopolnitev krmnega obroka z makro- in mikroelementi in vitamini **s**: mineralno-vitamínska krmna mešanica, mineralno-vitamínski dodátek, rudnínsko-vitamínska krmna

mešanica, vitamínsko-mineralna krmna mešanica **k**: MVD, RVD

ANG.: mineral and vitamin supplement

rumenják -a m del jajčne vsebine, ki v zarodnem mehurčku vsebuje jajčno celico in služi kot osnovni vir hranil za razvijajoči se zarodek, saj vsebuje vse v jajcu prisotne maščobe, v maščobah topne vitamine, holesterol, skoraj polovico beljakovin, več kot 90 % kalcija, železa, fosforja, cinka, tiamina, piridoksina, folne kisline, pantotenske kisline in kobalamina ter je eno od redkih živil, ki vsebuje vitamin D □ str. 30

ANG.: yolk

rumenjákova membrána -e -e ž tanka in elastična opna, ki obdaja rumenjak, meji na halaziferno plast beljaka in skozi katero s staranjem jajca voda prehaja iz beljaka v rumenjak **s**: vitelínska membrána □ str. 30

ANG.: vitelline membrane, yolk membrane

rumenjákov mešíček -ega -čka m ► hranílني mešíček

ruměno teló -ega -ésa s tvorba, ki pri samicah sesalcev nastane na mestu, kjer je na jajčniku počil folikel, njegova funkcija pa je izločanje hormona progesterona, ki pripravi maternično sluznico za ugnezditev oplojene jajčne celice □ str. 54, 78

ANG.: corpus luteum, yellow body

ruminacijski ciklus -ega -a m ► prežvekováanje (1)

ruminálني bólus -ega -a m **1.** transponder v keramičnem ohišju, ki se ga prežvekovalcu oralno vstavi s pomočjo aplikatorja in trajno ostane v kapici, kar omogoča odčitavanje identifikacijske številke

ANG.: rumen bolus

2. merilec v ohišju, ki se ga prežvekovalcu oralno vstavi s pomočjo aplikatorja in trajno ostane v kapici, od koder brezžično posreduje podatke o dogajanju v predželodcih, npr. o temperaturi, pH-vrednosti, pogostosti ruminacij

ANG.: rumen sensor bolus

rúno -a s spojena plast volnenih vlaken pri ovcah, pridobljena s striženjem, praviloma v enem kosu

ANG.: fleece

rúski kasáč -ega -a m ruska pasma konj, ki je nastala s križanjem orlovskega in ameriškega kasača, pri kateri so zastopani vsi barvni tipi in katere predstavniki so v vihru visoki okoli 160 cm

ANG.: Russian Trotter horse

RVD -- [rəvədə] m ◄► rudnínsko-vitamínski dodátek

S

S -- [ès] m ▶ snow

sábljasta stója -e -e ž nepravilna stoja pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri so, gledano s strani, zadnje noge zaradi zmanjšane kota v skočnem sklepu postavljene pod telo

ANG.: *sickled legs, sickle-hocked legs*

sádne tropíne -ih -ín ž mn. krma, ki je ostanek po stiskanju soka iz sadja, vsebuje veliko sladkorjev, NŠP in antioksidantov ter se navadno uporablja v sveži ali silirani obliki kot posamično krmilo za divjad, posušena pa tudi za pripravo krmnih mešanic, npr. grozdne tropine, pulpa citrusov, jabolčne tropine

ANG.: *fruit pomace*

sájavost -i ž bolezen, ki jo povzroča na koži živeča bakterija *Staphylococcus hyicus*, se prenaša prek okuženih ran in pri kateri bakterijski toksini povzročajo značilne rjavkaste krastave izpuščaje, najpogosteje na licih, za uhlji, na bokih ali po nogah, največkrat pa prizadene sesne ter odstavljene pujske

ANG.: *exudative epidermitis, greasy pig disease*

salmonelóza -e ž bolezen, ki jo povzročajo različni serovari bakterij iz rodu *Salmonella* z različnimi stopnjami patogenosti za toplokrvne in hladnokrvne živali, ki so lahko vrstno specifični ali pa se pojavljajo pri številnih vrstah, vključno s človekom

ANG.: *salmonellosis*

salmonídi -ov m mn. ▶ postrvi

sámozapírálna krmílina pregráda -e -e

-e ž krmilna pregrada, skozi katero žival vtakne glavo in jo s potiskom vratu navzdol zapre, s čimer se žival ujame, da se prepreči preganjanje nižje rangiranih živali od krme ali da se lahko izvede npr. osemenitev, namoženitev ušesne številke **s**: sámozapórna krmílina pregráda

ANG.: *self-locking feed barrier, self-locking headgate*

sámozapírálni bòks -ega bòksa m boks za kratkotrajno osamitev živali pri krmilnem koritu, v katerem se po vstopu živali pregrada za njo zapre, da prepreči vstop drugim živalim, in je namenjen npr. zmanjšanju agresivnosti med krmiljenjem nizkorejnih plemenskih svinj in dokrmiljevanju svinj v slabši telesni kondiciji

ANG.: *lockable feeding stall*

sámozapórna krmílina pregráda -e -e -e ž ▶ sámozapírálna krmílina pregráda

SAMS-ós -í [sáms] ž ▶ ós SA

sanitárni premòr -ega -ôra m obdobje, ko se pred ponovno vselitvijo živali hlev očisti in razkuži ter se ga nekaj časa pusti praznega, da se s tem prekine razvojni krog mikroorganizmov

ANG.: *downtime period, sanitary break*

sanitárni vòzel -ega -zla m zaporedje treh prostorov, in sicer prostora za vsakodnevna oblačila in obutev, prostora za tuširanje ter prostora za delovno obleko in obutev, v katerem se izvaja ukrepe biovarnosti pri delavcih in obiskovalcih, npr. v prašičerejskem obratu, klavnici, valilnici

ANG.: *hygiene lock*

sanitárno-veterinárski ukrepi -ih -ov m mn. ▶ biovarnost

sánska kôza -e -e ž mlečna pasma koz bele barve, pri kateri so predstavniki srednje velikega do velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 85–120 kg, samice pa v povprečju 70 kg, imajo kratko in gladko fino dlako, srednje dolge in vstran ter naprej štrleče uhlje in trikotno obliko glave

ANG.: *Saanen goat*

SA-ós -í [sǎǎ] ž ▶ ós SA

sarkoplázemski retíkulum -ega -a m gladki endoplazemski retikulum v celicah prečno-progastih in gladkih mišic, v katerem se skladiščijo in iz katerega se med krčenjem mišic sproščajo kalcijevi ioni

ANG.: *sarcoplasmic reticulum*

satelítska DNA -e -- [deená] ž tandemske ponovitve repetitivnih enot, ki se pogosto nahajajo v območjih centromer, telomer in heterokromatina, npr. mikrosateliti in minisateliti

ANG.: *satellite DNA*

satín -a m pasma kuncev s specifično dlako, katere predstavniki imajo telesno maso 3–4 kg, pokončne mesnate uhlje, dlako različnih barv, ki ima prosojen ovoj in zaradi recesivnega gena manjši premer, mehek kožuh s svilnatim leskom ter se jih redi za pridobivanje krzna in kot razstavne ali družne žival, npr. slonovinasti satín, kastor satín, tiringer satín

ANG.: *Satin rabbit*

SB -- [sǎbǎ] m ▶ suròve beljakovíne

séčna kislína -e -e ž razgradni produkt presnove dušikovih spojin, ki se izloča skozi ledvice in je glavna oblika izločanja dušika pri pticah

ANG.: *uric acid*

S

sečnina -e ž razgradni produkt presnove dušikovih spojin, ki se izloča v seču, je glavna oblika izločanja dušika pri sesalcih, pri prežvekovalcih pa se pojavlja tudi v mleku, kjer je merilo za oskrbo vampovih mikroorganizmov z dušikom, ter se uporablja tudi kot krmni dodatek za prežvekovalce, silirni dodatek za izboljšanje beljakovinske vrednosti in obstojnosti silaže na zraku ter kot mineralno gnojilo **s**: uréa

ANG.: urea

sedanja vrédnost -e -i ž ocenjena vrednost v prihodnosti ustvarjenega učinka, preračunanega na sedanjí čas, ki se v kmetijstvu uporablja npr. za oceno vrednosti povečane prireje, ki je posledica naložbe v širjenje kmetijskega gospodarstva

ANG.: present value

sédelce -a s del telesa perutnine, kjer hrbet prehaja v rep □ str. 156

ANG.: saddle

sédelni pás -ega -ú m širši pas, ki je del vprežne ali jahalne opreme in je pričvrščen pod prednjim delom prsnega koša konja na jahalno sedlo ali sedlo vprežne opreme tako, da ta pri uporabi ohranja položaj na konju in ne povzroča poškodb njegove kože **s**: kólan

ANG.: girth

sedimentacijski prôstor -ega -óra m vodni zbiralnik, v katerem se posedajo v vodi razpršeni ostanki nezaužite in neprebavljene krme za ribe, preden se voda iz ribogojnice vrne v vodotok ali nazaj v ponovno uporabo **s**: usedálnik

ANG.: sedimentation basin

sedlárna -e ž prostor, ki je namenjen shranjevanju opreme za uporabo konj pod sedlom ali v vpregi

ANG.: tack room

sédlo -a s priprava za ježo, redkeje tudi za tovor, ki se s pomočjo sedelnega pasu pričvrsti na telo konja ali drugega kopitarja

ANG.: saddle

sédlo vprežne opréme -a - - - s podporni ojačani usnjen del vprežne opreme, ki leži na hrbtu konja tik za vihrom, je na konja pričvrščen s prsnim jermenom in sedelnim pasom ter pomaga nositi ojnici ali priprežnici

ANG.: harness saddle

sédna kóst -e -í ž ► sédnica

sédnica -e ž kost, ki skupaj s črevnico in dimeljnico sestavlja medenično kost, se nahaja ob korenu repa in je ena od točk, na katerih se ocenjuje telesna kondicija živali **s**: sédna kóst

ANG.: pin bone

segregácija -e ž ločitev genetskih različic istega lokusa ali homolognih kromosomov v času tvorbe gamet pri diploidnih organizmih

ANG.: segregation

sejálni tést -ega -a m postopek, pri katerem se s pomočjo sit z različno velikostjo odprtín ugotavlja povprečna velikost delcev in njihova razporeditev, npr. v krmni mešanici, blatu

ANG.: sieve analysis

sekálec -lca m zob z ozkim ravnim robom, ki se nahaja v sprednjem delu čeljusti pred podočnikom in s katerim žival odgrizne grizljaj krme ali hrane

ANG.: incisor

sékcija -e ž ► raztelésba

seksíranje -a s ločevanje en dan stare perutnine po spolu s pomočjo različnih metod, npr. avtoseksiranje, japonska metoda seksiranja

ANG.: sexing

seksuálno obnášanje -ega -a s ► spolno obnášanje

sekundárna dláka -e -e ž ► podláka

sekundárna mikrobióta mléka -e -e -- ž

število in vrsta mikroorganizmov, ki so v mleku prisotni ob prevzemu mleka s kmetijskega gospodarstva, pri čemer sta velikost in sestava odvisni od primarne mikrobiote ter rokovanja z mlekom po molži, kar vključuje hitrost in temperaturo hlajenja, trajanje skladiščenja ter higieno opreme za hlajenje

ANG.: secondary microbiota

sekundárna sírotka -e -e ž sírotka, ki se ji odvzamejo serumske beljakovine, nastane kot stranski produkt pri izdelavi albuminske skute in se lahko uporablja za krmo prašičev ali kot kisava pri izdelavi albuminske skute **s**: brezalbumínska sírotka

ANG.: scotta, second cheese whey

sekundárni folíkel -ega -kla m **1.** folikel, ki se razvije iz primarnega folikla in v katerem se jajčna celica še naprej veča, njegov ovoj pa sestavlja več slojev kubičnih zrnatih celic z razvijajočo se vezivno ovojnico s krvnimi žilami, pri čemer se v foliklu med celicami prične nabirati tekočina, med jajčno celico in notranjo plastjo folikularnih celic pa se pojavi glikoproteinska membrana □ str. 54, 78

ANG.: secondary ovarian follicle

2. ► sekundárni mešíček

sekundárni mešíček -ega -čka m kožna tvorba, iz katere pri živalih raste podlanka ali sekundarno volнено vlakno **s**: sekundárni folíkel (2)

ANG.: secondary follicle

sekundárni obveščevalec -ega -lca m znotraj-celična signalna molekula, ki nastane v celici po vezavi hormona, nevrottransmiterja ali druge aktivne molekule na transmembranski receptor in uravnava specifične biokemične procese v celici, kot so proliferacija, diferenciacija, migracija, apoptoza, npr. cAMP, cGMP, inozitol trifosfat, diacilglicerol

ANG.: secondary messenger

sekundárni spólni znak -ega -ega -a m morfološka lastnost, ki se zaradi delovanja spolnih hormonov pri različnih spolih izraža različno, npr. oblika in velikost rogov, velikost, oblika in sijaj perja, velikost grebena

ANG.: secondary sexual characteristic

sekundárno peró -ega -ésa s letalno pero, ki izrašča iz roba peruti med aksialnim peresom in predelom, kjer se perut pripenja na telo

ANG.: secondary feather

sekundárno volnéno vlákno -ega -ega -a s volнено vlakno pri ovcah, ki nima stržena, je trdno, elastično, skodrano in praviloma mehkeje od primarnega vlakna ter izrašča iz sekundarnega mešička

ANG.: secondary fibre

sekundárno zorénje síra -ega -a -- s proces, pri katerem zorenje síra poteka od površine proti notranjosti ter je značilen za mehke in nekatere poltrde síre, ki vsebujejo več vode in imajo tudi večjo kislost, ter se začne pri pH-vrednosti síra pod 5, navadno pri 4,7

ANG.: --

sekvencíranje -a s postopek določanja nukleotidnega zaporedja

ANG.: sequencing

sekvencíranje naslédnje generácije -a

-- s metoda sekvenciranja DNA in RNA, pri kateri poteka hkratno sekvenciranje večjega števila krajših odsekov zaporedja, ki se jih nato sestavi na podlagi primerjave z referenčnim genomom **s**: visókozmogljívostno sekvencíranje

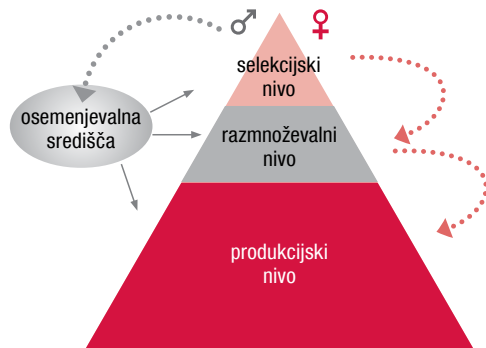
ANG.: high throughput sequencing, massive parallel sequencing, next generation sequencing, NGS

selékcija -e ž **1.** sistematični proces, zaradi katerega se v populaciji spreminja frekvenca alelov, katerih prisotnost ali odsotnost v osebkovem genotipu vpliva na njegov fitness

ANG.: selection

2. veda, ki se ukvarja z genetskim vrednotenjem in odbiro osebkov ter vključuje teoretična znanja s področja populacijske, kvantitativne in molekularne genetike ter statistike

ANG.: selection

Selekcijška piramida

selékcija na osnóvi nèodvisnih spódnjih mēj -e --- ž selekcijška metoda na več lastnosti, pri kateri se za pleme odbere žival, ki pri vsaki lastnosti, ki se jo izboljšuje, preseže postavljeno mejo

ANG.: independent culling levels

selékcija na osnóvi označeválcev -e --- ž selekcijška metoda, pri kateri se v model za napoved plemenske vrednosti vključuje tudi genetske označevalce **s**: selékcija s pomočjó márkerjev **k**: MAS

ANG.: marker-assisted selection, MAS

selékcija na skúпно pleménsko vrédnost

-e --- ž selekcijška metoda na več lastnosti hkrati, pri kateri se živali za pleme odbirajo na osnovi skupne aditivne genotipske vrednosti

ANG.: total genetic merit

selékcija s pomočjó márkerjev -e --- ž ► selékcija na osnóvi označeválcev

selékcijška alélna prevláda -e -e -e ► selékcijški podpis

selékcijška limíta -e -e ž skrajna srednja vrednost določene lastnosti v populaciji, ki se jo lahko doseže z umetno selekcijo **s**: selékcijški plató

ANG.: selection limit, selection plateau

selékcijška píramída -e -e ž selekcijška shema s hierarhično strukturo, sestavljeno iz treh nivojev, in sicer selekcijškega, razmnoževalnega in produkcijskega nivoja □

ANG.: breeding pyramid

selékcijška relaksácija -e -e ž prenehanje selekcije v selekcijškem poskusu, običajno z namenom raziskovanja posledic le-tega

ANG.: relaxation of selection

S

selékcijška shéma -e -e ž načrt preizkušanja in odbire plemenskih živali v selekcijškem programu

ANG.: *breeding scheme*

selékcijški cilj -ega -a m lastnost ali skupina lastnosti, ki se jih pri neposredni ali posredni selekciji poskuša izboljšati

ANG.: *breeding goal, breeding objective, selection objective*

selékcijški diferencíál -ega -a m razlika med povprečno fenotipsko vrednostjo osebkov, odbranih za starše naslednje generacije, in povprečjem populacije za določeno lastnost

□ str. 60

ANG.: *selection differential*

selékcijški indeks -ega -a m skupna vrednost za napoved plemenskih vrednosti osebkov, ki združuje informacije za več lastnosti osebkov in/ali različnih skupin njegovih sorodnikov ter vključuje predkorekcijo na sistematske vplive

ANG.: *selection index*

selékcijški kritéríj -ega -a m lastnost ali skupina lastnosti, na osnovi katerih se odbira osebkov pri neposredni in posredni selekciji

ANG.: *selection criterion*

selékcijški naprédek -ega -dka m ► genétski naprédek

selékcijški nívó -ega -ja m najvišji nivo v selekcijški piramidi z majhnim številom čistopasemskih živali, v katerem se izvaja umetna selekcija **s**: núkleus □ str. 191

ANG.: *nucleus*

selékcijški plató -ega -ja m ► selékcijška limíta

selékcijški podpis -ega -a m genómsko območje, ki kaže zmanjšano genétsko variabilnost kot posledico povečanja frekvence alelov do ali blizu fiksacije zaradi močnega vpliva selekcije na določeno genétsko različje v tem območju **s**: selékcijška alélna prevláda

ANG.: *selection signature, signature of selection*

selékcijški poskús -ega -a m **1.** odbiranje osebkov več generacij zapored z namenom ugotavljanja posledic selekcije in proučevanja njenih teoretičnih osnov, npr. preverjanja simetričnosti odziva pri dvosmerni selekciji, izračunavanja realizirane heritabilitete

ANG.: *selection experiment*

2. proučevanje posledic naravne selekcije pri populacijah v poskusnih pogojih z namenom proučevanja evolucije

ANG.: *selection experiment*

selékcijški prográm -ega -a m sistematičen in strukturiran načrt, katerega namen je

sprememba genétske sestave populacije na osnovi objektivnih selekcijških ciljev in ki zajema izbor lastnosti, načine preizkušanja ter odbire in načrt uporabe plemenskih živali

ANG.: *selection programme*

selekciónirana liníja -e -e ž linija živali v selekcijškem poskusu, znotraj katere se odbira živali na eno ali več lastnosti in se proučuje njeno odstopanje od kontrolne linije

ANG.: *selected line*

selektívna vrédnost -e -i ž ► rélatívni fitnes

selektívno párjenje -ega -a s parjenje, ki pri izbiri osebkov vključuje selekcijo na eno ali več lastnosti in ima za posledico spreminjanje frekvence alelov v populaciji

ANG.: *selective mating*

selítvena páša -e -e ž ► transhumánca

séme -éna s telesna tekočina, ki nastaja v modih, obmodkih in pomožnih spolnih žlezah ter vsebuje semenčice in semensko plazmo z organskimi ter anorganskimi snovmi, ki semenčicam zagotavljajo preživetje, dozorevanje in gibljivost **s**: spérma

ANG.: *semen, sperm*

seménčica -e ž moška spolna celica, ki prenaša polovico dedne informacije po očetu **s**: spérmiij

ANG.: *sperm cell*

sémiesenciálna maščóbná kislína -e -e -e ž

► pogójno esenciálna maščóbná kislína

senáža -e ž močno oveta voluminozna krma s travnika, ki je konzervirana s postopkom siliranja in vsebuje več kot 50 % suhe snovi

ANG.: *haylage*

senéno mesó -ega -á s meso živali, ki so krmljene brez silirane krme, pretežno z mrvo, in morajo biti v poletnem času na paši najmanj 120 dni, delež SS obroka iz voluminozne krme mora na letni ravni dosegati najmanj 70 % zaužite SS, dodana močna krma pa ne sme biti gensko spremenjena

ANG.: *hay-fed meat*

senéno mléko -ega -a s mleko molznic, ki so krmljene brez silirane krme, pretežno z mrvo in zeleno krmo, pri čemer mora delež SS obroka iz voluminozne krme na letni ravni dosegati najmanj 75 % zaužite SS, dodana močna krma pa ne sme biti gensko spremenjena

ANG.: *hay milk*

senó -á s **1.** pokošeno zelinje prve košnje, ki je posušeno na tleh ali na sušilnih napravah, tako da vsebuje največ 15 % vode

ANG.: *first cut hay*

2. ► mřva

senzibilizácija -e ž proces, ki nastopi, ko se žival ne zmore prilagoditi na nove razmere, in se odraža v stopnjevanju reakciji ali občutljivosti na ponavljajoče se dražljaje ter posledično v hitrejšem ali intenzivnejšem odzivu živali, npr. stopnjevanje strahu pri psu ob grmenju, pokanju petard

ANG.: *sensitisation*

senzibilno obdobje -ega -a s krajše obdobje v razvoju živali po rojstvu, ko je ta posebej dovzetna za specifične socialne izkušnje, s katerimi pridobi nova znanja in ki imajo navadno trajni učinek na njeno obnašanje, npr. v času oblikovanja osebka, pri izbiri spolnega partnerja

ANG.: *sensitive period*

senzórična analiza -e -e ž analizni postopek, s katerim se vrednoti živila na osnovi lastnosti, ki jih človek zazna s pomočjo čutil, npr. izgleda, vonja, okusa **s:** senzórično ocenjevanje, senzórično vrednotenje

ANG.: *sensory analysis*

senzórična lastnost -e -i ž lastnost živila, npr. izgled, vonj, okus, ki jo človek zazna s pomočjo čutil

ANG.: *sensory characteristic*

senzórična obogatitev okólja -e -tve -- ž obogatitev okolja s pomočjo pozitivnih vizualnih, avditornih, olfaktornih, taktilnih in okušalnih dražljajev, npr. z namestitvijo ogledala kot vira vizualnih dražljajev pri kuncih, konjih, govedu

ANG.: *sensory enrichment*

senzórično ocenjevanje -ega -a s ► senzórična analiza

senzórično vrednotenje -ega -a s ► senzórična analiza

SEP -- [sép] m ◀ ► stándardna napáka napôvedi

separátor za gnójevko -ja -- m naprava za mehansko ločevanje trdnih delcev od tekočine iz gnojevke, ki se uporablja z namenom zmanjšanja potreb po skladiščnih prostorih, izboljšanja možnosti nadaljnje predelave, lažjega transporta, učinkovitejše uporabe hranil in zmanjšanja tveganja za onesnaževanje okolja

ANG.: *slurry separator*

séptični šók -ega -a m ► endotoksínski šók

sérec -rca m ► svétli sívec

sêrumske beljakovine mléka -ih -ín -- ž mn. raznolika skupina mlečnih beljakovin, ki zajema α-laktalbumin, β-laktoglobulin, proteoza-peptone, imunoglobuline, albumin krvnega seruma ter encime in beljakovine s protimikrobnim delovanjem, kot sta laktoferin in lizocim **s:** beljakovine sêruma mléka

ANG.: *milk serum proteins*

sêrvis intervál -- -a m obdobje od telitve do prvega pripusta ali osemenitve

ANG.: *days from parturition to first service*

sêrvis períóda -- -e ž **1.** obdobje od prasitve do uspešnega pripusta, če se reprodukcijski ciklus konča s prasitvijo, ali do zadnjega pripusta, če se reprodukcijski ciklus konča z izločitvijo □ str. 44

ANG.: *farrowing-to-conception interval*

2. obdobje od prvega do uspešnega pripusta ali osemenitve pri kravah

ANG.: *days from first to successful service*

sêsna čáša -e -e ž del molzne enote v obliki kovinskega tulca, v katerega je nameščena sesna guma in nanj priključena kratka pulzirajoča cev, tako da se med tulcem in sesno gumo ustvarja pulzirajoči podtlak in s tem molze žival **s:** mólzna čáša

ANG.: *teat cup*

sêsna gúma -e -e ž silikonski ali gumijast vstavek cevaste oblike, nameščen v sesno čašo, ki se med molžo v enakomernem ritmu stiska in sprošča s pomočjo podtlaka ter ima na eni strani zaobljen rob, ki se prilega sesku in vimenu, in na drugi odprtino za iztok mleka v kolektor ali kratko mlečno cev, ki vodi do kolektorja

ANG.: *cluster liner, milking liner*

sêsni pújssek -ega -ska m pujsek od rojstva do odstavitve, ki je v tem času pri svinji

ANG.: *suckling piglet*

sêsni réd -ega -a m pojav, pri katerem pujsek po rojstvu prične s sesanjem enega ali dveh bližnjih seskov, ki jih sesa večji del laktacije, pri čemer vzpostavitev traja do 3 dni pri individualni reji svinje in do 1 tedna pri skupinski reji svinj

ANG.: *teat order*

sêsno obdóbjje -ega -a s čas, v katerem mladič sesa pri materi ali nadomestni materi in traja od rojstva do odstavitve

ANG.: *suckling period*

sestávljena pásma -e -e ž populacija živali, ki nastane s križanjem dveh ali več pasem živali v določenem deležu in so pri tem parjenja ob njeni vzpostavitvi manj načrtovana, kasneje pa se selekcija izvaja znotraj populacije, pri

S

čemer je pričakovani heterozis srednje visok, in sicer 40–60 %
ANG.: *composite breed*

sêstrska kromatída -e -e ž vsaka od dveh identičnih kromatid istega kromosoma, ki nastane s podvojevanjem DNA v interfazi
ANG.: *sister chromatid*

sévernojadránski ôsel -ega ôsla m hrvaška avtohtona pasma oslov, katere predstavniki so v vihru visoki okoli 115 cm in so najpogosteje temno rjave ali črne barve, s svetlo liso okoli oči, svetlim gobcem s črnimi nozdrvmi, svetlim trebuhom in dolgo štrlečo temno grivo ter so primerni za tovorjenje, rekreacijo, terapevtsko jahanje in za prirejo mesa in mleka
ANG.: *North Adriatic donkey*

sezóna jagnjitve -e -- ž obdobje v letu, navadno spomladi, ko pri sezonsko poliestričnih pasmah ovc potekajo jagnjitve
ANG.: *lambing season*

sezóna jarítve -e -- ž obdobje v letu, navadno spomladi, ko pri sezonsko poliestričnih pasmah koz potekajo jaritve
ANG.: *kidding season*

sezónska nêsnost -e -i ž nesnost, pri kateri samice perutnine nesejo jajca v tistem obdobju leta, ko so razmere najprimernejše za vzrejo potomstva
ANG.: *seasonal egg-laying, seasonal egg production*

sezónska poliestríčnost -e -i ž poliestričnost, pri kateri se estrični ciklusi zaporedoma pojavljajo samo v določenem obdobju leta, npr. pri večini pasem ovc in koz v času skrajševanja, pri kobilah pa v času podaljševanja svetlega dela dneva
ANG.: --

sezónska telítev -e -tve ž telitev, ki je načrtovana tako, da se zgodi v obdobju leta, ko teli večina krav v čredi, kar poenostavi in poceni prirejo
ANG.: *seasonal calving*

S

deblo	razred	rod	vrsta
bakterije v silaži			
Firmicutes	Bacilli	<i>Lactobacillus</i>	<i>L. acidophilus</i> , <i>L. casei</i> , <i>L. coryniformis</i> , <i>L. curvatus</i> , <i>L. plantarum</i> , <i>L. salivarius</i> , <i>L. brevis</i> , <i>L. buchneri</i> , <i>L. fermentum</i> , <i>L. viredescens</i>
		<i>Pediococcus</i>	<i>P. acidilactici</i> , <i>P. damnosus (cerevisae)</i> , <i>P. pentosaceus</i>
		<i>Enterococcus</i>	<i>E. faecalis</i> , <i>E. faecium</i>
		<i>Lactococcus</i>	<i>L. lactis</i>
		<i>Streptococcus</i>	<i>S. bovis</i>
		<i>Leuconostoc</i>	<i>L. mesenteroides</i>
		<i>Listeria</i>	<i>L. monocytogenes</i>
		<i>Clostridium</i>	<i>C. butyricum</i> , <i>C. sporogenes</i>
Actinobacteria	Clostridia	<i>Propionibacterium</i>	
Proteobacteria	Actinobacteria	<i>Acetobacter</i>	
	Alphaproteobacteria		
kvasovke v silaži			
Ascomycota	Saccharomycetes	<i>Candida</i>	
		<i>Pichia (Hansenula)</i>	
		<i>Saccharomyces</i>	
bakterije v silirnih dodatkih			
Firmicutes	Bacilli	<i>Lactobacillus</i>	<i>L. plantarum</i> <i>L. buchneri</i> , <i>L. casei</i>
		<i>Enterococcus</i>	<i>E. faecium</i>
		<i>Pediococcus</i>	<i>P. acidilactici</i> , <i>P. pentosaceus</i>

Najpomembnejši rodovi in vrste mikroorganizmov v silaži in silirnih dodatkih

sezónski pripúst -ega -a m pripust celoletno poliestričnih živali v določenem obdobju leta, ki privede do sezonskih porodov
 ANG.: *seasonal mating*

SFA -- [səfəá] m ◀ nasíčena maščobna kislína

SIKA-línija -e [síka] ž slovenska linija kuncev za prirejo mesa z maternalno A- in terminalno C-podlinijo, osnovana na belem novozelandsku, katere predstavniki imajo telesno maso 4,5–5,5 kg, so dobro plodni in rastni, primerni za intenzivno rejo v mrežastih kletkah, pa tudi za ekstenzivno ali ekološko rejo
 ANG.: *SIKA line*

siláza -e ž voluminozna krma, konzervirana s postopkom siliranja, ki navadno vsebuje med 20 in 50 % suhe snovi, npr. travna siláza, koruzna siláza, silirano koruzno zrnje, silirani gomolji krompirja, silirani pesni rezanci
 ANG.: *silage*

silážna korúza -e -e ž cela koruzna rastlina, namenjena siliranju, ki navadno ostane zelena dlje časa in je sajena gosteje kot kuruza za zrnje
 ANG.: *forage maize*

silážni sók -ega -a m s hranili bogata tekočina, ki nastane ob siliranju preveč vlažnega materiala in se izloča iz silirne mase, kar predstavlja pomembno izgubo hranilne vrednosti siláze
 ANG.: *silage effluent*

siliranje -a s postopek konzerviranja voluminozne krme s pomočjo nadzorovanega mlečnokislinskega vrenja, pri katerem se v anaerobnih pogojih v silosu ali v bali, oviti s folijo, tvori veliko mlečne kisline, ki prepreči kvarjenje krme kljub relativno veliki vsebnosti vode, npr. pri travni silázi med 50 in 75 % □ str. 194
 ANG.: *ensiling*

silirni dodátek -ega -tka m snov, ki se jo ob siliranju doda silirni masi za usmerjanje fermentacije ali za preprečevanje kvarjenja siláze in vsebuje npr. mlečnokislinske bakterije kot pospeševalce vrenja, organske in anorganske kisline kot zaviralce vrenja, propionsko kislino kot preprečevalca aerobnega kvarjenja, sečnino kot hranilo za mikroorganizme, slamo kot absorpcijsko sredstvo □ str. 194
 ANG.: *silage additive*

silos -a m velika posoda ali objekt za fermentacijo in skladiščenje siláze ali za skladiščenje močne krme, npr. koritasti silos, stolpni silos, CO₂-silos
 ANG.: *silo*

silvopastorálni sistém -ega -a m ► drevésno-pášni sistém

simentalsko govédo -ega -a s ► lísasto govédo

simulácijski modél -ega -a m matematično-logični model, ki ga sestavlja zbir matematičnih enačb in poskuša posnemati resnični sistem, npr. selekcijsko shemo, rast živali, z uporabo računalniške programske opreme
 ANG.: *simulation model*

sinápsa -e ž **1.** stično mesto med dvema živčnima celicama ali med živčno celico in celico tarčnega organa, po katerem se z nevrottransmiterji ali ioni prenašajo živčni impulzi

ANG.: *synapse*

2. povezava homolognih kromosomov v profazi mejoze I, ki omogoča izmenjavo kromatid **s:** sinápsis

ANG.: *synapsis*

sinápsis -a m ► sinápsa (2)

sindróm -a m skupina simptomov, ki se pojavljajo hkrati in nakazujejo patološko stanje v organizmu, npr. sindrom debelih krav
 ANG.: *syndrome*

sindróm debélíh kráv -a -- -- m skupek bolezenskih pojavov, navadno na začetku laktacije pri kravah, ki so zaradi napak v prehrani v presušnem obdobju ob telitvi v predobri kondiciji, simptomi pa vključujejo npr. zmanjšano zauživanje krme, močno hujšanje, ketozo, zmanjšano prireja mleka, plodnostne motnje
 ANG.: *fat cow syndrome*

sindróm maligne hipertermije -a -- -- m ► prašičji strésni sindróm

sindróm mastitisa, metritisa in ágalakcije -a -- -- -- m stanje, ko svinja prve dni po prasitvi nima mleka, se opazno slabo počuti, ima povišano temperaturo, pri čemer ima lahko tudi mastitis in le izjemoma metritis **s:** sindróm MMA
 ANG.: *mastitis-metritis-agalactia syndrome, MMA syndrome*

sindróm MMA -a -- [məməá] m ► sindróm mastitisa, metritisa in ágalakcije

sindróm pádca nésnosti -a -- -- m bolezen pri kokoših, ki jo povzroča ptičji atadenovirus in se kaže predvsem s hitrim in izrazitim padcem nesnosti ter spremembami na jajčni lupini
 ANG.: *egg drop syndrome, EDS '76*

sindróm súhlih svínj -a -- -- m zelo poslabšana telesna kondicija, ki je pri uhlevljenih svinjah lahko posledica prekomernega krmljenja

v času brejosti, previsoke temperature v prasilišču, nezadostnega zauživanja krme v času laktacije, pri svinjah, nastanjenih na prostem, pa posledica okužbe z zajedavci, nizkih temperatur in nezadostnega krmljenja

ANG.: *thin sow syndrome*

sinhronizirana odstavitvev -e -e ž ► sočasna odstavitvev

sinonimna zamenjava -e -e ž različica zaporedja DNA, ki ne povzroči zamenjave aminokislina

ANG.: *synonymous substitution*

sintetična linija -e -e ž populacija živali, ki je nastala na osnovi manjšega števila linij ali pasem s predhodno ugotovljeno medsebojno kombinacijsko sposobnostjo, in sicer sprva z načrtnimi križanji za vzpostavitev osnovne populacije, kasneje pa s selekcijo znotraj populacije, pri čemer je pričakovani heterozis visok, in sicer 60–80 %

ANG.: *synthetic line*

sir **síra** m zoreni ali nezoreni fermentirani mlečni izdelek z različno konsistenco in vsebnostjo maščobe, ki nastane s koagulacijo npr. polnomastnega, posnetega ali delno posnetega mleka, smetane, pinjenca, ki jo povzroči dodano sirišče in/ali zakisljevalno sredstvo

ANG.: *cheese*

sirárska hárfá -e -e ž pripomoček v sirarstvu, pri katerem so na kovinski okvir vzporedno vpete žice ter služi za drobljenje koaguluma in izdelavo sirnega zrna

ANG.: *cheese harp*

sirárska sáblja -e -e ž pripomoček za začetno rezanje koaguluma v prvi fazi tehnološkega postopka obdelave koaguluma pri izdelavi síra

ANG.: --

sirárska skúta -e -e ž ► albumínska skúta

sirárski kôtel -ega -tla m posoda s prostornino od nekaj 10 do nekaj 10.000 litrov za izdelavo sirov, izdelana iz nerjavnega jekla, lahko tudi bakrena, v kateri potekajo segrevanje in ohlajanje mleka ter dogrevanje, sušenje in mehanska obdelava koaguluma

ANG.: *cheese vat*

sírek -rka m rastlina iz rodu trav *Sorghum* spp., katere zrnje se navadno uporablja v prehrani okrasnih ptic, cela rastlina pa v prehrani prežvekovalcev

ANG.: *sorghum*

sirínks -a m organ pri perutnini, ki se nahaja pred pljuči, na mestu, kjer se sapnik razveji v bronhija, in služi za oglašanje **s**: spódnji grgavec

ANG.: *syrinx*

sirišče -a s encimi, pridobljeni iz siriščnika, kjer je glavni encim himozin, ki cepi kapa kazein v kazeinski miceli, kar povzroči encimsko koagulacijo mleka

ANG.: *rennet*

siriščnik -a m zadnji del večvotlinskega želodca pri prežvekovalcih, ki leži med prebiralnikom in tankim črevesom ter ima žlezno sluznico, ki izloča prebavne sokove, predvsem HCl in encime za razgradnjo beljakovin **s**: právi želódec □ str. 167

ANG.: *abomasum, true stomach*

sírna zírno -ega -a s delec, ki nastane z rezanjem in drobljenjem koaguluma ter katerega velikost je odvisna od tipa síra, ki se ga izdeluje, npr. pri trdih tipih sirov je v velikosti pšeničnega zrna, pri poltrdih v velikosti graha in pri mehkih tipih sirov v velikosti oreha

ANG.: *curd grain*

siromášno okólje -ega -a s ► révno okólje

sirotka -e ž rumeno zelenkasta tekočina, ki ostane po izdelavi síra, vsebuje biološko visokovredne sirotkine beljakovine, laktozo ter malo maščobe in se uporablja v prehrani ljudi, kot posamično krmilo predvsem v prehrani prašičev, po sušenju in dehidraciji pa za pripravo krmnih mešanic ter za pridobivanje koncentratov visokovrednih beljakovin in biološko aktivnih snovi, kot so laktoferin, imunoglobulini, vitamin B₁₂

ANG.: *whey*

sirotka v práhu -e --- ž posušena ali dehidrirana sirotka, ki se navadno uporablja za pripravo krmnih mešanic

ANG.: *powdered whey*

sirotkine beljakovíne -ih -ín ž mn. serumske beljakovine mleka in makropeptid, ki se po dodajanju sirišča v mleko z namenom usirjanja mleka odcepi od k-kazeina

ANG.: *whey proteins*

sir s plemeníto plésnijo síra --- m običajno mehki tip síra, pri katerem se v tehnološkem postopku doda cepivo z mikroorganizmi, najpogosteje iz rodov *Penicillium*, ki se razrastejo v testu, npr. pri gorgonzoli, rokforju, ali na površini, npr. pri kamamberju

ANG.: *mould-ripened cheese*

sistemátični procés -ega -a m proces spreminjanja frekvence alelov, ki mu je mogoče predvideti smer in obseg sprememb, in sicer migracija, mutacija in selekcija

ANG.: *systematic process*

sistemátski modél -ega -a m statistični model, ki vključuje le sistematske vplive in se

uporablja za analizo podatkov iz poskusov, kjer je bila za opazovano lastnost na posamezni živali opravljena le ena meritev
ANG.: *fixed model*

sistemátski vpliv -ega -a m vpliv v statističnem modelu, za katerega je značilno, da ima praviloma malo nivojev z relativno veliko meritvami, pri čemer se nivoji običajno ocenijo z metodo najmanjših kvadratov, npr. pasma, spol, starostna skupina
ANG.: *fixed effect, fixed factor*

sistém páše -a -- m vodenje pašne reje živali z upoštevanjem interakcije med proizvodnim potencialom pašne površine ter vrsto rejnih živali in obtežbo na določeni površini za zagotavljanje ustrezne popašenosti travne ruše in pričakovane prireje pri pašnih živalih, npr. čredinska paša, paša povprek
ANG.: *grazing management*

sistém pigpórt -a -- m uhlevitev prašičev, ki živalim nudi bolj naravno in zdravo okolje ter pri katerem daljša stranica hleva poteka v smeri vzhod-zahod, ima premične stene, s katerimi se uravnava temperatura in pretok zraka, krmišče in pokrito izolirano ležišče v notranjosti, na izpustu pa blatišče in prostor za aktivnosti
ANG.: *pigport system*

sistém rěje -a -- m ► način rěje

síva gós -e -í ž divja prednica večine udomačenih pasem gosi, katere noge in stopala so rožnate barve, ima oranžen ali rožnat kljun, ki se končuje z belim ali rjavim nohtom, v dolžino meri 75–90 cm, ima razpon peruti 1,5–1,8 m in tehta 2,1–4,5 kg
ANG.: *greylag goose*
LAT.: *Anser anser*

sívec -vca m barvni tip konja, ki je kot žrebe rjavac, lisjak ali vranec, s starostjo pa postopoma posivi do skoraj popolnoma bele barve dlake
ANG.: *grey horse*

sivi tolstolóbik -ega -a m sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Hypophthalmichthys*, družine Cyprinidae, reda Cypriniformes, ki se v evropskih podnebnih razmerah v naravi ne drsti, se jo pa lahko s hipofizacijo razmnožuje v ribogojnicah, kjer se jo redi zlasti za prirejo mesa, in je v Sloveniji tujerodna
ANG.: *bighead carp*
LAT.: *Hypophthalmichthys nobilis*

skální golób -ega -a m divji prednik vseh pasem golobov, za katerega je značilno svetlo sivo perje, z vijoličasto in zeleno liso ob

straneh vratu in dvema črnima progama na perutih

ANG.: *common pigeon, rock pigeon*
LAT.: *Columba livia*

skandinávske jáslí -ih -í ž mn. jasli z ravnim od tal dvignjenim dnom in navpičnimi lesenimi ali kovinskimi pregradami, s katerimi se lahko boks ali hlev predeli na dva dela in h katerim vsaka od obeh skupin živali dostopa s svoje strani, uporabljajo pa se za krmljenje ovc z voluminozno in močno krmo
ANG.: *sheep walk through feeder*

skatól -a m 3-metilindol, ki nastane z bakterijsko presnovo iz triptofana v prebavilih sesalcev, je prisoten v iztrebkih, ima močan vonj po fekalijah in skupaj z androstenonom tvori merjaščev vonj
ANG.: *skatole*

Skinnerjeva klétka -e -e [skínerjeva] ž kontrolirano okolje za opazovanje navadno operantnega pogojevanja, v katero se namesti mehanizem, npr. stikalo, s katerim žival upravlja, in mehanizem, ki žival za dejanje nagradi ali deluje kot negativni ojačevalec ali kazen, pri čemer je beleženje dogajanja avtomatsko
ANG.: *Skinner box*

skír -a m fermentirano mleko kremaste teksture, ki se ga koncentrira z odvzemom tekočine pred fermentacijo ali po njej in vsebuje najmanj 5,6 % beljakovin
ANG.: *skyr*

sklópljena fáza -e -e ž ► cís-vézani alél

skóčni sklèp -ega sklépa m sklep na zadnji okončini živali med golenico in stopalnico pri kopitarjih ter med golenico in kračnico pri parkljarjih
ANG.: *hock joint*

skodéličasti napájálník -ega -a m napajalnik za različne vrste rejnih živali, npr. govedo, prašiče, ovce, koze, konje, ki deluje tako, da žival z gobcem pritisne na vzvod ventila, pri čemer iz cevi v posodo priteče voda
ANG.: *bowl drinker*

skópljenec -nca m ► kastrát

SKP -- [səkəpə] m ◄ skupna kmetijska politika

skritomódje -a s ► kriptorhízem

skúbenje -a s **1.** fiziološki proces zamenjave perja pri perutnini, ki lahko traja različno dolgo, se pojavlja z različno pogostnostjo in predstavlja mejnik med nesnimi obdobji **s:** menjáva pérja
ANG.: *moulting*

2. faza v postopku klanja perutnine, pri kateri se s trupa živali odstrani perje
ANG.: *plucking*

skupinska klétka -e -e ž kletka za naselitev večjega števila živali iste vrste in kategorije, npr. za kokoši nesnice, prepelice, kunce, ki je dovolj prostorna, da lahko vse živali v njej istočasno ležijo, normalno vstajajo in legajo
ANG.: group cage

skupinska odstavitvev -e -tve ž ► sočasna odstavitvev

skupinska rēja -e -e ž način reje, pri kateri se v skupinskem boks ali kletki redi več živali in se uporablja pri vrstah in kategorijah živali, ki lahko živijo v skupini ali pa se v njej celo bolje počutijo kot same **s**: skupinska uhlevitev

ANG.: group housing

skupinska uhlevitev -e -tve ž ► skupinska rēja

skupinski bôks -ega bôksa m boks za rejo večjega števila živali iste vrste in kategorije, npr. za plemenske svinje, bike pitance, teleta, ki je dovolj prostoren, da lahko vse živali v njem istočasno ležijo, normalno vstajajo, legajo in se prosto gibajo

ANG.: group pen

skupinsko gnéздо -ega -a s gnezdo, ki je dovolj veliko, da nudi udoben prostor za hkratno nesenje jajc večjemu številu samic perutnine

ANG.: colony nest

skúpná aditivná genotípska vrédnost -e -e -e -i ž ► skúpná pleménska vrédnost

skúpná kmetijska politika -e -e -e ž kmetijska politika Evropske unije, ki je v pretežnem delu enotna za vse njene članice **k**: SKP

ANG.: common agricultural policy, CAP

skúpná pleménska vrédnost -e -e -i ž seštevek zmnožkov plemenskih vrednosti za lastnosti, ki se jih izboljšuje, in pripadajočih ekonomskih tež **s**: agregátna genotípska vrédnost, agregátna pleménska vrédnost, skúpná aditivná genotípska vrédnost

ANG.: aggregate breeding value, economic selection index, net merit, total merit index

skúpná prebavljivost -e -i ž prebavljivost, merjena na koncu prebavil, ki zajema celotno prebavo

ANG.: total digestibility

skúpní dohódek kméčkéga gospodínjstva -ega -dka - - - m vsota dohodkov vseh članov kméčkéga gospodínjstva iz različnih virov, ki poleg dohodka iz kmetijske dejavnosti pogosto vključuje tudi npr. dohodke zaposlenih in upokojenih članov ter socialne vire dohodkov

ANG.: total income of agricultural household

skúpní prihódek -ega -dka m prihodek, ki se ga doseže v določenem časovnem obdobju, na kmetijskih gospodarstvih pogosto s kombinacijo različnih proizvodnih dejavnosti

ANG.: total revenue

skúpnó okólje -ega -a s skupek negenetskih dejavnikov, ki vplivajo na fenotipske vrednosti živali, ki so nastanjene skupaj, in se pri genetskem vrednotenju uporablja kot naključni vpliv v mešanem modelu

ANG.: common environment

skúpnó pokritje -ega -a s vsota pokritij, ki jih kmetijsko gospodarstvo doseže s kombinacijo različnih proizvodnih dejavnosti

ANG.: total gross margin

skúta -e ž **1.** nezoreni sir, po tradicionalnem postopku izdelan z mlečnokislinsko fermentacijo običajno posnetega mleka in odcejanjem

ANG.: quark

2. nezoreni sir, izdelan z mlečnokislinsko fermentacijo polnomastnega ali posnetega mleka, ki se jo podpre z majhnim dodatkom sirišča, in odcejanjem

ANG.: quark

3. nezoreni sir, po hitrem postopku izdelan s segrevanjem polnomastnega ali posnetega mleka blizu vrelišča, dodajanjem zakisljevalnega sredstva za koagulacijo beljakovin in odcejanjem

ANG.: quark

sládka smétana -e -e ž smetana, ki je toplotno obdelana s pasterizacijo pri temperaturi okoli 80 °C ali s kratkotrajno sterilizacijo pri temperaturi od 135 do 150 °C in je lahko homogenizirana, npr. smetana za kavo z 10–12 % mlečne maščobe, smetana za kuhanje z okoli 20 % mlečne maščobe, smetana za stepanje z najmanj 30 % mlečne maščobe

ANG.: cream

sláma -e ž suha stebila in listi rastlin, navadno žit, ki ostanejo po spravilu zrnja in se uporabljajo za nastil, za krmljenje, kot material za zaposlitev živali ali za podor

ANG.: straw

slavónski črni prašič -ega -ega -íča m hrvaška avtohtona pasma prašičev, nastala s križanjem svinj pasme mangulica in merjascev pasem berkshire, poland china in veliki črni prašič, katere predstavniki so črne barve, srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 230–270 kg, samice pa 220–260 kg, imajo rahlo vbočeno nosno linijo, dolge

viseče uhlje, so slabo rastni in slabo plodni **s:** fájferica

ANG.: *Black Slavonian pig*

sleménska ventilácija -e -e ž ► sleménsko zračenje (2)

sleménsko zračenje -ega -a s **1.** naravno zračenje, pri katerem hladnejši svež zrak vstopa skozi odprtine v vzdolžnih stenah hleva, toplejši izrabljen in onesnažen zrak pa izstopa skozi odprtine na najvišjem delu strehe hleva

ANG.: *ridge ventilation, roof ventilation*

2. prisilno zračenje, pri katerem svež zrak vstopa skozi odprtine v vzdolžnih stenah hleva, izrabljen zrak pa izstopa skozi odprtine na najvišjem delu strehe hleva, kjer so v vertikalnih ventilacijskih jaških vgrajeni ventilatorji **s:** sleménska ventilácija

ANG.: *ridge outlet ventilation*

slépič -a m močno zožen podaljšek slepega črevesa, ki ga imajo le nekatere vrste domačih živali, npr. kuncí, in je sestavljen iz limfoidnih celic ter ima pomembno vlogo pri imunskem odzivu

ANG.: *caecal appendix*

slépo črevó -ega -ésa s prvi del debelega črevesa, kjer pri nekaterih živalskih vrstah, npr. konjih, kuncih, nojih, goseh, poteka obsežna mikroba razgradnja NŠP ter absorpcija nekaterih hranil, npr. rudninskih snovi, HMK, vode, in je pri sesalcih neparni, pri perutnini pa parni organ

ANG.: *caecum*

slínavka in párkľjevka -e -- -e ž akutna, zelo kužna virusna bolezen parkľjarjev, predvsem goveda, ovc, koz in prašičev, ki se jo prepozna po mehurčkah na ustni sluznici, na svitku parkľjev in lahko tudi na vimenu, ki po nekaj urah počijo in povzročijo boleče ranice, sledi pa obilno slinjenje v nitih in visoka telesna temperatura

ANG.: *foot-and-mouth disease, FMD*

slovénska gráhasta kokóš -e -e -i ž slovenska lokalno prilagojena pasma kokoši lahkega tipa z grahastim vzorcem perja, ki je nastala s križanjem tujerodne grahaste plimutke z belo plimutko ter kasnejšimi odbirami na nekoliko večjo telesno maso in dobro nesnost □ str. 241

ANG.: *Slovenian Barred chicken, Slovenian Barred hen*

slovénska póžno opérjena kokóš -e -- -e -i ž slovenska lokalno prilagojena pasma kokoši težkega tipa z belim perjem, ki je nastala iz več populacij bele različice ameriške pasme

plimutka in za katero je značilna prisotnost gena za pozno operjanje

ANG.: *Slovenian Slow-Feathering chicken, Slovenian Slow-Feathering hen*

slovénska rjáva kokóš -e -e -i ž slovenska lokalno prilagojena pasma kokoši lahkega tipa z rjavim perjem, ki je nastala iz pasme rodajland ter s kasnejšimi odbirami na nesnost in kakovost jajc □ str. 241

ANG.: *Slovenian Brown chicken, Slovenian Brown hen*

slovénska sánska kôza -e -e -e ž slovenska lokalno prilagojena mlečna pasma koz bele barve, pri kateri so predstavniki srednje velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 70–90 kg, samice pa 50–70 kg, imajo srednje dolge ter vstran in naprej štrleče uhlje ter trikotno obliko glave □ str. 243

ANG.: *Slovenian Saanen goat*

slovénska srebrná kokóš -e -e -i ž slovenska lokalno prilagojena pasma kokoši lahkega tipa z belim perjem, ki je nastala iz več različnih provenienc kokoši ter s kasnejšimi odbirami na nesnost, kakovost jajc in spolno vezani gen za srebrno barvo perja □ str. 241

ANG.: *Slovenian Silver chicken, Slovenian Silver hen*

slovénska srnásta kôza -e -e -e ž slovenska lokalno prilagojena mlečna pasma koz sivorjave, rjavordeče ali temno rjave barve s črno progó po hrbtu, črnimi uhlji ter črno konico repa, pri kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 70–90 kg, samice pa 50–70 kg, imajo srednje dolge, vstran in naprej štrleče uhlje ter trikotno obliko glave □ str. 243

ANG.: *Slovenian Alpine goat*

slovénski hladnokrvní kònj -ega -ega kònja m slovenska avtohtona hladnokrvna pasma srednje težkih konj skladnih telesnih oblik, z izdatnimi hodi, vseh barv razen liscev, katere predstavniki so v vihu visoki 148–158 cm in so primerni za turistične vožnje vpreg, za jahanje ter za prirejo mesa □ str. 240

ANG.: *Slovenian Cold-Blooded horse*

slovénski landrace – línija 11 -ega -cea -e -- [lándras enájst] m ► slovénski lándras

slovénski landrace – línija 55 -ega -cea -e -- [lándras pétinpétdeset] m ► slovénski mesnáti lándras

slovénski lándras -ega -a m slovenska lokalno prilagojena pasma prašičev, ki je nastala na osnovi pasme švedski landras, se v križanjih uporablja kot maternalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 280–350 kg,

samice pa 250–300 kg, imajo ravno nosno linijo, viseče uhlje, so dobro rastni in dobro plodni **s**: slovénski landrace – línija 11

□ str. 244

ANG.: *Slovenian Landrace pig*

slovénski mesnáti lándras -ega -ega -a m

slovenska lokalno prilagojena pasma prašičev, ki je nastala na osnovi pasme nemški landras B, se v križanjih uporablja kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 260–330 kg, samice pa 250–300 kg, imajo rahlo vbočeno nosno linijo in dolge viseče uhlje, so dobro rastni in slabo plodni **s**: slovénski landrace – línija 55

□ str. 244

ANG.: *Slovenian Meaty Landrace pig*

slovénski toplokrvni kònj -ega -ega kònja m

pasma konj v nastajanju, ki se oblikuje na osnovi populacije uvoženih toplokrvnih konj, ki so skladni, elegantni, plemeniti, večjega okvirja, pravilnih in izdatnih hodov, in katere predstavniki so lahko različnih barv, so v vihru visoki 155–170 cm ter so primerni predvsem za preskakovanje ovir, dresurno jahanje in vožnjo vpreg

ANG.: *Slovenian Warmblood horse*

slovénski véliki béli prášič -ega -ega

-ega -íča m slovenska lokalno prilagojena pasma prašičev, ki je nastala na osnovi pasme jorkšir, se v križanjih uporablja kot maternalna pasma in pri kateri so predstavniki bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 300–350 kg, samice pa 250–300 kg, imajo izrazito vbočeno nosno linijo, pokončne uhlje in so slabše omišičeni ter dobro plodni □ str. 244

ANG.: *Slovenian Large White pig*

slúžbeni pès -ega psà m delovni pes, ki je osebnostno inteligenčen in pogumen ter opravlja naloge v policiji, carini ali vojski, npr. iskanje prepovedanih drog, eksplozivnih sredstev, pogrešanih oseb, pomoč pri vzdrževanju javnega reda in miru, izvajanje obrambnih nalog

ANG.: *military dog, police dog*

SM -- [səmà] m ◀▶ suróve maščóbe

smétana -e ž mlečni izdelek, ki vsebuje najmanj 10 % mlečne maščobe in je pridobljen s posnemanjem mleka, npr. sladka smetana

ANG.: *cream*

SMH -- [səmàhə] m ◀▶ prašičji strésni sindróm

smérkelj -klja m ▶ čámpelj

smúč -a m sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Sander*, družine Percidae, reda

Perciformes, ki se jo s hipofizacijo plemenk lahko uspešno razmnožuje v ribogojnicah, kjer se jo redi za poribljavanje, ter je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *pike perch*

LAT.: *Sander lucioperca*

smúkanje -a s postopek iztiskanja iker in mleča iz telesa ribe, ki večinoma poteka ročno z masažo trebuha ribe v smeri od trebušne plavuti proti urogenitalni odprtini, pri postrvih pa lahko poteka tudi strojno z vpihavanjem atmosferskega zraka, dušika ali kisika v trebušno votlino

ANG.: *stripping*

snoRNA -- [snórna] ž kratka nekodirajoča RNA, ki z beljakovinami tvori male nukleolarne ribonukleoproteine, ki katalizirajo metilacijo ali psevdouridilacijo drugih RNA, npr. rRNA, tRNA in snRNA

ANG.: *small nucleolar RNA, snoRNA*

snow -a [snòv] m recesivna mutacija gena za triptofan-oksigenazo pri čebelah, ki preprečuje sintezo barvila omokrom in povzroča kopičenje aminokisline triptofan v pigmentnih očesnih celicah, slabši vid in posledično slabšo preživetveno sposobnost čebel **k**: s

ANG.: *snow, s*

SNP -ja [sənpə] m ◀▶ polimorfizem posámeznega nukleotída

SNP-míkrómréža -e [sənpə] ž zbirka molekularnih sond, pritrjenih na nosilec, ki omogoča hkratno analizo polimorfizmov posameznih nukleotidov na ravni celotnega genoma in se uporablja za genotipizacijo

ANG.: *SNP chip, SNP microarray*

snRNA -- [esènerená] ž kratka nekodirajoča RNA v jedru, ki z beljakovinami tvori male jedrne ribonukleoproteine, ki katalizirajo izrezovanje intronov iz prekurzorske mRNA, tako da se eksoni povežejo v funkcionalno mRNA, npr. U1 snRNA, U2 snRNA, U4 snRNA, U5 snRNA, U6 snRNA

ANG.: *small nuclear RNA, snRNA*

socializácija -e ž socialno obnašanje, s katerim žival vzpostavi socialne vezi s predstavniki lastne ali tuje vrste, vključno s človekom

ANG.: *socialisation*

sociálna hierarhija -e -e ž socialna razmerja med živalmi v skupini, ki se z agonističnim obnašanjem razvrstijo po določenem redu, v katerem imajo nadrejene prednost pred podrejenimi, npr. pri dostopu do krme ali hrane, do zavetja, prostora za počitek, pri

izbiri spolnega partnerja **s**: dominantni řed, sociálna léstvica, sociální řed

ANG.: *dominance hierarchy, dominance order, social hierarchy, social order*

sociálna léstvica -e -e ž ► sociálna hierarhija

sociálna néga telésa -e -e -- ž socialno obnašanje, pri katerem si živali v skupini medsebojno negujejo ali čistijo tiste dele telesa, ki jih same težko ali ne dosežejo, in s katerim lahko vzpostavljajo ali utrjujejo medsebojne vezi

ANG.: *social grooming*

sociálna obogatitev okóļa -e -tve -- ž obogatitev okolja živali, ki jo navadno predstavlja prisotnost živali iste ali druge vrste, lahko pa tudi občasna prisotnost človeka

ANG.: *social enrichment*

sociální genétski vplív -ega -ega -a m posredni genetski vpliv, ki opiše, kako osebkov genotip učinkuje na fenotipske vrednosti ostalih osebkov v skupini, običajno prek socialnih interakcij, npr. med pitanci v istem boksu, med kokošmi nesnicami v isti skupini

ANG.: *social genetic effect*

sociální ráng -ega -a m mesto posamezne živali v socialni hierarhiji, pri čemer ima najvišji rang alfa žival, najnižjega pa omega žival

ANG.: *social rank*

sociální řed -ega -a m ► sociálna hierarhija

sociálno obnašanje -ega -a s obnašanje živali, ki zajema sodelovalne ali tekmovalne interakcije med živalmi v skupini

ANG.: *social behaviour*

sociálno učénje -ega -a s oblika učenja z opazovanjem in posnemanjem druge živali, npr. opazovanje matere, s katerim se mladič nauči zauživati krmo

ANG.: *social learning*

sočasna odstávitév -e -tve ž odstávitév, pri kateri se več svinjam na isti dan odvzame puiške in je namenjena sinhronizaciji bukanja svinj, posledično pa tudi istočasnim prasiatvam **s**: sinhronizirana odstávitév, skupinska odstávitév

ANG.: *simultaneous weaning*

sóčna krma -e -e ž sveža ali silirana krma, ki se navadno uporablja za prašiče, npr. zelena krma, nadzemni in podzemni deli korenovk in gomoljnic, sveži ali silirani pesni rezanci

ANG.: --

sodopřsti kopítarji -ih -ev m mn. ► párkľarji

sòm sôma m sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Silurus*, družine Siluridae, reda Siluriformes, ki se jo s hipofizacijo plemenk lahko uspešno razmnožuje v ribogojnicah, kjer se jo ředi za poribľjavanje, in je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *wels catfish*

LAT.: *Silurus glanis*

somatotropín -a m ► rástni hormón

somátska célica -e -e ž ► telésna célica

somátska mutácia -e -e ž mutacija, ki nastane v telesnih celicah in se ne prenaša na potomce

ANG.: *somatic mutation*

somórnica -e ž slankasta voda, ki v litru vsebuje od 0,5 do 30 g raztopljenih soli, najpogosteje nastane z mešanjem sladke in morske vode ob izlivih sladkih voda v morje ter nekaterim diadromnim vrstam rib, npr. lososom, omogoča, da ob prehodu iz sladke vode v morje prilagodijo fiziološke procese aktivnega nadziranja osmotskega tlaka telesnih tekočin **s**: brákična vóda

ANG.: *brackish water, brack water*

sónarávna živinoréja -e -e ž živinoreja, ki jo je mogoče izvajati le na kmetijskih gospodarstvih z enako obliko rastlinske pridelave in poleg zahtev konvencionalne živinoreje izpolnjuje še dodatne strožje zahteve za trajno ohranjanje rodovitnosti zemlje, varstvo okolja, biotsko pestrost, dobrobit živali in zagotavljanje varne hrane, npr. integrirana živinoreja, ekološka živinoreja, biodinamična živinoreja

ANG.: --

sopénje -a s fiziološka termoregulacija, ko žival pospešeno diha in se pri tem ohlaja zaradi oddajanja toplote pri izhlapevanju vode z vlažnih površin dihalne poti in pljuč

ANG.: *panting*

soródnik -a m osebek, ki je prednik ali potomec drugega oseba ali pa ima z njim skupnega prednika

ANG.: *relative*

soródstveno párjenje -ega -a s ► inbríding (1)

soródstvo -a s genetsko razmerje oseba do prednika, potomca ali do oseba, s katerim ima skupnega prednika

ANG.: *coancestry, kinship, relationship*

sóška postřv -e -í ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Salmo*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki se uspešno križa s potočno postrvjo in je zato ogrožena, se v ribogojnicah ředi zlasti za

poribljavanje in je endemit jadranskega povodja **s**: marmorirana postrv □ str. 244

ANG.: *marble trout*

LAT.: *Salmo marmoratus*

SP -- [səpə] m ◀▶ suróvi pepél

spajálno teléсце -ega -a s ▶ izrezoválnó-
-spajálni kompléks

spájanje eksónov -a -- s ▶ izrezováňje
intrónov

speciáciija -e ž evolucijski proces, pri katerem se vrsta razdeli na dve ali več vrst, npr. zaradi nastanka geografske prepreke, naselitve v novem habitatu ali prednosti zaradi genetske spremembe □ str. 144

ANG.: *speciation*

spécies -a m ▶ vrsta

specifična kombinácijska sposóbnost -e
-e -i ž kombinacijska sposobnost, merjena s povprečnimi fenotipskimi vrednostmi potomcev, dobljenih pri križanju z določeno pasmo ali linijo, ki je posledica neaditivnih učinkov genov, in sicer dominance in epistaze

ANG.: *specific combining ability, SCA*

specifičnih patogénov prôsta žíval --- -e -i ž
▶ SPF-žívál

spërma -e ž ▶ séme

spermatogénéza -e ž gametogeneza pri samcih, ki poteka v modih v treh fazah, in sicer v fazi mitotične delitve spermatogoni-jev, fazi mejotične delitve in fazi spermiogeneze

ANG.: *spermatogenesis*

spërmij -a m ▶ seménčica

spermiogénéza -e ž zadnja faza spermatogeneze, v kateri se spermatide diferencirajo v funkcionalne semenčice

ANG.: *spermiogenesis*

SPF-žívál -i [səpəfə] ž žival, prosta natančno opredeljenih potencialno patogenih mikroorganizmov in zoonoz, pridobljena iz asociiranih živali in nastanjena v prostoru s strogo bariernimi pogoji, na kateri se danes izvaja večina poskusov **s**: specifičnih patogénov prôsta žíval

ANG.: *specific pathogen-free animal, SPF animal*

spłôšna kombinácijska sposóbnost -e -e
-i ž kombinacijska sposobnost, merjena s povprečnimi fenotipskimi vrednostmi potomcev, dobljenih pri križanju z drugimi pasmami ali linijami, ki je posledica aditivnih učinkov genov

ANG.: *general combining ability, GCA*

spłôšni prilagoditveni sindróm -ega -ega -a m odziv organizma na stresor, ki poteka v treh fazah, in sicer najprej v fazi mehanizma borbe in bega, ki ji sledi prilagoditev organizma, če žival obvlada stresor, ali pa stanje kroničnega stresa ali izčrpanost, če prilagoditev organizma ni možna **k**: SPS

ANG.: *general adaptation syndrome, GAS*

spłôšni stróšek -ega -ška m strošek, ki se ga obračunsko obravnava kot skupnega, npr. strošek vzdrževanja kmetijske mehanizacije na kmetiji, ki se ukvarja z živinorejo in gozdarstvom

ANG.: *overhead, overhead cost*

spodbujeválno krmíjenje -ega -a s izdatnejša oskrba samic z energijo, navadno 4 tedne pred predvideno osemenitvijo ali pripustom, z namenom povečanja števila ovuliranih in oplojenih jajčnih celic ter ugnezdenih zarodkov, ki se navadno uporablja pri drobnici in svinjah **s**: flášing

ANG.: *flushing*

spódnji grégavec -ega -vca m ▶ sírinks

spodrezováňje kopít -a -- s ▶ korékciija kopít

spójitveno mésto -ega -a s ▶ izrezoválnó mésto

spól spóla m skupek genetskih, morfoloških, funkcionalnih in etoloških značilnosti živali, glede na katere se organizmi primarno razvrščajo na ženske in moške organizme

ANG.: *gender, sex*

spólna célica -e -e ž zrela zarodna celica, in sicer semenčica ali jajčna celica **s**: gaméta

ANG.: *gamete*

spólna prèdígra -e -e ž ▶ dvórjenje

spólna zrélóst -e -i ž razvojna stopnja živali, ko postane sposobna za razmnoževanje, vendar za to še ni primerna, ker bi to lahko negativno vplivalo na njeno zdravje in prirejo

ANG.: *sexual maturity*

spólna žléza -e -e ž žleza, v kateri nastajajo spolne celice in spolni hormoni, in sicer jajčnik pri samicah ter moda pri samcih **s**: gonáda

ANG.: *gonad, reproductive gland, sex gland*

spólni ákt -ega -a m ▶ kopuláciija

spólni hormón -ega -a m steroidni hormon, ki nastaja v jajčnikih, modih in skorji nadledvične žleze ter vpliva na rast in delovanje reproduktivnih organov ter na razvoj sekundarnih spolnih znakov, npr. estradiol iz skupine estrogenov, testosteron iz skupine androgenov, progesteron iz skupine gestagenov

ANG.: *sex hormone*

spólni kromosóm -ega -a m neavtosomni kromosom iz para kromosomov pri diploidnih organizmih, ki je udeležen pri determinaciji spola, in sicer X- in Y-kromosom pri sesalcih ter Z- in W-kromosom pri pticah
 ANG.: *sex chromosome*

spólni lókus -ega -a m lokus pri čebelah, ki glede na kombinacijo alelov odloča o tem, ali se bo razvil heterozigotni ženski osebek ali homozigotni moški osebek, ki med razvojem praviloma zamre
 ANG.: *sex locus*

spólni orgán -ega -a m zunanji ali notranji organ pri višjih organizmih, ki sodeluje pri spolnem razmnoževanju, npr. moda, obmodek, semenovod, sečnica, penis, mehurnica, obsečnica in čebulnica pri samcih ter jajčnik, jajcevod, maternica, nožnica in sramnica pri samicah
 ANG.: *reproductive organ, sex organ*

spólni trákt -ega -a m ► reprodukcijski trákt

spólno obnášanje -ega -a s obnašanje s ciljem oploditve samice, pri katerem različne oblike obnašanja samca in samice prek dvorjenja privedejo do parjenja **s**: seksualno obnašanje
 ANG.: *sexual behaviour*

spólno omejena lastnost -- -e -i ž ► spólno specífična lastnost

spólno pogojena lastnost -- -e -i ž lastnost, ki se izrazi pri obeh spolih, vendar različno, npr. sekundarni spolni znaki
 ANG.: *sex-influenced trait*

spólno specífična lastnost -- -e -i ž lastnost, ki se izrazi samo pri enem spolu, čeprav so geni prisotni pri obeh spolih, npr. razvoj mlečne žleze in tvorba mleka pri samicah, nastanek semenske tekočine pri samcih **s**: spólno omejena lastnost
 ANG.: *sex-limited trait, sex-specific trait*

spólno vézana lastnost -- -e -i ž lastnost, ki jo določajo spolno vezani geni, zaradi česar je njena pogostnost med spoloma različna
 ANG.: *sex-linked trait*

spólno vézani gén -- -ega -a m gen, ki se nahaja na spolnem kromosomu, npr. na X- ali Y-kromosomu pri sesalcih ali na Z- ali W-kromosomu pri pticah
 ANG.: *sex-linked gene*

spontána mutácija -e -e ž mutacija, ki nastane naključno, brez zunanjega vzroka, kot posledica delovanja notranjih dejavnikov v organizmu, npr. zaradi delitve ali staranja celic, naključnih napak pri podvojevanju DNA, stresa **s**: naključna mutácija
 ANG.: *spontaneous mutation*

sporazumévaje med živálmi -a -- -- s

izmenjava informacij med živalmi, ki poteka tako, da žival pošlje signal živali prejemnici, ki zazna posredovano informacijo s pomočjo čutil, npr. z vidom telesno držo, z vohom izločanje feromonov, s sluhom različne oblike oglašanja, s tipom udarec **s**: komunikacija med živálmi

ANG.: *animal communication*

sporočilna RNA -e -- [erená] ž ► informacijska RNA

sposóbnost usirjanja -i -- ž tehnološka lastnost mleka, da ob dodatku sirišča tvori čvrst in elastičen koagulum, kar je osnova za predelavo mleka v sir
 ANG.: *milk coagulation property, MCP*

spremenljivi strošek -ega -ška m strošek, ki je odvisen od obsega proizvodnje in največkrat predstavlja strošek porabljenega materiala in storitev, ne vključuje pa stroškov dela družinskih članov, temveč le najete delovne sile sezonskega značaja **s**: variabilni strošek
 □ str. 204

ANG.: *variable cost, VC*

sprétnostno jáhanje -ega -a s športna disciplina, pri kateri jahač s konjem premaguje različne ovire na znani progi in za katero je potrebno zelo dobro sodelovanje med jahačem in konjem v različnih situacijah, kot so prečkanje mostu, vode, premagovanje vertikalnih in horizontalnih ovir, prenašanje ali dotik različnih predmetov, npr. zastave
 ANG.: *reining*

SPS -- [səpəsə] m ◀► splóšni prilagoditveni sindróm

srbreci -ev m mn. pasme kuncev, za katere je značilna krovna dlaka z belimi vršički in črna lesketajoča se resasta dlaka in ki se redijo kot razstavne ali družne živali ter za prirejo mesa, in sicer francoski srebrec, veliki svetli srebrec, veliki srebrec, mali srebrec, obarvani pritlikavec srebrne barve
 ANG.: --

srebrni tolstolóbik -ega -a m ► béli tolstolóbik

srdnje pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, katere predstavniki tehtajo med 3,25 kg in 5,5 kg, so dobro plodni, dobro rastni in primerni za prirejo mesa, npr. beli novozelanec, kalifornijec, dunajčan, zajčar, velika činčila, tribarvni lisec
 ANG.: *medium-size rabbit breeds*

sírpasto peró -ega -ésa s dolgo in ukrivljeno repno pero pri petelinu □ str. 156
 ANG.: *sickle feather*

SS -- [səsə] m ◀► súha snóv

stabilizacijska selékcija -e -e ž vrsta selekcije, ki favorizira osebk s povprečnimi fenotipskimi vrednostmi **s**: ustaljevalna selékcija str. 110
ANG.: stabilising selection

stabilna skupína -e -e ► státična skupína

stálni strošek -ega -ška m strošek proizvodnih virov, namenjenih zlasti zagotavljanju osnovnih pogojev za proizvodnjo, ki se s spreminjanjem obsega proizvodnje v kratkem obdobju ne spreminja, npr. amortizacija **s**: fiksni strošek
ANG.: fixed cost, FC

standardizácija okólja -e -- ž vzdrževanje stabilnih pogojev v poskusih na živalih, ki zagotavlja primerljivost rezultatov raziskav, je prilagojeno posamezni živalski vrsti in omogoča dobrobit živali
ANG.: environmental standardisation

standardizírana pleménska vrédnost -e -e -i ž preračunana napoved plemenske vrednosti na določeno povprečje in določen standardni odklon, npr. na povprečje 100 in standardni odklon 12, z namenom poenostavitve primerljivosti napovedi plemenskih vrednosti za različne lastnosti
ANG.: standardised breeding value

standardizírano mléko -ega -a s mleko, v katerem je delež mlečne maščobe in/ali suhe snovi brez maščobe določen, kar se doseže s posnemanjem mleka in nato

vračanjem posnete maščobe v mleko v točno določenem odstotku, npr. pri mleku z 1,5 % mlečne maščobe, ali pa z dodajanjem posnetega mleka v prahu in membranskimi tehnikami, npr. pri mleku s 15 % suhe snovi brez maščobe
ANG.: standardised milk

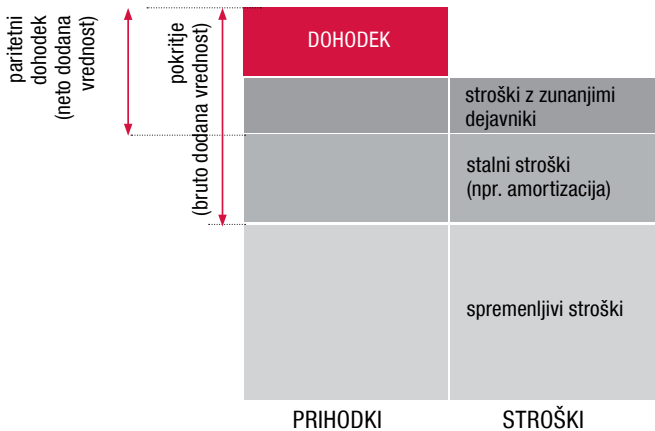
stándardna inbridírana liníja -e -e -e ž inbridirana linija, ki izhaja iz enega starševskega para in nastane z zaporednim parjenjem brat - sestra skozi vsaj 20 generacij
ANG.: standard inbred line

stándardna laktácijska -e -e ž prvih 305 dni laktacije, ko se meri mlečnost krav, kar omogoča primerjavo med njimi
ANG.: standard lactation

stándardna napáka napôvedi -e -e -- ž koren iz variance napake napovedi, ki določa interval zaupanja napovedi plemenske vrednosti **k**: SEP
ANG.: standard error of prediction, SEP

stándardni prihódek -ega -dka m ocenjena vrednost kmetijske proizvodnje, izračunana na osnovi administrativnih podatkov o proizvodnji na opazovanem kmetijskem gospodarstvu in povprečne denarne vrednosti kmetijske proizvodnje na enoto proizvodnje, npr. hektar, glavo živine, izražene v odkupnih cenah
ANG.: standard output

S

Izračun dodane vrednosti in dohodka

Stánusova teléscá -ih -ésc s mn. endokrini organ rib kostnic, ki se pri različnih vrstah rib nahaja v različnih predelih ledvic in z izločanjem hormona staniokalcina skrbi za uravnavanje nivoja kalcija v krvi **s**: Stánusove korpúskule

ANG.: *corpuscles of Stannius*

Stánusove korpúskule -ih -ul ž mn. ► Stánusova teléscá

stánje -a s oblika obnašanja pri živalih, ki običajno traja relativno dolgo in se jo navadno meri v določeni časovni enoti, ne pa tudi s pogostostjo njenega pojavljanja, npr. trajanje paše na dan, trajanje prežvekovanja na dan

ANG.: *behavioural state*

stára svinja -e -e ž svinja od prve prasiatve naprej do izločitve iz črede

ANG.: *sow*

stárostárševska populácija -e -e ž skupina linij ali pasem živali, ki se jih v medsebojnem križanju kombinira za pridobivanje starševske populacije

ANG.: *grandparent stock, GPS*

stárševska játa -e -e ž ► pleménska játa

stárševska línija -e -e ž linija živali, ki se jo uporablja za križanje, pri čemer očetje pripadajo eni in matere drugi liniji

ANG.: *parental line*

stárševska pásma -e -e ž pasma živali, ki se jo uporablja za križanje, pri čemer očetje pripadajo eni in matere drugi pasmi

ANG.: *parental breed*

stárševska populácija -e -e ž skupina križancev, čistolinijskih ali čistopasemskih živali, ki se jih v medsebojnem križanju uporabi za pridobivanje končnih križancev

ANG.: *parent stock, PS*

stárši pítovnih piščáncv -ev -- m mn. jata kokoši in petelinov težkega tipa, ki se jo redi z namenom prireje valilnih jajc **s**: brójlérski stárši

ANG.: *broiler breeders*

stárter -ja m ► štárter

stárterska kulúra -e -e ž populacija istovrstnih mikroorganizmov ali v simbiozi živečih različnih vrst in/ali podvrst mikroorganizmov, ki se uporabljajo npr. pri izdelavi mlečnih izdelkov in v kontroliranih pogojih sprožijo fermentacijo, npr. jogurtova kultura, kefirno zrno

ANG.: *starter culture*

státična skupína -e -e ž navadno manjša skupina svinj in/ali mladice v skupinskem

boksu, ki so v približno istem stadiju brejosti, katere sestava ostane stalna od oblikovanja skupine po obrejitvi do premika v prasilišče pred prasiatvijo in ima praviloma stabilno socialno hierarhijo **s**: stábilna skupína

ANG.: *static group*

státično križanje -ega -a s ► nèkontinuírano križanje

statistični modél -ega -a m zapis povezave med spremenljivkami v obliki matematične enačbe

ANG.: *statistical model*

statolít -a m ► otolít

stearínska kislína -e -e ž nasičena maščobna kislina z 18 ogljikovimi atomi, ki se nahaja predvsem v maščobah živalskega izvora in v nekaterih rastlinskih oljih **k**: C18:0

□ str. 113

ANG.: *stearic acid*

stéžno -a s **1.** klavni kos, ki pri govedu, kopitarjih in prašičih obsega del zadnje okončine, ločene od hrbtna med zadnjim ledvenim in prvim križnim vretencem, do kolenskega sklepa, pri drobnici in kuncih pa do skočnega sklepa □ str. 86

ANG.: *hind leg*

2. klavni kos pri perutnini, ki vključuje stegenico s pripadajočim mišičnim tkivom in kožo

ANG.: *thigh*

stélja -e ž ► nastíl (1)

sténske jáslí -ih -i ž mn. jasli iz kovinskih ali lesenih letev ali mreže, ki so pritrjene na zid, stranico boksa ali kletke in se uporabljajo za pokladanje krme, npr. mrve ali prilasti, pri drobnici, teletih, konjih, kuncih in prašičih ali za pokladanje materiala za zaposlitev, npr. slame, pri prašičih

ANG.: *hay rack*

stereotipija -e ž anomalija v obnašanju, ki je dolgotrajna, se ritmično ponavlja, je brez očitnega cilja ali funkcije in pri živalih odraža stres, npr. grizenje prečk pri individualni reji svinj

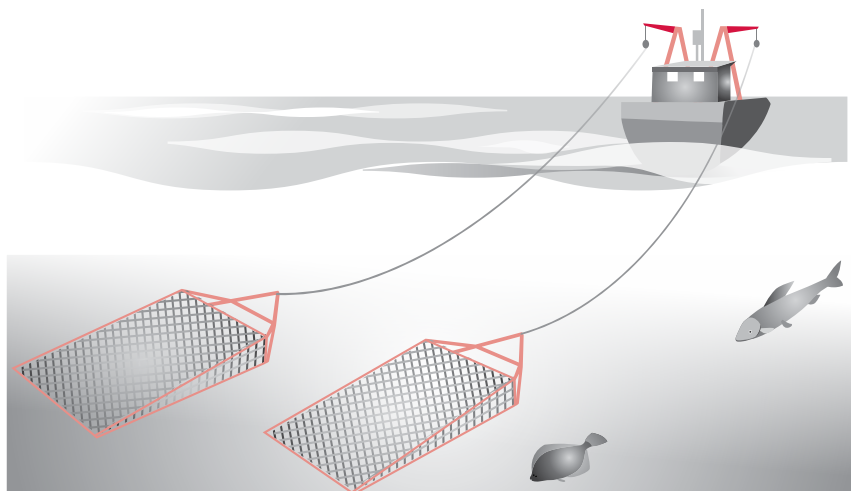
ANG.: *stereotypy*

steríl -a m triploidna riba, navadno kalifornijska postrv

ANG.: *triploid fish*

sterilizirano mléko -ega -a s mleko, obdelano s šaržnimi ali kontinuiranimi postopki toplotne obdelave v časovno-temperaturnem režimu, ki zagotovi uničenje vseh mikroorganizmov, npr. trajno mleko

ANG.: *sterilised milk*

Strgača

sterilno mléko -ega -a s ► trájno mléko

steroidní hormón -ega -a m hormon, ki nastaja z oksidacijo sterolov v jajčnikih, modih in v skorji nadledvične žleze, npr. testosteron in estradiol iz skupine spolnih hormonov, kortizol iz skupine glukokortikoidov
ANG.: steroid hormone

stigma -e ž neožiljeno področje folikularne membrane, ki obdaja folikel v jajčniku in kjer membrana ob ovulaciji počí
ANG.: stigma

stimulácija spólne zrelosti -e --- ž postopki, s katerimi se pri mladica h vrste prašič doseže zgodnejši in hkraten nastop spolne zrelosti, npr. stimulacija z merjascem, premeščanje in mešanje mladíc, transport in dajanje hormonskih preparatov
ANG.: puberty stimulation

stiskanje óljnic -a -- s postopek pridobivanja olja ali maščobe s stiskanjem surovega ali kondicioniranega rastlinskega materiala, npr. vroče ali hladno stiskanje, pri čemer poleg olja kot stranski proizvod ostanejo oljne pogače ali ekspeler, ki se uporabljajo kot posamično krmilo ali za pripravo krmnih mešanic
ANG.: oil pressing

stója na Ó -e --- ž **1.** nepravilna stoja pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri

kateri sta skočna sklepa, gledano od zadaj, in zapestna sklepa, gledano od spredaj, zelo razmaknjena, parklji ali kopita pa so lahko obrnjeni navznoter

ANG.: O-shaped legs

2. nepravilna stoja pri perutnini, pri kateri sta skočna sklepa zelo razmaknjena, stopala pa so obrnjena navznoter

ANG.: O-shaped legs

stója na X -e --- [iks] ž **1.** nepravilna stoja pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri sta skočna sklepa, gledano od zadaj, in zapestna sklepa, gledano od spredaj, zelo skupaj, parklji ali kopita pa so lahko obrnjeni navzven

ANG.: X-shaped legs

2. nepravilna stoja pri perutnini, pri kateri sta skočna sklepa zelo skupaj, stopala pa so obrnjena navzven

ANG.: X-shaped legs

stojišče -a s **1.** površina v hlevu med jaslimi in blatnim kanalom, na kateri žival v vezani reji izvaja obnašanja iz vseh funkcionalnih krogov, npr. stoji, leži, zauživa krmo, blati

ANG.: stall

2. prostor v pripustišču za eno svinjo, običajno dimenzij 2 m x 0,60–0,65 m, obdan s kovinsko ograjo, v katerem je žival zaprta od odstavitve pujskov do 28 dni po pripustu

z namenom lažje osemenitve ter nemotene ugnezditve zarodkov

ANG.: *sow stall*

stólpni silos -ega -a m 1. velika posoda v obliki pokončnega valja iz poliestra ali pločevine, ki je lahko opremljena s termometri, avtomatskimi tehtnicami, polžastimi ali spiralnimi transporterji, pnevmatskimi črpalkami in se uporablja za skladiščenje močne krme

ANG.: *tower silo*

2. objekt v obliki pokončnega valja, navadno iz betona, ki se uporablja za fermentacijo in skladiščenje silaže

ANG.: *tower silo*

stópna površina -e -e ž zgornja ploskev rešetke pri rešetkastih tleh, ki je ravna in hrapava, s čimer omogoča pravilno stojo, hojo in obrabo parkljev ter je lahko tudi gumirana

ANG.: *tread surface*

stópna inbrídinga -e -- ž parameter, ki določa hitrost naraščanja inbrídinga ali zmanjševanja heterozigotnosti na generacijo

ANG.: *degree of inbreeding*

stópna ogroženosti pásme -e -- -- ž kategorija, v katero se ogroženo pasmo uvrsti na osnovi kazalnikov, npr. števila plemenjakov, števila plemenic, trenda spreminjanja velikosti populacije, deleža čistopasemskih parjenj, geografske omejenosti, stopnje inbrídinga

ANG.: *risk assessment status*

stópna rekombinácije -e -- ž delež rekombinantnih gamet, ki jih vsako generacijo proizvedejo dvojni heterozigotni genotipi

ANG.: *recombination fraction*

stópna selékcije -e -- ž ► délež odbránih

stópna zrélosti -e -- ž razmerje med trenutno in odraslo telesno maso ali velikostjo, običajno izraženo v odstotkih □ str. 163

ANG.: *degree of maturity*

stránski proizvòd -ega -óda m proizvod, ki je nastal ob proizvodnji osnovnega proizvoda, npr. tele in gnoj pri prireji mleka

ANG.: *by-product*

strélna brázda -e -e ž brazda v kopitni strelji, ki poteka po njeni celotni dolžini in je najbolj globoka na peti kopita □ str. 96

ANG.: *central sulcus*

strême -éna s lahek, navadno kovinski okvir, ki je s stremenskim jermenom pritrjen na sedlo in je namenjen opori stopala jahača pri ježi

ANG.: *stirrup*

streménski jèrmen -ega -éna m navadno usnjen jermen, ki je pritrjen na sedlo in na katerega je na spodnji strani pripeto streme

ANG.: *stirrup leather*

strés -a m stanje organizma pri odzivu na stresor, ki ogroža ali poruši njegovo homeostazo, npr. nevarnost povišanja telesne temperature, ki jo žival poskuša z obnašanjem in/ali s fiziološkim odzivom ohraniti, npr. z umikom v zavetje v vročini, pospešenim dihanjem

ANG.: *stress*

strésni dejávník -ega -a m ► strésor

strésni dražljáj -ega -a m ► strésor

strésor -ja m dražljaj, ki ga žival zazna kot grožnjo, ki ogroža homeostazo organizma in s tem njeno dobrobit, npr. mraz, vročina, poškodba, borba s sovražniki, novost v okolju, prisotnost plenilca s: strésni dejávník, strésni dražljáj

ANG.: *stressor*

strgáča -e ž ribolovno orodje, ki je sestavljeno iz okvirja ustja, na katerega je pritrjena zadrževalna vreča iz kovinskih obročev ali mrežic, in ga ribiško plovilo vleče po morskem dnu ter je namenjeno lovljenju školjk, npr. klapavic, ostrig, pokrovač, pri čemer se morsko dno poškoduje □ str. 206

ANG.: *dredge*

striženje po Bowenu -a -- -- [báunu] s učinkovita tehnika striženja ovc z električnimi škarjami, za katero je značilno določeno zaporedje potegov s škarjami in takšno rokovanje z ovco, da je koža karseda napeta, kar preprečuje ureznine in ohranja volneno vlakno nepoškodovano

ANG.: *Bowen shearing technique*

stírma stója -e -e ž nepravilna stoja pri prežvekovalcih, kopitarjih in prašičih, pri kateri so, gledano s strani, zadnje noge zaradi povečanega kota v skočnem sklepu postavljene za telo

ANG.: *straight hocks, straight legs*

strôjna mólža -e -e ž molža z molznim strojem, pri kateri molznik ročno ali molzni robot samodejno natika molzne enote na vime in nadzira potek molže

ANG.: *machine milking*

struktúra soródstva -e -- ž podatek o vrsti in številu sorodnikov nekega osebk

ANG.: *pedigree structure*

struktúrna anotácija -e -e ž postopek določanja strukturnih elementov gena ali genoma, npr. določanje mej med eksoni

in introni in določanje regulatornih regij, odprtih bralnih okvirjev

ANG.: *structural annotation*

strukturna vlaknina -e -e ž skupina hranljivih snovi rastlinske celične stene, ki ji dajejo strukturo, sestavljena večinoma iz celuloze, hemiceluloz, pektinov ter lignina

ANG.: *structural fibre*

súbakútna acidóza prědželódcev -e -e -- ž milejše in dlje časa trajajoče zakisanje vsebine prědželódcev zaradi napak v prehrani, predvsem zaradi krmljenja obrokov s preveliko količino s škrobom bogate močne krme ali obrokov s premalo fizikalno učinkovite vlaknine

ANG.: *subacute rumen acidosis*

súbklinično obolěnje -ega -a s obolenje, pri katerem klinični znaki niso izraženi, je pa mogoče njegovega povzročitelja ali vzrok dokazati z laboratorijskimi metodami

ANG.: *subclinical disease*

súbkutána maščóba -e -e ž ► podkóžno maščóbo tkívo

súbkutáno maščóbo tkívo -ega -ega -a s ► podkóžno maščóbo tkívo

súbmetacétrični kromosóm -ega -a m kromosom, ki ima centromero nekoliko oddaljeno od sredine

ANG.: *submetacentric chromosome*

suffolk óvca -- -e [sáfolk] ž angleška mesna pasma ovc bele barve s črno neporaščeno glavo in s črnimi nogami, brez rogov, ki se uporablja tudi kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci v povprečju tehtajo 120 kg in samice 84 kg

ANG.: *Suffolk sheep*

súha křma -e -e ž popolna krmna mešanica, ki vsebuje do 12 % vlage, je pripravljena iz suhih surovin živalskega in rastlinskega izvora, navadno ekstrudirana v različne oblike in velikosti ter se uporablja zlasti za ribe, pse in mačke

ANG.: *dry feed, dry food*

súha metóda oplodítve -e -e -- ž metoda oploditve, pri kateri se ikre osmuka v cedilo, od koder odteče plodna tekočina, suhe ikre pa se pomeša z mlečjem in dolije toliko vode, da prekrije ikre in aktivira gibanje semenčic

ANG.: *dry fertilisation*

súha snóv -e -í ž skupina hranljivih snovi, ki se jo v postopku weendske analize določi s sušenjem vzorca do konstantne mase, ki se navadno izvaja pri temperaturi 103–105 °C s: sušina k: SS

ANG.: *dry matter, DM*

súlec -lca m sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Hucho*, družine Salmonidae, reda Salmoniformes, ki se jo v ribogojnicah redi za poribljavanje in prirejo mesa ter je tudi v Sloveniji domorodna s: donavski súlec

ANG.: *Danube salmon*

LAT.: *Hucho hucho*

súlki -ja m zelo lahko enoosno vprežno prevozno sredstvo z lahkimi kolesi s pnevmatikami, brez vzmeti, z majhnim sedežem, ki ga praviloma vleče konj kasač in se uporablja za tekmovanja v kasaških dirkah

ANG.: *sulky*

súpersěstre -ter ž mn. čebele, ki so potomke enega trota in ene matice ter imajo zaradi haploidnosti očeta koeficient sorodstva po Wrightu 0,75 □ str. 91

ANG.: *supersisters*

suróva vlaknina -e -e ž skupina hranljivih snovi, ki jo sestavljajo predvsem lignin in strukturni ogljikovi hidrati, npr. netopni del celuloze, ter se jo v postopku weendske analize dobi tako, da se določi vsebnost organskih snovi, netopnih v zelo vročih raztopinah kisline in baze k: SV

ANG.: *crude fibre, CF*

suróva vólna -e -e ž nastrižena neoprana ovčja volna, ki še vsebuje lanolin, znoj, prah, pesek in druge nečistoče

ANG.: *raw wool*

suróve beljakovíne -ih -ín ž mn. skupina hranljivih snovi, ki jo sestavljajo beljakovine in nebeljakovinske dušikove snovi ter se jo v postopku weendske analize dobi tako, da se določi vsebnost dušika in pri tem upošteva povprečna vsebnost dušika v beljakovinah, ki znaša 16 % k: SB

ANG.: *crude proteins, CPs*

suróve maščóbe -ih -ób ž mn. skupina hranljivih snovi, netopnih v vodi, ki jo sestavljajo npr. maščóbe, voski, v maščóbah topni vitamini in barvila, ter se jo v postopku weendske analize dobi tako, da se določi vsebnost organskih snovi, topnih v nepolarnem topilu, navadno petroletru s: étrski ekstrákt k: SM

ANG.: *crude fats, ether extracts*

suróvi pepél -ega -a m anorganski del vzorca, ki ga sestavljajo pepel in različne primesi, npr. zemlja, pesek, ter se ga v postopku weendske analize določi s popolnim sežigom vzorca pri temperaturi 530–550 °C k: SP

ANG.: *crude ash*

suróvo máslo -ega -a s mlečni izdelek, ki je narejen s postopkom metenja smetane ali fermentirane smetane, da se od mlečne

maščobe loči pinjenec, vsebuje najmanj 80 % mlečne maščobe in se uvršča v različne kakovostne kategorije glede na vsebnost vode

ANG.: *butter*

surôvo mléko -ega -a s mleko, ki ni segreto na več kot 40 °C ali obdelano po drugem postopku, ki zavre razvoj mikroorganizmov, npr. z ionizacijo

ANG.: *raw milk*

sušilna naprava -e -e ž **1.** objekt ali del objekta za zniževanje vlage pod 15 % v ovelem zelinju s prepihovanjem toplega ali hladnega zraka ter za skladiščenje posušene krme v njem

ANG.: *drying device, hay dryer*

2. objekt ali traktorski priključek, ki s prepihovanjem toplega zraka znižuje vlago v žitnem zrnju pod 12 %, kadar le-to ob žetvi ni dovolj suho za skladiščenje

ANG.: *grain dryer*

sušina -e ž ► suša snôv

SV -- [səvə] m ◄► surôva vlaknina

svétli sívec -ega -vca m mlajši konj sívec v obdobju sivenja z enakomerno porazdeljenimi belimi in črnimi dlakami po celem telesu **s:** sêrec

ANG.: *steel grey horse*

svéže mléko -ega -a s ► pasterizirano mléko

svéži sir -ega síra m sir, ki vsebuje najmanj 20 % suhe snovi, če je narejen iz polnomastnega mleka, in najmanj 18 % suhe snovi, če je narejen iz posnetega mleka, ne zori ter je primeren za uživanje takoj po izdelavi, npr. skuta, zrnati sir, mocarela

ANG.: *fresh cheese*

svínja -e ž **1.** samica prašiča (*Sus scrofa domesticus*) od spolne zrelosti naprej

ANG.: *sow*

2. samica prašiča (*Sus scrofa domesticus*), odbrana za pleme in namenjena razmnoževanju od odbire do izločitve iz črede

ANG.: *sow*

svinjína -e ž ► prašičje mesó

svínjka -e ž samica prašiča (*Sus scrofa domesticus*), namenjena pitanju

ANG.: --

Š

šárenka -e ž ► kalifórnijska postřv

šarolé govédo -- -a s mesna pasma goveda z odličnimi pašnimi lastnostmi, velikega okvirja z močno omiščenostjo, bele do rahlo krem barve, lahko z rahlo nakodrano dlako, svetlimi parklji in rožnatimi sluznicami, za katero je značilen odličen dnevni prirast, velika zmogljivost za prirejo mesa ter dobra klavnost in klavna kakovost

ANG.: *Charolais cattle*

šarolé ôvca -- -e ž mesna pasma ovc bele barve z neporaščeno rožnato glavo in brez rogov, ki se uporablja tudi kot terminalna pasma in pri kateri so predstavniki velikega okvirja, pri čemer samci v povprečju tehtajo 118 kg, samice pa 80 kg

ANG.: *Charollais sheep*

šárplanínek -nca m pasma psov, katere predstavniki so veliki, imajo spuščene uhlje in dolgo dlako črne, sive, bele in rjave barve, so osebnostno zelo pogumni in čuječi, se ne podreajo povsem ter se pogosto uporabljajo kot pastirski psi

ANG.: *Sarplanina Shepherd dog*

ščetina -e ž kratka, groba, zelo debela dlaka z razcepljenimi konicami, s katero je med rejnimi živalmi poraščen prašič in ki zagotavlja boljšo mehansko zaščito kot navadna dlaka

ANG.: *bristle*

ščúka -e ž sladkovodna mesojeda vrsta rib iz rodu *Esox*, družine Esocidae, reda Esociformes, ki se jo s hipofizacijo plemenk lahko uspešno razmnožuje v ribogojnicah, kjer se redi za poribljavanje in prirejo mesa, ter je tudi v Sloveniji domorodna

ANG.: *northern pike*

LAT.: *Esox lucius*

ŠE -- [šəé] m ◄► škrobna enôta

šétlandski póni -ega -ja m škotska pasma majhnih, močnih in vzdržljivih ponijev, nastala za delo v rudnikih, pri kateri so najpogostejši vranci, rjavci, lisjaki, sivci in lisci in katere predstavniki so v vihru visoki okoli 100 cm ter so zlasti primerni za jahanje pri otrocih, za vožnjo manjših vpreg in za lažja dela v kmetijstvu

ANG.: *Shetland pony*

Š

šimelj -na m konj sivec, ki s starostjo postane popolnoma bel
 ANG.: grey horse

širokoprsna béla púra -e -e -e ž ameriška pasma pur, nastala s križanjem širokoprsne bronaste in bele holandske pure, selekcionirana na izrazito omišičene prsi, ki se zaradi zaželenne bele barve perja pri pitovnih križancih pogosto uporablja v križanjih
 ANG.: Broad-Breasted White turkey

širokoprsna brônasta púra -e -e -e ž ameriška pasma pur s svetlikajočo se bronasto barvo perja, selekcionirana predvsem na izrazito omišičene prsi, ki je zaradi temne barve perja manj primerna za križanje
 ANG.: Broad-Breasted Bronze turkey

školjčíšče -a s s pomorskimi oznakami zamejen del morja, na katerem je oprema za zajetje ličink školjk in gojenje ter izlov odraslih školjk, npr. vrvi za zajem ličink, pergolarji, kletke, plovci
 ANG.: shellfish farm

školjka -e ž sesilna ali premikajoča se, sladkovodna ali morska, navadno enospolna žival iz debela mehkužcev (Mollusca), katere telo je ovito v mehek plašč, ki izloča levo in desno lupino, se hrani s filtriranjem planktona in odmrle organske mase in se goji za prehrano ljudi, npr. mediteranska klapavica in ostriga, ali za pridobivanje biserov, npr. biserna ostriga
 ANG.: bivalve mollusc

školjkarstvo -a s panoga akvakulture, ki se ukvarja z rejo školjk zlasti za pridobivanje mesa, npr. reja mediteranskih klapavic, ostrig, in za pridobivanje biserov, npr. reja bisernih ostrig
 ANG.: shellfish farming

škótskovišávsko govédo -ega -a s mesna pasma goveda, ki je majhnega okvirja, od svetlo rumene do črne barve, z dolgo dlako, dolgimi rogovi, zelo lahкими telitvami, je dobro prilagojena na skromne pogoje reje ter je primerna za pašno rejo in prezimovanje na prostem
 ANG.: Highland cattle

škrób -a m polisaharid, rezervna snov rastlin, sestavljen iz glukočnih enot, povezanih z α-glikozidno vezjo, za prebavo katerega večina rejnih živali izloča encime, zaradi česar je njegova prebavljivost zelo dobra
 ANG.: starch

škróbná enóta -e -e ž energijska ocena krme za prežvekovalce, s katero se ocenjuje, koliko gramov prebavljivega škroba ima enako

energijsko vrednost kot 1 kg krme, npr. če žival zaužije 1 kg sena, ki vsebuje 370 ŠE/kg, dobi enako količino neto energije, kot če bi zaužila 370 g prebavljivega škroba **K**: ŠE
 ANG.: starch unit

škróbná vrédnost -e -i ž eden od najstarejših sistemov za ocenjevanje energijske vrednosti krme za prežvekovalce, ki ocenjuje, kolikšen delež neto energije vsebuje krma v primerjavi z energijsko vrednostjo škroba, in se običajno izraža s škrobnimi enotami
 ANG.: starch value

špórtní kònj -ega kònja m toplokrvni konj, ki se uporablja za tekmovanja pod sedlom ali v vpregi, npr. za dresurno jahanje, preskakovanje ovir, eventing, spretnostno vožnjo
 ANG.: sport horse

šróť -a m grobo mleta močna krma, navadno zrnje žit
 ANG.: ground feed

ŠSC -- [ššəscə] m ◀▶ število somátskih célic

štájérka -e ž ▶ štájerska kokóš

štájerská kokóš -e -i ž slovenska avtohtona pasma kokoši lahkega tipa, za katero je značilen čop peres na glavi, beli priuhki, jajca z belo barvo lupine, izrazita sposobnost iskanja krme, odpornost ter obstaja v več barvnih različicah, med katerimi je najbolj razširjena jerebičasta **s**: štájérka □ str. 241
 ANG.: Styrian chicken, Styrian hen

štájerski kopún -ega -a m kopun slovenske avtohtone pasme štájerska kokoš
 ANG.: Styrian capon

štárter -ja m popolna ali dopolnilna krmna mešanica za mlade živali, npr. za piščance od izvalitve do 18. dneva starosti, za pujske ob odstavitvi, za teleta od 2. tedna starosti **s**: štárter
 ANG.: starter feed

število somátskih célic -a -- -- s število levkocitov in epitelnih celic mlekotvornega mehurčka v mleku, ki se zlasti pri kravah in ovcah molznicah uporablja kot kriterij za zgodnje odkrivanje obolenj vimena **K**: ŠSC
 ANG.: somatic cell count, SCC

štírilínijsko križanje -ega -a s križanje, pri katerem se pari samce in samice štirih različnih linij v načrtovanem zaporedju, pri čemer vsaka generacija vključuje starše, ki predstavljajo različne kombinacije linij □ str. 101
 ANG.: four-line crossing

štíripásemsko križanje -ega -a s križanje, pri katerem se pari samce in samice štirih

različnih pasem v načrtovanem zaporedju, pri čemer vsaka generacija vključuje starše, ki predstavljajo različne kombinacije pasem

□ str. 101

ANG.: *four-breed crossing*

štíripásemsko nèkontinuírano križanje -ega

-ega -a s križanje, pri katerem se na zadnji stopnji tako na ženski kot moški strani uporabi križance F_1 -generacije, potomcev pa se praviloma ne razmnožuje naprej □ str. 133

ANG.: *four-breed terminal crossing*

štránga -e ž ► priprežnica

švédski landrace -ega -cea [lándras] m ► švédski lándras

švédski lándras -ega -a m izvorno švedska pasma prašičev, ki je nastala iz avtohtonih prašičev z vnosom genetskega materiala danskega landrasa, se v križanjih uporablja kot maternalna pasma, pri kateri so predstavniki bele barve ter velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 300–350 kg, samice pa 250–300 kg, imajo ravno nosno linijo in viseče uhlje, so dobro rastni, dobro plodni ter imajo dobre maternalne lastnosti **s**: švédski landrace

ANG.: *Swedish Landrace pig*

švôrc -a m ► vránec

T

tálna rěja -e -e ž **1.** način reje nesnic, ki se lahko prosto gibljejo po zaprti kurnici, pri čemer mora vsaj eno tretjino površine prekrivati nastil in kjer morajo biti poleg osnovne opreme za krmljenje in napajanje zagotovljene tudi grede za počivanje in gnezda za nesenje jajc **s**: hlévska rěja nésnic

ANG.: *barn rearing*

2. način reje nekaterih kategorij perutnine in kuncev, npr. pitovnih piščancev, pur, plemenskih jat perutnine, pitovnih kuncev, pri kateri se živali praviloma prosto gibljejo po hlevu ali boku, pri čemer tla prekriva nastil ali kombinacija nastila in rešetk

ANG.: *barn rearing, deep litter system, litter floor system*

tálno jájce -ega -a s jajce, ki je zneseno izven gnezda v hlevu ali izpustu

ANG.: *floor egg*

tandém -a m vprega s praviloma dvema konjema, vpreženima zaporedno, pri kateri je zadnji vprežen v ojnica, prednji pa ima navadno daljši priprežnici, ki sta pripeti na priprežnici zadnjega konja

ANG.: *tandem*

tandém selékcija -- -e ž selekcijska metoda na več lastnosti, pri kateri se nekaj generacij odbira na eno lastnost, nato na naslednjo in po določenem času spet na prvo

ANG.: *tandem selection*

tandémska ponovítev -e -tve ž zaporedje dveh ali več kopij repetitivne regije, npr. ATTCG ATTCG ATTCG

ANG.: *tandem repeat*

tanín -a m skupina rastlinskih polifenolov, ki lahko obori alkaloidne, beljakovine, ogljikove hidrate in druge snovi ter lahko v krmi predstavlja antinutritivno snov ali pa se uporablja kot krmni dodatek za preprečevanje driske pri neprežvekovalcih

ANG.: *tannin*

tánko črevó -ega -ésa s del prebavnega trakta za želodcem, v katerem poteka večina razgradnje krme s prebavnimi sokovi, ki se izločajo iz sluznice, jeter in trebušne slinavke, ter večina absorpcije razgrajenih hranljivih snovi in je pri sesalcih in pticah sestavljen iz dvanajstnika, teščega in vitega črevesa

ANG.: *small intestine*

targetóm -a m celoten set tarč določene molekule, npr. mikroRNA, transkripcijskega dejavnika

ANG.: *targetome*

tárpan -a m evrazijski divji konj, ki je izumrl in pri katerem so bili najpogostejši plavkasti rjavci z izdatno padajočo grivo, ki so bili v vihu visoki 140–145 cm in so imeli temne noge ter progo po celem hrbtu in na plečih

ANG.: *tarpan horse*

TČS-mesó -á [təčəsə] s ► temno-čvrsto-súho mesó

TDM -- [tədəm] m ► trávno-dételjna méšanica (1, 2)

tehnologija rěje -e -- ž kombinacija postopkov, tehnik in rejskih opravil, ki je prilagojena vrsti in kategoriji rejnih živali ter načinu reje, npr. tehnologija reje kokoši nesnic v pašni reji

ANG.: *rearing technology*

tehnopatija -e ž poškodba ali bolezensko stanje živali, do katerega pride zaradi neustrezne

T

nastanitve in/ali opreme, npr. šepanje zaradi spolzkih tal pri govedu, odrgnjena koža zaradi grobih tal pri pujskih, žulji zaradi sedla ali nekroze pri konjih

ANG.: --

tekáč -a m mladič prašiča (*Sus scrofa domestica*) moškega ali ženskega spola od odstavitve pri približno 7 kg do približno 25 kg telesne mase, ko postane pitanec ali se ga nameni za plemenski podmladek

ANG.: weaner

tekmovalna dresúra -e -e ž ► modérno dresúrno jáhanje

tekmovalno galópsko sêdlo -ega -ega -a s ► dirkálno sêdlo

tekmovánje vprég -a -- s konjeniški šport, pri katerem kočijaž in pomočnik upravljata eno-, dvo- ali četverovprego in se izvaja v treh fazah, in sicer dresura, maraton in spretnostna vožnja

ANG.: carriage driving

tekóča céna -e -e ž cena, ki je zabeležena v opazovanem obdobju, praviloma v povezavi s časovnimi vrstami podatkov, in ni korigirana za vpliv inflacije, uporablja pa se npr. za prikaz gibanja odkupnih cen kmetijskih proizvodov **s**: nominálna céna

ANG.: current price, nominal price

tekóče krmljenje -ega -a s krmljenje s krmno mešanico, navadno zmešano z vodo ali sirotko, ki se uporablja zlasti pri prašičih

ANG.: liquid feeding

téksel ôvca -- -e ž mesna pasma ovc bele ali rumenkaste barve, ki se uporablja tudi kot terminalna pasma, pri kateri so predstavniki srednjega do velikega okvirja, z izjemno omišičenimi stegni in hrbtom, pri čemer samci tehtajo 110–150 kg, samice pa 75–85 kg, ter imajo krajše in vstran štrleče uhlje, izrazite arkade in ravno nosno linijo

ANG.: Texel sheep

têle -éta s mladič moškega ali ženskega spola pri govedu (*Bos taurus taurus*), zebuju (*Bos taurus indicus*) in nekaterih vrstah prostoživečih živali, npr. jelenih, navadno do prvega leta starosti

ANG.: calf

teléčje mesó -ega -á s meso telet goveda, mlajših od 8 mesecev **s**: telétina

ANG.: veal

teleskópski puhálnik -ega -a m puhalnik z zložljivo vodoravno cevjo pod slemenom in nihajočo končno krivino, ki enakomerno

razmetava mrvo po seniku ali ovelo zelinje po sušilni napravi

ANG.: --

telésna célica -e -e ž celica večceličnega organizma z izjemo spolnih celic, gametocit in nediferenciranih zarodnih celic **s**: somátska célica

ANG.: somatic cell

telésna kondicija -e -e ž stanje telesnih rezerv, predvsem maščob pri živali, ki odraža njeno trenutno prehranjenost ter se ocenjuje vizualno in/ali z otipom npr. trnastih in prečnih podaljškov ledvenih vretenc, sedničnih grč

ANG.: body condition

telésna lastnóš -e -i ž ► lastnóš zunánjosti

telésne rezêrve -ih -rv ž mn. hranljive snovi, ki so uskladiščene v telesu živali in so na voljo ob povečanih potrebah ali pomanjkanju krme

ANG.: body reserves

telésno tkívo -ega -a s skupek celic v telesu s podobno funkcijo in obliko, po katerih ga je mogoče prepoznati, npr. krovnó tkívo, vezívno tkívo, mišívno tkívo, živívno tkívo

ANG.: body tissue

telétina -e ž ► teléčje mesó

telica -e ž samica goveda (*Bos taurus taurus*) in zebuja (*Bos taurus indicus*), navadno od prvega leta starosti do prve telitve

ANG.: heifer

telítev -tve ž porod pri kravi, kjer se praviloma rodi eno tele, dvojčki pa le v 1 do 3 % porodov

ANG.: calving

telítvena sezóna -e -e ž obdobje v letu, za katero rejec zaradi gospodarnosti reje načrtuje večino telitev brejih telic in krav v čredi

ANG.: calving season

telítveni bôks -ega bôksa m porodni boks z debelo plastjo nastila, namenjen visoko breji kravi ali telici, v katerem se le-ta pripravi na telitev, v njem teli, se tele oskrbi in se ga iz njega navadno kmalu preseli, medtem ko krava lahko v njem ostane še nekaj dni

ANG.: calving pen

telocéntrični kromosóm -ega -a m kromosom, ki ima centromero povsem na koncu

ANG.: telocentric chromosome

telofáza -e ž **1.** četrtá faza mitóze, v kateri delitveno vreteno postopoma izgine, se začne oblikovati jedrna membrana, kromosomi pa se dekoncenzirajo

ANG.: telophase

2. četrta faza mejoze, v kateri so v prvi mejotski delitvi na polih celice homologni kromosomi, v drugi mejotski delitvi pa so na polih celice kromatide, ki se močno podaljšajo, oblikujejo se jedrne membrane in nastanejo štiri hčerinska jedra

ANG.: *telophase*

telomêra -e ž repetitivno nukleotidno zaporedje na koncih linearnih kromosomov

ANG.: *telomere*

telomeráza -e ž encim ribonukleoprotein z aktivnostjo reverzne transkriptaze, ki dodaja za vrsto značilna zaporedja nukleotidov na 3'-konec kromosoma in vsebuje molekulo RNA, ki služi kot matrica pri podaljševanju telomer

ANG.: *telomerase*

têmeljna bárvá -e -e ž barva podlanke pri kuncih, ki je pri nekaterih pasmah del pasemskega standarda, npr. pri mali in veliki činčili

ANG.: *undercolour*

têmeljna presnáva -e -e ž minimalna presnovna aktivnost organizma, ki zagotavlja energijo za vzdrževanje življenja, npr. za delo srca, pljuč, žlez z notranjim izločanjem, in se meri v standardiziranih pogojih, in sicer v mirovanju v ležečem položaju, v budnem in postabsorptivnem stanju ter v termonevtralnem okolju **s**: bazalni metabolizem

ANG.: *basal metabolism*

teménska zapóra -e -e ž kovinska cev ali lesena letev, nameščena v prednjem delu ležalnih boksov prečno na pregrade med njimi, ki govedu prepreči, da bi se uleglo preveč naprej, in mu tako omogoča lažje vstajanje, ker ima žival spredaj dovolj prostora za pomik glave in vratu

ANG.: *neck rail*

têmno-čvrsto-súho mesó -ega -á s nezaželeno stanje kakovosti zlasti govejega in prašičjega mesa, navadno temno rdeče barve, pri katerem površina reza tudi po daljšem času ostane temno rdeča in je bolj suha in lepka kot pri mesu normalne kakovosti, ob pritisku pa daje občutek trdne teksture **s**: TČS-mesó

ANG.: *dark, firm, dry meat, DFD meat*

temperamênt živáli -ênta -- m predvsem genetsko določene značilnosti obnašanja posamezne živali, ki predstavljajo osnovo osebnosti, npr. plašnost, mirnost, živahnost, borbenost

ANG.: *animal temperament*

temperatúrno ugódje -ega -a s območje temperatur okolja, znotraj katerega žival vzdržuje normalno telesno temperaturo

brez aktiviranja etološke termoregulacije in/ali fiziološke termoregulacije **s**: termálno ugódje, têrmično ugódje, toplótno ugódje

ANG.: *thermoneutral zone*

terapévtská žíval -e -i ž žival, navadno pes ali konj, ki se s šolanjem privaja na dražljaje in postopke, s katerimi se sooča pri interakciji s ciljnim skupinami ljudi pri terapiji s pomočjo živali ali aktivnosti s pomočjo živali, npr. na glasen govor, okorno rokovanje, nenamerne dotike in gibe

ANG.: *therapy animal*

terápíja s pomočjó žíváli -e --- -- ž individualno načrtovana dejavnost, pri kateri sodelujejo terapevtska žival z vodnikom in strokovnjak, navadno s področja zdravstva, šolstva ali socialnega varstva, in katere namen je izboljšanje posameznikovega zdravstvenega stanja, npr. motoričnih in/ali kognitivnih sposobnosti, kar se meri, ovrednoti in dokumentira, npr. hipoterapija

ANG.: *animal-assisted therapy, AAT*

terciárni folíkel -ega -kla m folikel, ki se razvije iz sekundarnega folikla in v katerem je celotna tekočina znotraj ene votlinice, ki jo obdaja več slojev kubičnih zrnatih epitelnih celic, na mestu, kjer se nahaja jajčna celica, pa so le-te nakopičene in tvorijo izboklino **s**: Graafov folíkel □ str. 54, 78

ANG.: *antral follicle, Graafian follicle, tertiary ovarian follicle*

terénsko jáhanje -ega -a s rekreativno jahanje po stranskih poteh, poljubne dolžine, ki lahko traja nekaj ur, več dni ali tednov in pri katerem se vse nujne potrebsčine praviloma hranijo v sedelnih torbah

ANG.: *trail riding*

termálno ugódje -ega -a s ► temperatúrno ugódje

têrmično ugódje -ega -a s ► temperatúrno ugódje

terminácijski kodón -ega -a m ► zaključni kodón

terminálna pásma -e -e ž pasma živali, ki se odlikuje po hitri rasti, dobrem izkoriščanju krme in dobri klavni kakovosti ter katere samci se uporabljajo za očete pitancem, npr. v nekontinuiranem križanju pri prašičih ali gospodarskem križanju pri govedu in ovcah

ANG.: *terminal breed*

terminálni hibrid -ega -a m skupina živali, ki so produkt križanja dveh terminalnih pasem ali linij in so po rasti in mesnatosti običajno primerljive s starševskima pasmama ali linijama, pri čemer samce odlikujeta libido

in kakovost semena, zaradi česar se jih v nadaljnjem križanju uporablja kot očete pitancev

ANG.: *terminal hybrid*

têrmonapajálnik -a m ► napajálnik na žógo

têrmoregulácija -e ž ohranjanje normalne telesne temperature pri toplokrvnih živalih s pomočjo uravnoteženja tvorbe in izgube toplote, ko je temperatura okolja izven območja temperaturnega ugodja, in sicer etološka termoregulacija in fiziološka termoregulacija

ANG.: *thermoregulation*

têrmoregulacijsko obnášanje -ega -a s ► etološka têrmoregulácija

téstna populácija -e -e ž skupina kandidatov za selekcijo, za katere so na voljo le genomske informacije in za katere se s pomočjo napovednega modela izračuna direktne genomske plemenske vrednosti

ANG.: *test population*

téstna postája -e -e ž enota za izvajanje preizkusov proizvodnih in drugih lastnosti živali, zlasti za potrebe rejskih programov s: preizkusna postája

ANG.: *test station*

téstno križanje -ega -a s križanje osebka, ki ima dominantni fenotip, z recesivnim homozigotom, da se ugotovi, ali je heterozigot ali dominantni homozigot

ANG.: *test crossing*

tést očétovstva -a -- m 1. preverjanje, ali je osebek oče določenega osebka, z uporabo molekularnogenetskih metod

ANG.: *paternity testing*

2. analiza zaroda čebelje matice z molekularnogenetskimi metodami z namenom preveritve števila in genetske pestrosti troto, s katerimi se je matica parila

ANG.: *paternity testing*

testosterón -a m steroidni hormon, ki ga izločajo Leydigove celice v modih, v manjši meri tudi jajčniki in skorja nadledvične žleze, ter pri samcih vpliva na razvoj spolnih organov, spermatogenezo, na razvoj in ohranjanje sekundarnih spolnih znakov, obnašanje in presnovo

ANG.: *testosterone*

tést stárševstva -a -- m preverjanje, ali je osebek oče ali mati določenega osebka, z uporabo molekularnogenetskih metod

ANG.: *parentage testing*

tetovíranje -a s trajno označevanje živali z vtiranjem barve v luknjice v koži, narejene s tetovírnimi kleščami, npr. v uhlje pri kuncih,

ovcah in prašičih, v uhlje ali rep pri kozah, ali s tetovírnimi kladivom, npr. na plečko pri prašičih

ANG.: *tattooing*

tetovírne klešče -ih klešč ž mn. klešče za trajno označevanje živali s številkami v obliki kovinskih iglic, s pomočjo katerih se z močnim stiskom prebode uhlje živali ali repne gube pri kozah, da nastanejo majhne luknjice, v katere se vtire tetovíрно pasto in tako žival označi z identifikacijsko številko

ANG.: *tattooing forceps*

tetraploid -a m organizem, ki ima v telesnih celicah po štiri nize homolognih kromosomov, pri čemer se to stanje lahko povzroči tudi umetno, npr. pri nekaterih vrstah rib

ANG.: *tetraploid*

têžka veríga mitohóndrijske DNA -e -e -- -- [deená] ž veriga mitohondrijske DNA, bogata z deoksigvanozin monofosfati, ki nosi zapis za 28 genov s: veríga H

ANG.: *heavy strand of mitochondrial DNA*

têžnostni rázred jájc -ega -éda -- m razred kokošjih jedilnih jajc glede na maso, in sicer XL za 73 g in težja jajca, L za jajca z maso od 63 g do manj kot 73 g, M za jajca z maso od 53 g do manj kot 63 g, S za jajca, lažja od 53 g □ str. 215

ANG.: *egg weight class*

tíger -gra m ► pégavec

tíha pojátev -e -tve ž pojatev, pri kateri niso izraženi zunanji znaki, npr. skakanje na druge živali v čredi

ANG.: *silent oestrus*

tího búkanje -ega -a s pojav, pri katerem svinja med estrusom ne kaže znakov bukanja, zaradi česar lahko rejec estrus spregleda

ANG.: --

tíhoocéánski lósosi -ih -ov m mn. ► pacífiški lósosi

tilápíje -ij ž mn. skupina vrst rib iz družine Cichlidae, reda Cichliformes, ki živijo v toplih, sladkih vodah, redkeje v somornici, so vsejede, imajo bočno sploščeno telo z dolgo hrbtno plavutjo in pri katerih valjenje iker poteka v ustih, npr. nilska tilapija, ali v plitvih vdolbinah na dnu ribnikov in jezer, npr. progasta tilapija

ANG.: *tilapia*

típ síra -a -- m lastnost síra, ki jo opredeljuje vsebnost vode v síru ali vsebnost vode v nemastni snovi síra in posledično določa konsistenco, npr. zelo trdi, trdi, poltrdi, mehki in sveži sir, ali vsebnost maščobe v

suhi snovi, npr. prekmastni, polnomastni, mastni, tričetrtmastni, polmastni, četrtrtmastni, pusti sir

ANG.: *cheese type*

tirni grábež -ega -a m žerjav, ki je lahko opremljen s kabino za upravljavca, se premika po tirnicah pod streho objekta in služi prenosu večje količine ovelega zelinja ali mrve na sušilno napravo ali senik in obratno

ANG.: *hay crane*

tkánje -a s stereotipija pri konjih, pri kateri živali ob sočasnem nihanju z glavo levo in desno izmenoma obremenjujejo prednji nogi

ANG.: *weaving*

TMR -- [teemèr] m popolni krmni obrok, pripravljen v mešalno-krmilnem vozu, sestavljen iz voluminozne in močne krme ter krmnih dodatkov, ki pokriva vse potrebe živali po hranljivih snoveh

ANG.: *total mixed ration, TMR*

toastiranje krme -a -- [toustíranje] s ► praženje krme

tóčka prelôma -e -- ž obseg proizvodnje, pri kateri se vrednost proizvodnje izenači z njenimi stroški, torej se ne ustvarja izguba, in se npr. v prireji mleka izrazi na ravni posamezne molznice ali celotne črede kot minimalna mlečnost pri poznani ceni in stroških prireje, kot minimalna cena pri doseženi mlečnosti in stroških prireje ali kot največji stroški pri poznani ceni in doseženi mlečnosti **s**: prág donôsnosti, prág pokrítja

ANG.: *break-even point*

tóčka ravnovéjsja -e -- ž navidezna točka na telesu živali, ki se nahaja med očmi in vihrom živali in ki ob upoštevanju razdalje bega glede na položaj rejca vpliva na smer gibanja živali, kar je v pomoč pri pregonu rejnih živali, npr. gibanje rejca v nasprotni smeri gibanja živali in na njeni razdalji bega sproži premik živali naprej, ko rejec prestopi to točko

ANG.: *point of balance*

tóčnost napôvedi -i -- ž korelacija med dejansko plemensko vrednostjo živali, ki je nepoznana, in njeno napovedjo, ki odraža količino in kakovost informacij, vključenih v izračun napovedi plemenske vrednosti, in je ključna pri oceni potencialnega genetskega napredka ter pomaga pri odločitvi o izboru modelov za genetsko vrednotenje

ANG.: *accuracy of prediction*

tógenburška kôza -e -e ž švicarska mlečna pasma koz svetlo rjave do mišje rjave barve z značilnima belima progama od ustnic do predela rogov na obeh straneh lic, pri

načini reje nesnic

(oznaka na jajcu)

0	ekološka reja
1	pašna reja (prosta)
2	talna reja (hlevska)
3	baterijska reja (reja v kletkah)

težnostni razredi jajc

(oznaka na jajčnem pakiranju)

S	drobna • manj kot 53 g
M	srednja • od 53 do manj kot 63 g
L	velika • od 63 do manj kot 73 g
XL	zelo velika • od 73 g in več

kakovostni razredi jajc

(oznaka na jajčnem pakiranju)

A	sveža
A ekstra	posebno sveža
B	namenjena industriji

Oznake na jedilnem jajcu in jajčnem pakiranju

kateri so predstavniki srednjega okvirja, pri čemer samci tehtajo 85–100 kg, samice pa 55–65 kg, imajo srednje dolge, vstran in naprej štrleče uhlje ter trikotno obliko glave

ANG.: *Toggenburg goat*

tólsta plavút -e -i ž mehka mesnata neparna plavut brez plavutnic, ki se nahaja za hrbtno in pred repno plavutjo ter jo imajo npr. ribe iz reda Salmoniformes, npr. kalifornijska postrv, soška postrv, jezerska zlatovčica, sulec, lipan **s**: tolščénka □ str. 185

ANG.: *adipose fin*

tolščénka -e ž ► tólsta plavút

tólt -a [têlt] m relativno hiter konjev hod v štirih taktih, ki je najbolj značilen za islandskega konja in pri katerem se hkrati premakneta naprej obe nogi na isti strani konja, ki se tal ne dotakneta sočasno, in je zanj značilno, da je vrat konja dvignjen in izbočen ter da je vertikalno nihanje hrbtna v primerjavi z vsemi ostalimi hodi najmanjše

ANG.: *tölt*

tôpla polovíca -e -e ž klavna polovica takoj po zakolu in razdelitvi klavnega trupa pred pričetkom hlajenja

ANG.: *warm carcass side*

toplokrvna žíval -e -i ž žival, ki ne glede na spremembe temperature okolja ohranja

stalno telesno temperaturo, in sicer s pomočjo presnovnih procesov ter prilagoditvenih mehanizmov, npr. z znojenjem, uravnavanjem dotoka krvi v posamezne telesne dele, spreminjanjem razmerja med površino in prostornino telesa **s**: endotermna žival, homeotermna žival

ANG.: *warm-blooded animal*

toplokrvni kônji -ih kónj m mn. pasemska skupina lažjih plemenitih konj s hitrimi akcijami, ki so primerni za šport, delo v teku pod sedlom in v lažji vpregi, npr. slovenski toplokrvni konj, lipicanski konj

ANG.: *warmblood horses*

toplôtna bilânca hléva -e -e -- ž razlika med toploto, ki jo v prostor hleva oddajajo živali, grelna telesa, svetila, sončno obsevanje, ter toploto, ki se iz hleva izgublja skozi njegove konstrukcijske elemente in z zračenjem, ter kaže na potrebo po ogrevanju ali hlajenju hleva **s**: energétska bilânca hléva

ANG.: *heat barn balance*

toplôtna obdeláva mléka -e -e -- ž postopek, pri katerem se mleko z različnimi temperaturno-časovnimi režimi obdela z namenom uničenja zdravju škodljivih in kvarljivih mikroorganizmov, s čimer je porabniku zagotovljeno mikrobiološko varno in dlje obstojno mleko

ANG.: *milk heat treatment*

toplôtno ugódje -ega -a s ► temperatúrno ugódje

toplovôdno ribogójstvo -ega -a s ribogójstvo, ki se ukvarja z rejo krapovcev in se izvaja v manj pretočni ali stoječi vodi s srednjo temperaturo, za katero je navadno značilna manjša vsebnost kisika **s**: krapogójstvo

ANG.: *warm water fish farming*

tôpna prehránska vlaknína -e -e -e ž prehranska vlaknina, ki se raztaplja v vodi in prebavnih sokovih in tvori viskozne raztopine, npr. pektini, topni del hemiceluloz, s čimer se upočasni absorpcija glukoze, zmanjša porast ravni glukoze v krvi po obroku, preprečuje reabsorpcija žolčnih kislin in uravnava raven holesterola v krvi

ANG.: *soluble dietary fibre*

tórňjak -a m pasma psov, katere predstavniki so veliki, zelo okretni, imajo dolgo dlako bele, črne in rjave barve, so osebnostno inteligentni, mirni in stabilni, lahko hitro postanejo izrazito ostri in odločni ter se uporabljajo kot pastirski psi

ANG.: *Bosnian and Herzegovinian – Croatian Shepherd dog, Tornjak dog*

tovórni kônj -ega kônja m konj, navadno manjšega okvirja, ki je namenjen prenašanju bremena na hrbtu na tovornem sedlu, praviloma po težje prehodnem terenu, npr. do planinskih koč

ANG.: *pack horse*

tovórno sêdlo -ega -a s sedlo, ki ima na vrhu nastavke za pripenjanje bremena, ki se uravnoteženo naloži tako, da se na obeh straneh naslanja na trup živali

ANG.: *pack saddle*

tradiciónálna pásma -e -e ž ► lokálno prilagojena pásma

tradiciónálna pásna rêja perutníne -e -e

-e -- ž način reje pitovne perutnine, kjer so živali ponoči zaprte v hlevu, podnevi pa imajo možnost izhoda na ograjeno travnjo, katerega površina na posamezno žival mora biti večja kot pri pašni reji perutnine

ANG.: *traditional free range*

tradiciónálni prográm osvetljevánja -ega -a

-- m program osvetljevanja v perutninskih hlevih, kjer je v obdobju 24 ur eno obdobje teme in eno obdobje svetlobe, npr. 14 ur svetlobe in 10 ur teme

ANG.: *traditional lighting programme*

trájanje izkoriščanja -a -- s doba od odbire živali za pleme ali vstopa v plemensko čredo, trop ali jato do njene izločitve, ki sodi med mere plodnosti

ANG.: *productive life*

trájno mléko -ega -a s sterilizirano mleko, ki je homogenizirano ter v nekaj sekundah toplotno obdelano pri temperaturi od 135 do 150 °C, kar zagotovi uničenje vseh mikroorganizmov in večine bakterijskih spor, zaradi česar je mleko v zaprti embalaži pri sobni temperaturi obstojno vsaj 120 dni **s**: sterilno mléko, UHT-mléko, UVT-mléko

ANG.: *long-life milk, UHT milk*

trájnostna živínorêja -e -e ž živinoreja, ki je ob zagotavljanju oskrbe prebivalstva z varno, prehransko ustrezno, zdravo, ekonomsko pravično in dostopno hrano živalskega izvora usmerjena k dolgoročni vzdržnosti kmetijske dejavnosti, s tem da teži k ravnotežju med sonaravno živinorejo, socialno in medgeneracijsko pravičnostjo ter gospodarsko in družbeno koristnostjo

ANG.: *sustainable animal production*

transgéna žíval -e -i ž gensko spremenjena žival z dodanim genom ali elementom DNA

ANG.: *transgenic animal*

transgéní živálski modél -ega -ega -a m
transgena žival, ki se uporablja kot živalski
model za proučevanje npr. prekomernega
izražanja genov ali izražanja oblike gena v
raziskavah

ANG.: *transgenic animal model*

transhumánca -e ž polnomadska živinoreja,
pri kateri se pastirji s pašnimi živalmi selijo
med planinskimi pašniki v toplem delu leta
ter med pašniki v nižinskih območjih v
hladnem delu leta **s**: selítvena páša, transhu-
mántna páša, transhumántna živinoréja

ANG.: *transhumance*

transhumántna páša -e -e ž ► transhumánca

transhumántna živinoréja -e -e ž ► transhu-
mánca

transkripcija -e ž ► prepisovánje

transkript -a m ► prepís

transkriptóm -a m celotni nabor molekul RNA,
ki jih v določenem času proizvede ena celica,
populacija celic ali celotni organizem

ANG.: *transcriptome*

transkriptómika -e ž področje genomike, ki
obravna vzorce izražanja RNA

ANG.: *transcriptomics*

translácija -e ž ► prevájanje

tránsmaščôbna kislína -e -e ž izomer
maščobne kisline iz skupine enkrat
nenasičenih maščobnih kislin, ki nastane
pri kemijskem hidrogeniranju in se zato
nahaja predvsem v industrijsko predelanih
rastlinskih maščobah, npr. v margarini,
nastaja pa tudi kot stranski produkt
mikrobne biotransformacije v vampu,
zaradi česar je v majhnih količinah prisoten
v maščobah prežvekovalcev

ANG.: *trans-fatty acid*

**transmisívna spongifórmna encefalo-
patíja** -e -e ž neozdravljiva subakutna
degenerativna bolezen centralnega živčnega
sistema, pri kateri pride do spužvaste dege-
neracije možganskega tkiva zaradi kopičenja
nenormalne izooblike prionskega proteina
PrPSc v centralnem živčevju, npr. goveja
spongiformna encefalopatija pri govedu,
klasični in atipični praskavec pri ovcah in
kozah **k**: TSE

ANG.: *transmissible spongiform encephalo-
pathy, TSE*

transpónder -ja m mikročip za elektronsko
identifikacijo živali, ki se nahaja na ovratnici,
v ušesni znamki, na traku ali obročku okoli
noge ali pa je vstavljen pod kožo ali v vamp
in se uporablja npr. pri avtomatiziranem

krmljenju, molži, tehtanju živali v preizkusu,
spremljanju aktivnosti **s**: respónder

ANG.: *electronic identifier, transponder*

tránsvezáni alél -ega -a m vsak od dveh
dominantnih alelov, ki se nahajata na
vezanih lokusih in sta razporejena na
različna kromosoma homolognega
para **s**: nêsklópljena fáza

ANG.: *repulsion phase, trans-configuration*

tráva -e ž **1.** rastlina iz družine Gramineae,
ki je zelo razširjena krmna rastlina in se
uporablja za pašo ali prilast, pripravo mrve
in silaže, npr. ljuljka, pasja trava, bilnica,
latovka

ANG.: *grass*

2. ► zelínje

travínje -a s kmetijsko zemljišče, na katerem
rastejo travniške rastline, predvsem trave,
detelje in zeli, npr. sejani travnik, trajni
travnik, pašnik, senožet

ANG.: *grassland*

trávna siláža -e -e ž silaža iz bolj ali manj
ovelega ali neovelega zelinja, ki navadno
vsebuje med 25 in 50 % suhe snovi

ANG.: *grass silage*

trávno-dételjna méšanica -e -e ž **1.** mešanica
semen trav in metuljnic, v kateri prevladujejo
trave in je namenjena za setev **k**: TDM

ANG.: *grass-legume mix*

2. rastlinska združba trav in metuljnic na
sejanem travniku, v kateri prevladujejo
trave **k**: TDM

ANG.: *grass-legume mix*

travojéda živál -e -i ž rastlinojeda rejna žival,
ki se krmi pretežno z zelinjem, svežim ali
konzerviranim, npr. govedo, drobnica, konj,
kunec

ANG.: *graminivore, grass-eater*

trdí sir -ega síra m sir, ki vsebuje od 35
do 40 % vode in v procesu primarnega
zorenja najpogosteje zori vsaj 3 mesece, npr.
ementalski sir, bohinski sir, tolminc, grojer,
čedar

ANG.: *hard cheese*

trdo bláto -ega -a s blato pri kuncih, izločeno v
obliki kompaktnih bobkov

ANG.: *hard faeces*

trebúšna máščôba -e -e ž ► trebúšno
maščôbno tkívo

trebúšna plavút -e -i ž parna plavut na obeh
spodnjih straneh telesa ribe, običajno
nekoliko za prsnima plavutma ali pod njima,
ki sodeluje pri vzdrževanju ravnotežja ter
usmerjanju gibanja □ str. 185

ANG.: *pelvic fin*

trebúšno maščôbno tkívo -ega -ega -a s
maščobno tkivo, ki obdaja, štíti in v pravil-
nem položaju ohranja organe v trebúšni
votlini **s**: abdominalna maščôba, abdomi-
nálno maščôbno tkívo, trebúšna maščôba
ANG.: *abdominal adipose tissue, abdominal fat*

tribárvni lísec -ega -sca m srednja pasma
kuncev, katere predstavniki imajo mišičasto
telo, nekoliko dvignjeno od tal, pokončne
mesnate uhlje, kozuh bele barve s črno-
rumenimi lisami po glavi in trupu, ki so
razporejene tako kot pri orjaškem liscu,
in se redijo kot razstavne živali ter za
prirejo mesa str. 25

ANG.: *Rhineland rabbit*

tričrkôvna kôda vrste -e -e -- ž oznaka vrste,
sestavljena iz treh črk znanstvenega imena
vrste, in sicer prve črke prve besede, ki pred-
stavlja ime rodu, in prvih dveh črk druge besede,
ki predstavlja ime vrste, npr. BTA za *Bos taurus*,
SSC za *Sus scrofa*, OAR za *Ovis aries*

ANG.: *three-letter species code*

trihofítija -e ž zoonoza, ki jo povzročajo glivice
iz rodu *Trichophyton*, pri govedu in drobnici
najpogostejše *Trichophyton verrucosum*, in
ki največkrat na glavi in vratu povzroča
odpadanje dlake ter bolezenske spremembe
na koži v obliki belih oblog, dvignjenih nad
površino kože **s**: trihofitôza

ANG.: *trichophytosis*

trihofitôza -e ž ► trihofítija

trihotecení -ov m mn. skupina mikotoksinov,
ki jih izločajo plesni rodu *Fusarium*, so ob
neugodnih vremenskih razmerah rasti,
spravila in/ali skladiščenja prisotni zlasti v
žitih ter na živali delujejo predvsem derma-
totoksično, npr. T-2 toksin, HT toksin, DON

ANG.: *trichothecenes*

trikálcijev fosfát -ega -a m rudninsko krmilo,
ki vsebuje 32 % kalcija in 16 % fosforja
ter se uporablja kot posamično krmilo za
dodajanje kalcija in fosforja ali za pripravo
krmnih mešanic ali premiksov

ANG.: *tricalcium phosphate*

trikel -kla m ► vpréžna vága

trímanje -a s krajšanje in redčenje dlake s
strižnim aparatom zaradi polepšanja videza
živali pri pripravi na razstavo ali avkcijo

ANG.: *trimming*

triploid -a m organizem, ki ima v telesnih
celicah po tri nize homolognih kromosomov,
pri čemer se to stanje lahko povzroči tudi
umetno, npr. pri nekaterih vrstah rib

ANG.: *triploid*

trNA -- [térená] ž ◄► prenašálna RNA

trofogéni slòj -ega slôja m zgornja plast vode
v jezeru ali morju, v katero prodira sončna
svetloba, ki primarnim proizvajalcem,
npr. fitoplanktonu, zagotavlja energijo za
fotosintezo in v kateri prebiva večina vodnih
organizmov, npr. zooplankton, nevston,
nekton **s**: fótíčna cóna

ANG.: *photic zone, trophogenic zone*

trójka -e ž ruska vprega s tremi vzporedno
vpreženimi konji, pri kateri je sredinski konj
vprežen v komat med ojnici, stranska konja
pa sta na zunanjih straneh ojníc vprežena v
prsna kšira

ANG.: *troika*

trólinijsko krížanje -ega -a s križanje, pri
katerem se v načrtovanem zaporedju pari
samce in samice treh različnih linij, pri
čemer vsaka generacija vključuje starše,
ki predstavljajo različne kombinacije linij

str. 101

ANG.: *three-line crossing*

tròp trôpa m **1.** skupina ovc, koz, kamelidov ali
parkljaste divjadi iste vrste, npr. jelenjadi,
damjakov, muflonov

ANG.: *flock*

2. skupina ovc ali koz različnih starostnih
kategorij na istem kmetijskem gospodar-
stvu, ki se jih za potrebe selekcijskega dela
obravnavajo kot enoto

ANG.: *flock*

trópásemsko kontinuírano krížanje

-ega -ega -a s kontinuirano križanje, pri
katerem se čistopasemske samce treh
pasem rotira v stalnem zaporedju, iz vsake
generacije pa se izmed potomcev, ki so sicer
namenjeni trgu, odbere tudi nadomestne
samice str. 94

ANG.: *three-breed rotational crossing*

trópásemsko krížanje -ega -a s križanje, pri
katerem se v načrtovanem zaporedju pari
samce in samice treh različnih pasem, pri
čemer vsaka generacija vključuje starše, ki
predstavljajo različne kombinacije pasem

str. 101

ANG.: *three-breed crossing*

trópásemsko nèkontinuírano krížanje -ega

-ega -a s križanje, pri katerem se samice
križanke F₁-generacije iz dveh maternalnih
pasem pari s samci terminalne pasme,
potomcev pa se praviloma naprej ne
razmnožuje str. 133

ANG.: *three-breed terminal crossing*

trížno-cenôvna polítika -e -e ž del kmetijske
politike, ki se usmerja zlasti v izvedbo
ukrepov za stabilizacijo kmetijskih trgov

ANG.: *market price policy*

tržno léto -ega -a s obdobje enega leta, ki se uporablja za prikaz ekonomskih kazalnikov in zaradi praktičnih gospodarskih razlogov, povezanih predvsem s težavami pri vrednotenju zalog, pogosto ne sovпада s koledarskim letom, npr. pri pririji mleka pogosto od 1. aprila do 31. marca naslednje leto

ANG.: *market year*

tržno tvéganje -ega -a s tveganje, ki se nanaša na negotovost glede cen, ki jih proizvajalci prejmejo za blago, ali cen, ki jih morajo plačati za vložke v kmetijsko proizvodnjo **s**: cenôvno tvéganje

ANG.: *price risk*

TSE -- [teesé] m ◀▶ transmisívna spongifórmna encefalopatija

tujeródna pásma -e -e ž pasma, ki je bila na določeno območje uvedena v preteklosti, pri čemer ima stalen vnos genetskega materiala, ali nedavno, npr. pasme škotsko-šavsko govedo, teksel ovca, aravkana v Sloveniji **s**: alohtóna pásma, eksótična pásma

ANG.: *allochthonous breed*

túlec perésa -lca -- m spodnji del peresa, s katerim je pero zasidrano v perni mešiček □ str. 153

ANG.: *calamus*

tulúška gós -e -í ž stara francoska pasma gosi težkega tipa s sivo barvo perja, s podbradkom ali brez njega, ki je namenjena za pririjo mesa, masti, jeter in perja

ANG.: *Toulouse goose*

tunélska ventilácija -e -e ž ▶ tunélsko zračenje

tunélsko zračenje -ega -a s podtlačno zračenje, pri katerem se ventilatorji, ki izsesavajo hlevski zrak, nahajajo v eni od krajših sten hleva, odprtine za dovod svežega zraka pa v daljših stenah, zaradi česar se zrak v hlevu z veliko hitrostjo giblje vzdolžno, in se pogosto kombinira s hlajenjem vstopnega zraka **s**: tunélska ventilácija

ANG.: *tunnel ventilation*

túrnus -a m obdobje med dvema zaporednima naselitvama skupin živali iste kategorije v hlev ali oddelek hleva, ki obsega pripravo hleva, preseljevanje, čas reje živali v hlevu in sanitarni premor

ANG.: *production cycle*

turopóljski prášič -ega -íča m hrvaška avtohtona pasma prašičev, nastala na osnovi križanja prašičev pasem šiška in krškopoljski prašič, katere predstavniki so umazano bele barve s temnimi lisami in srednje velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 200–250 kg, samice pa 180–210 kg, imajo rahlo vbočeno

nosno linijo in srednje dolge polviseče uhlje, so slabo rastni, zamaščeni, slabo plodni in jih odlikuje prilagojenost na rejo na prostem

ANG.: *Turopolje pig*

tvéganje v kmetijstvu -a -- -- s vidik kmetovanja, ki vključuje negotovosti, povezane z vremenom, donosom, cenami, vladnimi politikami, razmerami na trgih in drugimi dejavniki, ki povzročajo nihanja v količini kmetijske proizvodnje in v dohodkih kmetij

ANG.: *agricultural risk*

U

ubikvitilácija -e ž ▶ ubikvitinácija (1, 2)

ubikvitin -a m beljakovina iz 76 aminokislin, ki se s kovalentno vezjo prek lizinskih ostankov veže na druge beljakovine in je označevalec citosolnih ter jedrnih beljakovin za razgradnjo v proteasomu

ANG.: *ubiquitin*

ubikvitinácija -e ž **1.** proces, ki ga katalizira ubikvitin ligaza in pri katerem se na beljakovino veže ubikvitin, kar je signal za potranslacijsko razgradnjo te beljakovine v proteasomu **s**: ubikvitilácija

ANG.: *ubiquitination, ubiquitylation*

2. sekundarna modifikacija beljakovin, npr. histonov, ki deluje kot epigenetski mehanizem z vplivom na strukturo kromatina in s tem na izražanje genov **s**: ubikvitilácija

ANG.: *ubiquitination, ubiquitylation*

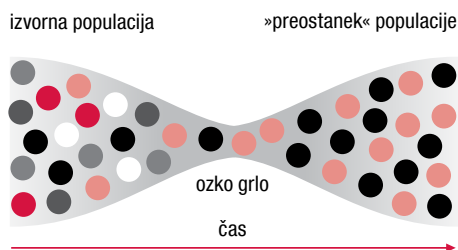
učenje -a s pridobivanje in pomnjenje informacij prek izkušenj, posnemanja in urjenja, ki se navadno odraža v spremenjenem obnašanju, živali pa omogoči predvidevanje izida ali posledic nekega dejanja

ANG.: *learning*

učenje z uvidom -a -- -- s oblika učenja, ki vključuje razum in razmišljanje, pri čemer naučeno vsebino žival uporabi v naslednjih podobnih situacijah, in je značilno za višje razvite sesalce, opaženo pa je bilo tudi pri pticah, npr. uporaba in oblikovanje orodja pri vranah

ANG.: *insight learning*

U

Učinek ozkega grla

učinek osnoválcá -nka -- m zmanjšanje genetske variabilnosti kot posledica naključnega genetskega toka, ko ob osnovanju populacije sodeluje le majhno število osebkov

ANG.: *founder effect*

učinek ózkega grlá -nka -- -- m posledice dogodka v življenju populacije, npr. uničenje habitata, klimatska katastrofa, nekontroliran lov, zaradi česar se močno zmanjša njena velikost, njen genski sklad in je bolj izpostavljena naključnemu genetskemu toku, kar še dodatno prispeva k zmanjševanju njene genetske variabilnosti □

ANG.: *bottleneck effect*

učinek selékcije -nka -- m ▶ genétski naprédek

udárni puhálnik -ega -a m puhalik, pri katerem je vhodna odprtina nameščena neposredno ob vrtečih se lopaticah, tako da pridejo v stik z mrvo ali ovelim zelinjem in ju delno poškodujejo

ANG.: --

udomačeváanje -a s ▶ domestikácija

UFA -- [úfa] m ◀▶ nenasíčena maščóbná kislína

ugnezdítev zaróodka -tve -- ž interakcija med epitelijem blastociste in endometrijsko sluznico maternice, za kar so predhodno potrebni predimplantacijski razvoj zarodka, sposobnost blastociste za pritrđitev, diferenciacija maternične sluznice za dovzetnost za sprejem, tvorba materničnih kript in pritrđitev blastociste, npr. pri prašičih od 12. do 14. dne po pripustu ali osemenitvi

ANG.: *embryo implantation, nidation*

uhlevítev -tve ž namestitve in reja živali v hlevu z namenom nudenja zavetja pred neugodnimi vremenskimi pogoji in plenilci, kjer so zagotovljeni krmljenje, napajanje,

zadosten prostor, varnost za živali in ljudi, nadzor in vodenje reje ter ustrezno okolje za živali z zračenjem, osvetlitvijo in skrbjo za čistočo ter obogatitev okolja

ANG.: *housing*

UHT-mléko -a [uhətə] s ▶ trájno mléko

ujaháváanje -a s šolanje konja po ulamljanju, da sprejme sedlo in jahača ter je sposoben pričeti trening pod sedlom

ANG.: *saddle broke*

ulámíljanje kónja -a -- s začetna priprava in vzgoja konja do stopnje, ko sprejme osnovno opremo in prične upoštevati navodila trenerja, s čimer je omogočeno nadaljnje šolanje

ANG.: *horse breaking, horse training*

últimobranhíálno teló -ega -ésa s v ščitnico vgrajen organ pri perutnini, iz katerega se razvijejo parafolikularne celice, ki proizvajajo hormon kalcitonin

ANG.: *ultimobranchial body*

umétna dríst -e -í ž ▶ inducírana dríst

umétna kóklja -e -e ž grelna naprava za ogrevanje perutnine v prvih tednih življenja, ki se jo namesti nad živali, oddaja sevalno in/ali konvekcijsko toploto ter kot vir energije najpogosteje uporablja plin ali elektriko

ANG.: *brooding lamp*

umétna mutácija -e -e ž ▶ inducírana mutácija

umétna selékcija -e -e ž postopek, pri katerem se z načrtnim parjenjem odbranih živali spreminja srednje fenotipske vrednosti določenih lastnosti v populaciji

ANG.: *animal breeding, artificial selection*

umétno osemenjaváanje -ega -a s ▶ osemenjaváanje

umétno valjénje -ega -a s valjenje, pri katerem vlogo koklje nadomesti valilnik

ANG.: *artificial hatching*

uniparentálna disomíja -e -e ž kromosomska sprememba, ki nastane z dedovanjem para homolognih kromosomov samo od enega starša zaradi nerazdvajanja v mejozi I ali v mejozi II

ANG.: *uniparental disomy*

univerzálno sédlo -ega -a s ▶ večnaménsko sédlo

uporábna etológíja -e -e ž veda, ki proučuje obnašanje predvsem tistih živali, ki so v oskrbi človeka, npr. rejnih, družnih, poskusnih živali, z namenom izboljšanja njihove nastanitve, dobrobiti in postopkov z njimi

ANG.: *applied ethology*

uporábniška organizácia -e -e ž organizacija, v kateri se poskusne živali uporabljajo v postopkih za raziskave, testiranja, izobraževanje ali proizvodnjo bioloških materialov ter deluje v skladu z zakonskimi zahtevami za dobrobit živali, izpolnjuje kadrovske pogoje, vključuje 3R in zagotavlja etično presojo vseh postopkov na živalih

ANG.: *user establishment*

upravljanje s tveganji -a --- s skupek aktivnosti kmetijskih gospodarstev, katerih namen je zmanjšanje izpostavljenosti in odpravljanje negativnih posledic zaradi tveganj v kmetijstvu, npr. diverzifikacija, tržno povezovanje, zavarovanja **s:** obvladovanje tveganj

ANG.: *risk management*

uravnavanje izražanja génov -a --- s mehanizmi, ki v celici zvišajo ali znižajo stopnjo izražanja gena in s tem vplivajo na raven RNA in/ali proteinov, npr. epigenetske spremembe, delovanje nekodirajočih RNA, molekularne interakcije

ANG.: *gene regulation, regulation of gene expression*

uravnotežena prehrana -e -e ž prehrana, ki zagotavlja zadostno količino energije in hranil, da pokrije vse potrebe organizma

ANG.: *balanced nutrition*

uréa -e ž ► sečnina

urofiza -e ž nevrosekretorni organ, ki se nahaja v kavdalnem delu hrbtenjače rib kostnic in izloča nevrohormone urotenzine

ANG.: *urophysis*

urónske kislíne -ih -in ž mn. skupina spojin, ki so sestavni del rastlinske celične stene dvokaličnic in so pomemben gradnik pektinov

ANG.: *uronic acids*

uropigiálna žléza -e -e ž lojnica pri perutnini, ki se nahaja med četrtem repnim vretencem in pigostilom, katere izloček si žival s kljunom nanese na perje in ga tako zaščiti pred vlago

ANG.: *uropygial gland*

usedálnik -a m ► sedimentacijski prôstor

usírjanje mléka -a -- s proces pri izdelavi sirov z dodatkom sirišča, ki poteka nad izoelektrično točko ter ga sestavlja zaporedje dveh faz, in sicer primarne ali encimske faze, ki temelji na encimski razgradnji kapa kazeina, ter sekundarne ali neencimske faze, ko poteče združevanje para-kapa kazeinskih delcev s pomočjo kalcija

ANG.: *milk renneting*

usmérjena selékcija -e -e ž vrsta selekcije, ki favorizira osebe s fenotipskimi vrednostmi

z ene strani porazdelitve **s:** ênosmérna selékcija □ str. 110

ANG.: *directional selection*

uspéšni reprodukcijski ciklus -ega -ega -a m reprodukcijski ciklus svinje, ki se konča s prasiatvijo in sodi med mere plodnosti

□ str. 44, 134

ANG.: *successful reproductive cycle*

ustaljeválna selékcija -e -e ► stabilizacijska selékcija

ušésna známka -e -e ž plastična ploščica z vtisnjeno identifikacijsko številko živali, lahko tudi s črtno kodo, ki se jo vstavi v uhlj s pomočjo klešč in se uporablja za označevanje goveda, prašičev, drobnice

ANG.: *ear tag*

ušívost -i ž zajedavska bolezen, pri kateri so na telesu živali prisotne uši, npr. *Linognathus vituli* in *Haematopinus eurysternus* pri govedu in drobnici, *Menacanthus stramineus* pri perutnini, ki se prehranjujejo z orožnelim epitelom kože, perjem ter dlako ali pikajo in pijejo kri, pri čemer dražijo kožo, lahko povzročajo srbenje, slabokrvnost, vznemirjenost živali, hujšanje, manjšo prirejo ter prenašajo bolezni

ANG.: *lousiness*

úterus -a m ► máternica (1, 2)

utišanje géna -a -- s oblika uravnavanja izražanja génov, pri kateri se izražanje gena zniža

ANG.: *gene silencing*

uvíhani dél kopítne sténe -ega -a -- -- m podaljšani del kopitne stene, ki sega od pete kopita proti sredini kopita med kopitno strelo in kopitno steno ter zagotavlja bočno čvrstost kopita **s:** kopitna zagózdá □ str. 96

ANG.: *bar of wall*

uvózna dajátev -e -tve ž dajatev za dobrine, uvožene v državo, namenjena zaščiti domačega gospodarstva, npr. kmetijske proizvodnje ali proizvodnje živil, pred tujo konkurenco, izboljšanju plačilne bilance države in povečanju javnih prihodkov države

ANG.: *import duty*

UVT-mléko -a [uvətə] s ► trájno mléko

úzda -e ž priprava, ki se jo kopitarju namesti na glavo tako, da drži brzdo v gobcu in omogoča vodenje živali s pomočjo vajeti ali povodca

ANG.: *bridle*

užitna klápvavica -e -e ► mediteránska klápvavica

V

vábena populácija -e -e ž ► referenčna populácija

vábena níz -ega -a m del referenčne populacije, običajno okrog 80 %, ki služi razvoju napovednega modela za genomsko selekcijo
ANG.: *training set*

vága -e ž ► velika vága

vagína -e ž ► nózica (1, 2)

vaginálni čep -ega čêpa m kremast strdek bele do rumene barve, ki pri glodavcih po zaskoku samca zamaši vaginalno odprtino, po 8 do 12 urah praviloma izgine in je indikator kopulacije, ne pa tudi oploditve
ANG.: *vaginal plug*

vájeti -i ž mn. praviloma usnjeni jermeni, nameščeni na brzdo tako, da vodniku konja omogočajo prenos sile na konjev gobec
ANG.: *rein*

vakcína -e ž ► cepívo (1)

vakcinácija -e ž ► cépljenje (1)

validácijski níz -ega -a m del referenčne populacije, običajno okrog 20 %, ki služi preveritvi napovednega modela za genomsko selekcijo
ANG.: *validation set*

valílina omára -e -e ž valilnik, ki omogoča razvoj od faze oplojene ikre do trenutka, ko zarod zaplava, in v katerem so valilne posode nameščene ena pod drugo, kar zagotavlja dobro izkoriščenost prostora vališča in vode za valjenje, ki doteka v zgornjo valilno posodo, oblike ikre v njej in se prek stranskega kanala preliva v nižjo valilno posodo
ANG.: *heath stack, heath tray incubator, vertical flow incubator*

valílina posóda -e -e ž del valilnika, v katerem se iz iker izvalijo ličinke in je oblikovan tako, da pretočna voda ne odplavi izvaljenih ličink
ANG.: *hatchery basket*

valílnica -e ž prostor ali sklop prostorov z valilniki in drugo opremo, namenjeno za umetno valjenje perutnine
ANG.: *hatchery*

valílnik -a m 1. naprava, v kateri poteka deloma ali popolnoma avtomatizirano valjenje valilnih jajc in vključuje predvalilnik ali izvalilnik ali oba skupaj s: inkubátor
ANG.: *hatcher, incubator*

2. naprava z eno ali več valilnimi posodami, v kateri je zagotovljen stalni dotok vode in v kateri se iz iker izvalijo ličinke, npr. kalifornijski valilnik, vertikalni valilnik s: inkubátor
ANG.: *hatching trough*

valílني kozárec -ega -rca m pokončni valj s stožčastim dnom, ki omogoča, da ikre med valjenjem lebdi v vodnem stolpcu, in v katerem poteka valjenje praviloma do faze iker z očmi, npr. Weissov kozarec, Zugov kozarec
ANG.: *incubation jar*

valílniška lésa -e -e ž pladenj, na katerem se nahajajo valilna jajca v predvalilniku ali izvalilniku
ANG.: *incubator tray*

valílني vlóžek -ega -žka m valilna posoda z mrežastim dnom, ki je pritrjena nad dnom kalifornijskega valilnika in na kateri se med valjenjem nahajajo ikre, pod njo pa priteka sveža voda, ki se dviga navpično skozi mrežasto dno in pri tem obliva ikre
ANG.: *hatching tray*

valílno jájce -ega -a s oplojeno jajce iz plemenske jate perutnine, ki je namenjeno razmnoževanju □ str. 30
ANG.: *hatching egg*

valílnost -i ž delež izvaljenih ptičjih mladičev od oplojenih ali v valilnik vloženi jajc
ANG.: *hatchability*

valíšče -a s objekt ali prostor, ki je namenjen smukanju rib, oplojevanju in valjenju iker ter izvalitvi ličink
ANG.: *hatchery*

valížánski póni -ega -ja m angleška pasma ponijev z zelo izdatnimi hodi, pri kateri so najpogostejši rjavci in vranci, katere predstavniki so v vihru visoki do 120 cm in so zlasti primerni kot jahalni konji za otroke
ANG.: *Welsh pony*

váljanje krme -a -- s postopek obdelave krme z gnetilniki, s katerim se stiska neobdelana ali kondicionirana semena rastlin med valji, vrtečimi se z isto hitrostjo, s čimer se razbije ovojnica zrna in s tem izboljša prebavljivost, ter se navadno uporablja pri pripravi krme za prežvekovalce
ANG.: *rolling*

valjénje -a s 1. proces, pri katerem valilnik ali samica perutnine, lahko pa tudi samec, zagotavlja temperaturo, vlago, zračenje in obračanje oplojenih jajc, kar omogoča razvoj zarodka in izvalitev s: inkubácija (3)
ANG.: *hatching*

V

2. proces, pri katerem ribogojec skozi valilnik usmeri vodo s tako temperaturo, pretokom in zasičenostjo s kisikom, ki omogoča razvoj zarodka iz oplojene ikre in izvalitev **s**: inkubácija (4)

ANG.: incubation

vámp -a m največji izmed treh predželodcev, sestavljen iz več vreč, ki z močnimi kontrakcijami mešajo vsebino, v katerem poteka obsežna mikrobná prebava, kar vključuje tudi mikrobnó sintezo hranljivih snovi, npr. mikrobnih beljakovin, vitaminov

□ str. 167

ANG.: rumen

vámpov mikroorganizem -ega -zma m mikroorganizem, ki živi in se razmnožuje v pretežno anaerobnih razmerah v predželodcih, predvsem v vampu prežvekovalcev, in sicer bakterije, arheje, glive in praživali □

ANG.: rumen microorganism

vámpov sók -ega -a m tekoči del vsebine predželodcev, predvsem vampa, ki vsebuje vampe mikroorganizme in se ga pri fistuliranih živalih lahko odvzame ter uporabi za *in vitro* ugotavljanje prebavljivosti in fermentabilnosti krme za prežvekovalce

ANG.: rumen fluid

variabilni strošek -ega -ška m ► spremenljívi strošek

variánca -e ž povprečni kvadratni odklon naključne spremenljivke od njene srednje vrednosti, ki predstavlja mero razpršenosti, na kateri temelji vrsta statističnih metod

ANG.: variance

variánca napáke napôvedi -e -- -- ž diagonalni element inverza matrike koeficientov sistema enačb mešanega modela, ki pripada določeni živali in predstavlja delež aditivne genetske variance, ki ni

deblo	rod	vrsta
		bakterije v predželodcih
<i>Bacteroidetes</i>	<i>Prevotella</i>	<i>P. ruminicola</i> , <i>P. bryantii</i> , <i>P. brevis</i>
<i>Firmicutes</i>	<i>Butyrivibrio</i>	<i>B. fibrisolvens</i> , <i>B. hungatei</i>
	<i>Clostridium</i>	<i>C. clostridiforme</i>
	<i>Eubacterium</i>	<i>E. ruminantium</i> , <i>E. limosum</i> , <i>E. cellulosolvens</i>
	<i>Lachnospira</i>	<i>L. multipara</i>
	<i>Lactobacillus</i>	<i>L. ruminis</i> , <i>L. vitulinus</i>
	<i>Pseudobutyrvibrio</i>	<i>P. ruminis</i> , <i>P. xylanivorans</i>
	<i>Ruminococcus</i>	<i>R. flavefaciens</i> , <i>R. albus</i>
	<i>Selenomonas</i>	<i>S. ruminantium</i> , <i>S. lactilytica</i>
	<i>Streptococcus</i>	<i>S. bovis</i>
	<i>Veillonella</i>	<i>V. parvula</i>
<i>Fibrobacteres</i>	<i>Fibrobacter</i>	<i>F. succinogenes</i>
<i>Spirochaetes</i>	<i>Treponema</i>	<i>T. bryantii</i> , <i>T. saccharophilum</i>
<i>Actinobacteria</i>	<i>Bifidobacterium</i>	<i>B. boum</i> , <i>B. ruminale</i> , <i>B. globosum</i>
<i>Proteobacteria</i>	<i>Ruminobacter</i>	<i>R. amylophilus</i>
	<i>Oxalobacter</i>	<i>O. formigenes</i>
	<i>Desulfovibrio</i>	<i>D. desulphuricans</i>
	<i>Wolinella</i>	<i>W. succinogenes</i>
		arheje v predželodcih
<i>Euryarchaeota</i>	<i>Methanobrevibacter</i>	<i>M. ruminantium</i> , <i>M. millerae</i> , <i>M. olleyae</i>
	<i>Methanomicrobium</i>	<i>M. mobile</i>
	<i>Methanobacterium</i>	<i>M. bryantii</i> , <i>M. formicicum</i>
	<i>Methanosarcina</i>	<i>M. barkeri</i>

Najpomembnejši rodovi in vrste vampovih mikroorganizmov

upoštevati v napovedi njene plemenske vrednosti **K**: PEV

ANG.: *prediction error variance, PEV*

varióla -e ž ► kokóšje osépnice

várnost hráne -i -- ž skupek postopkov in pogojev v prehranski verigi, ki preprečujejo kontaminacijo hrane in zagotavljajo, da je varna za zauživanje

ANG.: *food safety*

vcépek -pka m ► cepívo (2)

vèčkázna baterija -e -e ž konstrukcija iz kletk, ki so postavljene v več nivojih druga nad drugo ali so stopničasto zamaknjene in se uporabljajo zlasti za rejo pitovnih kuncev ter različnih vrst in kategorij perutnine, npr. kokoši nesnic, prepelice

ANG.: *battery in tiers*

vèčkrat nènasičena maščóbna kislína

-- -e -e -e ž maščobna kislina, ki ima dve ali več dvojnih vezi med ogljikovimi atomi in je lahko esencialna, in sicer LA in LNA, ali pogojno esencialna, saj jih organizem v omejenem obsegu sintetizira iz LA in LNA, npr. ARA **K**: PUFA □ str. 113

ANG.: *polyunsaturated fatty acid, PUFA*

večkrátno párjenje -ega -a s več parjenj samice z enim ali več samci v istem estrusu

ANG.: *multiple mating*

vèčlastnótni modél -ega -a m statistični model, kjer se v analizi istočasno obravnava dve ali več lastnosti v namenom izkoriščanja korelacij med lastnostmi

ANG.: *multiple trait model, multitrait model*

vèčnaménsko sèdlo -ega -a s vsestransko uporabno sedlo, ki ima srednje dolgi sedelni krili in širšo blazino ter se uporablja predvsem za angleško šolsko in rekreativno jahanje **S**: univerzálno sèdlo

ANG.: *all-round saddle*

vèčstópenjska selékcija -e -e ž selekcijska metoda, pri kateri se kandidate za selekcijo odbere ali izloči v več fazah preizkusa, pri čemer se intenzivnost selekcije z vsako fazo povečuje, in s katero se preizkusi večje število živali in/ali poceni preizkus

ANG.: *multiple stage selection, multistage selection*

vedénje živáli -a -- s ► obnášanje živáli

vedénjska mótnja -e -e ž ► anomalija v obnášanju

vegetácijska dóba -e -e ž obdobje od pomladi do jeseni, ko je povprečna dnevna temperatura zraka vsaj 5 °C in v katerem poteka rast zelinja **S**: rástna dóba

ANG.: *vegetation period*

vêja perésa -e -- ž podolgovat stranski izrastek na držalu peresa, ki skupaj z drugimi stranskimi izrastki tvori ravno ploskev peresa

□ str. 153

ANG.: *barb*

vêjica perésa -e -- ž izrastek na veji peresa, ki s kaveljci tvori povezano in kompaktno strukturo ploskve peresa □ str. 153

ANG.: *barbule*

velíka činčila -e -e ž srednja pasma kuncev, katerih predstavniki tehtajo 4,5–5,5 kg, imajo pokončne mesnate uhlje, srebrnkast kožuh in se redijo kot razstavne ali družne živali ter za prirajo mesa

ANG.: *Chinchilla Giganta rabbit*

velíka populácijska -e -e ž populacija, v kateri je spreminjanje frekvenc alelov zaradi naključnega genetskega toka tako majhno, da se predpostavlja, da populacija ne odstopa od Hardy-Weinbergovega ravnovesja

ANG.: *large population*

velíka vága -e -e ž prečka, ki je navadno gibljivo pritrjena na prednji del vprežnega sredstva ali ima na sredini obroč, na katerega se pripne vlečeno orodje ali predmet, npr. hlod, in ima praviloma na eni strani dva kavljata ter na drugi enega **S**: vága □ str. 229

ANG.: *doubletree*

velíke pásme kúncev -ih -sem -- ž mn. pasemska skupina kuncev, katere predstavniki tehtajo najmanj 5,5 kg, so dobro plodni in dobro rastni, primerni predvsem za ekstenzivno prirajo mesa in razstave, in sicer orjak, beli orjak, orjaški lisec in ovnač **S**: orjáške pásme kúncev

ANG.: *giant rabbit breeds, large rabbit breeds*

vélíki béli prášič -ega -ega -íča m ► jórksír

vélíki jajcevód -ega -óda m najdaljši odsek jajcevoda pri samicah perutnine, ki povezuje lijak z zoženim jajcevodom in v katerem se tvori večina beljaka **S**: mágnun □ str. 109

ANG.: *magnum, oviductal magnum*

velíkótska populácijska -i -- ž število osebkov, ki prispevajo gene v genski sklad populacije

ANG.: *population size*

ventilácijska z izenáčenim tlákom -e -- -- -- ž ► zráčenje z izenáčenim tlákom

veríga H -e -- [há] ž ► težka veríga mitohóndrijske DNA

veríga L -e -- [èl] ž ► láhka veríga mitohóndrijske DNA

verízna reakcíjska s polimerázno -e -e -- -- ž metoda, s katero se odsek DNA pomnoži v številne kopije s ponavljanjem ciklov

denaturacije, prileganja začetnih oligonukleotidov na komplementarno vijačnico in podaljševanja DNA s polimerazo Taq ter je osnova npr. za kloniranje, sekvenciranje, mutagenozo in genotipizacijo **s**: metoda PCR
ANG.: *polymerase chain reaction, PCR*

verížni índeks -ega -a m indeks, pri katerem se vedno med seboj primerjata isti spremenljivki iz dveh zaporednih obdobij, npr. mlečnost molznic v tekočem letu v primerjavi s prejšnjim

ANG.: *chain index*

verížni krmílník -ega -a m krmilnik v obliki pločevinastega korita za avtomatsko krmljenje perutnine, nastavljen po višini, po dnu katerega teče veriga, ki transportira krmo iz zalogovnika v hlev, in omogoča izvedbo različnih načinov krmljenja, npr. krmljenja po volji, odmerjenega krmljenja, po spolu ločenega krmljenja

ANG.: *chain feeder*

vertikálna okúžba -e -e ž prenos kužnega povzročitelja z okužene matere na njene potomce, ki lahko poteka prek jajčnikov, npr. salmoneloza pri perutnini, prek maternice breje živali, npr. bolezen Aujeskega pri prašičih, ali prek mlečnega, npr. enzootska goveja levkoza **s**: vertikalni prenos okužbe

ANG.: *vertical transmission*

vertikální prenos okúžbe -ega -ôsa -- m ► vertikálna okužba

véstern jáhanje -- -a s konjeniški šport, pri katerem jahač drži vajeti samo v eni roki in vodi konja s položenimi vajetmi na eni ali drugi strani vratu in pri katerem se uporabljajo vestern sedlo, vestern uzda ter kandara, da se lahko konja takoj ustavi ali spodbudi h galopu

ANG.: *western riding*

véstern sêdlo -- -a s sedlo, ki ima na sprednji strani vrha sedelnega jarma glavič, na katerega se ovije laso, da se prenese sila ulovljene živali na konja, in se uporablja kot pripomoček za delo s pašno živino in pri vestern jahanju **s**: kávbójsko sêdlo

ANG.: *western saddle*

véstern úzda -- -e ž uzda, ki je brez nosnika, praviloma tudi brez podvratnika, in ima čelnik, ki je lahko klasičen ali le za en uhlj, pri čemer je brzda navadno ostra, vajeti pa niso spete skupaj

ANG.: *western bridle*

véstlandski kònj -ega kònja m ► fjórdski póni

veterinárski dnévník -ega -a m ► dnévník veterinárskih poségov

vézana rêja -e -e ž način reje živali v hlevu, zlasti goveda, pri katerem so živali priklenjene, npr. z Grabnerjevo navezo, na dolgih ali kratkih stojiščih, kjer izvajajo obnašanja iz vseh funkcionalnih krogov in na katerih se izvaja tudi molža

ANG.: *tied housing system, tie stall housing system*

vezávno mésto -ega -a s mesto na celici ali molekuli, kamor se veže ligand, s čimer se lahko sproži biokemijsko ali fiziološko delovanje

ANG.: *binding site*

vezívno tkívo -ega -a s telesno tkivo, ki podpira in povezuje različne dele telesa ter se lahko nahaja v tekoči obliki, npr. kri, ali v trdni obliki, npr. kostno in hrustančno tkivo

ANG.: *connective tissue*

vgrajêna energíja -e -e ž energija, ki je potrebna za proizvodnjo živalskih proizvodov, in sicer energija, ki vključuje goriva in elektriko za delovanje kmetijske opreme, ogrevanje, hlajenje, prezračevanje in razsvetljavo v hlevih, ter energija, potrebna za proizvodnjo, predelavo in transport krme, gnojil in drugih vhodnih materialov, npr. veterinarskih zdravil

ANG.: *embedded energy, embodied energy*

víetnamski trebúšasti prášič -ega -ega -íča m pritlikava pasma prašičev, katere predstavniki so majhnega okvirja, tehtajo 35–75 kg, so različno obarvani, imajo vbočeno nosno linijo, kratke pokončne uhlje, uleknjen hrbet in viseč trebuh, so slabo plodni in se uporabljajo kot družne živali

ANG.: *Vietnamese Potbelly pig*

víhanje zgórnje ústnice -a -- -- s olfaktorna komunikacija pri številnih vrstah, npr. pri govedu, ovcah, kozah, konjih, ki je značilna za spolno obnašanje in pri kateri se žival odzove na feromone druge živali tako, da dvigne glavo, iztegne vrat in dvigne zgornjo ustnico, pri čemer je gobec rahlo odprt, nosnice pa stisnjene, kar omogoča maksimalno zaznavanje feromonov s pomočjo Jacobsonovega organa

s: flehmen

ANG.: *flehmen*

víher -hra m sprednji, izbočeni del hrbta med plečnicama pri štirinožnih živalih, ki pri mnogih živalih, npr. konjih, psih, predstavlja mesto, kjer se meri njihova višina

ANG.: *withers*

víme -na s organ pri samicah nekaterih vrst sesalcev, praviloma sestavljen iz parnega števila mlečnih žlez, ki se nahajajo v dimljah,

npr. pri kravi, kobili, kozi, ovci, ali so razvrščene v dveh paralelnih vrstah od prsi do dimelj, npr. pri svinji, kunki

ANG.: *udder*

vímenska četřt -e -i ž vsaka od štirih anatomske in funkcionalno ločenih mlečnih žlez, npr. pri kravi, bivolici

ANG.: *udder quarter*

vímenska polovica -e -e ž vsaka od dveh anatomske in funkcionalno ločenih mlečnih žlez, npr. pri ovci, kozi, kobili

ANG.: *udder half*

virtuálna ográja -e -e ž ► navidezna ográja

visěči krmilnik -ega -a m ► okrogli krmilnik (1)

visōka šōla nad zēmļjo -e -e -- -- ž vaje pri klasičnem dresurnem jahanju, pri katerih se konj s sprednjim delom ali s sprednjim in zadnjim delom telesa dvigne od tal, in sicer levađa, pesada, krupada, balotada, mezer, kurbeta in kapriola

ANG.: *airs above the ground*

visōkozmođljivostno sekvenciranje -ega -a s ► sekvenciranje naslednje generacije

višina mlěčnega zrcála -e -e -- -- ž lastnost zunanosti, izražena kot višina med

začetkom žleznega tkiva vimena in dnom vimena z zadnje strani, ki se posredno ocenjuje z razdaljo med najnižjo točko sramnice in začetkom žleznega tkiva vimena, relativno glede na velikost molznice, pri čemer manjša razdalja pomeni relativno večje vime

ANG.: *rear udder height*

vitamín -a m organska snov, ki je v majhnih količinah potrebna za normalno delovanje organizma, je navadno esencialna in topna v maščobah ali v vodi □

ANG.: *vitamin*

vitamínsko-minerálna křmna mēšanica -e -e -e ž ► rudnínsko-vitamínski dodátek

vitamínu podobna snōv -- -e -í ž organska snov, ki je v načinu delovanja sorodna vitaminom in jo organizem večinoma sintetizira sam, npr. karnitin, lipoična kislina, koencim Q

S: psěvdovitamín □ str. 227

ANG.: *vitamin-like substance*

vitelínska membrána -e -e ž ► rumenjákova membrána

vlážna křma -e -e ž krma za ribe, ki vsebuje od 12 do 35 % vlage in jo sestavlja mešanica

V

vitamini, topni v maščobah

• vitamin A	retinol, retinil ester, retinaldehid, retinska kislina, dehidroretinol
• provitamin A	α-, β-, γ-karoten, kriptoksantin, β-apo-karotinol
• vitamin D	ergokalciferol, holekalciferol
• vitamin E	α-, β-, γ-, δ-tokoferol, α-, β-, γ-, δ-tokotrienol
• vitamin K	K ₁ = filokinon, K ₂ = menakinon, K ₃ = menadion

vitamini, topni v vodi

• B skupina:	
• tiamin	(vitamin B ₁)
• riboflavin	(vitamin B ₂)
• niacin	nikotinska kislina, amid nikotinske kisline (vitamin B ₃ , vitamin PP)
• vitamin B ₆	piridoksin, piridoksal, piridoksamin
• folat	folna kislina, tetrahidro folna kislina, 5-formil-tetrahidro folna kislina, 10-formil-tetrahidro folna kislina, 5-metil-tetrahidro folna kislina (vitamin B ₉)
• pantotenska kislina	(vitamin B ₅)
• biotin	(vitamin H)
• vitamin B ₁₂	cianokobalamin, hidroksikobalamin, nitritkobalamin
• vitamin C	askorbinska kislina, dehidroaskorbinska kislina

Poimenovanje vitaminov in najpomembnejše oblike, v oklepajih so stara poimenovanja

surovin z majhno in veliko vsebnostjo vode, npr. mešanica ribje moke in klavnih odpadkov, ali pa se jo pridobi z dodajanjem vode v suhe surovine

ANG.: moist feed

vlážna metóda oploditve -e -e -- ž metoda oploditve, pri kateri se ikre skupaj s plodno tekočino osmuka v suho posodo, se nato mleč osmuka na ikre, oboje premeša in dolije toliko vode, da prekrije ikre in aktivira gibanje semenčic

ANG.: semidry fertilisation

vléčni kònj -ega kónja m praviloma hladnokrvni konj, namenjen vleki različnih bremen, npr. pluga ali drugih kmetijskih vprežnih strojev, vleki hlodov v gozdarstvu

ANG.: draught horse

vmésna bárvá -e -e ž barva dlake med kritno in temeljno barvo pri nekaterih pasmah kuncev, npr. pri činčili bela barva med temno modro temeljno barvo in lesketajočo se modrikasto sivo kritno barvo

ANG.: intermediate band colour

vmésna odbírá -e -e ž odbira ali izločitev kandidatov za selekcijo v sklopu večstopenjske selekcije, ki se izvede po določeni fazi preizkusa ob nižji intenzivnosti selekcije kot ob koncu preizkusa **s**: vmésna selékcija

ANG.: intermediate selection stage

vmésna porába -e -e ž stroški porabljenega blaga in storitev ter drugi operativni stroški, ki so potrebni, da proizvodni proces teče nemoteno, npr. stroški krme, veterinarskih storitev

ANG.: intermediate consumption

- holin
- inozitol
- karnitin
- polifenoli (flavonoidi)
- lipoična kislina
- koencim Q
- vitamin B₁₃ (orotna kislina)
- vitamin B₁₅ (pangamska kislina)
- vitamin B₁₇ (letril)
- vitamin H₃ (gerovital)
- vitamin U (metilmethioninsulfonklorid)
- faktor tolerance glukoze
- drugi (nedefinirani rastni faktorji)

Vitaminom podobne snovi

vmésna selékcija -e -e ž ► vmésna odbírá

vodeníca -e ž bolezen perutnine, predvsem pitovnih piščancev, ki se kaže v nabiranju tekočine v prsno-trebušni votlini in je posledica poškodb jeter, pljuč, ožilja, srca zaradi dejavnikov, ki povzročajo pomanjkanje kisika v presnovi, npr. selekcija na hitro rast

ANG.: ascites

vodílina dèska -e -e ž lahka plastična, aluminijasta ali lesena plošča z luknjami za enostaven prijem in prenašanje, s katero se lahko zelo učinkovito usmerja prašiče pri preseljevanju med kotci ali oddelki hleva ter pri nakladanju ali razkladanju s transportnega sredstva

ANG.: sorting panel

vódna perutnína -e -e ž ptice iz reda plöskokljune perutnine Anseriformes, zlasti pripadniki družine Anatidae, ki se jih redi predvsem za prirejo mesa, jajc in perja ter kot okrasne živali, npr. race, gosi, labodi

ANG.: waterfowl

vòl vòla m kastriran bik, ki je zaradi mirnejšega temperamenta primeren za pašno rejo ali za delo in ima večjo zamaščenost klavnih polovic ter boljšo marmoriranost mesa

ANG.: ox, steer

voljèra -e ž talni način vzreje jarkic ali reje kokoši nesnic, pri katerem so živali zaradi boljšega izkoristka hlevskega prostora naseljene v več nadstropjih, med katerimi se lahko prosto gibljejo

ANG.: aviary

vòlna -e ž **1.** dlaka pri ovcah, sestavljena iz primarnih in sekundarnih volnenih vlaken, oblikovana v pramene, ki pokriva telo ovce in jo ščiti pred neugodnimi vplivi okolja

ANG.: wool

2. s striženjem pridobljena dlaka pri ovcah in kuncih, ki se uporablja za izdelovanje tekstila

ANG.: wool

vòlnati prášič -ega -íča m ► mángulica

voltižíránje -a s vrsta konjeniškega športa, pri katerem eden do največ trije jahači izvajajo gimnastične vaje na konju in ob njem, medtem ko konj, ki je opremljen z voltižirnim pasom, v enakomernem gibanju kroži po lonžirnem krogu **s**: akrobátsko jáhanje

ANG.: equestrian vaulting

voltižírni pás -ega -ú m oblazinjeni pas iz usnja ali sintetičnega materiala z ročaji, ki je pričvrščen okoli prednjega dela prsnega

koša konja in se uporablja kot pripomoček za voltiziranje

ANG.: *surcingle*

voluminózna krma -e -e ž krma, ki v suhi snovi vsebuje navadno več kot 18 % fizikalno učinkovite surove vlaknine in je lahko sveža ali konzervirana, npr. zelena krma, mrva, senaža, slama, travna silaža, koruzna silaža

ANG.: *roughage forage*

vomeronazalni orgán -ega -a m ► Jacobsonov orgán

voščena zrelost -e -i ž stopnja dozorevanja žit in koruze po mlečni zrelosti, ko vsebina zrna sicer ni več tekoča, a je mehka in ne zdrži pritiska z nohtom, in pri kateri je rastlina najprimernejša za siliranje

ANG.: *dough stage*

vózni kónj -ega kónja m ► vprézni kónj

vprézna opréma -e -e ž oprema, ki žival z vpréznim prevoznim sredstvom ali pripomočkom za kmetijska in gozdarska opravila povezuje tako, da ga žival lahko vleče in zaustavlja, npr. komat, angleški kšir, prsni kšir, francoski kšir

ANG.: *collar*

vprézna vága -e -e ž prečka, ki ima na sredini obroč, na obeh koncih pa navadno dva ali tri člene verige in zatič, pri čemer se obroč lahko pripne na kavelj velike vage, pri samo enem konju pa neposredno na vlečeno orodje ali predmet, npr. hlod **s**: balancín, mála vága, trikel □ str. 229

ANG.: *swingletree*

vprézni kónj -ega kónja m konj, namenjen za vleko vpréznega prevoznega sredstva, npr. kočije, zapravljička, voza **s**: vózni kónj

ANG.: *driving horse*

vránc -nca m barvni tip konja s popolnoma črno barvo dlake po celem telesu, ki kljub izpostavljenosti sončni svetlobi ne zbledi, s črno barvo grive, repa in spodnjega dela nog **s**: švórc

ANG.: *black horse*

vránji lísec -ega -sca m konj lisec, pri katerem so lise z belo barvo dlake naključno razporejene med večjimi lisami črne barve, grive in/ali repa

ANG.: *black pinto horse*

vránji sívec -ega -vca m konj sívec, ki je kot žrebe vranec, s starostjo pa postopoma posivi do skoraj popolnoma bele barve dlake

ANG.: *black grey horse*

vrát -ú m klavni kos, ki pri govedu in konjih obsega predel vratnih vretenc, pri nekaterih

vrstah pa poleg vratnih tudi del prsnih vretenc, npr. pri drobnici prvih šest, pri prašičih prvih pet prsnih vretenc □ str. 86

ANG.: *neck*

vrečón -a m velika vreča različnih dimenzij za skladiščenje in transport npr. močne krme, ki ima prostornino običajno okrog 1 m³ in se jo polni z zgornje strani, prazni pa z zgornje ali spodnje strani **s**: big bag vreča, jumbo vreča

ANG.: *big bag, jumbo bag*

vrédnost krmnega dnéva -i --- ž povprečni stroški celotne oskrbe svinje na en krmni dan, ki vključujejo stroške uhlevitve, krmljenja, pripustov, veterinarskih storitev in amortizacije

ANG.: --

vrédnost osnóvnih srédstev -i --- ž skupna vrednost vseh proizvodnih sredstev, ki je v bilanci stanja ovrednotena po knjigovodski vrednosti, za poslovno odločanje pa po tržni vrednosti

ANG.: *value of fixed assets*

vřh nésnosti -a -- m največja nesnost, ki jo jata doseže v nesnem obdobju

ANG.: *egg-laying peak, egg production peak*

vróče kovánje -ega -a s podkovanje, pri katerem se po korekciji kopita podkev segreje in se jo vročo pritisne na spodnji rob kopitne stene, da se doseže dobro prilaganje, nato pa se podkev ohladi in prikuje

ANG.: *hot shoeing*

vročínski strés -ega -a m stanje, ko organizem zaradi visoke temperature okolja in/ali vlažnosti zraka ne zmore ohranjati svoje normalne telesne temperature, ki se mu zato poviša, kar negativno vpliva na njegovo zdravje in prirejo

ANG.: *heat stress*

vřsta -e ž osnovna taksonomska kategorija, ki obsega skupino živali s podobnimi lastnostmi, ki se med seboj parijo in imajo plodne potomce, ter je po mednarodnem kodeksu zoološke nomenklature poimenošana z dvočlenskimi imenom, npr. *Sus scrofa*, *Ovis aries* **s**: spécies

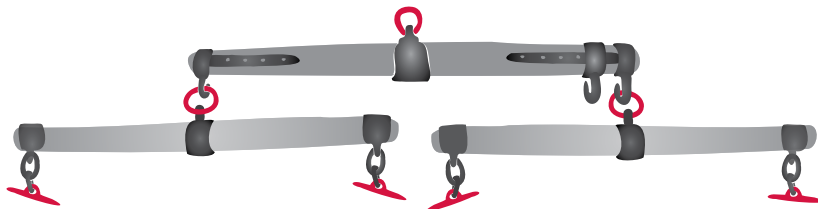
ANG.: *species*

vřsta síra -e -- ž sir določenega tipa, ki ga opredeljuje izbran in ustaljen tehnološki postopek, npr. ementalški sir

ANG.: --

vřsti značilno obnášanje -- -ega -a s ► normalno obnášanje

vsébnost mléčnih beljakóvín -i --- ž masni delež beljakovin v mleku, izražen v odstotkih,

Velika vaga z vprežnima vagama

ki se izračuna tako, da se skupna vsebnost dušika v mleku pomnoži s faktorjem 6,38

ANG.: *milk protein content*

vsejéda živál -e -i ž kopenska ali vodna žival, ki se prehranjuje s hrano rastlinskega in živalskega izvora, npr. prašič, kokoš, krap **s**: omnivór

ANG.: *omnivorous animal*

vzdržévalne potrebe -ih -éb ž mn. ► potrebe za vzdrževanje

vzdržévalni nivó krmljenja -ega -ja -- m nivo krmljenja, pri katerem količina krme zadošča za pokrivanje potreb za vzdrževanje

ANG.: *maintenance feeding level*

vzdržljivostno jáhanje -ega -a s hitrostno tekmovanje v jahanju na progah, dolgih od 20 do 160 km, ki lahko traja tudi več dni, z vmesnimi veterinarskimi pregledi in obveznimi počitki, ter pri katerem je pomembno zlasti dobro medsebojno poznavanje in sodelovanje med jahačem in konjem **s**: distánčno jáhanje, endurance

ANG.: *endurance*

vzgónski jášek -ega -ška m navpični prezračevalni kanal, skozi katerega se z vzgonom toplega zraka iz hleva naravno odvajajo toplota, vlaga in škodljivi plini, hkrati pa se ustvarja podtlak za dotok svežega zraka v hlev, in ki se uporablja za naravno zračenje

ANG.: *stack ventilation shaft*

vzhódnofrízijska óvca -e -e ž mlečna pasma ovc večinoma bele in tudi temno rjave barve, ki se uporablja za oplemenjevanje mlečnih pasem, pri kateri so predstavniki velikega okvirja, pri čemer samci tehtajo 110 kg, samice pa 80 kg, in imajo srednje velike in vstran štrleče uhlje ter ravno do rahlo izbočeno nosno linijo

ANG.: *East Friesian sheep*

vzórec izražánja -rca -- m nabor molekul RNA, značilnih za normalno ali spremenjeno funkcijo celic, tkiv ali organizma **s**: ekspresíjski profil

ANG.: *expression profile*

vzórec obnášanja -rca -- m ► oblika obnášanja

vzórník pásémskih kúncev -a -- -- m

zbirka ocenjevalnih predpisov in določil za posamezne pasme kuncev, ki se uporablja pri ocenjevanju pasemskih kuncev na razstavah, pri čemer se ocenjuje tip in telesno obliko kuncev, telesno maso, kožuh, izbrane pasemske značilnosti ter zdravje in nego

ANG.: *breed standard*

vzporédno molzíšče -ega -a s molzíšče, v katerem molznice stojijo druga ob drugi pravokotno na molzni kanal ali hodnik, jih molznik molze od zadaj ter v katerega skupina molznic vstopi istočasno in po molži iz njega tudi istočasno izstopi **s**: molzíšče side by side, paralélno molzíšče

ANG.: *parallel milking parlour, side-by-side milking parlour*

vzredíteľj -a m vzredíteľjica -e ž rejec plemenskih živali pri nekaterih vrstah, npr. psih, mačkah, navadno z namenom prodaje njihovih potomcev

ANG.: *breeder*

vzrêja -e ž **1.** oskrba mladih rejnih živali, ki vključuje npr. skrb za prehrano, dobrobit živali, zdravstveno varstvo, z namenom, da se razvijejo do gospodarsko zaželene ali uporabne razvojne stopnje, npr. pri plemenskih živalih do spolne zrelosti, pri živalih za pitanje do vključitve v pitanje ter pri pitovnih piščancih do zakola

ANG.: *rearing*

2. dejavnost pri reji družnih živali, pri kateri se s selekcijo in načrtnim parjenjem usmerja

razvoj pasme, npr. videz, delovna sposobnost in temperament

ANG.: *breeding*

vzrejalíšče -a s 1. hlev ali oddelek hleva za rejo perutnine od izvalitve do spolne zrelosti, pri pitovni perutnini pa do zakola **s:** zrejalíšče

ANG.: *rearing house*

2. hlev ali oddelek hleva za rejo goveda od uhlevitve telet do plemenske zrelosti ali začetka pitanja

ANG.: *rearing house*

3. hlev ali oddelek hleva za rejo prašičev od odstavitve do telesne mase 25 kg ali selitve v pitališče, pri mladcih pa do plemenske zrelosti

ANG.: *rearing house*

vzrêjna organizácija -e -e ž organizacija, ki se ukvarja z načrtovano rejo in dobavo laboratorijskih živali, pri čemer zagotavlja skladnost z etičnimi, kadrovskimi, znanstvenimi in zakonskimi zahtevami za njihovo uporabo v raziskavah, testiranjih ali izobraževanju

ANG.: --

vzrêjni pravílník -ega -a m dokument, ki je osnova in vodilo za sistematično, vrsti primerno in dosledno vzrejo, npr. psov, mačk, okrasne perutnine, ki ima za cilj izboljšanje in utrditev funkcionalnih značilnosti pasme, sprejme pa ga vzrejna komisija za posamezno pasmo, pri čemer so njegova določila obvezna za vse vzreditelje

ANG.: *breeding plan*

vzrêjni preglêd -ega -éda m pregled spolno zrelih samic in samcev, npr. pri psih, mačkah, ki omogoča odbiro plemenskih živali, ki zaradi svojih fenotipskih lastnosti ustrezajo pasemskemu standardu, imajo preverjeno poreklo in niso nosilke neželenih alelov, zaradi česar so primerne za vzdrževanje in izboljšanje pasme

ANG.: *breeding examination*

vzrêjni ríbník -ega -a m ribnik, namenjen reji krapovcev v času rastne sezone v prvem letu starosti, ki je navadno večji od drstnega ribnika in manjši od konzumnega ribnika

ANG.: *nursery pond*

vzvódna brázda -e -e ž ► óstra brázda

W

wagyu govédo -- -a [vagiú] s pasemska skupina štirih japonskih pasem goveda, in sicer japonsko črno, rjavo, kratkorožno in brezrožno govedo, za katere je značilno, da so pri intenzivnem pitanju sposobne naložiti zelo veliko znotrajmišičnega maščobnega tkiva in se redijo za prirejo kobe govedine

ANG.: *Wagyu cattle*

Wébrove kočícce -ih -íc [vébrove] ž mn. niz zelo drobnih kočic, ki pri številnih vrstah rib kostnic povezuje ribji mehur z notranjim ušesom in deluje kot ojačevalec zvočnih valov, da jih notranje uho bolje zazna

ANG.: *Weberian apparatus, Weberian ossicles*

weendska analíza -e -e [véndska] ž skupek metod osnovne kemijske analize krme, hrane, tkiv, izločkov, s katerimi se določi vsebnosti posameznih skupin hranljivih snovi, in sicer suhe snovi, surovega pepela, organske snovi, surovih beljakovin, surovih maščob, surove vlaknine in brezdušičnega izvlečka, ter so osnova za določitev hranilne vrednosti

ANG.: *Weende proximate analysis*

W-kromosóm -a [vé] m spolni kromosom, npr. pri pticah, ki v kombinaciji z Z-kromosomom določa heterogametni ženski spol

ANG.: *W chromosome*

X

X-kromosóm -a [íks] m spolni kromosom, npr. pri sesalcih, ki skupaj z istovrstnim parnim spolnim kromosomom določa homogametni ženski spol

ANG.: *X chromosome*

Y

Y-kromosóm -a [ípsilon] m spolni kromosom, npr. pri sesalcih, ki v kombinaciji z X-kromosomom določa heterogametni moški spol
 ANG.: *Y chromosome*

Z

začetna mikrobióta -e -e ž ► primarna mikrobióta mléka

začetni kodón -ega -a m prvi kodon v in-formacijski RNA, sestavljen iz zaporedja nukleotidov AUG, ki kodira aminokislino metionin
 ANG.: *start codon*

začetni oligonukleotid -ega -a m kratek odsek DNA, dolg 20–25 baznih parov, ki se uporablja pri verižni reakciji s polimerazo za pomnoževanje DNA
 ANG.: *primer*

zádnja kráča -e -e ž klavni kos pri prašičih, ki obsega del zadnje okončine med kolenskim in skočnim sklepom □ str. 86
 ANG.: *hind shank*

zádnja rêbra -ih -ber s mn. klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega ventralni predel dveh tretjin reber, ki se pri govedu pripenjajo na hrbtenico med 7. in 13. prsnim vretencem ter pri kopitarjih med 7. in 18. prsnim vretencem □ str. 86
 ANG.: --

zádnji bóčnik -ega -a m klavni kos pri govedu in kopitarjih, ki obsega del zadnje okončine med kolenskim in skočnim sklepom □ str. 86
 ANG.: *hind shank*

zadrževálni čas kŕme -ega čása -- m trajanje zadrževanja krme v posameznem delu prebavil ali v celotnih prebavilih, npr. 4–9 ur, ko je krma v slepem črevesu kunca **s**: retencijski čas kŕme
 ANG.: *retention time*

zadrževálni jêrmen -ega -éna m jermen, ki je pri vpreženju živali nameščen z zadnje strani stegen in pomaga pri zaustavljanju vprege ali pri vzvratni vožnji vprege
 ANG.: *breeching, harness breeching*

zadrževálno dějstvo -ega -a s ► dějstvo vájeti
zahírana žíval -e -i ž ► zahíranec

zahíranec -nca m žival, ki je npr. zaradi ne-ustreznega zdravstvenega varstva, prehrane, mikroklima v hlevu, prevelike gostote naselitve bistveno manjša in šibkejša od sovrstnikov **s**: zahírana žíval
 ANG.: *runt*

zájčar -ja m srednja pasma kuncev, katere predstavniki imajo telo visoko dvignjeno od tal z visoko držo ravnih in vsaj 15 cm dolgih prednjih nog, pokončne, mesnate in nekoliko nazaj nagnjene uhlje, kožuh rdečkaste, bele ali črno ožgane barve, so zelo temperamentni in se redijo zlasti kot razstavne živali
 ANG.: *Belgian Hare rabbit*

zájec -jca m **1.** vrsta prostoživeče živali iz rodu *Lepus*, družine Leporidae in reda Lagomorpha, katere predstavniki živijo v parih, tehtajo 5–6 kg, so slabo plodni, nedružabni in zato niso udomačeni, imajo meso temne barve, pri čemer samica po 41 dni trajajoči brejosti skoti 1–4 odlakane mladiče, ki vidijo že ob skotitvi □ str. 104
 ANG.: *hare*
 LAT.: *Lepus europaeus*
2. samec vrste *Lepus europaeus*
 ANG.: *hare*

zajedávec -vca m enocelični ali večcelični živalski ali rastlinski organizem, ki stalno živi ali se občasno prehranjuje na organizmu gostitelja ali v njem, ki zato trpi škodo **s**: parazit
 ANG.: *parasite*

zajedávská bolézen -e -zni ž bolezen, ki nastane zaradi naselitve ali okužbe z notranjimi ali zunanji zajedavci, npr. praživalmi, trakuļami, ušmi, garjami, pršicami, ki se na žival najpogosteje prenesejo z neposrednim stikom, prek vmesnih gostiteljev ali z zaužívanjem onesnažene krme in vode, npr. kokcidioza, pršičavost, metļjavost **s**: parazitárna bolézen, parazitóza
 ANG.: *parasitic disease*

zaključni kodón -ega -a m kodon v informacijski RNA, sestavljen iz zaporedja nukleotidov UAA, UAG ali UGA, ki signalizira konec prevajanja **s**: kónčni kodón, terminácijski kodón
 ANG.: *stop codon*

Y
Z

zaklópno gnéздо -ega -a s gnezdo, ki je namenjeno kontroli nesnosti posamezne samice perutnine in je izdelano tako, da se vratca gnezda zapro, ko vanj vstopi samica, po znesenju pa jih odpre perutninar **s**: kontrolno gnéздо
ANG.: *trap nest*

zakòl v sili -òla -- -- m nenačrtovan zakol živali, navadno zaradi poškodbe ali bolezni **s**: zasilni zakòl
ANG.: *emergency slaughter*

zákon nèodvísnega razvrščanja -óna -- -- m ► drugi Mèndlov zákon

zákon segregácije -óna -- m ► prvi Mèndlov zákon

zakováne -a s napaka pri podkovanju, ko en ali več žeblice pritiska na oživčeni del kopita ali celo zaide v oživčeni del kopita, kar konju povzroča bolečine
ANG.: *nail prick, quicking*

zakrnéla krila -ih -íl s mn. nepopoln razvoj kril pri čebelah zaradi dominantne mutacije
ANG.: *rudimental wings*

zalogóvni krmilnik -ega -a m krmilnik za krmljenje po volji, ki se uporablja zlasti pri kuncih in vodni perutnini, se polni ročno ter ima posodo za večdnevno količino močne krme, ki postopoma pada v krmilno korito
ANG.: *hopper feeder*

zalúst -i ž nazaj obrnjen zobec na trnku, ki pripomore, da se riba težje sname sama, a jo ob jemanju s trnka poškoduje, zaradi česar se uporablja zlasti pri lovljenju rib, ki se jih ne vrača v naravno okolje
ANG.: *barb*

zanesljivost napôvedí -i -- ž delež fenotipske variance, ki je pojasnjena z napovedjo plemenske vrednosti, predstavlja kvadrat točnosti napovedi, se uporablja pri rangiranju in odbiri najboljših živali, pomaga oceniti zaupanje v napovedi in usmerja selekcijske strategije
ANG.: *reliability of prediction*

zaporédje Kozákove -a -- s ohranjenno nukleotidno zaporedje pri evkariontih, pomembno za učinkovito iniciacijo prevajanja, ki vključuje območje 5'UTR in začetni kodon, najpogostejše (gcc) gccRccAUGG
ANG.: *Kozak consensus sequence, Kozak sequence*

zaporédna dvóspôlnost -e -i ž dvospolnost, pri kateri je žival del življenja enega spola, del pa nasprotnega spola, in se lahko pojavlja

kot protoandrija, protoginija ali dvosmerna zamenjava spola, npr. pri ribah, polžih, rakih
ANG.: *sequential hermaphroditism*

zaporédna prasítev -e -tve ž zaporedni reprodukcijski ciklus pri svinji, ki traja od njegovega začetka do prasitve ali izločitve
ANG.: *parity*

zapravlíjivček -čka m lažje leseno dvoosno vprežno prevozno sredstvo, originalno z lesenimi okovanimi kolesi, pogosto predelano tako, da je kotalna površina obdelana z gumo ali da so dodani kovinski obroči s pnevmatikami, z vzmetmi in udobnimi sedeži za prevoz ljudi ali lažjega tovora, ki ga praviloma vleče en ali dva konja
ANG.: --

zapréznica -e ž ► pripréznica

zapríta populácija -e -e ž populacija, v katero ni vnosa osebkov ter drugega genetskega materiala iz drugih populacij, pri kateri parjenja potekajo zgolj med osebki znotraj populacije, velikost populacije pa se spreminja le zaradi rojstev ali smrti, pri čemer je nova genetska variabilnost posledica mutacij
ANG.: *closed population*

zapríti hlév -ega -a m hlev, ki ima vse štiri stene in streho ter omogoča lažje uravnavanje mikroklima, npr. zračenja, ogrevanja, hlajenja, osvetljevanja
ANG.: *closed barn, EC barn, environmentally controlled barn*

zapríti selékcíjski nivó -ega -ega -ja m selekcijski nivo, v katerega se ne vključuje živali iz razmnoževalnega in produkcijskega nivoja
ANG.: *closed nucleus*

zapríto gnéздо -ega -a s gnezdo za sesne pujske s pokrovom, trikotnega ali pravokotnega tlorisa z vsaj dvema zaprtima stranicama, pri čemer so odprte stranice lahko prekrite z zavesicami, ki jih pujski odrinejo, ko gredo ven ali noter
ANG.: *closed nest*

zapuščéna žíval -e -i ž ► zavřžena žíval

zarêbrnica -e ž klavni kos pri prašičih in drobnici, ki obsega hrbet in ledja, vključno s podledvenimi mišicami □ str. 86
ANG.: *loin*

zárod -óda m riba v razvojni fazi, ki sledi fazi ličinke in v kateri postane ribji mehur funkcionalen, riba zaplava ter prične sprejemati eksogena hranila □ str. 122
ANG.: *fry*

zaródek -dka m **1.** na novo nastajajoč organizem iz oplojene jajčne celice pri sesalcih v obdobju oblikovanja posteljice in razvoja posameznih organskih sistemov, npr. pri prašičih do 50. dneva ali govedu do 8. tedna prenatalnega razvoja

s: émbrio

ANG.: *embryo*

2. na novo nastajajoč organizem iz oplojene jajčne celice pri ribah in pticah v celotnem obdobju prenatalnega razvoja **s:** émbrio

ANG.: *embryo*

zaródna célica -e -e ž semenčica ali jajčna celica in vse njune predhodne razvojne oblike **s:** germinálna célica

ANG.: *germ cell*

zaródna línijs -e -e ž niz vseh razvojnih oblik zarodnih celic pri večceličnih organizmih, ki se spolno razmnožujejo in prenašajo dedni material na potomce

ANG.: *germ line*

zaródna mutácija -e -e ž mutacija, ki nastane v spolnih celicah in se prenaša na potomce

ANG.: *germ line mutation*

zaródni dísk -ega -a m majhno, svetlejšo in okroglo področje na površini rumenjaka neoplojenega jajca, ki vsebuje jedro jajčne celice z genetskim materialom samice perutnine in v katerem se po oploditvi začeta celična delitev ter razvoj zarodka

s: blastodisk □ str. 30

ANG.: *germinal disc*

zasílni zakòl -ega -ôla m ► zakòl v síli

zaskòk -ôka m akt, s katerim se po dvorjenju, ki je značilno za vrsto in sproži privolitenveni refleks pri samici, samec povzpne nanjo in izvede kopulacijo

ANG.: *mounting*

zastávica perésa -e -- ž vsak od dveh ploščatih delov peresa na obeh straneh držala, sestavljen iz vej, vejic in kaveljcev, ki skupaj tvorijo površino peresa □ str. 153

ANG.: *vane*

zaščitna préčka -e -e ž kovinska ali plastična cev, pritrjena na steno prasiatvenega kotca, približno 15 cm od stene in 20 cm od tal, ki svinji prepreči, da bi se ulegla tik ob steno in pri tem poležala pujske

ANG.: *guard rail*

zaúšnik -a m ► oglávník

zaužívanje kírme -a -- s **1.** dejanje, s katerim žival v svoj organizem vnese krmo **s:** žrétye

ANG.: *feed intake*

2. proizvodna lastnost, ki se običajno izraža

s količino porabljene krme v določenem obdobju, npr. na dan **s:** konzumácija kírme

ANG.: *feed intake*

zavřřzena žívál -e -i ž potepuška žival, ki jo lastnik namenoma pusti na mestu, s katerega ne zna priti domov, da mu ne bi bilo treba več skrbeti zanjo **s:** zapuščena žívál

ANG.: *abandoned animal*

zбірálnik za gnójevko -a -- -- m objekt z neprepustnimi stenami in dnem za skladiščenje in zorenje gnojke, ki je pod hlevom ali ob njem **s:** gnójna jáma (2), jáma za gnójevko

ANG.: *slurry storage tank*

zdrávstveni mónitoring -ega -a m spremljanje zdravstvenega stanja živali z rednimi pregledi na kužne, presnovne, organske in druge bolezni ter z rednimi kliničnimi pregledi in drugimi kontrolami, npr. s kontrolo krme, nastila

ANG.: *health monitoring*

ZEÁ -- [zeeá] m ► zearalenón

zeaksantín -a m karotenoid iz skupine ksantofilov, ki deluje kot antioksidant in skupaj z luteinom prispeva k rumeni obarvanosti rumenjaka in kože perutnine

ANG.: *zeaxanthin*

zearalenón -a m mikotoksin plesni rodu *Fusarium*, ki je ob neugodnih vremenskih razmerah spravila in/ali skladiščenja prisoten predvsem v žitih ter ima na živali estrogenski učinek **k:** ZEÁ

ANG.: *zearalenone, ZEA*

zebroid -a m neploden medvrstni križanec, ponavadi med samcem zebre in kobilo ali oslico, moškega ali ženskega spola, po zunanosti bolj podoben materi, pri čemer ima po delih telesa vidne proge kot zebra in se ga uporablja kot tovarno žival in za jahanje

ANG.: *zebroid*

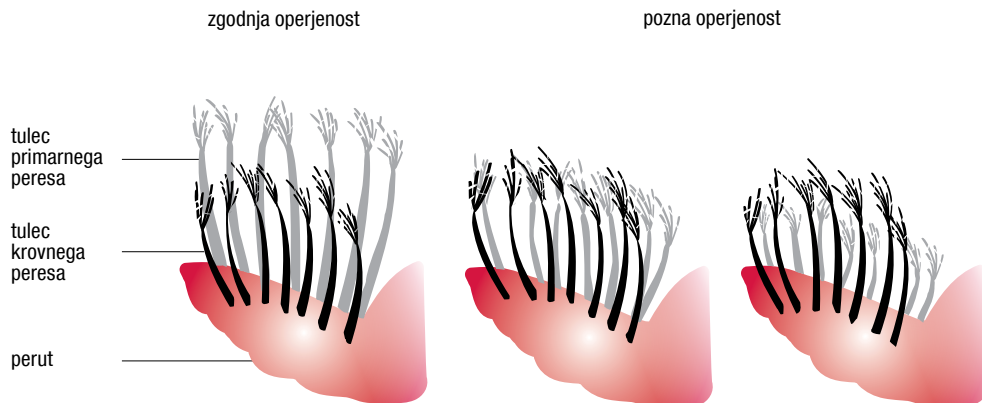
zebú -ja m udomačena oblika podvrste *Bos primigenius namadicus*, vrste tur (*Bos primigenius*), rodu goveda (*Bos*), družine votlorogov (*Bovidae*) in reda parkljarjev (*Artiodactyla*), ki se jo redi predvsem v vročem podnebnju za prirajo mleka in mesa, ker dobro prenaša visoke temperature

ANG.: *zebu cattle*

LAT.: *Bos taurus indicus*

zelêna íkra -e -e ž íkra v razvojni fazi med fazo oplojene íkre in fazo íkre z očmi

ANG.: *green egg*

Zgodnja in pozna operjenost (pogled na perut z zgornje strani)

zelêna korúza -e -e ž ► pitnik

zelêna kírma -e -e ž sveža voluminozna krma, ki vsebuje več kot 75 % vode, npr. prilast, paša, pitnik, sveža zelena žita, nadzemni deli gomoljnic in korenovk

ANG.: *fresh forage, green forage*

zelêni páv -ega -a m vrsta pava z agresivnejšim temperamentom, za katerega je značilno, da ima zelenkasto barvo vratnega perja, večjo belo liso na glavi in greben v obliki pokončnega čopa peres **s**: zelenovráti páv

ANG.: *green peafowl*

LAT.: *Pavo muticus*

zelenovráti páv -ega -a m ► zelêni páv

zelêno žíto -ega -a s cela nedozorela rastlina žita, ki se navadno pokošena uporablja kot prilast

ANG.: *fresh cereal plant, whole crop cereal*

zelínje -a s rastlinje, ki raste na travinju, navadno sestavljeno iz trav, detelj in zeli, npr. travna mešanica, travno-deteljna mešanica, deteljno-travna mešanica

s: tráva (2)

ANG.: *fresh roughage, herbage*

zeló trdí sir -- -ega síra m sir, ki vsebuje manj kot 35 % vode in v procesu primarnega zorenja zori daljši čas, najpogosteje 1 do 2 leti, npr. parmezan, zbrinc, grana padano, paški sir

ANG.: *extra-hard cheese*

zeló zgodnja odstávitév -- -e -tve ž odstavitév pujskov v starosti pod 10 dni z namenom izkoreniniti bolezní v reji

ANG.: *very early weaning*

zêmeljski ríbniik -ega -a m ribnik, katerega dno in brežine so iz prsti in ki se uporablja predvsem za rejo krapovcev, lahko pa tudi za rejo postrvi, če je oblikovan kot kanalski ribnik

ANG.: *earthen pond*

zgódnja odstávitév -e -tve ž odstavitév pujskov v starosti od 10 dni do 3 tednov

ANG.: *early weaning*

zgódnja opérjenost -e -i ž stanje, pri katerem so na perutih en dan starega piščanca tulci krovnih peres krajši od tulcev primarnih peres in kaže, da bo operjanje potekalo hitro □

ANG.: *fast feathering*

zgódnja zrélost -e -i ž lastnost pasme, linije ali živali, da v povprečju prej doseže opazovano stopnjo zrelosti v primerjavi s povprečjem vrste ali da pri opazovani starosti doseže višjo stopnjo zrelosti v primerjavi s povprečjem vrste □ str. 163

ANG.: *early maturing*

zgodovínski dodátek -ega -tka m dodatek k vrednosti plačilne pravice za proizvodnjo, ki ob spremembi kmetijske politike kmetijam zagotavlja, da ne izgubijo večjega dela neposrednih plačil

ANG.: *historical supplement*

zimôvnik -a m navadno manjši ribnik, dovolj globok, da ne zamrzne do dna, v katerega se v času izven rastne sezone preseli krapovce, da prezimijo in da se v tem času vzrejni in konzumni ribniki pripravijo na novo rastno sezono

ANG.: *wintering pond*

zimski obrók -ega -ôka m krmni obrok, navadno za prežvekovalce, pri katerem je osnovni obrok sestavljen iz konzervirane voluminozne krme, npr. travne in/ali koruzne silaže, mrve, slame

ANG.: *winter ration*

zimski vrt -ega -a m pokrit izpust ob hlevu, običajno z nastilom ali peskom, ki je namenjen gibanju perutnine na svežem zraku v vseh letnih časih

ANG.: *winter garden*

Z-kromosóm -a [zé] m spolni kromosom, npr. pri pticah, ki skupaj z istovrstnim parnim spolnim kromosomom določa homogametni moški spol

ANG.: *Z chromosome*

zlatobrôv -ôva m ► oráda

zmogljivost rasti -i -- ž sposobnost živali za doseganje telesne mase ali velikosti, ki jo določa predvsem odrasla velikost živali

ANG.: *growth capacity*

zmrziščna točka mléka -e -e -- ž temperatura, pri kateri mleko prehaja iz tekočega v trdno agregatno stanje, je odvisna predvsem od koncentracije snovi, ki so v mleku prisotne v obliki prave raztopine, in se uporablja za ugotavljanje potvorb mleka z dolivanjem vode

ANG.: *freezing point of milk*

znáckanje -a s označevanje živali z vpenjanjem identifikacijskih značk v telesne dele, npr. v peruti pri perutnini

ANG.: *animal tagging, banding*

znesênje jajca -a -- s iztisnitev jajca, pri katerem samica perutnine s pomočjo krčenja mišic maternice jajce potisne iz maternice skozi nožnico in kloako **s:** ovipozicija

ANG.: *oviposition*

znótrafamiíjska selékcija -e -e ž selekcijska metoda, kjer se plemensko vrednost osebka za neko lastnost napove na osnovi odstopanja njegove fenotipske vrednosti od srednje vrednosti skupine njegovih polbratov in polsester ali bratov in sester za to lastnost

ANG.: *intrafamily selection*

znótrajmišično maščôbno tkívo -ega -ega -a s maščobno tkivo, ki se nahaja v mišicah

med mišičnimi celicami in se kaže kot marmoriranost **s:** intramuskulárno maščôbno tkívo

ANG.: *intramuscular fat tissue*

zóbna fórmula -e -e ž popis razporeditve in števila zob pri sesalcih s črkami, ki označujejo vrsto zob, in številkami, ki označujejo število posamezne vrste zob na eni strani zgornje in spodnje čeljusti, in sicer črka I označuje sekalec, C podočnik, P predmeljak, M meljak, npr. pri konju I 3/3 C 1/1 P 4/4 M 3/3

ANG.: *dental formula*

zoonóza -e ž kužna bolezen živali in človeka, ki ima pri živali in pri človeku istega povzročitelja ter se lahko prenaša z živali na človeka in obratno, npr. mikrosporija, psitakoza, steklina, salmoneloza

ANG.: *zoonosis*

zóoplánton -a m plankton, ki ga sestavlja več skupin živali, od enoceličnih prazivali do večceličnih kotalčnikov, vodnih bolh, ceponožcev, nižjih rakov, mehkužcev, od katerih so nekatere, npr. ceponožni raki, pomembna hrana za ribe

ANG.: *zooplankton*

zootéhnika -e ž interdisciplinarna veda, ki se ukvarja z raziskovalnim in razvojnim delom na področju živinoreje ter reje drugih živali, npr. družnih živali, laboratorijskih živali, prostoživečih živali, pri čemer povezuje in razvija znanja različnih ved, npr. genetike, selekcije, fiziologije, prehrane, etologije, ekonomike

ANG.: *animal science*

zootéhiška karakterizácija pásme -e -e -- ž ► pásemski štandard

zootéhiška océna pásme -e -e -- ž kvantitativna in kvalitativna presoja stanja pasme z vidika rabe pasme, strokovne podpore, stabilnosti velikosti populacije, števila in razmerja med plemenjaki in plemenicami, genetskih rezerv ter ogroženosti pasme

ANG.: --

zootéhiška opredelitev pásme -e -tve -- ž ► pásemski štandard

zootéhiški štándard -ega -a m skupek predpisov, ki urejajo promet s plemenskim materialom, postopek in način vodenja rodovniških knjig in registrov, načine preizkušanja in genetskega vrednotenja živali ter postopke in pogoje reje, ki vplivajo na kakovost plemenskega materiala

ANG.: *zootechnical standard*

zootéhnisko spričeválo -ega -a s uradno potrdilo, ki se za plemenske živali in njihov zaronni material izda v tiskani ali elektronski obliki ter vsebuje različne podatke, npr. o identifikaciji, poreklu, rezultatih lastnega preizkusa

ANG.: zootechnical certificate

zóženi jajcevod -ega -óda m odsek jajcevoda pri samcih perutnine, ki povezuje veliki jajcevod z maternico in v katerem se tvori beljakova in lupinina membrana **s**: istmus □ str. 109

ANG.: isthmus, oviductal isthmus

zračenje z izenáčenim tlákom -a --- s prisilno zračenje, pri katerem ventilatorji na eni strani v hlev vpihujejo svež zrak, ventilatorji na drugi strani pa zrak izsesavajo, pri čemer je zaradi njihovega usklajenega delovanja tlak v hlevu enak zunanemu **s**: kombinirana ventilacija, kombinirano zračenje, ventilacija z izenáčenim tlákom

ANG.: balanced pressure ventilation, neutral pressure ventilation

zračni mehúr -ega -ja m ► ríbjí mehúr

zračni mehúrček -ega -čka m zračni prostor med beljakovo in lupinino membrano na topem delu jajca, ki se s starostjo jajca povečuje in katerega višina je pokazatelj starosti jajca □ str. 30

ANG.: air cell

zrejališče -a s ► vzrejališče (1)

zímati sir -ega síra m nezoren sir, ki se iz pastiriziranega in posnetega mleka s pomočjo mezofilnih mlečnokislinskih bakterij in malo sirišča izdela tako, da se koagulum razreže, dogreva in odcedi, nastala sirna zrna pa se trikrat spirajo z rahlo okisano in vsakič hladnejšo vodo, tako da se sirna zrna utrdijo in nastanejo kroglice, ki se navadno mešajo z rahlo osoljeno in homogenizirano smetano **s**: cottage sir

ANG.: cottage cheese

zrnojéda žíval -e -i ž vsejeda ali rastlinojeda rejna žival, ki se krmi pretežno z žiti ali semeni oljnic, npr. perutnina, prašiči

ANG.: grain-eater, granivore

zúnajsezónska plódnost -e -i ž sposobnost živali, da se obreji tudi izven obdobja, ki je značilno za vrsto, kar se spodbudi npr. z dodajanjem hormonov ali pa z umetno osvetlitvijo, ki simulira skrajševanje ali podaljševanje dolžine dneva **s**: izvensezónska plódnost

ANG.: out-of-season fertility

zunánja biovárnost -e -i ž skupek ukrepov, s katerimi se prepreči vnos kužnih bolezní v rejo in njihov iznos iz nje, npr. uporaba sanitarnega vozla, dezbariere za vozila, izolatorja, karantene za plemenski podmladek

ANG.: external biosecurity

zunánja lupínina membrána -e -e -e ž ► lupinina membrána

zunánji parazít -ega -a m ► zunánji zajedávec

zunánji zajedávec -ega -vca m zajedavec, ki stalno živi na koži ali v kožnih strukturah gostitelja, npr. uši, pršice, srpci, ali se občasno prehranjuje na gostitelju, npr. bolhe, klopi, komarji, obadi **s**: éktoparazít, zunánji parazit

ANG.: ectoparasite, external parasite

zvónčki -ov m mn. ► rése

zvônc za kópito -nca --- m praviloma gumijast pripomoček, ki se namesti okoli kopita konja, da le-to zaščiti pred poškodbami zaradi morebitnega udarca s podkvami ostalih nog

ANG.: bell boot

zvýg -a m ► abórtus

Ž

žábica -e ž ► kópítna stréla

žárkasta koróna -e -e ž plast kubičnih zrnatih celic, ki obdajajo razvijajoče se jajčece ter mu nudijo podporo in hranljive snovi tudi po ovulaciji □ str. 78

ANG.: corona radiata

želatinizácija -e ž postopek obdelave krme, s katerim se navadno s pomočjo toplote, vlage in povečanega tlaka povzroči nabrekanje in pokažanje škrobnih zrn v krmi, kar izboljša prebavljivost krme za lastne prebavne encime in kakovost peletov

ANG.: gelatinisation

želódčni sók -ega -a m prebavni sok, ki se izloča iz sluznice želodca ter vsebuje npr. HCl in encime za razgradnjo beljakovin

ANG.: gastric juice

želódec -dca m del prebavnega trakta med požiralnikom in tankim črevesom, ki je lahko enovotlinski in v različni meri pokrit z žlezno sluznico, ki izloča prebavne sokove, npr. pri psu, prašiču in konju, ali večvotlinski, npr. pri prežvekovalcih iz treh predželodcev in siriščnika, pri perutnini pa iz žlezovnika in mlinčka

ANG.: *stomach*

žima -e ž dolga debelejša krovna dlaka na grivi in repu, zlasti pri konju

ANG.: *horsehair*

žitne tropine -ih -ín ž mn. beljakovinsko krmilo, ki je trdni ostanek po pridobivanju žitnega slada in etanola ter se v sveži, silirani ali posušeni obliki uporablja kot posamično krmilo, posušeno pa za pripravo krmnih mešanic, npr. pivske tropine, droži

ANG.: --

živa krma -e -e ž živi, posebej za ta namen vzrejeni, običajno zooplanktonski organizmi za krmljenje rib v začetnih fazah rasti, dokler še zavračajo šarterje

ANG.: *live feed*

živalski genétski víri -ih -ih -ov m mn. vse vrste živali ter pasme in linije znotraj vrst, ki so za kmetijstvo pomembne z ekonomskega, kulturnega in znanstvenega vidika ter so bile povsem ali napol udomačene v zadnjih 10–12 tisoč letih **s**: živalski génski víri

ANG.: *animal genetic resources, farm animal genetic resources*

živalski génski víri -ih -ih -ov m mn. ► živalski genétski víri

živalski modél -ega -a m žival, pri kateri so biološki mehanizmi podobni kot pri ljudeh ali drugih vrstah in se v poskusih uporablja za raziskovanje bioloških in patoloških fenomenov, na njej pridobljeni rezultati pa se nato ekstrapolirajo na tarčno vrsto, npr. na človeka

ANG.: *animal model*

živalski proizvod -ega -óda m nepredelana snov živalskega izvora, ki se jo uporablja za prehrano ali za druge namene, npr. mleko, meso, jajca, med, perje, volna

ANG.: *animal product*

živalski stránski proizvod -ega -ega -óda m snov živalskega izvora, ki ni namenjena za prehrano ljudi, temveč se lahko uporabi za prehrano živali, kot organsko gnojilo, tehnični proizvod ali se jo neškodljivo uniči, npr. ribja

moka, gnoj, kože, klavniški odpadki, valilniški odpadki

k: ŽSP

ANG.: *animal by-product*

živčno tkívo -ega -a s telesno tkivo, sestavljeno iz nevronov in pomožnih opornih celic, ki skupaj skrbijo za sprejem, procesiranje in odziv na dražljaje iz okolja ter za prenos informacij po telesu

ANG.: *nervous tissue*

živína -e ž rejne živali, katerih predniki so bili domesticirani in sodijo med sesalce ali ptice, npr. govedo, konj, prašič, kokoš

ANG.: *livestock*

živinorêja -e ž kmetijska panoga, ki se ukvarja z rejo, vzrejo in selekcijo rejnih živali, primarno z namenom pridobivanja živalskih proizvodov, npr. mleka, mesa, jajc, volne, ali za delo, dodatno pa tudi z drugimi nameni, npr. ohranjanje kulturne krajine, šport, rekreacija

ANG.: *animal production*

živinorêjski proizvod -ega -óda m živalski proizvod rejnih živali, npr. jajce, mleko

ANG.: *farm animal product*

živínsko gnojílo -ega -a s organsko gnojilo, sestavljeno iz blata in seča rejnih živali ter morebitnih drugih primesi, npr. nastila, vode, in sicer gnoj, gnojevka, gnojnica

ANG.: *animal manure*

življénjska mléčnost -e -i ž mlečnost pri posamezni molznici od prvega poroda do dneva izločitve

ANG.: *lifetime milk yield*

življénjska prirêja -e -e ž količina živalskih proizvodov, npr. mleka, jajc, jagnjet, volne, ki se jih od živali pridobi v njeni celotni življenjski dobi **s**: življénjska proizvodnja

ANG.: *lifetime production*

življénjska proizvodnja -e -e ž ► življénjska prirêja

žléznato víme -ega -na s vime z izrazito razvitim alveolarnim tkivom, ki pri molznici navadno kaže na dobro mlečnost

ANG.: *glandular udder*

žlézni želódec -ega -dca m ► žlezóvnik

žlezóvnik -a m prvi del dvovotlinskega želodca pri perutnini, ki izloča prebavne sokove, predvsem HCl in encime za razgradnjo beljakovin **s**: žlézni želódec

ANG.: *proventriculus*

žmúrka -e ž prozorna tretja očesna veka, ki pri perutnini čisti in vlaži oko

ANG.: *nictitating membrane*

žrébček -čka m samec konja (*Equus caballus*) od starosti enega leta do plemenske zrelosti
ANG.: colt

žrebè -éta s mladič moškega ali ženskega spola pri konju (*Equus caballus*) in oslu (*Equus asinus*) do starosti enega leta
ANG.: foal

žrébec -bca m samec konja (*Equus caballus*) od plemenske zrelosti naprej
ANG.: stallion

žrebetišče -a s kmetijsko gospodarstvo za vzrejo in praviloma tudi preizkušanje mladih žrebcev, ki so potomci najboljših plemenskih žrebcev in kobil določene pasme in se jih redi z namenom izbora najboljših posameznikov, ki postanejo plemenski žrebci in očetje naslednjih generacij
ANG.: stallion-rearing station

žrebica -e ž samica konja (*Equus caballus*) od spolne zrelosti do prve žrebitve
ANG.: filly

žrebičje mesó -ega -á s meso žrebet konj, mlajših od 12 mesecev
ANG.: foal meat

žrebitev -tve ž porod pri kobilah in oslicah, pri katerem se v večini primerov rodi eno žrebe
ANG.: foaling

žrétje -a s ► zaužívanje krme (1)

ŽSP -- [žəsəpə] m ◄► živalski stranski proizvod

žvála -e ž ► brзда

Foto: © Vida Rezar

Slikovno gradivo

Lisasto govedo

Foto: © Daniel Skaza

Cikasto govedo

Foto: © Metka Žan

Rjavo govedo

Foto: © Nežika Petrič Popič

Haflinški konj

Foto: © Primož Kokovica

Slovenski hladnokrvni konj

Foto: © Vida Rezar

Posavski konj

Foto: © Vida Rezar

Ljutomerski kasač

Foto: © Matjaž Mesarič

Lipicanski konj

Foto: © Jaka Žgajnar

**Slovenska srebrna kokoš, slovenska
grahasta kokoš in slovenska rjava kokoš**

Foto: © Nežika Petrič Popič

Jerebičasta štajerska kokoš

Foto: © Nežika Petrič Popič

Belokranjska pramenka

Foto: © Vida Rezar

Bovška ovca

Foto: © Mojca Simčič

Oplemenjena jezersko-solčavska ovca

Foto: © Karmen Zmrzlak

Jezersko-solčavska ovca

Foto: © Vida Rezar

Istrska pramenka

Foto: © Vida Rezar

Oplemenjena bovška ovca

Foto: © Klavdija Kancler

Drežniška koza

Foto: © Mojca Simčič

Slovenska srnasta koza

Foto: © SimonKr

Slovenska sanska koza

Foto: © Klavdija Kancler

Kraški ovčar

Foto: © Blaž Vehovar

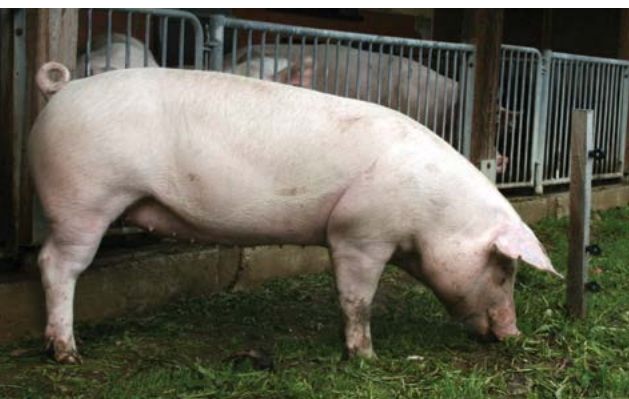
Krškopoljski prašič

Foto: © Boris Kete

Slovenski veliki beli prašič

Foto: © Darja Prevalnik

Slovenski landras

Foto: © Darja Prevalnik

Soška postrv

Foto: © Aleš Snoj

Slovenski mesnati landras

Foto: © Irena Ule

Angleško-slovenski slovar

A

AA ► *amínokislína*
 AAA ► *aktivnost s pomočjo živali*
 AAT ► *terapija s pomočjo živali*
 abandoned animal ► *zavržena žival*
 abattoir ► *klávnica*
 abdominal adipose tissue ► *trebúšno maščóbnó tkívo*
 abdominal fat ► *trebúšno maščóbnó tkívo*
 Aberdeen Angus cattle ► *aberdeen ángus govédo*
 abnormal behaviour ► *anomalíja v obnášanju*
 abomasum ► *siríščnik*
 abomasum dislocation ► *dislokácija siríščnika*
 abomasum displacement ► *dislokácija siríščnika*
 abortion ► *abórtus*
 absolute fecundity ► *absolútna plódnost*
 absolute fitness ► *absolútne fitnes*
 absolute growth curve ► *absolútne rástne krivúlja*
 absorption ► *absórpčija*
 acariasis ► *pršíčavost*
 accessory sex gland ► *pomóžna spólna žléza*
 accounting period ► *obračúnsko obdóbe*
 accuracy of prediction ► *tóčnost napóvedí*
 acetic acid ► *óčetna kislína*
 aCGH ► *primerjálna genómska hibridizácija na mikromréžah*
 acid-base balance ► *kislínsko-bázno ravnovéšje*
 acid detergent fibre ► *KDV*
 acid detergent lignin ► *KDL*
 acid number ► *kislínsko število*
 acid whey ► *kísla sírotka*
 acrocentric chromosome ► *akrocéntrični kromosóm*
 active population ► *aktívna populácija*
 acute disease ► *akútne obolenje*
 acute mastitis ► *akútne mastítis*
 acute rumen acidosis ► *akútne acidóze prèdželódcev*
 acute stress ► *akútne strés*
 adaptation ► *adaptácija (1, 2)*
 additive effect ► *aditivno delovánje génov*

additive genetic effect ► *aditivni genétski vplív*
 additive genetic value ► *pleménska vrédnost (1, 2, 3, 4)*
 additive genetic variance ► *aditivna genétska variánca*
 additive genotypic value ► *pleménska vrédnost (1, 2, 3, 4)*
 additive inheritance ► *aditivno delovánje génov*
 additive relationship ► *aditivno soródstvo*
 additive relationship matrix ► *matríka soródstva*
 adenosine triphosphate ► *adenozín trifosfát*
 ADF ► *KDV*
 adipocyte ► *maščóbná célica*
 adipose fin ► *tólsta plavút*
 adipose tissue ► *lój, maščóbnó tkívo*
 ADL ► *KDL*
 ad libitum feeding ► *krmíjenje po vólji*
 adrenal gland ► *náddedvíčna žléza*
 adrenaline ► *adrenalin*
 adult size ► *odrásla velikósti*
 aerobic ► *aerób*
 aerobic silage deterioration ► *kvárjenje siláže na zraku*
 aerobic silage stability ► *obstójnost siláže na zraku*
 aerotolerant anaerobe ► *aerotolerántni anaerób*
 aflatoxins ► *áfłatoksíni*
 African goose ► *áfriška gós*
 African swine fever ► *áfriška prašíčja kúga*
 agalactia ► *ágalakcija*
 agarose gel electrophoresis ► *agarózna gélska elektroforéza*
 aggregate breeding value ► *skúpna pleménska vrédnost*
 aggregate value ► *agregátne vrédnosti*
 aggressive behaviour ► *agresívno obnášanje*
 agonistic behaviour ► *agonístično obnášanje*
 agricultural activity ► *kmetíjska dejávnost*
 agricultural holding ► *kmetíjsko gospodárstvo*
 agricultural household ► *kméčko gospodínjstvo*
 agricultural land ► *kmetíjsko zemljišče*
 agricultural policy ► *kmetíjska politika*
 agricultural risk ► *tvéganje v kmetíjstvu*
 agricultural structural policy ► *kmetíjska struktúrna politika*

A

agri-environment-climate payment ► *kmetijsko-okólsko-podnébno plačilo*
 ahemeral lighting ► *ahemerálično osvetljevanje*
 AI ► *osemenjevanje*
 air bladder ► *ribji mehúr*
 air cell ► *zračni mehúrček*
 airs above the ground ► *visóka šóla nad zêmľjo*
 airtight grain silo ► *CO₂-sílós*
 AI station ► *osemenjevalno središče*
 Akhal-Teke horse ► *aháltekinéc*
 ALA ► *linolénska kislína*
 albumen ► *belják*
 albumen membrane ► *beljákova membrána*
 alfalfa ► *lucérna*
 alimentary canal ► *prebávni trákt*
 allele ► *alél*
 allele frequency ► *frekvénca aléla*
 allelomimetic behaviour ► *alélomimétično obnášanje*
 allochthonous breed ► *tujeródna pásma*
 all-round saddle ► *věčnaměnsko sědlo*
 all-year mating ► *kontinuírani pripústi*
 all-year-round lambing ► *kontinuírane jagnjítve*
 alpaca ► *alpáka*
 alpha animal ► *álfa žívál*
 alternative polyadenylation ► *alternatívna poliadenilácia*
 alternative poultry species ► *alternatívna vrsta perutníné*
 alternative splicing ► *alternatívno izrezováňje intrónov*
 alternative splicing variant ► *alternatívna spojítvena variánta*
 alternative to animal experimentation ► *alternatívna metóda poskúsu na žíválíh*
 altricial animal ► *altriciálna vrsta žíváli*
 altricial young ► *golič*
 American Paint horse ► *aměriški paint kònj*
 American Quarter horse ► *aměriški quarter kònj*
 amino acid ► *amínokislína*
 amino acid residue ► *amínokislínski ostánek (1, 2)*
 aminoacyl-tRNA synthetase ► *amínocíl-tRNA sintetáza*
 ammonia nitrogen ► *amónijakov dušik*
 amortisation plan ► *amortizácijski načrt (2)*
 amphidromous species ► *amfidrómná vrsta*
 amylolytic microorganism ► *amilolítíčni míkroorganizem*
 anadromous species ► *anadrómna vrsta*
 anaerobe ► *anaerób*
 anaesthetic ► *anestétik*
 anal atresia ► *atrezija zádňjika*

anal fin ► *predrěpna plavút*
 analgesic ► *analgétik*
 anaphase ► *anafáza (1, 2)*
 ancestor ► *prédnik (1, 2)*
 ancient local white sheep ► *prvótna domáča běla óvca*
 Andalusian horse ► *andalúzijski kònj*
 androgen ► *androgén*
 androgenesis ► *androgenéza*
 andrological assessment ► *androlóški preglěd*
 andrological examination ► *androlóški preglěd*
 androstenone ► *androstenón*
 aneuploidy ► *ànevploidíja*
 ANF ► *antinutritívna snòv*
 angel wing ► *àngelska perút*
 Anglo-Arabian horse ► *àngloarábec*
 Anglo-Nubian goat ► *ànglonúbijjska kôza*
 Angora goat ► *angóra kôza*
 Angora rabbit ► *angóra kúnec*
 Angora wool ► *angóra vólna*
 Angus cattle ► *ángus govědo*
 animal-assisted activity ► *aktívnot s pomočjó žíváli*
 animal-assisted therapy ► *terapíja s pomočjó žíváli*
 animal behaviour ► *obnášanje žíváli*
 animal breeding ► *umětna selěkcija*
 animal brush ► *krtáča (1, 2, 3)*
 animal by-product ► *žíváljski stránski proizvod*
 animal caretaker ► *oskrbník žíváli*
 animal communication ► *sporazuměvanje med žíválmi*
 animal experiment ► *poskús na žíválíh*
 animal genetic resources ► *žíváljski genětski víri*
 animal manure ► *žívínsko gnojílo*
 animal model ► *moděl žíváli, žíváljski moděl*
 animal nutrition ► *prehrána žíváli*
 animal personality ► *osěbnost žíváli*
 animal product ► *žíváljski proizvod*
 animal production ► *živinorěja*
 animal science ► *zóotěhnika*
 animal tagging ► *znáčkanje*
 animal temperament ► *temperaměnt žíváli*
 animal welfare ► *dobrobít žíváli*
 annotation ► *anotácia*
 annual selection response ► *lětni genětski naprědek*
 annual working unit ► *polnovrědna dělovna mót*
 annuity factor ► *anuitětni fáktor (1, 2)*
 anoestrus ► *anestrija, aněstrus*
 anthropomorphism ► *antropomorfizem*
 anthrozoology ► *antrozoológija*

antinutritive compound ► *antinutritívna snôv*
 antinutritive factor ► *antinutritívna snôv*
 antioxidant ► *antioksidánt (1, 2)*
 antral follicle ► *terciárni folikel*
 APA ► *alternatívna poliadenilácia*
 Appaloosa horse ► *appaloosa kònj*
 apparent digestibility ► *navídezna prebavljivost*
 applied ethology ► *uporábna etológia*
 aquaculture ► *ákvakultúra (1, 2)*
 aquaponics ► *akvapónika*
 AR ► *atrófični rinítis*
 ARA ► *arahidónska kislína*
 Arabian horse ► *arábski polnokrvni kònj*
 arachidonic acid ► *arahidónska kislína*
 Araucana chicken ► *aravkána*
 areas with natural constraints ► *obmóčje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost*
 array-based comparative genomic hybridisation ► *primerjálna genómska hibridizácia na mikromrčah*
 artificial hatching ► *umétno valjenje*
 artificial insemination ► *osemenjevanje*
 artificial insemination centre ► *osemenjevalno središče*
 artificial insemination station ► *osemenjevalno središče*
 artificial selection ► *umétna selekcija*
 ascites ► *vodenica*
 aseptic technique ► *aseptična téhnika*
 ASF ► *áfriška prašičja kúga*
 Asinara donkey ► *ôsel asinara*
 aspirating ► *odsesávanje*
 assisted gene flow ► *osveževanje*
 associated animal ► *asociirana žival*
 assortative mating ► *asortatívno párenje*
 astaxanthin ► *astaksantín*
 astrakhan fur ► *ástrahan*
 Atlantic salmon ► *atlánski lósos*
 ATP ► *adenozín trifosfát*
 atresia ani ► *atrezija zádnejika*
 atrophic rhinitis ► *atrófični rinítis*
 atypical scrapie ► *átípični práskavec*
 Australian Kelpie dog ► *kélpi*
 Australian Shepherd dog ► *avstrálski ovčár*
 Australian stock saddle ► *avstrálsko sedlo*
 Austro-Hungarian Albino donkey ► *baróčni ôsel*
 autochthonous breed ► *avtohtóna pásma*
 autoclaved feed ► *avtoklavirana křma*
 automatic bell drinker ► *avtomátski okrôgli napajálnik*
 automatic belt feeding system ► *krmílmi trák*
 automatic calf feeder ► *napajálni avtomát (1)*

automatic feeder ► *avtomátski krmílnik*
 automatic feeding system ► *krmílmi avtomát (1)*
 automatic milking system ► *robótska mólža*
 automatic milk replacer feeder ► *napajálni avtomát (2, 3)*
 automatic nest ► *avtomátsko gnézdó*
 automatic round drinker ► *avtomátski okrôgli napajálnik*
 automatic ventilation ► *avtomátsko zračenje*
 autosexing ► *avtoseksiranje*
 autosomal chromosome ► *avtosóm*
 autosome ► *avtosóm*
 autotandem milking parlour ► *molzíšče ávtotandém*
 autozygote ► *avtozigót (1, 2)*
 average fitness ► *povpréčni fitnes populácie*
 avian encephalomyelitis ► *epidémični trémor*
 avian influenza ► *aviárna influéncia*
 aviary ► *voljêra*
 avidin ► *avidín*
 Awassi sheep ► *awassi ôvca*
 AWU ► *polnovrédna délovna mólč*
 axenic environment ► *aksénično okólje*
 axial feather ► *aksiálno peró*

B

backcrossing ► *povrátno krížanje*
 backfat ► *hrbtá slanina*
 back strap with crupper ► *podrépnica*
 backyard rearing ► *kméčka rēja*
 bacterial infection ► *baktérijska okúžba*
 balanced nutrition ► *uravnotéžena prehrána*
 balanced pressure ventilation ► *zračenje z izenáčenim tlákom*
 balance experiment ► *bilánčni poskús*
 bale ► *bála (1, 2)*
 ball waterer ► *napajálnik na žógo*
 bandage ► *bandáža*
 banding ► *znáčkanje*
 Bantam poultry ► *pritlikava perutnina*
 barb ► *vêja perésa, zalúst*
 barbule ► *vêjica perésa*
 barn ► *hlév*
 barn rearing ► *tálna rēja (1, 2)*

B

bar of wall ► *uvíhani děl kopítne sténe*
 Baroque donkey ► *baročni ôsel*
 Baroque horses ► *baročni kònji*
 Barr body ► *Barrovo teléscé*
 barred feather pattern ► *gráhisti vzórec pérja*
 barren environment ► *révno okólje*
 barrier conditions ► *bariérni pogôji*
 basal metabolism ► *témeljna presnôva*
 base pair ► *bázni pár*
 base population ► *osnôvna populácia*
 basic price ► *bázična céna*
 basic ration ► *osnôvni obròk*
 battery cage ► *baterijska klétka*
 battery cage rearing ► *baterijska rēja*
 battery in tiers ► *věčetàžna baterija*
 bay grey horse ► *rjávi sívec*
 bay horse ► *rjávec*
 bay pinto horse ► *rjávi lísec*
 bay roan horse ► *osívi rjávec*
 beak ► *kljún*
 beak trimming ► *debikíranje*
 beard ► *bráda (1, 2)*
 beef ► *govédina*
 beef cattle ► *měsno govédo*
 behavioural pattern ► *oblika obnášanja*
 behavioural state ► *stánje*
 behavioural system ► *funkcionální króg*
 behavioural thermoregulation ► *etolóška těrmoregulácia*
 behavioural trait ► *oblika obnášanja*
 being in heat ► *pojátev*
 Bela Krajina Pramenka sheep ► *belokránjska prámenka*
 Belgian Blue cattle ► *bělgijsko bělo-módro govédo*
 Belgian Hare rabbit ► *zájčar*
 Belgian horse ► *bělgijski kònj*
 Belgian Landrace pig ► *bělgijski lándras*
 bell boot ► *zvôneč za kopíto*
 Beltsville Small White turkey ► *běla běltsvilska púra*
 benthos ► *béntos*
 Bergamasca sheep ► *bergamáška ôvca*
 best linear unbiased estimator ► *nàjbóljša lineárna nēpristránska ocěna*
 best linear unbiased prediction ► *metóda měšanega moděla*
 best linear unbiased predictor ► *nàjbóljša lineárna nēpristránska napôved*
 biallelic gene ► *biálělni gén*
 biallelic locus ► *biálělni lókus*
 bicornuate uterus ► *dvóróga máternica*

bidirectional sex change ► *dvósměrna zamenjáva spôla*
 big bag ► *vrečón*
 bighead carp ► *sívi tolstolóbik*
 bill ► *nóht kljúna*
 binding site ► *vezávno město*
 binomial nomenclature ► *dvóčlěnsko poimenováňje vršte*
 biodiversity ► *biótska péstrost*
 biodynamic animal production ► *bíodinámična živinorěja*
 bioeconomic model ► *bíoekonómski moděl*
 bioeconomy ► *biógospodárstvo*
 biogas plant ► *bioplínska napráva*
 bioinformatics ► *bióinformátika*
 biological fitness ► *biolóški fitnes*
 biological rhythm ► *biolóški rítem*
 biosecurity ► *bíovárnost*
 biota ► *bióta*
 biotype ► *biotíp*
 bipartite uterus ► *dvódělna máternica*
 birth ► *pôrod*
 birth canal ► *poródní kanál*
 birthing pen ► *poródní bòks*
 birth weight ► *rôjstna mása*
 bit ► *břzda*
 bite nipple drinker ► *nípelj napajálník (1)*
 bivalve depuration ► *prečiščeváňje škóljk*
 bivalve mollusc ► *škóljka*
 bk ► *brick*
 black grey horse ► *vránji sívec*
 black horse ► *ogljěni vránec, vránec*
 black pinto horse ► *vránji lísec*
 Black Slavonian pig ► *slavónski črni prášič*
 bleating ► *blějanje, meketáňje*
 blinker ► *plášnica*
 Blonde d'Aquitaine cattle ► *blonde d'aquitaine govédo*
 Blonde Mangalica pig ► *běla mángulica*
 blood meal ► *křvna móka*
 blood spot ► *křvna pěga*
 BLUE ► *nàjbóljša lineárna nēpristránska ocěna*
 blue peafowl ► *módri páv*
 blue roan horse ► *osívi vránec*
 bluetongue ► *boléžen modríkastega jezíka*
 BLUP ► *metóda měšanega moděla, nàjbóljša lineárna nēpristránska napôved*
 boar ► *merjásec*
 boar taint ► *merjáščev vónj*
 body brush ► *krtáča (1, 2, 3)*
 body condition ► *telěsna kondícijsa*
 body constitution ► *konstitúcijsa*

body frame ► *okvír (1, 2, 3)*
 body of the uterus ► *maternično teló*
 body reserves ► *telésne rezerve*
 body tissue ► *telésno tkívo*
 body trait ► *lastnosť zunánjosti*
 Boer goat ► *búrska kôza*
 Bohinj cattle ► *bohínsko govédo*
 bolus ► *bólus (1, 2, 3)*
 book value ► *knjigovódská vrédnosť*
 Border Collie dog ► *bórderski ovčár*
 Bosnian and Herzegovinian – Croatian
 Shepherd dog ► *tórnjak*
 Bosnian Mountain horse ► *bosánski planínski kònj*
 bottleneck effect ► *účinek ózkega gřla*
 Bovec sheep ► *bôvška ôvca*
 bovine spongiform encephalopathy ► *gověja spongifórmna encefalopatija*
 Bowen shearing technique ► *stríženje po Bowenu*
 bowl drinker ► *škoděličasti napajálnik*
 bp ► *bázni pár*
 brackish water ► *somórnica*
 brack water ► *somórnica*
 Brahma chicken ► *bráma*
 branch point ► *město razvejítve*
 branch site ► *město razvejítve*
 braying ► *ríganje*
 break-even point ► *tóčka prelôma*
 breast ► *prsi (2)*
 breast blister ► *prsní žúlť*
 breast collar ► *predprsní pás*
 breast collar harness ► *prsní kšíř*
 breast fillet ► *prsní filé*
 breeching ► *zadrževální jěrmén*
 breed ► *pásma*
 breed at risk ► *ogrôžena pásma*
 breed catalogue ► *regíster pásem*
 breed characteristic ► *pásemska lastnosť*
 breeder ► *gojítelj, rêjec, vzredítelj*
 breed feature ► *pásemska lastnosť*
 breed group ► *pásemska skupína*
 breeding ► *vzrěja (2)*
 breeding animal ► *pleménska živál*
 breeding boar ► *pleménski merjásac*
 breeding book ► *rodôvniška knjiga*
 breeding chore ► *rějsko opravílo*
 breeding decision ► *odbíra*
 breeding documents ► *rějska dokumentácia*
 breeding examination ► *vzrějni preglěd*
 breeding female ► *plemeníca*
 breeding flock ► *pleménska játa*
 breeding goal ► *selékcijiski cíľ*

breeding male ► *plemenják*
 breeding maturity ► *pleménska zrélosť*
 breeding objective ► *selékcijiski cíľ*
 breeding plan ► *vzrějni pravílnik*
 breeding programme ► *rějski prográm*
 breeding pyramid ► *selékcijiska piramída*
 breeding register ► *regíster (2)*
 breeding scheme ► *selékcijiska shéma*
 breeding season ► *připústna sezóna*
 breeding sow ► *pleménska svínja*
 breeding station ► *připústna postája*
 breeding stock ► *pleménska čředa*
 breeding value ► *pleménska vrédnosť (1, 2, 3, 4)*
 breeding value estimation ► *napovedovánje pleménskíh vrédností*
 breeding value prediction ► *napovedovánje pleménskíh vrédností*
 breed potential ► *pásemski potenciál*
 breed standard ► *pásemski stándard, vzórník pásemskíh kúncev*
 breed substitution ► *pretápljanje*
 breed trait ► *pásemska lastnosť*
 brewer's yeast ► *pívski kvás*
 Briard dog ► *briard*
 brick ► *brick*
 bridle ► *úzda*
 brisket ► *prsi (1)*
 bristle ► *ščetína*
 Broad-Breasted Bronze turkey ► *širokopřsna brónasta púra*
 Broad-Breasted White turkey ► *širokopřsna běla púra*
 broiler ► *pítovni piščánc*
 broiler breeders ► *stárši pítovnih piščánc*
 brood fish ► *pleménka*
 broodiness ► *klóčenje*
 brooding lamp ► *umětna kóklja*
 broody hen ► *kóklja*
 brook trout ► *potóčna zlatôvčica*
 browband ► *čělník*
 Brown Swiss cattle ► *rjávó govédo*
 brown trout ► *potóčna postřv*
 brucellosis ► *brucelóza*
 BSE ► *gověja spongifórmna encefalopatija*
 buck ► *kôzel, kúnec (2)*
 bucket milking system ► *môľža na vřč*
 buck-kneed forelegs ► *kózja stója*
 buck knees ► *kózja stója*
 buffalo bull ► *bívol (2)*
 buffalo cow ► *bívolica*
 bulk milk sample ► *bazénski vzórec mléka*
 bull ► *bik*

C

bull dam ► *bíkovska máti*
 bunker silo ► *korítasti silos*
 bursa of Fabricius ► *Fabricijeva búrza*
 Buša cattle ► *búša*
 butanoic acid ► *masléna kislína*
 butter ► *surôvo máslo*
 butyric acid ► *masléna kislína*
 BV ► *biolóška vrédnost beljakovin*
 by-product ► *stránski proizvod*
 byssus ► *bísus*

C

cab ► *gíg*
 cackling ► *kokodákanje*
 cadastral income ► *katástrski dohódek*
 CAE ► *kózji artrítis in encefalítis*
 caecal appendix ► *slépič*
 caecotroph ► *cekotróf*
 caecotrophy ► *cekotrofija*
 caecum ► *slépo črevó*
 cage ► *klétka (1, 2)*
 calamus ► *túlec perésa*
 calf ► *têle*
 calf igloo ► *iglú*
 California baskets ► *kalifórnijski valílnik*
 Californian rabbit ► *kalifórniyec*
 California trays ► *kalifórnijski valílnik*
 calk ► *ozóbec*
 callipyge gene ► *callipyge gén*
 calving ► *telítev*
 calving interval ► *dóba med telítvama*
 calving pen ► *telítveni bôks*
 calving season ► *telítvena sezóna*
 camelid ► *kamelíd*
 cAMP ► *cíklični adenozinmónofosfát*
 campylobacteriosis ► *kámpilobakterióza*
 canine tooth ► *podóčnik*
 cannibalism ► *kanibalízem*
 cannula ► *fístula*
 canthaxanthin ► *kantaksantín*
 cap ► *čòp (2)*
 CAP ► *skúpna kmetíjska politíka*
 5' cap ► *5'-kápa*

capillary electrophoresis ► *kapilárna elektroforéza*
 capon ► *kopún*
 caponising ► *kopúnjenje*
 5' capping ► *dodájanje 5'-kápe*
 caprine arthritis encephalitis ► *kózji artrítis in encefalítis*
 carbohydrate ► *ogljíkov hidrát*
 carbonic anhydrase ► *ogljíkova anhidráza*
 carcass ► *klávni trúp*
 carcass cut ► *klávni kós*
 carcass half ► *klávna polovíca*
 carcass quality ► *klávna kakôvost*
 carcass side ► *klávna polovíca*
 carcass trait ► *klávna lastnóšt*
 carcass weight ► *klávna mása*
 care-giving behaviour ► *epimelétično obnášanje*
 carnivore ► *mesojéda žíval*
 carnivorous animal ► *mesojéda žíval*
 carp ► *kráp*
 carriage driving ► *tekmováanje vprég*
 caruncles ► *karúnkule*
 casein ► *kazeín*
 casein index ► *kazeínski índeks*
 casein micelle ► *kazeínska micéla*
 cashmere ► *kašmír*
 Cashmere goats ► *kašmírske kôze*
 cashmere wool ► *kašmír*
 castrate ► *kastrát*
 castrated ram ► *koštrún*
 catadromous species ► *katadrómna vrsta*
 catch basin ► *izlôvna jáma*
 catecholamine ► *kateholamín*
 cattle ► *govédo*
 cattle passport ► *pótni líst za govédo*
 cattle production ► *govedoréja (1)*
 cattle science ► *govedoréja (2)*
 caudal fin ► *rêpna plavút*
 caulkin ► *ozóbec*
 cavaletti ► *kavaléta*
 cDNA ► *komplementárna DNA*
 cell-cultured meat ► *laboratórijsko mesó*
 cell cycle ► *celíčni cíkel*
 cell membrane ► *celíčna membrána*
 cellular respiration ► *celíčno díhanje*
 cellulolytic microorganism ► *celulolítični míkroorganizem*
 cellulose ► *celulóza*
 central sulcus ► *strélna brázda*
 centromere ► *centroméra*
 ceRNA hypothesis ► *hipotéza ceRNA*
 cervical dislocation ► *izpáh vratú*

CF ► *surôva vlaknína*
 CGH ► *primerjálna genómska hibridizácia*
 ch ► *chartreuse*
 chain feeder ► *verížni krmílnik*
 chain index ► *verížni indeks*
 chalaza ► *haláza*
 Charolais cattle ► *šarolé govédo*
 Charollais sheep ► *šarolé ôvca*
 chartreuse ► *chartreuse*
 Checkered Giant rabbit ► *orjáski lísec*
 checkrein ► *óbrček*
 cheekpiece ► *líčnik*
 cheese ► *sir*
 cheese harp ► *sirárska hárf*
 cheese type ► *típ síra*
 cheese vat ► *sirárski kôtel*
 chemically defined feed mixture ► *kémijsko*
definírána krmna mészana
 chemical mutagenesis ► *kémična mutagenéza*
 chemical score ► *kémijski indeks*
 cherry ► *cherry*
 Cherry Valley duck ► *cherry valley ráca*
 chest depth ► *pršna globína*
 chestnut ► *kôstanj*
 chestnut grey horse ► *lisíči sívec*
 chestnut horse ► *lisjáti*
 chestnut pinto horse ► *lisíči lísec*
 chiasma ► *kiázma*
 chick ► *piščánec*
 chicken ► *kokóš (1)*
 chicken coop ► *kúrník*
 chicken house ► *kúrnica*
 chicken production ► *kokošerêja (1)*
 chicken science ► *kokošerêja (2)*
 chinchilla ► *činčila*
 Chinchilla Giganta rabbit ► *velíka činčila*
 Chinchilla rabbit ► *mála činčila*
 Chinese goose ► *kitájska gós*
 ChIP ► *kromatínska imúnoprecipitácia*
 chirping ► *čívkanje*
 chromatid ► *kromatída*
 chromatin ► *kromatín*
 chromatin immunoprecipitation ► *kromatínska*
imúnoprecipitácia
 chromosomal mutation ► *kromosómska mutácia*
 chromosomal sex determination ► *kromosómsko*
dolóčeni spòl
 chromosome ► *kromosóm*
 chromosome assortment ► *razdvájanje*
kromosómov (1, 2)
 chromosome conjugation ► *konjugácia*
kromosómov

chromosome segregation ► *razdvájanje*
kromosómov (1, 2)
 chronic disease ► *krónično obolenje*
 chronic mastitis ► *krónični mastítis*
 chronic stress ► *krónični strés*
 chuck ► *podpléčje*
 Cika cattle ► *cíkasto govédo*
 circadian rhythm ► *cirkadiáni rítem*
 circular economy ► *króžno gospodarstvo*
 circular tank ► *rotacijski bazén*
 cis-configuration ► *cis-vézani alél*
 CLA ► *konjugirana linólna kislína*
 class A eggs ► *kakôvostni rázred jájc A*
 class A extra eggs ► *kakôvostni rázred jájc A*
ékstra
 class B eggs ► *kakôvostni rázred jájc B*
 classical conditioning ► *klásično pogojevanje*
 classical dressage ► *klásično dresúrno jáhanje*
 classical scrapie ► *klásični praskavec*
 classical swine fever ► *klásična prašíčja kúga*
 clinical disease ► *klínično obolenje*
 clinical picture ► *klínična slíka bolézni*
 cloaca ► *kloáka*
 clone ► *klón (1, 2)*
 cloning ► *kloníranje (1, 2, 3)*
 closed barn ► *zaprtí hlév*
 closed nest ► *zaprtó gnézdo*
 closed nucleus ► *zaprt selékcijjski nivó*
 closed population ► *zaprtá populácia*
 clostridial fermentation ► *klostrídijsko vrénje*
siláže
 cloven hoof ► *párkelj*
 clover ► *dételja*
 cluster liner ► *sěsna gúma*
 clutch laying ► *něsnost v sěrijah*
 CNV ► *razlíčica v števílu kópíj*
 coagulation time ► *čas koagulácie*
 coagulum ► *koágulum*
 coancestry ► *soródstvo*
 coancestry coefficient ► *koeficiěnt soródstva po*
Malecotu
 coarse fibre ► *primárno volnéno vlákno*
 coat ► *krítna dláka*
 coccidiosis ► *kokciidióza*
 coccidiostatic ► *kokcidíostátik*
 cock ► *petělin*
 cockerel ► *petelínček*
 codominance ► *kòdominánca*
 codon ► *kodón*
 codon degeneracy ► *degenerácia genétskega*
kóda
 codon usage bias ► *prédnostna uporába kodóna*

C

coefficient of relationship ► *koeficient sorodstva po Wrightu (1, 2)*
 coefficient of selection ► *koeficient selekcije*
 cognition ► *kognicija*
 coisogenic line ► *kòizogéna líniya*
 cold-blooded animal ► *hladnokrvna žival*
 cold-blooded horses ► *hladnokrvni kónji*
 cold carcass side ► *hládna polovica*
 cold carcass side weight ► *mása hládne polovice*
 cold carcass weight ► *mása hládnega trúpa*
 cold shoeing ► *hládno kovánje*
 cold water fish farming ► *hladnovôdno ribogójsvo*
 colic ► *kólika*
 collagen fibre ► *kolagénsko vlákno*
 collar ► *vprézna opréma*
 collateral groove ► *obstrélna brázda*
 collateral relative ► *kòlaterálni soródnik*
 colony nest ► *skupínsko gnézdó*
 colostral period ► *kolostrálno obdóbjé*
 colostrum ► *mlezívo*
 colt ► *žrébček*
 Columbian feather pattern ► *kolúmbijskí vzórec pérja*
 comb ► *grebén*
 combined selection ► *kombinírana selekcija*
 combining ability ► *kombinácijska sposóbnost*
 comfort behaviour ► *komfórtno obnášanje*
 commercial crossing ► *gospodársko križanje*
 commercial fishing ► *gospodárski ribolòv*
 common agricultural policy ► *skúpna kmetijska politika*
 common environment ► *skúpno okólje*
 common pheasant ► *navádni fazán*
 common pigeon ► *skáltni golób*
 companion animal ► *drúžna žival*
 comparative genomic hybridisation ► *primerjálna genómska hibridizácia*
 comparative slaughter experiment ► *klávni poskús*
 compensatory growth ► *nadoméstna rás*
 compensatory payment ► *izravnálnó plačilo*
 competing endogenous RNA hypothesis ► *hipotéza ceRNA*
 competitive dressage ► *modérno dresúrno jáhanje*
 complementary compound feed ► *dopolnílna krmna mészana*
 complementary DNA ► *komplementárna DNA*
 complete compound feed ► *popólna krmna mészana*
 complete dominance ► *popólna dominánca*
 complete feed ► *popólna krmna mészana*

composite breed ► *sestávljena pásma*
 compost barn ► *kompóstrni hlév*
 compost-bedded pack barn ► *kompóstrni hlév*
 composting ► *kompostíranje*
 compound feed ► *krmna mészana*
 concentrate feed ► *móčna kрма*
 conditionally essential amino acid ► *pogójno esenciálna aminokislína*
 conditionally essential fatty acid ► *pogójno esenciálna maščóbná kislína*
 conditioned stimulus ► *pogójni dražljáj*
 conditioning ► *kondicioníranje*
 conflict behaviour ► *konflíktno obnášanje*
 conformation ► *konformácia*
 conformation index ► *índeks konformácie*
 congenic line ► *kongéna líniya*
 conjugated linoleic acid ► *konjugírana linólna kislína*
 connective tissue ► *vezívno tkívo*
 conplastic line ► *konplástna líniya*
 conservation of biodiversity ► *ohránjanje biótske péstrosti*
 consomic line ► *konsómna líniya*
 constitutive heterochromatin ► *konstitutívni heterokromatín*
 consumer price index ► *índeks cén življénjskih potrebščin*
 contemporary group ► *primerjálna skupína*
 continuous grazing ► *pása povprék*
 contour feather ► *króvnó peró*
 control group ► *kontrólna skupína*
 controlled grazing ► *nadzorována pása*
 control line ► *kontrólna líniya*
 control population ► *kontrólna populácia*
 conventional animal ► *konvencionálna žival*
 conventional animal production ► *konvencionálna živinorèja*
 conventional cage ► *klásična klétka*
 cooing ► *grúljenje*
 coping ► *obvladováne okólja*
 coprophagy ► *koprofagíja*
 copulation ► *kopulácia*
 copulatory organ ► *kopulácijskí orgán*
 copy number variant ► *razlíčica v števílu kópij*
 cordovan ► *kordován*
 Cornish chicken ► *kórniš*
 corn silage ► *korúzna siláža*
 corn stover ► *korúznica*
 corn straw ► *korúznica*
 corona radiata ► *žárkasta koróna*
 corpus albicans ► *bélo teló*
 corpuscles of Stannius ► *Stánusova telésca*

corpus luteum ► *rumêno teló*
 correlated genetic response ► *korelírani genétski odzýv*
 corticosteroid ► *kórtikosteroid*
 cortisol ► *kortizól*
 cottage cheese ► *zrnati sir*
 cotyledon ► *kotiledón*
 coupled payment ► *proizvódnó vézano plačilo*
 coupling phase ► *cís-vézani alél*
 courtship ► *dvórjenje*
 covariance ► *kòvariánca*
 covariance function ► *kòvariánčna fúnkcija*
 cow ► *kráva*
 cow family ► *krávja družina*
 cow hocks ► *krávja stója*
 CpG island ► *CpG-òtok*
 CPs ► *suròve beljakovíne*
 cr ► *cream*
 cream ► *cream, sládká smétana, smétana*
 creep area ► *gnézdó (3)*
 creep feeder ► *bòks za dokrmľjevanje mladícev*
 crest ► *čòp (1)*
 cribbing ► *hlápanje*
 crib-biting ► *hlápanje*
 criss-cross ► *dvópásensko kontinuírano krížanje*
 critical distance ► *krítična razdálja*
 crop ► *gòlša*
 cross-bred animal ► *krížanec (1)*
 cross-breeding ► *krížanje*
 cross-compliance ► *navzkřížna skládnošť*
 cross-fostering ► *prestávljanje pújskov*
 crossing ► *krížanje*
 crossing-over ► *izmenjáva kromatíd*
 cross-ventilation ► *préčno zráčenie*
 crowing ► *kikiríkanje*
 crownpiece ► *ogľávník*
 crude ash ► *suròvi pepél*
 crude fats ► *suròve maščòbe*
 crude fibre ► *suròva vlakníná*
 crude proteins ► *suròve beljakovíne*
 crumbled feed ► *drobljènc*
 crustacean ► *ràk*
 cryobank ► *kriobánka*
 cryogenic storage ► *kriogéno shranjevanje*
 cryopreservation ► *kriogéno shranjevanje*
 cryoprotectant ► *krioprotèktor*
 cryptorchid ► *kriptorhíd*
 cryptorchidism ► *kriptorhízem*
 CS ► *kémijski ínedeks*
 CSF ► *klásična prašičja kúga*
 cubicle ► *ležálni bòks*

cubicle housing system ► *pròsta rēja*
 culling ► *izločítev živáli*
 cultivated meat ► *laboratórijsko mesó*
 cumulative milk production curve ► *kumulatívna laktácijska krivúlja*
 curb bit ► *kandára*
 curd grain ► *sírno zrnó*
 curly tail feathers ► *krívček*
 current price ► *tekóča céna*
 curry comb ► *čoháló*
 customs rate ► *carínska stòpnja*
 cyclic adenosine monophosphate ► *cíklični adenozínmónofosfát*
 cyclic AMP ► *cíklični adenozínmónofosfát*
 Cyclops drone ► *kiklópski trót*
 cyprinids ► *krápvoci*
 cystatin ► *cistatín*
 cytogenetics ► *cítogenétika*
 cytoplasm ► *citoplázma*

D

D

D ► *povéšena kríla*
 daily net gain ► *dnévni néto priràst*
 daily ration ► *krmni obròk*
 daily rhythm ► *dnévni rítem*
 daily weight gain ► *dnévni priràst*
 dairy animal ► *molzníca*
 dairy breed ► *mléčna pásma*
 dairy cattle ► *mléčno govédo*
 dairy performance recording ► *kontróla prirèje mléka*
 dam ► *plemeníca*
 dam line ► *ród kobíle*
 Danish Landrace pig ► *dánski lándras*
 Danish pen ► *dánski kótec*
 Danube salmon ► *súlec*
 dapple grey horse ► *jábolčasti sívec*
 dark, firm, dry meat ► *témno-čvrsto-súho mesó*
 Darwinian fitness ► *biológski fítnes*
 daughter yield deviation ► *odklòn prirèje hčérá*
 day-old chick ► *dán stári piščánc*
 days from first to successful service ► *sérvis periódá (2)*

D

days from parturition to first service ► *sêrvís intervál*
 days open ► *pòporódní premòr*
 DCAD ► *prehránska kátionsko-ánionska razlíka*
 DCPs ► *prebavljíve suròve beljakovíne*
 DDGS ► *droží*
 DDs ► *dnévne stopínje*
 DE ► *prebavljíva energíja*
 death ► *pogín (1)*
 debeaker ► *debikêr*
 deboner ► *izkoščeválník*
 declining balance method ► *metóda padajúčce bilánc*
 decoupled payment ► *proizvódnó nêvêzánó plačílo*
 deep litter barn ► *hlév na globòki nastíl*
 deep litter system ► *tálna rêja (2)*
 deep straw barn ► *hlév na globòki nastíl*
 deficiency disease ► *deficitárna bolézen*
 degeneracy of the genetic code ► *degenerácija genétskega kóda*
 degradability ► *razgradljivost*
 degree days ► *dnévne stopínje*
 degree of inbreeding ► *stòpnja inbrídinga*
 degree of maturity ► *stòpnja zrelósti*
 dehorning ► *razroževáanje (1, 2)*
 dehydrated alfalfa ► *dehidrírana lucérna*
 dehydrated lucerne ► *dehidrírana lucérna*
 dehydrating ► *dehidríránje kríme*
 deletion ► *delécija*
 delivery ► *kotítev*
 demand feeder ► *krmílník z nihálom*
 deme ► *pòdpopulácija*
 demersal fish ► *prídnéna ríba*
 dental formula ► *zóbna fórmula*
 deoxynivalenol ► *deóksínivalenól*
 deoxyribonucleic acid ► *deóksiribonukleínska kislína*
 deoxyribonucleoside triphosphate ► *deóksiribonukleozíd trifosfát*
 depreciation ► *amortizácija*
 depreciation basis ► *amortizácijska osnòva*
 depreciation plan ► *amortizácijski načrt (1)*
 depreciation rate ► *amortizácijska stòpnja*
 deregressed estimated breeding value ► *deregresírana napòved pleménske vrédnosti*
 deregressed proof ► *deregresírana napòved pleménske vrédnosti*
 descriptive coding system ► *opísno ocenjeváanje*
 Dexter cattle ► *dêkster govédo*
 DFD meat ► *témno-čvrsto-súho mesó*
 D-galacturonic acid ► *D-galakturónska kislína*

DHA ► *dokózaheksaenójska kislína*
 diadromous species ► *diadrómna vrsta*
 diagonal rack ► *diagonálna krmílina pregráda*
 dicalcium phosphate ► *dikálcijev fosfát*
 diet ► *diéta*
 dietary cation-anion difference ► *prehránska kátionsko-ánionska razlíka*
 dietary fibre ► *prehránska vlaknína*
 digestibility ► *prebavljivost*
 digestibility cage ► *prebavljivostna klétka*
 digestibility coefficient ► *prebavljivostni koeficiènt*
 digestibility experiment ► *prebavljivostni poskús*
 digestible crude proteins ► *prebavljíve suròve beljakovíne*
 digestible energy ► *prebavljíva energíja*
 digestion ► *prebáva*
 digestive enzyme ► *prebávni encím*
 digestive juice ► *prebávni sók*
 digestive system ► *prebavíla*
 digestive tract ► *prebávni trákt*
 digital dermatitis ► *panarícij*
 dihybrid crossing ► *díhibrídnó križanje*
 dioestrus ► *diêstrus*
 diploid ► *diploid*
 direct additive genetic effect ► *diréktni aditívni genétski vplív*
 direct calorimetry ► *nêposrédna kalorimetrija*
 direct cost ► *nêposrédni stróšek*
 direct genetic effect ► *diréktni genétski vplív*
 direct genomic breeding value ► *diréktna genómska pleménska vrédnost*
 direct genomic value ► *diréktna genómska pleménska vrédnost*
 directional selection ► *usmérjena selékcija*
 directional selection experiment ► *ênosmétni selékcijski poskús*
 direct observation of animals ► *diréktno opazováanje obnášanja živáli*
 direct payment ► *nêposrédno plačílo*
 direct relative ► *diréktni soródník*
 direct selection ► *nêposrédna selékcija*
 direct tax ► *nêposredni dávek*
 disassortative mating ► *disasortatívno párjenje*
 discoidal shift angle ► *kót diskoidálnega zamíka*
 discount factor ► *diskóntni fáktor*
 discount rate ► *diskóntna stòpnja*
 disinfecting barrier ► *dezbarièra (1, 2)*
 dispersive process ► *disperzívní procés*
 displacement activity ► *preskóčno obnášanje*
 display behaviour ► *imponirajúčce obnášanje*
 disruptive selection ► *ločeválna selékcija*

dissection ► *razrèz*
 distillers' grains with solubles ► *droží*
 diurnal rhythm ► *diurnální rítem*
 divergent selection experiment ► *dvósmérni selékcijski poskús*
 diversifying selection ► *ločeválna selékcija*
 dioxenic animal ► *diksénická živál*
 DM ► *súha snòv*
 DNA ► *deóksiribonukleínska kislína*
 DNA chip ► *DNA-míkromréža*
 DNA electrophoresis ► *elektroforéza DNA*
 DNA methylation ► *metilácija DNA*
 DNA microarray ► *DNA-míkromréža*
 DNA polymerase ► *DNA-polimeráza*
 DNA polymerase γ ► *mitohóndrijska DNA-polimeráza*
 DNA replication ► *podvojevanje DNA*
 dNTP ► *deóksiribonukleozíd trifosfát*
 docosaheptaenoic acid ► *dokózaheksaenójska kislína*
 docosapentaenoic acid ► *dokózapentaenójska kislína*
 doe ► *kôza (2), kúnka*
 doeling ► *mladica (3)*
 domestic animal ► *domáča živál*
 domestic ass ► *ôsel (1)*
 domestication ► *domestikácija*
 domestic pig ► *prášič*
 dominance ► *dominánca*
 dominance coefficient ► *koeficiènt domináncje*
 dominance deviation ► *odklón zaradi domináncje*
 dominance hierarchy ► *sociálna hierarhija*
 dominance order ► *sociálna hierarhija*
 dominant allele ► *dominántni alél*
 dominant animal ► *dominántna živál*
 dominant phenotype ► *dominántni fenotíp*
 dominant posture ► *nadrejèna drža*
 DON ► *deóksinivalenól*
 donkey ► *ôsel (1, 2)*
 dorsal fin ► *hrbtina plavút*
 dorsal stripe ► *jegúlji trák*
 double bridle ► *dvójna úzda*
 double muscling ► *dvójna omíščenost*
 double-sided feeder ► *dvójne jáslji*
 doubletree ► *velíka vága*
 dough stage ► *voščèna zrélost*
 dovecoat ► *golobnják*
 down feather ► *púhasto peró*
 downtime period ► *sanitárni premòr*
 DPA ► *dokózapentaenójska kislína*
 drake ► *racák*
 draught horse ► *vléčni kònj*

dredge ► *strgáča*
 dressage ► *dresúrno jáhanje*
 dressage riding ► *dresúrno jáhanje*
 dressage saddle ► *dresúrno sêdlo*
 dressing percentage ► *klávnost*
 Dreznica goat ► *dréžniška kôza*
 drinker ► *napajálnik (1)*
 driving horse ► *vpréžni kònj*
 droopy wings ► *pověšena kríla*
 drumstick ► *kráča*
 dry cow ► *presušèna kráva*
 dry feed ► *súha krma*
 dry fertilisation ► *súha metóda oplodítve*
 dry food ► *súha krma*
 drying device ► *sušilna napráva (1)*
 drying off ► *presušítev*
 dry matter ► *súha snòv*
 dual purpose breed ► *kombinirana pásma*
 dual purpose hen ► *kokóš kombiníranega típa*
 Dubisch pond ► *Dúbišev drstni ribnik*
 duck ► *ráca (1, 2)*
 duck house ► *racárnik*
 dung channel ► *blatílmi hodník*
 dunging area ► *blatišče*
 dung pit ► *gnojíšče*
 dung scraper ► *pehálo za gnój*
 dun horse ► *plávkasti rjavec*
 duplex uterus ► *dvójna máternica*
 duplication ► *podvojítev*
 Duroc pig ► *dúrok*
 dust bathing ► *prášna kopél*
 Dutch Landrace pig ► *nizozémski lándras*
 Dutch rabbit ► *holándeč*
 dwarf rabbit breeds ► *pritlíkave pásme kúncev*
 dynamic group ► *dinámická skupína*

E

EAAI ► *índeks esenciálnih aminokislín*
 earlobe ► *priúhek*
 early maturing ► *zgódnja zrélost*
 early weaning ► *zgódnja odstavítev*
 ear notching ► *rovášenje*
 ear tag ► *ušésna známka*

E

E

earthen pond ► *zêmeljski ríbnik*
 East Friesian sheep ► *vzhódnofrízijska ôvca*
 EC barn ► *zaprti hlév*
 ecological niche ► *ekolôška níša*
 economic farm size ► *ekonómska velikóšt kmetíje*
 economic outcome ► *ekonómski rezultát*
 economic selection index ► *ekonómski selékcijjski ínдек, skúpná pleménska vrédnost*
 economic trait ► *gospodárska lastnosť*
 economic value ► *ekonómska téža*
 economic weight ► *ekonómska téža*
 economies of scale ► *ekonomíja obséga*
 ectoparasite ► *zunánji zajedávec*
 edible oyster ► *ostríga*
 EDS '76 ► *sindróm pádca nêsnosti*
 effective population size ► *efektívna velikóšt populácie*
 egg ► *jájce*
 egg candler ► *ovoskop*
 egg cell ► *jájčna cêlica*
 egg contents ► *jájčna vsebína*
 egg cuticle ► *jájčna kutíkula*
 egg drop syndrome ► *sindróm pádca nêsnosti*
 egg grade ► *kakôvostni rázred jájce*
 egg-laying ► *nêsnost*
 egg-laying in clutches ► *nêsnost v sêrijah*
 egg-laying peak ► *vrh nêsnosti*
 egg-laying persistence ► *nêsna vztrájnost*
 egg mass ► *jájčna mása*
 egg melange ► *jájčni melánž*
 egg-packing centre ► *pakírni cênter za jájca*
 egg production ► *nêsnost*
 egg production control ► *kontróla nêsnosti*
 egg production peak ► *vrh nêsnosti*
 egg production period ► *nêsno obdôbje*
 egg quality class ► *kakôvostni rázred jájce*
 egg shape index ► *ínдекс oblike jájca*
 egg shell ► *jájčna lupína*
 egg tooth ► *jájčni zób*
 egg type hen ► *kokôš láhkega típa*
 egg weight class ► *téžnostni rázred jájce*
 egg white ► *belják*
 eicosapentaenoic acid ► *eikózapentaenójska kislína*
 ejaculate ► *ejakulát*
 electric fence ► *eléktoográja*
 electronic ear tag ► *elektrónska známka*
 electronic feeding station ► *elektrónska krmílina postája, krmílmi avtomát (1)*
 electronic identifier ► *transpónder*
 elite sire ► *elítmi bik*
 embedded energy ► *vgrajêna energíja*
 embodied energy ► *vgrajêna energíja*

embryo ► *zaródek (1, 2)*
 embryo implantation ► *ugnezdítev zaródká*
 embryonic development ► *embrionálni razvôj (1, 2)*
 embryo transfer ► *émbriotransfêr*
 embryo transplant ► *émbriotransfêr*
 Emden goose ► *emdénska gós*
 emergency slaughter ► *zakòl v síli*
 3' end ► *3'-kônc*
 5' end ► *5'-kônc*
 endogenous compound ► *endogéna snôv*
 endogenous food ► *endogéna hraníla*
 endometritis ► *endometritís*
 endometrium ► *endométrijs*
 endonuclease ► *éndonukleáza*
 endoparasite ► *nótranji zajedávec*
 endorphin ► *endorfín*
 endotoxic shock ► *endotoksínski šók*
 endurance ► *vzdržlívostno jáhanje*
 energy feedstuff ► *energíjsko krmílo*
 English breast collar ► *predprsnica*
 English saddle ► *angléško sêdlo*
 English Spot rabbit ► *angléški lísec*
 enriched cage ► *obogatêna klétka (1, 2)*
 ensiling ► *silíranje*
 enteritis ► *enterítis*
 entry-to-culling interval ► *dôba od odbíre do izločítve*
 entry-to-farrowing interval ► *dôba od odbíre do prasítve*
 environmental covariance ► *okóljska kôvariánca*
 environmental deviation ► *okóljski odklôn*
 environmental effect ► *okóljski odklôn*
 environmental enrichment ► *obogatítev okólja*
 environmentally controlled barn ► *zaprti hlév*
 environmental sex determination ► *okóljsko dolóčení spòl*
 environmental standardisation ► *standardizácia okólja*
 environmental trend ► *okóljski trénd*
 environmental variance ► *okóljska variánca*
 enzootic abortion of ewes ► *enzoótsko zvrývavanie ôvc*
 enzymatic coagulation of milk ► *encímska koagulácia mléka*
 enzymatic digestion ► *encímska prebáva*
 EPA ► *eikózapentaenójska kislína*
 epidemic tremor ► *epidémični trémor*
 epigenetic change ► *epigenétska spremémba*
 epigenetics ► *epigenétika*
 epimeletic behaviour ► *epimelétično obnášanje*
 epinephrine ► *adrenáln*
 epistasis ► *epistáza (1, 2)*

epistatic deviation ► *odklon zaradi interakcij*
 epithelial tissue ► *krôvno tkívo*
 epizootic rabbit enteropathy ► *epizoótična enteropatíja kúncev*
 equestrian sport ► *konjeníški špórt*
 equestrian vaulting ► *voltižíranje*
 equine hoof cancer ► *kopítni rák*
 eradication ► *eradikácia*
 ERE ► *epizoótična enteropatíja kúncev*
 erucic acid ► *erúka kislína*
 eructation ► *izrigávanje*
 erysipelas ► *rdečica*
 essential amino acid ► *esenciálna aminokislína*
 essential amino acid index ► *índeks esenciálnih aminokislín*
 essential fatty acid ► *esenciálna maščôbna kislína*
 essential nutrient ► *esenciálna hranljíva snôv*
 ethanoic acid ► *óčetna kislína*
 ether extracts ► *surôve maščôbe*
 ethogram ► *etogram*
 ethology ► *etologíja*
 etiology ► *etiologíja*
 euchromatin ► *evkromatín*
 euploidy ► *evploidíja*
 Eurasian wild boar ► *evrázijski dívji prášič*
 EUROP classification system ► *EUROP-klasifikácia*
 European eel ► *evrópska jegúlja*
 European flat oyster ► *ostríga*
 European seabass ► *brancín*
 European Wild rabbit ► *dívji kúnec*
 eurytopic cattle ► *evrisómni típ*
 event ► *dogódek*
 eventing ► *eventing*
 even-toed ungulates ► *párkljarji*
 evisceration ► *eviscerácia*
 ewe ► *ôvca (2)*
 ewe lamb ► *jágnjica*
 exogenous food ► *eksogéna hraníla*
 exome ► *eksóm*
 exon ► *eksón*
 exonuclease ► *éksonukleáza*
 expeller ► *ekspéler*
 experimental group ► *poskúsna skupína*
 exploratory behaviour ► *radovédnô obnášanje*
 export subsidies ► *izvózne spodbúde*
 export support ► *izvózna podpóra*
 expression microarray ► *DNA-míkromréža*
 expression profile ► *vzórec izražánja*
 ex situ conservation ► *ohránjanje ex situ*
 extensive fish farming ► *ekstenzívno ribogójtvo*
 exterior trait ► *lastnosť zunánjosti*

external biosecurity ► *zunánja biovárnosť*
 external parasite ► *zunánji zajedávec*
 extinct breed ► *izumřla pásma*
 extra-hard cheese ► *zeló trdi sir*
 exudative epidermitis ► *sájavost*
 eyed fish egg ► *íkra z očmí*
 eyeless ► *brezóčnosť*

F

F

factor income ► *fáktorski dohódek*
 facultative aerobe ► *fakultatívni aerób*
 facultative anaerobe ► *fakultatívni anaerób*
 facultative heterochromatin ► *fakultatívni heterokromatín*
 fading black horse ► *menjávi vránec*
 fallow deer ► *dámjak*
 false pregnancy ► *navídezna brějost*
 family selection ► *famílijska selékcíja*
 farm ► *fárma*
 farm animal ► *rějna žíval*
 farm animal genetic resources ► *žívalski genétski víri*
 farm animal product ► *živinorějski proizvod*
 farmer ► *rějec*
 farm-gate price ► *odkúpna céna*
 farrier ► *podkôvski kováč*
 farrowing ► *prasítev*
 farrowing crate ► *prasítvena košára*
 farrowing index ► *índeks prasítev*
 farrowing interval ► *dôba med prasítvama*
 farrowing pen ► *prasítveni kótec*
 farrowing-to-conception interval ► *sêrvís períôda (1)*
 farrowing-to-culling interval ► *dôba od prasítve do izločítve*
 farrowing unit ► *prasílišče*
 fascioliasis ► *metljávosť*
 fast feathering ► *zgódnja opérjenosť*
 fasting metabolism ► *presnôva v pôstu*
 fat ► *lój, maščôbno tkívo*
 fat cell ► *maščôbna célica*
 fat cow syndrome ► *sindróm debélíh kráv*
 fat globule ► *maščôbna króglica (1, 2)*
 fats ► *maščôbe*

F

fat-tailed sheep ► *mastnorépe ôvce*
 fattener ► *pítanec*
 fattening ► *pítanje*
 fattening pond ► *pítovni ríbnik*
 fattening stock ► *pítovna čréda*
 fattening trait ► *pítovna lastnosť*
 fattening unit ► *pítališče*
 fatty acid ► *maščobna kislína*
 FC ► *stálni stróšek*
 FCR ► *izkorišćanje křme*
 feather ► *peró*
 feather follicle ► *pérni mešiček*
 feathering ► *opérjanje*
 feather pecking ► *kljúvanje pérja*
 feed ► *křma*
 feed additive ► *křmni dodátek*
 feed basis ► *křmna báza*
 feed conversion ratio ► *izkorišćanje křme*
 feed dispenser ► *dozátör za křmíla*
 feeder ► *jásli, křmílnik*
 feeder space ► *křmílni prôstor (1)*
 feed expansion ► *ekspandíranje křme*
 feed extrusion ► *ekstrudíranje křme*
 feed grain ► *křmno žító*
 feeding ► *hránjenje, křmljenje, pokládáanje křme*
 feeding alley ► *křmílna míza, křmílni hodník*
 feeding area ► *křmíšće (2)*
 feeding ground ► *křmíšće (1)*
 feeding level ► *nívó křmljenja*
 feeding line ► *křmílna líniija*
 feeding place ► *křmílnó mésto*
 feeding plate ► *plítvi křmílnik*
 feeding ration ► *křmni obrók*
 feeding space ► *křmílnó mésto*
 feeding to satiation ► *křmljenje do sítosti*
 feeding tray ► *křmílni pládenj*
 feeding trough ► *křmílnó korító*
 feeding value ► *křmna vrédnost*
 feed intake ► *zaužívanje křme (1, 2)*
 feed intake capacity ► *konzumácijska sposóbnost*
 feed meal ► *křmílna móka*
 feed mixer ► *mešálec*
 feed rack ► *křmílna pregráda*
 feed roasting ► *práženje křme*
 feedstuff ► *móćna křma, posámićno křmílo*
 feed supply ► *křmna biláncia*
 feed toasting ► *práženje křme*
 feed yeast ► *křmni kvás*
 female days ► *křmni dnévi (2)*
 female hybrid ► *křížanka*
 female ostrich ► *nójevka*
 female pheasant ► *fazánka*

female pigeon ► *golobíca*
 female poult ► *púrica*
 feral animal ► *podivjána živál*
 feral horse ► *dívji kònj (2)*
 fermentability ► *fermentabílnost*
 fermentation product ► *prodúkt fermentácije*
 fertility ► *plódnost*
 fetal development ► *fetálni razvòj*
 fetlock joint ► *bícljev sklèp*
 F₁ generation ► *F₁-generáciija*
 F₂ generation ► *F₂-generáciija*
 F₁ hybrid ► *F₁-hibrid*
 field testing ► *preizkús v pogójih rěje*
 fight-or-flight syndrome ► *mehanízem bórbe in bėga*
 filly ► *žrebíca*
 filoplume feather ► *nítasto peró*
 financial result ► *finánćni rezultát*
 finfish ► *řiba*
 fingerling ► *mładica (2)*
 finisher ► *fnišer*
 Finnsheep ► *fínska ôvca*
 fin ray ► *plavútnica*
 first cut hay ► *senó (1)*
 FISH ► *fluoresćénćna in sítu hibridizáciija*
 fishbone milking parlour ► *molžíšće řibja kóst*
 fish egg ► *íkra*
 fishery ► *řibištvo*
 fish farm ► *řibogójnica*
 fish farming ► *řibogójstvo (1)*
 fish farming science ► *řibogójstvo (2)*
 fish farming tank ► *bazén*
 fishing ► *řibolòv*
 fishing gear ► *řibolòvno oródje*
 fish maw ► *řibji mehúr*
 fish meal ► *řibja móka*
 fish milt ► *mléć*
 fish scale ► *řibja lúska*
 fistula ► *fistula*
 fitness ► *řitnes*
 five-prime cap ► *5'-kápa*
 fixation ► *řiksáciija*
 fixed asset ► *osnóvno srédstvo*
 fixed cost ► *stálni stróšek*
 fixed effect ► *sistemátski vplív*
 fixed factor ► *sistemátski vplív*
 fixed feeding ► *křmljenje po normatívu*
 fixed model ► *sistemátski modél*
 Fjord horse ► *řjórđski póni*
 flaking ► *kosmíćenje křme (1, 2)*
 flank ► *potrebúšina*
 flat deck battery ► *ěnoetážna bateríja*
 flat racing ► *galópska díрка*

flea-bitten grey horse ► *múšji sívec*
 fleece ► *rúno*
 flehmen ► *vihanje zgórnje ústnice*
 Flemish Giant rabbit ► *orják*
 fleshy udder ► *mesnáto víme*
 flight distance ► *razdálja bėga*
 flight feather ► *letálno peró*
 floating cage ► *plavajóča klėtka*
 floating feed ► *plavajóča krma*
 flock ► *játa, tróp (1, 2)*
 floor egg ► *tálno jajce*
 flow-through fish culture system ► *pretóčna ribogójnica*
 fluorescent *in situ* hybridisation ► *fluorescénčna in situ hibridizácia*
 flushing ► *spodbujeválno krmľenje*
 FMD ► *slínavka in párkľevka*
 foal ► *žrebè*
 foaling ► *žrebitev*
 foal meat ► *žrebičje mesó*
 foetus ► *plód*
 follicle ► *folikel*
 follicle-stimulating hormone ► *folikle stimulirajóči hormón*
 follicular membrane ► *folikulárna membrána*
 food ► *hrána*
 food chain ► *prehránska veríga*
 food safety ► *várnost hráne*
 food security ► *prehránska várnost*
 foot-and-mouth disease ► *slínavka in párkľevka*
 forage maize ► *silážna korúza*
 forced ventilation ► *prisílno zrăčenje*
 force feeding ► *prisílno pítanje*
 force moulting ► *prisílno skúbenje (1)*
 fore rib ► *hr̋bet*
 foreshank ► *prédnja kráča, prédnji bóčnik*
 forestomachs ► *prèdželódc*
 fore udder attachment ► *pripétost vímena*
 formic acid ► *mrávljična kislína*
 formula feed ► *krmna mėsanica*
 formula feeding ► *napájanje (2)*
 foster sow ► *máčeha*
 founder ► *osnoválec (1, 2)*
 founder effect ► *učínek osnoválca*
 founder genome equivalent ► *ekvivalènt genómov osnoválcev*
 four-breed crossing ► *štíripásemsko krížanje*
 four-breed terminal crossing ► *štíripásemsko nèkontinuúrano krížanje*
 four-in-hand ► *čtverovprėga*
 four-line crossing ► *štírilínijsko krížanje*
 fowl pox ► *kokóšje osėpnice*

fox hunting ► *lòvno jáhanje*
 free mating ► *háremski pripúst*
 free range ► *pášna rėja (1)*
 free range housing ► *rėja z izpústom (1)*
 free range – total freedom ► *pášna rėja na nèograjènem pásniku*
 freezing point of milk ► *zmrziščna tóčka mlėka*
 French Alpine goat ► *francóska álpska kóza*
 French marathon collar ► *francóski kšír*
 French Trotter horse ► *francóski kasáč*
 fresh cereal plant ► *zelèno žíto*
 fresh cheese ► *svėzi sir*
 fresh forage ► *zelèna krma*
 fresh forage maize ► *pítnik*
 fresh maize plant ► *pítnik*
 fresh roughage ► *zelínje*
 Friesian horse ► *frízijski kònj*
 fruit pomace ► *sádne tropíne*
 frustration ► *frustrácia*
 fry ► *zárod*
 FSH ► *folikle stimulirajóči hormón*
 full collar ► *komát*
 full collar harness ► *angléski kšír*
 full dough stage ► *pólna zrélost*
 full-sib selection ► *preizkús sėstrskih skupín*
 full-sib test ► *preizkús sėstrskih skupín*
 full-time farm ► *číta kmetíja*
 fully slatted floor ► *popólno ma rešėtkasta tlà*
 fumonisins ► *fumonizíni*
 functional annotation ► *funkcionálna anotácia*
 functional cycle ► *funkcionáln*
 functional food ► *funkcionálno živílo*
 furnished cage ► *obogatėna klėtka (1, 2)*
 future value ► *prihódnja vrėdnost*

G

gait ► *hòd*
 gallop ► *galòp*
 Galloway cattle ► *galloway govėdo*
 game birds ► *perjád*
 game fowl ► *bórci*
 game pheasant ► *lòvni fazán*
 gamete ► *spólna cėlica*

gametic disequilibrium ► *nèravnotéžje zaradi genétske vezáve*
 gametogenesis ► *gametogéneza*
 gander ► *gosák*
 GAS ► *splòšni prilagoditveni sindróm*
 gas bladder ► *ribji mehúr*
 gas test ► *plínski tést*
 gastric juice ► *želódčni sók*
 gastrointestinal tract ► *prebávni trákt*
 GCA ► *splòšna kombinacijska sposobnost*
 GE ► *brúto energija*
 gelatinisation ► *želatinizácija*
 gelding ► *kònj (2)*
 gender ► *spòl*
 gene ► *gén*
 gene activation ► *aktivácija géna*
 gene bank ► *génska bánka*
 gene flow ► *migrácija*
 gene frequency ► *frekvénca aléla*
 gene knockout ► *izbitje géna*
 gene pool ► *génski sklád populácije*
 general adaptation syndrome ► *splòšni prilagoditveni sindróm*
 general combining ability ► *splòšna kombinacijska sposobnost*
 generation interval ► *generacijski intervál (1, 2)*
 gene regulation ► *uravnávanje izrážanja génov*
 gene silencing ► *utišanje géna*
 gene test ► *génski tést*
 genetically modified organism ► *génsko spremenjèni organizem*
 genetic correlation ► *genétska korelácija*
 genetic covariance ► *genétska kòvariánca*
 genetic defect ► *genétska napáka*
 genetic diversity ► *genétska péstrost*
 genetic effect ► *genétski vplív*
 genetic erosion ► *genétska erozija*
 genetic error ► *genétska napáka*
 genetic evaluation ► *genétsko vrednòtenje*
 genetic gain ► *genétski naprédek*
 genetic groups ► *genétske skupíne*
 genetic imprinting ► *genétsko vtisnjenje*
 genetic linkage ► *genétska vezáva*
 genetic marker ► *genétski označeválec*
 genetic material ► *genétski materiál*
 genetic monitoring ► *genétski mónitoring*
 genetic polymorphism ► *genétski polimorfizem*
 genetic potential ► *genétski potenciál*
 genetic recombination ► *genétska rekombinácija*
 genetic reserve ► *genétska rezèrva*
 genetic response per year ► *létni genétski naprédek*

genetics ► *genétika*
 genetic sex determination ► *genétsko dolóčení spòl*
 genetic test ► *genétski tést*
 genetic trend ► *genétski trénd*
 genetic value ► *genotípska vrédnost*
 genetic variability ► *genétska variabilnost*
 genetic variance ► *genétska variánca*
 genetic variance-covariance matrix ► *matrika genétskih variánc in kòvariánc*
 genetic variant ► *genétska različica*
 genic sex determination ► *génsko dolóčení spòl*
 genome ► *genóm*
 genome browser ► *genómski brskálnik*
 genome-wide association study ► *genómska asociacijska analíza*
 genome-wide selection ► *genómska selékcija*
 genomic breeding value ► *genómska pleménska vrédnost*
 genomic relationship ► *genómsko soródstvo*
 genomics ► *genómika*
 genomic selection ► *genómska selékcija*
 genotype ► *genotíp (1, 2, 3)*
 genotyped animal ► *genotipizirana živál*
 genotype-environment interaction ► *interákcijska genotíp-okólje*
 genotype fitness ► *povprèčni fitnes genotípa*
 genotype frequency ► *frekvénca genotípa*
 genotypic value ► *genotípska vrédnost*
 genotyping ► *genotipizácija*
 German Improved Fawn goat ► *némška srnasta kóza*
 German Improved White goat ► *béla némška plemeníta kóza*
 German Landrace pig ► *némški lándras*
 German Shepherd dog ► *némški ovčár*
 germ cell ► *zaródna cèlica*
 germ-free animal ► *aksénična živál*
 germinal development ► *germinálni razvòj (1, 2)*
 germinal disc ► *zarodni disk*
 germ line ► *zaródna línija*
 germ line mutation ► *zaródna mutácija*
 gestagen ► *gestagén*
 gestation ► *brèjost*
 gestation unit ► *čakališče (2)*
 Giant Papillon rabbit ► *orjáški lísec*
 giant rabbit breeds ► *velíke pásme kúncev*
 gig ► *gíg*
 gilt ► *mladíca (1)*
 gilthead seabream ► *oráda*
 girth ► *sèdelni pás*
 gizzard ► *mlínček*
 GLA ► *γ-linolénksa kislína*

glandular udder ► *žléznato víme*
 glucocorticoid ► *glúkokortikoíd*
 glucogenic amino acid ► *glukogéna amínokislína*
 glucogenic substance ► *glukogéna snôv*
 gluconeogenesis ► *glúkoneogéneza*
 GM ► *pokrítje*
 GMO ► *génsko spremenjèni organizem*
 gnotobiotic animal ► *gnotobiótična žival*
 gnotobiotic conditions ► *gnotobiótični pogóji*
 goat ► *kôza (1)*
 goat meat ► *kôzje mesó*
 goat production ► *kozjerêja (1)*
 goat science ► *kozjerêja (2)*
 gobbler ► *purán*
 gobbling ► *kávdranje*
 gonad ► *spôlna žléza*
 gonadotropic hormone ► *gonadotrópni hormón*
 gonochorism ► *énospôlnost*
 goose ► *gós (1, 2)*
 goose house ► *gosárnik*
 Göttingen minipig ► *göttingenski miniatúrni prášič*
 GPS ► *stárostárševska populácija*
 Graafian follicle ► *terciárni folikel*
 Grabner tie ► *Grábnerjeva navéza*
 Grade Thoroughbred horse ► *angléški pôlkrvni kònj*
 grading-up ► *pretápljanje*
 grain dryer ► *sušilna napráva (2)*
 grain-eater ► *zrnojéda žival*
 graminivore ► *travojéda žival*
 grandparent stock ► *stárostárševska populácija*
 granivore ► *zrnojéda žival*
 graphical agricultural unit of a farm holding ► *gráfíčna enôta rábe kmetíjskega zemljišča*
 grass ► *tráva (1)*
 grass carp ► *béli amúr*
 grass-eater ► *travojéda žival*
 grassland ► *travínje*
 grass-legume mix ► *trávno-dételjna méšanica (1, 2)*
 grass silage ► *trávna siláža*
 grayling ► *lípan*
 grazing ► *páša (2)*
 grazing animal ► *pášna žival*
 grazing-cutting system ► *pášno-kôšni systém*
 grazing management ► *sistém páše*
 grazing season ► *pášna sezóna*
 grazing system ► *pášna rêja (2)*
 greasy pig disease ► *sájavost*
 greenchop ► *prílast*
 green egg ► *zelèna íkra*
 green forage ► *zelèna krma*
 green peafowl ► *zelèni páv*
 grey horse ► *sívec, šímelj*

greylag goose ► *síva gós*
 grinding ► *mlétje krme*
 gross energy ► *brúto energíja*
 gross margin ► *pokrítje*
 gross output ► *brúto vrédnost proizvodnje*
 gross value added ► *brúto dodána vrédnost*
 gross value of production ► *brúto vrédnost proizvodnje*
 ground feed ► *šrót*
 ground fish ► *pridnéna ríba*
 ground hair ► *podlána*
 group cage ► *skupínska klétka*
 group housing ► *skupínska rêja*
 group pen ► *skupínski bòks*
 grower ► *gróver*
 growing season ► *rástna sezóna*
 growth ► *rást*
 growth capacity ► *zmogljivost rasti*
 growth curve ► *rástna krivúlja*
 growth hormone ► *rástni hormón*
 growth potential ► *rástni potenciál*
 growth rate ► *hitróst rasti*
 growth rate curve ► *krivúlja hitrósti rasti*
 grunting ► *krúljenje*
 GU-AG intron ► *intrón GU-AG*
 guard hair ► *résasta dláka*
 guard rail ► *zaščitna préčka*
 guinea fowl ► *pegátka*
 Gumboro disease ► *gumbórska bolézen*
 GWAS ► *genómska asociácijska analíza*
 GxE ► *interákcijska genotíp-okólje*
 gynogenesis ► *ginogéneza*

H

habituation ► *habituácija*
 HACCP ► *HACCP-sistém*
 hackamore ► *nôsna brázda*
 hackle ► *mikálo*
 Haflinger horse ► *háflinški kònj*
 hair ► *dláka*
 Half-Arabian horse ► *arábski kònj*
 half-bred horses ► *pôlkrvni kònji*
 half-carcass ► *klávna polovíca*

H

half-cup blinkers ► *pôpllašnica*
 half-sib selection ► *preizkús pôlsêstrskih skupín*
 half-sib test ► *preizkús pôlsêstrskih skupín*
 halter ► *hlévska úzda*
 Hampshire pig ► *hèmpšir*
 hand aid ► *dějstvo vájeti*
 hand milking ► *rôčna mólža*
 Hanoverian horse ► *hannôvrski kònj*
 Hantel index ► *Hántlov índeks*
 haplodiploidy ► *háplodiploidíja*
 haploid ► *haploíd*
 haplotype ► *háplotip*
 hard cheese ► *trédi sir*
 hard faeces ► *trúdo bláto*
 Hardy-Weinberg equilibrium ► *Hardy-Weinbergovo ravnovésje*
 Hardy-Weinberg law ► *Hardy-Weinbergovo pravílo*
 Hardy-Weinberg principle ► *Hardy-Weinbergovo pravílo*
 Hardy-Weinberg rule ► *Hardy-Weinbergovo pravílo*
 hare ► *zájec (1, 2)*
 harness breeching ► *zadrževálni jêrmen*
 harness saddle ► *sédlo vpréžne opréme*
 hatchability ► *valílnost*
 hatcher ► *izvalílnik, valílnik (1)*
 hatchery ► *valílnica, valíšče*
 hatchery basket ► *valílina posóda*
 hatching ► *valjénje (1)*
 hatching egg ► *valílno jajce*
 hatching tray ► *valílmi vlóžek*
 hatching trough ► *valílnik (2)*
 hatch window ► *izvalítveno ôkno*
 Haugh unit ► *Haughova enôta*
 hay ► *mřva*
 hay blower ► *puhálnik*
 hay crane ► *tírni grábež*
 hay dryer ► *sušílna napráva (1)*
 hay-fed meat ► *senéno mesó*
 haylage ► *senáža*
 hay milk ► *senéno mléko*
 hay net ► *mréža za senó*
 hay rack ► *jásli, sténske jásli*
 Hazard Analysis Critical Control Point ► *HACCP-sistém*
 headpiece ► *oglávník*
 health monitoring ► *zdrávtveni mónitoring*
 health risk index ► *índeks zdrávtstvenega tvéganja*
 heat barn balance ► *toplôtna bilánca hléva*
 heath stack ► *valílina omára*
 heath tray incubator ► *valílina omára*
 heat stress ► *vročínski strés*

heat transfer coefficient ► *koefficiènt toplôtne prevódnosti*
 heavy strand of mitochondrial DNA ► *těžka veríga mitohóndrijske DNA*
 hee-hawing ► *riganje*
 heifer ► *telica*
 heiferette ► *klávna prvésnica*
 helmet ► *čeláda*
 helmeted guinea fowl ► *čeládasta pegátka*
 hemicellulose ► *hemicelulóza*
 hen ► *kokoš (2)*
 hen house ► *kúrnica*
 hen house perch ► *gréd*
 herbage ► *zelínje*
 herbivorous animal ► *rastlinojéda živál*
 herd ► *čréda (1, 2)*
 herdbook ► *rodóvníška knjíga*
 herdbook number ► *rodóvníška števílka*
 herding ► *črédni nagòn*
 herding dog ► *ovčárski pès*
 herd instinct ► *črédni nagòn*
 Hereford cattle ► *hêreford govédo*
 heritability ► *heritabilitéta*
 heritable trait ► *dédna lastnosť*
 hermaphroditism ► *dvóspôlnost*
 Hermelin rabbit ► *hermelín*
 herringbone milking parlour ► *molzíšče ríbjka kóst*
 heterochromatin ► *heterokromatín*
 heterofermentative silage fermentation ► *hétérofermentatívno vrénje siláže*
 heterogametic sex ► *heterogamétni spól*
 heterogamy ► *heterogamétnost*
 heterogeneous nuclear RNA ► *heterogéna jêdrna RNA*
 heterosis ► *heterózis (2)*
 heterozygote ► *heterozigót (1, 2)*
 Highland cattle ► *škótskovíšávsko govédo*
 high throughput sequencing ► *sekvencíranje naslédnje generácije*
 hind leg ► *stégno (1)*
 hind shank ► *zádnja kráča, zádnji bóčnik*
 hinny ► *mezèg*
 hippodrome ► *hipodróm*
 histone ► *histón*
 histone octamer ► *histónski oktamêr*
 historical supplement ► *zgodovínski dodátek*
 hnRNA ► *heterogéna jêdrna RNA*
 hock joint ► *skóčni sklèp*
 hog ► *prásič*
 holding area ► *čakališče (1)*
 Holstein cattle ► *črno-bélo govédo*
 Holsteiner horse ► *hólštajnski kònj*

homeorhesis ► *homeoréza*
 homeostasis ► *homeostáza*
 homeostatic mechanism ► *homeostátski mehanizem*
 homofermentative silage fermentation ► *hómofermentatívno vrénje siláže*
 homogametic sex ► *homogamétni spòl*
 homogamy ► *homogamétnost*
 homologous chromosome ► *homológni kromosóm*
 homologous chromosome pair ► *homológni kromosómski pár*
 homologous gene ► *homológni gén*
 homozygote ► *homozigót (1, 2)*
 honking ► *gáganje*
 hoof ► *kopíto*
 hoof frog ► *kopítna stréla*
 hoof ground surface ► *kopítni podplát*
 hoof heel ► *pěta kopíta*
 hoof stand ► *pók*
 hoof toe ► *prst kopíta*
 hoof trimming ► *korékcija kopít, korékcija párkľev*
 hoof wall ► *kopítna sténa*
 hooklet ► *káveljc perésa*
 hopper feeder ► *zalogôvni krmílnik*
 horizontal transmission ► *horizontálna okúžba*
 hormone ► *hormón*
 horse ► *kònj (1)*
 horse breaking ► *ulámljanje kónja*
 horse collar ► *komát*
 horsehair ► *žíma*
 horse industry ► *konjerêja (1)*
 horse meat ► *kónjsko mesó*
 horse production ► *konjerêja (2)*
 horse science ► *konjerêja (2)*
 horseshoe ► *pôdkev*
 horse shoeing ► *podkovánje*
 horseshoe removal ► *razkovánje*
 horseshoe replacement ► *prekovánje*
 horseshoe stud ► *ozóbec*
 horse training ► *ulámljanje kónja*
 horse trials ► *eventing*
 horse twitch ► *nôsna zadřga*
 host gene ► *gostíteljski gén*
 hot shoeing ► *vróče kovánje*
 housing ► *uhlevítev*
 housing system ► *načín rěje*
 HPA axis ► *ós HPA*
 HRI ► *indeks zdrávstvenega tvéganja*
 HU ► *Haughova enôta*
 hutch ► *kúnčnica*

hybrid ► *krížanec (1)*
 hybrid 12 ► *hibrid 12*
 hybrid 21 ► *hibrid 21*
 hybrid 53 ► *hibrid 53*
 hybrid 54 ► *hibrid 54*
 hybrid vigour ► *heterózis (1)*
 hygiene lock ► *sanitárni vòzel*
 hypocalcemia ► *hipokalcimíja (1)*
 hypophisation ► *hipofizácija*
 hypothalamic-pituitary-adrenal axis ► *ós HPA*

I

I

i ► *ivory*
 IBD ► *po izvôru idéntični aléli*
 IBS ► *po fúnkciji idéntični aléli*
 Icelandic horse ► *islándski kònj*
 Icelandic saddle ► *islándsko sêdlo*
 ICSH ► *luteinizirajóci hormón*
 idealised population ► *idealizirana populácija*
 identification ► *identifikácija*
 identity by descent ► *po izvôru idéntični aléli*
 identity by state ► *po fúnkciji idéntični aléli*
 ileal digestibility ► *ileálna prebavľjivost*
 Île-de-France sheep ► *ile de france ôvca*
 immune system ► *imúnski sistém*
 immunoprophylaxis ► *imúnoprofiláksa*
 import duty ► *uvózna dajátév*
 imprinting ► *oblikovánje osébk*
 Improved Bovec sheep ► *oplemenjêna bôvška ôvca*
 Improved Jezersko-Solčava sheep ► *oplemenjêna jezêrsko-solčávská ôvca*
 improving ► *oplemenjévánje*
 inbred line ► *inbridirana línija (1, 2)*
 inbreeding ► *inbríding (1, 2)*
 inbreeding coefficient ► *koeficiènt inbrídinga (1, 2, 3)*
 inbreeding depression ► *depresija zaradi inbrídinga (1, 2)*
 incisor ► *sekálec*
 income elasticity of demand ► *dohodkôvna elástičnost povpraševánja*
 income support ► *dohodkôvna podpóra*
 incomplete dominance ► *délna dominánca*

incubation ► *inkubácia* (1, 2), *valjênje* (2)
 incubation jar ► *valilni kozárec*
 incubator ► *valilnik* (1)
 incubator tray ► *valilniška lésa*
 indel ► *indél*
 independent culling levels ► *selékcija na osnóvi neodvisnih spódnjih mëj*
 Indian peafowl ► *módri páv*
 Indian Runner duck ► *índijska tekáčica*
 indigenous breed ► *avtohtóna pásma*
 indirect calorimetry ► *posrédna kalorimetrija*
 indirect cost ► *posrédni strošek*
 indirect genetic effect ► *posrédni genétski vplív*
 indirect observation of animals ► *indiréktno opazovanje obnášanja živalí*
 indirect selection ► *posrédna selékcija*
 indirect tax ► *posrédni dávek*
 indispensable amino acid ► *esenciálna aminokislína*
 individual cage ► *individuálna klétka*
 individual distance ► *individuálna razdálja*
 individual fitness ► *individuálni fitnes*
 individual heterosis ► *individuálni heterózis*
 individual housing ► *individuálna rēja*
 individual nest box ► *individuálno gnéздо*
 individual pen ► *individuálni bôks*
 individual selection ► *individuálna selékcija*
 indoor housing with outdoor run ► *rēja z izpústom* (2)
 induced mutation ► *inducirana mutácia*
 induced ovulation ► *inducirana ovulácia*
 induced spawning ► *inducirana dršt*
 industrial crossing ► *gospodársko križanje*
 infectious bronchitis ► *kúžni bronhitis*
 infectious bursal disease ► *gumbórska bolézen*
 infectious disease ► *kúžna bolézen*
 infectious laryngotracheitis ► *kúžni laringotraheitis*
 infundibulum ► *liják jajcevéda*
 in-hand natural covering ► *pripúst iz rôke*
 inheritance ► *dedovanje*
 inner shell membrane ► *beljákova membrána*
 inoculation ► *cépljenje* (2)
 inoculum ► *cepívo* (2)
 in sacco test ► *in sacco poskús*
 insemination ► *osemenjevanje*
 insemination index ► *osemenjevalni indeks*
 insertion ► *insêrcija*
 insertion-deletion ► *indél*
 insight learning ► *učênje z uvidom*
 in silico experiment ► *in silico poskús*
 in situ conservation ► *ohránjanje in situ*
 in situ test ► *in situ poskús*

insoluble dietary fibre ► *nètôpna prehránska vlaknína*
 intensive continuous grazing ► *intenzívna pásá povprék*
 intensive fish farming ► *intenzívno ribogójsstvo*
 interaction deviation ► *odklón zaradi interákcij*
 intermediate band colour ► *vmésna bárvá*
 intermediate consumption ► *vmésna porába*
 intermediate inheritance ► *délna dominánca*
 intermediate selection stage ► *vmésna odbíra*
 intermittent lighting ► *prekinjajóče osvetljevánje*
 intermittent ventilation ► *interválno zráčenje*
 intermuscular adipose tissue ► *medmíšično maščóbno tkívo*
 intermuscular fat ► *medmíšično maščóbno tkívo*
 internal biosecurity ► *nótranja biovárnost*
 internal parasite ► *nótranji zajedávec*
 internal rate of return ► *intèrna stôpnja donôsnosti*
 interphase ► *interfáza*
 intersex ► *interseksuálnost*
 interspecific hybrid ► *medvrstni križanec*
 interstitial cell-stimulating hormone ► *luteinizirajóči hormón*
 intervention price ► *intervencijska céna*
 intestinal juice ► *črevésni sók*
 intestinal transit time ► *intestinálni transpórtni čas*
 intrafamily selection ► *znótrajfamílijska selékcija*
 intramuscular fat tissue ► *znótrajmíšično maščóbno tkívo*
 introgression ► *introgresija*
 intron ► *intrón*
 intron splicing ► *izrezovánje intrónov*
 in vitro conservation ► *ohránjanje in vitro*
 in vitro test ► *in vitro poskús*
 in vivo conservation ► *ohránjanje in vivo*
 in vivo test ► *in vivo poskús*
 iodine number ► *jódno števílo*
 isoelectric point of milk ► *izoelektrična tóčka mléka*
 isolated tissue ► *izolirano tkívo*
 isolator ► *izolátor*
 isthmus ► *zóženi jajcevod*
 Istrian cattle ► *ístrsko govédo*
 Istrian donkey ► *ístrski ôsel*
 Istrian Pramenka sheep ► *ístrska prámenka*
 ivory ► *ivory*

J

Jacobson's organ ► *Jacobsonov orgán*
 jake turkey ► *puránček*
 Japanese quail ► *japónska prepelica*
 Japanese vent sexing ► *japónska metóda seksíranja*
 jennet ► *oslíca*
 jenny ► *oslíca*
 Jersey cattle ► *jersey govédo*
 jet black horse ► *bleščéči vránec*
 Jezersko-Solčava sheep ► *jezèrsko-solčávská ôvca*
 jumbo bag ► *vrečón*
 jumping horse ► *preskakoválni kònj*
 jumping saddle ► *preskakoválnó sêdlo*
 jump-off ► *baráž*
 junglefowl ► *prágózdna kokóš*

K

kappa casein ► *kápa kazeín*
 Karakul sheep ► *karakúl ôvca*
 Karst Shepherd dog ► *kráški ovčár*
 karyogram ► *kariogram*
 karyotype ► *kariotíp*
 karyotyping ► *kariotipizácia*
 K-casein ► *kápa kazeín*
 kefir ► *kefir*
 kefir grain ► *kefirno zróno*
 Kelpie ► *kélpi*
 ketogenic amino acid ► *ketogéna aminokislína*
 ketone body ► *ketónsko teló*
 ketosis ► *ketóza*
 kid ► *kozlič*
 kidding ► *jarítev*
 kidding interval ► *dôba med jarítvama*
 kidding season ► *sezóna jarítve*
 kid meat ► *kozličje mesó*
 kidney adipose tissue ► *ledvíčno maščôbno tkívo*
 kidney fat ► *ledvíčno maščôbno tkívo*
 killing-out percentage ► *klávnost*

kindling interval ► *dôba med kotítvama*
 kinship ► *soródstvo*
 kinship coefficient ► *koeficiènt soródstva po Malecotu*
 Kjeldahl method ► *Kjeldahlova metóda*
 Kladruber horse ► *kladrúbški kònj*
 knock-in mouse ► *miš z vstávljenim génom*
 knock-out mouse ► *miš z izbítim génom*
 Kobe beef ► *kóbe govédina*
 Kozak consensus sequence ► *zaporédje Kozákove*
 Kozak sequence ► *zaporédje Kozákove*
 Krško Polje pig ► *krškopóljski prášič*
 KWPN ► *nizozémški toplokórvni kònj*

L

LA ► *linólna kislína*
 lab-grown meat ► *laboratórijsko mesó*
 laboratory animal ► *laboratórijska živál*
 lactation ► *laktácia*
 lactation curve ► *laktácijska krivúľja*
 lactation persistency ► *mléčna vztrájnost*
 lactation persistency index ► *perzisténčni ínдек*
 lactic acid ► *mléčna kislína*
 lactic acid fermentation of silage ► *mléčnokislínsko vrénje siláge*
 lactose ► *laktóza*
 lacustrine brown trout ► *jézerska postřv*
 ladies saddle ► *dámsko sêdlo*
 lake char ► *jézerska zlatôvčica*
 lamb ► *jágnje, jágnječe mesó*
 lambing ► *jagnjítev*
 lambing interval ► *dôba med jagnjítvama*
 lambing season ► *sezóna jagnjítve*
 lamella ► *plójek*
 laminitis ► *laminítis*
 landfowl ► *kúre*
 lanolin ► *lanolín*
 large intestine ► *debélo čřevó*
 large intestine acidosis ► *acidóza debélega čřevésa*
 large population ► *velíka populácia*
 large rabbit breeds ► *velíke pásme kúncev*
 Large White pig ► *jórkšir*

J
K
L

lariat ► *lariát*
 larva ► *ličínka*
 latebra ► *latébra*
 late feathering ► *pôzna opérjenost*
 late maturing ► *pôzna zrelôst*
 lateral line ► *pobôčnica*
 law of independent assortment ► *drúgi Mëndlov zákon*
 law of segregation ► *prívi Mëndlov zákon*
 laying hen ► *něsnica*
 LCFA ► *dolgoverižna maščôbna kislína*
 LC PUFA ► *dolgoverižna večkrat nënasîčena maščôbna kislína*
 lean meat ► *pústo mesó*
 lean meat content ► *mesnátost*
 learning ► *učenje*
 left gallop ► *lévi galòp*
 leg ► *bédro*
 Leghorn chicken ► *léghorn*
 legs aid ► *dějstvo nóg*
 legume-grass mix ► *dételjno-trávna měšanica (1, 2)*
 legumes ► *metúljnice*
 leopard horse ► *pégavec*
 leptosomic cattle ► *leptosómni tîp*
 less favoured areas ► *obmôčje z omejenimi možnostmi za kmetíjsko dejávnost*
 lethal allele ► *letálni alél*
 lethal mutation ► *letálna mutácia*
 leverage bit ► *óstra bržda*
 LFA ► *obmôčje z omejenimi možnostmi za kmetíjsko dejávnost*
 LGD ► *pastírski pès*
 LH ► *luteinizirajôči hormón*
 libido ► *libido*
 lifetime milk yield ► *življênjska mléčnosť*
 lifetime production ► *življênjska prirêja*
 light strand of mitochondrial DNA ► *láhka verígá mitohóndrijske DNA*
 lignin ► *lignín*
 limited fertility ► *omejena plódnost*
 limiting amino acid ► *limitirajôča aminokislína*
 Limousin cattle ► *limuzín govédo*
 line ► *línija (1)*
 linear assessment ► *líearno ocenjevánje*
 linear classification ► *líearno ocenjevánje*
 linear scoring system ► *líearno ocenjevánje*
 linear social order ► *lineárna sociálna hierarhíja*
 linkage disequilibrium ► *nèravnotéžje zaradi genétske vezáve*
 linoleic acid ► *linólna kislína*
 linolenic acid ► *linolénska kislína*

γ-linolenic acid ► *γ-linolénska kislína*
 lipids ► *lipídi*
 Lipizzaner horse ► *lipicánski kònj*
 liquid feeding ► *tekôče krmíjenje*
 liquid manure ► *gnójnica*
 liquid manure storage tank ► *jáma za gnójnico*
 litter ► *gnézdo (4), nastíl (1, 2)*
 litter floor system ► *tálna rêja (2)*
 Littoral-Dinaric donkey ► *primórsko-dínarski ôsel*
 liveability ► *preživétvena spôsôbnost*
 live feed ► *žíva kírma*
 livestock ► *živína*
 livestock guardian dog ► *pastírski pès*
 livestock unit ► *gláva velike živíne*
 Ljutomer Trotter horse ► *ljútomerski kasáč*
 llama ► *láma*
 LNA ► *linolénska kislína*
 lncRNA ► *dôlga nèkodirajôča RNA*
 local breed ► *avtohtóna pásma*
 locally adapted breed ► *lokálno prilagojena pásma*
 lockable feeding stall ► *sámozapiráltni bòks*
 locus ► *lókus*
 Lohmann chicken ► *lohmánn*
 loin ► *lédja, zarèbrnica*
 long chain fatty acid ► *dolgoverižna maščôbna kislína*
 long chain polyunsaturated fatty acid ► *dolgoverižna večkrat nënasîčena maščôbna kislína*
 longe ► *lónža*
 longeing ► *lonžíranje*
 longeing cavesson ► *krotíltna úzda*
 longeing rein ► *lónža*
 longeing roller ► *lonžírni pás*
 longe pen ► *lonžírni króg*
 longevity ► *dolgožívost*
 long fur rabbit breeds ► *dolgodláke pásme kúnceev*
 longitudinal measurements ► *longitudínálne merítve*
 long-life milk ► *trájno mléko*
 longline ► *parangál*
 long non-coding RNA ► *dôlga nèkodirajôča RNA*
 long pastern ► *bicelj*
 long stall ► *dôlgo stojšče*
 loose housing system ► *prôsta rêja*
 lops ► *ovnáči*
 lousiness ► *ušívost*
 LSU ► *gláva velike živíne*
 lucerne ► *lucêrna*
 lump-sum tax ► *pavšáltni dávek*
 lutein ► *luteín*

luteinising hormone ► *luteinizirajoči hormón*
 lying area ► *ležišče*
 lying box ► *ležalni boks*
 lymphoid organ ► *limfatični orgán*
 lyonisation ► *inaktivácia kromosóma X*
 lysosome ► *lizosóm*
 lysozyme ► *lizocím*

M

machine milking ► *strôjna môlža*
 MAF ► *frekvénca mánj pogóstea aléla*
 magnum ► *veľikí jaječovd*
 main mix ► *glávna mēšanica*
 maintenance feeding level ► *vzdrževální nivó krmľenja*
 maize gluten ► *korúzní glutén*
 maize gluten feed ► *korúzna gluténška móka*
 maize silage ► *korúzna siláža*
 maize stover ► *korúznica*
 maize straw ► *korúznica*
 major gene ► *gén z veľikim účinkom*
 male hybrid ► *križanec (2)*
 male ostrich ► *nój (2)*
 male pheasant ► *fazán (2)*
 male pigeon ► *golób (2)*
 malignant hyperthermia syndrome ► *prašičji stréšni sindróm*
 Malinois dog ► *bélgijski ovčár malinois*
 mallard ► *navádna ráca*
 mammary alveolus ► *mlekovtórni mehurček*
 mammary gland ► *mléčna žléza*
 mammary layer ► *mamilárna plást*
 mane ► *gríva*
 Mangalica pig ► *mángulica*
 manure alley ► *blatílní hodník*
 manure gutter ► *blátní kanál (1, 2)*
 marathon carriage ► *máratonska kočja*
 marble trout ► *sóška postřv*
 marbling ► *marmoríranost*
 mare ► *kobíla*
 Marek's disease ► *Márekova bolézen*
 Maremmano-Abruzzese sheepdog ► *marémsko-abrúški ovčár*

marginal cost ► *mějní stróšek*
 marginal product ► *mějní proizvod*
 marginal revenue ► *mějní prihodék*
 mariculture ► *márikultúra*
 marker-assisted selection ► *selékcija na osnóvi označeválcev*
 market price policy ► *třžno-cenóvna politika*
 market price support ► *kmetijska třžno-cenóvna podpóra*
 market size fish ► *jedílina ríba*
 market year ► *třžno léto*
 marking ► *označevánje*
 Martina Franca donkey ► *ôsel martína franca*
 martingale ► *martingál*
 MAS ► *selékcija na osnóvi označeválcev*
 massive parallel sequencing ► *sekvencíranje naslédnje generácie*
 mass selection ► *individuálna selékcija*
 mastitis ► *mastítis*
 mastitis-metritis-agalactia syndrome ► *sindróm mastítisa, metritisa in ágalakcie*
 mastitis milk ► *mastitično mléko*
 material cost ► *materiální stróšek*
 maternal additive genetic effect ► *maternální aditivní genétski vplív*
 maternal behaviour ► *materínsko obnášanje*
 maternal breed ► *maternálna pásma (1, 2)*
 maternal heterosis ► *maternální heterózis*
 maternal hybrid ► *maternální hibrid*
 maternal imprinting ► *maternálno genétsko vtísňenje*
 maternal line ► *maternálna línija (1, 2)*
 maternal sex determination ► *maternálno dolóčení spól*
 maternal trait ► *maternálna lastnosť*
 maternal uniparental disomy ► *maternálna uniparentálna disomija*
 maternity pen ► *poródní boks*
 mating ► *párjenje, pripúst (1, 2)*
 mating certificate ► *parítveni list*
 mating place ► *pripústno mēsto*
 mating season ► *pripústna sezóna*
 mating station ► *pripústna postája*
 mating unit ► *pripustiče*
 maximum likelihood estimation ► *metóda najvčējega verjětja*
 maximum likelihood method ► *metóda najvčējega verjětja*
 MC ► *mějní stróšek*
 MCP ► *sposóbnost usřrjanja*
 ME ► *presnovljíva energija*
 measure of reproduction ► *méra plódnosti*

M

measure of reproductive efficiency ► *méra plodnosti*
 meat ► *mesó*
 meat and bone meal ► *mésno-kôstna moka*
 meat breed ► *měsna pásma*
 meatiness ► *mesnatost, omiščenost*
 meat meal ► *měsna moka*
 meat performance recording ► *kontrola prirêje mesá*
 meat quality ► *kakovost mesá*
 meat spot ► *měsna péga*
 meat type hen ► *kokóš težkega típa*
 mechanical digestion ► *mehánska prebáva*
 mechanical ventilation ► *prisílno zráčenje*
 meconium ► *mekónij*
 Mediterranean mussel ► *mediteránska klápavica*
 medium-size rabbit breeds ► *srednje pásme kúncev*
 medullary bone ► *medulárna kôst*
 Medimurje horse ► *medžimúrski kônj*
 meiosis ► *mejôza*
 meiotic spindle ► *mejótsko delítveno vretêno*
 Meishan pig ► *mejšan*
 Mendelian genetics ► *méndelska genétika*
 Mendelian inheritance ► *dedováne po Méndlu*
 Mendel's first law ► *prvi Méndlov zákon*
 Mendel's second law ► *drúgi Méndlov zákon*
 Merino sheep ► *meríno ôvce*
 mesophilic culture ► *mezofilna kultúra*
 messenger RNA ► *informacíjska RNA*
 metabolic acidosis ► *presnôvna acidôza*
 metabolic cage ► *bilánčna klétka*
 metabolic disorder ► *presnôvna môtnja*
 metabolic experiment ► *bilánčni poskús*
 metabolisability ► *presnovljivost*
 metabolisable energy ► *presnovljíva energíja*
 metabolisable proteins ► *presnovljíve beljakovíne*
 metabolism ► *presnôva*
 metacentric chromosome ► *metacéntrični kromosóm*
 metagenome ► *metagenóm*
 metaphase ► *metafáza (1, 2)*
 methanoic acid ► *mrávljična kislína*
 metoestrus ► *metéstrus*
 metric trait ► *kvantitatívna lastnosť*
 metritis ► *metritis*
 5' m7G cap ► *5'-kápa*
 microaerophile ► *míkroaerofil*
 microbial biomass ► *mikróbna biomása*
 microbial degradation ► *mikróbna razgrádnja*
 microbial digestion ► *mikróbna prebáva*
 microbial enzyme ► *mikróbni encím*

microbial fermentation ► *mikróbna fermentácija*
 microbial monitoring ► *mikrobiolóški mónitoring*
 microbial proteins ► *mikróbne beljakovíne*
 microbial synthesis ► *mikróbna sintéza*
 microbiome ► *mikrobióm*
 microbiota ► *mikrobióta*
 microchipping ► *čipíranje*
 microencapsulated feed ► *mikroinkapsulírana krma*
 micronising ► *mikronizíranje krme (1, 2)*
 microorganism ► *mikroorganizem*
 micropyle ► *mikropíla*
 microRNA ► *mikroRNA*
 microsatellite ► *mikrosatelít*
 microsatellite DNA ► *mikrosatelít*
 migration ► *migrácija*
 military dog ► *slúžbeni pès*
 milk ► *mléko*
 milkability ► *môlnost*
 milk adulteration ► *potvórba mléka*
 milk coagulation property ► *sposóbnost usírjanja*
 milk collector ► *koléktor*
 milk cooling and storage tank ► *hladílmi bazén za mléko*
 milker ► *molzník*
 milk fat ► *mléčna maščôba*
 milk-fed lamb ► *mesó sêsnih jágnjet*
 milk feeder ► *napajálnik (2)*
 milk feeding ► *napájanje (2)*
 milk fever ► *pôporódna mrázlica*
 milk heat treatment ► *toplôtna obdeláva mléka*
 milking ► *môlža*
 milking bucket ► *môlzni vč*
 milking claw ► *koléktor*
 milking cluster ► *môlzna enôta*
 milking liner ► *sêsna gúma*
 milking machine ► *môlzni stròj*
 milking parlour ► *molzíšče*
 milking pipeline ► *mlekovôd*
 milking place ► *môlžno mésto*
 milking robot ► *môlzni robót*
 milking unit ► *môlzna enôta*
 milk period ► *mléčno obdôbje*
 milk powder ► *mléko v práhu*
 milk protein content ► *vsêbnost mléčnih beljakovín*
 milk proteins ► *mléčne beljakovíne*
 milk recording scheme ► *kontrola mléčnosti*
 milk renneting ► *usírjanje mléka*
 milk replacer ► *mléčni nadoméstek*
 milk room ► *mlekárnica*

milk secretory cell ► *mlekovtórna célula*
 milk serum proteins ► *sêrumske beljakovíne mléka*
 milk stage ► *mléčna zrellost*
 milk trait ► *lastnosť mléčnosti*
 milk yield ► *mléčnosť*
 milled feed ► *móknata kŕma*
 mineral and vitamin supplement ► *rudnínsko-vitamínski dodátek*
 mineral availability ► *razpoložljivost rudnínske snovi*
 mineral feedstuff ► *rudnínsko krmílo*
 mineral licking block ► *lizálne kámen*
 mineralocorticoid ► *minerálokortikoid*
 minimal requirements ► *mínimalne potrebe*
 minisatellite ► *mínisatelít*
 minisatellite DNA ► *mínisatelít*
 minor allele frequency ► *frekvénca mánj pogóstea aléla*
 minor gene ► *gén z májhnim učinkom*
 miRNA ► *mikroRNA*
 miRNA-target interaction ► *interakcija med mikroRNA in tárho*
 missense mutation ► *drugáčnosmíselna zamenjáva*
 missense substitution ► *drugáčnosmíselna zamenjáva*
 mite infestation ► *pršičavost*
 mitochondrial DNA ► *mitohóndrijska DNA*
 mitochondrial DNA polymerase ► *mitohóndrijska DNA-polimeráza*
 mitochondrion ► *mitohóndrij*
 mitosis ► *mitóza*
 mitotic spindle ► *mitótsko delítveno vretěno*
 mixed model ► *měšani moděl*
 mixed model method ► *metóda měšanega moděla*
 mixed semen ► *měšano sěme*
 mixer-feeder wagon ► *mešálno-krmílni vóz*
 mixing pit ► *prědzbirálnik za gnójevko*
 MLE ► *metóda nájvěčjega verjětja*
 MLM ► *metóda nájvěčjega verjětja*
 MMA syndrome ► *sindróm mastítisa, metritisa in ágalakcije*
 mobile coop ► *premični hlěv*
 mobile milking parlour ► *prevózno molzíšče*
 mobile rack ► *pášne jásli*
 mobile shed ► *premični hlěv*
 modern dressage ► *moděрно dresúrno jáhanje*
 mohair yarn ► *mohěr*
 moist feed ► *vlážna kŕma*
 molar ► *melják*

molecular cytogenetics ► *molekulárna cítogenétika*
 molecular genetics ► *molekulárna genétika*
 molecular probe ► *molekulárna sóna*
 Mongolian horse ► *mongólski kònj*
 monk ► *menih*
 monocalcium phosphate ► *mónokálcijev fosfát*
 monogamous mating system ► *monogámno párjenje*
 monogastric animal ► *něprežekoválec*
 monogenic trait ► *monogéna lastnosť*
 monohybrid crossing ► *mónohibridno krížanje*
 monounsaturated fatty acid ► *ěnkrať něnasíčená maščóbna kislína*
 monoxenic animal ► *monokséníčna živál*
 Montbéliarde cattle ► *montbeliarde govědo*
 mooing ► *múkanje*
 morphologically abnormal sperm ► *morfolóško spremenjěna seměncica*
 morphometrical trait ► *morfométrična lastnosť*
 mortality ► *pogín (2)*
 motivation ► *motivácia*
 mould-ripened cheese ► *sir s plemeníto plěsnijo*
 moulting ► *levítev, skúbenje*
 mountain pasture grazing ► *planínska páša*
 mounting ► *zaskòk*
 MPs ► *presnovljiwe beljakovíne*
 mRNA ► *informácijska RNA*
 mRNA processing ► *procesíranje mRNA*
 mtDNA ► *mitohóndrijska DNA*
 MTI ► *interakcija med mikroRNA in tárho*
 mud wallowing ► *kalúžanje*
 MUFA ► *ěnkrať něnasíčená maščóbna kislína*
 mulard ► *mulárd*
 mule ► *múla*
 multiple mating ► *večkrátno párjenje*
 multiple stage selection ► *věštòpenjska selěkcija*
 multiple trait model ► *věčlastnosťni moděl*
 multiplier ► *razmnoževálna fárma*
 multiplier farm ► *razmnoževálna fárma*
 multiplier level ► *razmnoževální nivó*
 multiplier tier ► *razmnoževální nivó*
 multistage selection ► *věštòpenjska selěkcija*
 multitrait model ► *věčlastnosťni moděl*
 mummified piglet ► *mumificírani pújsek*
 muscle cell ► *míšična célula*
 muscle tissue ► *míšično tkívo*
 Muscovy duck ► *muškátna ráca*
 muscularity ► *omíšičenost*
 mussel sock ► *pergolár*
 mustang ► *mústang*
 mutagen ► *mutagén*

mutagenesis ► *mutagenéza*
 mutation ► *mutácia (1, 2, 3)*
 mutton ► *ôvče meso*
 mycoplasmosis ► *mikoplazmóza*
 mycotoxins ► *mikotoksíni*
 myometrium ► *miométrij*
 myxomatosis ► *miksomatóza*

N

nail prick ► *zakováňje*
 Naked Neck chicken ► *golovrátka*
 nasal profile ► *nôdna línija*
 native breed ► *avtohtóna pásma*
 natural aeration ► *narávno zráčenje*
 natural feed ► *ribja páša*
 natural hatching ► *narávno valjenje*
 natural mating ► *pripúst*
 natural population ► *narávna populácia*
 natural production ► *narávna produkcia ríbnika*
 natural selection ► *narávna selekcia*
 natural spawning ► *narávna dŕst*
 natural ventilation ► *narávno zráčenje*
 ncRNA ► *nèkodirajóča RNA*
 NDF ► *NDV*
 NE ► *néto energija*
 neck ► *vrát*
 neck rail ► *teménska zapóra*
 necropsy ► *raztelésba*
 negative pressure ventilation ► *pòdtláčno zráčenje*
 negative reinforcer ► *negatívni ojačeválec*
 nekton ► *nékton*
 NEL ► *néto energija za laktácijo*
 neolithic revolution ► *neolítska revolúcija*
 nervous tissue ► *živčno tkívo*
 nest ► *gnéздо (1, 2)*
 nestbox ► *kotílnik*
 net energy ► *néto energija*
 net energy for lactation ► *néto energija za laktácijo*
 Netherland Dwarf rabbit ► *obárvani pritlikavec*
 net merit ► *skúpna pleménska vrédnost*
 net present value ► *néto sedánja vrédnost*
 net protein utilisation ► *néto izkoristljivost beljakovin*

net value added ► *néto dodána vrédnost*
 neurohormone ► *névrohormón*
 neuston ► *névston*
 neutral pressure ventilation ► *zráčenje z izenáčenim tlákom*
 Newcastle disease ► *átípična kokóšja kúga*
 New Forest pony ► *new forest póni*
 New Hampshire Red chicken ► *njúhêmpšir*
 New Zealand White rabbit ► *béli novozeládec*
 next generation sequencing ► *sekvencíranje naslédnje generácie*
 NFE ► *brezdušični izvleček*
 NGS ► *sekvencíranje naslédnje generácie*
 nictitating membrane ► *žmúrka*
 nidation ► *ugnezdítev zaródku*
 night eye ► *kóstanj*
 Nile tilapia ► *nílska tilápia*
 nipple drinker ► *kápljični napajálnik*
 nitrogen balance ► *bilánca dušika*
 nitrogen-free extract ► *brezdušični izvleček*
 nitrogenous base ► *dušikova báza*
 no dominance ► *brezdomináncia*
 nomadic pastoralism ► *nomádska živinorêja*
 nominal price ► *tekóča cena*
 nominal value ► *nominálna vrédnost*
 non-additive genetic value ► *nèaditívna genotípska vrédnost*
 non-additive genotypic value ► *nèaditívna genotípska vrédnost*
 non-coding RNA ► *nèkodirajóča RNA*
 non-commercial fishing ► *nègospodárski ribolòv*
 non-disjunction ► *nèrazdvájanie kromosómov*
 non-essential amino acid ► *nèesenciálna aminokislína*
 non-inbred population ► *nèinbridírana populácia*
 Nonius horse ► *nónius*
 non-linear social order ► *nèlineárna sociálna hierarhija*
 non-productive interval ► *nèproduktívna dôba*
 non-protein nitrogen ► *nèbeljakovínski dušik*
 non-random mating ► *nènaključno párjenje*
 non-reciprocal translocation ► *nèrecipróčna translokácia*
 non-ruminant animal ► *nèprežvekoválec*
 non-sister chromatid ► *nèšestrska kromatída*
 non-specific enteritis ► *nèšpecifíčni enterítis*
 non-starch polysaccharides ► *nèškrobni polisaharídi*
 non-tariff barriers ► *nècarínske ovíre*
 Noriker horse ► *nóriški kònj*
 normal behaviour ► *normálno obnášanje*
 normal fur rabbit breeds ► *normálnodláke pásme kúncev*

normal legs ► *pravilna stôja*
 North Adriatic donkey ► *sévernojadránski ôsel*
 northern pike ► *ščúka*
 noseband ► *nósnik*
 nostril ► *nozdrv*
 NPN ► *nèbeljakovínski dušik*
 NPU ► *néto izkoristljivost beljakovín*
 NSPs ► *nèškróbní polisaharídi*
 Nubian goat ► *ángleonúbijaska kôza*
 nuclease ► *nukleáza*
 nucleic acid hybridisation ► *hibridizácia nukleínskíh kislín*
 nucleosome ► *nukleosóm*
 nucleotide ► *nukleotíd*
 nucleus ► *selékcijski nivó*
 numerator relationship matrix ► *matríka soródstva*
 nursery pond ► *vzrêjni ríbník*
 nursing cow ► *kráva rejnica*
 nutrient ► *hranljíva snôv*
 nutrient allowance ► *prehránsko príporočilo*
 nutrient balance ► *bilánca hranljívíh snoví*
 nutritional enrichment ► *prehránska obogatítev okólja*
 nutritional status ► *prehránski státus*
 nutritional strategy ► *prehránska stratégija*
 nutritional value ► *hranílna vrédnost*
 nutritive antibiotic ► *nutritívni antibiôtik*
 nutritive value ► *hranílna vrédnost*

O

obligate aerobe ► *obligátni aerób*
 obligate anaerobe ► *obligátni anaerób*
 oceanodromous species ► *oceanodrómná vrsta*
 ochratoxins ► *ohratoksíni*
 octadecadienoic acid ► *linólna kislína*
 odd-toed ungulates ► *kopítarji*
 oedema disease ► *edémska bolézen*
 oestrogen ► *estrogén*
 oestrous cycle ► *éstrični cíkly*
 oestrus ► *éstrus, pojátev*
 oil cake ► *óljne pogáče*
 oil pressing ► *stískanje óljnic*
 oilseed meal ► *óljne tropíne*

oleic acid ► *oleínska kislína*
 OM ► *orgánska snôv*
 omasum ► *prebirálnik*
 omega animal ► *ómega žíval*
 omega egg ► *ómega jájce*
 omega-3 egg ► *ómega jájce*
 omega-3 fatty acid ► *n-3 maščôbna kislína*
 omega-6 fatty acid ► *n-6 maščôbna kislína*
 omega-9 fatty acid ► *n-9 maščôbna kislína*
 omnivorous animal ► *vsejéda žíval*
 on-farm performance testing ► *preizkús v pogójih rêje*
 on-farm test ► *preizkús v pogójih rêje*
 on the bit ► *naslôn*
 oogenesis ► *oogénéza*
 open barn ► *odpíti hlév*
 open nest ► *odpíto gnézdo*
 open nucleus ► *odpíti selékcijski nivó*
 open population ► *odpíta populácia*
 open reading frame ► *odpíti brálni okvír*
 open shed ► *odpíti hlév*
 open shoulder ► *razpléčenost*
 open yard ► *izpúst*
 operant conditioning ► *operántno pogojevanje*
 operating outcome ► *poslôvni rezulát*
 operating result ► *poslôvni rezulát*
 operator's pit ► *môlzni kanál*
 opportunity cost ► *oportunitétni strôšek*
 ORF ► *odpíti brálni okvír*
 organelle ► *organél*
 organic animal production ► *ekolóška živinorêja*
 organic matter ► *orgánska snôv (1, 2)*
 organic production ► *ekolóška rêja*
 organic rearing ► *ekolóška rêja*
 organic residue ► *orgánski ostánek*
 organoleptic characteristic ► *organoléptična lastnosť*
 organoleptic evaluation ► *organoléptično ocenjevanje*
 original population ► *izhodiščna populácia*
 Orlov Trotter horse ► *orlovski kasáč*
 ornamental poultry ► *okrásna perutnina*
 orthologous gene ► *ortológni gén*
 orthopaedic shoeing ► *ortopédsko kovávanje*
 O-shaped legs ► *stôja na Ó (1, 2)*
 ostrich ► *nój (1)*
 otoconium ► *otolít*
 otolith ► *otolít*
 outbred population ► *nèinbridírana populácia*
 outbreeding ► *nësoródstveno párjenje*
 outbreeding depression ► *nësoródstvena depresija*
 outcrossing ► *nësoródstveno párjenje*
 outdoor run-out ► *izpúst*

outer shell membrane ► *lupínina membrána*
 out-of-season fertility ► *zúnajsezónska plódnost*
 ovalbumin ► *ovalbumín*
 ovary ► *jájčnik (1, 2, 3)*
 ovary ► *jájčnik (1, 2, 3)*
 overcheck ► *óbrček*
 overdominance ► *nàddominánca*
 overgrazing ► *prepášenost*
 overhead ► *splôšni strôšek*
 overhead cost ► *splôšni strôšek*
 oviduct ► *jajcevod (1, 2, 3)*
 oviductal infundibulum ► *liják jajcevéda*
 oviductal isthmus ► *zôženi jajcevod*
 oviductal magnum ► *vélíki jajcevod*
 oviductal vagina ► *nóžnica (2)*
 oviposition ► *znesênje jájca*
 ovoflavoprotein ► *óvoflavoprotein*
 ovoinhibitor ► *óvoinhibítor*
 ovomucin ► *ovomucín*
 ovomucoid ► *ovomukoíd*
 ovoporphyrin ► *ovoporfirín*
 ovoscope ► *ovoskóp*
 ovotransferrin ► *óvotransferín*
 ovulation ► *ovulácia (1, 2)*
 ovum ► *jájčna célica*
 ox ► *vòl*
 oxalic acid ► *oksalna kislína*
 oxidative stress ► *oksidatívni strés*
 oxytocin ► *oksitocín*

P

P

p ► *pearl*
 pace ► *pás*
 Pacific salmon ► *pacífíski lósosi*
 pack ► *krdélo*
 pack horse ► *tovórni kònj*
 pack saddle ► *tovórno sêdlo*
 paddock ► *čredínka, pádok*
 PAGE ► *poliakrilamidna gélška elektroforéza*
 pair ► *dvóvpréga*
 pairing ► *pripúst (1, 2)*
 pale, soft, exudative meat ► *blédo-mêhko-vodéno mesó*

palisade layer ► *palisádna plást*
 palisade rack ► *palisádna krmílina pregráda*
 palmitic acid ► *palmitínska kislína*
 palomino ► *plávec*
 pan feeder ► *plítvi krmílnik, pónvasti krmílnik*
 panmixis ► *nakljúčno párenje (1)*
 panting ► *hahljánje, sopênje*
 parallel milking parlour ► *vzporédno molzíšče*
 paralogous gene ► *paralógni gén*
 parasite ► *zajedávec*
 parasitic disease ► *zajedávka bolézen*
 paratuberculosis ► *páratuberkulóza*
 parentage testing ► *tést stárševstva*
 parental breed ► *stárševska pásma*
 parental line ► *stárševska línija*
 parenteral administration ► *parenterálni vnôs*
 parent stock ► *stárševska populácia*
 parity ► *zaporédna prasítev*
 parity income ► *paritétni dohódek*
 partial dominance ► *délna dominánca*
 partial mixed ration ► *PMR*
 partly slatted floor ► *délno rešêtkasta tlà (1, 2)*
 partridge feather pattern ► *jerebíčasti vzórec pérja*
 Partridge Styrian chicken ► *jerebíčasta štájerska kokóš*
 Partridge Styrian hen ► *jerebíčasta štájerska kokóš*
 part-time farm ► *měšana kmetíja*
 parturient paresis ► *pòporódna mrázlica*
 passage ► *pasáž*
 passive ventilation ► *narávno zráčenje*
 pasteurised milk ► *pasterizírano mléko*
 pasture ► *páša (1), pášnik*
 pastureland ► *pášnik*
 pasture livestock system ► *pášna rěja (2)*
 pasture pump ► *črpálni napajálnik*
 paternal breed ► *očétovska pásma (1, 2)*
 paternal heterosis ► *paternálni heterózis*
 paternal imprinting ► *paternálno genétsko vtísňenje*
 paternal line ► *očétovska línija (1, 2)*
 paternal uniparental disomy ► *paternálna uniparentálna disomíja*
 paternity testing ► *tést očétovstva (1, 2)*
 pathogenesis ► *patogénéza*
 pathogenic microorganism ► *patogéni míkroorganizem*
 Pavlovian conditioning ► *klásično pogojevánje*
 payment right ► *plačílna pravíca*
 PCR ► *verízna reakcija s polimerázo*
 PCR fragment ► *PCR-fragmènt*

peacock ► *páv (2)*
 peafowl ► *páv (1)*
 peahen ► *pávica*
 pearl ► *pearl*
 pecking order ► *kljuvalni red*
 peck order ► *kljuvalni red*
 pectinolytic microorganism ► *pektinolitični mikroorganizem*
 pectins ► *pektíni*
 pectoral fin ► *prсна plavút*
 PED ► *prašičja epidémična dríska*
 pedigree ► *rodóvnik (1, 2)*
 pedigree structure ► *struktúra soródstva*
 Pekin duck ► *pékinška ráca*
 pelagic fish ► *pelágična ríba*
 pelham bit ► *pélham*
 pellet ► *pelét*
 pelleted feed ► *peletíрана krma*
 pelleting ► *peletíranje*
 pelvic adipose tissue ► *medeníčno maščóбно tkívo*
 pelvic fat ► *medeníčno maščóбно tkívo*
 pelvic fin ► *trebúšna plavút*
 pen ► *bòks, kótec*
 Penn State particle separator analysis ► *penn state sejáltni tést*
 performance recording ► *kontróla proizvodnosti*
 performance recording method A ► *A-metóda kontróle proizvodnosti*
 performance recording method B ► *B-metóda kontróle proizvodnosti*
 performance recording method C ► *C-metóda kontróle proizvodnosti*
 performance testing ► *lástni preizkús*
 perimetrium ► *perimétrij*
 permanent environmental effect ► *permanéntno okólje*
 peroral administration ► *peroráltni vnòs*
 persecution passage ► *pregónski hodník*
 pet ► *hišna žíval*
 petteitoes ► *nógice*
 PEV ► *variánca napáke napóvedi*
 P generation ► *P-generácija*
 phase feeding ► *fázno krmljenje*
 pheasant ► *fazán (1)*
 phenotype ► *fenotíp*
 phenotypic covariance ► *fenotípska kòvariánca*
 phenotypic plasticity ► *fenotípska plástičnost*
 phenotypic selection ► *indivíduáltna selékcija*
 phenotypic trend ► *fenotípski trénd*
 phenotypic value ► *fenotípska vrédnost*
 phenotypic variance ► *fenotípska variánca*

phenotypic variance-covariance matrix ► *matrika fenotípskih variánc in kòvariánc*
 pheromone ► *feromón*
 photic zone ► *trofogéni slòj*
 photoperiodism ► *fótoperiodízem*
 photosensitive phase ► *fótosenzitivna fáza*
 physical enrichment ► *fizična obogatítev okólja*
 physically effective fibre ► *fizikálno učinkóvita vlaknína (1, 2)*
 physiological thermoregulation ► *fiziolóška tèrmoregulácija*
 phytase ► *fitáza*
 phytic acid ► *fitínska kislína*
 phytoestrogen ► *fitoestrogén*
 phytoplankton ► *fitoplánkton*
 piaffe ► *piáf*
 Piedmontese cattle ► *piemontese govédo*
 Pietrain pig ► *pietren*
 pig ► *prášič*
 pigeon ► *golób (1)*
 pigeon house ► *golobnják*
 pigeon loft ► *golobnják*
 pigeon milk ► *golóbje mléko*
 pig holder ► *nòsna zánka*
 piglet ► *pújsék*
 pig meat ► *prašičje mesó*
 pigport system ► *sistém pígpórt*
 pig production ► *prašičerèja (1)*
 pig science ► *prašičerèja (2)*
 pig snare ► *nòsna zánka*
 pig's trotters ► *nógice*
 pike perch ► *smúč*
 pin bone ► *sédnica*
 pinto horse ► *lísec*
 Pinzgau cattle ► *píncgavsko govédo*
 pipeline milking system ► *mólža na mlekovòd*
 placenta ► *pósteljica*
 placenta retention ► *reténcija*
 plankton ► *plánkton*
 planned mating ► *načrtno párjenje*
 plant enzyme ► *rastlínski encím*
 plant extract ► *rastlínski ekstrákt*
 plant polyphenol ► *rastlínski polifenól*
 plasmalemma ► *célična membrána*
 play ► *ígra*
 pleiotropy ► *pleiotropíja*
 ploidy ► *ploidíja*
 plucking ► *skúbenje (2)*
 plumage ► *pérje*
 Plymouth Rock chicken ► *plímutka*
 PMR ► *PMR*
 pneumatic hay blower ► *pnevamátski puhálnik*

Podolian cattle ► *podólsko govédo*
 point of balance ► *tóčka rovnovážja*
 Poitou donkey ► *poitou ôsel*
 pole ► *ojé*
 pole strap ► *ójnični jërmen*
 police dog ► *slúžbeni pès*
 polyacrylamide gel electrophoresis ► *poliakrilamidna gèlska elektroforéza*
 polyadenylation ► *poliadenilácia*
 poly(A) tail ► *rèp póli-A*
 polyculture system ► *pólikultúra*
 polydipsia ► *polidipsija*
 polygamous mating system ► *poligámno párjenje*
 polygene ► *gén z májhnim účínom*
 polymerase ► *polimeráza*
 polymerase chain reaction ► *verížna reakcija s polimerázo*
 polymorphic gene ► *polimórfni gén*
 polymorphic locus ► *polimórfni lókus*
 polymorphism ► *polimorfizem*
 polyploidy ► *poliploidija*
 polyribosome ► *poliribosóm*
 polyunsaturated fatty acid ► *vèčkrat nènasičena maščòbna kislína*
 pond ► *ríbnik*
 ponies ► *póniji*
 population ► *populácia (1, 2)*
 population genetics ► *populácijska genétika*
 population size ► *velikóšť populácie*
 porcine epidemic diarrhoea ► *prašíčja epidémična dríska*
 porcine reproductive and respiratory syndrome ► *prašíčji reprodukcijski in respiratórni sindróm*
 porcine snout disk ► *rílčeva plôšča*
 porcine stress syndrome ► *prašíčji strésni sindróm*
 pork ► *prašíčje mesó*
 pork cycle ► *prašíčji cýklus*
 portable coop ► *premični hlév*
 Posavje horse ► *posávski kònj*
 positive pressure ventilation ► *nàdtláčno zráčenie*
 positive reinforcer ► *pozitívni ojačeválec*
 post-mortem examination ► *raztelésba*
 post-weaning diarrhoea ► *pòdstavítvena dríska*
 post-weaning syndrome ► *odstavítveni sindróm*
 potamodromous species ► *potamodrómna vrsta*
 poularde ► *pulárd*
 poultry ► *perutnína*
 poultry man ► *perutnínar*
 poultry meat ► *perutnínsko mesó*
 poultry production ► *perutnínarstvo (1)*
 poultry science ► *perutnínarstvo (2)*

powdered whey ► *sírotka v práhu*
 Pramenka sheep ► *prámenke*
 precision animal production ► *precízna živinoréja*
 precocial animal ► *prekociálna vrsta živáli*
 precocial young ► *begávi mladíč*
 precursor mRNA ► *prekúrzorska mRNA*
 predicted progeny difference ► *napovédana prenosljíva vrédnost*
 predicted transmitting ability ► *napovédana prenosljíva vrédnost*
 prediction error variance ► *variánca napáke napôvedi*
 preferential mating ► *prédnostno párjenje*
 pregnancy ► *brějost*
 pregnancy toxæmia ► *bolézen dvójčkov*
 Prelux ► *prelux*
 Prelux-Č ► *prelux-Č*
 Prelux-G ► *prelux-G*
 Prelux-R ► *prelux-R*
 premix ► *prédmešánica, prémiks*
 premolar ► *prédmelják*
 pre-mRNA ► *prekúrzorska mRNA*
 prenatal development ► *prénatálny razvòj*
 present value ► *sedánja vrédnost*
 prestarter feed ► *preštárter*
 preventive measure ► *preventívni ukrep*
 price elasticity ► *cenòvna elástičnosť*
 price risk ► *tržno tvéganje*
 primary feather ► *primárno peró*
 primary follicle ► *primárni mešiček*
 primary hair ► *kròvna dláka*
 primary messenger ► *primárni obveščeválec*
 primary microbiota ► *primárna mikrobióta mléka*
 primary ovarian follicle ► *primárni folíkel (1)*
 primary transcript ► *primárni prepís*
 3 prime ► *3'-kò nec*
 5 prime ► *5'-kò nec*
 primer ► *začétni oligonukleotíd*
 primiparous animal ► *prvésnica*
 primordial ovarian follicle ► *primordiálny folíkel*
 private allele ► *privátni alél*
 production ► *priréja (1, 2)*
 production cost ► *proizvòdny stróšek*
 production cycle ► *túrnuš*
 production disorder ► *produkcijisko obolénje*
 production factor ► *proizvòdny dejávník*
 production index ► *proizvòdny índeks*
 production level ► *produkcijski nivó*
 production potential ► *proizvòdny potenciál*
 production quota ► *proizvòdna kvóta*

production risk ► *proizvódno tvéganje*
 production tier ► *produkcijski nivó*
 production trait ► *proizvódna lastnóšt*
 productive interval ► *produktívna dóba*
 productive life ► *trájanje izkoriščanja*
 productivity recording ► *kontrola proizvodnosti*
 product of animal origin ► *proizvód živálskega izvóra*
 proestrus ► *proéstrus*
 progeny difference ► *prenosljiva vrédnost*
 progeny testing ► *preizkús na potomcih*
 progeny yield deviation ► *odklón prirêje hčera*
 progesterone ► *progesterón*
 progestin ► *progestín*
 prolactin ► *prolaktín*
 prolapse ► *proláps*
 promoter ► *promótor*
 prooxidant ► *próoksidánt*
 propanoic acid ► *propiónska kislína*
 prophase ► *profáza (1, 2)*
 propionic acid ► *propiónska kislína*
 proportion of selected ► *délež odbráníh*
 protandry ► *protoandrija*
 proteasome ► *proteasóm*
 protein ► *beljakovina*
 protein biological value ► *biolóška vrédnost beljakovin*
 proteinogenic amino acid ► *proteinogéna aminokislína*
 protein supplement ► *beljakovínsko krmílo*
 proteolytic microorganism ► *proteolítični míkroorganizem*
 protogyny ► *protoginija*
 provenance ► *proveniéncia*
 proventriculus ► *žlezóvnik*
 provitamin ► *próvitamín*
 PrP gene ► *PrP-gén*
 PRRS ► *prašíčji reprodúkcijski in respiratórni sindróm*
 Przewalski's horse ► *przewalski kònj*
 PS ► *stárševska populácija*
 PSE meat ► *blédo-méhko-vodéno mesó*
 pseudogene ► *psévdogén*
 pseudotuberculosis ► *psévdotuberkulóza*
 PSPS analysis ► *penn state sejálni tést*
 PTA ► *napovédana prenosljiva vrédnost*
 puberty stimulation ► *stimulácija spólne zrélosti*
 pubic bones ► *nêšne kostí*
 PUFA ► *vèčkrat nènasičena maščóbná kislína*
 pullet ► *járkica*
 pulsator ► *pulzátor*
 punishment ► *kázen*

Punnett square ► *Punnettov kvadrát*
 purebred animal ► *čistopásemska živál*
 purified diet ► *prečíščena diéta*
 purine ► *purín*
 pygostyle ► *pigostíl*
 pyrimidine ► *pirimidín*

Q

Qaraqul sheep ► *karakúl óvca*
 Q fever ► *mržlica Q*
 qPCR ► *kvantitatívna verižna reakcija s polimerázo*
 QTL ► *lókus kvantitatívne lastnósti*
 quacking ► *gáganje*
 quadriga ► *kvadríga*
 quail ► *prepelica*
 quail crowing ► *petpedikanje*
 qualitative trait ► *kvalitatívna lastnóšt*
 quantitative genetics ► *kvantitatívna genétika*
 quantitative PCR ► *kvantitatívna verižna reakcija s polimerázo*
 quantitative trait ► *kvantitatívna lastnóšt*
 quantitative trait locus ► *lókus kvantitatívne lastnósti*
 quarantine ► *karanténa (1, 2)*
 quark ► *skúta (1, 2, 3)*
 quicking ► *zakóvanje*

R

rabbit ► *kúnec (1, 2)*
 rabbit production ► *kunčereja (1)*
 rabbitry ► *kunčárnik*
 rabbit science ► *kunčereja (2)*

Q R

rabbit viral haemorrhagic disease ► *hemorágična bolézen kúncev*
 race horse ► *dirkálni kònj*
 raceway ► *kanálski bazén*
 rachis ► *držálo peresa*
 racing saddle ► *dirkálno sèdlo*
 Ragusano donkey ► *ragúški ósel*
 rainbow trout ► *kalifórnijska postrv*
 ram ► *óven*
 ram epididymitis ► *óvčji epididimitis*
 random effect ► *naključni vplív*
 random factor ► *naključni vplív*
 random genetic drift ► *naključni genétski tók*
 random mating ► *naključno párlenje (1, 2)*
 random model ► *naključni modél*
 random regression coefficient ► *naključni regresijski koeficiènt*
 random regression model ► *modél z naključno regresijo*
 RAS ► *rècirkulacijska ribogójnica*
 raw milk ► *suròvo mléko*
 raw wool ► *suròva vòlna*
 reaction norm ► *reakcijska nóрма*
 realised heritability ► *realizirana heritabilitéta*
 real price ► *realna céna*
 real-time PCR ► *kvantitatívna verízna reakcija s polimerázo*
 real value ► *realna vrédnost*
 rearing ► *rèja, vzrèja (1)*
 rearing house ► *vzrejališče (1, 2, 3)*
 rearing technology ► *tehnologija rèje*
 rear leg set ► *kót skóčnega sklèpa*
 rear udder height ► *višina mléčnega zrcála*
 reception pit ► *prèdzbirálnik za gnójevko*
 recessive allele ► *recesívni alél*
 recessive genotype ► *recesívni genotíp*
 recessive phenotype ► *recesívni fenotíp*
 rechewing ► *remastikácija*
 reciprocal crossing ► *recipróčno krížanje*
 reciprocal translocation ► *recipróčna translokácija*
 recirculating aquaculture system ► *rècirkulacijska ribogójnica*
 recirculating fish farm ► *rècirkulacijska ribogójnica*
 recognised breeding organisation ► *priznána rêjska organizácija*
 recombinant congenic line ► *rèkombinántna kongéna línija*
 recombinant inbreed line ► *rèkombinántna inbridirana línija*
 recombination fraction ► *stòpnja rèkombinácije*

recorded population ► *kontrolirana populácija*
 rectangular pond ► *kanálski ribnik*
 recurrent selection ► *povrátna selekcija*
 redirected activity ► *namóéstna aktívnost*
 redirected aggression ► *preusmérjena agresija*
 redirected behaviour ► *namóéstna aktívnost*
 red junglefowl ► *rdéča prágózdna kokóš*
 Red Mangalica pig ► *rdéča mángulica*
 red roan horse ► *osívi lisják*
 red smear ► *rdéča máža*
 red smear bacteria ► *rdéča máža*
 reference allele ► *referénčni alél*
 reference genome ► *referénčni genóm*
 reference population ► *referénčna populácija*
 register ► *regíster (1)*
 register of agricultural holdings ► *regíster kmetijskih gospodarstev*
 regulation of gene expression ► *uravnávanje izrážanja génov*
 regurgitation ► *regurgitácija (1)*
 rein ► *vájeti*
 rein-back ► *odstópanje*
 reinforcer ► *ojačeválec*
 reining ► *sprétnostno jáhanje*
 reinsalivation ► *reinsalivácija*
 relationship ► *soródstvo*
 relative ► *soródnik*
 relative fecundity ► *rélativna plódnost*
 relative fitness ► *rélativni fitnes*
 relative growth rate ► *rélativni prirást*
 relative growth rate curve ► *krivúlja rélativnih prirástov*
 relative price ► *rélativna céna*
 relaxation of selection ► *selekcijška relaksácija*
 reliability of prediction ► *zanesljivost napóvedí*
 remastication ► *remastikácija*
 REML ► *metóda najvéčjega omejënega verjètja*
 rendering plant ► *kafilérja*
 rennet ► *siríšče*
 repeatability model ► *ponovljivostni modél*
 repeat region ► *repetitívna régija*
 repeat unit ► *repetitívna enóta*
 replacement breeding stock ► *pleménski podmládek*
 replacement rate ► *remónt*
 replacement, reduction, refinement ► *3R*
 reproduction ► *razmnoževánje*
 reproductive capacity ► *reproduktívna zmogljivost*
 reproductive cycle ► *reprodukcijski cíklus (1, 2)*
 reproductive gland ► *spólna žléza*
 reproductive organ ► *spólni órgan*

reproductive potential ► *reproduktívna zmožljivost*
 reproductive system ► *reprodukcijski trakt*
 reproductive tract ► *reprodukcijski trakt*
 reproductive trait ► *reprodukcijska lastnôt*
 repulsion phase ► *tránsvezani alél*
 requirements for maintenance ► *potrébe za vzdrževáanje*
 requirements for production ► *potrébe za prirêjo*
 residual maximum likelihood method ► *metóda najvêčjega omejënega verjêtja*
 resistant starch ► *rezistêntni škrob*
 respiration chamber ► *respiratórna kómora*
 respiratory chamber ► *respiratórna kómora*
 respiratory disease ► *respiratórna bolêzen*
 restricted feeding ► *odmêrjeno krmljenje*
 restricted maximum likelihood method ► *metóda najvêčjega omejënega verjêtja*
 restricted selection index ► *restriktívni selêkcijski índeks*
 restriction endonuclease ► *restriktíjska êndonukleáza*
 restriction enzyme ► *restriktíjska êdonukleáza*
 restriction fragment length polymorphism ► *polimorfizem dolžín restriktíjskih fragmêntov*
 restriction recognition site ► *restriktíjsko mésto*
 restriction site ► *restriktíjsko mésto*
 reswallowing ► *redeglúcija*
 retention time ► *zadrževálni čas krme*
 reticulum ► *kápica*
 return-to-oestrus ► *pregonítev (1)*
 return-to-service ► *pregonítev (2)*
 reverse transcriptase ► *revêrna transkriptáza*
 reverse transcription polymerase chain reaction ► *obrátno prepisováanje in verížna reakcija s polimerázo*
 rex rabbits ► *réksi*
 RFLP ► *polimorfizem dolžín restriktíjskih fragmêntov*
 Rhinelander rabbit ► *tribárvni lísec*
 Rhode Island Red chicken ► *ródájland*
 Rhoen rabbit ► *brézovec*
 ribonucleic acid ► *ríbonukleínska kislína*
 ribonucleoprotein ► *ríbonúkleoproteín*
 ribosomal RNA ► *ribosómska RNA*
 ribosome ► *ribosóm*
 ribs ► *rêbra*
 ribs with flank ► *rêbra s potrebúšino*
 ridge outlet ventilation ► *sleménsko zráčenje (2)*
 ridge ventilation ► *sleménsko zráčenje (1)*
 riding arena ► *jahalíšče*
 riding hall ► *jahálnica*

riding horse ► *jahálni kònj*
 right gallop ► *désni galôp*
 rigor mortis ► *mrtváška otôplost*
 ringing ► *obrôčkanje*
 risk assessment status ► *stôpnja ogrôženosti pásme*
 risk management ► *uprávljanje s tvéganji*
 RNA ► *ríbonukleínska kislína*
 RNA polymerase ► *RNA-polimeráza*
 RNA polymerase I ► *RNA-polimeráza I*
 RNA polymerase II ► *RNA-polimeráza II*
 RNA polymerase III ► *RNA-polimeráza III*
 RNP ► *ríbonúkleoproteín*
 robotic feeding system ► *krmílmi robót*
 robotic milking system ► *robótska mólža*
 Roche scale ► *Rochejeva bárvna léstevica*
 rock pigeon ► *skálmi golób*
 rodent ► *glodávec*
 rolling ► *váljanje krme*
 Romanov sheep ► *romanóvska ôvca*
 roof ventilation ► *sleménsko zráčenje (1)*
 root-forming plants ► *korénovke*
 rooting ► *rítje*
 rosé veal ► *mesó starêjših telét*
 Ross chicken ► *ross*
 rostral plate ► *rílčeva plôšča*
 rotary milking parlour ► *króžno molzíšče*
 rotaterminal crossbreeding ► *rótaterminálno krížanje*
 rotational crossbreeding ► *kontinuírano krížanje*
 rotational grazing ► *čredínska pása*
 rotation mating system ► *rotirájóci systém*
 párjenja
 roughage forage ► *voluminózna krma*
 round feeder ► *okrógli krmílnik (1, 2)*
 round pen ► *lonžírni króg*
 round rack ► *okrógle jásli*
 Royal Dutch Sport horse ► *nizozémski toplokývni kònj*
 rRNA ► *ribosómska RNA*
 3Rs ► *3R*
 RT-PCR ► *obrátno prepisováanje in verížna reakcija s polimerázo*
 rubber tire wagon ► *gúmovóz*
 rubbing ► *ôchôhâvanje*
 rudimental wings ► *zakrnêla kríla*
 rumen ► *vámp*
 rumen acidosis ► *acidóza prêdželódcev*
 rumen bolus ► *ruminálni bólus (1)*
 rumen fluid ► *vámpov sók*
 rumen microorganism ► *vámpov míkroorganizem*

rumen sensor bolus ► *ruminálny bólus (2)*
 ruminally degraded proteins ► *razgradljíve beljakovíne*
 ruminant ► *preževokovalec*
 rumination ► *preževokovanie (1, 2)*
 runt ► *zahíranec*
 rural development policy ► *polítika rozvoja podežlja*
 rural development programme ► *program rozvoja podežlja*
 Russian Trotter horse ► *rúski kasáč*
 RYR1 gene ► *gén RYR1*

S

s ► *snow*
 Saanen goat ► *sánska kôza*
 saddle ► *sêdelce, sêdlo*
 saddle broke ► *ujahávanje*
 saddle pad ► *podsêdelnica*
 salmonellosis ► *salmonelôza*
 salmonids ► *lósosovci*
 SAM axis ► *ós SA*
 sanitary break ► *sanitárni premòr*
 sarcoplasmic reticulum ► *sarkoplázemski retikulum*
 Sarplanina Shepherd dog ► *šarplanínec*
 satellite DNA ► *satelitska DNA*
 satiation feeding ► *krmljenje do sítosti*
 Satin rabbit ► *satín*
 saturated fats ► *nasíçene maščobe*
 saturated fatty acid ► *nasíçena maščòbna kislína*
 SCA ► *specífična kombinácijska spôsòbnost*
 scabies ► *gárjavost*
 SCC ► *števílo somátskíh cêlic*
 scheduled feeding ► *krmljenje po normatívu*
 school ► *játa*
 scotta ► *sekundárna sírotka*
 scratch area ► *brskališče*
 seasonal calving ► *sezónska telítev*
 seasonal egg-laying ► *sezónska nêsnost*
 seasonal egg production ► *sezónska nêsnost*
 seasonal mating ► *sezónski pripúst*
 secondary feather ► *sekundárno peró*

secondary fibre ► *sekundárno volnéno vlákno*
 secondary follicle ► *sekundárni mešiček*
 secondary hair ► *podlánka*
 secondary messenger ► *sekundárni obveščeválec*
 secondary microbiota ► *sekundárna mikrobióta mléka*
 secondary ovarian follicle ► *sekundárni folíkel (1)*
 secondary sexual characteristic ► *sekundárni spòlni znák*
 secondary whey ► *kisáva*
 second cheese whey ► *sekundárna sírotka*
 second cut hay ► *otáva*
 sedimentation basin ► *sedimentácijski pròstor*
 segregation ► *segregácia*
 selected line ► *selekcionírana línija*
 selection ► *selékcija (1, 2)*
 selection criterion ► *selékcijski kritérij*
 selection differential ► *selékcijski diferencíál*
 selection experiment ► *selékcijski poskús (1, 2)*
 selection index ► *selékcijski índeks*
 selection intensity ► *íntenzívnost selékcije*
 selection limit ► *selékcijška limíta*
 selection objective ► *selékcijški cílj*
 selection plateau ► *selékcijška limíta*
 selection programme ► *selékcijški program*
 selection response ► *genétski naprédek*
 selection signature ► *selékcijški podpís*
 selective mating ► *selektívno párjenje*
 self-locking feed barrier ► *sámozapírálna krmílina pregráda*
 self-locking headgate ► *sámozapírálna krmílina pregráda*
 semen ► *séme*
 semiautomatic nest ► *pòlavtomátsko gnézdò*
 semidry fertilisation ► *vlázna metóda oplodítve*
 semihard cheese ► *poltrdi sir*
 semiintensive fish farming ► *pòlintenzívno ribogójstvo*
 seminomadic pastoralism ► *pòlnomádška živínorêja*
 semiplume feather ► *pòlpúhasto peró*
 semiskimmed milk ► *délno posnéto mléko*
 sensitisation ► *senzibilizácia*
 sensitive period ► *senzíbílno obdòbje*
 sensory analysis ► *senzórična analíza*
 sensory characteristic ► *senzórična lastnòst*
 sensory enrichment ► *senzórična obogatítev okólja*
 sentient being ► *čutéçe bitje*
 SEP ► *stándardna napáka napòvedí*
 sequence variant ► *razlíčica nukleotídneга zaporédja*
 sequencing ► *sekvencíranje*

sequencing depth ► *globína sekvenciranja*
 sequential hermaphroditism ► *zaporédna dvóspólnost*
 serous coat of uterus ► *perimétrij*
 service stall ► *pripústno stojíšče*
 setter ► *prèdvalilnik*
 sex ► *spól*
 sex chromosome ► *spólno kromosóm*
 sex gland ► *spólna žléza*
 sex hormone ► *spólno hormón*
 sex-influenced trait ► *spólno pogojèna lastnóš*
 sexing ► *seksiranje*
 sex-limited trait ► *spólno specifíčna lastnóš*
 sex-linked gene ► *spólno vézani gén*
 sex-linked trait ► *spólno vézana lastnóš*
 sex locus ► *spólno lókus*
 sex organ ► *spólno orgán*
 sex-specific trait ► *spólno specifíčna lastnóš*
 sexual behaviour ► *spólno obnášanje*
 sexual maturity ► *spólno zrelóš*
 SEA ► *nasícena maščóbna kislína*
 shaft ► *ójnica*
 shear force ► *rézna trdóta*
 shed ► *hlév*
 sheep ► *óvca (1)*
 sheep barn ► *ovčárnik*
 sheep meat ► *óvče mesó*
 sheep production ► *ovčérèja (1)*
 sheep science ► *ovčérèja (2)*
 sheep walk through feeder ► *skandinávské jásli*
 shell-breaking strength ► *lómna trdnost lupíne*
 shellfish farm ► *školjčíšče*
 shellfish farming ► *škóljkarstvo*
 shell gland ► *máternica (2)*
 shell membrane ► *lupínina membrána*
 shepherd dog ► *ovčárski pès*
 Shetland pony ► *šétlandski póni*
 short chain fatty acids ► *kratkoverízne maščóbne kislíne*
 short non-coding RNA ► *krátka nekodirajóča RNA*
 short stall ► *krátko stojíšče*
 shoulder ► *plèče*
 show jumping ► *preskakováne ovír*
 show jumping course ► *parkúr*
 show ring ► *ocenjevální króg*
 sickled legs ► *sábljasta stója*
 sickle feather ► *sírpasto peró*
 sickle-hocked legs ► *sábljasta stója*
 side-by-side milking parlour ► *vzporédno molzíšče*
 sieve analysis ► *sejální tést*
 signature of selection ► *selékcijjski podpís*
 SIKA line ► *SIKA-línija*

silage ► *siláža*
 silage additive ► *silírni dodátek*
 silage effluent ► *silážni sók*
 silent oestrus ► *tíha pojátev*
 silo ► *sílos*
 silver carp ► *béli tolstolóbik*
 silvopasture system ► *drevésno-pášni systém*
 Simmental cattle ► *lísasto govédo*
 simplex uterus ► *enójna máternica*
 simulation model ► *simulacijski modél*
 simultaneous hermaphroditism ► *hkrátna dvóspólnost*
 simultaneous weaning ► *sočásna odstavítev*
 single ► *énovpréga*
 single nucleotide polymorphism ► *polimorfizem posámeznega nukleotída*
 single nucleotide variant ► *razlíčica posámeznega nukleotída*
 sire ► *plemenják*
 sire line ► *línija žrébca*
 sire-maternal grandsire model ► *modél očétov in maternálnih stálih očétov*
 sire model ► *modél očétov*
 sister chromatid ► *sèstrska kromatída*
 skatole ► *skatól*
 skimmed milk ► *posnéto mléko*
 Skinner box ► *Skinnerjeva klétka*
 skyr ► *skír*
 slatted floor ► *rešètkasta tlà*
 slaughter calf ► *klávno těle*
 slaughter cattle ► *klávno govédo*
 slaughterhouse ► *klávnica*
 slaughterhouse waste ► *klávníški odpádek*
 slaughter maturity ► *klávná zrelóš*
 slaughter waste ► *klávni odpádek*
 slip ► *délno kopún*
 sloped wall ► *naslonílo*
 Slovenian Alpine goat ► *slovénska sárnasta kôza*
 Slovenian Barred chicken ► *slovénska gráhasta kokóš*
 Slovenian Barred hen ► *slovénska gráhasta kokóš*
 Slovenian Brown chicken ► *slovénska rjava kokóš*
 Slovenian Brown hen ► *slovénska rjava kokóš*
 Slovenian Cold-Blooded horse ► *slovénski hladnokrvní kònj*
 Slovenian Landrace pig ► *slovénski lándras*
 Slovenian Large White pig ► *slovénski véliki béli prášič*
 Slovenian Meaty Landrace pig ► *slovénski mesnáti lándras*
 Slovenian Saanen goat ► *slovénska sánska kôza*
 Slovenian Silver chicken ► *slovénska srebrná kokóš*

Slovenian Silver hen ► *slovenska srebrna kokoš*
 Slovenian Slow-Feathering chicken ► *slovenska počno operjena kokoš*
 Slovenian Slow-Feathering hen ► *slovenska počno operjena kokoš*
 Slovenian Warmblood horse ► *slovenski toplokrvni konj*
 slow feathering ► *późna operjenost*
 slurry ► *gnójevka*
 slurry lagoon ► *lagúna*
 slurry mixer ► *mešálec gnójevke*
 slurry separator ► *separátor za gnójevko*
 slurry storage tank ► *zbirálnik za gnójevko*
 small intestine ► *tánko črevó*
 small nuclear ribonucleoprotein ► *máli jêdrni ribonúkloproteín*
 small nuclear RNA ► *snRNA*
 small nucleolar ribonucleoprotein ► *máli nukleolárni ribonúkloproteín*
 small nucleolar RNA ► *snoRNA*
 small population ► *májhna populácia*
 small rabbit breeds ► *mále pásme kúncev*
 small ruminant production ► *rêja drobníce (1)*
 small ruminants ► *drobníca*
 small ruminant science ► *rêja drobníce (2)*
 smart agriculture ► *pámetno kmetíjstvo*
 smart farming ► *pámetno kmetíjstvo*
 snaffle bridle ► *angléška úzda*
 snood ► *čámpelj*
 snoRNA ► *snoRNA*
 snoRNP ► *máli nukleolárni ribonúkloproteín*
 snout ► *rílec*
 snow ► *snow*
 SNP ► *polimorfízem posámeznega nukleotída*
 SNP chip ► *SNP-míkromréža*
 SNP microarray ► *SNP-míkromréža*
 snRNA ► *snRNA*
 snRNP ► *máli jêdrni ribonúkloproteín*
 SNV ► *različica posámeznega nukleotída*
 social behaviour ► *sociálno obnášanje*
 social enrichment ► *sociálna obogatítev okólja*
 social genetic effect ► *sociálni genétski vplív*
 social grooming ► *sociálna néga telésa*
 social hierarchy ► *sociálna hierarhija*
 social interaction model ► *modél s sociálnimi interákcijami*
 socialisation ► *socializácia*
 social learning ► *sociálno učénje*
 social order ► *sociálna hierarhija*
 social rank ► *sociálni ráng*
 soft bit ► *mêhka brzáda*
 soft cheese ► *mêhki sir*
 soft-shelled egg ► *jájce mehkúžec*

soilage ► *prílast*
 solid floor ► *pólna tlá*
 solid manure ► *gnój*
 soluble dietary fibre ► *tôpna prehránska vlaknína*
 solvent extraction ► *ekstrákcija*
 somatic cell ► *telésna célula*
 somatic cell count ► *števílo somátskih célic*
 somatic mutation ► *somátska mutácia*
 somatotropin ► *rástni hormón*
 sorghum ► *sírek*
 sorting panel ► *vodílina dëska*
 sour cream ► *kísla smétana*
 sour milk ► *kíslo mléko*
 sow ► *stára svínja, svínja (1, 2)*
 sow stall ► *stojíšče (2)*
 spaced boarding ► *perforírana sténa*
 spawning ► *dřst*
 spawning pond ► *dřstni ríbnik*
 speciation ► *speciácia*
 species ► *vřsta*
 specific combining ability ► *specifíčna kombinácijska spôsôbnost*
 specific pathogen-free animal ► *SPF-živál*
 sperm ► *séme*
 spermatogenesis ► *spermatogénéza*
 sperm cell ► *seménčica*
 spermiogenesis ► *spermiogénéza*
 sperm progressive motility ► *progresívno gibljíva seménčica*
 SPF animal ► *SPF-živál*
 spindle apparatus ► *delítveno vretêno*
 splay leg syndrome ► *razkréčenost pújskov*
 3' splice acceptor ► *3'-akcéptor intróna*
 5' splice donor ► *5'-dónor intróna*
 spliceosome ► *izrezoválnó-spajálni kompléks*
 splice region ► *izrezoválna régija*
 splice site ► *izrezoválnó mésto*
 splice variant ► *alternatívna spojítvena variánta*
 split weaning ► *deljêna odstavítev*
 spontaneous mutation ► *spontána mutácia*
 sport horse ► *špórtni kónj*
 spur ► *ostróga (1, 2)*
 square feeder ► *kvadrátne jásli*
 squealing ► *cvíljenje*
 stabilising selection ► *stabilizácijska selékcija*
 stable ► *hlév*
 stack ventilation shaft ► *vzgónski jášek*
 stall ► *stojíšče (1)*
 stallion ► *žřebec*
 stallion-rearing station ► *žřebetíšče*
 stamping out ► *metóda stamping out*
 Standardbred horse ► *amériški kasáč*

standard error of prediction ► *stándardna napáka napôvedi*
 standard inbred line ► *stándardna inbridírana líniya*
 standardised breeding value ► *standardizirana pleménska vrédnost*
 standardised milk ► *standardizirano mléko*
 standard lactation ► *stándardna laktácia*
 standard output ► *stándardni prihódek*
 standing reflex ► *privolitveni refléks*
 starch ► *škrób*
 starch unit ► *škróbná enóta*
 starch value ► *škróbná vrédnost*
 start codon ► *začétni kodón*
 starter culture ► *stárterška kultúra*
 starter feed ► *štárter*
 static crossbreeding ► *nèkontinuúráno krížanje*
 static group ► *státična skupína*
 statistical model ► *statístični modél*
 statoconium ► *otolít*
 statolith ► *otolít*
 stearic acid ► *stearínska kislína*
 steel grey horse ► *svétli sívec*
 steer ► *vòl*
 stereotypy ► *stereotípja*
 sterilised milk ► *sterilizirano mléko*
 steroid hormone ► *steroídni hormón*
 stigma ► *stígma*
 stillborn piglet ► *mrtvorojèni pújsék*
 stirrup ► *strème*
 stirrup leather ► *streménski jèrmen*
 stocking rate ► *obtéžba*
 stomach ► *želódec*
 stop codon ► *zaključni kodón*
 straight hocks ► *střma stója*
 straight legs ► *střma stója*
 straight line depreciation ► *lineárna metóda amortizácie*
 straight rack ► *rávne jásli*
 strain ► *líniya (2)*
 straw ► *sláma*
 straw flow system ► *hlév na polzéči nastíl*
 stray animal ► *potepúška živál*
 stress ► *strés*
 stressor ► *strésor*
 strip grazing ► *obróčna páša*
 stripping ► *izmolzevájne, smúkanje*
 structural annotation ► *strukturná anotácia*
 structural fibre ► *strukturná vlaknína*
 stud farm ► *kobilárna*
 Styrian capon ► *štájerski kopún*
 Styrian chicken ► *štájerska kokoš*
 Styrian hen ► *štájerska kokoš*

subacute rumen acidosis ► *súbakútna acidóza prèdželódec*
 subclinical disease ► *súbklínčno obolenje*
 subcutaneous adipose tissue ► *podkóžno maščóbnó tkívo*
 subcutaneous fat ► *podkóžno maščóbnó tkívo*
 submersible cage ► *potopljívá klétka*
 submetacentric chromosome ► *súbmetacéntrični kromosóm*
 submissive posture ► *podrejèna drža*
 subpopulation ► *pòdpopulácia*
 subspecies ► *pòdvřsta*
 substitute object ► *nadoméstni objékt*
 successful reproductive cycle ► *uspéšni reprodukcijski cýklus*
 suckler cow ► *kráva dojílja*
 suckling period ► *sésno obdóbye*
 suckling piglet ► *sèsní pújsék*
 Suffolk sheep ► *suffolk óvca*
 sugar beet pulp ► *pésni rézanci*
 sulky ► *súlkí*
 summer ration ► *polétni obròk*
 supersisters ► *súpersèstre*
 supplemental feed ► *dopolnílnó krmílo*
 supplementary activity on farm ► *dopolnílna dejávnost na kmetiji*
 supplement compound feed ► *dopolnílna krmná méšanica*
 supplemented basic ration ► *dopólnjeni osnóvni obròk*
 suprarenal gland ► *nàdledvíčna žléza*
 surcingle ► *voltižírni pás*
 survival of the fittest ► *preživétje nájmočnejšega*
 survival rate ► *preživétvena sposóbnost*
 sustainable animal production ► *trájnostna živinorèja*
 Swallow-bellied Mangalica pig ► *lástovičja mángulica*
 swan goose ► *labódja gós*
 Swedish Landrace pig ► *švédski lándras*
 swim bladder ► *ríbjí mehúr*
 swingletree ► *vpréžna vága*
 Swiss Fleckvieh cattle ► *lisasto govédo*
 Swiss Fox rabbit ► *lisičar*
 sympatho-adrenal-medullary axis ► *ós SA*
 synapse ► *sinápsa (1)*
 synapsis ► *sinápsa (2)*
 syndrome ► *sindróm*
 synonymous substitution ► *sinonímna zamenjáva*
 synthetic line ► *sintétična líniya*
 syrinx ► *sřrinks*
 systematic process ► *sistemátični procés*

T

TA ► *prenosljiva vrédnost*
 table egg ► *jedílno jájce*
 tack room ► *sedlárna*
 tandem ► *tandém*
 tandem milking parlour ► *molžíšče tandém*
 tandem repeat ► *tandémska ponovítev*
 tandem selection ► *tandém selékcija*
 tannin ► *tanín*
 Tan rabbit ► *ožgánc*
 Taq polymerase ► *polimeráza Taq*
 targetome ► *targetóm*
 tarpan horse ► *tárpan*
 tattooing ► *tetovíranje*
 tattooing forceps ► *tetovírne kléšče*
 tax rate ► *dávčna stôpnja*
 teat cup ► *sésna čáša*
 teat necrosis ► *nekróza sêskov*
 teat order ► *sêсни ред*
 telocentric chromosome ► *telocétrični kromosóm*
 telomerase ► *telomeráza*
 telomere ► *telomêra*
 telophase ► *telofáza (1, 2)*
 tench ► *línj*
 tenderloin ► *filé, pljúčna pečénka*
 terminal breed ► *terminálna pásma*
 terminal crossbreeding ► *nèkontinuírano krízanje*
 terminal hybrid ► *terminální híbríd*
 tertiary ovarian follicle ► *terciárni folíkel*
 test crossing ► *téstno krízanje*
 testosterone ► *testosterón*
 test population ► *téstna populácia*
 test station ► *téstna postája*
 tetraploid ► *tetraploíd*
 Texel sheep ► *téksel ôvca*
 therapy animal ► *terapévtška živál*
 thermoneutral zone ► *temperatúrno ugódje*
 thermoregulation ► *têrmoregulácia*
 thick albumen ► *gostí belják*
 thigh ► *stêgno (2)*
 thin albumen ► *rédi belják*
 thin sow syndrome ► *sindróm súhih svínj*
 third cut hay ► *otávič*
 Thoroughbred horse ► *angléški polnokívni kònj*
 three-breed crossing ► *trópásemsko krízanje*
 three-breed rotational crossing ► *trópásemsko kontinuírano krízanje*

three-breed terminal crossing ► *trópásemsko nèkontinuírano krízanje*
 three-letter species code ► *tríčrkóvna kóda vrste*
 three-line crossing ► *trólinijsko krízanje*
 throatlatch ► *podvrátnik*
 tied housing system ► *vézana rêja*
 tie stall housing system ► *vézana rêja*
 tilapia ► *tilápije*
 TMR ► *TMR*
 TMR mixer ► *mešálno-krmílني vóz*
 TMR mixer wagon ► *mešálno-krmílني vóz*
 toe clipping ► *rovášenje*
 Toggenburg goat ► *tógenburška kôza*
 tölt ► *tölt*
 tom ► *purán*
 top coat ► *króvna dláka*
 top colour ► *krítна bárvа*
 topline ► *hřbtна línija*
 Tornjak dog ► *tórňjak*
 total digestibility ► *skúpna prebavljivost*
 total genetic merit ► *selékcija na skúpno pleménsko vrédnost*
 total gross margin ► *skúpno pokritje*
 total income of agricultural household ► *skúpni dohódek kméčkega gospodínjstva*
 total merit index ► *skúpna pleménska vrédnost*
 total mixed ration ► *TMR*
 total revenue ► *skúpni prihódek*
 total utilisation ► *celokúpna izkoristljivost*
 Toulouse goose ► *tulúška gós*
 tower silo ► *stôlpni sílos (1, 2)*
 trace ► *připřéznica*
 traditional free range ► *tradiciónálna pásna rêja perutníne*
 traditional lighting programme ► *tradiciónální prográm osvetlěvájňa*
 trail riding ► *terénsko jáhanje*
 training population ► *referénčna populácia*
 training set ► *vádbeni níz*
 training surcingle ► *lonžérni pás*
 trait ► *lastnosť*
 transboundary breed ► *čezmějna pásma*
 trans-configuration ► *tránsvézani alél*
 transcript ► *prepís*
 transcription ► *prepisováňje*
 transcriptome ► *transkriptóm*
 transcriptomics ► *transkriptómika*
 trans-fatty acid ► *tránsmaščóbnа kislína*
 transfer RNA ► *prenašálna RNA*
 transgenic animal ► *transgéna živál*
 transgenic animal model ► *transgéni živálски modél*

transgenic method ► *metóda transgenéze*
 transhumance ► *transhumánca*
 translation ► *prevádzanie*
 transmissible spongiform encephalopathy ► *transmisívna spongiformna encefalopatia*
 transmitting ability ► *prenoslíva vrédnost*
 transponder ► *transpónder*
 trap nest ► *zaklópno gnézdó*
 tread surface ► *stópna površina*
 tricalcium phosphate ► *trikálcijev fosfát*
 trichophytosis ► *trihofitíja*
 trichothecenes ► *trihotecéni*
 trimming ► *trímanje*
 triploid ► *triploíd*
 triploid fish ► *steríl*
 tRNA ► *prenašálna RNA*
 troika ► *trójka*
 trolling line ► *pánula*
 trophogenic zone ► *trofogéni slòj*
 trot ► *kás*
 trotter ► *kasáški kònj*
 trotter racing ► *kasáška díрка*
 trotting horse breeds ► *kasáči*
 trough-nipple drinker ► *korítno-škropílmi napajálnik*
 trouts ► *postrví*
 true digestibility ► *práva prebavljivost*
 true stomach ► *siríščnik*
 truncation point ► *pràg selékcije*
 TSE ► *transmisívna spongiformna encefalopatia*
 tuber plant ► *gomólnica*
 tunnel ventilation ► *tunélsko zráčenie*
 turkey ► *púra (1)*
 turkey hen ► *púra (2)*
 turkey house ► *púrník*
 Turopolje pig ► *turopólski prášič*
 twin lamb disease ► *bolézen dvójčkov*
 two-breed crossing ► *dvópásemsko krížanje*
 two-breed rotational crossing ► *dvópásemsko kontinúirano krížanje*
 two-breed terminal crossing ► *dvópásemsko terminálno krížanje*
 two-line crossing ► *dvólinijsko krížanje*
 two-trait model ► *dvólastnosťni modél*
 two-way selection experiment ► *dvósmérni selékcijski poskúš*
 type trait ► *lastnosť zunánjosti*

U

UAA ► *kmetijsko zemljíšče v uporábi*
 ubiquitin ► *ubikvitín*
 ubiquitination ► *ubikvitinácia (1, 2)*
 ubiquitylation ► *ubikvitinácia (1, 2)*
 udder ► *víme*
 udder actinomycosis ► *aktinomikóza vímena*
 udder depth ► *globína vímena*
 udder half ► *vímenska polovica*
 udder index ► *índeks vímena*
 udder quarter ► *vímenska četrt*
 UDPs ► *nèrazgradljíve beljakovíne*
 UFA ► *nènasičena maščóbna kislína*
 UHT milk ► *trájno mléko*
 ultimobranchial body ► *últimobranhiálno teló*
 undegraded dietary proteins ► *nèrazgradljíve beljakovíne*
 undercoat ► *podlánka*
 undercolour ► *témelnja bárva*
 underdominance ► *pòddominánca*
 uniparental disomy ► *uniparentálna disomíja*
 unique administrative identifier of agricultural holding ► *KMG-MID*
 unique allele ► *privátni alél*
 unit price ► *lástna céna*
 units-of-production depreciation method ► *funkcionálna metóda amortizácie*
 unsaturated fats ► *nènasičene maščóbe*
 unsaturated fatty acid ► *nènasičena maščóbna kislína*
 unsuccessful reproductive cycle ► *nèuspéšni reprodukcijski ciklus*
 untranslated region ► *nèprevedèna régija*
 upgrading ► *oplemenjevanje*
 urea ► *sečnína*
 uric acid ► *séčna kislína*
 uronic acids ► *urónske kislíne*
 urophysis ► *urofíza*
 uropygial gland ► *uropigialna žléza*
 user establishment ► *uporábniška organizácia*
 uterine body ► *máternično teló*
 uterine caruncle ► *máternična karúnkula*
 uterine cervix ► *máternični vrát*
 uterine horn ► *máternični róg*
 uterine involution ► *involučia máternice*
 uterine tube ► *jajcevòd (1)*
 uterovaginal glands ► *máternično-nóžnične žléze*
 uterus ► *máternica (1, 2)*
 utilised agricultural area ► *kmetijsko zemljíšče v uporábi*
 UTR ► *nèprevedèna régija*

U

V

vaccination ► *cépljenje (1)*
 vaccine ► *cepívo (1)*
 vacuum activity ► *prázno opravílo*
 vacuum behaviour ► *prázno opravílo*
 vagina ► *nóžnica (1, 2)*
 vaginal plug ► *vaginálni čep*
 validation set ► *validácijski níz*
 value of fixed assets ► *vrédnost osnóvnih
sredstev*
 vane ► *zastávica perésa*
 Van Soest detergent fibre analysis ► *analíza po
van Soestu*
 variable cost ► *spremenljívi strošek*
 variance ► *variánca*
 variance-covariance matrix ► *matríka variánc in
kóvariánc*
 variety ► *razlíčica*
 VC ► *spremenljívi strošek*
 veal ► *teléčje mesó*
 vegetation period ► *vegetácijska dóba*
 vertical flow incubator ► *valílina omára*
 vertical transmission ► *vertikálna okúžba*
 very early weaning ► *zeló zgódnja odstávítev*
 VFAs ► *hlápne maščóbné kislíne*
 Vienna rabbit ► *dúnajčan*
 Vietnamese Potbelly pig ► *viétnamski trebúšasti
prášič*
 virtual fence ► *navídezna ográja*
 vitamin ► *vitamín*
 vitamin-like substance ► *vitamínu podobna snóv*
 vitelline membrane ► *rumenjákova membrána*
 volatile fatty acids ► *hlápne maščóbné kislíne*
 voluntary milking system ► *robótska mólža*
 vomer ► *rálNIK*
 vomeronasal organ ► *Jacobsonov orgán*
 vomitoxin ► *deóksinivalenól*

W

W

Wagyu cattle ► *wagyu govédo*
 walk ► *korák*
 wall eye ► *ribje okó*
 warm-blooded animal ► *toplokřvna živál*
 warmblood horses ► *toplokřvni kónji*
 warm carcass side ► *tópla polovíca*
 warm carcass side weight ► *mása tóple polovíce*
 warm carcass weight ► *mása tóplega trúpa*
 warm water fish farming ► *toplovódno
ribogójstvo*
 water buffalo ► *bívol (1)*
 waterfowl ► *vódna perutnína*
 watering ► *napájanje (1)*
 water trough ► *napajálno koríto*
 wattles ► *podbrádek, rése*
 W chromosome ► *W-kromosóm*
 weaner ► *odstávljenec, tekáč*
 weaning ► *odstavítev (1, 2)*
 weaning stress ► *odstavítveni strés*
 weaning-to-conception interval ► *pòodstavítveni
premòr*
 weaning-to-service interval ► *interím obdóbjé*
 weaning weight ► *odstavítvena mása*
 weaving ► *tkánje*
 Weberian apparatus ► *Wébrove koščice*
 Weberian ossicles ► *Wébrove koščice*
 Weende proximate analysis ► *weendska analíza*
 weight aid ► *dějstvo téže*
 weight gain ► *prírát*
 wels catfish ► *sóm*
 Welsh pony ► *valižánski póni*
 western bridle ► *véstern úzda*
 western riding ► *véstern jáhanje*
 western saddle ► *véstern sědlo*
 wet feed ► *mókra křma (1, 2)*
 wet fertilisation ► *mókra metóda oplodítve*
 wet food ► *mókra křma (3)*
 wether ► *koštrún*
 wet milling ► *mókro mlétje*
 whey ► *sírotka*
 whey cheese ► *albumínska skúta*
 whey proteins ► *sírotkine beljakovíne*
 whinnying ► *rezgetánje*
 whip ► *bíc*
 White Flemish Giant rabbit ► *béli orják*
 white horse ► *právi bélec*
 white line ► *béla líniya (1, 2)*
 whole crop cereal ► *zelěno žíto*

whole milk ► *polnomásto mléko (1, 2)*
 whole roasting pig ► *prašíček*
 wild animal ► *prostoživeča žival (1, 2)*
 wild boar ► *evrazijski divji prašič*
 wild horse ► *divji kònj (1)*
 wild pig ► *evrazijski divji prašič*
 wild type ► *divji típ*
 wing ► *perút*
 winter garden ► *zímski vrt*
 wintering pond ► *zimòvnik*
 winter ration ► *zímski obròk*
 withers ► *víher*
 wobble base ► *ohlápna báza*
 womb ► *máternica (1)*
 wool ► *vòlna (1, 2)*
 wool grease ► *lanolín*
 wool wax ► *lanolín*
 workhorse ► *délovni kònj*
 working animal ► *délovna žival*
 working dog ► *délovni pès*
 wt ► *divji típ*

X

xanthophylls ► *ksantofili*
 X chromosome ► *X-kromosóm*
 X chromosome inactivation ► *inaktivácija kromosóma X*
 X-shaped legs ► *stója na X (1, 2)*

Y

Y chromosome ► *Y-kromosóm*
 yearling ► *létnik*
 yeast ► *kvás*

yellow body ► *rumèno teló*
 yield deviation ► *odklòn prirêje*
 yogurt ► *jógurt*
 yogurt bacteria ► *jógurtova kultúra*
 yogurt culture ► *jógurtova kultúra*
 yolk ► *rumenják*
 yolk membrane ► *rumenjákova membrána*
 yolk sac ► *hranílni mešiček*
 Yorkshire pig ► *jórkšir*
 young boar ► *merjášček*
 young finished cattle ► *mládo pítano govédo*

Z

Z chromosome ► *Z-kromosóm*
 ZEA ► *zearalenón*
 zearalenone ► *zearalenón*
 zeaxanthin ► *zeaksantín*
 zebroid ► *zebroíd*
 zebu cattle ► *zebí*
 zoonosis ► *zoonóza*
 zooplankton ► *zóoplánton*
 zootechnical certificate ► *zótóehniško spričeválo*
 zootechnical characterisation ► *pásemski stándard*
 zootechnical documentation ► *rějska dokumentácija*
 zootechnical standard ► *zótóehniški stándard*

X Y Z

Latinsko-slovenski slovar

Anas platyrhynchos ► *navádna ráca*
Anguilla anguilla ► *evrópska jegúľja*
Anser anser ► *síva gós*
Anser cygnoides ► *labódja gós*
Artiodactyla ► *párkljarji*
Bos taurus indicus ► *zebú*
Bos taurus taurus ► *govédo*
Bubalus bubalis ► *bívol (1)*
Capra aegagrus hircus ► *kóza (1)*
Chinchilla ► *činčila*
Columba livia ► *skálni golób*
Coturnix coturnix japonica ► *japónska prepelica*
Ctenopharyngodon idella ► *béli amúr*
Cyprinidae ► *krápovci*
Cyprinus carpio ► *kráp*
Dama dama ► *dámjak*
Dicentrarchus labrax ► *brancín*
Equus asinus ► *ósel (1)*
Equus caballus ► *kònj (1)*
Equus ferus ► *dívji kònj (1)*
Esox lucius ► *ščúka*
Gallus gallus bankiva ► *rdéca prágózdna kokóš*
Gallus gallus ► *kokóš (1)*
Hucho hucho ► *súlec*
Hypophthalmichthys molitrix ► *béli tolstolóbik*
Hypophthalmichthys nobilis ► *sívi tolstolóbik*
Lama glama ► *láma*
Lepus europaeus ► *zájec (1)*
Meleagris gallopavo ► *púra (1)*
Mytilus galloprovincialis ► *mediteránska klápavica*
Numida meleagris ► *čeládasta pegátka*
Oncorhynchus mykiss ► *kalifornijska postřv*
Oreochromis niloticus ► *nílska tilápja*
Oryctolagus cuniculus ► *dívji kúnec, kúnec (1)*
Ostrea edulis ► *ostríga*
Ovis aries ► *óvca (1)*
Pavo cristatus ► *módri páv*
Pavo muticus ► *zelèni páv*
Perissodactyla ► *kopitarji*
Phasianus colchicus ► *navádni fazán*
Salmo marmoratus ► *sóska postřv*
Salmo salar ► *atlántske lósos*
Salmo trutta fario ► *potóčna postřv*

Salmo trutta lacustris ► *jézerska postřv*
Salvelinus fontinalis ► *potóčna zlatôvčica*
Salvelinus umbla ► *jézerska zlatôvčica*
Sander lucioperca ► *smúč*
Silurus glanis ► *sòm*
Sparus aurata ► *oráda*
Struthio camelus ► *nój (1)*
Sus scrofa ► *evrázijske dívji prášič*
Sus scrofa domesticus ► *prášič*
Thymallus thymallus ► *lípan*
Tinca tinca ► *línj*
Vicugna pacos ► *alpáka*

Viri in literatura

- AGROVOC, *Multilingual Thesaurus*. Rim: Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://agrovoc.fao.org>
- BERNE, Sabina idr., 2019: *Angleško-slovenski slovar izbranih izrazov iz biokemije in molekularne biologije*. Ljubljana: Slovensko biokemijsko društvo. https://www.termania.net/slovarji/336/Anglesko_slovenski_slovar_izbranih_izrazov_iz_biokemije_in_molekularne_biologije
- BIENEFELD, Kaspar, PIRCHNER Franz, 1990: Heritabilities for several colony traits in the honeybee (*Apis mellifera carnica*). *Apidologie* 21, 175–183.
- BLACKHART, Kristan idr., 2006: *NOAA Fisheries Glossary*. Silver Spring, MD: National Marine Fisheries Service, NOAA.
- Botanični terminološki slovar, 2. dopolnjena in pregledana izdaja (ur. Franc Batič, Borislava Košmrlj-Levačič), 2023. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. <https://doi.org/10.3986/978-961-05-0734-5>.
- BOURDON, Richard M., 2014: *Understanding Animal Breeding*. Harlow: Pearson Education Limited.
- BROOM, Donald M., FRASER, Andrew F., 2015: *Domestic Animal Behaviour and Welfare*, 5th edition. Wallingford; Boston: CABI Publishing.
- CHEEKE, Peter R., 2005: *Applied Animal Nutrition: Feeds and Feeding*, 3rd edition. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- Cheese: Chemistry, Physics & Microbiology*, 4th edition (ur. Paul L. H. McSweeney idr.), 2017. London: Elsevier: Academic Press.
- CIVIDINI, Angela idr., 2024: *Rejski program za oplemenjeno jezersko-solčavsko ovco*. Domžale: Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko; Zveza društev rejcev drobnice Slovenije.
- Commercial Chicken Meat and Egg Production*, 5th edition (ur. Donald D. Bell, William D. Weaver), 2002. Norwell, Mass.: Kluwer Academic Publishers.
- ČANŽEK MAJHENIČ, Andreja, 2024: Possibilities to reduce the salt content in dairy products. *Food Science and Technology* 18/3, 4–13.
- ČANŽEK MAJHENIČ, Andreja, 2025: Prireja in predelava mleka v Sloveniji, v: Vida Fajdiga Turk, Matej Gregorič, Stojan Kostanjevec (ur.), *Belo, okusno, hranljivo: priročnik o mleku in mlečnih izdelkih*, namenjen strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju za izvajanje spremljevalnih izobraževalnih dejavnosti šolske sheme EU. Elektronska izdaja. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. 65–73.
- Čebelarski terminološki slovar (ur. Ljudmila Bokal, Janez Gregori), 2013. Ljubljana: Založba ZRC. <https://doi.org/10.3986/978-961-254-467-6>
- DAMRON, William S., 2006: *Introduction to Animal Science: Global, Biological, Social and Industry Perspectives*, 3rd edition. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Diseases of Swine*, 9th edition (ur. Barbara E. Straw idr.), 2009. Ames: Blackwell Publishing.
- Encyclopedia of Dairy Sciences*, 3rd edition (ur. Paul L.H. McSweeney, John P. McNamara), 2021. Amsterdam: Elsevier: Academic Press.
- Encyclopedia of Meat Sciences*, 1st edition (ur. Carrick Devine, Michael Dikeman), 2004. Oxford: Elsevier.
- ESKILDSSEN, Maria, WEBER, Andreas Vest, 2016: *Pig Production*. Aarhus: SEGES Publishing.
- FALCONER, Douglas S., MACKAY, Trudy F. C., 1996: *Introduction to Quantitative Genetics*. Harlow: Longman.
- FAO Terminology Portal. Rim: Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/faoterm/en/?defaultCollId=21>
- Feedipedia: An on-line encyclopedia of animal feeds*. <https://www.feedipedia.org/>
- HAMILTON, Matthew B., 2009: *Population Genetics*. Chichester; Hoboken: Wiley-Blackwell.
- HEYMER, Armin, 1977: *Ethologisches Wörterbuch / Ethological Dictionary / Vocabulaire Ethologique*. Berlin; Hamburg: Verlag Paul Parey.
- HOLCMAN, Antonija idr., 2014: *Reja kokoši in piščancev*. Ljubljana: Kmečki glas.
- HOLCMAN, Antonija idr., 2020: *Perutnina: reja kokoši, pur, gosi, rac, prepelice*. Ljubljana: Kmečki glas.
- HOLCMAN, Antonija, TERČIČ, Dušan, VADNJAL, Robert, 2005: *Rejski program za kokoši lahkega in težkega tipa: dopolnjen program v skladu z mnenjem komisije za pregled rejskih programov in sveta za živinorejo z dne 25. 11. 2005*. Rodica: Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.

- HOY, Steffen, GAULY, Matthias, KRIETER, Joachim, 2006: *Nutztierhaltung und -hygiene*. Stuttgart: Ulmer.
- IVANKOVIĆ, Ante, 2004: *Konjogojstvo*. Zagreb: Hrvatsko agronomsko društvo.
- IVETIĆ TKALČEVIĆ, Venesa idr., 2014: *Laboratory Mice and Rats in Biomedical Research: Rationale and Principles of Use*. Zagreb: Medicinska Naklada.
- JEŽEK, Jožica, STARIČ, Jože, 2020: *Bolezni goveda in drobnice: priročnik za rejce in učbenik za študente kmetijskih ved*. Ljubljana: Kmečki glas.
- JURKOVIČ, Jože, 1983: *Konjereja*. Ljubljana: Kmečki glas.
- KLINAR, Tomaž, 2012: *Pasemski kunci*. Kranj: Narava.
- KLOPČIČ, Marija idr., 2010: *Rejski program za črnbelo pasmo govedi v Sloveniji*. Domžale; Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.
- Kmetijski tehniški slovar, II. knjiga, Živinoreja* (ur. Vinko Sadar), 1970. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo.
- KOMPAN, Drago idr., 1996: *Reja drobnice*. Ljubljana: Kmečki glas.
- KRUMPAK, Sašo, 1994: *Pasme konj*. Ljubljana: Kmečki glas.
- LAWSON, J. Ruth, 2015: *Anatomy and Physiology of Animals*. WikiBooks.
- LOČNIŠKAR, Franc, 1999: *Katalog znanj. Splošna živinoreja, biološke osnove, genetika: z enciklopedičnim opisom pojmov in gesli v slovenščini, angleščini in nemščini*. Domžale: Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.
- LUMBY, Steve, JONES, Chris, 1999: *Investment Appraisal and Financial Decisions*. London: International Thomson Business Press; ITP International Thomson Publishing.
- LYNCH, Michael, WALSH, Bruce, 1998: *Genetics and Analysis of Quantitative Traits*. Sunderland: Sinauer Associates.
- MCDONALD, Peter idr., 2022: *Animal Nutrition*, 8th edition. Harlow: Pearson Education Limited.
- McFARLAND, David, 2006: *A Dictionary of Animal Behaviour*. Oxford: Oxford University Press.
- MESARIČ, Matjaž, RUS, Janez, 2011: *Konjereja v Sloveniji*. Ljubljana, Bled: Bambus oprema.
- MIOČ, Boro, PAVIČ, Vesna, SUŠIČ, Velimir, 2007: *Ovčarstvo*. Zagreb: Hrvatska mljekarska udruga.
- MRAMOR, Dušan, 1993: *Uvod v poslovne finance*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Nutrition of the Rabbit*, 3rd edition (ur. Carlos de Blas, Julian Wiseman), 2020. Wallingford; Boston: CABI Publishing.
- OREŠNIK, Andrej, KERMAUNER, Ajda, 2009: *Osnove prehrane živali: učbenik*. Slovenj Gradec: Kmetijska založba.
- PERPAR, Tomaž idr., 2010: *Rejski program za rjavo pasmo govedi*. Ljubljana: Kmetijski inštitut Slovenije.
- PERŠE, Martina, 2020: *Temelji ocenjevanja težavnosti postopkov: Skrb za živali in kvalitetne raziskave*. Ljubljana: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- POND, Wilson G., MANER, Jerome H., HARRIS, Dewey L., 1991: *Pork Production Systems: Efficient Use of Swine and Feed Resources*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- PORTER, Valerie idr., 2016: *Mason's World Encyclopedia of Livestock Breeds and Breeding*, Vol. 1 and 2, 6th edition. Wallingford, Boston: CABI Publishing.
- Poskusne živali: Skrb za živali in kvalitetne raziskave* (ur. Martina Perše), 2010. Ljubljana: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- SAMUELSON, Paul Anthony, NORDHAUS, William D., 2022: *Economics*, 20th edition. Chennai: McGraw-Hill Education.
- SIMČIČ, Mojca idr., 2024: *Rejski program za drežniško kozo*. Domžale: Oddelek za zootehniko, Biotehniška fakulteta; Zveza društev rejcev drobnice Slovenije.
- SKALIN, Boris, 1993: *Ribogojstvo*. Ljubljana: Kmečki glas.
- Sladkovodno ribištvo na Slovenskem: ribiški zbornik* (ur. Miran Svetina), 1982. Ljubljana: Ribiška zveza Slovenije.
- Slovenski medicinski slovar, 6. posodobitev* (ur. Mateja Legan), 2024. Ljubljana: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani. <https://www.termania.net/slovarji/95/slovenski-medicinski-slovar>

- SONAIYA, Emmanuel B., SWAN, Stephan E. J., 2004: *Small-scale Poultry Production*. Rim: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- STEGFELLNER, Robert idr., 2025: *Stallbau für Schafe und Ziegen*. Dunaj: Österreichischer Bundesverband für Schafe und Ziegen (ÖBSZ).
- ŠALEHAR, Andrej idr., 1995: *Prašičereja*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas.
- ŠPUR, Marjan idr., 2010: *Rejski program za lisasto pasmo govedi v Sloveniji*. Pivola: Zveza društev rejcev govedi lisaste pasme Slovenije.
- ŠUMAN, Lidija, 2018: *Uvod u znanost o laboratorijskim životinjama*. Zagreb, Rijeka, Zaprešić: CroLASA, Hrvatsko društvo za znanost o laboratorijskim životinjama; Sveučilište u Rijeci; samozal. L. Šuman.
- The Appliance of Pig Science* (ur. Jayne E. Thompson, B. Pinder Gill, Mike A. Varley), 2004. Nottingham: Nottingham University Press.
- The Encyclopedia of Applied Animal Behaviour and Welfare* (ur. Daniel S. Mills idr.), 2010. Wallingford; Cambridge MA: CABI Publishing.
- The Encyclopedia of Farm Animal Nutrition* (ur. Malcom F. Fuller), 2004. Cambridge MA: CABI Publishing.
- The Genetics of the Pig*, 2nd edition (ur. Max F. Rothschild, Anatoly Ruvinski), 2010. Wallingford: CABI Publishing.
- TIESLER, Friedrich-Karl, BIENENFELD, Kaspar, BÜCHLER, Ralph, 2016: *Selektion bei der Honigbiene*. Herten: Buschhausen Druck- und Verlagshaus.
- TRATNIK, Ljubica, BOŽANIĆ, Rajka, 2012: *Mlijeko i mliječni proizvodi*. Zagreb: Hrvatska mljekarska udruga.
- Veterinarski terminološki slovar* (ur. Ivanka Brglez), 2013. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. <https://doi.org/10.3986/9789612544607>.
- WALSH, Bruce, LYNCH, Michael, 2018: *Evolution and Selection of Quantitative Traits*. Sunderland: Sinauer Associates; New York: Oxford University Press.
- WELLER, Joel Ira, 2016: *Genomic Selection in Animals*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- WERNER, Heidrun, 1997: *Konji: pasme, nega, šolanje, šport*. Ljubljana: DZS.
- Whittemore's Science and Practice of Pig Production* (ur. Ilias Kyriazakis, Colin T. Whittemore), 2006. Oxford: Blackwell Publishing.
- ZAGOŽEN, Franc, 1984: *Ovčereja*. Ljubljana: Kmečki glas.
- Zakon o živinoreji* (ZZživ), 2002. Uradni list Republike Slovenije, št. 18/2002.
- ŽAN, Metka idr., 2010: *Rejski program za cikasto govedo: dopolnjen v skladu s pripombami MKGP z dne 27.09.2010*. Mengeš: Govedorejska zadruga.

VZ

Terminološki slovar živinoreje in zootehnike

Slovar vsebuje 3911 terminov s področij ekonomike v živinoreji, etologije in zaščite živali, genetike čebel, govedoreje, konjereje, kunčereje, kvantitativne genetike in selekcije, mlekarstva, molekularne genetike, perutninarstva, prašičereje, prehrane živali, reje drobnice, reje laboratorijskih živali, ribogojstva, splošne živinoreje ter živinorejskih objektov in opreme. Slovarski sestavki vsebujejo definicije, angleške ustreznike in podatke o prednostnih terminih. Nekateri termini so ponazorjeni tudi s shematskimi prikazi in fotografijami, ki so zbrane na koncu. Slovar je namenjen zlasti strokovnjakom s področja živinoreje in zootehnike, strokovno verodostojne podatke pa bodo v njem lahko našli tudi strokovnjaki in praktiki z drugih področij.

trajnostna živorêja -e -e ž živinoreja, ki je ob zagotavljanju oskrbe prebivalstva z varno, prehransko ustrezno, zdravo, ekonomsko pravično in dostopno hrano živalskega izvora usmerjena k dolgoročni vzdržnosti kmetijske dejavnosti, s tem da teži k ravnotežju med sonaravno živorêjo, socialno in medgeneracijsko pravičnostjo ter gospodarsko in družbeno koristnostjo

ANG.: sustainable animal production

39 €

9 789610 511069 >

